7/7/1982

S. 1301A

DECURIÆ
ANNORUM SECUNDÆ
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM
Sive
EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS OCTAVUS.

COLLEGIUM ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM.
NUNQUAM OTIOSUS
EPH RID: GER MEDICO-PHYSICAR CURIOSORUM
DEC. II. AN: VIII.
ANIMALIA MINERALIA VEGETAB.
ANATOM. CHYMIA BOTANICA.
GERMANIA
Vienna
Bohemia
Francon
Misnia
Marchia

MISCELLANEA CURIOSA

SIVE

EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
GERMANICARUM
ACADEMIÆ
IMPERIALIS
LEOPOLDINÆ
NATURÆ CURIOSORUM

DECURIÆ II.

ANNUS OCTAVUS,

ANNI M. DC. LXXXIX.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

Tùm Medicorum, tùm aliorum Eruditorum in Germaniâ & extra Eam

OBSERVATIONES

MEDICO-PHYSICO-CHYMICO-MATHEMATICAS,

cum

APPENDICE,

Et Privilegio Sacræ Cæſareæ Majeſtatis.

NORIMBERGÆ,

Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTERI.

Anno M. DC. XC.

POTENTISSIMO
Atque
INVICTISSIMO
IMPERATORI
LEOPOLDO,
SEMPER AUGUSTO
PIO, JUSTO, FELICI;
ROMANORUM, GERMANIÆ,
HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ,
CROATIÆ & SCLAVONIÆ,
REGI,
ARCHIDUCI AUSTRIÆ,
&c. &c. &c.

PATRI PATRIÆ BENIGNISSIMO,
PARENTI FELICISSIMO.

Cæſa-

m!

CÆSAREAS ſcapulas ardenti murice texit;
Et rubuit Getico ſanguine tincta, chlamys,
Lemniacusque novis heros circumſtrepit armis,
CÆSARIS invictam Marte furente domum:
Nec fas ultrices nunc interpungere curas,
Martiam, & Aonio fonte levare ſitim.
His TUA, dum properat, LEOPOLDE, Academia foetûs
Ampla ſui, obſeſſa limine, tardat iter,
Non auſura minas frontis tremefacta ſubire,
Et quod ab irato Numine fulmen abit;
Donec ſe trepidæ ſtiterat clementia menti,
Et medio Muſis AUSTRIA Marte pia.
Quare nunc tandem viſit fidentior aulam
Noſtra, nec invideas LUX LEOPOLDE, TUAM.

 Sed

Sed ne ſe dedens in publica commoda peccet,
Cum voto dedit ſe TIBI Muſa brevi:
Sacratis ſtygio reboantia tempora bombo
Exornet palmis Mars, LEOPOLDE, TIBI!
Euſebie cœlum, ditem Themis inclita pacem;
Ætatem Pylii det Meditrina ſenis.

Audiuntur rata verba ſuderunt
Academici Naturæ Curioſi.

PO-

POTENTISSIMO
Atque
SERENISSIMO
REGI,
Ac
DOMINO
DN. JOSEPHO
ROMANORUM
Et
UTRIUSQUE HUNGARIÆ REGI ARCHIDUCI AUSTRIÆ,
ORBIS DELICIO,
Domino noſtro Clementiſſimo.

POTENTISSIME

Atque

SERENISSIME

REX,

DOMINE CLEMENTISSIME!

CUm, TE ſibi Regem, REX AUGUSTISSIME! applaudente orbe Chriſtiano eligeret Hungaria, inter congratulantium turmas nos quoque, Academiæ, Invictiſſimi IMPERATORIS PARENTIS TUI nomine non vane ſuperbientis, ſocii, ad ſolium MAJESTATIS TUÆ ſuppliciter provoluti, cum pagano Sinæta purum viventis aquæ hauſtum cavis manibus & vilem cum paupere illo rapam, id eſt, Annum Ephemeridum Decuriæ II.

ſextum humillimè obtulimus. DEUM immortalem! quantâ nos lætitiæ ſobrietate efferebamur, ipſo opere animadvertentes, id munuſculum levidenſe, inſtar illius lymphæ ab Artaxerxe phialâ aureâ, ſereno & clementi vultu fuiſſe exceptum. Et quemadmodum, ringente invidiâ, dolentibus inſanùm obtrectatoribus, adhuc gloriamur, quod nemo unquam eam nobis laudis felicitatem convulſurus ſit; non invidiſſe TE Regem, quotquot fuerunt, quotquot ſunt, digniſſimum libro noſtro aliquem creſcentis Bibliothecæ angulum: Ita nunc longè confidentius hunc qualemcunque ingenii fœtum MAJESTATI TUÆ ſacramus, ex quo nova nobis munera ad ſolium illud inter Reges omnes ſummum, appendenda ſunt, ad quod TUÆ TE virtutes magis, quam cupidiſſima Sceptri à TE gerendi ſuffragia illuſtriſſimi orbis Germani, quam Concordia bonorum omnium vota, evexerunt. Siquidem quantò certius TE in faſtigio, ita poſt Parentem ſummo, ut Parens proximè ad DEUM inter mortales accedit, collocavit; tantò TU minùs, Rex Potentiſſime opus habes, ad pretia munerum attendendo deſcendere,

tan-

tantò ſolennius TIBI eſt pretium donis, ex offerentium devotis animis ſtatuere. Quem ſi apud nos quoque diligenter rimando excuſſeris, confidimus impetraturum, ut quàm Attalicæ conditiones pluris fiat. Quapropter, ne fiducia clementiſſimi, quam adhuc perſpeximus, animi decidamus, admitti benignè, & in coloniam TUAM tranſcribi patere librum hunc arcanos naturæ ſinus excutientem, deſtinatum, ut debiti muneris obeat vicem. Quod ſi, propter bellorum, aures TUAS circumſtrepentium, turbas, propter ſocias & cum AUGUSTISSIMO PARENTE dividendas curas graviores, minùs licuerit jam introſpicere in hæc, ex naturâ aut aberrante, aut ludente, aut latenter agente, obſervata, juvabit nos, ſi cum Achille ex acie reduce & citharam fidesque curis ſuis interponente, animum ægrum ſolicitudine & offensâ, recreaturus olim obſervaveris, quanto mentis ardore incubuerimus in excolendam Academiam, quam Munificentiſſimus Dn. PARENS TUUS nomine ſuo ornavit, & inſigniter dotavit, quantâ pectoris devotione ſtuduerimus, DEUM Ter-opt. max. precibus evincere, ut à Neptuno offe-

offerendum TIBI tridentem ad Maris Ægæi & Erythræi aſſerendum imperium ſecundet: A Pallade deſtinatam TIBI haſtam, ut ornetur pulcherrimè Pacis temporibus dextra TUA tradat: A Marte lateri TUO accinctum gladium in refractarios ex Chriſtiano orbe & hoſtes feriendos ſtringat: A Jove commiſſum TIBI fulmen in Barbarorum ſtragem dejiciat; ut Imperium & Regna TUA, TE Orbis delicium, inter affluentes civilis felicitatis delicias diu admirentur! Hoſtes ad recitationem Nominis TUI tremant; Boni omnes & docti aurea per TE ſecula rediiſſe, literis prodant perennaturis. Ita Vale REX glorioſiſſime & clementiſſime, complectere

MAJESTATIS TUÆ REGIÆ.

Humillimos, devotiſſimos

Præſidem & Collegas Academiæ Leopoldinæ
Naturæ Curioſorum.

CATA-

CATALOGUS ALPHABETICUS
Excellentiſſimorum VIRORUM
Qui pro Octavo hoc, Secundæ Ephemeridum Phyſico-Medicarum Decuriæ anno, Obſervationes communicarunt.

1. D. JOH. PETRUS ALBRECHT, *Phyſicus Hildesheimenſis, Academicus Curioſus.*
2. D. JOH. CHRISTOPHORUS BAUTZMANNUS, *Medicus Regio-Svecicus Stadenſis.*
3. D. LAURENTIUS BLUMENTROST, *Philoſ. & Med. D. Magni Tzarii in Moſcovia Archiater Primarius.*
4. D. JACOBUS BRACHIUS, *Phil. & Medicinæ Doctor, Practicus Venetus.*
5. D. JOH. CONRADUS BRUNNERUS, *Univerſitatis Heidelbergenſis Prof. Publ.* Academicus Curioſus.
6. D. DANIEL BSCHERER, *Phyſicus Norimbergenſis, Academicus Curioſus.*
7. D. RUDOLPHUS JAC. CAMERARIUS, *in Acad. Tubing. Prof. Publ. Hortiq; Medici Inſpector*, Academicus Curioſus.
8. D. THEODORUS CAROLI, *Phyſicus Leomontanus*, Academicus Curioſus.
9. D. GABRIEL CLAUDERUS, *Archiater Electoralis & Ducalis Saxonicus*, Acad. Leop. Imp. Nat. Cur. Adjunctus.
10. D. FRIDERICUS WILHELMUS CLAUDERUS, *Practicus Altenburg.* Academicus Curioſus.

11. D. ANDREAS CLEYERUS, *Ill. Societatis Batavo-Ind. Oriental. Proto-Medicus*, Academicus Curioſus.

12. D. JOH. DOLÆUS, *Conſiliarius & Archiater Haſſo-Caſſellanus*, Academicus Curioſus.

13. D. GEORGIUS TOBIAS DüRRIUS, *Sereniſſ. Electoris Palatini Conſiliarius, Collegii Medici Auguſtani Vicarius, & Officinarum pharmaceuticarum Viſitator*, Academicus Curioſus.

14. D. JOH. LAURENTIUS FEHRIUS, *Phyſicus Svinfurt.* Acad. Cæſ. Leop. Nat. Cur. Adjunctus.

15. D. GUSTAVUS CASIMIRUS GARLIEP, von der Mühle/ *Archiater Elect. Brandenb.* Academicus Curioſus.

16. Dn. Lic. CHRISTIANUS FRIDERICUS GARMANNUS, *Phyſicus Chemnicenſis*, Academicus Curioſus.

17. D. MARCUS GERBEZIUS, *Practicus Labacenſis*, Academicus Curioſus.

18. D. JOH. DANIEL GEYER, *Medicus Palatinus*, Academicus Curioſus.

19. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, *Archiater Würtembergico-Weiltingenſis, & Phyſicus Ord. Ulmenſis*, Academicus Curioſus.

20. D. ERNESTUS SIGISMUNDUS GRASSIUS, *Phyſicus Javera-Sileſius.*

21. D. JOH. GEORGIUS GRüBELIUS, *Seren. Viduæ Electoralis Saxonicæ quondam Archiater*, Academicus Curioſus.

22. D. JOH. BENEDICTUS GRüNDELIUS, *Inclyt. Styriæ Statuum Phyſicus, & Marpurgi Practicus*, Academicus Curioſus.

23. D. GEORGIUS HANNÆUS, *Practicus & Prof. Othinienſis in Dania*, Academicus Curioſus.

24. D. JOH. LUDOVICUS HANNEMANNUS, *P. P. Chilonienſis*, Academicus Curioſus.

25. D. JOH. MAURITIUS HOFFMANNUS, *in Academia Altdorffina P. P.* Acad. Leop. Imp. Nat. Cur. Adjunctus.

26. Dn.

26. Dn. JAC. AUGUSTINUS HüNERWOLFFIUS, *Med. Licent. & Phyſicus Arnſtadienſis*, Academicus Curioſus.

27. D. EMANUEL KöNIG, *Medicus Baſileenſis*, Academicus Curioſus.

28. D. JOSEPHUS LANZONUS, *Medicus & Botanices Profeſſor Ferrarienſis*, Academicus Curioſus.

29. D. ADAMUS à LEBENWALDT, *Com. Pal. Cæſar. Inclyt. Ducatus Styriæ Conſiliarius & Medicus*, Acad. Cæſ. Leopold. Nat. Cur. Adjunctus.

30. D. SAMUEL LEDELIUS, *Phyſicus Provincialis Görlicenſis*, Academicus Curioſus.

31. Dn. SIGISMUNDUS LEDELIUS, *J. U. D. Advocatus juratus Ducatuum Schvvidnicenſis & Javorenſis*, Academicus Curioſus.

32. Dn. ROSINUS LENTILIUS, *Med. Licent. Phyſicus Nördlingenſis Ordinarius*, Academicus Curioſus.

33. D. MICHAEL FRIDERICUS LOCHNERUS, *Phyſicus Norimbergenſis Ord.* Academicus Curioſus.

34. D. ANDREAS LöW, *Phyſicus Poſonienſis.*

35. D. JOHANNES CHRISTIANUS MACKIUS, *Medicus Electoralis Saxonicus Provincialis & Primarius Schneebergenſis*, Academicus Curioſus.

36. D. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Conſiliarius & Archiater*, Academicus Curioſus.

37. D. JOH. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Conſiliar. & Archiat. Electoralis Brandenburg.*

38. D. GEORGIUS ABRAH. MERCKLINUS, *Reverendiſſ. & Seren. Princip. Suprem. Magiſtri Teuton. Ord. Conſiliar. & Medicus, ac Phyſic. Norimbergenſis*, Academicus Curioſus.

39. D. JOHANNES de MURALTO, *Phyſicus Tigurinus*, Academicus Curioſus.

40. D. JOSEPHUS IGNATIUS MUSCHEL de Moſchau, *Phyſicus Glacenſis*, Academicus Curioſus.

41. D. SALOMON REISELIUS, *Conſiliarius & Archiater Ducalis Würtenbergicus*, Academicus Curioſus.
42. D. PETRUS ROMMELIUS, *Phyſicus Ulmenſis.*
43. D. GüNTHERUS CHRISTOPHORUS SCHELHAMMERUS, *Univerſitatis Jenenſ. Prof. Publ.* Academicus Curioſus.
44. D. LUCAS SCHRöCKIUS, *Sac. Cæſ. Majeſt. Archiater, Com. Palat. Cæſar. Phyſicus Auguſtanus, Academ. Leopoldinæ Imp. Nat. Cur. Ephemeridum Director.*
45. D. CHRISTIANUS SCHUCHMANNUS, *Phyſicus Annæbergenſis,* Academicus Curioſus.
46. GOTTOFREDUS SCHULTZIUS, *Polyater Vratislavienſis,* Acad. Leopold. Imp. Nat. Cur. Adjunctus.
47. D. MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI, *Prof. Publ. Gieſſenſis,* Academicus Curioſus.
48. D. CHRISTIANUS VATERUS, *Med. Witteberg. Provincialis*, Academicus Curioſus.
49. JOH. JACOBUS FRANC. VICARIUS, *Excell. Anter. Auſtriæ Regim. Phyſicus Clingnovii.*
50. D. JOHANNES GEORGIUS VOLCKAMER, *Sacr. Cæſareæ Majeſtatis Archiater, & Comes Palat. Nobilis, Colleg. Med. Norimbergenſis Decanus & Senior Primarius, Academiæ Leop. Imp. Naturæ Curioſorum Præſes.*
51. D. JOH. JACOBUS WAGNERUS, *Phyſicus Tigurinus,* Academicus Curioſus.
52. D. JOHANNES JACOBUS WEPFERUS, *Archiater diverſ. S. R. I. Principum & Scaphuſanus,* Academicus Curioſus.
53. D. JOH. CASPAR WESTPHALUS, *Præfecturæ Delitienſis & Bitterfeldenſis Phyſicus,* Academ. Curioſus.
54. D. JACOBUS WOLFFIUS, *in Univerſitate Jenenſi Prof. Publ. extraordinarius,* Acad. Leop. Imp. Nat. Cur. Adjunctus.

CATALOGUS OBSERVATIONUM

Decadis II. Anni VIII. Ephemeridum Nat. Cur.

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

1. De Vermibus ventriculi lupini. pag. 1

D. JOH. de MURALTO.

2. Febres fugatæ per corticem Peruvianum. 2
3. Affectus Mirachialis. 16
4. Anaſarca cum Aſcite. 18
5. De Vertigine. 24
6. De Pleuritide in gravida. 28
7. De Febre quartana decocto antimonii crudi curata. 30
8. De Cardialgia. 32
9. Paralyſis lethalis. 35
10. Chloroſis matrimonio percurata. 38
11. Delirium ſine febre. 41
12. Dolor capitis periodicè recurrens. 47
13. Colicus dolor. 50
14. Raucedo in phthiſin degenerans. 53

D. SIGISMUNDI LEDELII.

15. Aphonia à percuſſione. 57

Dn. LIC. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

16. Eſus cricetorum parit elephantiaſin. 59
17. Sonus campanarum facilitat partum. 62
18. De Ileo perniciali à calculo vermibus & flatibus. 63
19. De ἰσχαίμοις extemporaneis. 64

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

20. De Conyza monſtroſa laticauli criſtata. 65

D. ANDREÆ CLEYERI.

21. De Ceto minore ambraphago. 69
22. Monſtroſa animalia. 70

D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI.

23. Hydrops aſcites ſaccatus ſ. Abdominis intumeſcentia ſtupendæ magnitudinis, cum interveniente partu felici. 70

D. JOSEPHI LANZONI.

24. De Verme ab utero. 72

D. DANIELIS BSCHERERI.

25. De Gallis Larvatis. 73

D. MICHAEL FRIDERICI LOCHNERI.

26. Gallus cornutus. 74

D. JOH. JACOBI VICARII.

27. Novus ac proficuus valde modus fumandi tabacum. 76

D. SAMUELIS LEDELII.

28. De Lapide Sileſiaco Violacei coloris. 81
29. De Brutalitate Puerperæ. 84
30. De Globulo figlino deglutito. 85
31. De Repentina Morte. 86

D. GUNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

32. Amygdalorum ex ſemine ortus. 89
33. Palmæ ex ſemine ortus. 91

D. JOH. GEORGII GRÜBELII.

34. Abdominis abſceſſus recidivus curatus. 95
35. Febris petechialis cum convulſionibus conjuncta lethalis. 98
36. Epilepſiæ graviſſimæ à manus dextræ digitis obortæ cura feliciſſima. 100
37. Mulier quinquies apoplexiam paſſa reſtituitur. 101
38. Dyſenteriæ continuæ cum variolis conjunctæ curatio. 103

39. Ab-

39. Abſceſſus thoracis ex retrogradis variolis obortus, per apertionem thoracis verò feliciter curatus. 105

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

40. Ardor Ventriculi curatus. 112
41. Vertigo gravis curata. 113
42. Morbus comitialis curatus. 114

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI.

43. De Melancholia Uterina periodica. 115
44. Laudanum opiatum purgans. 117
45. Quartana novennis. 118
46. De Arthritide Tertiana. 120
47. De Hæmorrhagia uteri in ſeptuagenaria ſalutari. 121
48. De noxio Mytulorum eſu 122
49. De Vinorum quorumcunque ac aceti æmulatione & farina triticea multiplicanda. 123
50. De Molis ex Hydatidibus conflatis abortum inſecutis. 130
51. De fuſtigatione cum ſcuticæ Baculo lethali. 132
52. De Pyris monſtroſis. 134

D. SALOMONIS REISELII.

53. De Labiis Leporinis geminis, oculis clauſis & cœcis, & fovea Cranii invertice. 135
54. Infans truncus ſine artubus. 136
55. Ab Hernia malè ſecta prolapſus perpetuus & fæcum exitus in inguine. 138
56. Circuli graminei viridiores & pinguiores reliqua area ſterili & contra. 141
57. Mutata locorum ſituatio. 144
58. Saliva ad nauſeam usque dulcis. 147

D. THEODORI CAROLI.

59. De Arbore Cinnamomi. 149

D. JACOBI WOLFFII.

60. Spiritus Vini vel frumenti medicinam domeſticam non temnendam in variis affectibus ſubminiſtrat. 152

61. Iſchia-

61. Iſchiadici mali cum nephritide ſæpe juncti curatio & præſervatio, Tincturâ quâdam acidâ ſeu refrigerante peracta. 156
62. Defectus prius, poſtea copia lactis muliebris ex mammis emanantis, cutimque erodentis & ulcera efficientis. 159
63. Radicis Ireos noſtratis ſuccus hydropem tollens. 160

D. EBERHARDI GOCKELII.

64. Convulſiones admirandæ absque ſenſuum inſigni læſione. 163
65. De Mercurio ſublimato devorato, legitimis remediis debellato. 165
66. Natta è dextræ mammæ papilla funiculo alligata, inſtar uvæ dependens. 167
67. Nasda glanduloſa in inteſtino recto prognata, periculoſam hæmorrhagiam excitans. 168

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

68. Appetitus vitia. 171

D. MARCI GERBEZII.

69. Fomentationum, evaporationum & ſtillicidiorum in tumore uteri regionem occupante uſus. 179
70. Hydrops per abſceſſum in ſcroto factum integre ſanatus. 182
71. Plica ſubcutanea. 183
72. Gangræna prolapſi inteſtini recti ex purgantibus in obſtinata alvi aſtrictione inepte adhibitis. 184
73. Ridiculus ſed non omninò irridendus alvum reſerandi modus. 186

D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

74. Meteorum Gothanum inauditum. 187
75. Mira Araneorum generatio. 190
76. Vitriolum Martis aëreum. 191
77. Glans ſclopetaria venenata. 191
78. Remedia contra Impenetrabilitatem Magicam. 192
79. Aphthæ artificiales. 193
80. Rara Epilepſiæ ſpecies. 193
81. Tumor femoris in gravida lethalis. 194

82. Exanthemata Eſſere dicta ex retropulſa gonorrhæa. 195
83. Funeſta ulceris antiqui conſolidatio. 197

D. SAMUELIS LEDELII.

84. De Spiritu ſalis Armoniaci oculis nocivo. 197
85. De Nimio vini aduſti uſu, cœcitatem inducente. 198
86. De Menſibus per vulnus digiti fluentibus. 199
87. De Obſtructione menſium lethali ab odore lupuli. 200
88. De Pulvere dato ad ſuſtinendos torturæ cruciatus & ſupprimendam confeſſionem. 201

D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

89. Lumbricorum terreſtrium regeneratio. 202

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

90. De Viperæ Morſu. 203
91. Mulgere hircum, & Caſeus hircinus. 206

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

92. De Ileo & profundo inteſtini recti coalitu. 208
93. De Miro dentium robore. 209
94. De Plica Polonica. 210
95. Di Priapo amiſſo. 210

D. JOH. LAURENTII FEHRII.

96. Tumor circa interius ventriculi orificium lethalis. 212
97. Hernia umbilicalis diu neglecta, tandem ligatura alleviata. 213
98. Paralyſis particularis in dextro, capitis latere. 214
99. Vulnus inter iridem atque pupillam corneæ inflictum. 215

D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

100. Lympha Paracenteſi felici ſucceſſu extracta. 217

D. MARCI GERBEZII.

101. Epilepſiæ & Convulſiones inconſuetæ. 228
102. Mirabilis Phantaſiæ vis. 232

D. JOHANNIS BENEDICTI GRÜNDELII.

103. De Nigris capillis poſt mortem caneſcentibus. 233

104. De Mira & ſalutari bufonis in peſte & febri quartana exhibitione. 235

D. SAMUELIS LEDELII.

105. De Ephialte. 236

D. GEORGII HANNÆI.

106. Corona Imperialis rariſſima. 238
107. Xiphias adumbratus. 241
108. Raucedo ſenilis curata. 243
109. Pleuritis, alternis diebus, tuſſi & fœtore ingraveſcens. 244
110. Vulnus in medio Oeſophago ſesqui annum patens. 246
111. Colubri ictus lethalis, miro modo ſanatus. 247
112. Ani procidentia inſolita ſublata. 248
113. De Membro Muliebri aliò translato. 249
114. Cor in hypochondrio palpitans. 250
115. Macis appetita & neglecta. 252
116. Scabies brachii, utriusque valetudinis index. 254
117. Ligatio Venefica ſoluta. 255
118. Gallina ſuperfœtans. 259

D. ADAMI â LEBENWALDT.

119. Remedium evporiſton in hydrope aſcite. 262
120. Mirabilis Metaſtaſis. 263
121. Sanguinis mictio ex abuſu myrrhæ. 263
122. Duplex veſica. 264

D. ANDREÆ LÖW.

123. Exanthemata coloris albi in Æthiope, febri petechiali laborante. 265
124. Febris Cardiaca ex flatibus. 268
125. Vomitus ſanguinis. 270
126. Paſſio Iliaca ex hernia inguinali. 274
127. Oris clauſura cum Tetano. 279
128. Αυτοχειρία ex delirio Melancholico. 282

D. JOHANNIS DOLÆI.

129. De Polypo inſigni in corde Phthiſici cujusdam reperto. 284

130. De

130. De Bubonoceles ſphacelatæ cura, reſecta corrupti inteſtini parte. 286
131. De Transfuſione ſanguinis in cane. 288
132. Imaginatio in gravidis ut agat. 290
133. De Vomitu poſt paſtum affligente cum exàmine cadaveris ægroti à tali morbo extincti. 292
134. Fœtus viginti ſex annos in matre hærens. 293
135. Libella nova. 295

D. JOH. DANIELIS GEIERI.

136. De Nido halcyonis. 296
137. De Vernice ad conſervanda inſecta & animalia. 297
138. De miro ſcillæ effectu in Meleagride. 298
139. De Vulnere juxta ſuturam ſpuriam temporum minime lethali. 298
140. De Indorum ſemine Dotter ſive Dattura. 299

D. JOSEPHI IGNATII MUSCHEL à MOSCHAU.

141. Hydrops curatus. 300
142. Phthiſis curata. 301

D. EMANUEL KÖNIG.

143. De Gloſſopetris in Helvetia repertis. 303
144. De Iride ſolari in planitie terræ figura hyperbolica conſpecto. 304
145. Gemelli ſibi invicem adnati feliciter ſeparati. 305
146. De Modo exaltationis Metallorum. 307

D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

147. Tubuli in Hepatibus bubulis lapidei ac oſſei. 319
148. Fringilla candida. 320
149. Mineræ ferri ſub diverſis figuris, lapidum, leguminum, teſtaceorum marinorum, fructuum exoticorum atque confectionum ſpectabiles. 321

D. SAMUELIS LEDELII.

150. De Perlis Luſato-Sileſiacis. 327

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

151. Raucedinis diuturnæ cauſa abdita. 328
152. A Menſium ſuppreſſione triduana ſternutatio. 329
153. A calculo veſicæ involuntaria urinæ excretio. 330

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

154. De Solano racemoſo tinctorio Americano. 332
155. De Radii & cubiti prope carpum utriusque manus mira intumeſcentia, à ſcabie male curata. 335
156. De Eclipſi Solari, quæ contigit Uratislaviæ 1689. d. 3. 13. Septemb. 339

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

157. De Muſculo vomitu rejecto. 341

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

158. De Mercurii vivi exhibiti noxa. 347
159. De Longævitate. 352
160. De Urinæ excretione in mortuis. 354
161. Mirabilia Elefantum. 356
162. Evporiſton contra Menſtrua ſuppreſſa. 366
163. Coloris plumarum in gallina mutatio. 371
164. Puſtulæ in toto corpore erumpentes. 377

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

165. De Difficultate abortum vel directe vel indirecte provocandi. 384
166. De Imprægnationis veritate aſtutia nonnunquam detegenda. 395
167. De veritate hiſtoriæ, quæ de Cultrivoro Pruſſiaco proſtat. 399
168. De febre maligna uſu ſpiritûs Vini curata. 405
169. De Singulari quorundam hominum Idioſyncraſia. 417

D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

170. Conditura Cadaveris & ſubſequens mania. 422
171. Sphacelus capitis cum paralyſi artuum univerſali. 427

D. RU-

D. RUDOLPHUS JACOBUS CAMERARIUS.

172. De Linteis noctu lucentibus. 428
173. De Lolio Temulento. 430

D. PETRI ROMMELII.

174. Obſtetricum in expellendis ſecundinis error, craſſaque ignorantia. 433
175. Parturientium & obſtetricantium ridiculi & ſuperſtitioſi ritus. 438
176. Riſus Melancholicus maximus curatus. 444
177. Lac per Umbilicum copioſe excretum. 451
178. Contra Stranguriam evporiſta. 456
179. Ardoris Stomachi (vulgo Sood dicti) facilis & ridicula curatio. 459
180. Mictionis difficilis, facilis promotio. 462
181. Emmenagogum curioſum. 464
182. Egregia impoſtura, impoſtori Pſeudo-Medico facta, item Pſeudo-Medici arrogans & impudens prognoſticon deluſum. 466
183. Cadaverum ſectio veritatis retectio ſive hydrops aſcites falsò pro monſtro in utero habitus. 473
184. Calculus prægrandis in inteſtinis diutiſſime latens, in ſenio tandem extractus. 475
185. Calculus Veſicæ maximus. 477

D. JOH. MAURITII HOFFMANNI.

186. De Puero aquis ſubmerſo & tanquam mortuo extracto dein vitæ reddito. 480
187. De Fœtu monſtroſo ex imaginatione matris. 483
188. De Epatis gallinacei lobulis & acinis lapideis. 486

D. LAURENTII BLUMENTROST.

189. De Radicis Chin Sen uſu, lapide Thenſy Chinenſium & H. clauſtrali. 487

D. ANDREÆ CLEYERI.

190. De Plantis Japanenſibus Mitznofana & Fataſiro. 489

191. De floribus Japanenſibus Kanako Juri & Jama-juri. 490
192. De Arboribus Japanenſibus Fiſakaky & Tſutta. 491

D. JOH. CHRISTIANI MENTZELII.

193. Eryſipelas ſingulare exulceratum. 492
194. Convulſiones totius corporis & varia gravia ſymptomata ab eſu mytulorum. 493

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

195. De Cyſtide monſtroſa in Gallina domeſtica. 494

D. CHRISTIANI VATERI.

196. Vagitus Uterinus. 497
197. Ruptura Lienis ab Ictu. 498
198. Perforatio Diaphragmatis in ſpeculo Nerveo non lethalis. 499

D. JOSEPHI LANZONI.

199. De Magnis Calculis renalibus. 500
200. Ulcus in Pulmone ſanatum. 502
201. Diarrhœa annua. 504
202. De Lacte concreto in ſtomacho. 505

D. JACOBI BRACHII.

203. De Ovis Oſtreorum. 506

D. GABRIELIS CLAUDERI.

204. Horrendus Bomborum & Carcaſſorum militarium effectus, an & quomodo irritus reddendus, per rationes phyſicas inquiſitio. 509
205. De Balſamatione Cadaverum etiam majorum ſine eviſceratione nonnulla. 512
206. De Herba Nicotiana curioſa quædam. 513
207. Infantes à Diabolo ſuppoſititii, aliæque in ſimilibus inſidiæ Satanicæ. 515

208. Fruſtulum cultri acutiſſimum deglutitum. 516
209. Cancer mammarum. 517

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

210. Morſus Viperæ curatus. 519
211. Ligaturæ fortis in amputatione pedis effectus laudandus. 527
212. Febris ſingultuoſa maligna ex intempeſtive ſuppreſſà diarrhœa. 529
213. Ambuſtio ex fulmine curata. 530

D. JOH. CASPARI WESTPHALI.

214. Pleuritis mire terminata. 533
215. Hymenis exiſtentia. 534
216. Menſtrua Dyſenteriam ſolventes. 537
217. Lignum Quernum in metallum & vitriolum transmutatum. 538

D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

218. Arſenici aſſumti lenta præter ſolitum operatio. 540
219. Pus pleuriticum quaſi vomica rupta ſimul expectoratum, fœminam ſuffocans. 541
220. Stupiditas à Spiritûs vini potu. 542
221. Lienis ſubſtantia corrupta in equo. 542
222. Nanorum generatio. 543

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

223. Corpus Ceriforme è regione lumbari extractum. 543
224. A Verruca minus rite tractata cancer. 546
225. Paralyſis & oblivio à Philtro. 547
226. Rebellis hæmorrhagiæ noxa. 547

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

227. Tumor in capite curatus. 548
228. Tumores magni curati. 551

D. JOH. CHRISTIANI MACKII.

229. Ab inteſtini particula reſecta alvus, non autem Excretio, nec ipſa Vita clauſa. 552

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

230. Hircus ἀνδρόγυνος. 555
231. Gallinæ patulæ ingluvies. 555

D. LUCÆ SCHRÖCKII Luc. Fil.

232. Anatome Dyſuria extincti. 556
233. Hydrops ſaccatus. 559

ADDENDA.

Ad Decad. II. Anni III.

Appendicem.

D. SALOMONIS REISELII.

Sipho Würtenbergicus per majora experimenta firmatus, in vertice effluens, correctus & detectus. 565

EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM CURIOSARUM DECURIÆ SECUNDÆ ANNI OCTAVI

OBSERVATIO I.

D. JOHANNIS JACOBI WEPFERI *De* Vermibus ventriculi lupini.

STuttgardiâ reduci d. 19. Junii Literæ traditæ fuerunt Gedano miſſæ ab Exc. D. D. Erneſto Gottfrid Heyſe, Profeſſ. Phyſ. & Med. ibid. celeberrimo: Inter alia memorat in tribus ventriculis Luporum diverſæ ætatis ſe inveniſſe glandulas immediatè veſtitas tunica nervea, variæ magnitudinis, Lumbricis repletas. Sectionibus duabus D. Alexander Pfiſterus, Chirurgus & Anatomicus præſtantiſſimus adſtitit. Si in omnibus individuis hujus ſpeciei animalis hæ reperirentur, quærit: annon argumentum pro voracitate animalis concedere poſſent? dum ſcilicet tunicam nerveam vellicando copioſius fermentum in cavitatem ventriculi prolecturi ſint, quod extraordinaria quantitate immodicum appe-

titum excitare valeat. Ad has nuper reſpondi, me plures Lupos, præter illos, de quibus in Hiſt. de Cicuta aq. Commentario mentionem feci, ſecuiſſe, eorumq́; ventriculos perluſtraſſe, idq́; occaſione rabiei, à Lupis diverſis, pluribus illatæ; cujus hiſtorias cum commentariolo publicæ lucis Deo volente facere pridem conſtitui, verum me nec glandulas hujusmodi, nec tumores reperiſſe. Addidi me ſuſpicari, hos lumbricos his in locis forte tormenta parituros, & quosdam opinari potius tandem rabiei authores fore. Quomodocunq; ſe res habeat, hæ obſervationes anſam mihi præbebunt in poſterum diligentius ad hos tumores attendendi.

[Ex Literis ad Celſum Scaphuſio A. 1688. d. 24. Jul. miſſis.]

OBSERVATIO II.
D. JOH. de MURALTO,
Febres fugatæ per corticem Peruvianum.

NObilis Domina matrona à Monteſpin ætatis ſuæ A. 72. cum ſub finem Auguſti duplici tertianâ afficeretur, jamq́; multos Paroxyſmos paſſa eſſet ſine ullo ſolatio ex remediis methodicè inſtitutis, à Medico ordinario Domino Redi, doctiſſimo viro mihiq́ue amico, quin imò ſymptomata ingraveſcerent, exhauriebantur enim vires, Lingua erat nigricans, febris ardebat ſummâq; inquietudine afficiebatur Patiens, in hoc ſtatu quorſum nos verteremus neſcientes, initô unâ conſiliô ad Pulverem corticis Peruviani confugimus, ipſiq; ℥ß. prædicti pulveris cum conſerv. cynorrhod. quo tempore remittebat febris, exhibuimus, mirum quantum Levaminis exinde habuerit, ceu enim hoſte in ipſis faucibus jugulato, Paroxyſmus cohibitus eſt, deferbuerunt humores, intermiſſòq; uno aut altero die eccoproticum exhibuimus ad reliquias morbi exterminandas, iterumq; oggeſto

geſto bolo uti prius, febris penitus exulavit vireſq; & ſanitatem recuperavit.

Filia Domini Sæigneux 8. annorum circa medium Septembris multis jam divexata Paroxyſmis à variis remediis nihil profecerat, ipſius autem parens propter inſignem amorem quo ipſam amplectebatur, mœſtus à me conſilium expoſtulabat, ipſi gran. XV. hujus Pulveris in juſculo exhibui, Paroxyſmi ſubſequuturi exinde inhibiti ſunt vireſq; & appetitum reſumebat, verùm poſt intermiſſionem 20. circiter dierum iterum recruduit febris, pro reditu autem de novo oggeſto pulvere penitus circumciſa eſt febris, nec amplius rediit. Franciſcus Bernard, ſartor, temperamenti melancholici, ſub finem Auguſti duplici tertianâ correptus fuit cum magnis ſudoribus, appetitu dejecto, phlebotomia celebrata eſt inſtitutaq; Purgatio, cùm autem poſt 15 circiter dies nullatenus curâ methodicè inſtitutâ febris imminueretur, ſuſpicioq; adeſſet, ne in longum protraheretur propter tertianam febrem tunc temporis epidemicè graſſantem, qui enim affectus ſimplices & ſporadici contingunt in cœlo noxio, facilè Labem ſparſam ſibi aſciſcunt, bolos devorandos ex ℥ß cum ſ. q rob. Juniperi exhibui tempore intermiſſionis, ex quo in totum remiſit febris: Verùm poſt menſem circiter recrudeſcente, purgatio iterum inſtituta eſt, boliq; iterum oggeſti, ex quo febris in totum ablegata eſt.

Sub eodem tempore mulier 55. circiter annorum febre quartanâ correpta eſt, ipſi doſin noſtrarum Pilularum per 15. dies exhibuimus quibus epicraſticè repurgata, bolos ipſi dedimus ex pulvere Peruviano cum conſerv. Juniper. per quatuor vices, febriſque exinde liberationem aſſecuta eſt. In immenſum excreſceret volumen, ſi quas curas hocce pulvere noſtrâ experientiâ alienâq; factas deſcribere ſatagerem, ipſius enim Pulveris vis & energia in debellandis febribus jam agyrtis ipſiſq; mulierculis innotuit. Verùm tamen etiamſi inſignis efficacia ſe prodat in febres componendas dantur tamen quædam febres quæ ipſius vires eludant; ſed jam properemus ad Scholium in quo ipſius pulveris naturam examinabimus.

SCHOLIUM.

CUm in omnibus febribus ferè, ſed maximè intermittentibus pleonexiæ cacochymiæq; ſigna vulgariter ſe prodant, nullatenus dubitandum, Phlebotomiam tùm & Catharſin in ipſarum curatione ſuas vires præ cæteris inprimis exerere, quin imò vix absq; iſtis, fauſtis auſpiciis alia remedia tentari ſolent; Enim verò febrilis calor, ardores, dolores capitis, anxietates, jactationes, deliria, anhelositas; ſitis, aliaq; accidentia nullâ ratione certius miteſcunt quàm ſanguinis miſſione quæ nimirùm vias reſerat, fluiditatem humoribus impertit corpusq; ἐυρόον facit. Nec minùs evidenter cacochymiæ ſigna ſe produnt, enimverò oris amaror, pondus ſupra ventriculi regionem, nauſea, vomitus, appetitus dejectus, anorexia, inflationes, ructus, crepitusq; aliaque non pauca tam certò illud arguunt, ut non ſine veritatis ſpecimine febrium intermittentium cauſam circa præcordia ſtabulari multi non infimæ notæ affirmaverint. Itaq; quamvis huicce ſententiæ in totum non adſtipulemur, credam usque febrium mineram quandoq; altiùs & intra vaſa nidulari, nihilominus tamen nec auſpicatò magis nec certiùs quàm iſtis duobus generalibus præſidiis ipſarum medelam ſuſcipi confidenter aſſerimus, naturam enim ab infarctibus expediunt, humores extraneos elutriant, tamq; efficaciter quandoq; munera ſua præſtant, ut ſine aliorum auxilio febres abigant radicitusque extirpent, itaq; ab iis recto ratiocinii jure experientiâq; duce febrium intermittentium imprimis curationem auſpicandam cenſemus, ſi enim iis eam in totum aſſequi non liceat, ſaltem per eam ſubmoventur impedimenta, viæ reſerabuntur, ut alia remedia adhibenda in poſterum opportuniùs vires explicent efficaciusq; ſuum opus peragant.

Iſta itaq; duo præſidia huicce cortici Peruviano neceſſariò præmittenda proq; cujusvis Patientis temperie, ætate, exu, tempeſtate viriumq; modulo ordinari debent.

Sub Catharſis nomine audiant vomitoria quæ ſi nihil contraindicat, inprimis vires ſuas quando exerunt, forti ſiquidem concuſſu humores è longinquo trahunt, ad evacuationem diſponunt viis reſeratis apertisq; vaſorum in ſtomacho, partis usq; vicinis dehiſcentium orificiis, ut exinde bilis è maſsâ ſanguineâ plenius elutriatur, adeoq; ſanguis à recrementis ſalis & ſulphuris aduſti depuretur, aliæq; ſordes & recrementa foràs deturbentur.

Solemus itaq; præmiſsâ Phlebotomiâ, ſi nihil aliud dehortetur, infuſionem Senn. propinare cum gran. aliquot cryſt. tartar. emet. vel Vini emet. ℥j.

Interim Patiens aperta devitabit acida ut & quæ ad aciditatem vergunt, aut quæ facilè corrumpuntur, uti ſunt lacticinia, legumina, fructus, ſalſa, piperata, uno verbo quæcunq; obſtructiones pariunt uti & quæ materiam fermenti adaugent. Hiſce præmiſſis ſedulò cavendum ne quid contraindicet uſum corticis Peruviani aut ipſi adverſetur, adeò prius ſedentur primi febris fervores quàm ipſum oggeras, tunc enim motibus contrariis inductis diræ metaſtaſes contingunt; nec pituitoſæ ſordes in ventriculo ſtabulantes corticis particulas oblinent aut quaſi viſco implicent, ea quippe de cauſa plurimum obtunditur & impeditur; & quandoque graviſſimæ & inſuperabiles in ventriculo maſſæ efformantur, quæ eundem exprimentes febricitantibus vitam eripiunt,

Corpore itaq; debitè vacuato, quidam Paroxyſmi præterlabi ſinantur, nùm ſcil. evanuerit remiſeritque febris, ſin minus, ad uſum corticis Peruviani ægrum deducere conveniens erit, antequam autem de ipſius uſu exhibendique modo dicamus, ipſius imprimis naturam, vires, variasq; præparationes breviter perſtringere expedit.

A quadraginta circiter annis ex India ad Europam hocce remedium transvolavit, nihil aliud eſt quàm cortex cujusdam arboris in Peru naſcentis ab Indis Kiù Kina dictæ, ab Hiſpanis verò Palo de Calenturas quaſi Lignum febrium, ipſius enim

vitiesjam ipſis innotuerant, & nonniſi ab illis apud nos ipſius uſus increbuit.

Hicce autem cortex ad guſtum eſt ſtyptico-amarus, quòd arguit ipſum ſale & terrâ abundè ſaturari, enim verò ſi analyſi ſubjiciatur, ſpiritus, olei, & aquæ parvam quantitatem præbet, ſalis verò & terræ multum.

Datur autem aut in formâ ſolidâ aut in liquidâ. In formâ ſolidâ aut in bolo aut in extracto.

In bolo datur, miſcendo ipſius pulverem tenuiſſimè tritum cum extracto Juniper. aut cum quodam ſyrupo aut conſerv. v.gr. conſerv. Caryophyllor. rubror. vel flor. calendulæ: ad extractum priùs elici debet tinctura cum ſpiritu Vini ſimplici aut compoſito, quæ ad conſiſtentiam mellis reducatur.

Si in formâ liquidâ, vel tincturam vel infuſionem parabis. Eadem tinctura, qua elicitur extractum, in quodam liquore convenienti propinabitur, prout autem magis vel minus valida exoptabitur, plus vel minus ſpiritus vini per deſtillationem prolicies.

Si in infuſione, vel cum vino vel alio quodam Liquore, frigidè aut calidè, vel ſolus vel cum additamento infundetur; exemp. grat.

℞. Cortic. Peruvian. ſubtiliter pulveriz. ℥jß. flor. centaur. minor. mß ſal. armoniac. vel ipſius vice Ligni Saſſafras, vel granorum Juniperi ʒij. infund per viginti quatuor horas in lib. viij. Vin. alb. vel rubell. ſupra cineres calentes in vaſe bene obturato, Colatura ſervetur ad uſum.

Tempore vindemiarum fieri poteſt infuſio in doliolo muſto adimpleto, cujus quantitati reſpondeat pulveris Quinkin doſis ſupra dicta, ita ut pro lib. ij. ſint pulveris ʒiij, aut ℥ß. & dolium reponatur in cellâ vinariâ ad fermentationem, quâ peractâ, quod per fermentationem deperditum, vino ſuppleatur, & diligenter obturato dolio, vinum ſervetur ad uſum. Infuſio autem fiet ſimplex vel compoſita addendo nimirum centaur. min. ſal. armon. Lignum Saſſafras vel gran. Juniper. ſervata autem eadem doſi reſpectu liquoris quâ prius.

In

In gratiam frigidiorum regionum quibus deeſt vinum, infuſio poteſt fieri cum cereviſia adaugendo doſin Quinkin tertiæ partis uti & aliorum ingredientium. Aliæ infuſiones parari poſſunt cum aquis ſtilatitiis febrifugis v. g. ℞. Pulver. Cortic. Peruvian. ℥j.ß. flor. centaur. minor. P. ij. aq. fœnicul. ℔. ij. vel ipſius vice aq. Petroſel. vel aq. centaur. minor. omnia in vaſe circulatorio benè obturato infundantur per viginti quatuor horas lento igne in balneo arenæ ejusmodi infuſio fortior erit & acuetur cochlear. 1. ſpiritus vini aut tinctur. ipſius Quinkin. Poterit etiam infuſio fieri in ptiſanis ordinariis, aut aquâ ſimplici ſed tunc adaugeatur doſis ipſius corticis, uti & aliorum ingredientium, fiatq́; in vaſis probè obturatis, & diutiùs. Eſſentiæ rerum nos latent, itaque non poſſumus integram notitiam iſtius corticis nobis comparare, quia tamen magni intereſt ipſius vires, in quantum nobis conceditur, dignoſcere, nulla ratione magis illud aſſequi dabitur, quàm ſi febris quam cohibet aut in totum profligat, naturam examinemus, contraria ſiquidem oppoſita eluceſcunt magis facemq́; ſibi invicem ſuccendunt.

Febris nihil aliud eſt, quàm motus præter naturam in humoribus excitatus, qui quidem efferveſcentiæ ſeu ebullitionis ideâ clarè innoteſcit, jurgia autem à febre excitata, tam clarè miſcelam extraneam de novo inductam, quà humores ceu œſtro perciti efferveſcunt, arguunt, quàm tranquillitas malaciaq́; antecedens partium ſanguinis ad invicem unionem & connubium indicabant; vel quàm certò ipſa deferveſcentia humoris peregrini ſecretionem ſubſequi ſoleat.

Quam autem in retentis ametriam pari jure evincunt ratio & ſenſus, non eadem tamen certitudine ipſorum naturam, indolem, locumq́; in quo congerantur, aſſequuntur. In hoc itaque dubio quidam portionem chyli in rugis ventriculi aut Pylori ad acorem deductam ſupponentes, exinde ſuccos, quotidie adventantes eadem ζυμώσει inſpirari crediderunt, qui demùm ad ſanguinem delati ipſum labe, qua inquinantur,

nantur, inficiunt, ſenſimq; ad turgeſcentiam, ſuccreſcentes ſeditiones movent effervescentiasq; excitant; fructus horarii aliaq; incongrua comeſta illud innuere videntur, uti & ingluvies & quæ demum quandoq; perſonat inedia, qua febrilis fomes præſcinditur.

Qui omnes penè morboſos affectus ab alvina regione deducunt, non ſine magnâ ratione ſibi ipſis videntur cauſas febrium in hiſce locis ſedem ſuam habere, illicq; affectûs febrilis mineram congeri, enimverò hæc eſt ſentina in quam ſecretæ totius corporis fæces delegantur, ideò & illic ſæpius quàm alibi penus morbificos aggeri, veroſimile eſt. Meſenterium enim, venæ lacteæ, meſaraicæ, pancreas aliæq; partes quæ præcordia circumſtant, ceu angiportus in urbibus, multas emphraxes aſciſcunt, quæ ſtagnatione per partes putreſcentes, tum ſanguini jugiter transeunti tum aliis ſuccis efferveſcentiam febrilem concitant, donec materiâ heterogeneâ explosâ pax & tranquillitas contingant, quæ tam diu durant donec nova materiæ morbificæ portio vaſa ſubingreſſa novas tragœdias excitat, quæ & ſuas periodos habeant, donec planè exhauſto morbi fomite, ſymptomata emergentia evaneſcant; rationibus attexunt experientiam quâ comperitur cathartica imprimis aut fluxus ventris ſpontè obortos iſtas febres percurare quaſi foco febrili expurgato ſuccenſi exinde igniculi extinguerentur. Alii demum quod non animadvertant promptuaria in quibus penus morbificus hoſpitetur in primâ regione, nec conſtet naturam tales focos ſibi cudiſſe in quos exportentur tales febrium mineræ, quinimò ſæpius ſaburram in alvina regione congeri, exinde tamen nullas febres progigni, ab omni culpâ partes abdominis vindicantes omnes tragœdiæ febrilis actus in alueum ſanguinem reponunt, illosq; excitari credunt vel à quadam materia heterogeneâ quæ alicubi ſtagnatione in fermentum exaltata fermenteſcentes expirationes in ſanguinem dimittat, vel ipſos humores à craſi degeneres ſub cujusdam materiæ heterogeneæ naturâ divortia in humo-

humoribus excitare, efferveſcentiasq; proritari, ſed quamvis diverſos focos inſtituant diſſentireq; videantur, rem tamen planè eodem modo conficiunt, in utraq; nimirum ſententia ſupponunt penum morbificum non niſi certo quodam tempore fermenti naturam induere, ideoq; etiam non niſi per partes ſtatisq; Periodis expirationes ſuas prodere, quæ ſanguini iſtas partes labefactas perluenti immiſſæ, humores fermentant, tanquam quid heterogeneum & aura peregrina, quæ tum primum ceu nubes agglomerata aut vapor denſus & crudior ſpiritus obtundens frigus induit, horrores, pulſus tenorem immutat, pandiculationes, oſcitationes aliaque accidentia quæ ſanguinis circuitus moram à materia condenſante conſequuntur, idem autem vapor eventilatus variisq; ſubactionibus ſubactus æſtum progignit, ſicq; attenuato humore demum ſecernitur, apyrexiaque conſequitur. Cùm itaq; à variis focis ſuppoſitis non variæ exin ſuperſtruantur ætiologiæ, facilè credimus nidos morbificos non ſolùm in diversâ regione, ſed & in variis ejusdem regionis locis congeri, quæ eosdem effectus ſymptomataq; prodant. Sed multò major difficultas occurrit in ipſius fermenti naturâ examinandâ, ipſamq; exactè & qualitates dignoſcere ſupra mentem humanam cenſemus, quibus primùm ſanguinem febricitantium analyſi chymica proliciendi in mentem venit non abſonas ſuis experimentis de acidi prædominio rationes ſubminiſtrarunt; Enim verò ſi talis ſanguis igne urgeatur multo minorem ſalis volatilis quantitatem, quàm aſſolet, in ſanis, præbet, ut exinde non incongruè concludatur, acidum exaltari, quod contingit à parte volatili ſubjugatâ, vel exhalata, uti aſſolet in aceti conficiendi ratione.

Acidum fermentandi vim habere nihil magis notum, quin imò & coagulationes parit, partes quas adoritur ſubjugat, demumq; in ſuam naturam convertit; itaque cuivis concipere obvium eſt acida extranea, quoquo modo progignentur, vel aliunde immiſſa vel in propriis conceptaculis intra corpus

noſtrum pronata, in producendis morboſis affectibus vim & energiam inſignem habere, ſupponatur itaque portionem quandam chyli tum in ventriculi aut lactearum cellulis ad acorem coacervari, aut in quibusdam vaſis ſanguiferis tum primùm partes fermenteſcentes è foco prodeuntes alveumque ſanguineum ſubingreſſæ acore ſuo utpote adhuc crudiores frigus, horrores inducunt, laſſitudines dolorificas, reſpirandi difficultatem, quæ ſymptomata progignuntur tùm à ſanguinis remora à fermento acido inductâ, tùm ab ipſius aculeis quibus punguntur membranæ vaſaq; conſtringuntur, fermenti autem portione ſubactâ pluribusq; circuitibus attenuatâ ſparſaq; ardores, ſitis, dolores capitis, motus convulſivi aliaq; ſymptomata ſuperinducuntur, quod indicat majorem fermenti exaltationem, ipſumque ad ἀκρότητας evehi, usq; dum tandem rarefactus humor noxius per ſudores aut inſenſilem tranſpirationem diſcutiatur, induciæq; largiantur, donec pro novo morbificæ materiæ penu novæ rixæ moveantur. Hinc ſudores qui acrem aut acidiuſculum odorem expirant critici eſſe ſolent, uti & puſtulæ in labiis aut aliis locis erumpentes, arguunt enim ſecretionem humoris noxii, ideoq; & ſæpius febres judicari indices ſunt.

Pro variâ iſtius fermenti indole, qualitate, exaltatione tempore quo evehitur & accreſcit, imminuitur & decreſcit aut abſumitur, uti pro vario humoris conſortio, aliisq; plurimis ipſius naturam determinantibus, variæ itendidem febres ſuccreſcunt, ipſarumq; typus multiformis ſuboritur, hinc enim tertianæ, quartanæ, quotidianæ, febris epiala, Lypiria, compoſitæ, ſimplices ipſaq; continua, aliæq; demum plurimæ, quas hic recenſere non eſt hujus loci, ſoboleſcunt.

Poſito itaque, acre aut acidum volatile & fermenteſcens febres progignere, cortex Peruvianus ſapore quo ſtyptico-amarus eſt, ipſum fermentum febrile coërcere aut etiam profligare potis erit, amara enim & acida bellum indixêre ſeſeq; invicem deſtruunt, quà verò ſtypticus eſt, ſubadſtringit, ſicq;

malum

malum humorum frænat, & partes roborat, cum autem nec uti multa alia amara viſcera irritet, neque excretionem quamvis aut moleſtiam inferat, nec uti ſtyptica multa alia, conſtipationem inducat, neceſſariò agnoſcendum illum Pulverem indolem particularem nactum eſſe quâ nempe in hoc cortice ſalia cum terrâ ita amicè conveniunt, & tam arctè combinantur ut ſine nexûs diſſolutione primam regionem pertranſeant, & non niſi in fluento ſanguineo extillata diſſociationem pati, quâ tunc amara in acria aut acida vim ſuam exerant, ipſaque terra ſtypticitate ſua fermenti impetus coërceat frænetq́, fervores; aliàs enim amara uti colocynthis, rhabarbarum, agaricus, ſcammonium, aliaq́; quamplurima, ubi primùm ventriculum aut inteſtina appulerint, ſale volatili quô pollent fibras pungunt & irritant altiusq́; in vaſa immiſſa humorum fuſiones concitant; quin etiam aliàs ſtyptica, ubi ſunt meſpila, ſorbus, malus cotonea, vitriolum commune aliaq́; quamplurima conſtipationem inferre nihil magis notum, cujus diſcriminis ratio cùm omnia ſtyptico-amara terreo-ſalina ſupponantur, ex eo peti poteſt, quòd in quibusdam terreo-ſalinis particulæ ſalinæ terreis laxè, & diſſolutè alligentur, ita quidem ut quamprimum ventriculi aut inteſtinorum humore diluantur, diſſociatio contingat, unde ſi amarum præpolleat ratione ſuæ volatilitatis & energiæ ſui juris factum quoquoverſum feriat, identidem & vires promat prodatq́;, ſecus autem ſi caput mortuum dominium obtineat, ſalia ſæpiùs innoxiè vaſa tranſcendunt, terraq́; inteſtinorum parietibus affigitur ſua ſtypticitate fibras coarctando quæ ideò conſtipationem ponderisq́; ſenſum progignit. Horum ſiquidem terreæ particulæ in ventriculo aut inteſtinis remorantur, vixq́; venas lacteas ſubintrant, ſed trajectis per inteſtinorum foraminula minutioribus ſalinis, craſſioribus his particulis introitus denegatur. Ex his obiter notandum, dari quædam remedia verè adſtringentia dicta, quod fervores ſanguinis cohibeant fuſionesq́; præcaveant, quæ tamen nullatenus inteſtina coarctant, uti ſunt v. g.

Succinum, Maſtiche, Olibanum, ſpecies diatragacanth. frigid. aliaq; innumera; aliaq; vice verſâ, quæ utpote auſtera, acerba aut ſtyptica, unicè vim ſuam in viſcerum fibras exerant, quas proinde corrugando, inq; ſpatium brevius contrahendo, facultatem ipſorum expultricem ſiſtant, quin imò hæc ultima ſæpius excretiones cohibendo lotium promovent. Sed cùm jam de ipſius naturâ verba fecerimus, nunc de ipſius uſu dicendum. Præmiſſis itaque Phlebotomiâ & Catharſi uti viſum fuerit, ſi febris non curetur, tempore intermiſſionis hocce remedium oggerendum vel in infuſione vel in bolo, ſi in infuſione, ℥iv. ſufficient præparationis noſtræ ſuperius ſcriptæ, ſi in bolo ʒß. Tempus dandi ſit non tantùm per intermiſſionem ſed etiam aliquandiu à paſtu; bis in die dabitur in ſimplici tertianâ & quartanâ, in aliis, ut in duplici tertianâ aut febribus ſubintrantibus, tempore remiſſionis, & opportuniùs quam occaſio morbiq; violentia permiſerint, quò ſæpius autem, eò minori doſi & è contra; interim non ſolùm temporis & febris ſed & virium ætatis, habitûs, aliorumq; concomitantium ratio habenda: ut autem recidiva præcaveatur uſus continuabitur, alioquin pari ferè certitudine qua intermittit febris iterum recrudeſcit, itaque per octo dies plus aut minus bis in die doſes propinabuntur vel boli oggerentur, & ℥j. aut ij. debent ab ægro conſumi, ſi integram ſanationem adipiſci ſatagat; quamvis illud non abſolutè intelligi debeat, plus enim aut minus requiritur pro vario affectus febrilis tenore & ſævitie. In quartanis ut recidiva præcaveatur, ipſius uſus diutiùs continuabitur, quippe agnoſcunt cauſam contumaciorem, ideòq; non niſi majori vi debellandam.

Cautiones in exhibendo ſint (1.) ne quid obſtaculum, uti ſordes in alvina regione, aut pituita in ventriculo, ipſius virtuti obſiſtant. (2.) Prius humorum impetus & fervores aliis præſidiis compeſcantur quàm oggeratur, hacce ratione præparantia, quid jam innuimus, præmitti debent. (3.) Nec ſub initium nec in vigore Paroxyſmi exhibendus, quippe tunc præ

fervore

fervore minus ſpei hoſtem placandi affulget, ſed quod magis, motus contrarii, ſic inde introducti in humoribus periculum minantur; per remiſſionem autem uti ſecuriùs ita certius ſuos effectus prodit; conſultum eſt itaq; corticis exhibitionem à paroxyſmi declinatione auſpicari, quia ſanguis à declinatione plurimùm contractus & pacatus corticis conſtrictioni faciliùs paret. (4.) Doſes bipartitæ & frequentiùs oggeſtæ faciliori negotio rem ſuam peragunt, quia nempe ſenſim fermenti vires deſtruendo, periculum ex contrariorum motu reſultans præcavetur; quò tamen intermiſſio brevior fuerit, eò majori quantitate concedatur. (5.) Non ſtatim à paſtu, ne ſub crudiori nec dum volatilizata eduliorum mole pereat ipſius vis & obtundatur, ſed aliquandiu à paſtu, quò chylo ſuas vires faciliùs impertiat, ipſasq; ceu novum balſamum humoribus communicet. (6.) Cortex in ſubſtantiâ eſt quidem efficacior, ſed ſi cacopragiæ in primâ regione ſuſpicio adſit, tinctura ſaturata multoties repetita ſubſtantiæ ferè æquivalet, quia non uti Pulvis in ventriculo impeditur. (7.) In continuis ſicut in intermittentibus tempus remiſſionis eligendum, Ptiſana è cortice ſolo aut cum aliis in eundem ſcopum collimantibus parabitur pro potu ordinario. (8.) Si doſibus etiam pluries repetitis rem ſuam non aſſequatur medicus, non ideò pertinaciter inſiſtendum, quin imò ſi aliquandiu deſiſtat, iterùm oggeſtus pulvis optatos ſucceſſus adimplebit. (9.) In febribus malignis ſicut & in aliis non niſi præmiſſis præſidiis univerſalibus oggerendus, tempus quoq; opportunius erit, cum natura noxii humoris ſecretionem ad cutem per exanthemata molitur. (10.) Circumciſis per pulverem paroxyſmis, vi reliquiæ febris exterminentur, imminebit recurſus, itaque ſi catharſis à corticis uſu exigatur, lenioribus catharticis cum Laudano & cortice mixtis inſtituatur; eligan- turq; cathartica quæ ſuis qualitatibus quandam cum cortice convenientiam obtineant, uti ſunt Aloë, Rhabarb. ipſumq; extractum colocynthidis. Cùm autem jam de ipſius corticis na-

turâ & uſu dixerimus, operæ pretium eſt aliquid addere de effectibus & de præſagiis ab ipſius uſu expetendis. 1. Qui à febris incurſibus longiorem feriationem expetunt, pulverem hunc crebriori vice aſſumere jubentur, fugatis nimirum à cortice paroxyſmis, ſi ejus uſus non continuabitur, morbus poſt aliquot ſeptimanas ut plurimum recrudeſcit. Quàm citò enim ejus vis abſumitur, & particulæ omnes à mixtione ſanguinis avolarunt, affectus pro tempore ſolùm ſuppreſſus, denuò emergit. 2. Cathartica vehementiora, aut emetica recidivam minantur, enim verò impreſſiones factas deſtruunt. 3. Periculoſus eſt ipſius uſus ſi fervores adſint, in cauſo & continuis ardentibus. 4. Si ab ejus uſu proximus paroyſmus immutetur, vel imminuatur, aut intendatur ſolutionem prænuntiat, ſin minus eandem tenorem teneat, conſecutionem portendit. 5. Non ſolum diaphoreſin parit, verum lotium & ſudores & quandoq; ventris fluxum, quæ ſi contigerint, febris ſolutionem præſagiunt.

Quamvis autem hujus corticis uſus à prudenti medico ſub cautionibus ſuperius præſcriptis laudabiles ſuos effectus prodat, ita quidem ut jure inter febrifuga palmam præripiat; non deſunt tamen qui non ſolùm ipſius uſum verentur, verùm & reſpuunt, eò quòd non debellet hoſtem, verùm & ipſum duntaxat ſopiat, qui ideò cunctando vires ſumens crudeliùs in poſterùm ſæviat & debacchetur, ut qui ſcilicet ulceri cavo denuò erupturo cicatricem inducat. Hinc itaq; cachexiam & hydropem exoriri contendunt. Verùm experientia huic objectioni in totum refragatur, quippe quotidie quampluri-mos videre licet ab hoc pulvere optimè percuratos, qui nullatenus tamen tales affectus incurrunt, quamvis etiam nec catharticis aut aliis præſidiis tales eventus præcaverint; Experientiæ ratio ſuffragatur, quæ enim ſunt actu amara, in ſupprimendis fermentorum præternaturalium viribus maximâ virtute pollent; quin imò radix gentianæ quæ optimè hunc corticem ſimilat, olim pro curatione febrium quartanarum cele-

celeberrimi erat uſus ; Modus autem quo agat in fermentum febrile non adeò innoteſcit, ut quiſpiam aſſeverare poſſit, penum morbificum ab ipſo pulvere intercludi & quaſi compedibus ligari, ut exinde ſolutis vinculis tantum pertimeſcat periculum, nec enim tam exactè, uti prius innui, nobis ab oculos ponitur ipſius eſſentia ut de ipſius virtute & qualitatibus dignoſcendis tam confidenter arrogemus; Interim ſi ab effectibus ad cauſas aſcendamus, dicemus materiam morbificam non tam incatenari quam reſerari, ipſumq́; fermentum non tam ſopiri quàm expandi & rarefieri , enim verò diapnoem promovet, ſudores prolicit, urinam ciet & quandoq́; ventris fluxum proritat ; & quid nonne amara diſcutiunt & abſtergunt. Adhæc fermentum febrile non tanta forſan molis eſt ut non niſi majoribus evacuationibus elutrietur; nonne parvæ puſtulæ, exanthemata, furunculi, aut alia per cutem erumpentia diros affectus, violentasq; febres ſolvunt & perfectè judicant? Sed quod magis, undenam eſt, quæſo, quòd magnis evacuationibus, ſæpiusq́; repetitis tantùm confidamus; quàm enim ſæpius inutiles ne dicam noxiæ, norunt Practici, ita quidem ut ſi inter iſtius corticis & catharticorum majorum vel etiam mediocrium ſæpius repetitorum uſum comparationem inſtituas plus periculi majoresq́; noxas ab iſtis quàm ab illo impendere comperias ; infirmantur enim vires , frangitur ſtomachi tonus, ex quo novus humorum cumulus ſuperinducitur, unde & cachexiæ aliiq́; affectus ſoboleſcunt; è contra ex iſto pulvere ſymptomata crudeliora evaneſcunt, vires labefactatæ inſtaurantur ſenſimq́; æger ſanitatem recuperat; ſed ſi ab iſtius corticis, uti ſupponunt, coarctatione graves affectus ſuboriri cenſeant quidam, alii non cum minori fiduciâ querelas movent contra calores quos inducit; ita quidem ut ſi prioribus mixti ſtypticitas ſuſpecta fuerit, iſti amaritudinem pertimeſcant: ſecundùm enim Phyſicos, amara, ſalſa & acria ſunt calida; auſtera, acerba, ſtyptica ſunt frigida, pinguia verò, dulcia, oleaginoſa temperata ; ex hoc itaq́; ſuppoſito calores præterna-

ternaturales induci, humores aduri, cum magno ſtrepitu eventilant: ſed huic objectioni non minus refragatur experientia quàm priori, ipſaq; ratio contra allegata contrarium evincit: uti enim intimâ partium mixti unione ſtypticitatis damna alioquin nocitura ipſius amaritudine præcaventur, ſic & hujus noxæ alioquin metuendæ ab alterius qualitate emendantur, quod exinde evidentius pateſcit, quod uti prius innuimus, non uti multa laxè mixta à ſe invicem diſſocientur ubi primam regionem perluſtrarunt, quin imò uti arctiori nexu conjunctæ invicem mixti particulæ junctis viribus ſuos effectus produnt promuntq;; ſed ne hîc cantilenam recantemus, vireſq; amari in fermento extraneo recolamus, experientiâ duce ſufficiat in noſtras partes antiquitatem revocare quo multa amara uſurpavit ad febrium curationem, uti centaurium minus, cichorium ſylveſtre, Abſynth. Camhædryn, flores Chamæmel. aliaq; quam plurima, iſta quippe agitationes quidem & motus extraneos in humoribus ſuſcitant ſed quibus fermentum febrile diſcutiatur, utq; clavus clavum trudit, ſic & nova fermentatio inducta prius inſitam debellat & deſtruit.

OBSERVATIO III.

D. JOH. de MURALTO.

Affectus Mirachialis.

ILluſtriſſimus ac Doctiſſimus Dominus N. Verb. Divini Paſtor, & Linguæ Græcæ Profeſſor Publicus, à duobus circiter annis conquerebatur de præcalidâ viſcerum intemperie, ardores ſiquidem coloremq; inſolitum in abdominis regione perſentiebat, adhæc ructus acidos patiebatur, & quodam timore inaſſueto dum cathedram conſcenderet percellebatur, & quodam tremore afficiebatur, ita quidem ut titubarent membra, vixq; ſtare poſſet; remedia univerſalia adhibita pro tempore nihil levaminis produxerunt, ad lymphas poſtea acidulas

dulas ſe conferens, aliquod ſolatium exportavit, demumq; uſu Pulveris Birkmann. & Pilularum Nicolai integram ſanitatem recuperavit.

SCHOLIUM.

HIcce affectus jure mirachialis nuncupari poteſt, uti enim circa viſcera tragœdiæ primordia inprimis peragebantur, ſic & ipſius fomes imis viſceribus latitabat; In meſenterio enim & glandulis ipſi intertextis ſicut & in pancreate & aliis partibus quæ præcordia circumſtant, ceu in diverticulis ſordes quotidie ablegatas in penum morbificum congeri uti concipere obvium eſt, ita nihil frequentius occurrit, iſtæ demum fæculentiæ morâ & ſtagnatione in fermentum exaltatæ ſuâ ζυμώσει ſanguini jugiter transeunti labem impertiunt; ſuccisq; ideo in hoc caſu miaſmate morbido ſaturatis calore circum præcordia infeſtabant, nec ſolùm intra ſecundæ regionis cancellos res peragebatur; verùm uti aſſolet in melancholicis, miſcella extranea ſurſùm repens ſpiritus tum primùm vapore tetro afficiens, fractâ mentis acie metum incutiebat, perq; nervorum tubulos demùm decurrens ſpiritibus fugatis anomaliæ concitabantur, tumorq; & alia perverſi motus ſymptomata urgebant. Dubium an ſtomachus ructibus acidis divexatus primariò vel ſecundariò afficeretur, ſæpiùs enim ab ipſo ceu à fonte multi progignuntur affectus, fracto ſiquidem ipſius tono, quod malum ſæpiùs ingenii quàm corporis labor producit, ſpiritibusque abſtractis alimenta imperfectè coquebantur, ita nimirum ut chyli portio tenuis & ſpirituoſior illinc ſanguini debitô citiùs commiſſa calores ſubinde inducat, craſſiorq; interim reſidua more eduliorum diutiùs aſſervatorum, aceſcens ructus acidos aliaq; ſæpius βραδυπεπσίας incommoda invehat, quod vitium ſi tale ſupponatur in primâ officinâ, in quâ alimenta primariò præparantur, non mirum ſi ſucci inde emergentes eadem labe

inquinati, & craſi perverſâ fervores caloresq; contra naturam in ſecundâ regione induxerint, ulteriusq; demùm profecti in regimine animali diſſidentes jurgia excitaverint; ſic plures affectus culpâ ſtomachi ſoboleſcere certum eſt, quamvis item non repugnet ipſum etiam ſæpè aliarum partium vitio laborare, ipſarumq; pœnas luere, reduces enim ſucci & qui intra ventriculi cavum liquorem fermenteſcentem per glandulas membranæ villoſæ ſubſtratas profundunt, ſi quadam mixturâ extraneâ ſaturentur, ſubinde fermento quo pollent peregrino ſuccos adventitios inficient ſicq; turbatâ coctione expirationes incongruæ aliaq; ſymptomata urgebunt; ut ut ſit, res ad idem redit noxaq; circularis perinde inducitur; demùm quòd remedia generalia impedimenta duntaxat ſummóverent nec ad intima penetrarent, nullum ſenſibile ſolatium conferebant, acidulæ verò quòd ſecretiores receſſus permeent juvamen inſigne præſtabant, ſicq; lymphis diluta miaſmata & morbida elutriata Pilularum Nicolai uſu continuato tandem pleniùs expurgata ſunt, Birkmanniq; pulvere ſtomachi fermentum inſtauratum eſt, virq; inſignis priſtinam ſanitatem recuperavit.

OBSERVATIO IV.

D. JOH. de MURALTO.

Anaſarca cum Aſcite.

PRofugus quidam Gallus 20. annor. nomine Jacobus Seneſtal, poſt febrem autumnalem quâ laboraverat, incidit in Anaſarcam cum aſcite, pedes & crura inſigniter tumebant, hydragogis per vices ſæpius repurgatus fuit, quæ immutabantur ne aſſueſceret natura, ita quidem ut quandoq; Syrup. de Rhamno Cathartico ℥j. ß. hauriret, aliàs Pilulas ſequentes devoraret: ℞. Mercur. dulc. ℈ß. reſin. Galap. gran. XII. ammon. ſolut. q. ſ. fiant Pilul. Devorabat autem opiat.

piat. ſequent. morcellum manè & ſerò: ℞. Conſerv. fruct. Cynorrhod. Abſynth. aa. ℥j. ß. confection-Alkerm. ℥ß. croc. Mart. aperient. ʒj. Tartar. vitriol. ʒij. cum. ſ. q. Syrup. capillor. Vener. miſce, fiat confectio: pro ſiti reſtinguendâ, uſus eſt decoct. gramin. & rad. eryng. Hiſce autem, Deo benedicente, intra 6. hebdomadas detumuerunt crura, pedes, imò univerſum corpus.

SCHOLIUM.

HYdropem febres autumnales ſubſequi non rarò contingit, cujus quidem metaſtaſis variæ cauſæ eſſe poſſunt, ſæpius ſpiritus à febre præcedanea exhauſti, pituitæ tum & lymphæ geneſi uberiori anſam præbent, exhauſto ſiquidem aut ſaltem depauperato ſanguinis fermento. Per fermentum febrile, pravi humores congeruntur, obſtructiones progignuntur, lymphaq; exuperat, ex quo hydrops ſuccreſcit; à poris cutis occluſis ſoboleſcit etiam, hyeme nempe accedente pori cutis conſtringuntur, ſicq; lympha per glandularum tubulos evaporari ſolita intus remeans coagulatur, vel in carnes effunditur ſicq; utrovis modo Anaſarcam progignere potis erit, cui paſſim Aſcites ſuperinduci ſolet, in quantum ab obſtructione tubulorum cutaneorum materia intus reſorpta pleniùsque aggeſta facilè in abdomen ceu in aqualiculum profluit; Obſtructio demùm quæ partibus imi ventris oboritur, uti non levem ſic etiam & frequentem huic morbo progignendo occaſionem præbet; à vaſis enim obſtructis ea diſrumpi periclitantur, jugiter enim affluens humor præcedaneum cogit, & ad effluxum proritat. Itaq; pro varietate cauſarum ſymptomatumq; magnitudine, varia itidem prognoſis ſubſequitur; hydrops ab obſtructione partium nutritiarum quæ fermè ſemper aſcitem accerſit, periculoſior eſt, maximè ſi obſtructiones ſcirrhum comitem habuerint; quidam in hoc affectu obſtructiones in vaſis lacteis aut lympha-

ticis ſtatuunt, uti & earundem partium ruptiones culpant, alii vaſorum omenti rupturam accuſant, quam itidem ab obſtructione vaſorum per illud ſparſorum deducunt, ex hac autem parte aquarum effluxum in abdomen derivari autumant, quòd animali liberaliorem potum epoto ſubindeq; exenterato, adhucq; vivo, ſi ventriculus manu comprimatur, omenti vaſa illicò turgeſcant, itaq; & ipſi meatus ſeu poros è ventriculo in vaſa omenti per quos lympha tranſeat aſtruunt, ex ipſisq; vaſis in omento ſparſis adeò celerem lotii viam ad renes deducunt, ex ipſorumque obſtructione aut ſeri effluxu in abdomen in hydrope parcius lotium ſtatuunt. Hydrops à depauperatione ſpirituum in ſenibus mali ominis, è contra in juvenibus, modò viſcera non ſint malè morata, curationis ſpes affulget. Qui demùm vaſorum cutaneorum obſtructiones ſequitur, niſi maturè curetur, antequam obfirmatus ſit affectus, pleniorq; humoris morbifici aggeſtio coacervata ſit, difficulter curabilis evadit.

Ad Curam iſtius affectus inprimis ſerum luxurians & extravaſatum elutriari debet, obſtructiones reſerandæ, nativumq; partium robur conciliandum. Itaq; diuretica, aperientia, & roborantia conveniunt, quæ itaque in curâ cum methodo ſimul adhiberi debent. Ante omnia autem victus ratio imperanda, quæ in victu parcoq; potu conſiſtit, multos enim videre contingit, qui à ſolâ potus abſtinentiâ ſunt reſtituti; Hinc illud: abſtine & efficies, quod medicina nequit. Si autem potus concedatur, ſit dococt. rad. gram. eryng. vel filic. mar. rub. tinctor. aut cichor. aut alior. peculiari cujusq; craſi appropriatorum. Lixivium etiam parabitur ex ciner. ſarment. vitis, abſynth. Juniper. geniſt. cum vino albo ſingulis diebus ad ℥vj. continuando per aliquot dies. Hic etiam prodeſt omnis potus chalybeatus, & præcipuè vinum, in quo ſilices albi fuerint extincti, nam levi adſtrictione deobſtruunt, frequenter autem Purgantia hydragoga in uſum revocari debent, ex: grat. ℞. tartar. vitriolat. g. xv. reſin. Jalap. ℈ß. trochiſcor. alhand. g. II. miſce,

miſce, fiat Pulvis cum juſculo ſumendus. Quanta ſit homini peſtis vinum immoderatè ſumptum, quàm corpus mentemq; miſerè ſauciet, docent faciei, nunc pallor, nunc turpis rubor, fœtens anima, obtuſi ſenſus, ulceratorum oculorum, ut & ingenii hebes moriensq; acies mors memoriæ, tremulæ manus; nihil enim frequentiùs ebrioſis contingit quàm manuum tremor, qui & ſæpius, ſi diutius temulentia continuatur, alias quoq; partes adoritur, quod ex languido corpore, fractoq; inceſſu paſſim videre eſt; inprimis enim nervis bellum indixit, acido ſiquidem volatili ſpiritibus improportionatum factum, tum primùm in mentis arce turbidos motus excitat, unde gravem animus noxam contrahit, ſenſus obſtupeſcunt, ſeroſitates cumulantur, affectus efferati tumultuantur, intelligentiæ nubilum prætenditur Cimmerium. Sed nec intra calvariæ pomœria tragœdia peragitur, quin imò ceu à fonte turbatis lymphis ſordido non niſi turbidi ſcaturiunt rivuli, ipſi nervi densâ ramificationum propagine fruticantes ſuas ſubinde inordinationes cerebro acceptas referunt, extremaq; quòd à foco longiùs recedant, graviùs plecti ſolent, tremor autem ad tria referri poteſt; vel enim ab exhauſto & ſpirituum penuriâ, vel ab ipſorum copiâ, & luxurie, vel à ſimplici ataxiâ & irregularitate, ab exhauſto cùm ſpiritus præ tenuitate & penuriâ nervorum tubulos pleno agmine inflare nequeant, ceu ventus debilior nec molendinum circumrotare nec portam claudere valet, ſed tantùm motitare ſic & circumciſis ſpirituum copiis titubant convaleſcentes nec niſi tremulos greſſus inſtituunt; à ſpirituum copiis ſuprà modum adauctis & luxurie idem effectus diſpari tamen ratione contingit, ſpiritus enim qui in priori caſu præ tenuitate & penuriâ ſeriem continuare nequibant filumq; abrumpere cogebantur, in hoc præ copiâ ſibi invicem officientes diſſiliunt, & è ſtationibus abrepti in viciniam excurrunt, itaq; recluſis valvulis de muſculo in muſculum exilientes titubare faciunt, quod paſſim in temulentis cernere eſt; à ſimplici ataxiâ cùm ſcil. ſpiritus nec paucitate de-

ficientes, nec luxurie diſſilientes, verùm alienâ miſcellâ turbidi ad motus exploſivos alludunt, motusq; inordinatos contrahunt, ſicq; devii facti novos tramites ſibi cudunt, prioribus relictis, quos in poſterum obnixè retineant, ſic quosdam videre licet qui ſemel à vini potu & tabacocapniâ contracto tremore, ut ut ab utroq; temperaverint, tremore conſequenter afficiuntur, ſæpius enim & ſuos errores per conſuetudinem repetit natura; adhæc & ſemel fractus partium tonus vix reſarciri poteſt, ſic nervi muſculiq; plus nimiùm emolliti ad tenſitatem in poſterùm vix inflari poſſunt: Hic autem examinare ſubeſt quâ de causâ quidam à naturâ tremulas manus habeant? quod non aliunde exoriri crediderim quàm à turbidis ſpirituum motibus parentum in tempore generationis, ſive talis ſpirituum inordinatio à ſenio attritis partibus contingat, ſive à quadam paſſione generantium, imprimis matris, ortum ducat, quod luculenter mihi innotuit, tremore manuum cujusdam mercatoris mihi noti, quem à nativitate ſuſceperat, matre nimirum triſti nuntio mariti cultello occiſi ex improviſo allato, & exin octavo graviditatis menſe, inſigni tremore perculsâ; fœtus enim animi pathematis fœtæ obnoxius evadit, tanto enim nexu ducuntur in conſortium ut pulſata matris imaginatio ſculpat cereo fœtui Characterem; cujus quidem ſympathiæ vires inſigni hiſtoriâ hìc prodere expedit: Jacobi nimirum primi Magnæ Britanniæ quondam Regis, qui diſtricti gladii viſum perferre nequibat, quod Pathema ex horrore matris à nece amaſii juſſu mariti pugione interciſi coràm ipsâ oborto, nactus erat.

Secundùm autem varias cauſas quibus hic affectus inducitur, itidem & medendi indicationes immutari debent. Si enim à ſpirituum penuriâ & defraudato partium genio, inſtaurari debent Patientes, ut qui à morbo reſurgunt, victusque eupeptus & euchymus imperandus. Vice versâ qui à ſpirituum pleonexia & luxurie, diætâ & abſtinentiâ curari debent, plenitudini enim remedio eſt abſtinentia, quod inprimis experiuntur ebrioſi, qui ad frugem ſe recipientes vel ſolâ vini

abſti-

abſtinentia à tremore curari ſolent. Qui demùm à ſpirituum ataxiâ tremore aſſiciuntur, iis pro ratione cauſarum remedia adminiſtrari debent; ſæpius bilis aliique humores putridi circa præcordia coacervati vaporibus cerebrum impetunt, nervorumq; tremores ſpiritibus irritatis inducunt, quandoque vermes tales in ſpiritibus enormitates cauſantur, copula heterogenea in nervorum tubulos ſuffuſa ad tremorem alludit, in iſtis caſibus, humor peccans evacuandus catharticis idoneis & peculiari cujusque craſi conſentaneis, tum demùm copula heterogenea diſcutienda ſudorificis, ſæpius enim per cribra cutis & muſculorum interſtitia & fibras materia exploſiva affigitur, quæ ſpiritus pertranseuntes ad inordinationes parat & diſponit. In decocto autem ſudorifico lignum lentiſci immiſceri debet, quòd vim habeat firmandi nervos; ſi tremor ab irâ nimio labore oriatur, quiete animique pathematum placatione cohibebitur; vel ♃. Reſin. Galapp. ℈ß, trochiſcor. alhand. gr. iij. mercur. dulc. ℈ß. olei anis. gutt. III. miſce fiant Pilulæ numero 21. vel detur Syrup. de Rhamno cathartico ad ℥j. vel ℥ij. Pilulæ etiam hic ex gum. ammoniac. Mercur. dulc & reſin. Galapp. maximè proſunt, ope enim Mercur. pori obſtructi reſerantur, & ſi aliquæ læduntur fibræ, conſolidantur à mucagine gumm. ammoniaci. Semin. Sambuc. & ebul. ad ʒj. Pondus exhibita ſæpiùs juvamen præſtant. Vel ♃. Cortic. intern. ſambuc. m. iij. coquantur in ſeri Lact. ℔. iij. ad medias, quotidie manè & ſerò cyathum unum aut alterum ſumat Patiens usq; dum convaluerit. Quidam pro arcano habent ſuccum bryoniæ ſequenti modo collectum: Lunâ creſcente, tempore inprimis verno radicem bryon. terræ adhuc commiſſam excava, deſuper iterum impone operculum, ex ſuperioris radicis parte abſciſſâ paratum, & ſingulis manè invenies 2. vel 3. cochlearia plena iſtius ſucci, quem exhibe ſingulis matutinis horis hydropico à cochleari uno usq; ad 2. quo ſolo vili medicamine multos curatos aſſerunt. In aſcite à catharticis malum exaſperari quidam non infimæ notæ contendunt. Cachexia inveteratâ laboran-

tibus,

tibus, eviſceratis, calore peregrino confectis cathartica fortiora noxia ſunt, uti & diaphoretica.

OBSERVATIO V.
D. JOH. de MURALTO, De Vertigine.

VIr quidam honeſtus, ætatis ſuæ 40. temperamenti bilioſo-melancholici, texturæq; rarioris, & qui in juventute multos errores in ratione victus commiſerat, maximè in vini meracioris potu, conquerebatur de vertigine horis matutinis infeſtante, ita quidem ut mentis incertitudo fractusq; inceſſus ipſum malè haberent, nubem quaſi in cerebro oberrantem perſentiebat, poſt prandium autem & horis ſerotinis, quaſi nube diſcuſsâ, ſudum ſerenumq; mens obtinebat, fractaq; prius mentis acies exſurgebat, illudq; experiebatur, quòd, ſi cùm ſummo appetitu cœnam capeſſeret, pro certô mane inſequente graviùs de vertigine mulctaretur, vigiliæ illud ſymptoma quoque exaſperabant, uti & defatigatio, aut quivis animi aut corporis labor extraordinarius. Purgationem ſemel in menſe præſcripſi talis compoſitionis: ♃. folior. Betonic. cichor. totius agrimon. ãã. m. j. centaur. minor. p. j. fiat decoct. colatur. infund. ſenn. mundat. cum aniſ. ʒiij. rhei elect. cum ſantal. ʒj. ſal. tartar. ʒß. in expreſſ. ſolves mann. Calabrin. Syrup. roſar. ſolut. compoſit ad ℥j. miſce, fiat potio; quoad reliquum potum Caphè præſcripſi bis aut ter in die, mane nempe, poſt prandium & aliquando poſt cœnam, cyathumq; hauſit, ſumendo nempe aquæ craterem decem aut duodecim unciarum in ollam plumbagine, aut cupream ſtanno obductam, igniculo carbonario impoſitam eiq; aquâ aliquantulum effervefactâ circiter trium drachmarum Pulverum injiciendo, ſedulò cavendo ne quidquam effunderetur; pulvere enim aquæ immiſſo, illicô incredibili celeritate in ſpumam agitur. Curandum ideo ut quamprimùm aqua ollæ

ollæ labia attingit, igne amoveatur, admovendo identidem uſq; dum duodecies circiter efferbuerit aqua, cavendo ne quid effundatur, olla deinde ab igne amota cineribus ſatis calidis imponenda, ut decoctum caloris quantum poterit abſq; bullitione conſervet, ibique relinquatur donec magma fundum petierit, & decoctio limpida & ſubflava ſuperſit; tunc inclinatione calici affundetur cavendo ne magma quod nihili eſt liquori remiſceatur, quantumq; poterit calide ſorbillandus, quò calidiùs enim aſſumitur eò ſalubriùs. Memini etiam vidiſſe quemdam vertiginoſum qui à frigore inſigniter lædi ſolebat, ita quidem ut quandoque aſperiori frigori expoſitus in terram proſtratus quaſi epilepticus aliquandiu jacuerit.

SCHOLIUM.

IStius vertiginis in primo caſu enarratæ cauſa referri debet in pleniorem ſucci nervei per ſomnum congeſtionem, ipſiusque craſin ad acrem vergentem, ſomno ſpiritibus intro receſſis connivent oſtiola, quibus ſenſim excrementa evaporantur, unde & humores quaſi concentrati molem adaugent, recluſis autem per vigiliam ſenſuum oſtiis, ſpiritus ab immerſione vehiculi in quo deliteſcebant, excitati ad priores ſtationes ſe recipiunt, verùm non ſine quadam laticis nervei in quo natitant miſcellâ aut impurâ mixtione ſi quæ forſan in nervis ſcaturiat, cujus vi irregulariter commoti ad vertiginem alludunt, non mirum itaq; ſi hic Patiens qui errore in ratione victus, viniq; meracioris potui indulgentiâ ſanguinem acriorem contraxerat, ſpirituum ataxiâ mulctatus fuerit, labes enim è ſanguine ad ſuccum nerveum tranſmiſſa & ſpiritus in cerebro affecit, & ad anomalias concipiendas paravit. Quia autem ſuccus nerveus aliique humores multifariam vitiari temperiemque immutare poſſunt, quandoque & hic affectus à ſucco nerveo craſſiori & pituitoſo ſoboleſcit, qui per ſomnum ad interiora refluens, poriſque cerebri incuneatus, non facilè à ſpi-

ritibus exſuſcitatis de ſede dimoveri poteſt, ita quidem ut patientes, quaſi tenebris cimmeriis offunderentur, non niſi greſſus inconſtantes inſtituant, & quaſi in periculo verſarentur, incertò res agant, quod tamen cerebri pathema diſcuſsâ ſpirituum energiâ caligine, evaneſcit, mensque erigitur; eodem prorſùs modo, quo Solis radii diſcuſſis nubibus illibati ad nos perveniunt, lumenque apertè undique effundunt; quòd autem plus ſolitô cœnam capiens, inſequente mane quaſi pro certo vertigine mulctaretur, vaporum pleonexiæ è pleniori pabulo obortæ id adſcribendum venit, vel quod forſan acrius redditum ſtomachi fermentum parem in ſucco nerveo dyſcraſiam argueret, itaq; ut talis penus acredinis particeps in humoribus luxurians in ventriculo appetitus ſtimulum adderet, & in cerebro ſpiritus ad motuum anomalias induceret, quæ mentis corporisque laborem aut defatigationes ſequuntur vertigines ſpirituum craſi debiliori adſcribendæ, utpote qui debiles tot actibus perficiendis impares in confuſionem adiguntur, & è ſtationibus propulſi oberrare coguntur. Quod autem quidam videantur utut intemperantiæ rei, potatoresq; inſignes, qui tamen affectus temulentis ordinarios eludunt in causâ eſt firmior à naturâ nervorum tonus per quem nempe ſucci etiam heterogenei ſine morâ tranſeant, morbi enim non contingunt niſi ab affectis partibus, ab actione ſcilicet agentis ad patiens, ipſaq; textura cerebri ſi firmior uti & ſpirituum craſis fuerint, materiæ heterogeneæ aggeſtionem præveniunt, pori ſiquidem cerebri ſarti tectiq; copulam heterogeneam dimittunt, ipſique ſpiritus & nobiles vinci aut obrui non patiuntur, è contra qui debilioris texturæ ſunt, ſpirituumq; craſi humili imbecillioriq; conſtituuntur, uti & quorum vires ab inordinationibus attritæ ſunt, partiumq; robur ab errore in victu maximè vino meraciori indulgentiâ fractū eſt, vertigine aliisque ſpirituum enormitatibus multari nihil frequentiùs occurrit, cujus rei causâ ſunt ipſe debilior nervorum tonus, laxiorq; cerebri compages, ſive tales diatheſes naturales, vel acqui-

acquiſitiæ fuerint, in quantùm fortè ſi ſucci vitioſi acriores nempe, vel viſcoſi iſtas partes diſpoſitas perluerint, vel irritatione ipſas pungent aut vellicabunt, vel lentore ſuo laxioribus fibris facilè intricabuntur, qui pari modo in cerebro vel ſpiritibus occurſantes ipſos in ataxiam protrudent, vel poris cerebri adhærentes ſpirituum commercio obices ponent, quibus levandis totis viribus adlaborantes inordinationes contrahunt. Errore autem in victu maximèq; temulentiâ talem diathesin contrahi nihil magis notum, in quantùm ſcilicet acido volatili vini genus nervoſum acrius impetitum de robore remittit, cerebriq; tonus frangitur, ut non à verô abſimile videatur in ipſis nervis cellulas quaſi aut foveas excudi, gutta enim cavat lapidem non vi ſed ſæpe cadendo, in ipſoq; cerebro novos poros ſatisque apertos progigni, per quos utrosq; ſucci vitioſi pertranseuntes partes de ſe dimittant, in hiſce porulis foveisq; de novo cuſis in morbi mineram coacervandas, hinc tam diros affectus audias qui genus nervoſum conſectantur, tamq; difficulter curabiles quòd nempe materia longiùs diſſita remediorum vim eludat, ipſaq; illibata ad tam remota loca pertingere nequeant, illud evincitur tormentis bellicis longo uſu attritis, quæ tales cellulas in ſinu ſuo contrahunt, quæ promptæ exploſioni non parùm officiunt, non ſecus ac tales attritiones & in partibus contracta vitia ſpirituum trajectionibus obſiſtunt. Quòd autem vertiginoſi omnia in gyrum circumagi ſibi videantur, in cauſa eſt ſpirituum reſilitio ab obice quem perfrangere contendunt, non mirùm itaque ſi denegatâ in nervos ſpiritibus viâ quandoque in terram cadant patientes. Quòd autem ex ultimo caſu notatum, à frigore aſperiori perculſum vertiginoſum in terram proſtratum fuiſſe, illud à cutis tono laxiore proveniebat, ita quidem ut pori, laxiores, quod paſſim in emaciatis & corporibus calidioribus contingit, partes frigorificas ubertim admitterent, à quibus & fibræ cutaneæ teneriores ſenſibiliter tactæ ſpaſmos contrahebant, ipſique & ſpiritus harum incolæ anomalias, quæ ad cerebrum

uſq; prorogarentur contrahebant. Quòd verò attinet illam vertiginem quæ ex conſenſu fit, inprimis è ſtomacho, unde multi jejuni hunc patiuntur morbum, ejus ratio hæc eſt: materia quædam ejus, pungens, aculeataq; in jejuno ventriculo hoſpitans, cum otioſa eſt, & nihil invenit, in quod agat, in ventriculo vellicationem & criſpationem fibrillarum nervearum inſtituit, quæ vellicatio ut omnis alius motus ſpaſmodicus communicatur cerebro, quod ex fidibus evidenter demonſtratur, unde fibrillis commotis ſpiritus animales turbantur, ſanguinis motus ſimul augetur, quodq; heterogeneum in ſinu continet in cerebrum ablegat, unde ſpiritus tenebris offunduntur, viſus obſcuratur, aliique ſenſus hebeſcunt, donec nube diſcuſsâ ſerenitas accedat.

OBSERVATIO VI.

D. JOH. de MURALTO.

De

Pleuritide in gravidâ.

Ruſtica boni habitus temperamenti ſanguinei, ætatis ſuæ 30. annor. quatuor menſes gravida, dolore lateris punctorio cum tuſſi, febre, difficultate ſpirandi correpta eſt, ut exquiſita pleuritis adeſſet etiam cum ſanguinis ſputo & in tempore æſtivo, præ ſymptomatum vehementiâ & inſigni difficultate ſpirandi phlebotomia quater fuit celebrata, Julepi ſæpius propinati ex aquis papaver. rhæad. borragin. cryſt. miner. corall. rubr. præparat. & ſyrup. violac. cum Syrup. papaver. Rhæad. Enemata etiam injecta ſunt, & ſub finem medicamentum purgans ex mediocribus oggeſtum, quibus remediis & qua methodo percurata eſt ſine ullâ fœtus offenſione, quem etiam ad præfixum tempus geſſit, feliciterq; peperit.

SCHOLIUM.

Quamvis Helmontius in hoc affectu improbaverit venæ ſectionem, quod exhauriat balſamum vitæ & ſanguinis penum ſpiritibus depauperet, nos quotidianâ experientiâ edocti, aliorumque medicorum graviſſimorum conſenſu fulti, ipſam etiam in hoc caſu celebrare veriti non ſumus, maximè cùm & experientiæ ratio ſuffragetur, nihil enim aliud eſt apud nos Pleuritis quàm ſanguis in minoribus vaſis pleuræ extravaſatus & ſtagnatione inflammationem concipiens; cauſa antecedens ſanguis vitioſus qui exuvias ſuas in pleuram deponit, vel qui nimiùm commotus vim inſerat limitesq; transgrediatur & extravaſetur, quod frigus calori ſubinde inductum cogendo ſanguinem prorumpere facit, illudq; pathema quandoq; accerſit, quid ni & ipſum frigus aut frigidorum ingurgitatio, membranam pleuram contrahens ſanguinem cogit & extravaſationem parit; itaque tum ratione cauſæ antecedentis tum & conjunctæ ſanguinis miſſionem convenire facilè evincitur, adhæc ſanguis impactus & extravaſatus inanitis vaſis reſorbetur, quod tam luculenter promptum ſolatium à ſanguinis miſſione probat ut inficias ire nemo poſſit; nec obſtat quòd Helmontiani in pleuriticis acidum prædominari contendant, ſufficiat pro ſanguinis miſſionis indicatione ipſum in eruptionem urgeri, vaſorumq; ora perrumpere, ut exinde venæ apertura congruat, qua datâ portâ ruant, pleuraq; & aliæ partes pectorales à decubitu humoris eximantur. Nec obſtabat etiam in hoc caſu Divini Senis præceptum, quo abortus periculum præſagit ex ſanguinis miſſione in gravidis, cùm ipſemet Hippocrates intelligendus ſit de largâ illâ & antiquis uſitatâ ſanguinis miſſione, quæ omninò in gravidis improbatur, non verò de illâ quæ non niſi partitis vicibus celebratur, & urgente neceſſitate.

OBSERVATIO VII.

D. JOH. de MURALTO,

Febris quartana decocto Antimonii crudi curata.

Filia quædam apud Comitiſſam ad honores commorans ſub finem Auguſti febre intermittente correpta eſt anno 1683. Erat autem tenuis habitus & quinquagenaria & aliquatenus cacochymica, varia remedia in caſſum tentata ſunt, tum præſidia univerſalia tum & particularia, cùm autem nihil proficerent, quin imò febris poſt 5. aut 6. hebdomadas typum mutata ex tertianâ in quartanam obfirmata eſſet fractisq; viribus & emaciata in lecto detineretur; expoſtulanti remedia decoctum antimonii crudi præſcripſi, cujus uſu aliquandiu continuato febris exulavit, viresq; tum & carnes abſumptæ inſtauratæ ſunt ſanitatemque recuperavit.

SCHOLIUM.

Naturarum diverſitas uti morborum varietatē arguit, ſic & remediorum diverſi ordinis variiq; effectus exigentiam ſupponit; itaque verſatilis ingenii medicus eſſe debet ut pro re nata ſcopos medendi immutet, & à juvantibus & lædentibus variè de remediis ordinandis decernat. Et nullus dubito pro variâ cujusq; craſi morbos variè judicari, ità quidem ut in quibusdam natura criſes per alvum moliatur, aliis per lotium, aliis per vomitum, & aliis non raro per ſudores, â diapnoë præpedita quæ emergunt incommoda, ipſius neceſſitatem & commoda, ſi promoveatur, indicant; diaphoretica itaque & ſudorifica vel exinde magni uſus eſſe conſtat, non ſolùm enim eorum ope corrigitur ſanguis unaque & impuritates ſi quæ latitent in ſecretioribus locis, in motum vindicantur, verùm & præ-

& præſervantur ſucci ab omni viſciditate & coagulatione, hiſce potiſſimùm duobus modis ſuos effectus laudabiles produnt, hacq; ratione quæ intùs ſumuntur externè adhibitis præſtantiora cenſenda ſunt. Pro morborum autem quorundam ſanatione diaphoreticorum uſus longus & creber per longum tempus aſſiduè requiritur; nempe ut viſcerum & humorum non tantùm impuritates, & corruptelæ expurgentur, verùm & tincturæ morbificæ altiùs impreſſæ deleantur prorſùs & exterminentur; In hunc ſcopum non ſufficiet per quasdam vices ſudorifica exhibere, ſed uſu continuato reſeratis poris humores parari debent ad inſenſilem per poros excretionem, ut tum ſanguinis & ſucci nervoſi recrementa jugiter evaporent. Multi in antimonio medicinam univerſalem quæſiverunt, & qua ratione aurum à ſordibus & mixturâ heterogeneâ expurgat ſic humores ab extraneis & non ritè miſcibilibus defæcari poſſe ſtatuunt; ſed quamvis qui unico remedio omnes morbos perſanari poſſe contendunt, noſtro judicio, toto cœlo aberrant; Nihilominùs inficias ire non poſſumus, multa præclara, & maximè proficua remedia ex hoc minerali depromi. Antimonium crudum mixtione integrâ manente neque per vomitum nec per ſeceſſum operatur, quòd ſcil. particulæ ſulphureæ & ſalinæ, â quibus virtus emetica procedit, in eo ligatæ, aliis obvolutæ ſeſe exerere nequeant, ſed cavendum ne aliquod acidum in decoctione admiſceatur, ſi enim ab acido reſeraretur vomitum excitaret, concreto enim præparatione quadam reſerato & nonnihil ſoluto, particulæ ſatis liberæ & ad agendum promptæ redduntur, integrum illibatum quidem primam regionem pertranſit, ad alveum verò ſanguineum deductum delibatis quibusdam partibus ſulphureis coagula ſi quæ ſint, ſolvuntur, mixturæq; extraneæ ad excretionem diſponuntur. Quamvis ſudationis vis & energia in ſolvendis febribus paſſim innoteſcat, tamen aliquando ſymptomaticè erumpunt & moleſtæ ſunt, quod ut plurimùm contingit ſub finem febrium intermittentium & diuturnarum,

quod

quod perperàm non rarò reliquiis morbi foràs propulſis tribui ſolet, etenim in his ſanguinis maſſa in compage ſoluta vel à levi quavis occaſione in mixtione laxatur, itaq; uti debilior factus, ſuccum nutritium quem è chylo excipit, aſſimilare nequit, ſed uti ſtomachus debilis nauſeâ fatigatur, & evomere cogitur, ita per quandam vaſorum nauſeoſin, ſucci adventantes & non aſſimilati foràs erumpere neceſſe habent.

OBSERVATIO VIII.
D. JOH. de MURALTO.
De
Cardialgiâ.

MUlier mihi nota frequenter cardialgiâ ſeu ſyncope corripiebatur, ita quidem ut ſæpiùs ſine evidenti cauſâ, uti & quandoq; à levi occaſione in animi deliquium incideret, quo per quædam momenta quaſi exanimis jaceret ſine motu & quandoq; ſenſu & cum pallore, cùm mitius plecteretur nec libertas motus interciperetur, ſpiritum vini haurire ſolebat, quo refocillatâ reficiebantur vires, paroxyſmoq; liberabatur. Aliam quoque mulierem juvenem novi animi deliquio ſæpiùs laborantem, quamvis rariùs motu in paroxyſmo privaretur, ſed ſolebat conqueri de hoc pathemate quando urgebat, quaſi cor ipſi moreretur, & ut tale ſymptoma averteret, comedere ſolebat etiam ſine fame.

SCHOLIUM.

QUamvis Cardialgia ſit propriè affectus ventriculi ſeu morſus ipſius orificii ſuperioris, quia tamen hæc ſenſatio plerumq; in corde terminatur eademque ac ſyncope accerſit ſymptomata, uſu venit ut ſæpiùs promiſcuè ſumantur. Ut autem hujus ſymptomatis cognitio ritè inſtituatur, cauſæ ipſum producentes ſunt dirimendæ, quæ ad tria

tria referri poſſunt. Vel ad affectum ventriculum, ſanguinem aut regimen animale; hicq; notandum quod ſecundum vulgarem acceptionem cardialgiam, ſyncopen aut animi deliquium promiſcuè & pro uno eodemq; affectu ſumamus. Primò, Si orificium ſtomachi ſuperiùs amaricante quodam humore, acido aut aliàs vitioſo afficiatur, propter nervorum inſertiones valdè ſenſiles, non ſecus ac ſphincter ani bilioſis dejectionibus dolore urgetur. Et quia propagines nerveæ quæ à ſexto paris ramo in orificio ventriculi ſuperiore inſeruntur, ſurculos ad cor dimittunt, hinc fit ut noxa orificio ſuperiori illata, ad cor propagetur, unde ipſius motus vel remiſſior fit, vel ad momentum intercipitur, quo ſanguinis curſus etiam intermittit aut interrumpitur. Hicce affectus frequenter contingit in ſtomachi anorexiâ, quæ nihil aliud eſt, quàm bilioſæ impuritatis propago, plerumq; & in febribus continuis, uti & in affectu verminoſo, quandoq; vidi patientem cardialgiâ diu affectum, qui rejecto per vomitum verme ſatis longo à cardialgiâ liberatus eſt. Cacochymos & ſtomacho debili præditos, à tali causâ ſæpiùs cardialgiâ infeſtari, ſuſpicari licet. 2. A ſanguine dyſcrato, quadam materiâ venenatâ affecto, aut aliàs vitioſo, quod pathema ideo in febribus ſed maximè malignis ſuperinducitur, in quantum materia venenata ſpiritus figit, ſæpiusq; extinguit, ſive intra vaſa progignatur, ſive aliunde emergens afflatu cor & ſpiritus vitales aggrediatur, quod contigit Antipatro medico cui poſt mortem inventus eſt abſceſſus in pulmone ſiniſtro,; nos talem invenimus in filia 18. annorum quæ per longum tempus etiam de cardialgiâ conqueſta erat. A tali causâ multa venena per expirationes noxias in ſanguinem cardialgias inducunt; evacuationes immodicæ tum per ſedes, tum per largiorem ſanguinis miſſionem idem ſymptoma invehunt, uti & omnes aliæ quocunq; modo contingant. 3. A regimine animali concuſſo aut variè labefactato, ſic teneri & debiles à naturâ ob rariorem ſpirituum texturam, vel tantillùm diſſipatis ſpiritibus exolvuntur & animi deliquio

prehenduntur. Huc pertinet frequens ἀναισθησία, quæ in affectibus hyſtericis contingit, in qua laborantes, aliquandiu ſine motu & ſenſu, cum pulſu diminuto & raro, velut exanimes jacent, ſcilicet ob nervorum cardiacorum contractionem quæ ſpiritus ſuſpendit & remoratur. Ad ſpirituum quoq; inordinationes & interceptionem referri debet hocce Hippocratis prognoſticum: Dolorificum cordis malum, (id eſt cardialgia cum ſyncope cordis,) ætate jam grandi crebrò revertens, repentinam mortem oſtendit, frequentes nempe functionis vitalis eclypſes integram ceſſationem præſagiunt, in quantum accreſcente penu morbifico & adauctâ obſtructione, quæ ſpiritus è cerebello ad cor tantùm ex parte præpediebat, in totum ſupprimi periclitantur; ad hanc ſpiritus animalis è cerebello ad cor viam difficilem & quaſi præcluſam, iſti caſus, in quo Patientes mortuis ſimiles ſine pulſu & reſpiratione, immoti, inſenſiles, frigeſcentes & pro defunctis habiti, ciſtæ ferali quandoq; impoſiti fuerunt, referri debent, qui tamen poſt duos aut tres dies revixerunt. Ex his patet pro varietate cauſarum, quæ hocce ſymptoma progenuerunt, ipſas etiam indicationes varias eſſe; Cardialgiæ ſiquidem, quæ ſtomachi illuviei inducitur, Purgatio competit; quæ à vermibus aquam mercurialem indicat; quæ à cacochymia & vitioſo ſanguine, tum catharſin, tum & quæ ſordes per diapnöen eliminant, ſuggerit; quæ ab exhauſtis ſpiritibus & immodicis evacuationibus, inſtaurationem; quæ demùm à ſpirituum copulâ heterogeneâ, quâ irretiuntur, diſcuſſionem materiæ morbificæ; in hunc ſcopum, præmiſſis univerſalibus, ſpiritus & ſalia volatilia conducunt, uti in animi deliquio hyſtericis familiari, ſpiritus ſal. armoniac. fuligin. cum aquis betonic. aut meliſſ. Pulveres teſtac. ut ocul. cancrorum, corall. rubr. margarit. diaphoreticum Martis, uti & diuretica mitiora, quod nempe per loca naturæ convenientia humorem morbificum foràs ſecernant.

OBSERVATIO IX.
D. JOH. de MURALTO,
Paralyſis Lethalis.

RUſticus quidam ruri terram confodiens, debilitate in genu dextro correptus eſt, quæ ſubinde in alterius lateris genu expanſa, pedibus ſtare impotens evaſit, ita quidem ut ad domum cum vecte exportari neceſſum fuerit, quæ demùm debilitas in utroq; genu, non ſolùm privationem motus integram in cruribus accivit, verùm & reſolutio integra, exceptis brachiis, ſubſecuta eſt, febricula aderat, Enema injectũ, purgatioq; ex mediocribus inſtituta, ex quibus aliquod levamen perſentiebat, utpote liberior & alacrior; verùm ut aſſolet inter ruſticos, ſi primis remediis expertis non ſanentur, ſtatim tædioſi quamvis reiterationem reſpuunt; ſic & in ipſo neglectis remediis, non ſolum paralyſis qua decumbebat obfirmata eſt, ſed & attonitus factus, 16. die à morbi inſultu fato functus eſt. Erat ætatis circa quadrageſimum, temperamenti melancholici, colorisq; ſubflavi, mediocriterque carnoſus.

SCHOLIUM.

UTi ſucci in corpore variis diſterminantur cancellis, ſic & variis diſtinguntur affectibus, omnes antea quantitate & qualitate debitâ contenti ſanitatem & συμμετρίαν conſervant, & tutantur, ſin autem inter ipſos obrepat ἀμετρία, & alicujus exotici prædominantis ſeſe oſtentet imperium, perit ſanitas à συμμετρία dependens; & prout varias corporis obſidet partes, ſupercreſcens & culpatus ille ſuccus, diverſæ generantur & exoriuntur διάθεσεις, ipſasq; ſtipantia ſymptomata. Nec ullum eſt ἁπλὸν μόριον, neque σύνθετον, quod moleſtorum aliquando humorum duram non patiatur tyrannidem.

nidem. Hinc toties & tantopere diminutæ, incuriùs depravatæ, & penitùs abolitæ actiones, imò quod magis deplorandum, ſi moleſti hujusmodi ſucci in partes principes & nobiles, aut eas ſaltem, quæ actionum præcipua ſunt organa, decubitum faciant, tota corporis pervertitur œconomia, & pereuntibus paulatim facultatibus, exolutisq; viribus effrænati innumeras, easq; funeſtas tragœdias excitant. Inter quas una præ cæteris nobis deploranda venit paralyſis, quæ torpedinis inſtar, in homine laborum & motuum inſtrumenta, ita torpida & immobilia efficit, ut qui ex decreto pœnæ in ſudore vultus victitare coactus erat, jam humi proſtratus homo, ſine motu, ſine ſenſu, ſeu altera moles aënea decumbat immobilis. Paralyſis itaq; nihil aliud eſt quàm abolita functio corporum nervoſorum, à quibus ſecundùm electionẽ perficiebatur motus, facta in parte, pendens à causâ impediente ſpiritus animales, illæſis ſenſibus interioribus, organa motus irradiare. Cauſas novit is affectus plurimas, easq; varias, quarum aliæ occaſiones morbi dici poſſunt: Aliæ non ſenſibus, ſed artificiosâ conjecturâ cognoſcuntur, quod internos habeant fontes & origines; hæ ſubdividuntur in προηγουμένας ſeu antecedentes & συνεκτίκας ſeu continentes. Paralyſis igitur cauſarum præincidentium is eſto catalogus; Caſus, percuſſio, attritio nervorum, inciſio per transverſum, dislocatio ſpondylium; conſtrictio, frigus intenſum, nimius calor, edulia pituitoſa, ſomnus ſuperfluus, nova è gypſo politura, ſenectus, regio frigida & humida. Internas ἡμιπληγίας cauſas ſtatuimus ſuccos extraneos, mox quantitate aut qualitate infenſos, ſæpius ſuccus nervoſus à craſi degener, acquirit malignam naturam, qua pereunt ſpiritus, & plerumque ſuccus morbidus par metaſtaſin aut κ.ιστιχατελῆ demandatus nervorum origines obſepiens, ita tandem eas obſtruit & obſtipat, ut occludantur omninò proprii canales & ſpirituum elices, ſic quandoq; ſuccèdit apoplexiæ, epilepſiæ, febribus, colicæ, & uteri ſtrangulatui, idque per viam criſis, naturâ nimirum expellente culpatos humores

res

res & noxios in nervoſam compagem: à quovis autem ſucco morbido progignatur Paralyſis, pro variis nervorum propaginibus, quibus impingit humor exoticus, variæ itidem Paralyſeos φύσεις contingunt ita ſi quidam nervus particularis obſtruatur, partis reſpectivæ motus inhibebitur, ſic & ſi propagines nerveæ dextrorſum fruticantes afficiantur, ἡμιπληγία lateris dextri continget, ſi ſiniſtrorſum, ſiniſtri lateris, initium autem medullæ ſpinalis obſtructum, aut aliàs quodam vitioſo ſucco ſpiritus perimente affectum paralyſis invehit univerſalem, idem & ab affectis corporibus ſtriatis contingit; quâ ratione autem plerumq; paralyſis apoplexiæ ſuccedit, eâdem inverſâ in hoc caſu Apoplexia paralyſi ſucceſſit, prior enim fit cum materia morbifica mobilis, corporis medulloſi ſeu meditullii cerebri meatus deſerens, in corpora ſtriata, aut medullam oblongatam, ablegatur, ſic vice versâ ſi eadem mobilis, ex corporibus ſtriatis, aut medullâ oblongatâ, remeet in meditullium cerebri, Paralyſi apoplexia ſuperinducetur; aliquando forſan nec à refluxu humoris ſed à jugi materiæ morbificæ penu, è vitioſo ſanguine in medullam cerebriq; meditullium exundante, paralyſi ſupercreſcet Apoplexia. Hic autem expendenda venit quæſtio de Phlebotomia, in hoc affectu celebranda ſit nec ne? Qui negant, à crudorum ſuccorum ſaburrâ, pituitoſorum humorum concurſu & congerie, venæ apertionem dehortari contendunt, humoribusq; ſolùm qualitate moleſtis, & ſanguini defæcando ab illuvie qua plerumque ſordeſcit, catharſin competere, ſoli autem plethoræ & quantitati ſanguinis ſupercreſcentis Phlebotomiam deberi. Nec paralyſin à membris ipſam arcere poſſe, hinc manifeſtum arbitrantur, quod cauſa hujusmodi affectus συνεκτικὴ, non amplius in venis ſtabuletur, ſed nervoſo generi altiùs incuneata inhæreat; ſed rationes ſunt, quibus noſtrum calculum non apponamus, ſi enim συνεκτικὴ cauſa, ſaltem προηγουμένη per ſanguinis miſſionem deturbabitur è venis viſceribusq; publicis, eamq; præcipuè, quàm φλεβῶν ἀπολήψιες invehunt ex Hippocrate; adhæc

palabundi humores poſſunt revocari, ſæpius enim è vaſis in nervoſum genus, & viciſſim è genere nervoſo in ſanguinem palyndrome reciprocatur, ita quidem ut inanitis vaſis penus morbifici portionem exhauriendi ſpes affulgeat; nec impedit quod urgent, Phlebotomiam naturam ſublevare non poſſe in cacochymico corpore, quia probus ſanguis una cum vitioſo educitur, patente ſiquidem aditu cuilibet datur exitus, ſatius enim eſt, portionem laudabilis ſanguinis cum vitioſo educere, quàm ſi retento laudabili vitioſus jurgia excitet periculoſa, mortemque inferat, adde quod ſi viſcera bene ſint morata, ſanguinisq; fermentum non ſit exhauſtum, à ſuccis jugiter accedentibus, novum quotidie progigni ſanguinem circuitibus per cor aliaq; viſcera elaborandum, qui vices deperditi reſarciat.

OBSERVATIO X.

D. JOH. de MURALTO.

Chloroſis matrimonio percurata.

Filia 23. annos nata, temperamenti balioſi, chloroſi diu laborabat, quâ nativus faciei color inſigniter conſpurcatus, ad livorem tendebat, ſæpiùs ventris torminibus plectebatur, quamvis ſuppreſſionem menſtruorum integram non pateretur, tamen minutè profluebant; remedia cathartica, aperitiva varii generis, etiam methodicè adhibita, nihil profuerant, quin imò fœdus faciei color usque ipſius nativum nitorem deturpabat, tandem matrimonio juncta, poſt aliquot menſes catamenia ubertim fluxerunt, & vice coloris defœdati roſeus & acer faciem colluſtrabant, factaq́, gravida & puerperialis, omni coloris vitio exulante, primigenio colore adornata evaſit. Pari ſucceſſu & aliam, 30. annos natam videre licuit, catameniorum ſuppreſſione inſigniter divexatam, ſed inprimis colore quodam nigricante & livido ita ſaturatam, ut vix coram exire auderet, adhæc mœrore & triſtitiâ

ſtitiâ afficiebatur, laſſitudines patiebatur, anhelpſa erat, tumidi pedes, ſæpiusq́; capitis de gravamine conquerebatur, quæ remediis ut ut regulariter inſtitutis inſuperabilia demùm matrimonii viribus expugnata ſunt, ita ut priſtinus faciei color reſtitueretur, aliaque prædicta ſymptomata evaneſcerent.

SCHOLIUM.

PUellæ præ juvenculis gratiarum & pulchritudinis ſpecimine excellunt, ita quidem ut omnibus gratæ iſtos in ſui amorem pelliciant rapiantq́;, ſed niſi lineamentorum regularitas partiumq́;, elegans textura nitore vividoq́; colore illuſtrentur, omnis venuſtas peribit. Quid plura? mira omnia & prorſus mirabilia, modò roſeo rore perfundantur, quo ſi fortè careant, amores, gratiæ, veneresq́; protinus diffugiunt, luridâ ſuffuſione concidit omnis nitor, fœdâ importunâq́; chloroſi omnia deturpantur. Nativus faciei color multifariàm immutatur, ita quidem ut pro variis morbis irruentibus, humorisque exuperantis dominio, variæ itidem colores φάσεις exurgant, hujus differentiæ penè innumeræ ſunt: à variis enim deſumuntur humoribus qui in ſummam cutem elati, congenerem & analogum ſibi colorem accerſunt, inter tot autem affectus quibus humores à ſtatu naturali dejiciuntur, colorisq́; mutationem inducunt, virginea chloroſis inprimis annumeratur, cùm nullus alius affectus faciei nitorem tam conſtanter immutet, ut jure dicatur faciei & aliquando totius corporis fœdus pallidusq́; color, ab effuſione humorum præternaturali immediatè productus, ob ſeminis ſanguinisque menſtrui ſuppreſſionem. Virgines jam viro maturæ turgidulis mammis exornatæ ſunt, & catulliente utero, è quo ceu è vivido fermento principia activa ſobeleſcunt, quæ per ſanguinem ſparſa ipſius maſſam inſpirant, ut volatilezetur magis & acriùs efferveſcat, ita quidem ut ſi recte ſe habeat iſtud fermentum, facies colore vivido ſuffundatur, omnes-

omnesq́; functiones perbellè fiant, inſuper iſtis halitibus impensè cruor refocillatus, ad pleonexiam aſſurgens, ſtatis Periodis depleri neceſſe habet, itaque ſi fermentatio ab utero regulariter ſingulis menſibus vires ſuas in ſanguinem transmittat, ſimul & adapertis vaſorum orificiis prorumpent menſtruæ purgationes, ſanguisq́; ſuis evacuationibus quaſi renovatus ſanitatem fovebit, lucidâq́; coruſcatione faciei nitor emicabit, ſin minùs, virgines paſſim pallidas, exangues, anheloſas, aliisq́ue pravis ſymptomatibus interturbatas, videre licet; Cauſis enim internis externisq; purgatio ſæpiſſimè ſiſtitur; Internis duplici reſpectu, ſanguinis nimirùm, vel uteri; 1. ex parte ſanguinis, ſi nimiâ copiâ luxuriet, vel paucitate deſit, vel quia vitioſus aut aliâ ſubducatur viâ. 2. Anguſtiâ & obſeratione venarum viarumq́; uteri à quavis causâ, uti & à depreſſo fermento. Cauſæ externæ ſunt quæcunq́; internas promovere poſſunt. Aêr cibusq́; frigidus & ſiccus & quæcunq́; impenſiùs calefaciunt; cibi viſcoſi, craſſi, conſtringentes, potus frigidæ, vita otioſa, dolores, vigiliæ, amor, timor &c. Hinc cum ſanguis erumpere non poſſit, per cavæ aortæq́ue propagines ad præcordia regurgitans, aut in utero, aut circa uterum ſtagnans & putreſcens, tetris vaporibus viſcerum temperiem labefactat, obſtructiones excitat, perniciosâque ataxiâ microcoſmi œconomiam reſupinat. Similia ferè, verùm graviora, ova corrupta putrefactaq́; infligere ſolent, à quibus vitia contrahere humores neceſſe eſt, quibus ſuffuſis facies corpusq́; decolor evadit. Quàm vera ſit brevis illa ſententia Hippocratis αἱ ὑςέραι πάντων τῶν νοσημάτων αἰτιαι εἰσίν, uteri muliebrium omnium morborum ſunt cauſæ, patet in virginibus, maximèq́; in formoſioribus, quas pallor decolorat: In illis enim omnis generis ſymptomata quaſi agmine facto in principes partes inſurgunt. Hinc fit ut Chloroſin comitetur capitis gravitas & dolor, faciei palpebrarum crurumq́; juxta malleolos tumor, animi dejectio, pigritia, oſcitatio, pandiculatio, riſus & ſuſpiria, deliria, ſomni profundi, & aliquando inſomnes & tur-

bulenti;

bulenti; à motu, ſaltatione, aut loci acclivis conſcenſu, anhelatio & laſſitudo cum corporis gravitate & mollitie; crebra reſpiratio, palmus, epiala, pulſus celer & frequens, temporum & dorſi arteriarum pulſatio, horrores, rigores, anorexia, pica, malacia, nauſea, vomitus, lumborum gravitas & dolor. Divinus ſenex lib. de naturâ muliebri tot tantaq; mala curaturo à Diis exordiendum cenſet; hac mente forſan ut ſacri numinis interventu robuſtis ſucculentisq; juvenculis Sacroſancto matrimonii jugo ſtringerentur. Concubitus enim res ſuaviſſima & opus ridentis naturæ, non modò pallidis virginibus, ſed & ipſis melancholicis confert, ſemen ſiquidem virile uterum geſtire facit, ſopitum ipſius fermentum exſuſcitat, beneficio cujus excrementa priùs retenta expurgantur, orexim deperditam revocat, halitum excalefacit, levitatem corpori infert, reſpirationem juvat, & alacritatem conciliat, obtuſam mentis aciem exacuit, iræ & amoris fervores ſuâ dulcedine remittit, cæterasq; animi perturbationes componit, uterum roborat, ejusq; & totius corporis meatus amplificat, ciet menſtruas purgationes, humoresque vaſa uteri inebriantes reſolvit: deniq; ſemen, ova nempe extrudit; Ex his non mirùm, ſi etiam vulgus taliter affectas ad viros ableget, cùm ipſis pallidis virginibus nullum ſit remedium jucundius aut præſentius viro.

OBSERVATIO XI.
D. JOH. de MURALTO,
Delirium ſine febre.

VErbi divini præco Gallus, ætatis ſuæ 48. macilentus, grandis ſtaturæ, temperamenti bilioſo-melancholici, vigente in Reformatos perſecutione in Galliis, propter quasdam falſas accuſationes à ſatellitibus diu impetitus, ut ipſum apprehenderent, fugâ perſecutionem declinavit, quorum tamen laqueis ſe extricaturus diu in Galliis oberrare, & clam de loco in locum migrare neceſſe habuit, quò

demùm occaſione datâ Genevā appelleret ſalvus & incolumis, quam tamen incolumitatem corporis inprimis obtinuit, nec enim animus tempeſtatum mole concitatus ſocii ſalute ſuos contrahebat motus, quin imò uti perculſus nec quiete placatior evaſit, ſed ingeminati ſunt pavores, pœnasq; quibus verè eximebatur, formidine graviùs luebat, ſicut in planctus & clamores quibus ſortem lugebat, erumperet, hoſtemq; continuò inſequentem expertimeſceret, multa incongrua & abſurda loqueretur & nullibi ſibi ſecurus nova ſubinde aſyla exquireret. Pro caſus exigentiâ & gravitate Paſtores, Collegæ, arte & ſtudio ſymbola ſua conferebant, medici pro re natâ diri iſtius ſymptomatis ſanguinis miſſione & quibusdam aliis præſidiis ferociam compeſcebant, adhæc ipſe Patiens magnam uvarum tunc temporis maturarum, appetitu inſigni quo flagrabat, quantitatem manducavit, quibus omnibus intra trium hebdomadarum ſpatium mentis error ad verum reductus eſt omnisq; fervor compoſitus, ex quo ſymptomate liber factus medicorum conſilio ad prophilaxim ſe accingebat, maximè autem vere & autumno, qua recurſum præcavebat, nosq; hic degentem vidimus depulſatili ſub ſtomachi orificio ſuperiori arteriæ motu ſatis forti & elato conquerentem, quod ſymptoma, quòd in ejusdem affectus de quo nos monuerat ſignificationē concurreret, talia præſcripſimus, quæ in eundem ſcopum collimarent, verno ſcil. tempore hujus anni: ℞. Rad. Bugloſſ. oxalid. & cichor. āā. ℥ß. agrimon. cuſcut. ceterach. āā. m. j. folior. ſenn. mundator. ℥j. ß. fiat decoctio ad lib. 1. addendo ſub finem flor. cordialium āā. p. 1. in colaturâ infund. Rhabarb. electi ʒiij. ſal. tartar. ʒj. cinnam. ʒß. in expreſſione ſolve ſyrup. roſar. pallidar. ℥j. pro qualibet doſi, hocce apozema in tres doſes non clarificatas, alternis diebus ſumebat, doſin quatuor horis ante prandium, poſtridiè primæ doſeos vena brachii ad ℥viij. pertuſa eſt, aliis diebus quibus à purgatione vacabat mane ℥ij. aut iij. Syrup. ſequent. hauſit, & totidem duabus horis ante cœnam:

℞. Succor. depurator. bugloſſ. borragin. oxalid. fumar. pomor.

pomor. redolentium & granatorum āā. ℥ij. ſacchar. alb. lib. ß. fiat ſyrupus mediocriter coctus, capiat ℥ij. aut iij. bis in die cum pari quantitate decocti hordei. Finitâ purgatione ſemicupium bis in die, manè ante prandium & duabus circiter horis ante cœnam ingreſſus eſt per unam aut alteram horam, in introitu autem balnei devorato bolo ex ʒß. ſal. Mart. cum ſ. q. conſerv. cynorrh. ſuperhauriebat, ſcutellam integram ſeri lactis in quo prius bullierent folior. violar. Borrag. aa. m. j. ſummitatum lupuli m. ß. medio autem balnei iterùm purgatus & ſub finem, mirum quantùm citrà virium offenſionem de humorum cumulo detractum per iſta remedia continuata, vireſq; recreatæ fuerint, ipſaq; mentis acies exſurrexerit; quamvis autem pulſatilis arteriæ motus ſub cartilagine enſiformi vibrantis non in totum hacce medicamentorum ſerie ſuppreſſus fuerit, ità moderatus tamen factus eſt ut ſine dolore & ſenſatione moleſtâ imò inanimadvertenter perageretur.

SCHOLIUM.

QUa vi ventus aërem percutit, ipſiusq; φύσεις immutat, tali & humores noſtros afficiunt animi pathemata; irâ & gaudio plus debitò rarefacti terminos ſuos in noxam quandoq; excurrunt, ſed & nec in minus damnum ſua quandoq; contrahunt vela, mœrore enim & mæſtitiâ ſpiritus depreſſi, vaſa coarctando humores conſopiunt & cogendo partibus affigunt, qui per moram & ſtagnationem viribus exertis in motus fermenteſcentes erumpant; tali afflatu Patientis animus perculſus, ſpirituum ἀταξίας concitavit, quibus humorum cumulus ſuccrevit, ex quo penu morbifico ſymptoma affectionis hypochondriacæ ideò citiùs ſuperinductum, quòd jam indoles à naturâ melancholica ad huncce affectum alluderet, jamq; ætatem quæ illi maximè ſolet eſſe opportuna attigiſſet; facta eſt autem ex bile retorridâ, quæ ſenſim multoq; tempore circum præcordia cumulata eſt, congeſtio,

quam natura nec per alvum nec per vomitionem debito tempore expurgavit, ſed & ex eo humore aduſto ac retorrido, vapor naturæ ſuæ ſimilis crebrò ſurſum irrepens in cerebrum, metum, mœſtitiam, variaq́; terriculamenta, & viſorum oſtenta peperit, in ſanguine verò diffluens tincturam ſparſit, quâ ſuſcitatus ſub ventriculi ſcrobiculo arteriæ motus, quæ ſymptomata melancholiam quidem deſignabant, non eam certè primariam, quæ ſolius cerebri vitio ſit, ſed alteram quâ præcordiorum ſympathia ſuſcitatur, & quam idcircò hypochondriacam ſolemus nuncupare; cujus ideo continentem cauſam exiſtimem eſſe cacopragiam peculiari vitio imprægnatam, quam atram bilem indigitarunt antiqui; quæ ſententia & noſtro calculo à mente neotericorum nec recedit, qui in ſucci acidi dominium tragœdiam rejicientes, nec ipſum ad certas præciſas notiones reducere poſſunt; acidum enim ex ipſis pro diverſitate ſaporis producere diverſa ſymptomata potis eſt, alia enim producit acidum citri, alia acidum aceti, alia acidum vitrioli, alia acidum ſulphuris, alia acidum nitri, alia acidum ſalis, alia aluminis, ut ſecundùm ipſos acidum vitrioli potius epilepticum faciat quàm hypochondriacum, aliud verò acidum ſcorbuti faber eſt, & ſic de cæteris; Ita quidem ut ex his pateat peculiarem cujusvis humoris naturam nos latere, & ſecundùm tum recentiores, tum antiquos cujusvis humoris proſapiam certiùs ab effectibus erui, quàm ratiocinio. Tales autem humoris hypochondriaci congeſtiones à variis cauſis progignuntur, in quibusdam vitio conformationis talis conſtipatio urget, ut multus excrementorum cumulus ſuccreſcat, quæ morâ jurgia excitant, varioſq́; affectus inducunt; viſcera malè morata in rationem cauſæ accenſeri poſſunt animi pathemata, uti & debilior ſpirituum craſis à natura quàm puſillanimitas mœror & mœſtitia indicant; ut ejus affectus diagnoſis imprimis eliciatur ex animi incertitudine oculorumq́; inconſtantiâ, quaſi decem animi in uno unà certarent, aut mens ex contrariis diverſisque interſe pugnantibus naturæ ſtudiis cupiditatibusq́; con-

flare-

flaretur, ſtomachus ferè ſemper afficiatur, ut ab illo non ſine ratione quidam totius rei cardinem deducant, arteriarum motus plerumq; infeſtant diuq; durare ſolent; ſi vapores in cerebrum attolli contingat, hallucinationes fiunt delirio proximæ, atq; hæ cum quodam timore & mœſtitiâ, quòd à ſpiritibus deviis in novosq; tramites illapſos inducitur, in quantum φάσις altera à ſpiritibus fugatis animæ objicitur, uti trajectionem luminis in oculum per vitrum aut nubes variè coagmentatas variè itidem refringi contingit. Itaq; ſi tenebris offundatur animus ſibi ipſis diffidunt ægri vixq; in ſalutis ſpem erigi poſſunt.

Hicce affectus diuturnus quidem eſſe ſolet ſed qui tandem in maniam, melancholiam, hydropem, epilepſiam, hecticam ſeu maraſmum aliosque graviores affectus degeneret. Notatu dignum, ruſticos multò rariùs hocce affectu plecti quàm alios, litteratos è contrà & ſedentarios inter omnes ſæpius affici; Helmontius faſſus eſt è mortalibus neminem ab hoc malo ſe eximere poſſe. Cura reſpicit in primis conſtitutionis gradus & tenorem; Ea quam in ægrotante, de quo jam, adhibuimus cura ceu adumbratio illius quæ calidis naturis competit ſpecimen exhibet; frigidis ſi apozemate uti lubeat ſequens conducet: ℞. Rad. apii, fœnicul. petroſel. āā. ℥j. rad. enul. campan. median. fraxin. āā. ℥ß folior. cichor. fumar. ceterach. meliſſ. agrimon. āā. m. j. ſummitat. lupul. āā. m. ß. Polyp. quern. contus. & ſenn. mundat. āā. ℥j. ß. rad. hellebor. nigr. præparat. ℥ß. agaric. recent. trochiſcat. & rad. mechoac. āā. ʒiij. tartar. chalybeat. ʒij. ſem. fœnicul. petroſel. āā. ʒj. epithym. flor. calendul. & violar. āā. p. j. fiat decoctio pro 3. doſibus; adde cuiq; Syrup. de pomis Sabor. ℥j. Si in formâ pulveris arrideat: ℞. Pulver. rad. Jalapp. ℥j. ſal. abſynth. gr. vij, antim. diaphoret. gran. viij. miſce fiat pulvis ſubtiliſſimus. Vel ℞. pilular. cochiar. vel tartar. ʒß. ad ℈ij. caſtor. pulver. gr. ij. balſam: Peruvian. gutt. x. fiant Pilulæ; repetantur hæ mane per tres dies. Vel ℞. Gumm. Ammoniaci ℈j. Mercur. dulc. ℈ß. miſce

 fiant

fiant Pilulæ. Convenit & hic notiſſima & Riverio maximè probata potio ex fol. ſenn. Rhabarb. cremor. tartar. in aq. fontan. coct.

Conducunt & quandoq; vomitoria in ſubjectis fortioribus, & cùm pituitoſa ſaburra ſtomachum aggravat, hiſce ſummotis impedimentis alvinaq; ut decet regione expurgatâ, incumbendum ſanguinis ſpirituumq; dyſcraſiis emendandis, inter quæ medicamenta chalybeata choreas ducunt, quibus nullum certius votis reſpondet, maſſæ enim ſanguineæ jam effœtæ & langueſcenti volatile quoddam fermentum ceu calcaria ſubdit, à quo ſanguis volatilizatur ſpiritusq; inſtaurantur. Sic itaq; bis in die manè & ſero duabus horis ante cœnam devorabitur, vel ſub formâ boli vel Pilular. ℞. Limatur. Chalyb. gran. x. cum ſ. q. ſucc. inſpiſſ. abſinth. fiant Pilul. numero x. ſumat Patiens mane & horâ pomeridianâ. Vel ℞. croc. mart. aperient. gran. xv. cum ſ. q. conſerv. cynorrhod. fiat bolus mane & ſerò devorandus. Vel ℞. croc. mart. gran. xiv. cum mucilag. gumm. tragacanth. fiant pilul. numer. xiij. eodem modo devorand. Vel etiam parari iſto modo: ℞. Chalyb. præparat. cum ſulphur. ℥j. pulver. diarrhod. abbat. ʒj. cum Syrup. capillor. Vener. fiant pilulæ, doſis eſt ʒj. ſingulo mane, ſuperbibendo parùm aq. bugloſſ. vel cichor. per 9. dies, præmiſſis univerſalibus, interjectâ & ſubſequente purgatione. Vel ℞. Chalyb. præparat. ℥ß. vel ſal. Martis ʒij. gumm. ammoniac. in aceto ſolut. ʒiij. aloës lotæ in aqua cichor. ℥ij. tartar. vitriol. ℈iv. cum ſyrup. capill. vener. fiant pilulæ: doſis eſt ad ℈ij. Notandum in quibusdam limaturam chalybis ſtomachi gravamen excitare & tormina ventris, quibus vel præſcribendum ut juſculum ab aſſumpta limatura hauriant, vel purgantia limaturæ admiſcenda ſunt, in quo caſu pilulæ noſtræ martiales ſuperiùs præſcriptæ in uſum vocabuntur; non hîc prætereundum, quod in quadam noſtrarum obſervationum annotavimus, corticem nimirum Peruvianum in hoc affectu ſummum præſidium eſſe, quod jam abunde Neotericorum experientiâ con-

ſtat,

ſtat, maximè ſi ipſius ʒß. manè & ſerò per aliquot ſeptimanas deglutiatur, vires enim ſuas in ſanguine & ſpiritibus confortandis & invigorandis mirandas præſtat. Si vapor hypochondriacus caput impetat, ſpiritusq; in motus irregulares adigat, quæ hyſtericis conducunt, hîc etiam egregii ſunt uſus, ſpiritus enim ab exorbitantiis revocant, & in proprias ſtationes remandando ad priſtina munia cogunt, qualia ſunt caſtoreum, galbanum, alia fætida, ſpiritus ſalis ammoniaci, C. C. urinæ, & mille alia, quæ tetrum odorem ſpirant. Conveniunt quandoq; Emplaſtra, inter quæ eligas emplaſtrum Cratonis ſtomachale, de Cicuta, aut carminans Sylvii.

OBSERVATIO XII.

D. JOH. de MURALTO.

Dolor capitis periodicè recurrens.

MUlier mihi nota craſſo corporis habitu, ac temperamento ſanguineo prædita, & quæ præ corporis craſſitie & mole parvum habebat caput, ingenii vivacis, dolore capitis ſæpius afficiebatur, ita quidem ut per ſingulos menſes hoc affectu plecteretur, vel etiam pro levi data occaſione paroxyſmi redibant; quo tempore appetitus dejiciebatur, vomitus proritabatur, & debilis facta ſupra lectum jacere neceſſe habebat; tragœdiâ peractâ, inprimis vomitu exantlato, functiones omnes perbellè agebat, vireſq; corporis & animi quaſi per feriationem quandam interpolatæ, exſuſcitabantur, donec poſt certum quoddam temporis intervallum eodem ſymptomate ac priùs corriperetur. Fratrem habebat qui iisdem paroxyſmis ex intervallo recurrentibus afficiebatur, quiq; pariter ac ipſa per vomitum ſymptomatis ſolutionem adipiſci ſolebat. Huic affectui familia iſta quaſi originaliter obnoxia erat, adhæc tam corporis quàm animi dotibus præditi erant.

SCHO-

SCHOLIUM.

IN noſtræ generationis primordiis amplexus parentalis ſeminis cum ovo materno ceu commiſtio utilis materiæ ab utroq; deciduæ primam hominis orditur telam, fibris albis, tenuibus & effuſi ſanguinis globis, viſcerum principum rudimentis ſignatam, cujus ideo effluxus ejusdem ſit, ac eorum quibus elapſus prorſus neceſſum eſt, ita ut ea ſit conditio ſeminis, nempe quæ accepit, eadem reddere ſoleat; hinc ferè parentum in natos transeunt cum ſemine mores & morbi vix ullis deinceps machinis abigendi; hinc arthritici arthriticos, phthiſici phthiſicos, epileptici epilepticos, verboq; : parentes liberos edere ſolent adeo ſimilibus injuriis obnoxios, ut priùs in ſui perniciem experiantur mala, quàm eorum poſſideant bona, tantâ demum ſimilitudine influunt in progeniem ſemina parentalia, ut multi animam ex traduce propagari ſtatuerint. In hoc caſu ſoboles uti animi dotibus exornata, ſic & corporis vitiis imbuta eſt, itaq; ſuſpicari fas ſit à naturali ſanguinis dyſcraſia tanquam cauſa efficiente, debilioriq; meningum tono hocce phenomenon cum corporis affectione tum mentis acutie conſpicuum originem ſuam traxiſſe; ſi enim ſupponatur ſanguinem à natura acriorem principiisq; activis plus ſolitô aculeatum, ipſum verò cerebrum cum involucris ſuis elegantis quidem, ſed rarioris texturæ fuiſſe, facilè in utriusque rationes deveniemus; quid quæſo magis notum quàm quòd animi vigor & ſagacitas à craſi humorum vegeta & acri, ſimulq; & à cerebri textura eleganti, rarâ & affabre concinnatâ dependeat? quidq; notius quàm à tali humorum temperie partiumq; habitu plures morboſos affectus fruticari, maximeq; per hanc prædiſpoſitionem cephalalgiam induci? hinc ut ſæpius videamus, animi ſolertiam cum cephalalgia aut hemicrania quaſi junctis manibus choreas ducere, ut etiam in proverbium abierit, cephalalgicos aut hemicraniæ obnoxios

ingenio

ingenio pollere; (quaſi tantis dotibus ſine aliquo detrimento impunè frui nimium à natura crederetur,) ex his autem cum liqueat, cerebri meningas aut cephalalgias prædiſpoſitas fuiſſe, ſanguinemq; à natura acriorem, tali etiam qualitate ſuccos jugiter accedentes impprægnaſſe, facile eſt concipere, particulis activis & fermenteſcentibus, in ſanguinis maſſa, ad plenitudinem aſſurgentibus, fervore oborto, naturam propter noxii expulſionem proritatam, ſecretioneq; factâ materiam extraneam in caput ablegatam eſſe, ibidemq; cephalalgiæ mox ſequuturæ fomitem depoſuiſſe, particulæ enim acres, ſalſæ aut aliàs incongruæ membranas pungunt, vellicant, fibrillisq; impactæ illas divellunt, & rimas faciunt, hinc ut ſpiritus animales per has ab invicem disjuncti & diſcordes continua ſibi annexa corpora ſimul convelli & corrugari faciant, quâ ſpirituum inordinatione concitatâ, & ad ſpiritus fibrarum ſtomachi incolas continuatâ, ipſi tumultuariè commoti ſtomachum ſubvertunt, unde vomitus ſequitur, qui vel exinde proficuus in iſto affectu, quòd abunde concutiendo ſeroſitates è cerebro emulgeat. Acrior nativa ſanguinis diatheſis recurſus periodicos inducebat, ſic ſolitum eſt videre diſcraſias humorum nativas affectus diuturnos progignere, & in quos temporis non eſt præſcriptio, quiq; talibus affectibus obnoxii ſunt, vel propter levem quamvis occaſionem plecti ſolent, ut itaq; inter ſobrietatis cancellos ſe continere cogantur, ut apprimè illis congruat illud Hippocratis: in ſex rebus nonnaturalibus omnia ſint mediocria. Interim & ad prophylaxin purgationes epicraſticæ conducunt, quatenus evacuationibus modicis & partitis vicibus factis non parum detrahitur de humorum cumulo, quo prius ad plenitudinem aſſurgunt orgaſmumq; pariunt. Hoc titulo etiam juvamen præſtat phlebotomia, cohibet enim fervores, vaſaq; deplendo turgeſcentiam præcavet: In eundem ſcopum refrigerantium uſus, tantopere à Medicis Italis & Gallis commendatus, ſymbola ſua erogat; fervor enim & acrimonia ſanguinis à particulis acrioribus aut ſulphureis efferis

excitata, optimè temperatur per aquoſa, quò enim copioſior aqua, eò minor acrimonia reperitur; huic fini conducunt & acida quæ præcipitant ſalia acria, & intemperiem bilioſam corrigunt, ad quam rem formula ſequens præſcribatur: ℞. aq. betonic. ℥ij. cichor. endiv. acetoſell. ãã. ℥iij. Syrup. rub. Idæi, berber. ãã. ℥j. ſpirit. vitriol. q. ſ. ad gratam aciditatem. In eundem finem proſunt & emulſiones, ipſaq; opiata; propter eandem rationem balnea æſtivo tempore prodeſſe ſolent, repurgatâ priùs camarinâ, non enim ſolùm humores attemperant, verùm & miasmata extranea diluunt & ad expurgationem diſponunt; quidam viſi ſunt, qui capitis immerſione in aquam multum ſolatii percipiebant.

OBSERVATIO XIII.
D. JOH. de MURALTO.
Colicus dolor.

MErcator quidam ætatis ſuæ 40. annor. colico dolore correptus fuit, cujus vi ventris diſtorſiones patiebatur, flatus eructabat plurimos & frequentes, ſtomachi digeſtio perperam ſe habebat, ita ut ſi vel tantillum plus quàm pro ſolito comederet, vomitu rejiceret; hicce affectus per biennium Patientem exercuit, per quod pauca lucida intervalla obtinuit, ſi vel minimum ab exacto vitæ regimine recederet, pro certo pœnas luebat; ubi morbus diu protractus emaciationem contraxit & debilitatem, de nulla mejendi difficultate conquerebatur, & urinæ tum ſubſtantiâ tum colore laudabiles erant, & hæ ſine arenulis, ſine pituita profundebantur, rugitus & diſtenſiones imum ventrem afficiebant, purgationes per epicraſin repetitæ ex infuſ. ſenn. ſal. tartar. cum aniſ. & ſyr. roſ. ſolut. proficiebant, ad finem cujusvis paſtus, pulver. ſeq. cochlear. ſumebat: ℞. Sem. anis. & coriandr. præpar. ãã. ʒj. Sacch. aq. flor. arant. ſolut. & inſpiſſ. ℥iiij. coral. rubr. præpar. ℈j. Miſce, fiat pulvis digeſtivus ad uſum. Morbi diuturnitate

pertæ-

pertæſus quamvis medicinam averſaretur, conſultationem tamen fieri curavit, qua ad lympharum acidularum poticinium dimiſſus eſt, quarum ope multa pituitoſa expurgata ſunt, multumq; lotii ſecretum, ex quibus mirum quantum ſolatii exportaverit, flatus enim imi ventris diu urgentes diſſipati, ſtomachiq; coctiones labefactatæ inſtauratæ ſunt, fractusq; ſtomachi tonus reſarcitus eſt, priſtinamq; ſanitatem & vigorem recuperavit patiens. Notatu dignum, de quo nos monuerat, mucum nimirum priùs copiosè è naribus emungi ſolitum, aliquandiu ante morbum uti & per morbum non niſi parcè & fermè nihil expurgatum, erat autem temperamenti melancholico-biliosi, ſeu quod ajunt atrabilarii. Ex habita conſultatione ad præcautionem præſcriptum, ut ſingulis menſibus in lunæ defectu quatuor diebus ante novilunium medicamento ſolito repurgaretur, addendo in diſſolutione Syrup. flor. perſicor. & mann. ãã. ℥j. ad hæc Opiata ſequens, de qua uteretur manè ad quantitatem caſtaneæ, præſcripta eſt: ℞. Conſerv. flor. tunicæ & pulp. fructuum cynorrhod. ãã. ℥iij. ſpec. electuar. diatrionſant. ℥ij. nuces juglandes ſacchàro condit. num. iij. Syrup. conſerv. myrobalan. q. ſ.

SCHOLIUM.

EX imminutione humoris palpebrarum in narium cava derivari ſoliti per puncta lacrymalia, penus morbificus congeſtus fuit, adhæc ex ſtomachi robore perfracto & coctione labefactata pituitæ ſaburra cumulata eſt; à quibus antecedentibus cauſis in ejuſdem affectus geneſin concurrentibus, hicce dolor colicus diuturnus obortus eſt; refluxu quidem humoris excrementitii intra vaſa, factus eſt decubitus in inteſtina aut ipſorum membranas, ipſaq; demum pituita aceſcens & viſcida ex coctionibus infirmatis reſidua præ ſqualore & lentore inteſtini coli parietibus ubertim affixa, fomitem ſubminiſtravit, ex quo diri iſti cruciatus ſoboleſcerent.

rent. Diſtorſiones per imum ventrem illud arguebant, atque etiam quod toto ventre ſæpe audiretur rugitus, ubi enim dolor ibi & morbus, inteſtinaq; affici indicabant ſymptomata ingraveſcentia, dum adſtrictior eſſet alvus; contra verò prorumpente flatu aut alvo ſolutâ, abdomen ſeſe ſubmitteret dolorq; miteſceret, dum novus flatus ſuſcitaretur. Manifeſta itaq; aderant argumenta doloris cujusdam oborti ex flatu in inteſtinis concluſo atq; coarctato, qui & illic peculiarem atq; foventem cauſam habebat, craſſam, lentam, muſcoſamq; pituitam, inteſtinis præſertim autem cæco & colo tenaciùs adhærentem, qualem deprehenſum eſt in hoc laborante ab alvo tum per catharſin epicraſticam, tum per aquas minerales cum fæcibus foràs prodire. Quamvis hisce adductus rationibus non poſſim non fateri, cauſam principalem iſtius affectus fuiſſe craſſam lentamq; pituitam, quæ inteſtinis craſſioribus eſſet impacta, non inficior tamen refluxum humoris excrementitii per nares, derivatum in eundem effectum, concurriſſe; ſæpe enim, ex mente Neotericorum, ſerum lixiviale per palindromen ad nervos lumbares delatum, aut in plexus meſentericos intruſum cruciatus colicos diuq; durabiles invexiſſe, quare circa lumbos utplurimum maximum ægri ſentiunt dolorem, reſorptum quoq; iſtud ſeminium ſi ad medullam ſpinalem deferatur, vel ſimilem labem communicat, aut quod pejus narcoſi ſpiritus afficiendo paralyſin accerſit; unde ſæpe funeſta incidit metaſtaſis iſtius affectus in paralyſin, epilepſiam vel arthritidem, vel alium morbum ſoporoſum; uti & quandoq; in iliacam paſſionem degenerat; ſiquidem ſanguis & fibrillarum corrugationes in ſuo motu impeditur, & plus juſto in tubulorum interſtitiis coacervatus inflammationes parit, unde Miſerere mei & gangræna. Aquæ minerales hîc ſuam operam contulerunt, quòd inprimis penitiores receſſus perluant, & loca magis recondita à ſcoriis abſtergant; in vehementioribus cruciatibus laudanum etiam ſymbolum ſuum addit, inprimis ſi purgantibus admiſceatur, ſedatò ſiquidem dolore purgantia

vires

vires ſuas exerunt, ſicq; expergefacto patiente excrementa foràs deturbantur; Exempl. grat. ℞. Aloês opt. ʒj. laudan. opiat. gr. iiij. ſcammon. ſulphur. gr. vj. Miſc. formentur Pilul. deauratæ, capiat æger horâ commodâ, dolorem poſt horam ſedant, & poſtea humores noxios evacuant; hiſce Pilulis ſubſtitui poteſt bolus ſequens: ℞. Scammon. ſulphur. gr. vj. troch. alhandal. gr. iij. laudan. opiat. gr. ij. vel iij. cum ſ. q. conſerv. cynorrhod. fiat bolus. Vel oleum amygdal. dulc. cum manna in juſculo pingui exhibitum dolorem lenit & materiam peccantem evacuant; quidam ſic: ℞. Olei amygdalar. dulc. vel alterius pro pauperibus ℥iiij. vini generoſ. ℥iß. Syrup. de papav. alb. ℥j. Miſc. f. Potio. Ad colici doloris inveterati curationem, maximè ſi metus adſit ne degeneret in paralyſin, alvo variis clyſteribus ſolutâ, primisq́; viis cathartico apertis, demittatur æger in balneum tepidum, ex decocto emollientium paratum, bis, ter, quater, quinquies in die, ut acrimonia humoris temperetur, ac pori membranarum aperiantur; poſtero die cathartico accommodato humor ille purgetur; deinde repetatur balneum, idq́; alternis faciendum diebus uſq́; ad ſanationem.

OBSERVATIO XIV.
D. JOH. de MURALTO,
Raucedo in phthiſin degenerans.

JUvenis temperamenti ſanguineo-bilioſi, 33. annor. temulentiæ maximè deditus, habitusq; fortis & robuſti, prædium ab urbe tribus horis diſſitum unà cum ſociis venaturus cum petiiſſet, à tempeſtate frigida pluvioſa intra cameram per aliquot dies detenti, noctuq́; frigus propter integumentorum defectum perpeſſi ſunt, ipſe autem inter alios graviùs plexus eſt, ita ut raucedinem cum rheumate contraxerit, talem autem affectum uti robuſtus contemnebat, nec aliud remedium quàm propenſio dictitabat in uſum vocabat,

ad rheuma itaq; diſcutiendum nonniſi compotationibus vinoq́; meraciori & tabacocapniæ indulgebat, verùm quod forſan aliâ tempeſtate ſucceſſiſſet, incaſſum experiebatur, hyems enim inchoabat & præ foribus aderat, ne quidem itaq; tali regimine mitificatum rheuma nec raucedo diſcuſſa eſt, quin imò uterq; affectus obfirmatus, ut ad conſilium medicum ſe recipere coactus fuerit; præſcripta eſt itaq; phlebotomia & catharſis, antequam ad copulam heterogeneam ſerumq́; evaſatum diſcutiendum opera navaretur, verùm ſpreto tali conſilio, ut ajebat pro ſimplici rheumate & raucedine, uterq; affectus adauctus eſt, ita quidem ut raucedine nihil remittente, quin imò exaſperatâ, rheuma ingraveſceret, ſenſimq́; febris accenderetur, ſputatioq́; cujusdam ſeri cum quadam materia tartarea ſuccederet, vireſq́; à tali prophaſi infirmarentur, donec tandem viribus indies concidentibus & emaciatione contractâ ad phthiſin perduceretur, quæ intra breve ſpatium ipſum è medio ſuſtulit. Eodem anno vidimus Lanionem, qui per ſummum frigus contractâ inſigni raucedine, ipſaq́; etiam neglectâ, ita ut etiam, inſtar alterius, in vini meracioris potationibus, quibus inprimis delectabatur, remedium contra affectum exquireret, ſpe ſuâ ac alter fruſtratus obfirmatâ raucedine, febriq́; catarrhali obortâ, intra ſex circiter hebdomadas ab affectu contracto è medio ſublatus eſt.

SCHOLIUM.

CAtarrhus apud medicos nihil aliud audit, quâm ſeri fluxus aut extravaſatio; quatuor verò vulgò recenſentur catarrhi ſpecies: 1. Dicitur catarrhus, cum ſcil. è cerebro in os aliaſq́; partes defluunt excrementa ſerumq́; prolabitur; 2. Si in nares ſerum deſcendat, coryza, i. e. gravedo nuncupatur; 3. Si in guttur & aſperam arteriam illabatur, βράγχος, i. e. raucedo vocatur; 4. Si ad pectus, tunc rheuma dicitur, juxta tritiſſimos & notiſſimos verſiculos:

Si fluat

Si fluat ad pectus dicatur rheuma catarrhus,
Ad fauces branchos, ad nares eſto coryza.

Catarrhus vulgariter vel caloris excedentis ſoboles eſt, quo nempe humores fuſi & colliquati, in partes varias præcipitantur; vel à ſuſcepto frigore producitur. Cujus quidem catarrhi ſpeciei à frigore contractæ ſigna elegantibus verſibus incluſit Franciſcus de Porta lib. 2. de ſignis morborum:

Quum pituita movet maleſana catarrhum,
frigus ineſt capiti, facies fit pallida, murmur
vox ciet, & ſopor eſt, urinaq; crudior exit,
mens ſtupet & ſenſus, motus torpore tenetur.

Mirum forſan videri poſſet, quòd in hoc caſu cauſa frigida nempe aêr pluvioſus & incautè ſuſceptus affectum calidum nempe talem ac phthiſin demum progignuerit, niſi illud quotidie contingeret, juxta vulgatiſſimum illud Logicorum: unius rei plures eſſe poſſunt cauſæ; itaq; quòd hic patiens tam gravem affectum à ſuſcepto frigore contraxerit, inprimis in cauſa fuerunt culpati ſucci, quibus turgebant vaſa, vitæ enim inordinatione, maximè vini meracioris potu immodico ſerum uberius acredinisq; particeps cumulatum eſt, ideoq; in pleonexia ſeroſâ partes frigorificæ aculeis ſuis corrugationes in fibrillis cutaneis inducebant, quibus poris occluſis, glandulisq; ubicunq; ſparſis contractis, ſerum à ſolita via præpeditum in alios tramites derivari neceſſe habuit, unde aſperæ arteriæ parietibus ſuffuſum tum primùm raucedo ab inhærente & viſcoſâ lympha inducta eſt. Cum autem hicce affectus ſub initium curabilis eſſet, erroribus in vitæ regimine ad ἀκροτήτας evectus eſt, humores enim à vigiliis, vini meracioris compotationibus & tabacocapnia ita incenſi ſunt, & ad fuſionem parati, ut veſiculæ pulmonares humorum ſarcinâ gravatæ ſint, exundante enim lymphâ & aceſcente, tartarea colluvies ſuccreſcebat, quàm ſero commixtam expellebat; itaq; in hoc caſu phthiſis

non

non ab ulcere ſoboleſcebat, ſed à lymphæ ſeriq; diluvio, morâ & ſtagnatione tartaream indolem induentis, ex quâ tartareâ materiâ pulmonum veſiculis abunde ſuffuſa & interſtratâ aëris aditus non parùm intercludebatur, refrigeriiq; defectu incaluerunt humores, febris accenſa eſt, fuliginumq; expiratio viis obſtructis quaſi interciſa in affectus incrementum ſuum opus etiam addebat; his itaq; cauſis ſeſe invicem excipientibus obfirmatus affectus incurabilis evaſit, ſerò enim ſapiunt Phryges, ſeroq; medicina paratur, cum morbi per longas invaluêre moras.

Ultimi caſus ætiologiæ non eſt ut immoremur, uti enim uterq; affectus eadem principia, & finem habuit, perinde & ſimilis afficiendi modus in utroq; contigit: Hinc autem non à vero abludere Helmontium credimus, qui fermenta particularia in quavis parte, vel ex reſiduo alimento plurimo & luxuriante progigni credidit, quæ demum thymoſin ſibi aſciſcant, vel aliunde ex particulis aëris incurſantibus & intromiſſis, aut vi contagii excitata in motus fermenteſcentes erumpant; nec enim morbi contingunt, niſi quando ad rationem cauſæ ſuſcipientis accedit & vis efficientis, hinc multos videre licet contagii vires aërisq; injurias impunè perpeſſos, ubi alii graviter plexi ſunt. Ex his autem elicitur, catarrhos diuturnos aut ad pulmones decumbentes non debere negligenter tractari; inprimis ſub initium phlebotomia & catharſis, in quantum ſerum luxurians & extravaſatum exhauriunt, vires ſuas produnt, in quem finem conducunt hydragoga & alia purgantia cujusvis craſi congruentia; ad acrimoniam ſive aciditatem, ſive ſalſedinem ſanguinis & ſeri corrigendam & emendandam ſimulq; & ipſorum craſin reſtituendam conducunt ſpirit. C. C. fuligin. ſal. armon. uti & ſal. volatile ſuccini; quidam commendant eſſentiam catarrhalem, quam parant ex deſtillatione ſerpilli in vino infuſi cum additione ligni ſaſſafras; in eundem ſcopum & contra raucedinem prodeſt ſperma ceti quocunq; modo uſurpatum, ſanguinis enim coagulum diſſolvit, ſive in juſculo

aut

aut quovis alio modo propinetur; in pulvere ſit formula ſequens: ℞. Sperm. ceti ℨj. ſuccin. præp. flor. benzoin. ãã. ℈ß. Miſce pro duabus vicibus ſub introitum lecti. Vel ℞. Succin. præp. ℨiß. ſpecier. diatragac. frig. ℨj. ſacch. in aq. betonic. diſſolut. q. ſ. f. ſ. a. rotulæ. Pro fluxione in pectus egregii ſunt uſus tabellæ ſequent. ℞. Pulp. rad. alth. ℥j. pulv. rad. ireos Flor. liquirit. raſ. ãã. ℨij. flor. ſulphur. ℥ij. flor. benzoin. ℈j. ſacch. alb. ℥viij. cum mucilag. gumm. tragacanth. fiant ex arte tabell. pondere ℨj. Opiata etiam hîc maximè conveniunt uti & diuretica.

OBSERVATIO XV.

D. SIGISMUNDI LEDELII,

De

Aphonia à Percuſſione.

ANtiquitas clypeo Herculis elegantiſſimè comparavit diſciplinæ legalis monumenta, quod juſtitiæ omnis atq; doctrinæ amplum eſſent receptaculum. Quemadmodum enim clypeus ille magnam rerum inſignium varietatem depictam continebat, ut literis prodidit Aſcræus ille vates, Heſiodus, in libello, cui titulus ἀσπὶς τοῦ Ἡρακλέους: ita in Juris noſtri voluminibus, ingentem rerum atq; materiarum cognitu digniſſimarum copiam reperiri, nemo eſt qui diffitebitur. Cum itaq; JCtus debeat etiam habere accuratam cognitionem Phyſicæ, utpote quæ oſtendit generationem Inſularum, item quid de partu ſeptimeſtri, octomeſtri, undecimeſtri, ſuperfætatione, abortionis poculô, occiſorum cadaverum cruentatione, virgulâ divinatoriâ, geminisq; ex naturalibus principiis JCto ex verô ſit judicandum, nemo mihi vitio vertere poterit, quod me Naturæ Curioſis aſſociaverim. Hac ſpe itaq; fretus ſequentem caſum transmitto. Civis Honoratior Boleslav. G. A. rixas habuit cum B. H. cive ibidem, qui ipſum relictâabernâ cereviſiaria domum euntem circa

domus propriæ januam aggreſſus eſt, & fuſte caput tantâ vehementiâ percuſſit, ut ſemimortuus in terram ceciderit, & ex nunc elinguis factus, per aliquot ſeptimanas mutus fuerit, omnia autem, quæ cum ipſô locuti ſunt, optimè intellexerit. Adhibitis multis medicamentis uti infans balbutire incepit, quæ Balbuties de die in diem decrevit, ita ut jam iterum articulatè, licet difficulter poſſit loqui. Circa mutationem autem Lunæ ſemper laborat doloribus capitis, & quando vix tertiam partem, uti antea ſolitus fuit, potat, lingua ipſius quaſi ligatur, & nemo ferè intelligit, quid loquatur. Fuit meus cliens & meâ aſſiſtentiâ obtinuit quidem ab Aggreſſore ſatisfactionem judicialem, ſanitatis autem reſtitutionem plenariam expectat à ſummo ἰατρῷ, quam ipſi cordicitùs precor.

[Javorâ A. 1689. d. 3. Maji, miſſa.]

SCHOLIUM.

BEnè monet Frater, quod etiam JCto competat Phyſicalia tractare, ob utilitatem in Praxi. Caſum autem ipſum quod attinet, ſimile quid jamdudùm retulit Hippocrates 5. Epidem. de Nerei filia, quæ ob percuſſum ſynciput lata manu, cum aliis ſymptomatibus etiam obmutuit, & 9. die obiit. Ideò ſect. 7. aphor. 58. ita ſcribit: quibus ex occaſione aliqua cerebrum concuſſum fuerit, eos protinus voce deficere neceſſe eſſe. Grünbergæ Dn. Fiſcher ob percuſſionem non ſolùm obmuteſcebat, ſed etiam cum Deô à me reſtituebatur, uti annotavi Tractatu de centauriô propediem edendo. Nobilem novi, cui in juventute ſaccus lanâ refertus fuerat dejectus in caput, hinc ab eo tempore debilitatem concepit capitis, quæ adhuc durat, ſtupidiq; genii & ingenii hominem reddidit. Fullo, nomine Becker, Grünbergæ ceciderat ebrius de ſcala in caput, obmutuit ſtertens, & ſpatio 24. horarum efflavit animam, pauperiore matre debita remedia non accerſente. Blaſphemator examini meo ſiſtebatur ante biennium,

ut inquirerem in ejus conſtitutionem. Ante novennium à nobili fuerat craſſa ſcutica percuſſus in caput, inde epilepſia & amentia. Mediocriter erat ſibi redditus, at tamen unico potu copioſius aſſumpto aderat amentia. Abſolvebatur. Commovetur cerebrum ab iſtiusmodi vehementia, hinc ſpiritus turbantur, nervi comprimuntur & contorquentur. Remediis idoneis & bonitate naturæ reſtituuntur equidem ita læſi: verùm omnis debilitas non tollitur, & accedente aliquâ causâ procatarcticâ, ſymptomáta conſueta redeunt, aut etiam graviora mala accedunt, uti hoc in dicto caſu uberius declaravi, & Facultati Juridicæ Lipſienſi tùm exhibui. Hic inquiſitus jam iterùm laborat debilitate mentis & delirat, id quod per bonas prædixi rationes. Potus conſueto largior, id quod obſervabis, omnes ita capite læſos reddit furioſos, ſtultos, imò interdum veluti inſanos. Caveat ſibi hicce à nimiô potu, ne aliquando plenariè obmuteſcat, aut fatuitate, epilepſiâ vel apoplexiâ obruatur: nihil enim ſalubris videtur portendere dolor Capitis, qui circa lunæ mutationes obſervatur Creſcentibus etiam annis vires naturæ decreſcunt, & iſtiusmodi debilitates capitis augentur.

[Samuel Ledel. D.]

OBSERVATIO XVI.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFII.

Eſus Cricetorum parit Elephantiaſin.

SEnex plebejus Arnſtadenſis, vitam in egeſtate degens, Autumnali tempore effodit ruri cricetos cum penu frumentario, & ex hoc panes, ex illis pro lubitu fercula conficit. Horum verò nunquam ſatur, ab initiô ſentit corporis pruritum, deinde ſiccâ deturpatur ſcabie, tandem abominabilem & exitialem experitur elephantiaſin.

SCHOLIUM.

*Hem! maleſuada fames quid non mortalia cogis
Pectora?*

Quamvis de ſalubritate vel inſalubritate carnis Cricetorum parum diſſerere liceat, cum abominandum animalculum comedendi deſiderio non facilè quisquam capiatur, quia tamen præter nutritivas particulas, alterantes etiam vires ab animalium quorundam carnibus in hominem transeunt, idem de Cricetorum carne dicendum eſſe non dubito, præcipuè cum ad murinum genus referantur, unde etiam mures arvenſes nonnullis, uti *Caſp. Schvvenckfeldio Theriotroph. Siles. pag. 118.* vocantur; murium autem eſum eſſe medicinalem, præter alios, inprimis noſter quondam Dn. Præſes, Ill. *Joh. Mich. Fehrius in Ephem. harum Dec. I. Ann. VI. obſerv. 88.* confirmavit. Improportionatum verò corpori alendo eò magis fieri poteſt ejusmodi edulium, ſi præterea vel minùs debitè paratum, vel etiam immoderatius ingeratur, quod de Sene iſto, in hac obſervatione à Nob. Dn. Autore memorato, fortè ſuſpicari licet, qui egeſtate preſſus, pro cibô negligentiùs adaptare Cricetos, & etiam juſtò avidiùs (hinc nunquam eorum ſatur dicitur,) devorare, ſicq; haud ritè digerere valuit, unde cruditates acidæ adcumulatæ, anſam ad fœdum iſtum morbum producendum dederunt, præſertim ſi frumentum, panibus conficiendis ſimul deſtinatum, à beſtiolis illis, ope ſacculorum ſuorum, à curioſiſſimo noſtro Collega, Exc. *D. Gabr. Claudero dd. Ephem. Dec. II. Ann. V. obſ. 186.* eleganter delineatorum, collectum, inq; terræ cuniculis repoſitum, corruptionem aliquam, ob loci conditionem facilè contingentem, ſubierit. Qua ratione aliorum etiam edulio-rum minùs ſalubrium crebriorem eſum elephantiaſin generare ſtatuunt; prout ſuillæ carnis frequentem uſum nonnulli accuſant, quam vel hoc intuitu Judæis (qui lepræ, à communiter

niter ſic dicta tamen differenti, multùm erant obnoxii,) fuiſſe prohibitam ſunt qui adſerunt; contrarium licet aliis probabilius videatur; quâ de materiâ videri præcipuè meretur celeberr. *D. Thom. Bartholinus Miſcell. de morb. Bibl. cap. de lepra Judæor.* prout etiam carnes ſuillas à labe hac vindicare nititur. *D. Joh. Joach. Becherus Phyſ. ſubterr. pag. 317.* & Bavariæ incolis plebejis, non ob carnis hujus eſum frequentiorem, ſed nimium ſalis uſum, morbum hunc familiarem eſſe, veriſimiliùs adſtruit. Elephantiaſin morbum Germaniæ eſſe endemium & peculiarem, *Rodericus à Fonſeca tom. 1. conſultat. medic. 66.* habet, cum incolæ toto fere anno veſcantur braſſicâ & copioſiſſimô caſeô ac butyrô, bibantq; magnam copiam cerviſiæ, ex quo victu ſanguis valde melancholicus & craſſus generetur; additq;: quare in omnibus locis ferè earum regionum reperiuntur ſeparatæ domus dedicatæ S. Lazaro, pro his infirmis recipiendis. Zythum elephantiaſin facere, *Dioſcorides* etiam *lib. 2. de mat. med. cap. 80.* prodidit; cui tamen contradixit *Martinus Schookius lib. de cervis. cap. 20.* potum hunc haberi inſalubrem non poſſe, ſcribens, totâ ſeptentrionali plagâ id docente, cujus incolæ rariſſimè elephantiaſi adficiantur; prout quoq; hunc *Dioſcoridis* errorem notavit *Joh. Henr. Meibomius comm. de cervis. cap. 27.* quamvis cum eodem negari nequeat, cerviſiam vel immodicè hauſtam, vel non ritè defecatam, aut aceſcentem, aut aliter corruptam nocere interdum poſſe, atq; ſi non ipſi elephantiaſi vel lepræ Arabum, ſaltem Græcorum lepræ ſcabieiq; producendæ aliquam occaſionem dare poſſe. Quanquam rariſſimos eſſe in Germania verè ſic dictos elephantiacos, certum ſit, proq; leproſis utplurimum ſcabie fœdâ potiùs laborantes haberi; id quod etiam *D. Gregor. Horſtius Epiſtol. medic. ſect. 4.* teſtatus eſt; cui, cum examini elephantiacorum in Libera S. R. I. Civitate Ulmenſi quondam præfectus fuerat, meritò fides haberi poteſt; quam etiam mihi confirmavit Collega meus honorandus, Exc. *D. Vit. Riedsinus*, qui jam per ſeptennium curam medicam Noſocomiorum huic morbo dicato-

catorum hîc Auguſtæ gerit, quo nempe tempore inter quinquaginta novem ægrotantes, unicum tantùm elephantiaſi, neq; tamen tam fœdâ, qualem nonnulli deſcribunt, fœdatum (feliciter etiam priſtinæ ſanitati reſtitutum,) ruſticum deprehendit, reliquis omnibus Pſoræ ſaltem vel Lepræ Græcorum indicia præbentibus: Ut ita *Galeno* ſua conſtet autoritas, qui in Germaniâ rariſſimam hanc eſſe paſſionem *lib. 2. de arte cur. ad Glauc. cap.* 10. *ſcripſerat.*

[L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO XVII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFII.

Sonus campanarum facilitat partum.

MAtrona quædam delicatula noſtras, utero gravis, ex ſonitu campanarum mirè ſe recreans, quoties ipſi aderat partus, non poterat hôc levari, niſi in labore campanarum clangorem audiret. Sic primô ejus remorante partu, ſub ſonitu, diem revocante aurorà, feliciter hunc reddidit. Alterum, mediô diei ſub precibus publicis, auditô eodem ſonô, excluſit. Tertium, veſperascente die campanis ad ſacra nos vocantibus edidit. Quartum, elatô funere noctu, reſonantibus iisdem, enixa eſt.

SCHOLIUM.

QUàm mira ſæpe in femellis ſint variarum rerum deſideria & adpetitus, abunde conſtat ex hiſtoriis, ita etiam ut nullus externorum ſenſuum ab iisdem immunis reperiatur. Olfactus exemplum refert *Phil. Salmuth. cent. 2. obſ. med. 63.* in virgine, quæ fœtore veterum librorum à blattis & tineis exeſorum ſituq; prorſus corruptorum unicè delectabatur, illisq; naſum totos dies immittebat. De guſtu infinita

infinita poſſent adduci exempla, in res etiam fœdiſſimas effuſo; quasdam etiam morſu virorum carnes petiiſſe *Joh. Helvvigius obſ. phyſ. med. 137.* aliiq; referunt. Viſus ſpecimen exhibet *Thom. Bartholinus* in *Act. med. Hafn. Volum. 3. obſ. 89.* ex *D. Olig. Jacobæi* communicatione, mulieris nempe Leydenſis, uterum gerentis, agyrtæ canem cruribus inverſis ſaltantem contemplatæ, ejusq; tripudio oculos ferè quotidie paſcentis, & hinc fœtum cruribus ſimiliter intortis monſtroſum enixæ. Quoad tactum, *Caſp. Bauhinus lib. 1. de Hermaphrod. cap. 12.* Medici cujusdam uxorem gravidam, ejus muſæum ingreſſam, omnem occaſionem quæſiviſſe, refert, ut alapam ab eo acciperet. Circa auditum, *Doctor Nathan Fairfax*, uti habetur in *Act. philoſoph. Angl. An. 1667. cap. 5. §. 5.* teſtatur, noviſſe ſe mulierem, quæ per picam adpetebat fragorem carbonum foſſilium pedibus contritorum; quò referenda quoque eſt præſens Exc. D. Autoris obſervatio. Quàm validè autem ob hujusmodi animi voluptatibus uterus, neſcio quo magnetiſmo ſpiritus animales alliciens, adficiatur, vel denegatus rei expetitæ uſus in gravidis, fœtui multoties nocivus, loquitur. Unde etiam in præſenti caſu ſpiritus, ſingularem à ſonitu campanarum delectationem capientes, numeroſiore agmine ad uterum acceſſiſſe, ſicq; eundem ad expulſionem fœtus, validiore robore inſtruxiſſe, eſt credibile.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XVIII.
Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFII.
De
Ileo perniciali à calculo, vermibus, flatibus.

CIvis & Sartoris Arnſtadenſis, Joh. Henrich Dreßlers filiolus ſeptennis, ultra annum conqueſtus eſt de dolore circa regionem pubis, urina ejus prodiit interdum alba, craſſa, interdum ſtillavit ſubcruenta, & alvi ex-

creta

creta fuére mucoſa. Indies autem pubis dolore, & ventris torminibus adauctis, tandem in totum vires, ipſamq; vitam perdidit miſerabilis puer. Cauſam mortis in cadavere inveſtigans, ventriculum inflatum, & alia à reſtagnante ſerô vitia præterii, & tantùm ob temporis anguſtiam inteſtina, & veſicam urinariam perſecutus ſum cultrô. Quibus extricatis, in ileô ſepties diſtinctis in locis, ut ſchema oſtendit ſignatum lit. A. ingreſſum partis ſuperioris inteſtini in partem ejus inferiorem obſervavi; quod à ſubita & frequenti inflexione & compreſſione corporis, ob dolores à calculo veſicæ aliquot lumbricis adhuc ſuperſtitibus lit. B. & flatibus eô modô, quem clariſſimus Sylvius in Idea Prax. Med. c. 15. deſcribit, factum fuiſſe judico. Stercoreos vomitus non ſuſtinuit puer, quia paucis & magis liquidis alimentis ſuſtentabatur usq; ad finem, quæ per angiporta difficulter præſſa, culmi ſtraminei craſſitie egerebantur mutata, cum ani procidentia. In veſicæ urinariæ collô, hærebat calculus lit. C. mucô ſubcruentô involutus, ovi columbini magnitudine, pondere ℥ß. gr. x. gryſeus, durus & ſcaber, qui manuali operâ potuiſſet eximi, ſi parentes in tempore id permiſiſſent, ſalvô puerô.

Fig. I. & II.

OBSERVATIO XIX.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFII.

De

Ἰσχαίμοις extemporaneis.

ARtiſta garrulus ex Agricolæ Chirurgia parva tr. 2. p. 194. magni cujusdam viri apud nos hæmorrhagiam narium indomabilem curavit nuper, inſcriptis fronti literis O. I. P. U. L. U. Alteri ſub cruentô eodem periculo de collo ſuſpendit feliciter ſchedulam experimentalem, deſumptam ex obſerv. 4. Medico-chirurg. Jobi à Mek'ren: Gelück Chriſtus ſtil bleef ſtaan in Jordan/ Alſo muß ock dien bloede ſtaan.

Dec. II.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

ſtaan. In his vehementiſſimè confiſi convaluerunt. Sed abſit ſuperſtitio, cedat vanitas. Celſus vulnera glutinavit candidô ovi; Prævotius genitalis bubuli pulvere inſperſô. Alii ſanguinem toſtô ſanguine ſiſtunt. Bufo exſiccatus id præſtat collo ſuſpenſus, vel manu detentus, horrore ac metu: lignum fraxini, (das Wundholtz) vulnerum compreſſione: liquor ſtypticus Weberi maſſam fluentem coagulando: Spiritus vini ſpleniis applicatus, vaſa conſtringendo, & fibras denſando. Herniotomus ſtrumam in collo ſecans ruſtico, vulneri copioſô ſanguine mananti nihil aliud nuper imponebat, quàm fomitem, (einen Zunder) ex ligno putrido factum, ſatis magna in copia, & ſuperaddebat, ſtuppam cannabinam, imbutam albuminibus ovorum conquaſſatis, & bolo Armeniorum. Quod genus remedii in cruentatione nimiâ, poſt exciſum cancrum ex mamma, matronæ cuidam optimè memini contuliſſe: alcali enim remixtum terrâ ſiccat citra morſum, abſorbet, conſolidat.

[Arnſtadio 1689. d. 21. Maji Norimbergam miſſa.]

OBSERVATIO XX.

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP,

De Conyza monſtroſa, laticauli, criſtata.

PLantam hîc ſiſto, quæ, quantum foliorum figura, color, hirſuties, natale ſolum, germinationis tempus, aliæq; circumſtantiæ evincere videntur, Conyza eſt; ſed naturæ valdè luxuriantis abortus, ut meritò monſtroſa, laticaulis, & criſtata audiat; Tulit eam hoc anno, menſe Majo, Generoſi, Nobiliſſimi atque Excellentiſſimi Domini Chriſtophori de Brand, Sereniſſimi Electoris Brandenburgici à Secretiſſimis Status Conſiliis Miniſtri, atque Regiminis per Neo-Marchiam quod Cüſtrini eſt Cancellarii optimè me-

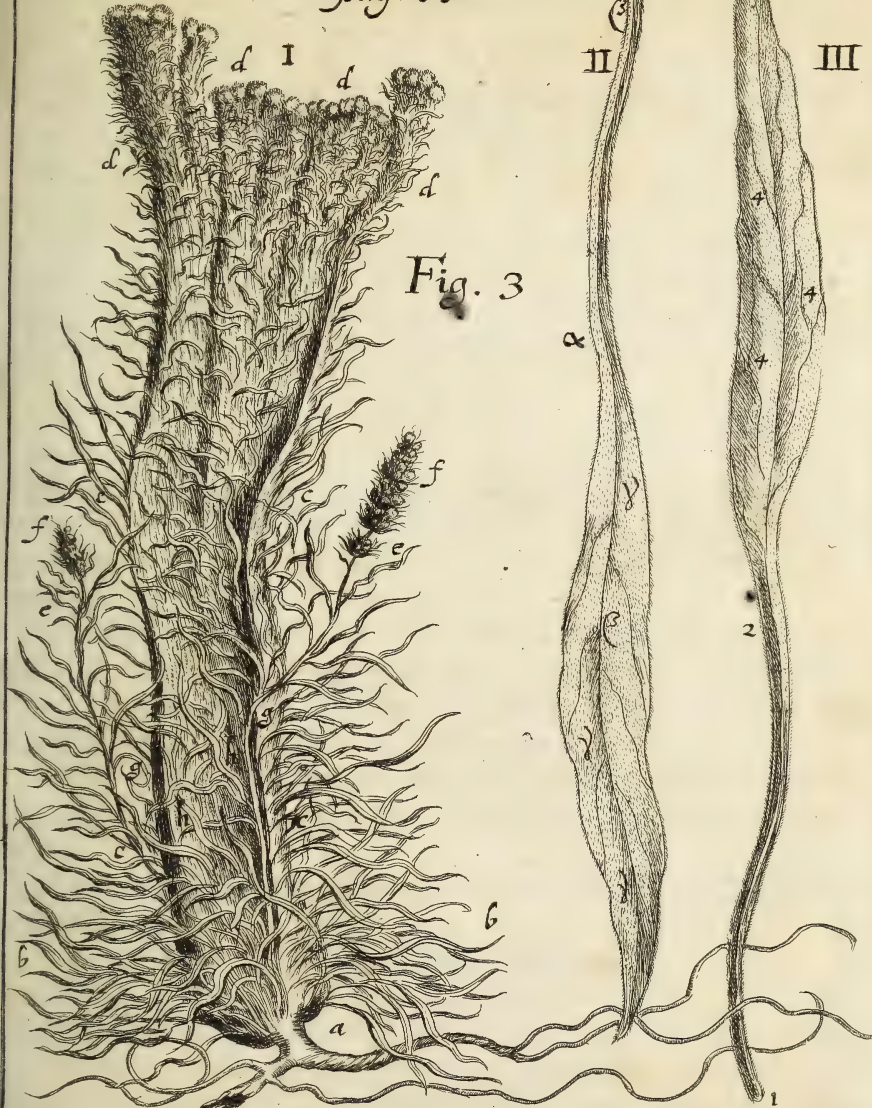
riti, vinea, in ejusdem prædio, Hermsdorff dicto, ſita. Miſerat ille hanc Nobiliſſimo atque Experientiſſimo Domino D. Crügero, Regiminis Electoralis per Pomeraniam ulteriorem, quod Starogardi moratur, Medico ordinario; hic verò nuperrimè mihi eô fine, ut explorato ejus genere ac nomine, ſi ita è re cenſeretur, celeberrimo Naturæ Curioſorum Collegio copia ejus fieret. Examinavit eam mecum Collegii noſtri Socius longè meritiſſimus, Nobiliſſimus atque Excellentiſſimus Dominus D. Chriſtianus Menzelius, Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Conſiliarius & Archiater, ac prædicto illam generi adjudicavit, & nomine, quod innui, inſigniendum cenſuit, mihiq;, cum ipſam plantam ſatis grandem & exſuccam transmittere è re Veſtra non fore judicaret, delineandi eam partes detulit. Feci id fide, quâ potui, & diligentiâ, quam oculi in ſenium jam vergentes & perſpiciliorum opem implorantes conceſſerunt. Foliorum numerum exprimere & oculorum & penicilli mei ſuperavit vires, fuerunt enim, eorum præſertim, quæ caulem mox à radice coronæ inſtar cingunt innumera, coactus itaq; fui eorum quædam loco ſibi debito exprimere, poſthabitis reliquis, & quidem majori eorundem parte. Literis atq; characteribus inſigniora ejus notavi, ut quid ſibi velint, verbis reddere poſſem explicatius.

FIGURARUM

PRima Plantam totam refert ex innumeris cauliculis ſibi invicem cohærentibus coagmentatam, & quidem faciem ejus anteriorem, quâ parte infernè ſinuata viſui ſeſe offert, eiq; exhibet,

a, radicem oblongam, ejusdem, quâ tota planta, longitudinis, ulnæ nimirum Marchicæ integræ, & ubi longiſſima (utrinq; nimirum, quâ lacinias extremas) pollice uno fortè & altero exſuperantis, in plures fibras diverſæ longitudinis & craſſitiei diſtinctam; præcipuâ tamen ſui propagine, inferiori nimi-

Conyza monstrosa, laticaulis, cristata.
pag. 66.

nnus VIII.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

nimirum deſcendente, mutilatam, colore exteriori helvam, interiori albam, totam ligneam.

b. b. congeriem innumerorum foliorum, ejusmodi, qualia FIG. II. & III. exhibet, plantam mox à radice ambientium, ac coronâ quaſi cingentium, non tantùm in adversâ ejus & convexâ parte, ſed è ſinuato quoq; ejus alveô quaſi confertim emergentium.

c. c. c. c. caulem plantæ in altitudinem aſſurgentis, quadrantem ulnæ Marchicæ latitudine æquantis, foliis ejusdem, quâ priora, figuræ, ſed paulatim, quò altiùs emergunt, à magnitudine, tam quà longitudinem, quàm quà latitudinem, deſciſcentibus, ſeptum.

d. d. d. d. divaricationes caulis quatuor majores, quibus ille in lacinias diverſæ latitudinis, diverſæ quoq; longitudinis, hæq; rurſus in alias minores, ſcinditur, innumeris foliolis, ut & circa ſummitates ſeu criſtas craſſiusculas, felinos ferè pedes exprimentes, floſculorum piloſorum rudimentis copiosè, in adverſa potiſſimum parte ſtipatæ.

e. e. cauliculos duos peculiari, à margine caulis illius grandis utrinq; infernè emergentes, & ſeparatim aſſurgentes, figuram Conyzarum ſuetam ſervantes, & in ſpicam ſingulos dictis floſculorum rudimentis fœtam deſinentes.

f. f. f. f. rudimenta floſculorum tam in monſtroſa, quàm in prædictis cauliculorum ſpicis, groſſulorum inſtar prominentia.

g. g. convexam plantæ & protuberantem ſive poſteriorem ſuperficiem.

h. h. ſinuoſum anterioris ſuperficiei alveum.

Secunda Folium exprimit, qualium innumera inferiorem caulis convexi & protuberantis ambitū externum densâ quaſi coronâ cingunt, ac ex anteriori quoq; ejusdem cavô ſinu copiosè emergunt, idq; ſupinatum, ſeu ſuperficiem ejus ſuperiorem aculeolis innumeris ſpinularum inſtar diſpoſitis hirtam.

α. longum, quo cauli cohæret, pediculum deſignat.

β.β. nervi per medium infernè excurrentis veſtigium indicant.

γ.γ.γ. fibrarum reliquarum hinc inde ad latera excurrentium indicia notant.

Tertia Folium ejusdem generis pronum, ſeu ſuperficiem ejus inferiorem fibrâ ſatis robuſtâ ac ferè nerveâ in intermedio decurrente, aliis tenuioribus ad latera ſparſis, munitam, eodem quo ſuperior modo, ſpinalis tam in planitie, quàm in marginibus obſitam.

1.2. longitudinem pediculi, ad exordium usq; ipſius folii monſtrant.

2.3. nervum, medium tam ipſius folii quàm pediculi occupantem, ipſum quoq; hirſutum deſignant.

4.4.4. propagines ſeu filamenta nervi minora utrinq; dorſum folii perreptantia delineant.

Virgulæ, tam margines quàm ſuperficiem folii, petioli ac nervi ſignantes aculeatorum veſtigia adumbrant.

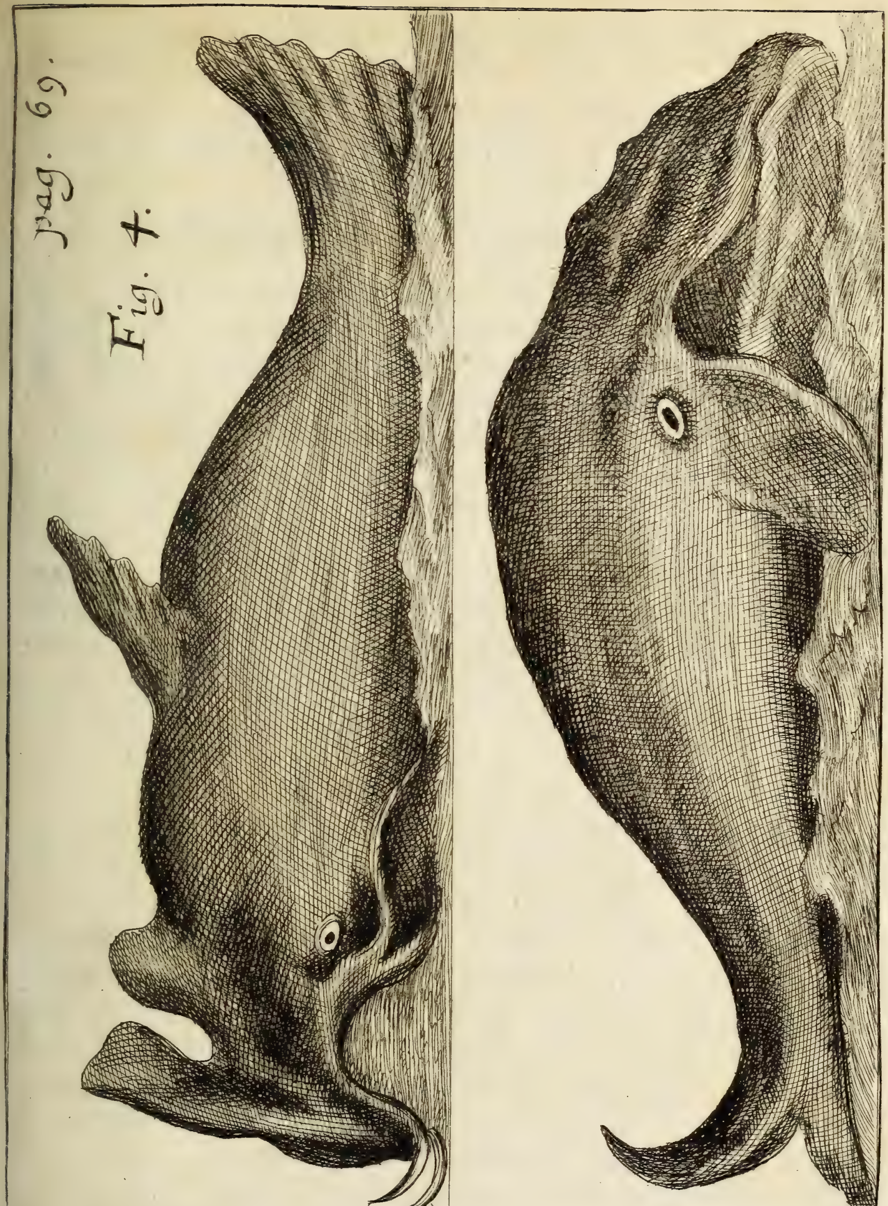
Quæ in baſi virgulæ ſunt & aſteriſmi menſuram, quadrantem ulnæ Berolinenſis æquantem, illamq; in partes quatuor diviſam adeoq; ulnam integram proportionatam exhibent.

Quæ communicare eò lubentiùs volui, cùm varia obſervationum de ejusmodi Naturæ luſibus communicatarum, hinc inde in Ephemeridibus occurrant exempla, v. g. Dec. I. Anni III. obſ. 142. de ramo Pini monſtroſo, obſerv. 143. de ramulis ſalicis & Acaciæ Germanicæ monſtroſis, obſerv. 166. de Chamomilla rara, Ann. VI. obſ. 239. Piloſellæ, Tithymali Cypariſſiæ, Martagon, Primulæ veris faſciatarum, ut & Ranunculi faſciati pag. 346. Ann. IX. obſ. 123. de Echio monſtroſo; Dec. II. Ann. II. obſ. 87. Betæ monſtroſæ.

[Berolino Noribergam A. 1689. d. 8. Julii miſſa.]

Fig. III.

OBSER-

Annus VIII.

OBSERVATIO XXI.
D. ANDREÆ CLEYERI.
De
Ceto minore ambrophago.

BInas Nob. Dn. Cleyerus cum hac Obſervatione ſiſtit figuras Ceti minoris; quarum prior Ceti genus exprimit, quod circa Inſulam Japonenſium capitur. Belgis Noordt-Caper dictum, parumq; formâ differens à Ceto, in quo Ambragryſea reperitur, licet magnitudine cum hoc altero conveniat. Poſterior figura alium exhibet minorem Cetum in quo Ambra dicta gryſea, quam piſcis hic deglutit, invenitur. Is pariter circa Japoniam capitur, ejuſdemq; eſt cum priore magnitudinis, præterquam quòd hic caudam integram, bifidam alter habeat; Cæterùm cornu ſupra nares hic gerit, in extremitate albis maculis, tanquam margaritis, uti etiam in ſupremo naſo circa dentes, præditum.

[*Ex Batavia Orient. ad Exc. D. Menzelium.*]

Fig. IV.

SCHOLIUM.

HÆc Ambræ in Cetorum ventriculis inventio non unam de origine ejus peperit fabulam; eſſe nimirum recrementum quoddam viſcidum in balenæ ſtomacho ex cibis non probè confectis collectum ac vomitu rejectum; aliis è contra alvi excrementum, aliis ſperma eſſe putantibus; de quibus inprimis *Joh. Faber* in *Expoſit. hiſt. Mexic. Nard. Ant. Recchi*, & *Juſt. Fid. Klobius* in *Hiſtor. ambr.* videri poſſunt. Quamvis & alios piſces in mari avidè eandem devorare, quin nec in terram ſi fuerit ejecta, à cancris avibusq; eſſe tutam, ex F. Gregorii de Bolivar relatione apud *dictum Fabrum pag. 566.* conſtet. Neq; tamen mori inde piſces iſtos, quod *Avicenna* & *Serapio* putarunt, citati Autores oſtendere nituntur.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XXII.
D. ANDREÆ CLEYERI.
Monſtroſa animalia.

MOnſtroſas animalium figuras ſtupendæ molis cetorum figuris jungere cum libuerit Cl. D. Autori, easdem à prælaudato *D. Mentzelio* benevolè communicatas, ſine prolixiori deſcriptione, non minùs Curioſorum oculis ſiſtere liceat. Quas inter monſtrum porcinum elephantis quandam ſiſtit formam; cui non admodum diſſimilem in *obſervationibus ſuis phyſico-medicis num. 7.* delineavit Exc. *D. Johann. Helvvigius*, tantæ deformitatis ut merum opus dæmonis cooperantis fuiſſe judicatum fuerit; id quod tamen paulô liberiùs, ac decebat, adſtrui, in *Scholio* monere volui. De vitulo quoq; bicipite in *iisdem obſervationibus num. 15.* plura exempla notata reperiuntur. Felinum etiam abortivum fœtum octo pedibus viſceribusq́; duplicatis inſtructum memoravit in *Exercitat. anatom. medic.* Exc. noſter *Pæon, num. 37.* prout bicipitem dedit in *Act. Hafniens. med. Volum. 2. obſ. 32. Nob. D. Thom. Bartholinus.*

[L. Schröck, L. F.]

Fig. V.

OBSERVATIO XXIII.
D. GEORG. ABRAHAM. MERCKLINI.
Hydrops aſcites ſaccatus, ſive Abdominis Intumeſcentia ſtupendæ magnitudinis, cum interveniente Partu felici.

EPhemeridum noſtrarum Decur. II. Ann. I. obſ. 183. deſcripſimus rarum Hydropis ſaccati ita ibi à nobis vocati Caſum, cum Scholio ſive ejus Reſolutione ſatis prolixâ; cui

Fig. 5

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

cui ſimilem atq; parallelum hisce demum diebus notatu non minus dignum obſervare contigit in Lanificis, Michaëlis Sandteri, Uxore. Hæc laudabili temperamento, & gracili quidem, ſed bono corporis habitu aliàs prædita, jam ante hoc circiter quadriennium, & quod excurrit, de præternaturali totius Abdominis, eâq; æquali intumeſcentiâ conqueri cœpit, hincq; Medicum conſulere neceſſe habuit, qui Aſcitem ſuſpicatus omnis generis ſalutaria medicamina, interq; ea cùm diuretica, tum cathartica etiam fortiſſima adhibuit, & quidem ſuo ſolito cum effectu, ſed ſine ullo Ægrotantis levamine. Tantum namq; abeſt, ut venter inde reſederit, ut potius ſubinde majus ſumpſerit incrementum. Quare ſuſpicio de impraegnatione incidebat; nec ea vana. Felici enim celeriq; partu Mulier omnium cum admiratione enititur prolem optimè quoad omnia membra conformatum, ſanum atq; vegetum, ſpe pleniſſima, fore, ut jam Abdomen, depoſitâ in cunas ſarcinâ, detumeſcat; ſed quæ iterum decollavit; quandoquidem inflatio illa non ſolùm nihil quicquam à partu remiſit, ſed potius ſucceſſu temporis indies magis magisque ſtupendum in modum ſuccrevit, cum Feminæ doloribus tenſivis continuis; quæ cùm immedicabili hoc Malo ultra integros quatuor annos laboraſſet, accedente extremâ reſpirandi difficultate, ex compreſſione diaphragmatis cæterorumq; ſpiritalium organorum ortâ, & ſuffocatâ flammâ vitali, d. 26. Jun. ſtyl. vet. 1689. placidè ac piè obiit; quo ipſo deprehendimus, monſtroſum hunc Ventrem ſuo ambitu ſecundum latitudinem tres integras ulnas compleviſſe, factoq; in eo foramine continuè menſuras octoginta octo ſive Libras Medicas ducentas ſexaginta quatuor aquæ turbidæ, ſubcruentæ ac putrilaginoſæ effluxiſſe, inaudito certè & tantùm non omnem fidem ſuperante exemplo, niſi Viri fide digniſſimi, qui præſentes adfuerunt, id mecum atteſtarentur, inter quos Nobiliſs. Dn. D. Ayrerum, Collegam meum Honoratiſſimum, ut & Dn. Wölhafium atq; Neumannum, Chirurgos Peritiſſimos, honoris gratiâ nomino. Nunc quid monſtri

Venter

Venter iſte intus aluerit, paucis exponere juvabit; nempe eo cultelli vi aperto, compertum, aquam illam ibidem contentam peculiari ſacco ſive utri ampliſſimo incluſam fuiſſe, qui ſubtus peritonæo adeo leviter adhæſit, ut ab eo digitis interpoſitis facili negotio ſeparari potuerit, cæterà ſuperiùs ſterno, inferius oſſi pubis, & utroq; latere vertebris lumbaribus ipſisq́; renibus per membranarum congreſſus tenaciter annexus; ut, ubi ortum ſumpſerit, liquidò ſciri nequeat; niſi fortaſſis in dextro hypochondrio ideo credere velimus, quia ibi maximus duosq́; pugnos magnitudine ſuperans tumor, ex multis conglomeratis glandulis ac hydatidibus conſtans, quales etiam in eadem regione plurimas limpidiſſimâ aquâ plenas vidimus, ex eodem utre ſuccrevit. Reliqua Abdominis viſcera maximam partem intaminata conſpeximus, præterquam quòd Hepar atq; Lien plumbeum ferè colorem induerint; ſalvo utiq; utero ejusq; partibus præcipuis. Non eſt igitur, quòd ampliùs miremur, quî cum tanta copia tam ſpurcæ aquæ tot annos ſuperſtes vivere potuerit Miſera, quando innotuit, illam aquam viſcera nutritioni dicata immediatè non alluiſſe, adeoq́; vix ullam labem iis affricuiſſe, ſed peculiari utri fuiſſe incluſam: aut, quî fieri potuerit, ut Mulier tantâ corporis invaletudine nihilominus concipere atq; parere potuerit, quando iterum extispicina docuit, uterum fuiſſe illibatum, quod in communi Aſcite vel nunquam, vel certè rariſſimè, eveniet.

[*Exhibita A. 1689. d. 15. Julii.*]

Fig. VI.

OBSERVATIO XXIV.

D. JOSEPHI LANZONI,

De

Verme ab utero.

PUerpera quædam annorum. 23. temperiei bilioſæ, poſt enixum fetum vivum ac ſanum ſenſit nonnullos diros cruciatus circa matricem; ideoque me in conſilium vocavit.

cavit. At paulo poſt ab utero ejecit Vermem ad inſtar lacertæ, magnâ cum adſtantium admiratione; Vermis autem intra horæ ſpatium exſpiravit, qui longitudine palmum unum cum decenti latitudine æquabat. Nunc puerpera melius ſe habet, & in publicum prima vice prodit, dum hæc ſcribo.

[Ex litteris Ferrariâ ad Dn. D. G. A. Mercklinum datis Norimbergam.]

OBSERVATIO XXV.

D. DANIELIS BSCHERERI.

De

Gallis Larvatis.

INdefeſſa hujus Univerſi Mater Natura, non ſolùm omnium rerum, quo primo exiſtebant momento, ulteriorem earum propagandi modum perficere juſſa, quàm accuratiſſimè obſervat, ſed etiam ultra mandatum ferè Officium ſuum, vario nimirum addendo, mutando, immo transmutando genere præſtare videtur. Sæpius auditur, & commune dicitur Proverbium, Deus & Natura nihil faciunt fruſtrà. Dum igitur aliquando Natura ultra terminos quaſi progreditur, quis fruſtra id factum eſſe putabit. Natura verò hoc feciſſe videtur, ut, cum à quibusdam obedientiſſima Dei Filia nuncupetur, hocq; nomine glorioſiſſimo non immerito ſuperbiens, eò magis vis, Efficacia atq; Sufficientia ejus ulteriùs pateret, utpote quæ etiam, conceſsâ veniâ, ultra præſcriptas regulas operari valeat, eamq; hoc nomine tantiq; Parente digniſſimam eſſe abundè teſtaretur: vel hoc feciſſe videtur, ut Mortales, ſuos imprimis Naturæ Filios hoc modo doceret, eosq; in rebus phyſicis ſæpius titubantes, tanquam benigna Mater hac quaſi manu, in hac via invia, ad rectam viam duceret: vel ut cum Filiolis ſuis ſeverioribus laboribus defatigatis & ob id Catonum more corrugatâ fronte ſæpiùs incedentibus, his crepundiis, quaſi collu-

deret, & ita Animum reficeret, Frontemq; eorum expurgaret. De facti hujus certitudine nemo niſi omnium rerum ignarus amplius dubitat. Quum autem non levis exinde reſultet uſus, Viri Inſignes, aliiq; Naturæ Curioſi Scrutatores, varia horum exempla, vel Muſeis ſuis aſſervant, vel fideli calamo ſcriptis ſuis inſerunt. In horum Nominibus autem qui hoc præſtarunt, & Curioſitate hac laudabili delectantur, recenſendis mihi certe liber, ut taceam hæc pagella, deficeret. Evolvantur ſaltem Ephemerides Societat. Natur. Curios. Leopold. imprimis earum Annus primus. Anni 1670. Obſerv. C. CX. CXII. CXIII. CXIV. CXV. CXVI. item obſerv. XLVII. ubi præ aliis fuſiùs de hac materia agitur, & teſtes habebit ſufficientes: quò etiam Lectorem, ne crambe bis coctâ, ipſi Nauſea moveatur, legatum habere volo. Horum igitur, Tantorumq; Virorum exemplo ductus, parem Naturæ Luſum ex Regno vegetabili, ramuſculum videlicet quernum Gallis larvatis ſuperbientem hac vice profero; miſſus eſt ille inter alios (plures enim tunc temporis in ſylva vicina numerabantur,) ex Oppido Hersbruccenſ. Territorii Norimbergenſis, qui, ut res eſſet clarior, ad vivum delineatus, & poſtea æri inciſus, heic oculis ſpectatum ſiſtitur. Quid autem Gallæ ſint, res eſt notiſſima. Plura qui de his ſcire cupit, adeat Joh. Renodæum de materia Medica: lib. 1. ſect. 6. c. 32.

[*Exhibita A. 1689. d. 18. Julii.*]

Fig. VII.

OBSERVATIO XXVI.

D. MICHAEL. FRIDERICI LOCHNERI.

Gallus Cornutus.

GAllum producimus Cornutum, non quidem talem qualem Rhenus nuper & Mœnus vidit cum Gallis Cybeles Sacerdotibus bacchantem & in viſcera Germaniæ noſtræ furentem, nihil enim nobis iſtis cum Caroci poſteris, licet apud eos cornutos (alia tamen ſigni-

gnifi-

Fig. 7. pag. 74.

Fig. 8. pag. 75.

Fig. 9. pag. 77.

Fig. 10.

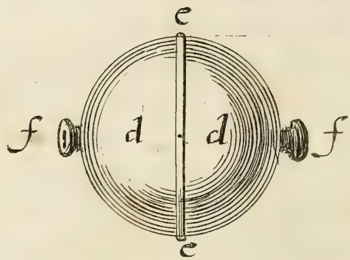
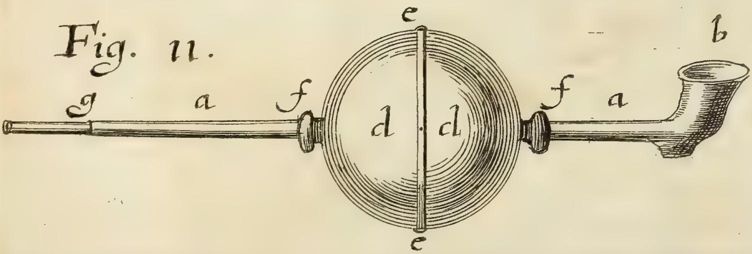

Fig. 11.

ſignificatione) repertu dari minimè diffiteamur; cum in hos quadret Gallicum proverbium;

Tel porte les Cornes, que chacun void
Et tel les porte qui ne le croid.

Ex hac obſervatione quoque excludimus Gallos, ſv. lue Gallicâ correptos & exinde cornutos, quale cranium cornutus ex lue tali ſuperbiens Bibliotheca noſtra Norica oſtentat. Neq; hic tangimus Gallos (ſic enim caſtrati cui execta Virilia nominantur) ſv. Capones, quorum ætas in capite ſubinde Cornu, vel huic quid ſimillimum protrudit. Neque ſermo nobis de Gallis Gallinaceis cornua veteratorum & muliercularum noſtrarum ope & opera gerentibus, quo de artificio Conſul. *Ephem. noſtr. Dec. I. Ann. I. Obſerv. 30. Scholion,* & Danorum Æſculapii *Thom. Barth.* aureas *de Unicorn. obſervat. Cap. 7.* & *Illuſtr. Argi noſtri* exaſciatiſſimum *de Cornut. Tractat. §. 4. cap. 4.*

Noſter quem hac in Obſervatione ſiſtimus Cornutum, cornuto Parente cornutus editus erat, nullo planè artis accedente adminiculo, animal certè libidinoſiſſimum, peracto coitu haud rauco gutture cantitans ideoque non ex Niba Theſſalonicæ in Macedonia vicino loco oriundum, quippe muti illic Galli reperibiles. Neque tamen cum vivus adhuc glocitantes inter mulieres curſitaret, cornua monſtrabat, pileolo etenim plumeo obvelata erant, non niſi capite deplumato viſui ſe objicientia. Jugulato autem hoc fimeti ruſpatore, coqua cachinno & Clamor comite cornigerum hunc Platonicum, (cui etenim Platonicus ignotus homuncio) offert, bicornem, qualem Iconiſmus polydædalæ Amicæ manu delineatus exhibet.

[A. 1689. 18. Julii exhibita.]
Fig. VIII.

OBSERVATIO XXVII.

D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

Novus ac proficuus valdè Modus fumandi Tabacum.

PLurimæ hactenus, à quo tempore tabaci uſus fumatorius innotuit, excogitatæ ſunt fiſtulæ ſeu infundibula fumum tabaci pro exhauriendis catarrhoſis ſeroſitatibus (quarum ſcilicet plerumq; tabaci fumatores hunc ſuum tabaci exuſtulati uſum unicum victorem ac triumphatorem deprædicant, & neſcio quibus ſeſquipedalibus & ampulloſis titulis extollunt) attrahentia: Sic Turcis utplurimum longiſſima ſunt, tam oblonga lignea, quàm etiam coriacea, & quæ una aut altera vice collum circumgyrare poſſunt; plures aliàs fiſtularum formas taceo, quarum quædam apertæ, quædam tectæ videntur; ſed miſſis hiſce vulgaribus ac ſane rudibus formis (utpote quæ totum fumum una cum oleo empyrevmatico & narcotico, quô communiter horum fumatorum halitus horrendè fœtent, indiſcriminatim attrahunt) potiùs pro uſu medico quidam ſtuduerunt talem modum invenire, quô videlicet pars, ut dicunt, venenata Nicotianæ removeatur ac corrigatur; ſic quidam per aquas fumum attemperare ſe credunt; Alii (qui mos non eſt contemnendus) ex infundibulis vitreis retro infundibulum vaſculo excretorio præditis attrahunt, & ſic oleum ejus narcoticum fætidum in talia ſubjecta vaſcula deſtillat, & ſolùm Sal volatile unà cum fumo hauritur, ſed cùm & id ipſum Sal volatile ab omni narcoſi non ſit liberum, idcircò nec hic modus placet. Alii, uti videre eſt in Samaritano miſericordi pag. m. 87. ſumunt ollam bene vitreatam, & operculô optimè, ne quid exhalet, neve aër ullô modô intrare poſſit, muniunt, in medio ventre ollæ unam aut plures fiſtulas fere mediæ ulnæ longitudine affigunt, ac deinde

in infe-

in inferiorem partem ollæ decoctum Nicotianæ ſimplex aut compoſitum cum vino paratum infundunt, ac tandem halitus potiùs, quàm fumum per dictas fiſtulas attrahunt, ſpondentque ſibi neſcio quas dotes & virtutes; neceſſe autem fere eſt, ut tempore hujus attractionis olla ſupra carbones ponatur; aſt quàm frivolus certè, ſi non ridiculus, ſit iſte modus, cuilibet prima ſtatim fronte apparet, ſi enim finis, cujus gratiâ tabacum fumatur, ſpectatur, quilibet videbit, quòd nil minùs ſit, quàm quòd talis fumus, vapor, dico, humiditates ac lymphas catarrhoſas conſumat, cerebrum exſiccet, & caput confortet, quin potiùs contrarium evenire credo, uti & per experientiam id edoctus ſum à quodam optimæ famæ Religioſo, qui talem ſibi ollam confici curavit, ſed & ipſemet ſummè reprobavit, ut de extremè faſtidioſis penes uſum centenis incommoditatibus ſileam. Sanior longè, commodior, ac multò rationabilior, modus (poſtquam variè de vero tabaci uſu fumatorio meditatus ſum) mihi incidit, qui quoq; multò magis, quàm ullus alius (pro quocunq; tandem affectu neceſſarius cenſeatur & deſideretur) proficuus erit, & eſt talis, ut demonſtrat adjecta figura IX.; ſumatur fiſtula (anglicana mihi optima videtur) a. a. receptaculum tabaci ſit b. frangatur circiter 2. digitis transverſis retro receptaculum circa litt. c. ſic habes 2. partes fiſtulæ, a. ſcilicet ubi receptaculum b, & a. tenuiorem nimirum ejus partem; cura deinde apud Tornatorem tibi pixidem rotundam ligneam d. d. excavatam intus (uti figura X. oſtendit) fieri, quæ tamen poſſit) in medio e. dividi & aperiri, fiat utrinq; circa f. f. brevis appendicula, quò magis deinde cum fiſtula firmari poſſit, ſed quæ ita perforata ſit, ut una pars, ubi fracta eſt fiſtula a. a. figuræ primæ circa c. parti pixidis f. inſeri, & quidem ita utraq; queat, quæ deinde quoque optimè utrinq; obturetur, & ita ſurgit fiſtula mea nova figuræ XI. Jam igitur pro uſu tuo fumatorio taliter procede: aperi pixidem ligneam in e, ſume ſpongiam recentem, quæ nec ſit nimis parva nec nimis magna, ſed quæ ſi humectata

fuit, ac ab ea forti manu omnis humiditas iterùm expreſſa, totam tantum capacitatem pixidis adimpleat, non tamen anguſtetur, humecta pòſt tuam ſpongiam moderatè aceto forti, deſtillato vel tantum communi aut aliô medicatô ſed gratô, inde pixidi dictam ſpongiam ita aceto humectatam, & claude ipſam, tum receptaculum ut moris eſt adimple tabaco, eoq́; ſimplici aut variè medicatô, & accensô eô fumum hauri, & obſervabis taliter fumum longè ſuaviorem ac mitiorem eſſe illô, qui communi modô & viâ per fiſtulas ordinarias attrahitur. Ratio autem videtur eſſe talis, cùm videlicet vis Nicotianæ ſecundum ſaniores authores in Sale volatili acerrimo conſiſtat, (nam & recens tritum ſaporem fere piperinum prodit, ſummeq́; linguas ferit) unde quoq; laxat, imò vehementiſſimè ἄνω καὶ κάτω purgat, & exinde quoq; oleum aliquod ſulphureum narcoticum & ſtupefactivum (unde hyoſcyami ſpecies nonnullis habetur) continet, ſic utriusq; ratione hìc ſpongia optimè Aceto humectatur, utpote quod & corrigit, & figit Sal acerrimum, vimq́; ejus ſtupefactivam & narcoticam apprimè compeſcit, uti frequentiùs, licet ejus cultor nullus omnino ſim, unà cum aliis ſolummodo pro experientia faciunda comperi. Hinc quoq; apud inaſſuetos etiam aliquot pipæ ſeu fiſtulæ ita exhauſtæ caput non ita obtundent, ac ſtupefacient, aut, ut ita loquar, inebriabunt, quàm ſolùm aliquid vulgari more attractũ, ubi nimirum Sulphur ejus narcoticum non ita intercipi, nec Sal illius adeò acre temperari ac corrigi valeat, uti hìc fit per ſpongiam aceto humectatam & moderatè madidam. Obſervandum autem eſt, quod quò magis forte acetum eò quoq; magis ſecurè & jucundè fumus attrahitur, & ut verum fatear, placet & conducit ad noſtrum ſcopum acetum deſtillatum aut acetum commune præ medicato, quia hìc res medicantes ut ſunt ruta, roſa, &c. vi alcalina vim acidam aceti, conſequenter etiam vim ligantem Sulphuris narcotici infringunt, & mutilant, inde quoque tale acetum medicatum minùs aptum eſt narcoſin & Sal acerrimum tabaci fumi infringere & præpedire: Et quid multa?

evenit

evenit hîc hac noſtra per acetum correctione, quòd in tota praxi cum aliis medicamentis virulentis præſertim opiatis & narcoticis maximò emolumentô practicatur, utpote quorum virulentia coincidit, cum Tabaci virulentia, nec verò meliùs quàm per acida mutilatur; adeoq; vides benevole Lector, modum huncce fumandi tabacum non ita fortuito, ſed ſaniſſima cum ratione à me inventum eſſe, qui & multis non ſolùm, ut conſuetudini inveteratæ litent, ſed & pro uſu medico, prout è re eſſe ſolers medicus cenſebit, inſervire poterit, penes verò ſequentes Encheiriſes obſervandæ veniunt.

Prima eſt, rimæ vel juncturæ ubiq; optimè clauſæ & obturatæ ſint, ne ullibi aëri inſpirandi liber detur acceſſus. Secunda, quotiescunq; ſatis fumatum eſt, oportet pixidem aperire, ſpongiam aquâ communi elutriare atq; emundare, ſicq; apertam pixidem unà cum ſpongia exſiccari & mundatas ſervare. Tertia, ſi haurire, ut ita loquar, denuò placet, ſpongia novo aceto humectetur, non tamen nimis, ut ſupra monitum, madeſcat, & proceditur ut dictum eſt ſupra. Quarta, pixis illa lignea optimè ê buxo conficitur, ſic enim minùs fœtentē Sulphuris narcotici odorem imbibit, longioriq; ita intervallo & tempore munda manebit; pixides tales terreæ, vitreatæ præſertim, optimæ quidem eſſent, ſed cùm vix ita exactè formentur, ut arctè claudant, idcircò minùs negotium ſuccederet; neq; ſtanneæ, plumbeæ aut aliæ metallicæ arrident, ob vitriolum enim, Viride æris aut Saturni ſaccharum (quod quoq; nil aliud quàm ipſius vitriolum eſt) nauſeam crearent, adeoq; è buxo, utpote ligno duriſſimo fiunt optimæ; & poſſet tota fiſtula, exceptô receptaculô, quod terreum ſit, è buxo tornari, uti hîc quidam Illuſtris habet.

Quinta, pixis illa lignea ultra unciam unam, aut ſesqui non capiat. Sexta, ſpongia, ſi recens ſumitur, aquâ calidâ omninò â ſale ſuo liberetur ac edulcoretur, & poteſt aliàs, præſertim ſi fœtet, renovari, videbis enim ſtatim prima vice, quomodo fœtens oleum empyreumaticum, narcoticum, maximè circa foramiramiramiramiramiramiramiramiramiramiramiramiramirami-

raminulum fiſtulæ anterioris partis in ſpongia hæreat; hinc quoq; eluceſcit, quàm utilis, jucunda, ac longè magis proficua ſit hæc mea nova inventio; quod & ſucceſſu temporis quilibet magis magisq́; edocebitur, ac plures inde utilitates eliciet, Nec eſt, quòd quis, uti mihi jam evenit, objiciat, mutilari ſic vim & virtutem tabaci fumantis, minusq́; ſic capitis ſeroſitates attrahere, nec tam potens cerebri nimis humidi aut catarrhoſi exſiccativum exiſtere, & ſi quæ plura: Hoc argumentum tum ratione, tum experientiâ facilè refutatur & cadit; ratione, cùm enim, ut ſupra dictum, vis ejus nociva conſiſtat in Sale volatili acerrimo, & oleo ſulphureo narcotico, acetum autem omnia Salia acria invertat omnemq́; narcoſin ſopiat, & medicamentum ſic cicuret, non autem omninò mutilet, uti quoq; videre eſt in Opio per acetum cicuratô, non autem mutilato, quod quilibet in ſua praxi experitur, hinc objectio nulla eſt; & Secundo Experientia ipſa in hac mea fumandi ratione objectum refutabit; nam licet caput nullatenus gravetur, nec rotetur, nullaq́; turbulentia ſpirituum animalium ſentiatur, uti vulgari via contingit, ſputum tamen copioſum, ut ferè aliàs, excernitur, ſed longè ſuaviori ac mitiori modo. Tandem & nobilitatur hic fumandi uſus ſingulariter, quòd os, etſi poſt fumationem non eluatur, tamen vix odor tabaci percipiatur, hinc etiam colloquia cum aliis etiam absq; eorum nauſea miſcere poteris, & mille alia. Deniq; ſi adhuc delicatiorem fumum (qui mihi quidem nondum adeò probatus, cùm nec ſingulariter placeat) deſideras, frange fiſtulam circa g. adhuc ſemel, & adapta minorem multò pixidulam excavatam quoq́; cui goſſypium grano uno ambræ, moſchi, &c. oleo quodam deſtillato v. g. rorismarini, cinamomi, ligni rhodii &c. diſſoluto infectum indito & claudito ut prius, ac haurito, & habebis multò delicatiorem fumigationem; & quid ultra? plura te magiſter uſus docebit.

[*Clingnovio Auguſtam Vind. A. 1689. d. 18. Auguſt. miſſa.*]

Fig. IX. X. XI.

OBSER-

OBSERVATIO XXVIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Lapide Sileſiaco Violacei odoris.

NOtus eſt in Sileſia hic lapis, & reperitur, auf der ſo genannten Rieſen-Köppe/ non procul à thermis Hirſchbergenſibus. Odor hicce violaceus modò eſt remiſſior, modò gravior, nunquàm penitus lapidem relinquens, turbatur tamen interdum ingrata graveolentia, præprimis inſufflato halitu, mox tamen remittente. Si ſcatulæ includatur, largè, prima apertione de ſe ſpargit moleculas odoriferas: videtur autem è diverſis veluti ſquamulis ſeu lamellis coagmentatus, coloris gryſei, ſcintillulis argenteis intermicantibus. Caſpar Schvvenckfeld in Beſchreibung des Hirſchbergiſchen Warmen Bades/ ita loquitur, p. 181. Steinblüte/ lapis violaceus, Violſtein/ iſt ein rother Mooß/ welcher etliche grobe Steine auf den hohen Gebürgen/ als um den Rieſenberg/ Schnee-Gruben/ und andern mehr Orten überzeucht/ gar einen lieblichen Geruch/ wie eine blaue Veilcke von ſich giebet. Etliche Wurtzel-Krämer kratzen ihn abe. In ein Tüchlein gebunden/ und zu den Kleidern gelegt/ dienet vor die Motten. Uſneam rubram in lapide noſtro non offendimus, & lapis tamen odorem ſpargit; quid ſi odor radicaliter in lapide reſideret? quod credo, & experientia probat. Odor uſneæ facilè communicari poteſt à lapide: nam volatile per continua effluvia in molli & oleoſa muſci ſubſtantia ſenſim ac ſenſim per compedes veluti ligatur & figitur, ut tandem omnem odore ſuo imbuant uſneam: an autem proſit in tineis, fides ſit penes autorem. Uſus cæteroquin in Medicina, quantum ego novi, hucusq; nullus, de natalibus tamen ejus aliquid dicemus. Actor. Hafnienſium Volum. 5. obſerv. 8. ſubtiliſſimus Borrichius de lapidum generatione

diſcurrit, & tactis variis aliorum opinionibus, concludit, ex vulgatiſſimi uſus aqua lapides produci, idq; illic optimè explanat. Dum enim fortuitis occurſibus ſucci terreſtres & mineralia aquæ permiſcentur, tunc enaſcitur lapis. Puto optimè, ſalvis aliorum judiciis. Terreæ particulæ dum aquæ pedetentim pro gravitate, viſciditate aut alia qualitate ſua adhærent, conſtituunt aliquid ſolidi, intercurrente ſpiritu lapidificante (quem addere vel omittere poteris pro tua voluntate: puto enim dum terreum imbibit humidum, illudq; ſuperat & lentore inviſcat & conſolidat, jam tùm accedere duritiem & exiſtere, nec fingendum ſpiritum petrificum) & poſito ſoliditatis fundamento, continuò plus apponitur, & lamella veluti ſuper lamellam conſtruitur usq; ad legitimam perfectionem. Succus autem hicce terreſtris nutrimentum imbibit à mineralibus, ni velis & ipſum eſſe mineralem, hinc pro miſtione variarum molecularum exurgit odor, in noſtro lapide à Sulphure dependens puriore. Celebris eſt per Sileſiam hic mons ob ubertatem mineralium, auri etiam & gemmarum. Lege ſis eundem Schvvenckfeld allegato loco pag. 162. Gemmas in Medicina uſurpari ſolitas poſt trium hebdomadarum trituram gratiſſimum ſpiraſſe odorem, legimus Volumine 5. Actor. Hafnienſ. obſerv. 37. Fuerat enim odor ille ut varietate & ſuavitate naribus acceptiſſimus, ita paulò vicinior violis martiis delicatè fragrantibus. Puriora fuere hæcce corpora gemmea præ noſtro lapide, ideo fragrantiora. An verò lapis noſter ſit penitus inidoneus ad medicinam, diſquiſitione non indigere judico, quia per ſe patet: ineſſe enim ſpirituoſum & volatile quid, indicat odor: at, quia, Deo laus, Medicina noſtra remediis eſt opulentiſſima, relinquitur examinatio Chymica Poſteritati curioſæ, ut etiam ſit in quo laboret & de quo glorietur.

SCHOLIUM.

COrnu Ammonis fragrantiſſimum violæ odorem ſpirans, aquâ potiſſimùm humectatum aut aëri humido expoſitum,

tum, & fornaci impoſitum, in Randio monte ditionis Scaphuſianæ reperiundum, memorat in *Hiſtor. natur. Helvetiæ curioſ. ſect. 6. art. 1.* Exc. D. Collega, *Joh. Jac. Wagnerus.* Et ſimiles odore iſto præditos lapides, triplicis ſortis, recenſet in ſua *Nomenclatura rer. foſſil.* quæ in Miſnia præcipuè inveniuntur, *Joh. Kentmannus;* nempe lapidem Aldebergium cinereum, alterum rubeum, & tertium Lauenſteinium, qui madefactus, & Soli vel fornaci expoſitus violam oleat; quos etiam ſuo *Lexico Alchemiæ* verbotenus inſeruit *Martinus Rulandus.* Pariter juxta Dresdam ſaxum ſe eruiſſe ſcribit in epiſtola ad Joh. Chriſt. Eiſenmengerum, quæ in fine *tract. Reſolut. caſ. Muſſipont. Laurent. Strauſſii* legitur, *D. Joh. Dan. Horſtius,* qui inſtar florum cheiri redoluit. De Geode Miſeno, Aldebergi reperiundo, quem rutilo-nigrum eſſe, *lib. 5. de nat. foſſil. pag. 263.* indicat, refert *Georg. Agricola de ortu & cauſ. ſubterran. lib. 4. pag. 57.* quòd violam vel ireos Illyricæ radicem oleat: verùm non hos ſolos ita olere, ſed etiam tum Saxi in Calebergo ad idem Aldeburgum reperti fragmenta, tum ſilices in Berningero monte in confiniis Miſenæ & Boëmiæ ſito; hos tamen ob muſcum ita olere, qui ipſis adhæreſcet, *l. c. de nat. foſſil.* addit, quo abraſo, odor etiam abeat. Simile in *d. l. ſubter.* habet, & Geodem iſtum tali odore pollere, à terra, quam in ſinu ſuo complectitur, qui per occultos meatus exſpiret, ſed in confracto poſt aliquot dies, ut violæ marceſcentis, abire odorem, aut debilitari; cùm è contra nonnulli ſilices non ſuapte naturâ oleant violam, ſed propter lutei coloris muſcum, qui ad eos accrevit, quia, eo abraſo, ampliùs non oleant. Habuiſſe ſe etiam ſaxa, memorat *Anſ. Boëtius de Boodt hiſt. gemm. & lap. lib. 2. cap. 292.* qui violas olebant, & albos, & cineros; verùm deprehendiſſe ſe è lapide illum odorem non provenire, ſed è muco quodam ex luteo viridi, qui tanquam pellis affixus erat, cùm pars lapidis obverſa nullo muco tecta, nihil prorſus odoris habuerit; unde ſuſpicabatur, Ireos odoriferæ radices his Saxis fortè inſtitiſſe; niſi hoc muci genus à natura ita oleat; quo etiam ablato, non oleat ampliùs

 ſaxum:

ſaxum: verùm providè ſatis ſubjungit: *num in cæteris olentibus idem contingat, hactenus expertus non ſum.* Mihi ſanè etiam eſt ſaxum cinerei coloris, interſperſis cryſtallinis lapillis gravidum, quod ex vicinia collectum Exc. noſter Collega, *D. D. Chriſt. Mackius*, Schneebergenſium Archiater, cùm olim metallifodinas Miſenas luſtrans illic tranſirem, benevolè obtulit; idq; revera ſuaveolentes ejusmodi violaceas particulas, licet minùs arctè cuſtoditum, etiamnum, præſertim ſi incaleſcat aut teratur, exhalat; quas non muſco vel muco alicui adhærenti, quem in eo non invenio, ſed ſulphureo connato principio deberi, certum eſſe arbitror.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO XXIX.

D. SAMUELIS LEDELII,

De

Brutalitate Puerperæ.

NOlo multa fari, quod beſtiæ quædam ſuperent homines gratitudine, manſuetudine, generoſitate, aliisq; virtuti analogis affectibus, ſed titulo Obſervationis ſimpliciter ſatisfacere. Juvencula 18. annorum, ſat firma & compacta, Vandalicæ proſapiæ, furtiva Venere impprægnata, debito tempore pariebat, nemine id attendente, quia in ſtabuli ſuperiori contignatione, fœno oppleta, ſomnum capere conſueverat. Conceptũ excluſerat poſt meridiem noctis, dein primo diluculo ſurrexit & triturando fortiter ſe commovit, ciboque etiam conſueto adſumpto, iterùm triturando ſe exercuit. (Perpende modo violentiam motus in puerpera,) inſequente die Dominico, qui erat proximus à partu, ſacram Cœnam adſumpſit, lochiisq; pavimentum templi tinxit, id quod obſervarunt matronæ nobiles. Ut ut erat ſimplex, tamen manè inquilinis comedentibus, tacitè ſe ſubtrahit, & fœtum in horto

ſepe-

ſepelit, muniaq; domeſtica conſueta debitè tractat ac ſi nihil paſſa eſſet. Poſt octiduum ob ſuſpicionem viſitata & examinata omnia eſt faſſa; fœtus autem ob vaſa umbilicalia non abſciſſa & conſuetè deligata obierat. Torturæ ſubjecta omnem pertulit dolorem, innocentiam monſtrando ſimplicem, quam aliæ declarabant circumſtantiæ. In examine dicebat, quod cum fœtum exanimem vidiſſet, ejulaſſet & orationem Dominicam recitaſſet, hoc ipſo ſatisfeciſſe putans: quod autem ad ſacram acceſſerit Synaxin, judicaſſet, ſe nihil hoc ipſo peccare, nec etiam peccaſſe: ſic in ipſo Chriſtianiſmo nulla Chriſtianitas. Fuſtigatione perpeſſa relegabatur. Quorundam Indorum fœminas partu excluſo eſſe vegetas, ſeq; iterùm ſtatim ad labores accingere, legimus, ſed in noſtris oris rarum eſt hocce.

OBSERVATIO XXX.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Globulo figlino deglutito.

VArias, & interdum vix credibiles fuiſſe deglutitas res à variis, Obſervationes Medicorum docent. Ita Bartholinus Hiſtoriar. Anatom. Centur. 1. hiſtor. 59. meminit fiſtulæ deglutitæ. Fullo hic loci deglutivit ſemi florenum (ein Acht Groſchen Stücke) cum metu ſuffocationis, attamen abſq; periculo per anum reddidit. Hoc dum ſcribo, Sprottaviæ nonnemo florenum (ein Gulden Stücke) protervè ori intruſit, qui gulæ illapſus multo labore & dolore tandem in ventriculum fuit detruſus, ubi adhuc dum ſubſiſtit. Quod autem hîc narrabo, exinde notatu dignum puto, quia in tenello factum puſione. Nondum enim attigerat annum, cum parentes in noſtra domo nobis inſervientes, infanti in terram poſito, ut taceret, talem, ludendi gratiâ, globulum exhibuiſſent, (ein Schnell-Käulichen ziemlicher Gröſſe/) Puellus, ut ſolet hoc

genus, ori ad deglutiendum intruſerat, cumq́; jam ſuffocandus ſterteret, accurrunt anxii parentes, corpuſculum cum tergo concutiunt, brachia attollunt & commovent, tandemq́; difficillimè globulum detrudunt in ventriculum, quem tertio die per anum exeuntem vident. Quamdiu in ventriculo hæſit globulus, puer ſine ſummo dolore in tergo quieſcere nequivit, ſed ſupino decubitu ſomnum capere opus habuit: ſtare tamen & ſedere potuit abſq́; ullo gravamine. Ita Natura provida ſæpè plures ſuperat caſus nobis intentantes interitum. Globulum plumbeum Mercurio illitum in colica exhibuit D. Fribe Dec. I. Ann. 3. obſerv. 96. ſed vix æquat dimidium noſtri globuli. De acicula, groſſo, groſſo capitato dimidio & aliis deglutitis, loquitur Obſervatio 141. Anni 4. Decur. I.

OBSERVATIO XXXI.

D. SAMUELIS LEDELII,

De

Repentina Morte.

Filiolus natu minimus, Fridericus Auguſtus, ipſo Pentecoſtes die Anno 1689. hora 8. matutina inter aſtantium ſermones ſanus & vegetus derepentè obit; poſtquam tres anni quadrantes vivendo compleverat. Invaſio erat talis: videbatur ac ſi graviter reſpiraret, & reſpiratio veluti ſuſpendebatur, quater ipſo anhelante & ſtertente, dein artus obſtupeſcebant, manusq́; cum brachiis erant rubicundæ & rigidæ, intercluſa omni reſpiratione. A ſpiritus ſalis armoniaci ad nares applicatione, unica oculorum elevatio ſuccedebat, præterea nullum ſe amplius exerebat vitæ indicium, manus & pedes fricabantur, aquis ſpirituoſis humectabantur, ori infundebantur varia confortantia, abſq́; tamen deglutitione: ſic in momento qui vivebat & ridebat, erat abſq́; vita & riſu, in hoc tamen fortis & virtuoſus, ut plures adſtantium elice-

eliceret lachrymas. Ab ovo rem examinavi & deprehendi matrem gemina vice acutiſſimos ventris dolores ultimis geſtationis menſibus perpeſſam, cum metu abortus, ex gratia autem Dei ſopitos. Partus erat facilis, altero tamen die tertiana intermittens ſcorbutica invadebat matrem, & mediante nutrimento lactis materni traducebatur in infantem. Poſt utriusq; reſtitutionem ſæviebant tormina in tenello corpore, dies noctesq; continuantia, cum metu epilepſiæ, quæ tamen, Deo dante, absq; hujus ſuperventu demulcebantur. Omnia nunc videbantur pacata, nocturna tamen quies nunquam quieta, interim benè nutritus infans etiam impingveſcebat, capitulum autem ſolito grandius oſtendebat, ſaliva ſemper copiosè per os fluente, & continuo ſudore caput & corpus in omni ſomno humectante. Aliquando mater porrigit cereviſiam bibendam è vaſculo, quòd propè aliquot acus jacuerat, bibit, ab hauſtu tamen tuſſire incipit & malè habet. Tertio die poſt corripitur epilepſia leni, intra octiduum, iterùm invadente, dantur idonea, & malum remittit, reditq; interdum. Sexta ſeptimana ab ægritudinis principio graviter corripitur à morbo caduco, & ita ut mortem inſtare putaremus, damus ſelecta medicamenta, morbusq; abit & per aliquot ſeptimanas requieſcit. Præterea tubercula in gingivis ſe monſtrabant modo ap-modo diſ-parentia, nulla autem eruptio dentis, flatus quoq; admodum ſonoroſi non infrequenter vexabant puellum. Octiduum ante obitum obſervabatur fluxus alvi, ſecum vehens materiam virideſcentem, absq; ſingulari debilitate, remittit tamen ſuperflua evacuatio, & tandem, ultimo veluti naturæ tentamine, ipſa inſtante morte, ſemel alvum deponit. Ex hac obſervatione ſequentia eruo theoremata.

1. Cauſas morborum infantum plerumq; craſſa nocte eſſe involutas.

2. Spiritum ſalis armoniaci multùm prodeſſe externè in affectibus capitis

3. Lym-

3. Lympham in hoc corpuſculo fuiſſe ſuperfluam, unde moles capitis, nimius ſudor & ſalivatio.

4. Tormina infantis ortum traxiſſe ex utero materno, atque ſic hæreditaria fuiſſe.

5. Inde etiam derivandæ noctes irrequietæ.

6. Epilepſiam morbum infantilem eſſe, & quidem inde, quia non tantùm eorum nervi ſunt teneri & debiles, ſed & quia ſanguis eſt activior, ac proinde vehementiores edit actiones.

7. Superfluum nutrimentum fuit in cauſa, quod ſucci nutritítii nimia accretio diſrupit venulas, hinc cerebrum cruore ſeroſo ſcatuiſſet, ſi fuiſſet detectum. Vid. obſ. 36. A. 4. Dec. I.

8. Acum cum cereviſia fuiſſe deglutitam, ſuſpicio erat matris, ſed res incerta.

9. Vulgi aſſertum, quod qui celeri partu orbem intrat celeri pede etiam exit & moritur, hîc confirmatur, puto tamen eſſe fallibile.

10. Mortem hancce improviſam præcaveri non potuiſſe.

11. Dentitionem plures interimere infantes, hic etiam alia concurriſſe & veluti in necem pueri conjuraſſe. Epilepſia enim continuata, & ſemel admodùm graviter laceſſens, nervos debilitavit & ad recipiendam quamvis auram malignam aptos reddidit, dum non levem quoq; fomitem ſubminiſtrarunt inſomnes noctes.

12. Frigus externum, quod tum erat penetrans, obſtruendo poros, ſuum potuiſſe addere ἐπιβάλλον μέρος, non eſt dubium, cum aëri liberiori expoſuerint infantem inquilini.

Ergò non mirum, (cum obſtructis poris humores redundarint, & natura protruſionem dentium moliente, ſimulque per fluxum alvi ſibi moleſta eliminare conante, turbæ in corpore fuerint exortæ, extravaſata lympha in capite etiam exiſtente,) quod Epilepticus paroxyſmus vehementior tàm celeriter, in corpuſculo variis convulſionum inſultibus debilitato, omniq; quiete deſtituto, reſpirationem (nimia lympha vaſa

reſpi-

reſpirationi dicata, & per externum frigus concentrata, aggravante, ſuſtulerit, pauſamq; vitæ fecerit.

[*Gorlicio Luſatorum Noribergam d. 22. Sept. 1689. miſſæ.*]

OBSERVATIO XXXII.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Amygdalorum germinatio.

UT ingenioſiſſima omnium eſt rerum natura, ita ut nulla mentis humanæ vis eam æquiparare, aut aſſequi ſatis poſſit, ſic in eodem fine variis modis & innumerabilibus artibus obtinendo maximè, multiplex ac polydædala deprehenditur. Quod de animalium quidem viſceribus abſtruſarum rerum ſcrutatores indubium hodie reddidere: neque tamen minus in plantarum productione hoc nomine eam admirari fas eſſe, indies magis magisq; mihi incipit pateſcere. Poſteaquam enim Piſtaciæ arboris ex nucleo ſuo ortum anno præterito perſpexeram, ſubiit animum voluptas alias quoq; nuces pertentare. Ex quibus uti magnam partem duplici illa anſula, umbilicali funiculo reſpondente inſtructam eſſe, mihi viſus ſum obſervaſſe: (qua de re, ſuo tempore ád Illuſtrem Societatem plenius perſcribam;) ita non omnes hoc gaudere privilegio, Palmæ exemplo mox patebit: Sed neque modum duntaxat, quo genialis ſurculus exit & nutritur, verum & tempus, quo in terræ ſinu foveri ſemen poſtulat, diverſum eſſe conſtat, idq; uti vulgò quoq; notum, ſic cauſa ejus rei in obſcuro eſt: Neq; hoc æque cognitum, non tantum diverſa ſeminum genera, ſed eadem quoque, ejusdemq; ætatis, haut pari ſpatio fœcundari; Id quòd luculento cumprimis experimento nuper comperi. Cum enim anno præterlapſo ex Palatinatu recentium Amygdalorum copiam ad me amica manus miſſ-

miſiſſet, ſatis magnum eorum numerum in terram mature condidi, ipſo nempe Februario menſe. Ex quibus multa eo anno intra trimeſtre ſpatium germina egerunt novella, haut pauca vero etiam nulla protrudere apparebat: & cum omnes eſſent ejusdem generis, ſolido, ac duriſſimo, ita ut vix ferro aut ſilici cederet, putamine gaudentia, eodemve loco ac tempore nata, & ſata, ea corrupta eſſe, haut vana, ut videbatur, erat ſuſpicio. At vero vertente anno, & inſtante vernali tempeſtate, cum ſolum verterem, aliisque plantis, in ſpem æſtatis inſerendis præpararem, plurima, jam novæ arboris primordia miniſtri effodiebant; quæ in alium locum translata, læte poſtmodum & quidem hoc ipſo anno ad dimidium virilis altitudinis excreſcebant. Interim in his mira quoq; naturæ elucebat & perelegans varietas. Nam internum tumentis nuclei corticem craſſum alias in recentibus amygdalis, in paulò vetuſtioribus quoque corrugatum, non modo explicaverat ac dilataverat in tenuiſſimam membranam, verum etiam ita iſtam elaboraverat, ut ex obſcure flaveſcente factus purpureus roſeo plane nitore adblandiretur, jucundiſſimo ſpectaculo. Nullibi apparebat externum illud duriſſimum putamen, ſed ſola hæc nitidiſſima membrana non minori ornamento erat, quam munimento; Arctiſſime etiam inhærebat nucleo. Ex quo ſubibat ſuſpicio, non in id tantum ſed ad arbusculæ externum corticem ſeu potius medium, hunc à natura datum. Qua cauſa enim & purpura ſua tam ſpecioſe niteret & adeo arcto nexu carni conjungeretur, niſi in minima diſſolutus eam ſubire, & in novum fœtum transcolari oporteret. Sed & purpureus ille color viridi hujus, ubi è terra emerſit, cuticula eam inveſtiente non obſcure poſtea translucebat.

Hoc autem non in amygdalis tantum, ſed aliis quoq; accidere, exiſtimari fas eſt. Nam & Piſtaciæ arboris cortex ſaporem & odorem illum aromaticum quo hæc membrana imbuta tota eſt, exacte ſervat, cum nucleus quem veſtit, ejus protinus expers reperiatur, neq; aliæ partes ſuperſint, ex quibus fœtus

enaica-

enaſcatur. Quo autem artificio tam egregius color exſurgat, non ſatis patet: niſi quod exhalantibus fermenteſcentis in nucleo ſucci particulis reddatur talis. Nec aperte ſatis conſtat, cur citius aliæ, aliæ tardius, & quidem annum integrum poſt ſationem demum pullulent. Primo intuitu videbatur putaminis duritati id imputandum. Sed cum non ſponte dehiſcant talia, ſed à fermento concluſi nuclei turgentis elaſtico rumpantur, eam ſententiam repudiandam putavimus. Fortaſſis ſoliditati ejus potius adſcribendum eſt, quæ poris occluſis, non patet humoris ex circumſtante terra exhalantis particulis, quibus deſtituta nux attolli & molleſcere non poteſt, adeoq; & fermentum nec excitari, nec vim ſuam elaſticam exſerere. Argumento eſſe videtur, quod in iis, qui vertente anno germinare reperta ſunt, putaminis illud ſolidi nullum veſtigium apparuit: prius igitur hoc omne conſumtum, & computruiſſe credibile eſt, quam fœcundari nucleus potuit. Eſt autem admirabilis naturæ providentia, quæ non duriora hæc tantum ſemina, ſed mollia etiam non raro per annuum hunc curſum ita deducit, ut intacta ab hiemis rigore conſerventur; nec niſi verno tempore germen protrudant. Quid enim impedit, quo minus autumnali tepore, vernali non admodum diſſimili, agitetur, & novam plantulam ex ergaſtulo emittat, quo facto, nullum eſt dubium futurum, ut mox inſequente hiberno frigore rigeſcat, & extinguatur.

OBSERVATIO XXXIII.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Palmæ ex ſemine ortus.

DActyli recens nomen, Plinii ætate inauditum, vulgo tandem Græciæ recentioris hac notione primum uſurpatum, refert doctiſſimus Salmaſius, pro Palmæ balano. Hæc Aſiæ propria, nullibi in Europa ſponte naſci-

 tur,

tur, nec in alia parte terrarum, niſi in calida; frugifera vero nusquam niſi in fervida, ut Naturalis hiſtoriæ præcipuus ille interpres rectiſſime advertit. Qui idem monet, multiplex admodum ejus arboris genus eſſe & diverſum, ita ut unde quinquaginta, ſi quis omnium nomina perſequi velit, genera fiant: Ad nos unius fructus, isq; è diſſita licet, & longinqua regione, ſatis tamen recens affertur, ut ſeri poſſit, ſatusq; plantulam tenellam oculis exhibeat. Quod ipſum cum hoc anno in horto domeſtico eſſet factum, mihiq; adeò licuerit penitius ejus germinationem inſpicere, quid viderim, publice enarrare, & addita figura, aliorum etiam oculis exponere, æquum putavi. Sationis tempus elegeram anno præterito inclinantem æſtatem, ubi ſemen ejus levi ac ſabuloſæ terræ (ea enim gaudere, nec fimum facilè ferre, ex eodem Naturæ bibliothecario didiceram) concredidi. Inde prodiit nova plantula ineunte hujus anni æſtate, Junio ſcilicet menſe, & quotidiè incrementum ſumſit, ita ut vaſculum proprium, (nam juxta Laurum majorem collocata erat) videretur deſiderare. Eximere igitur ſtudebam, ac transplantare, idq; inſtrumento, quod à *Ferrario* in *cultura florum* depingitur, quo alias etiam citra ullam noxam medio æſtu florentes quascunq; herbas transferre ſoleo. Ibi autem tam alte radicem egiſſe apparuit, ut niſi ollâ fractâ eximi nullo modo poſſet. Et cum interea iteratis vicibus tentatam terra adhæreſcente nudatam, nec prorſus illæſam perſpicerem, totam ut poſſem, ad explorandum germinationis modum extrahendam putavi. Quo facto, primum veriſſimum eſſe patuit quod Plinius ait: Pulvinatam nucem non ex fiſſura in alvo media, ſed ex umbilicato dorſo, punctoque candido ſplendeſcente, (margaritam oblongam refert) radicem ſpargere ſerendum, itaque pronum ſecus ac in aliis uſu venit, quibus ex altero latere acuminato propullulat. Hoc autem pacto erumpenti plantæ novellæ cum ipſum oſſiculum obſtet, quo minus æqua linea ex radice ſurſum tendere poſſit, id quod tamen naturali legi conveniens eſt, longum priùs ſurculum, qui ſimul

funi-

Dactyli recens germen bimestre.

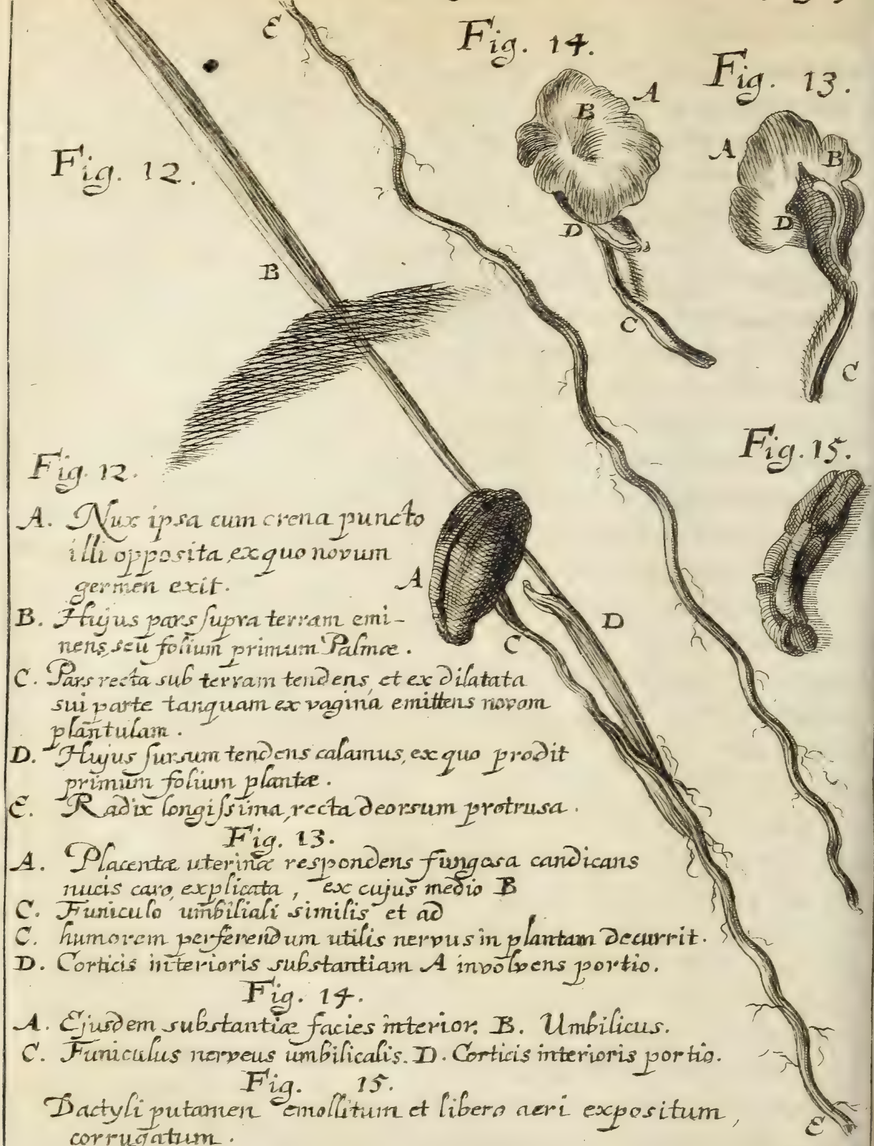

Fig. 12.

A. Nux ipsa cum crena puncto illi opposita, ex quo novum germen exit.

B. Hujus pars ſupra terram eminens, ſeu folium primum Palmæ.

C. Pars recta sub terram tendens, et ex dilatata sui parte tanquam ex vagina emittens novam plantulam.

D. Hujus ſurſum tendens calamus, ex quo prodit primum folium plantæ.

E. Radix longiſſima, recta deorsum protrusa.

Fig. 13.

A. Placentæ uterinæ respondens fungosa candicans nucis caro, explicata, ex cujus medio B

C. Funiculo umbiliali similis et ad

C. humorem perferendum utilis nervus in plantam decurrit.

D. Corticis interioris substantiam A involvens portio.

Fig. 14.

A. Ejusdem substantiæ facies interior. B. Umbilicus.

C. Funiculus nerveus umbilicalis. D. Corticis interioris portio.

Fig. 15.

Dactyli putamen emollitum et libero aeri expositum, corrugatum.

funiculi umbilicalis obit vicem, oblique deorſum mittit, ut oſſiculi latitudine ſuperata, naturæ præſcriptum liceat ſequi. Tum ergo, poſtquam vaginæ in modum dilatatus ille eſt, & radix & planta recta linea ſurſum deorſumq; protenditur: hæc quidem nulla flexura, iſta vero, cum findere durius ſolum cogatur, curva nonnihil & ſerpentaria via ut figura monſtrat, deſcendit.

Miratus cumprimis ſum radicis, longitudinem, unius menſis ſpatio tantam: Nec minor tamen erat folii: ſi enim huic adnumeres vaginulam alteram, ex qua ipſum prodiit illico longitudinem æquare reperies. Folii quatuor erant ſectiones, in acumine junctis laminulis. Nucis (ſic enim hactenus appellare liceat) putamen ruptum ac molle, quod cum dividerem, nucleus nullus apparuit, ſed corpus quod optimo jure placentam appelles umbilicalem, convolutam, & in ſe re flexam quam explicatam Fig. XIII. & XIV. pronam ſupinamq; exhibet. Ex ejus medio funiculus erumpit, ad ſuccum ex ea, humore turgida in plantam transferendum. Erat enim placenta hæc ſatis craſſa, candida, ſtriiſque tanquam venulis ex circumferentia in centrale punctum delatis diſtincta. Hanc poſtquam exemi, nux effœta corrugata ſtatim concidit, qualem exhibet icon XV.

Hæc in Palmæ ſemine, planta noviter excluſa obſervantur. Quod ſi eam integram ut ex pomo extrahitur, examines, nihil apparebit ejusmodi. Primum enim putamen ipſi, quod videtur eſſe nullum eſt, ſed tenuiſſima tantùm membrana, qua abraſa, in conſpectum ſtatim venit ſubſtantia duritie & colore ſilicem transparentem exacte referens, quam ſi acuto ferro, malleo adacto findas (ita enim opus eſt) uniformem reperies. Hinc colligo, totam hanc prægnantem, humore impleri nutritio, ipſumq; etiam corticem, qui ex eo & molleſcit & multum adeo incraſſatur, multo enim craſſior poſt fœtum excluſum, totusq; poroſus eſt. Nec placenta tam tenuis videtur fuiſſe in principio, ſed longe ſpiſſior, cum planta protruderetur,

atq; tum erat, cum adoleviſſet, ubi maximam jam partem in hanc, ut vitellus in pullum, abſorptum credi par eſt. Qui enim alias fieri poſſet, ut brevi temporis ſpatio tam alte utrinque excreſceret? Hanc conjecturam firmat, quod nuper aliam diu ſub terra abditam à me, caſu reperi, ejusdem generis, quæ duplo, imò triplo major erat quàm cum carne adhuc ſua veſtiretur.

Dum hæc ſcribo, libero meipſum ſcrupulo quem Plinius injecerat: *Prima* inquiens, *naſcitur pomi caro, poſtea lignum intus, hoc eſt ſemen ejus.* Prius ſine dubio ita putavit fieri, quia primordium nucis non obſervaverat ex quo exſcripſit hæc, ipſum enim in Aſia inſpexiſſe non puto, poſterius autem videtur aliquid monſtri oſtendere: cur enim lignum, non nucem vocaverit? Scilicet, quod videtur putamen non eſt, adeoq; ad nuces referri hoc ſeminis genus non poteſt: cum autem duriſſimum ſit, quercino par, lignum vocavit: non enim malleo, ſed ferro acuto gravi ictu incumbente demum frangitur. Sed ex uno hoc, en aliud dubium naſcitur: cur in commentario Theophraſti Hiſtoriæ Lib. I. cap. 18. citat Dalechampius? Sane iſthic loci nihil quod ad Plinii verba attineat reperio, ſed quod ad ipſius tamen Dalechampii, qui ſubjungit: *Eſt enim oſſiculum inſtar carneæ ſubſtantiæ, durum.* Theophraſtus autem: τῶν δὲ ἐν πυρῆνι μόνον ἢ πυρηνώδει γε, καὶ ὥσπερ ξηρὰ, καθάπερ τὸ κνικώδη καὶ κεγχραμιδώση, καὶ πολλὰ τῶν λαχανηρῶν. ἐμφανέςατα δὲ τὰ τῦ Φοίνικοσ. ὐδὲ γὰρ κοιλότητα ἔχει τῦτο ὐδεμίαν, ἀλλ᾽ ὅλον ἔξορθεν. *Quædam vero* (ſemina) *conſiſtunt in ſolo nucleo, aut nucleaceo quodam, & quaſi arida ſunt — — Manifeſtiſſima verò horum ſunt Palmæ, cavitatem enim hæc habent nullam, ſed perſolida ſunt.* Multa tamen magis appoſite Theophraſtus quam Dalechampius: Quid enim ſibi vult: *inſtar carneæ ſubſtantiæ durum*? An dura eſt carnis ſubſtantia? Quamvis enim carnis ſubſtantiam, (qualis in ſeminibus ita vocatur) colore æmuletur hæc, & ubi emollita humore eſt, etiam plane referat, ut in balanis tamen reperitur, duriſſima eſt; quæ ſanè poterat diſtinctiùs proferre

Dale-

Dalechampius, ut erudiret legentes: qualis enim nunc eſt ejus commentarius, quis capiat?

Cæterum in oſſiculorum ad ſationem ſelectu illud quoq; Plinii obſervandum: *Vitiati aut vetuſti ejus pomi ſignum eſſe, decidiſſe candidam verrucam, quæ racemo adhæſerit.* Ita enim eſt: verruca illa de integritate totius balani teſtatur, ubi enim deeſt, carnis partem in verminoſam progeniem, qualis in avellanis aut prunis cernitur abiiſſe, & aliquando ipſum oſſiculum corruptum eſſe conſtat. Sed an etiam hoc verum: *Seruntur binæ juxta, compoſita ſemina ſuperque totidem, quoniam infirma ſingulis planta eſt: quaternæ coaleſcunt?* Quod ad verbum ex Theophraſto exſcripſit. 8. Ubi & luculentius extat. Non fit mihi veroſimile: feci vero experimentum, quod quem ſucceſſum habiturum ſit, anno ſequente, ſi dederit Deus, perſcribam.

[*1689. Menſ. Octobr. Helmſtadio Norimbergam miſſa.*]

Fig. XII. XIII. XIV. XV.

OBSERVATIO XXXIV.

D. JOH. GEORGII GRüBELII.

Abdominis abſceſſus recidivus curatus.

DE recondita abſceſſuum natura hîc agere prolixius, operæ non videtur eſſe pretium, cum id ſatis nervosè peregerit diu Marcus Aurelius Severinus in abſolutiſſimo tractatu de Abſceſſibus, ad quam L. B. meritò ablegamus. Hos utplurimùm inſanabiles eſſe judicarunt plurimi, unde & hos communis medendi methodus tanquam feras, quæ nunquam cicurantur, non attingit, ſed ut inſanabiles relinquit. Et ſane non diffiteor, quod graviore quâdam ratione ſtrenuisq; omninò præſidiis ſint oppugnandi; quod verò planè ſint incurabiles, abſolutè aſſeverandum non judico, ſiquidem & alii, & noſter memorandus recidivus abſceſſus feliciter curatus contrarium ſatis demonſtrant. Cùm enim Cizæ praxin medicam exercerem, puella quædam 10. annorum circa

medium

medium Aprilis in languorem incidit totius corporis cum dolore maximo rodente & lancinante circa umbilicum. Ad hanc medicus quidam ſatis celebris vocatus nihil omiſit, quod morbi vim infringere poſſet. Sed omnibus fruſtrà adhibitis contabuit indies magis magisq; corpus cum puris exſpuitione continuè & virium languore maximô, adeò, ut ſceleti imaginem potius, quàm hominis induiſſe videretur. Phthiſi enim & hydrope incurabili illam laborare judicabant omnes, quicunq; illius corpus ſtatumq; morbi accuratius conſiderabant. Ad hanc autem ego 5. Julii anno 1685. à matre illius anxiè deſideratus diligenter ventris tumorem explorandô abſceſſum in abdomine latentem invenio parumq; de ſalute ſpei ſupereſſe judico. Cutis enim vix oſſibus hærebat, nihilq; bibebat & comedebat niſi jus avenaceum, quô optimè ſe ſatiare poterat. In re igitur planè deſperatâ nil niſi ſpecies emollientes & maturantes in lacte coquendas & abdomini ſæpius applicandas præſcripſi, quibus triduum applicatis ad maturationem feliciter fuit perductus abſceſſus, adeò, ut quartò die à chirurgo juxta umbilicum me inſciô fuerit inciſus, ex quô nil niſi materia purulenta eiq; planè ſimilis, qualem quotidie per os copiosè exſpuebat, effluxit. In materia illa expellendâ naturæ conatus erat ferè admirandus, dum non per foramen tantum, ſed & per umbilicum ſimul paucis poſt diebus eandem mateteriam purulentam excernebat, quô in laudabili tamen conatu nimis citò à Chirurgo fuit impeditus. Cùm enim hanc puellam medico priori ab itinere reduci iterum curandam traderem, ne illis, quibus res erat anguſta domi, duplices cauſarentur ſumptus, hic verò ob officia ſua aulica illam ſoli chirurgo ſanandam relinqueret, qui curæ moleſtæ pertæſus foramen non diutius, quàm per octiduum detinuit apertum, citiusque, quàm par erat, vulnus abdominis clauſit, puellamq; quaſi optimè â ſe curatam reliquit. Hujus verò poſtea puellæ matrem ego fortè fortuna offendens quæro, quinam illius filiæ ſit ſtatus? Optimus, inquit, chirurgum enim vulnus intra octiduum

duum feliciſſimè ſanaſſe, jamq; patientem optimè habere dixit. Hac reſponſione perterritus ego optabam, ut idem maneret ſtatus, verebar enim, ne illi accideret idem illud malum denuò, quod hactenus illa filia ſatis eſſet experta: Curam enim non ex fundamentô eſſe peractam, materiamq; purulentam non ſatis expulſam me facilè augurare poſſe dixi, quod effatum citiùs etiam accidit, quàm ſperare potuerant illius parentes. Die enim 26. Decembris dictæ puellæ mater ejusdem anni iterum me convenit, maximè conquerens de ſtatu filiæ ſuæ jam peſſimô, ac de tumore ventris inſolito. In hoc quid conſilii ſit capiendum, ſe neſcire quidem mater inquit, intereà filiam ſuam meæ jam concredere curæ, mihiq; optimè ponderandum relinquere, quâ ratione hic abſceſſus periculoſiſſimus radicitùs ſit extirpandus. Hujus igitur curam cùm reciperem, eandemq; filiam viſitarem, illam eôdem in ſtatu periculoſô, maximôq; tumore ventris laborantem invenio, cui ſimiles ſpecies emollientes ac maturantes præſcripſi, ac ſupra fuit relatum. His itaq; probè adhibitis, & præterlapſis vix tribus diebus abſceſſus iterum per umbilicum fuit apertus, & materiam purulentam abundè expulit natura, ſuô onere ſatis moleſtô hoc modo ſe optimè ſublevatura; quem naturæ conatum intra tres ſeptimanas chirurgus ne impediret, multò minus me inſcio hoc vulnus iterum clauderet, ſeriò præcepi. Præſcriptô igitur elixiriô proprietatis ſine acido, & quotidie aliquoties â patiente aſſumtô, pilulisq; Ruffi veſperi uſurpatis ad evacuandam materiam excrementitiam atq; puris generationem impediendam, tantum emolumenti perſenſit patiens, ut adhibitâ tantum aquâ vulnerariâ Stullenſi aliquoties in die ad uncias duas paucis ſeptimanis penitùs convaluerit. Hæc filiæ reconvaleſcentia inopinata eò majorem parentibus offerebat lætitiam ſummamq; admirationem, quò hanc letho propiorem eſſe ipſi judicaverant. Sic pia hæc benèq; morata puella, quæ textum concionis ſuæ funebris jam tum ſibi elegerat, ex orci faucibus fuit erepta, quæq; poſt 4. menſes etiam morbillos

tum temporis ſatis funeſtos feliciſſimè ſuperavit, cujus ſororcula tamen non potuit ab illorum atrocia liberari, ſed diem ſuum obiit ſupremum. Pro qua priori conceſſa divina gratia ac benedictione Deo ſit laus, honor ac gloria in ſempiterna ſecula!

OBSERVATIO XXXV.

D. JOHANNIS GEORGII GRUBELII,

Febris patechialis cum convulſionibus conjuncta curata.

PEtechias, quocunque morbi tempore conſpiciantur, nunquam boni quid portendere quotidiana ſufficiens teſtis eſt experientia. Sive enim plures, ſive pauciores prorumpant, tamen ſemper anguem in herba latere denunciant. Naturam enim vel malignitate vel materiæ copiâ oppreſſam eſſe oſtendunt, quia ſemper coacte exiliunt, hoſtili causâ quaſi prædominante: Id quod patet ex imbecillitate virium ab earum exitu longè majore & ſymptomatum graviſſimorum perſeverantia, quæ certiſſima ſunt argumenta, iſtam excretionem naturæ facultate nequaquam eſſe inſtitutam, nec qualitati, nec quantitati cauſæ morbificæ æqualem & reſpondentem, quali molimine aliàs morbilli atque variolæ protruduntur. Ob has tamen rationes jam adductas patientes eſſe relinquendos prognoſtico, ſequens confirmat obſervatio: Cùm enim mulier 35. annorum 16. Julii, annô 1684 incidiſſet in febrem petechialem, eô periculoſius quidem illa videbatur ægrotare, cùm antea eſſet verè phthiſica, pallidiſſima atq; cachectica. Huic ut conſulerem 25. Julii me vocarunt ad eam, quam cùm viſitarem petechiasque aſpicerem, ægrotantem peſſimo eſſe in ſtatu prædixi, parumq; ſpei reliquum ad illius convaleſcentiam. Ut facerem verò, quod meum poſtulabat officium, ſtatim ſequentia præſcripſi:

℞. Eſſent.

℞. Eſſent. cordial. volat. uſit.
Tincturæ bezoard. Mich. an. ʒj. M.
quæ ad 50. guttas indies ter fuit aſſumta.

Ad convulſiones avertendas hoc ſuum faciebat officium:

℞. Pulver. bez. Sennert. ℈ß.
Specif. cephal. Mich.
Antimonii diaphoret. an. gr. vj.
M. pro una doſi in aqua ſequenti aſſumenda.

℞. Aq. meliſſ. ℥jß.
Scorzoner. galeg. an. ℥j.
Prophylact. Sylvii ʒiij.
Eſſent. meliſſ. ʒj.
Sirup. de ſucco citri ʒj. M.

Ad obſtructionem alvi ſolvendam clyſter aliquis 27. Julii non ſine commodo fuit præſcriptus.

Convulſiones cum iterum redirent concomitante menſium fluxu feliciſſimè hac potiuncula fuerunt ſuperatæ:

℞. Aq. ceraſor. nigr. flor. tiliæ an. ℥j.
Scorzoner. Card. bened.
epilept. Kolbii an. ℥ß.
Pulver. bez. Sennert.
Specif. cephal. Mich. an. ℈j.
Corall. rubr. præparat.
Oſſ. cord. Cerv. an. ℈ß.
Lapid. bez. oriental. gr. iij. M.
edulcoretur manib. Chriſti perlatis q. ſ. & uſurpetur cochleatim per intervalla.

Cui curæ colophonem impoſui hac tinctura cordiali & antiepileptica:

℞. Tincturæ corall. ʒij.
flor. aquileg. Pœon. an. ʒj. M.

Hâc aliquoties uſurpatâ tincturâ præter omnem ſpem ac expectationem feliciſſimè fuit reſtituta cum maximâ mariti lætitiâ & gaudiô cognatorum non minori.

Hoc dudum expertus Hippocrates, ſæpiusq; hujus rei veritate atq; experientiâ convictus, non omninò in acutis ſalutis aut mortis certas eſſe prædictiones diſertè monuit. Cui pollicem premit Cornelius Celſus lib. 2. cap. 6. Obrepit inquiens deceptio tùm in his, quæ peſtifera, tùm in his, quæ ſalutaria ſunt; ut interdum convaleſcant, qui certò videbantur morituri; & moriantur, qui pro certo judicati ſunt convalituri. Pro quâ gratia Deo ſit laus ac gloria!

OBSERVATIO XXXVI.
D. JOHANNIS GEORGII GRUBELII,
Epilepſiæ graviſſimæ à manus dextræ digitis obortæ cura feliciſſima.

VArias epilepſiæ dari differentias, variasq; illius eſſe ſedes, ex quibus truculentum ſuum ſpargit venenum, quô ipsô patiens ſæpius tollitur è medio, niſi validiſſimis illi reſiſtatur remediis, res eſt notiſſima, nec opus, ut hîc explicetur prolixius. Inter alios, ſatis hoc ſuô exemplô comprobavit tabellarius quidam Cizenſis 43. annorum, vir robuſtus aliàs & quadrati ferè pectoris. Hic prope alios ſuæ conditionis homines in cella cereviſiaria ſedens digitiq; ſpasmum in manu dextra percipiens alta voce exclamavit: Sehet doch/ wie mich der Krampff zeucht. Sed dictum factum totô hic convellitur corpore adeò, ut non ſine admiratione & ſtupore omnium adſtantium maximô aſpici potuerit. Hujus igitur filius ad me miſſus anxiè rogabat, ut patri ſuo jamjam morienti citò conſulerem. Hunc cum ſequerer, patientem ſine omni ſenſu & absq; ullâ ferè paroxyſmorum epilepticorum intermiſſione offendi, adeò, ut mortem præ foribus nullamq; reconvaleſcentiæ ſpem patienti eſſe relictam mecum judicarent omnes, quicunq; illius erant ſpectatores, Brevi enim tempore viginti quinq; paroxyſmos fere horrendos erat expertus.

Huic

Huic ſtatim unicornu foſſile noſtrum in hoc ſæpius expertum ad ℈j. adhibui cum tincturâ florum pœoniæ in cereviſia uſurpanda, ulterius verò ut applicaretur veſciatorium in eadem manu, & ſequenti die ut ſecaretur vena in brachio ſiniſtro conſilium dedi. Hiſce adhibitis, Deo benedicente, intermiſerunt atroces paroxyſmi, ſenſusq; omnes redierunt illæſi. Die proximo idem unicornu foſſile ad ʒß. illi aſſumendum dedi, veſperi verò ſalis rutæ ℈j. non ſine ſingulari commodo uſurpandum præſcripſi. Cui curæ graviſſimæ finem feliciſſimè impoſui eodem unicornu foſſili cum aliis præcipitantibus & ℈j. cranii humani præparati. Sic deſperatus hic epilepticus paucos intra dies feliciſſimè liberatus nunquam ejusmodi convulſiones poſthac, quantum mihi conſtat, fuit expertus, pro quâ conceſsâ gratia Deo ſit laus & gloria in ſempiterna ſecula!

OBSERVATIO XXXVII.

D. JOHANNIS GEORGII GRUBELII,

Mulier quinquies apoplexiam paſſa reſtituitur.

MAgnum atq; validiſſimum, imò ut plurimùm primâ vel ſecunda vice lethiferum affectum jam in medium produco, de quô non ſine ratione cautelam probè obſervandam reliquit Meſue, dicens: Cave, ne malarum ægritudinum curationem ſuſcipias, ne mali medici nomen adipiſcaris. Apoplexiam verò hunc in numerum referri poſſe, perſpicuè innuit medicorum Coryphæus Hippocrates 2. Aphor. 42. ubi: λύειν ἀποπληξίην ἰσχυρὴν μὲν ἀδύνατον, ἀσθενέα δὲ ῥηΐδιον. Apoplexiam fortem diſcutere impoſſibile eſſe ait, debilem verò non facilè. Hujus effatô innitens libentiùs illam apoplecticam (de qua paulo poſt acturus ſum) prognoſtico reliquiſſem, victoq; morbô, ut videbatur, non admoviſſem

manus, niſi ad hoc munus me magis ſtimulaſſet Avicenna lib. 4. Fen. 4. tract. 2. c. 10. Ne proportionemur, inquiens, ad paucitatem miſericordiæ; fortaſſe ſalvabitur infirmus quandoq;, quoniam multoties aliquis evadit ſine ſpe mirabiliter. Proinde pio magis ac miſerabili affectu in patientem commotus, à juvando nunquam abſtinere volui, probè reminiſcens, quod in praxi mea quali quali ſæpius ægros mortis poteſtati jam annumeratos feliciter rediiſſe ad vitam, ſignis omnibus eluſis, conſpexerim. Ad hanc ergò, jamtùm claudicantem, & quinquies apoplexiâ correptam cùm 3. Novembris 1685. Cizæ à filiâ illius vocarer, absq; morâ illam convenio, quam ſine ſenſu ac motu viribusq; exhauſtam reperio. Hujus igitur ſtatum paulò accuratius mecum perpendens mox me munio prognoſtico, quod parum ſpei de ſalute illius ſuperſit tùm ratione ætatis grandioris, tùm etiam ratione affectûs ſæpius redeuntis, & prima vice illam planè claudicantem reddentis, quàm ideò prior medicus ut morti proximam, & nullâ viſitatione nullisq; remediis ulterius dignam cenſuit. In hac verò quid valeant medicamenta, quidve ferre recuſent, me, Deo benedicente, paucis diebus experturum dixi. Huic igitur ſtatim tàm interna, quàm externa antiapoplectica, reſolventia atq; ſtomachica præſcripſi, inter quæ pulverem etiam cephalicum cum radice ari & caryophyllis aromaticis permixtum, theriacam item diateſſaron, ab Hoffmanno in paralyſi linguæ adeò commendatam, ut ipſe hanc vocare non erubeſcat die Sprach-Lattwerge. Cujus ingredientia ſi ad examinis incudem revocentur optima ſunt reſolventia, abſtergentia atq; ſtomachum confortantia, quo ſtomachus teſte Helmontio, hujus affectus propria ac genuina eſt ſedes, cui non absq; ratione pollicem premit. Langius in Miſcell. Curioſ. Med. p. 13. qui remediis ſtomachicis repentè oblatis apoplecticas plerumque reſtitui affirmat. Hisce itaq; per aliquot dies uſurpatis iterum rediit ad ſe mulier, meliusq; ſe habere perſenſit, quibus mox purgantia, atq; ſucceſſivè cephalica atque ſtomachica adjunxi, quæ omnia Deo benedicente

dicente ſuum ex voto fecerunt officium adeò, ut trium ſeptimanarum ſpatiô cum omnium adſtantium admiratione plenariè fuerit reſtituta, quæq; ne tantillum apoplexiæ aut hanc conſequentis aliàs paralyſis veſtigium ad hunc usq; diem perſenſit, & claudicans maritum ſuum ad urnam usq; fuit ſecuta. Probè ergo Arethæus atq; Soranus auream poſteris reliquerunt regulam: Quod pii atq; humani medici ſit officium excruciato in deſperatis quoq; caſibus ſubvenire; tum ne deſerti ſpem omnem & animum deſpondeant; tùm quia deplorati quidam ægrotantes præter ſpem ex maximè lethalibus morbis nonnunquam convaluerunt.

OBSERVATIO XXXVIII.

D. JOHANNIS GEORGII GRUBELII,

Dyſenteriæ continuæ cum variolis conjunctæ curatio.

ALvi fluxum variolis erumpentibus ſupervenire, periculi eſſe plenum; periculoſius verò, ſi cum variolis conjuncta ſit dyſenteria cruenta, unanimis ferè Medicorum confirmat conſenſus. Nec deſunt iisdem authoribus hujus periculi vitæ ſufficientes rationes. Cùm enim natura variolas à centro pellit ad circumferentiam corporis, hic motus verò laudabilis impeditur per alvi fluxum dyſentericum, per quem variolæ ex circumferentia ducuntur ad centrum, aliter fieri non poteſt, quin natura à materia vitioſa intus contenta valdè lædatur, hac ratione facilè ſuccumbat ac tandem penitus vincatur. Contra rationem tamen jam adductam & contra hominum ſententiam aliter egiſſe naturam in variolis hoc annô 1689. ferè epidemicis & in puella cujusdam paſtoris hîc Dreſdæ cum dyſenteria conjunctis, nemo erit facilè, qui ibit inficias. Hæc enim puella trium annorum cùm primo laboraſſet alvi fluxu ſatis vehementi per tres ferè

ſepti-

ſeptimanas, d. 16. Auguſti variolis inſuper inficitur à ſorore ſua, in quarum variolarum eruptione ſatis copioſâ alvi fluxus itidem nunquam deſiit, ſed magis auctus fuit adeò, ut quotidie ſex vel ſeptem ſedes cum torminibus alvi & ejulatu maximo fuerit eadem experta. Huic cùm variæ potiones bezoardicæ & confortantes, quæq; adſtrictionem quandam in ſe continebant, à me præſcriberentur, parum tamen vel nihil potius de illis uſurpare voluit. Unde aliâ viâ hoc periculoſiſſimum ſymptoma eſſe aggrediendum duxi. Inde tincturam corallorum cum eſſentiâ lapidis bezoardici & tincturâ aquilegiæ permixtam inq; cerevisia illi adhibendam præſcripſi, cui alia medicamenta bezoardica, ut pulverem Marchionis, CC. ſalare, lapidem item bezoardicum orientalem ſubſtitui, quibus omnibus contra alvi fluxum incaſſum adhibitis, tandem hanc 1. Septembris poſt variolarum diſceſſum, (quæ in alvi fluxu nunquam retrocedebant, ſed in vigore ſemper perſiſtebant,) tincturam cum maximo patientis commodo præſcripſi:

℞. Tincturæ terræ Iappon.
corall. an. ℥j.
Solis Lipſienſis.
Eſſent. lapid. bezoard. or. an. ℥ß.

M. quæ tinctura in die aliquoties ad 25. guttas in cereviſiâ ſumenda, quia puellam hac ratione commode fallere liceret, cum alia medicamenta planè reſpueret. Hâc igitur aliquoties aſſumtâ præter omnium ſpem & expectationem hæc puella, Deo ſit laus, ſanitatem priſtinam recuperavit, periculumq; vitæ maximum, ex variolis & dyſenteria illi imminens, feliciter effugit. Ergò in deſperatis communiter putatis, minimè eſt deſperandum Medico, cùm dextra vel auxiliatrix Dei manus adhuc ſit potens, faciatq; mirabilia in illis, qui habent pedem in cymba Charontis, quiq; pro deploratis habentur ab omnibus.

OBSER-

OBSERVATIO XXXIX.
D. JOH. GEORGII GRUBELII,
Abſceſſus thoracis ex retrogradis variolis obortus, per apertionem thoracis verò feliciter curatus.

APertionem thoracis nunquam eſſe inſtituendam ob inſtantis mortis periculum, plurimi Medicorum conſtantiſſimè aſſerunt, quorum rationes adeò prægnantes eſſe judicantur, ut pauci hactenus ferè ſint auſi, illud tentare, tantum abeſt, ut quis talium curarum verè deſperatarum de felici exitû unquam gloriari potuerit. De quâ thoracis apertione Paulus Ægineta lib. 6. c. 44. affirmare non veretur: Aliquos uti ſectione, vel uſtione thoracis penetrativâ usq; ad cavitatem. Sed iſti, inquit, ſtatim mortem inferunt, vel faciunt ut fiſtula remaneat. Cui ratio ſuffragari videtur, quia per foramen in thorace factum aër frigidus ingreditur, & valor & ſpiritus interni emittuntur, quibus cor, pulmo & principes partes admodum debilitantur, quam debilitatem maximam ut mors immediatè ſequatur neceſſe eſt. Ut taceam illud, quod plurium medicorum aſſertum eſt, pulmonem moveri fugâ vacui ad motum thoracis; Aſt ſi in pectore fiat foramen, jam ceſſabit illa fuga vacui & pulmonum motus ordinarius, quô motu tamen pars noſtra principalis cor ne momentum quidem carere poteſt, ſed ſuis ſtatim defraudatur viribus, delabaſcit & penitus interit. Quæ ipſæ rationes ſicuti non videntur eſſe de nihilo, ita medicis Chriſtianis quibusdam hactenus tantum injecerunt ſcrupulum, ut apertionem thoracis è foro medicô eliminare non fuerint veriti. Quæ ipſæ & me facilè aliquando permoviſſent, ut à propoſitô meô periculi pleniſſimô abſtinuiſſem, niſi me magis Chriſtiana in proximum charitas, inexorabilis morbi rigor

& miſeranda patientis calamitas id ſuſcipere inſtigaſſent, probe mecum perpendendo, tunc magis eſſe allaborandum, cum vis inimici urget maxima atq; totalem nobis minatur ruinam. Niſi enim ſperemus, quod ſupra ſpem eſt, non invenietur, quod inveniri nequit, quia ſpes dubia ſemper certâ deſperatione potior; tunc enim animosè ſperandum, cùm penè nil ſpei affulget; Nam dum vita eſt, ſpes eſſe dicitur, quod mecum ſatis experti fuêre quondam Neoſtadii ad Orilam Chriſtophorus Zinsmannus ejusq; uxor atq; filiolus 9. annos natus. Hic enim cùm maximè laboraret variolis, & ante morbi declinationem ſe aëri frigido exponeret, ex retrogradis variolis mox palpitationem cordis cum debilitate maxima febrili perſenſit. Ad quem cum ego â matre vocarer, puerulum in ſtatu ancipiti mortiq; proximum inveni, cui hanc ſtatim potiunculam 15. Aprilis 1677. ad expellendas variolas & vires cordis confortandas præſcripſi:

℞. Aq. Scorzoner.
Scabioſ. an. ℥j.
cordial. Sax. ℥ß.
Antimonii diaphor. ʒß.
Tincturæ corall. ℈ij.
Spec. diamarg. frig. ℈j.
Syrup. acetoſitat. citri ʒvj.
Miſceantur pro aliquot doſibus.

Hiice ſuperioribus ſymptomatibus die ſequente acceſſerunt inſuper convulſiones periculum vitæ augentes, quæ tamen pulvere ſequenti feliciter fuerunt profligatæ:

℞. Specif. cephal. Mich.
Smaragd. præparat. an. ℈ß. M. & detur pro duabus vicibus.

Cùm verò variolæ nunquam in conſpectum venire vellent, ad materiam magis maturandam ſequens à me præſcripta fuit emulſio:

℞. Semin.

℞. Semin. card. Mar.
benedict.
aquileg. an. ʒjß.
C. ſ. q. Aqua ſcorzoner. f. l. a. Emulſio, cui
adde Antimonii diaphor. ʒß.
CC. ſ. igne,
Corall. alb. an. ℈j.
edulcoretur manibus Chriſti perlatis q. ſ. & ſumatur pro lubitu.

Ad æſtum nimium temperandum hæc tinctura cum externo epithemate uſurpata maximè profuit:

℞. Tincturæ corall. ʒiß.
roſar. ʒj.
Spiritus roſar. ℈j. M. D. ad 30. guttas aliquoties in die.

Epithema capiti applicandum erat hoc:

℞. Aqua verben.
roſar.
beton. an. ℥iß.
Nitri benè depurat. ℈j.
Aceti rutæ ℥ß. M.

Ad alvi obſtructionem reſerandam clyſter ſequens ſuum fecit officium:

℞. Fol. malv. Scordii an. mj.
Perſicar. Rutæ an. mß.
Flor. Chamomill.
Hyperic.
Cent. min.
Comar. abſynth. an. p. ij.
Rad. angelic. ℥j.
Coq. in ſ. q. ſeri lactis caprini, Colaturæ
℞. ℥vj, in quibus diſſolve
Electuar. hier. picr. ʒiij.
Olei rutæ,
anethi an. ʒj.

Vitell. ovor. num. j. f. l. a. Clyſter. pro duabus vicibus uſurpandus.

Ad hæc præſcripta melius ſe habens, nihil amplius de medicamentis admittere voluit patiens, cui tamen viribus paulò recuperatis purgationem lenem maximè neceſſariam fore dixi, quod conſilium tamen parum animadverterunt parentes, opinantes, nihil amplius illi re ita ſe benè habente eſſe adhibendum. Verùm hunc 14. Maji iterum viſitans illum hecticâ cum putridâ laborantem inveni. Quæ res cùm me malè haberet, parentes illius tam incautos rogito, cur non laxans illud à me propoſitum & ad majus malum avertendum uſurpaſſent? Malum enim cum vitæ periculo maximè creviſſe, parumque ſpei ſalutis jam ſupereſſe, illi ipſi mecum aliter judicare non poterant parentes. Balnea proinde tepida indies eſſe adhibenda ſeriò præcepi, materiam deinde coctam hiſce laxantibus eliminare ſtudui:

℞. Hepat. rubr. Dreſdenſ.
Tartari vitriolati an. ℈ß.
Pulver. rad. jalap. gr. xij.
Syrup. roſar. ſolut. ℥iß.
M. pro tribus doſibus.

Ad hecticam inhibendam naturamque confortandam tàm interna, quàm externa ſedulò uſurpata fuére 20 Maji ſequentia:

℞. Conſerv. violar.
roſar. an. ℥j.
borragin. ℥ß.
Spec. diamarg. frigid. ʒiß.
Antihect. Poter. ℈ß.
C. ſ. q. Syrup. de corall. f. l. a. Electuarium pro lubitu ſumendum. Dorſum verò hoc illinatur linimento:

℞. Olei ſeptem flor. Mynſ.
amygdal. dulc. an. ʒij.
pinguedin. human. ʒiij. M.

Cùm

Cùm verò vires maximè decreſcere viderentur, & natura eſſet ferè devicta, die 25. Maji hæc cordialia temperata à me fuerunt præſcripta:

℞. Aquæ borag. Veron.
farfar. Pulmon. vitul. an. ℥j.
cordial. Saxon. ʒvj.
Liquor. corall. ʒj.
Antihect. Poterii.
Matr. perlar. præparat.
Spec. diamarg. frigid. an. ℈j.
Syrup. de corall. ℥j. M. pro lubitu ſumenda.

Externè hoc linimentum fuit adhibitum:

℞. Unguenti roſat. Meſ. ℥ß.
Olei chamomill.
roſar. an. ʒij.
Pinguedin. homin. ʒiiß. M.

Hiſce cordialibus, temperatis atq; maturantibus intus & extra ad tempus feliciter adhibitis natura ferè ſuccumbens iterum fuit reſtaurata adeò, ut abſceſſum maximum in latere ſiniſtro de novo producere fuerit enixa, quô ipsô nimis auctô totum latus intumuit, tantâq; materiæ purulentæ copiâ repletum, ut patiens vix reſpirare potuerit. In re igitur ancipiti & planè deſperatâ quid ulterius moliendum ſit, ipſi mecum accuratius ponderantes de tenerrimi ſui filioli reconvaleſcentiâ penitus deſperarunt, probè imaginandô, quantum vitæ periculum tàm ex interna abſceſſus ruptione ob materiæ abundantiam & exinde metuendam ſuffocationem, quàm ex thoracis apertione patienti immineat. Ad hunc affectum ferè inauditum & maximè periculoſum alium Medicum mihi ſocium vel teſtem potius ut adjungerent licet valdè rogarem parentes, ad majores tamen ſumptus parcendos nullum illi admittere volebant, divinam in hoc implorantes benedictionem, mihique totum hoc negotium committentes certiſſimè confidendo,

me nihil, quod in noſtra poteſtate eſt, & quousq; penetrat humana acies deploratiq; vires ferent, omiſſurum. Rem itaq; bono cum Deo & ſucceſſu non infelici aggredior, emplaſtrum primò emolliens atq; maturans applicandô, ut cutis eò faciliùs incidi poſſet, quô ipsô in opere & naturam adjuvantem, & patientem medici dicto obedientem habebam. Inde inciſio à Chirurgo ſatis perito Johanne Henrico Grahen 20. Junii adeò feliciter inter quintam & ſextam coſtam fuit peracta, ut omnes ſpectatores hujus inciſionis ſteterint quaſi attoniti, ſummè admirantes operationem ipſam tàm celeriter peractam partim, partim & materiæ purulentæ lactiq; ſimillimæ maximam copiam. Vix enim foramine apertô ſtatim unciæ duodecim præter propter ſine ullô animi deliquiô aut dolore patientis, magnô per cannulam argenteam fuerunt evacuatæ, quæ ipſa cura ad decimum quartum Octobris cum quotidianâ materiæ purulentæ extractione fuit extenſa, intus interea uſurpandô hanc eſſentiam cum vehiculo ſequenti:

℞. Eſſent. vulnerar. ʒj.
betonic.
ocul. cancr. an. ʒß.
Tincturæ flor. aquileg.
bellid. an. ℈j. M.

℞. Aq. pulmonar. Veron.
Scabioſ. an. ℥j.
Syrup. Scabioſ.
Heder. terreſtr. an. ℥ß. M.

Per menſem his ferè uſurpatis die 13. Julii ad materiæ excrementitiæ affluxum inhibendum pectorale laxans non ſine commodo adhibitum fuit ſequens:

℞. Pulver. mechoacann. albiſſ. ʒß.
jalap ℈ß.
Specier. dianiſ.
diapenid. an. ʒß.

Cremor.

Clemor. Tartari ℈j.
Syrup. roſar. ſolut.
Looh de paſſul. an. ℥ß. M.
& pro duabus uſurpetur vicibus.

Ad tuſſim auferendam & phthiſin præcavendam ſequens Electuarium patienti 9. Auguſti à me præſcriptum, ſuum fecit officium:

℞. Conſerv. heder. terreſtr.
Scabioſ.
pulmonar.
veronic. an. ℥ß.
Pulver. Haly contra phthiſ. ʒj.
Antihect. Poterii ℈j.
Syrup. heder. terreſtr.
tuſſilagin. an. q. ſ.
F. l. a. Electuarium indies ter ſumendum.

Evacuatâ ergò ad cantharos duodecim materiâ è thorace purulentâ, & adhibitô iterum purgante pectorali, duodecimô Octobris ad illius materiæ excrementitiæ revulſionem meliorem, tandem ad potiones pectorales & vulnus penitus ſanandum fuimus transgreſſi, unde 14. & 22. Octobris ejusmodi formulas præſcripſi:

℞. Aq. heder. terreſtr.
Card. benedict. an. ℥j.
Scabioſ.
veron. an. ℥ß.
Eſſent. ocul. cancr. ʒß.
Antimonii diaphoret.
Raſur. eboris,
Ocul. cancr. contuſ. an. ℈j.
Spec. diapenid. ʒß.
Syrup. heder. terreſtr.

Scabioſ.

Scabioſ. an. ℥ß.
veron. ʒvj.
Miſceatur & ſumatur pro lubitu.

Hiſce aliquandiu uſurpatis, Deô benedicente, ita ſucceſſivè imminuta fuit materia in pectore, ut nihil penè effluxerit, cujus curæ periculoſiſſimæ tandem colophonem impoſuimus 21. Octobris decoctô pectorali ex lignis cum herbis vulnerariis conjunctis, applicandô externè Emplaſtrum Opodeltoch Mindereri ad aliquot dies, quibus ipſis feliciſſimè clauſum fuit vulnus, & patiens jam athleticè ac ſine ullo ſanitatis incommodo vivit, qui aliâs pro deploratô habeatur ab omnibus illius affectum paulò accuratius conſiderantibus & curæ impoſſibilitatem aſſerentibus. Ergo adhuc in medicina nonnunquam fiunt miracula, dum ille, qui mortis poteſtati jam erat annumeratus, omnibus eluſis ſignis feliciſſimè rediit ad vitam, orcique faucibus præter omnem ſpem fuit ereptus. Optimè ergò dixit Chryſologus: In arduis languoribus dat crebro conſilium vis doloris; in deſperatis caſibus eſt ſæpè magiſtra neceſſitas, invenit ipſa ſibi paſſio medicinam. Deo igitur, qui his omnibus benedixit ex alto, ſit laus, honor & gloria in ſempiterna ſecula!

[A. 1689. d. 25. Octobr. Noribergam miſſæ.]

OBSERVATIO XL.
D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.
Ardor ventriculi curatus.

QUidam Generoſiſſimus juvenis ſtudiorum gratiâ in hac noſtra perilluſtri Chriſtiano-Albertina commorans, A. 1687. incidit in vehementiſſimum ac contumaciſſimum ventriculi ardorem, adverſus quem multa medicamenta ab aliis Medicis, quos conſuluerat hîc & Hamburgi, data uſurpaverat; placuit ergo ei meum quoq; experiri

auxi-

auxilium, cui ut morem gererem, præſcripſi in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti ſequentia. ℞. Gelatinæ ex ebore cum aq. nymph. factæ ℥ij. conſervæ flor. nymph. roſar. pallid. malvæ āā. ʒiij. radic. cichor. condit. ſcorzon. cond. āā. ʒij. Syrup. de alth. Fern. è ſucco fol. malv. āā. ʒv. rad. zz. cond. ℥ß. Elæoſacch. Saſſafras ℥j. miſc. F. l. a. Electuarium. ℞. Merc. dulc. gr. vij. extract. rhabarb. ℈ß. reſin. jalapp. gr. v. M. F. l. a. Pilulæ cum ſucco liquir. & aq. nymph. Num. IX. involvantur pulv. ocul. cancr. ℞. Antimon. diaph. ℈ij. unic. foſſil. ocul. cancr. præp. āā. ʒj. nuc. moſch. ʒij. conſerv. malv. roſar. pallid. āā. ʒiiß. M. F. l. a. Rotulæ cum ſaccharo q. s. in ſucco malvæ diſſoluto. Horum uſui Deus ſic benedixit, ut à contumaciſſimo hoc affectu, quo cum diutiſſimè conflictatus, fuerit liberatus.

OBSERVATIO XLI.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

Vertigo gravis curata.

QUidam Generoſiſſ. Juvenis ex perilluſtri ſtemmate de Wonsfleet, laborabat vertigine moleſtiſſima ac periculoſiſſima, hac enim invadente inſtar attoniti ac ſyderati in terram quodam cum boatu corruebat; is meam petiit opem & conſilium, unde ei d. 19. Maji A. 1688. ſequentia medicamenta in nomine cœleſtis noſtri Medici præſcripſi: ℞. MPilul. de ſuccin. Crat. Extract. panchymagog. Croll. fol. ſennæ, agaric. āā. ℈j. jalapp. reſin. ſcammon. āā. ℈ß. M. F. l. a. Pilulæ ex ℈j. Num. IX. cum Elix. noſtr. ſano & experto. ℞. Aq. Caroli V. ℥iij. Anhalt. nobil. apoplect. Sennert. āā. ℥iß. Vin. meliſſ. lil. convall. āā. ℥j. Elix. vitæ Matth. ℥ß. noſtr. ſan. & expert. ʒij. Elæoſacch. Meliſſ. ℥j. Miſc. doſ. cochl. ij. ℞. Spir. ſal. ammon. ʒiij. C. C. ʒj. fuligin. ʒij. theriacal. ℥j. Ol. ſerpil. c. ſacch. mixt. ℈ij. Miſc. Quâ mixturâ ſpongia madefacta ſæpe naribus admoveatur, fortiter attrahendâ. ℞. Nuc. moſch. N. j. cubebar. cardam. āā. ℈j. caryophyll. gr. xv. cinnam. macis

ãã. gr. xvij. antim. diaphor. ℨj. cinnab. antim. ℈ß. Elæoſacch. meliſſ. ℥j. M. F. Pulvis, qui poſt cibum, quantum cuſpis cultri capit, ſumendus. Horum medicamentorum uſum ſic cœleſtis Medicus direxit, ut à malo hoc in totum liberatus fuerit. D. 9. Junii eadem medicamenta adhuc ſemel parata ſunt, quibus addidi has rotulas: ℞. Conſ. lavendul. ℨiij. rorismar. ſalv. aã. ℨij. betonic. ℨiiß. zz. condit. ℨiij. cardam. cubeb. caryoph. ãã. ℈ij. Mac. ℨß. N. m. ℈iiß. caſt. pulv. ℈j. cran. hum. præp. ℨß. M. F. l. a. Rotulæ cum ſacch. ſ. q. in aq. roſ. diſſol. conſpergantur ol. ſuccin. ℈j.

OBSERVATIO XLII.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI,

Morbus comitialis curatus.

DIe 6. Novembr. A. 1688. Quidam civis noſtræ urbis, nomine alterius in pago Pretz habitantis, meum conſilium & opem contra morbum comitialem, quo laborabat infans aliquot menſium, petiit. Legeram paucis antè diebus obſervationem 41. Tomi II. Dec. II. p. 105. ab Exc. D. D. Crügero communicatam. Placuit ergo illud Euporiſton experiri, quare id in nomine Jeſu hoc modo præſcripſi: ℞. Cryſtall. foſſil. præpar. ℈ß. caralior. rubr. præp. gr. vij. margarit. orient. præp. gr. iij. Smaragd. præpar. gr. v. M. F. Pulvis, qui cum ſeq. ex aqua exhibeatur; ℞. Aq. taraxac. ℥iij. cran. hum. præp. ℈j. Man. Chr. perl. ℨij. M. Extrinſecus juſſi naribus adhibere ſequentem liquorem: ℞. Spir. fuligin. ℨij. armon. ℨj. aq. apoplect. Hartm. ℥ß. Spir. vin. camphor. ℨiß. Miſc. Et hæc medicamenta, Deo auxiliante, tam felicis operationis ac ſucceſſus fuerunt, ut hic infans ab hoc morbo verè Herculeo fuerit curatus.

[*Kiliâ A. 1689. 24. Nov. Auguſt. Vind. miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO XLIII.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Melancholia Uterina periodica.

ANno Æræ Chriſtianæ 1684. Februarii die 27. Senator hujus Civitatis, cui aliàs à Medicina eram, me accerſire juſſit, proponens: veniſſe confabulatum, ut ſolebat in ædes ſuas virginem quandam, nomine Jlſabe Meyhaums/ non ex fæce Civium Holſatiæ oriundam, quæ præter ſolitum tota moribus & verbis mutata eſſet, petebat igitur, quia morbum aliquem imminere metuerer, ut opus miſericordiæ erga egenam, Parentibusq; orbatam exercerem, atq; Medicamenta præſcriberem. Ego haud immemor illius effati: quod noſce morborum cauſas & principia, idem ſit ac mediam jam perfeciſſe curam. Igitur poſt amplam inquiſitionem intelligebam, penes ipſam Melancholiam eſſe hæreditariam, & quod ſemper ſolitudinem amaverit, non verboſa fuerit, ſed plerumque cùm labores permiſiſſent, lectioni Librorum Theologicorum & cantibus ſacris incubuerit. Hanc congenitam autem Melancholiam, fortè auctam fuiſſe à mœrore, amore, ira, odio. Nam ſpreta & derelicta à ſponſo, huc confugerat, ut præeſſet rei domeſticæ vidui Sororis, qui eam poſt moram ex neſcio qua ſuſpicione in judicium traxerat, hinc inſomnia turbulenta, vigiliæ, metus, tandem furor. Loquebatur confusè, nunc Sacra, nunc profana, mox amores; jam vociferabat, nunc magis mutus piſce erat; tunc ſi Juvenem vel Virum obſervabat, arctè comprimebat, tenebat, nec dimittere cupiebat. Tandem in furorem agebatur, ex lecto proſiliebat; lectumq; & induſium laceraſſet, niſi ab adſtantibus impedita fuiſſet. Expendebam igitur antecedentia cum conſequentibus, & cum concluſiſſem Melancholiam in furorem uterinum eſſe converſam, adhibe-

 bam

bam ea Medicamenta, quæ ab Eruditis Medicis in hoc caſu præſcribuntur, & à defuncto Parente cum ſucceſſu propinata noram. Per inferiora ſcilicet & ſuperiora purgare eam contendebam, venasq; per vices tundere jubebam, ſpecifica uterina adhibebam; ſed hæc parum, vel nihil efficiebant, quum per fraudem ægrotanti propinari oportebant, nam neq; Cibum nec Potum capere volebat. Hoc modo inſomnes ducebat noctes & dies novem, tandem ſuperveniebant largæ evacuationes menſtruæ, quas die decimo concomitabatur quietus & profundus ſopor, ex quo expergefacta, quieta jacebat, loquebatur prudenter, & quamvis vires valdè proſtratæ eſſent (ut credibile) poſt paucos dies tamen reconvaleſcere, & ad labores ſolitos (quibus victum quærebat) nempe nendum & acu pingendum redibat, meditabunda autem & meticuloſa manebat. Ego omnem rem nunc eſſe in vado cùm putarem, en! præter ſpem omnem eadem ſymptomata poſt Menſem alium atque alium redibant, & uti ſupra relatum eſt, poſt nonum diem cum evacuatione larga finiebantur. Cum autem viduæ, quæ ex commiſeratione patientem ſuſceperat, res domeſticæ & commercia, incommoda quæ ex hoc morbo veniebant, diutius ferre non poſſent, perſuadebant amici patientem, ut ſe rurſus Hamburgum conferret, fortaſſis morbum poſt mutationem aëris & loci remiſſurum eſſe. Fecit, ſed res pariter ad recidivam recidit, igitur ſuaſu & conſilio Patronorum & Patronarum committebatur curæ alicujus Chirurgi, nomine Schlaperitz, qui ex cura maniacorum, furioſorum & melancholicorum ſibi famam acquirebat, hic autem poſt duorum menſium curam nihil penitùs efficiebat. Cum igitur operam & oleum crederent Benefactores perdidiſſe, in Noſocomium extra Urbem, vulgò der Peſt-Hof/ ſuis ſumptibus ei victum & hoſpitium coëmerunt, ubi, ut audio, adhuc hodiè vivit, & menſtruatim torquetur.

OBSER-

OBSERVATIO XLIV.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI, Laudanum opiatum purgans.

ANno 1687. Menſe Decembri Uxor mea atrociſſimis dentium doloribus torquebatur, qui omnia etiam alia remedia reſpuebant, præter ſolam illam anodynorum Anchoram ſacram, Laudanum opiatum, cujus grana octo, ſucceſſivè in forma pilularum adhibere cogebar, hinc dolores excarnificantes quidem ceſſabant, per totam autem noctem eorum ſenſus leviſſimus manebat, ſtertor verò nullus, ut putaram, ſubſecutus, ſed potius vigiliæ cum quiete permixtæ eam concomitabantur. Quod autem notatu digniſſimum erat, hoc eſt, quod loco conſtipationis alvi, quæ plerumq; opiatorum uſum ſubſequi ſolet, mea Patiens numeroſam potius evacuationem materiæ aquoſæ & fluidæ experiebatur. Caſu hoc fieri principiô putabam, verùm cum revertentes poſt tempora dolores idem remedium poſtulabant, ſemper eundem effectum expertus ſum.

SCHOLIUM.

DE opiato medicamento alvum movente etiam obſervationem Exc. Dn. *Lentilius* noſter *Dec. II. Ephem. horum Ann. VI. obſ. 202.* dedit. Cur verò opium interdum excretionem ejusmodi moveat, eruditè, præter Nob. *D. Georg. Wolffg. Wedelium lib. 2. ſect. 1. cap. 5. Opiolog. D. Michaël Ettmüllerus Diſſ. de virtute opii diaphor. cap. 3. § 4.* explicat.

[L. Schröck. L. f.]

OBSERVATIO XLV.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

Quartana novennis.

SChenkius Medicus famigeratiſſimus exemplum nobis reliquit Quartanarii, qui cum hoc malo triginta tres annos conflictaverat. Unde quid mirum quod Schola Salernitana exclamaverit: *Hydrops, Quartana Medicorum ſcandala plana!* Non autem illo ſolummodo, ſed etiam hoc noſtro tempore reperiuntur Quartanæ ut ita dicam, invincibiles, uti nobis exemplum præbuit an. 1688. Regiæ Majeſtatis Daniæ Chriſtiani Quinti, Glükſtadii Annonæ Præfectus, Dominus Jeſſenius qui moræ impatiens, & Medicamentorũ pertæſus, de plenariâ curâ fermè deſperat, itaq; præter diem paroxyſmi cuticulam curat, paroxyſmi autẽ in lecto ad ſeptimam veſpertinam usq; cum plenaria inediâ manet, & poſt finitum paroxyſmum corpus cum juſculo ex cremore hordei vel avenæ parato reficit. Hanc quietem & abſtinentiam ſi ritè obſervat, horrorem neq; calorem præter naturalem aut alia Febrem concomitantia ſymptomata, verùm tantùm laſſitudines & gravativum in regione Lumbari dolorem ſentit, & pulſus æqualis tardiorq; quàm in diebus intercalaribus, permanet. Si vero Paroxyſmi die vino vel Cereviſiâ & cibis ſe replet, paroxyſmum quidem nullum eo tempore percipit, ſed hic alterâ vice crapulam gravitate ſua compenſat, Si judicium de hac Febre curandâ per me ferendum eſſet, ſalvo aliorum & Doctiorum judicio ſtatuerem, in Pancreate morbum ſtabilem, quod ut credam firmiùs, dolores Lumbares & ventriculi, anſam mihi præbent, & poſtquam vires ſuas hucusque perdidit; curatu facilem eſſe, ſi ſaltem bonam diætam uſus medicamentorum Martialium aperientium, ad tempus concomitaretur.

SCHO-

SCHOLIUM.

QUamvis poſt *Phavorinum*, quem *Gellius* citat *lib. 17. Noct. Attic. cap. 12.* alii quoque inventi ſint, qui febrem quartis diebus recurrentem laudaverint, nemo tamen repertus, qui eandem ſibi ſpe ſanitatis exoptaverit. Commoda verò, quæ ejusdem invaſio parturire poſſet, longè ſuperant incommoda, eandem comitari ſolita; quæ inter inprimis metuenda ejus diuturnitas numerari debet, quæ tanta eſſe nonnunquam ſolet, ut plurimos per annos torquere hominem valeat, ceu præter hanc Nob. D. Autoris obſervationem, etiam *Joh. Rhodius centur. 1. obſ. med. 14.* talismodi febres per tredecim, & viginti duos annos adfligentes memorat; & *Joh. Wierus lib. 1. obſerv. med.* præter hiſtorias quartanæ ſeptem, ut & quinq; annorum letiferæ, bina etiam triginta tres, nec non *Wolfgang. Gabelchoverus cent. 6. obſ. 74.* quadraginta octo annos durantem producit. Hinc *Joh. Valent. Majer pag. 47. Conſilii febrifugi*, in peregrinationibus ſuis Italicis, Neapoli elegantem picturam ſe apud Medicum celebrem vidiſſe recenſet, quæ varios febribus decumbentes præſentaverit, qui omnes medicum adventantem venerati fuerint, ſolo quartanario non tantùm ipſi obedientiam & cultum denegante, ſed inſuper illudente. Cauſam tantæ hujus diuturnitatis unicè à neglecta ciborum intemperantia provenire, celebris quidam Scriptor anonymus non ita pridem ſtatuit; cùm enim quartanæ binos relaxationi dies indulgeant, paucos eſſe, qui prudenti in victus cautela, benè inſervire huic tempori ſciant. Quanquam, quod apud *Marcell. Donatum* legitur *lib. 3. med. hiſt. mirab. cap. 14.* Vidus Thraſimenus Grammaticus narrare ſolebat, graviterq; etiam queri, ſe ſupra quatuor & viginti annos quartanâ continenter laboraſſe, etſi continentiſſimis erat moribus, ſummaq; ſobrietate.

[*L. Schröck. L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO XLVI.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Arthritide Tertiana.

ANno 1688. principio Menſis Septembris horror quidam Febrilis invadebat uxorem ultra ſeptuagenariam Regii noſtri Mathematici Domini Johannis Henrici Vogtii, & ut plerumq; fit à ſexu ſequiore, habetur pro Eryſipelate. Tertiâ die non ſolùm Febris cum horrore, ſed & calore præternaturali, imò cruciatibus humeri & brachii ſiniſtri recurrit. Vocor ego ex vicinia, Patientem exploro, nihil mihi niſi de Igne ſacro & metu Apoplexiæ loquitur. Tango pulſum, invenio febrilem, imò omnia Symptomata Febrem concomitantia. Adhibeo Bezoartica Cerebrum & Cor confortantia, verbô, circulationem ſanguinis & humorum cum permeabilitate corporis promoventia. Altero die inſtat dolor, ſed remiſſior, totam ſiniſtram Manum cum tumore occupans. Progredior cum præſcriptis; tertio autem die, mirum! denuò Patientem Febris cum horrore & cruciatibus maximis utriusq; Manus & Pedum invadit, ſicq; tertio quoq; die Patientem cum vagis Arthritidis doloribus conſtanter aggreditur, nihilo minùs diebus intercalaribus aliquo modo dolores remittebant. Præter interna, varia etiam externa medicamenta non ſolùm à me, ſed extraneo Clariſſimo Medico, adhibita ſunt, cum vario ſucceſſu, ut ſolet in hoc morbo, prout enim vel ſymptomata remittebant, vel acerbabantur, medicamentis adſcribebatur effectus, tandem pertæſa Patiens moræ & Medicamentorum, utraq; impatiens repudiabat. Tertius nunc Menſis abit, quo cum morbo & Ægra conflictatus ſum, vici quoad horrores febriles & calorem inſequentem, dolores etiam tertiani nunc de die in diem magis atq; magis remittunt, adeò ut

mox

moxplenariam ſanitatem ſperem, quantum quidem hoc hybernum tempus permittit.

Simile etiam Exemplum Tertianæ Arthritidis mihi contigit hoc anno vidiſſe,in Matrona vidua Præpoſiti alicujus extra Urbem, in qua dolores itidem tertio quoq; die ingraveſcebant, hæc à me curabatur brevi feliciter, cum autem læta ex reſtitutâ ſanitate maximo in frigore Deo gratias actura Templum viſitaſſet, en! recidivam patitur,quæ illam adhuc in Lecto, cum remiſſioribus tamen doloribus detinet.

OBSERVATIO XLVII.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Hæmorrhagia uteri in ſeptuagenaria ſalutari.

Nihil dici quod non ſit dictum prius*, in oreomnium Proverbium eſt, quapropter fretus veritate hujus dicti, non dubito ad normam *Obſervationis Centeſimæ ſexageſimæ ſextæ, decadis primæ Anni decimi; & decadis ſecundæ Anni primi Obſervationis Centeſimæ Sexageſimæ ſextæ Ephemeridum harum Medico-Phyſicarum Germanicarum*, proponere ſequentem caſum: Vidua Scytotomi annorum ultra ſeptuaginta (ut hariolor, nam annum nativitatis certum ignorabat) cæterum ſemper hilaris & jocoſa, Anno 1688. per totam faciem, collum, pectus & brachia corripiebatur latè ſerpentibus maculis, ſenſim ad nigredinem vertentibus, ex ſanguine extravaſato, & propter impeditum motum acidiùs facto, ortum ducente, qui tandem etiam labia & gingivas corripiebat, corrodebatq;, unde ſatis larga noctes diesq; ſequebatur hæmorrhagia, ita ut non vano metu Gangrænæ (belgicè den Waater-kanker dictæ) ſuaderem, committeret externam curam experto Chirurgo, dum ego internam obſervarem. Sic

cum uterq; noſtrûm dextrè ſuo fungitur officio, ecce! per Genitalia magna etiam vis ſanguinis intermiſſum per plurimos annos Curſum repetebat, & per plusculos dies continuabat. Ita brevi patiens curabatur, & pro viribus ætatis ſuæ pancraticè vivit.

OBSERVATIO XLVIII.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Noxio Mytulorum eſu.

MYtuli, vulgò Muſcheln/ (conchiliorum genus Maris Baltici æquè ac Septentrionalis Oceani accolis notiſſimum) ab innumeris Hominibus avidè ſatis, innoxieq; comeduntur. Nihilominus tamen plurima intra muros Civitatis noſtræ, & extra exempla me docuerunt, ex eorum genere eſſe nonnullos, veneni quidpiam in viſceribus occultantes. Vidi enim non paucas Matronas, Virgines & Infantes ex eorum eſu malè ſe habentes, ſentientes præcordiorum anxietates, ſudores frigidos, lipothymias, ventris, faciei & extremitatum intumeſcentiam, ita ut actum de earum vitâ putaſſes. Adhibitâ vero Theriacâ cum Cereviſia calidâ, in vomitum & dejectiones numeroſas ſolvebantur ſymptomata, & poſt repetitum cordialium alexipharmacorumque uſum, ſecundo, tertiovè die priſtinæ ſanitati reſtitutæ fuerunt.

OBSER-

OBSERVATIO XLIX.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Vinorum quorumcunq; ac aceti æmulatione, & farina triticea multiplicanda.

ANno 1665. 19. Maji communicabatur Parenti meo (beatæ memoriæ) à Societate quadam Chymiatricâ ejusmodi Artificium ex Aquâ, Saccharo & Paſſulis Vino æmulum potum parandi, ſub lege tamen altiſſimi fideliſſimiq; ſilentii, & interpoſitionis, ut venderetur hic proceſſus pretio ter mille Ducatorum aureorum. Quia autem video, etiam ad alias manus eum veniſſe, adeoq; publici juris factum eſſe, puto me nihilominus Parentis fidem ſervaſſe, licet eandem cum cunctis circumſtantiis communicatis, fortaſſis rem plenius & planius explicantibus, communicavero. Præmiſſa autem erant Proceſſui ſequentia:

Ut eo melius Proceſſus intelligi poſſit, dicam: Quartarium unum, Aquæ libras duas: Congium unum Quartarios quatuor, & Amphoram unam octodecim Congios, vel quartarios ſeptuaginta duos, continere.

Porro 1. experientiâ conſtat, quod omnis noſter potus uſualis in ritè fermentata dulcedine conſiſtat, & quò plus Uvæ ſuo tempore Radiis ſolaribus illuſtrantur, eò dulciores fiunt, & vinum generoſius ab iis ſperatur. Eadem eſt ratio extracti dulcis frumenti ritè fermentati.

2. Notandum: quò Muſtum eſt dulcius, tantò plures dies pro fermentatione poſtulat, quoq; melioris notæ in Franconia & ad Rheni littora habentur illa vina, quæ à feſto Michaelis ad tempus Quadrageſimale usq; in fermentatione permanent,

lactiq; æmulam albedinem ſervant, quamvis ſpuma nulla inſuper obſervetur. E contrà vero, quando rarior dulcedo in Muſto percipitur, cùm unius vel duarum ſeptimanarum ſpatiô fermentatio abſolvitur, clarumq; evadit vinum unius menſis tempore.

3. Fermentationis tempore quàm maximè ad calorem & frigus attendendum, nam externum intenſumq; frigus fermentationem impedit, cum è contrario nimius calor aceſcere faciat, idcirco requirit hic labor locum temperatè calidum, imò maximè tempore fermentationis; poſt peractum verò, frigidiorem, ſicuti enim in fermentatione plus fert caloris ita poſt eam prodeſt frigus, modo non gelaſcat; Hyberno autem tempore opus non niſi in hypocauſto calido procedit.

4. Ut Vina conſtanter Iter per Mare Terramq; ferant, requiritur in illis copia ſpirituum. Quæ fermentationem octo dierum ſpatiô abſolvunt, transportari denegabunt, ſecus autem illa, quæ diutius in hoc opere naturæ permanſerunt. Si igitur Spiritu deſtituta Vina ad faciendum iter ſtabiliora reddi debent, neceſſum ut additô novo ſpiritu dulci, ſecundam peragant fermentationem.

5. Quamvis color ad rem nihil faciat, tamen conciliari Rubedo, additô vino rubro, facilè poteſt quòd ſi vero hæc exceſſerit, per fumum ſulphuris pallidior redditur. Hæc quatuor monita ſi ritè obſervantur, error in opere non facilè committetur. Cum itaq; uti dictum, omnis Potûs conſtantia in maximâ conſiſtat dulcedine, ſaccharô autem nihil dulcius ſit, ſequitur, nullum penitus ad hanc artem ſaccharo aptius ſubjectum inveniri poſſe. Si autem levis illa ingratitudo ſaporis & odoris Mellis non obeſſet, illius decoctores à longo tempore noſtrum arcanum inveniſſent. Quia igitur in dulcedine ſacchari cardo rei vertitur, ſaccharum autem illud fuſcum & non depuratum eâ maximè abundet, viliorisq; ſit pretii, majoris lucri causâ præfertur albo & depuratô. Præmiſſis hisce ſequitur nunc Praxis, ad normam ſuperiùs præſcriptæ menſuræ.

Accipe

Fig. 16.
pag. 125.
A
B
C
Fig. 20.
pag. 209.
Fig. 17.
pag. 134.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Accipe ergo dolium cum largo orificio literâ A. ſignato, ſubtus illo terebrâ tibi adapta foramen ſemipollicem largum B. pro Siphone, capietq; hoc Dolium Amphoras duas cum ſemiſſe, vel CLXXX. quartarios, aut ſi mavis CCCL. libras aquæ, colloca illud in loco moderatè calido, hyberno vero tempore in hypocauſto, affunde ſuper LXXX. libras Paſſularum majorum à racemis depuratorum & ſacchari libras XXV. tantum Aquæ calidæ (nullâ obſervatâ menſurâ) quousq; attingat foramen pro ſiphone relictum, & ſpatio IV. V. & VI. dierum (pro ratione caliditatis loci in quo collocaſti Dolium) fermenteſcet. Poſtquam autem duos, duos cum dimidio, ad ſummum tres dies in fermentatione reliquiſti, abſtrahe infuſi Amphoram unam cum dimidiâ, vel Centum, imò Centum & decem quartarios, quam Aquæ quantitatem oportet ut reaffundas, cum additamento unius libræ ſacchari ad ſingulas octo libras, vel quartarios quatuor Aquæ, erunt itaq; circiter libræ XXVI. vel XXVII. Affundenda Aqua hyberno tempore tepida, æſtivo autem frigida ſit oportet, ſicq; XXIV. vel interdum etiam duodecim horarum ſpatiô, imò citiùs, de novo fermentabit mixtura, quod cognoſces per inundationem foraminis B, cujus liquor in ſuppoſito vaſe C. excipitur. Poſt duorum vel trium dierum fermentationem denuò abſtrahi liquor, & idem labor cum additamento ſacchari ad ſingulas octo libras aquæ, uti dictum, & abſtractione poſt fermentationem, repeti ad ſex vel octo ſeptimanas poteſt.

Liquorem primis quatuor vicibus decantatum vel abſtractum infunde in Cadum, ſex urnas continentem, quem circiter replebit, poſt hunc repletum aſſocia ſubſequenter huic Cado alios quatuor ejusdem menſuræ, primum imple totum ex repetitis tuis fermentationibus, ſecundum, tertium & quartum ad tres quartas, quartam autem partem unicuiq; adde ex primo Cado, primumq; rurſus imple ex reſiduis fermentationibus, fermentabunt & permiſcentur enim hi liquores tantò meliùs inter ſe, & parem generoſitatem acquirent. Nunc

 autem

autem Paſſulæ tuæ, quæ tot infuſiones paſſæ, omnem ſuam fermentandi vim & efficaciam perdiderunt, ſi igitur majorem Vini quantitatem cupis, neceſsè eſt, ut opus tuum denuò cum novo Saccharo & Paſſulis exordiaris. Hoc Muſtum (ſi ita loqui licet) poſt debitam fermentationem in loco tepido factam, in frigidiorem, vel Cellam Vinariam deportari, & ei tres Menſes pro plenariâ defæcatione & clarificatione concedi debent, ut ſolet generoſioribus Vinis; breviore quidem, nempe trium vel quatuor ſeptimanarum tempore hoc negotium in loco calidiori abſolveretur, verùm metus ſubeſt ſi diutius permaneat, ne in Acetum abeat, debet igitur antequam penitus limpidum factum fuerit, defæcari atq; in Cellam deportari. Pro facilitandâ autem limpitudine adhibetur remedium illud Spiritus Vini Tartariſati uti inferius dicetur. Si diverſa Vina æmulari volueris, poteris, ſi proportionem Sacchari & Aquæ mutaveris, nam partes æquales Generoſiſſimum dabunt Vinum; illud quod fit ex Sacchari parte unâ, & Aqua duabus, non cedet locum Vino Hiſpanico, non tamen Spiritus etiam Vini additio omitti debet, uti in ſequentibus docebitur. Si vero ad Aquæ libras octo Sacchari libram unam addideris, ad genium quidem Argentoratenſis Vini evadet, verùm ſine additione Spiritus Vini, vel generoſioris alius, in Acetum facilè abibit, unde patet, poſſe etiam hanc artem pro egregiâ Aceti æmulatione inſervire. Nam ſi unicæ libræ Sacchari ſuperaffuderis Aquæ libras decem vel duodecim, inq; loco calido ad fermentandum reliqueris, mox aceſcet mixtura, valdeq; multiplicari & acui poteſt, ſi infuſo quovis in fermentatione conſtituto aliud Acetum maturum & defæcatum addideris. Defæcatur autem hoc Acetum poſt abſtractionem à fæcibus cum Collâ piſcium coctâ & diſſolutâ in ſufficienti quantitate Aceti ex eodem Dolio petito, prioriq; permixto, quemadmodum Argentoratenſes facere ſolent. Habes hoc modo Acetum conſtantiſſimum, inq; maximâ quantitate brevi multiplicandum.

Ne autem fucus innoteſcat, & Vinum hoc factitium tantò melius

melius eas injurias, quas legitimum ſuſcipere oportet, eò conſtantius ferre poſſit, quandoquidem Paſſulæ eum, qui requiritur Vini ſaporem conferre haud ſufficienter poſſunt, ſed ſaltem pro fermentatione ritè abſolvendâ adduntur, neceſſum erit, ſtatim cum inchoanda fermentatione, pro acquirendo legitimo Vini acore, Vini ſatis auſteri & acidiuſculi ſingulis denis quartariis addere quartarium unum, itaq; centenis quartariis. quartarios decem. Itidem ſingulis Amphoris, Spiritus vel Frumenti vel Vini ad normam ſequentem rectificati, quartarium unum. Pro eo ritè acquirendo accipe Spiritus frumenti, empyrevma non ſapientis, quartarios quinq; Aquæ fontanæ quartarios quindecim, deſtilla per Veſicam, ſic remanebit vitium in aquâ; Recipe hujus Spiritus quantum accepiſti, & eum cum æquali quantitate Muſti tui ad medietatem fermentati, denuò per Veſicam deſtilla, & habebis Spiritum gratiſſimi ſaporis, qui ab omni corruptione Vina tua conſervare valet, ſi poſt primam abſtractionem ſingulis, vel binis Amphoris ejus quartarium unum addideris, & ad fermentationem in Cellâ depoſueris. Ad clarificandum autem Muſtum tuum poſt debitam peractam fermentationem, ſequens ſpiritus Vini præparatio requiretur: Accipe XV, vel XX. libras Cinerum clavellatorum, fac lixivium cum Aquâ tepidâ, percolatum, ope ignis, uti moris, in Sal redige, & conſequenter leni igne torrefac; deinde libræ unicæ hujus Salis ſuperaffunde quartarios decem ſuperius deſcripti Spiritus Vini rectificati, ſepone per dies duos, vel tres, ſic ſeparatum videbis Spiritum ab aquâ, Aqua enim inferiorem, Spiritus vero ſuperiorem locum occupabit, hunc decanta, & ſi ejus quartarium unicum Amphoris ſedecim Vini adhuc turbidi, ſed à primis fæcibus abſtracti addideris, probeq; miſcueris, intra octiduum debitum ſuum ſplendorem acquiret. Quod ſi vero Spiritus ab aquâ ſupradicto modo ſe non ſeparaverit, deſtillatio inſtitui poteſt, & poſtmodum Lixivium reſiduum in Sal ſupradicto more redigi, inq; loco calido pro uſu futuro conſervari poteſt. Sequitur nunc deſcribenda

benda Tinctura Vini, pro extollendis vilioribus & tenuioribus vinis: Accipe vel factitium tuum Vinum, vel aliud villum, infunde ſuper Sacchari libram unam quartarios tres, inſtitue fermentationem cum Paſſulis, tertio vel quartô fermentationis die abſtrahe à ſedimento, & in alio Cado fermentationem abſolve, adde ſingulis decem, viginti, vel viginti quinq; quartariis Spiritus frumenti ſuperius deſcripti quartarium unum, & poſt legitimam fermentationem abſolutam, vinum apparebit lucidiſſimum. Ideoq; hoc pactô ad lubitum cum hujus Tincturæ ſex, octo vel decem quartariis, centum, vel ultra, quartarii vilioris Vini in generoſiſſimum mutari, & hoc factitium Vinum acui poteſt.

Præſtantiſſima hæc Tinctura non ſolum per ſe immutabilis eſt, ſed & à cunctis etiam Vinis corruptionem quamcunq; arcet, & limpidiſſima conſervat. Objicere equidem quis poſſet, hanc operationem multis laboribus & ambagibus ſatis difficilem eſſe ac gravem; cui reſpondeo, eam propterea tam amplis circumſtantiis dotatam eſſe, quò eo minus quis à recto tramite aberrare poſſit, nam præter depurationem cinerum clavellatorum, & decoctionem ſalis eorum, non adeò laborioſum opus eſt, ſed ſaltem in diligenti inſpectione affuſione pariter & effuſione conſiſtit, cum unicus Homo toti operi præeſſe ſufficiat, & ſi ſemel hujus Salis decem libras paraveris, tibi etiam per plures annos ſufficient.

Computemus nunc quantam portionem unicus Homo dirigere queat; quas requirat ſumptus; & quantum inde ei ſperandum lucrum; itidem quomodo hoc fine opus dirigendum ſit? Sciendum igitur, quod ſingulis diebus tractari poſſint Dolia quatuor, quorum unumquodq; continet Amphoras ſex. Hauriet itaq; & decantabit quotidiè Amphoras duodecim, præſertim ſi Aqua non ex longinquo petenda; collocabit autem Dolia juxta ordinem duodecim, implebit ſingula ſeptimanâ unum, & procedet uti dictum in præcedentibus, hoc modo trimeſtrali tempore completa habebit omnia duodecim

Dolia;

Dolia; tunc repurgandum à fæcibus paſſularum primum, novæq; addendæ pro iterandâ infuſione & fermentatione. Hoc pacto ſingulâ ſeptimanâ pro infuſione duodecim Amphorarum faciendâ requiret corbes duas, vel Centum ſexaginta libras Paſſularum, & quivis dies Sacchari Centenarium unum. Num ſi corbem Paſſularum emero octo, & Centenarium Sacchari duodecim Imperialium pretio (non æſtimato Vino & Spiritu frumenti, quandoquidem menſuram liquidi adaugent) & opus per integrum annum continuaretur, requirerentur Centum corbes Paſſularum, quæ emuntur circiter Octingentis imperialibus; Sacchari Centenarii Septingenti, hi emuntur præter propter ſedecim mille & octingentis Imperialibus, unde ſumma impenſarum ad ſeptendecim mille & ſexcentos Imperiales aſcenderet. Adipiſcor è contra ſingulis diebus duodecim Amphoras Vini; ſi quartarios ſex pro unico Imperiali venderem, Amphora Imperiales duodecim faciet; Parantur dietim Amphoræ duodecim, reddunt Centum quadraginta quatuor Imperiales, itaq; dies trecenti & quinquaginta, darent Quinquaginta mille & quadringentos Imperiales. Detractâ nunc impenſarum ſummâ ſeptendecim mille & ſexcentorum Imperialium, pro lucro remanerent triginta duo mille & octingenti Imperiales. Si octo quartarii pro Thalero venderentur, aſſurgeret ſumma lucri ad viginti mille & ducentos Thaleros. Si autem quatuor quartarii valerent Thalerum, ſumma lucri eſſet Mille quinquaginta octo Thaleri. Non vero opus eſt tantarum impenſarum, quandoquidem primum trimeſtre, quod lentiùs aliquo modo procedit, omnes hosce ſumptus tibi ſuppeditabit, ut reliquos ex venditi Vini lucro facilius accipere poſſis. *Confer. Obſervat. Excell. Dn. D. Gab. Clauderi in Miſc. Nat. Cur. Dec. II. Ann. III. Obſerv. 82.*

Hactenus communicatus proceſſus, utrum autem Praxis cum Theoria concordabit, cunctis Curioſis dijudicandum relin-

quo. Hac autem occaſione mihi in memoriam revoco proceſſum quendam

De Farina Triticea multiplicanda.

QUæ multiplicatio ut paucis dicam, fit ex ſtramine hujus Frumenti, priùs in furno torrefacto, poſtea in breviſſimas particulas diſſectô, uti illud, quod cum Avenâ ſtabularii pro Equis miſcent, quod deniq; molâ ſubagitur, & toties comminuitur, usq; dum per excuſſorium cilicinum in ſubtiliſſimum pollinem redigi, & cum reliqua farinâ permiſceri poſſit.

Fig. XVI.

OBSERVATIO L.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Molis ex Hydatidibus conflatis, abortum inſecutis.

UTi bonam Cantilenam bis repetere nullus bonus Muſicus vetabit, ſic etiam puto, neminem mihi vitio vertere, ſi *obſervationi CLVI. Decadis ſecundæ anni tertii*, etiam meum addidero calculum.

Primum exemplum mihi præbuit Uxor Reverendi Domini Johannis Klungen, Paſtoris Neokirchienſis, ab Oppido Horneburg duo circitet diſtans ſtadia, hæc gravida, à Menſis Aprilis fine usq; in Junium cum Febricula, crebris vomitionibus, & ultimis duabus ſeptimanis menſium continuo fluxu conflictaverat, quam decimo quinto Junii (dies erat Veneris) hora matutina octavâ largiſſima inſecuta fuerat Hæmorrhagia, à Matronis ex vicinia advolantibus proximo die inhibita, die decimo octavo autem hora matutina nonâ recrudeſcens: hora decima abortiverat, undecimâ ſecuta fuerat ſecundina, cumq;

ea

ea maxima, hæmorrhagia ſitulam ferè aquariam ad medium replens. Interea lamentata fuerat de doloribus atrocibus Hypochondrii & cruris ſiniſtri; Circa horam autem veſpertinam decimam ſine ullo dolore Molam veſicularem ex hydatidibus conſtantem, enixa fuerat, quam Maritus mihi in Urnâ vel olla ſatis magnâ decimo nono Junii transmiſit, petens inſuper judicium meum, quia Matronæ quæ partubus hisce interfuerant, ſe nunquam quidquam ejus generis vidiſſe, confirmaſſent, & ut opem ægrotanti ac ferè agonizanti ferrem, obnixe efflagitabat. Cum igitur in præſentiarum quid rei eſſet explicaviſſem, ea quæ ad rem faciebant applicavi, quibus Cœlitus benedictis res adeò feliciter ceſſit, ut poſt complures quidem ſeptimanas nunc integræ ſanitati cum Mariti & Liberorum voto reſtituta ſit.

Alterum mihi exemplum præbuit Bibliopegi alicujus in hac Civitate Uxor, quæ hactenus gravida, incidit in Febrem continuam, cum intenſiſſimo calore, & ſibi intolerabili, vomitu etiam cruento. Moles abdominis præter ſolitum elata erat, & in illo ſitu in quo ægrota propter continuam vomitionem eſſe cogebatur, valdè affligebat. Poſt nonnullos dies de motu Embryonis dubitabat, & in lumbari regione ardorem intenſiſſimum ſentiebat. Tertia deniq; ſeptimanâ, cum partus tempus nondum appropinquaſſe exiſtimaret, abortiebat filiam, quæ in regione lumbari gangrænam paſſa fuerat, cui inſequebatur Mola, carnoſis lobis & multis hydatidibus interſperſa ac ſatis magna, quæ ſi conjectura valet, fœtui mortem per ſubtractionem alimenti & conſequenter propter internum calorem maternum (Mater nempe noctes diesq; ſuper dorſum cubare cogebatur) putredinem conciliaverat. Adhibitis autem neceſſariis Pharmacis mulier hæc pariter nunc vivit pancraticè.

OBSERVATIO LI.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Fuſtigatione cum ſcuticæ Baculo lethali.

ANno 1688. in hebdomade Aſcenſionis Chriſti rixæ ſuboriebantur inter pueros, puellasq; paſtores pagi Riensforth, & vicinorum non procul ab hac Urbe, quibus ſequebantur (ut plerumq; ſolent) verbera, quæ filiæ inflicta ulciſci cupiebat Ruſticus nominati pagi Conradus Titjens dictus, unde in via expectabat Caſparum Jarcken Juvenem XXII. annorum inimicum filiæ ſuæ, huic alia manu poſt commiſtos ſermones eripiebat ejus ſcuticam, alia tenebat brachium, & cum baculo ſcuticæ indeſinenter humeros, dorſum, lumbos, imò totum corpus diverberabat graviter. Miſer domum ad Herum ſuum reverſus, edere & bibere reſpuit, dimitti potius ad Matrem, quamvis egenam, quæ duo abhinc miliaria Oldendorffii, habitabat, petebat, quo licet invito herô tendere cupiens, in hac Civitate penes Materteram pariter egenam, divertitur, cæterùm iter per currum facere coactus. Tandem Oldendorffii tàm propter defectum Medicaminum, quàm alimentorum neceſſariorum octavo Julii diem ſuum obibat, cum toto morbi tempore de continuo dolore omnium artuum, anxietate Cordis reſpirationis difficultate conqueſtus fuiſſet, ſanguinem evomuiſſet, & ſputaſſet, nulla verò alvi, vel veſicæ excrementa deponere, vel cibum ullum capere potuiſſet. Miſſi igitur ego & Chirurgus hujus Civitatis ſenior, Dominus Nicolaus Caſſel undecimo ejusdem menſis die, ut de mortis cauſa certa redderemus utraq; Tribunalia, Regium ſcilicet noſtrum, quod fuſtigati defuncti familia, & Civitatis quod fuſtigator ſequebatur. Fiebat inſpectio præſentibus ejus loci Paſtore, Admodum

modum Reverendo Domino Magiſtro Krauchenberg; Lüdero Stendel, diſtrictus Prætore, nonnullis Pædagogis, & plurimis Ruricolis. Exterius cadaveris dorſum, lumbi & abdomen ſanguine ſuffuſum & ſuggillatum; abdomen, manusq; dextræ pugnus elevatus, multisq; hydatidibus magnis referta crura apparebant. Dum abdomen & pectus aperiebamus, ad libras VIII. vel X. lymphæ ſanguinolentæ, aſt graveolentis, effluebant, à qua cum cavitates repurgatæ eſſent, inquirebamus utrum aliqua coſta fracta eſſet, ſed omnes ſalvæ erant, itidem Veſica, Renes, Inteſtina, Ventriculus, Hepar, Lien. Ventriculus autem Cordis dexter flaccidus aliquo modo, & Pulmones ſanguine grumoſo atro referti, aſt nullo modo ulcerati deprehendebantur. Pleura verò per totum Thoracem, imò & tunica Renes inveſtiens innumeris hydatidibus ad magnitudinem piſorum & lentium ſcatebat, ſimilibus iis, quæ in cruribus apparuerant, ex quibus apertis ichor flavus effluebat.

Secundum præmiſſa hæc non me à tramite recto multum aberraſſe puto, dum concluſi, hominē ex fuſtigatione hac mortem incurriſſe; nam notum eſt, poſt leviſſimam ſaltem contuſionem vel compreſſionem, Sanguinem & Lympham extravaſari, ubi vero extravaſati ſunt hi liquores, coagulari, imò temporis tractu & pro ratione loci, putreſcere, cum putrefactione oriri calorem, fermentationem partiumq; elevationem & tumorem. Si nulla adhibentur remedia quæ coagulata reſolvere, educere, aut ad conſuetum naturæ curſum reducere valent, humor continuò ad vaſa obſtructa affluens & effluxum non inveniens, vi ea rumpit, unde in hujus Cadaveris abdomine ſerum illud copioſum collectum fuiſſe, quod aliàs partim circulatione per poros, partim Veſicam & Anum egeri debuiſſet, puto. Sanguis in Pulmonibus extravaſatus grumoſus, eos obſtruebat, reſpirationemq; impediebat, tandem ob putredinem à denegatâ ventilatione acquiſitam Cor flaccidum, imò totum hominem, cui egeſtas & victum & Medicamenta legitima recuſabat, ex animem reddebat.

OBSERVATIO LII.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Pyris monſtroſis.

IN Autumno Anni 1688. propè noſtram Civitatem in horto Villæ Domini Gubernatoris Generalis, vel Vice-Regis noſtri, ex improvisò videbam arbuſculam, Pyrum humilem juvenem, ex genere Nanorum, quæ è Gallia fuerat allata, primâ vice ferens duo Pyra; hæc, prout Icon appoſita monſtrat, ex uno bifurcatim diviſo ramo protruſa erant, ſed monſtroſa & gibboſa ab uno latere, ab alio vero depreſſa penitùs, ſine petiolo. Inſuper propè locum floris propullulaverant in uno quatuor, in altero vero duo folia ſatis larga. Quod ad cauſam hujus monſtroſitatis attinet, ſi conjecturæ locus datur, putarem eam eſſe, quòd ſcilicet in fine ramuli duo fuerint oculi vel Gemmæ, quarum unâ florem, altera folia protrudere debuerat, has autem ambas propter vicinitatem colliſas coâluiſſe; quòd vero Pyra ab uno latere depreſſa fuerint, inde eveniſſe autumo, quia nutrimentum, quod in carnem ſeſe extendere debuiſſet, in folia abiit. Ampliſſimum de hujus monſtroſitatis causâ ulterius inquirendâ campum cæteris Naturæ Curioſis ſcrutatoribus relinquo.

[1689. d. 9. Nov. Kiliâ ab Exc. D. D. Majore Noribergam miſſæ.]

Fig. XVII.

OBSERVATIO LIII.
D. SALOMONIS REISELII,
De
Labiis Leporinis geminis, oculis clauſis & cœcis, & Fovea Cranii in vertice.

ANni 1688. 7. Novembr. natus eſt Vietoris Stutgardiani Georgii Raithii uxori undecimo partu filiolus clauſis oculis cum labio leporino gemino adſpici horrendo, qui verò ſaccharum cum butyro avidè lambiit, cum quidem omnes alii liberi ſani & ſine vitio veniſſent, cætera robuſtus & ſanus, niſi quod in vertice præter fonticulum habuit foveam dimidii taleri magnitudine in cranio quaſi per trepanum exciſo, tectam membrana tenui ſubflava & depili. Ad quem vocatus, mortem prædixi aut ſperavi citò expectandam. Altero die mortui cadaver aperiendum & perſcrutandum rogavi; ſed renuente matre accuratius tamen inſpexi & deſcripſi & ſignavi Notavi itaq; labium ſuperius cum maxilla ſuperiori & gingivis bis eſſe fiſſum, ita quidem ut ſiniſtro in latere per palati fornicem penetraverit magno vulnere usq; ad poſteriora faucium, remanente in medio labii parte concava, quam Cælius Rhodiginus Lect, Antiq. lib. 3. c. 31. Φίλτρον dici ſcribit, ad huc integrâ, ſed cui adhærens pars maxillæ recludebat dextrorſum rimam labii; In qua, ut & ſiniſtra maxillæ laterali parte videbantur fruſtula quædam carnea exſerta & prominentia, in quibus procul dubio dentes latebant, quia in inferiori maxilla unicus ex anterioribus dentibus ſiniſter nudus obſervabatur.

Naſus erat valde latus non ſine deformitate, ſed ſine vitio. Oculi firmiſſimè clauſi & palpebris recluſis, globus cum pupilla profundè abſconditus & quaſi humoribus exhauſtus apparuit.

In

In fovea verticis membranula hodiè nigra erat, quæ ſtatim poſt mortem vireſcens viſa fuit, cujus texturam una cum ſubſtrati cerebri diſpoſitione non licuit perſcrutari: ante quàm verò fonticulus ſimul expreſsè notatus fuit, & coronalis ſutura adhuc ſeparata, quod os frontis & bregmata ſyncipitis potuerint moveri, jungi & dividi.

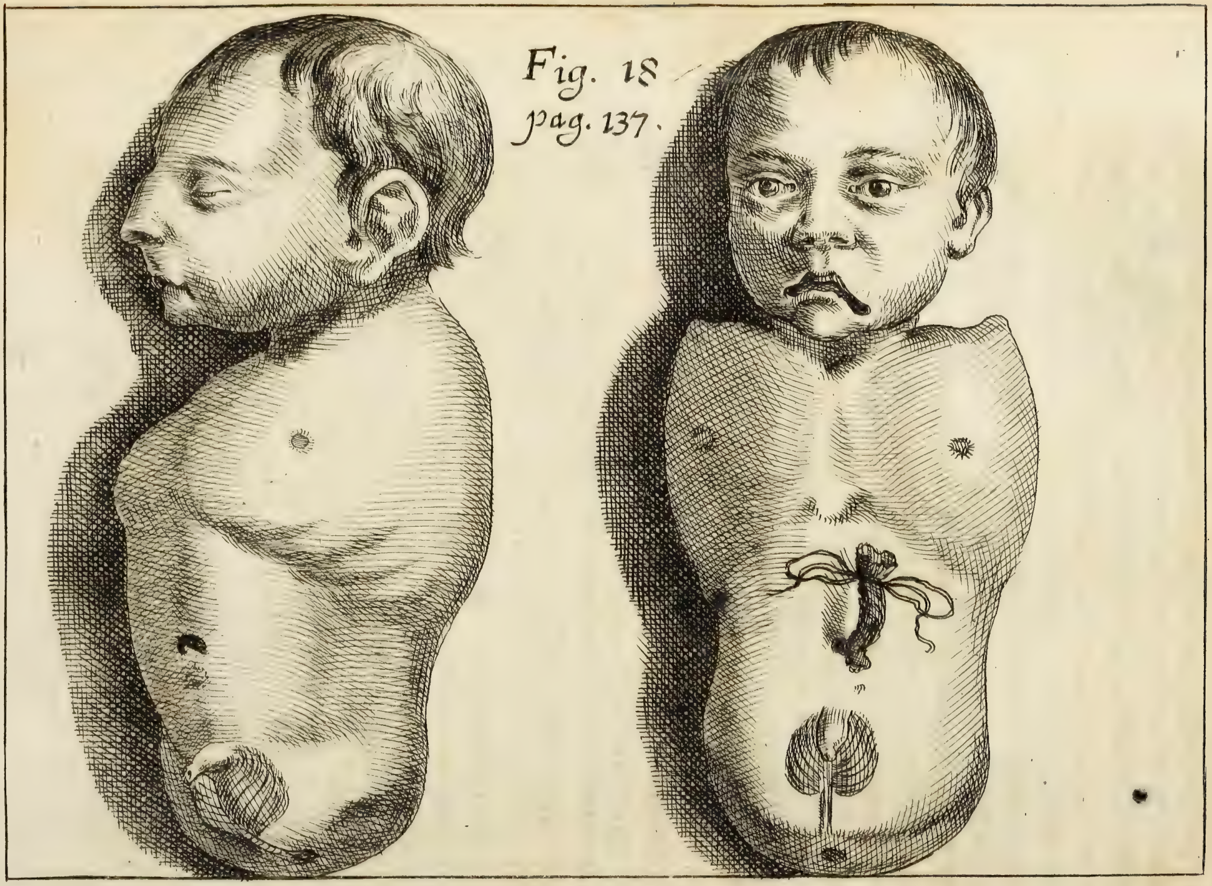
Vitia hæc ab impreſſione ſeu imaginatione mendici labiis leporinis deformati, & alterius cæci ſibi contigiſſe poſt medium imprægnationis tempus Mater recordatur, quæ ſimul à Cameli ſæpe occurrentis labiis & faucibus horridis territam ſe fuiſſe fatetur, quarum tamen notæ nullæ apparent.

Unde autem fovea cranii in vertice oborta fuerit, nondum inventa eſt vel ulla ſuſpicio, rarum interea hoc accidens obſervare volui & communicare unà cum labiis leporinis (quæ aliàs ſola non merebantur notari) & oculis cæcis quaſi talpinis natum & à matris infeliciſſima atq; fortiſſimâ impreſſione productum.

OBSERVATIO LIV.
D. SALOMONIS REISELII,
Infans truncus ſine artubus.

HAns Cunrad Hahn ruſtici de Wangen, pago Würtenbergico prope Stutgardiam ſito & uxoris Euphroſinæ filiolus natus eſt 10. Maji 1689. vivus facie plena & colore vivido, & baptiſatus nomine patris, non monſtroſus quidem, niſi quod capite grandi donatus eſſet, oris dextra pars deorſum retorta longiùs quam ſiniſtra deſcenderit, inibiq; tamen concreverit, uti lingua ipſa, firmiter, mandibulâ inferiori anterius bis diviſâ, nævum parvum in naſo & infra nares habuerit, anus quoq; concluſa fuerit, quam ut & oris connexionem cultro diſſecuit Chirurgus ſtatim poſt partum, ita ut poſtea & ſuxerit & pultem comederit, & excreverit fæces: ſed brachiis pedibusq; omninò caruit, quorum nec veſtigium nec cica-

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Fig. 18
pag. 137.

cicatrix apparuit, ſed levis quædam fovea ſuper acetabulum iſchii: in umbilico cæterum veſicula ſero diſtenta ſtatim à partu, qui difficilis valde fuit, viſa eſt. Scrotum criſpatum quidem ſed planum magis quam rotundatum, & molliuſculum fuit. Urinam miſiſſe non eſt obſervatum, niſi guttas quasdam; cum quidem circa præputium arenulæ hærerent. Mater ipſius poſt medium conceptionis tempus à mendico brachiis pedibusq; truncatis; humi repente terrefacta hunc defectum quoq; extremorum impreſſit embryoni. Sequentibus menſibus malè habuit forte non tam ob fœtus vitium, quam quod à militibus Gallis fugata, humi proſtrata, & verberibus malè tractata fuerit. Inſuper per tres ultimos menſes ex utero cruentæ & luteæ effluxerunt ſordes: quæ an ex putrefactis & colliquatis artubus venerint, cum eorum nulla alia fuerint ſigna, prudentiores judicent. Vidi 14. die adhuc viventem & delineavi obiter; 17. mortuus eſt. Poſtero die & accuratius inſpexi cadaver & deſignavi corpus tam ab anteriori quam laterali facie, quæ hic monſtratur verâ quantitate. Dein ſcroto aperto nulli teſticuli inventi ſunt, ſed mollis aliqua molecula. In vaſis umbilicalibus, quæ poſtridie decidere, ſiccatis verò adhuc veſicula illa agnoſci poterat. Cute dein circa inarticulationes artuum aperta, nullæ reliquiæ oſſium vel articulorum apparuerunt neq; in humero neq; in Iſchio, ſed loco acetabuli globulus potius fuit quidam ſeu tuberculum. Fonticulus capitis parvus erat & vix notabilis digito tangenti: frontis verò os aliquomodo humilius quam oſſa bregmatis, ſecundum ſuturam coronalem parùm diſtractam. Interiora viſcera non vidimus tam ob feſtinatum reditum, quàm quod naturalia credidimus, quia reſpiravit bene, comedit, bibit & excrevit.

Fig. XVIII.

OBSERVATIO LV.
D. SALOMONIS REISELII.

Ab Hernia male ſecta prolapſus perpetuus & fœcum exitus in inguine.

A Johanne Ottone Chirurgo & Lithotomo in Wildſpach Ducatus Würtembergici villa, cujus nomen propter ſequens facinus tacere debueram, quia aliàs ſæpe operator felix fuit, hernioſus vir Joh. Georgius Groll, lanio, menſe Martio Anni 1688. conſilium petiit non tam ſectione quam ligatura aut externo remedio juvandi. Ille verò quod aquoſam ſeu hydrocelen judicavit propter duritiem, & non ſine ſectione curandam inconſideranter putavit, ſtatim ſine Medici aut Chirurgi alterius conſilio vel auxilio, nec præviis Theologi præſentis precibus, ſine præparatione ulla aut fæcum detractione, potiùs ovis duriter coctis pridie datis, facto vulnere in inguine & ſeparato teſticulo tam per cultrum quam digitos (in qua ſeparatione vel dimidiam horam inſumſit) punctione voluit aquam evacuare, ubi verò loco aquæ albidi quid ſolidi protuberaverit, quod inſolitum & nunquam ſibi viſum pro pinguedine agnovit, adſtantes vero pro glandulis crediderunt, cum ſine dubio ipſe fuerit teſticulus. Conſternatus autem iſte temerarius ſector contra preces ægri ne pergeret in ſectione, ſi ſibi non fideret ſoli, noviter cultrum adegit & ſectione longa deſuper à pube incipiendo usq; ad punctionis primæ locum cum magnis ægri dôloribus & clamoribus, ut ſi cor perfoſſum fuerit, aperuit proceſſum peritonæi, unde cum tanto impetu inteſtina ipſa capitis magnitudine exciderunt, (quod tamen perfractè primò negavit maleſanus) ut quicquid tentaverit, reponere non potuerit. Cumq; fruſtraneos videret labores, turbatus & deſperatus vinculum à ſervo petiit, applicuit prolapſis inteſtinis voluitq; conſtringere, niſi impeditus

eſſet ab adſtantibus & ſpectatoribus, ipſoq; Nobiliſſimo Domino illius loci & ſubditi ſui patientis. Itaq; ægro in lectum repoſito ſanguinem copiosè manantem reſtinguere conatus per aquam aliquam atram à qua maculæ in inteſtinis ipſis in prima remotione linteaminum apparuerunt & excoriationes, unde corroſivam judicarunt Chirurgi, alii vocati non tam ad judicium quam auxilium ferendum, de quo tamen deſperarunt. Intra tres deinde dies cum ſanguis vix ſiſteretur & dolores augerentur, omniaq; in pejus ruerent, & gangræna metuenda eſſet, alius Chirurgus & Lithotomus Georg. Chriſtoph. Lutz Winſpergenſis eſt vocatus, qui Ottone auffugiente, multa diligentia & ſtudio eò redegit, ut præter ſpem poſt ſeptimanas fere tres inteſtinorum partes plurimæ reponerentur, pars verò adhuc exſerta maneret, per quam non tam fæces & mucus hîc, quam clyſteres infuſi illîc prodirent. Teſticulus verò dexter demum octava ſeptimana cum membranis vicinis reſectus eſt.

De tam nefaria & periculoſa & minus artificioſa ſectione cum non tantum Medici ſed & Chirurgi, vicini judicium tuliſſent, æger ipſe ſecundo Auguſti ad Collegium Medico-Chirurgicum Stutgardienſe, cum ſuo Chirurgo Lutzio venit inſpectionem paſſurus & ſententiam accepturus, an & quantum debeat ſuo carnifici potius quam artifici, quæq; ſit ſpes & eventus hujus prolapſus, reſponſum auditurus.

Inſpicientibus hinc mecum Excellentiſſ. Dominis Collegis, Dn. Joh. Georgio Gmelin & Dn. Joh. Caſparo Harlin, Chirurgo verò jurato Dn. Davide du Vernoy iſta venit figura in lanione quidem & robuſto homine annorum 38. ſed qui jam opificium ſuum ampliùs exercere non poteſt, ſed doloroſè corpus flectere cogitur.

In hac A. inteſtini coli pars eſt ſeu ſacculus prolapſus in rotunditatem à ſubditis inteſtinis protuberans, cui cutis pubis arctè adnata eſt, in cujus medio veſtigium quoddam inceptæ putredinis eſt glandula ſeu excreſcentia maculoſa, quiq; in plenilunio & humidiore tempeſtate augetur. Hujus membrana

rubra & quaſi cruenta, non excoriata tamen, an interior ſit, & heîc extrorſum verſa, quæritur, quod duo foramina videntur innuere, quorum ſiniſtrum C. aſcendit, dextrum B. deſcendit, neq; ſub membrana intermedia aliqua tranſeunt aut ſibi communicant. A duobus enim foraminibus usq; per putredinem ſerpentem rupta membrana reſupinata & extrorſum verſa hîc videtur, in latam extenſa convexitatem, quæ in naturali ſtatu concava & pervia ſed concluſa fuerat.

B. Foramen dextrum deſcendens ejusdem inteſtini notat, per quod clyſteres effluunt applicati, & aliquando mucus hîc notatus.

C. Foramen ſiniſtrum aſcendens, per quod fæces exeunt in veſica ſuilla colligendæ atq; mucus clarus, qui maximè jejuno effluit, qualis hodiè fuit, dum inſpiceretur. Hic mucus urinâ retentâ tantum educitur, urinâ verò fluente remanet. Fluit autem per viam ordinariam urina, ſed per alvum fæces nullæ.

D. Sacculus alius, in quo motus periſtalticus apparet, inprimis ſi digito vel ſtilo pungatur, & fovea non altum penetrans animadvertitur.

E. Teſticulus exſectus dexter, ſeu teſticuli reſecti locus vacuus.

F. Superſtes in ſcroto teſticulus ſiniſter.

G. Manus pudibunda tegens cum ſtrophiolo virgam.

Concluſum itaq; eſt: 1. quod Lithotomus hic ſiniſtrè herniam inteſtinalem pro aquosâ putarit.

2. Quod teſticulum ipſum imprudenter punctione læſerit, quem pro glandula aut pinguedine judicavit.

3. Puncturam ſeu fiſſionem à peritonæi vagina incipiente ad primam punctionem denuò male fecerit, & inteſtina ſimul læſerit.

4. Inteſtina hæc læſa & prolapſa deteriùs vinculo conſtringere voluerit.

5. Sanguinem effluentem aqua aliqua ſtyptica acri ſiſtere dum

Fig. 19.
pag. 140.

dum voluerit, potiùs læſerit inteſtinum, unde maculæ, putredo & foramina oborta, per quæ inteſtinorum fæces ipſæ elapſæ fuerunt.

Ideoq; cum ægro ſuo propter ſumtus & ſiniſtram tractationem convenire debeat, aut ſupremi Judicis ſententiam expectet.

Fig. XIX.

SCHOLIUM.

DE hoc caſu, Excellentiſſ. Dn. D. Joh. Jac. Wepferus cum legiſſet, qui omnia rara & quærit & obſervat, tale judicium tulit, menſe Octobri præſens Stutgardiæ: Affectus erat Enterocele, quam falſo Caſtrator credidit hydrocelen fuiſſe: magno errore & cum ignorantiæ deteſtandæ culpa: facile enim dignoſci poſſunt hi affectus. Nam in hydrocele tumor occupat ſolùm ſcroti alterutram partem: proceſſus peritonæi in illa ſi ſola ſit non tumet. Durities ſola non ſufficit ad denunciandam hydrocelen; occurrit etiam in illa enterocele, quæ Oſſeocele vocatur, ſcil. in qua inteſtina jam ad ſcrotum deſcenderunt. Hæc gigni poteſt ſine ileo ſeu miſerere mei, ſi proceſſus amplus ſit. Hæc Clariſſ. Wepferus.

Cæterum inteſtina vulnerata & prolapſa extra abdomen ſæpè coaluiſſe quodammodo, ſed quæ feces per multos annos effuderint, hiſtoriæ plures docuerunt.

OBSERVATIO LVI.
D. SALOMONIS REISELII.

Circuli graminei viridiores & pinguiores reliqua area ſterili & contra.

CUm Buxovillæ in Reſidentia Illuſtriſſimi Comitis Hanovici degerem, in montis ſupplicio dicati & Galchsberg dicti, arenoſi plurimum & aridi radicibus, quæ

per jugum circiter mille paſſibus decurrunt, obſervavi primùm obiter, hinc Anni 1668. Aprili intra 500. paſſuum longitudinem menſuratos accuratiùs plurimos circulos ſeu potius ſerta gramine feraciori, lætiori & viridiori, quam vel ipſorum circulorum area vel reliqua montis planicies erat, ſignatos; modo perfectè ſphæricos, & tam amplos, ut ab equorum exercitio & verſatione remanere & imprimi ſolent, modò fractos per dimidium vel per partes, modò duplices vel triplices: ſimilesq; aliquos ibidem etiam in pratis pinguibus ſed ſua locupletiori ſegete ſuperbientes, quales alibi locorum tùm non memini viſos aut ab aliis obſervatos, niſi quod poſtea Amicus quidam Naturalium ſcrûtator Marſilius Sebaſtiani Paſtor Wiſpetenſis dixerit, ſe circa Wisbaden, ubi habitabat, talia inveniſſe in Comitatu Naſſovio Idſteinenſi: & Excell. D. Joh. Georg. Greiſel, Anatomiæ Prof. P. apud Viennenſes, & Medicus Caſtrenſis Cæſarei exercitus in hibernis Wormatiæ affirmaverit, ſeſe ex fungis coronata talia ſerta animadvertiſſe. Cui verò contrarium vidit Conſultiſſimus Joh. Brandes J. U. L. & Wormatienſis tum temporis Reip. Advocatus in Transfeld oppido Ducatus Brunſvicenſis Grubenhagen, nempe circulos aridos in planitie reliqua pingui. Hinc cum Stutgardiæ viverem A. 1679. Septembri in horto domus prope Winneten, quæ Sereniſſimo Domino Adminiſtratori, Duci Wűrtembergico peculium eſt, obſervavi circuli fungis hinc inde obſiti arcum in chorda triginta greſſibus latum, qui circulus aliis annis integer fuit, ut à decem annis inibi notavit Præfectus. Tales quoq; vidi in pratis prope Stutgardiam, nec non circa Schorndorff oppidum Ducatûs plurimos inveniri dictum eſt mihi.

An & quomodo mutati fuerint Buxovillenſes illi circuli, â ſucceſſore meo L. . . . Roſâ petii, & reſponſum adhuc expecto.

Quod & alibi locorum ſimiles orbes reperiantur, ſi quærantur, dubium non eſt.

Unde verò originem & formam aliquando tam perfectam ducant,

ducant, ignorare me adhuc fateor. Vulgus cauſam refert in Sagarum choreas, falſo: cum ab illarum veſtigiis quæ omnia perdere tentant, locum ſterileſcere credibilius ſit, ſi choreas fecerint.

Ab equorum veſtigiis Buxovillenſes præſertim poſſet quis conjicere, cum illic loci Comites Hanovienſes Circum ſuum & Hippodromum ſervaverint, ibiq; armorum exercitia habuerint, ſed ante plusquam triginta annos; aut ſi mavis, ab excrementis, alvi & arma urinæ intermiſtis, itemq; ſudoribus & effluviis ungularum ortos & natos, niſi videas etiam in pratis aliàs pinguibus, ubi equi non ſunt circumacti.

A pecudum & jumentorum aliorum ſordibus potuiſſe provenire tam perfectam & amplam figuram vix quisquam ſibi perſuadebit, quamvis parvi cumuli gramine hilares ſæpe oriantur. An à latentibus mineralium Spiritibus, qualium ferax eſt iſta terra Hanoica, formatus fuerit hic luſus naturæ, affirmare nolo, quandoquidem à mineralium metatallorumq; vaporibus terram potius areſcere & e-uri monſtrent metallurgi. Liceat tamen conjecturam quandam facere ex occaſione ejus, quod de Cœli flore ſeu purgamento ſtellarum, ut vocant, aſſerit Balduinus Clodius Archiater Anhaltinus in Officinæ Chymicæ pag. 54. das fällt im Meyen/ um Pfingſten des Nachts auf die Wieſen/ ſiehet wie Rotz/ zittert und fällt zerterlicht in einen Zirkel herumb. Siquidem meteorum hoc ſulphureum, viſcoſum & pingue, de quo Theophraſtus Paracelſus lib. de Meteoris multa nugatur, cum globo & ſphæra effluviorum ſua decidere & ubi decidit in terram diffractum velut ex aqua ſaponata à pueris inflatam bullam ſeu veſiculam, formare circulum ubi rumpitur in plano, rationi eſt conſentaneum, indeq; ſimul pingueſcere poſſe gramen in ejusmodi circulis magis quam in interna & circumjacente area, Verùm cum & alibi dicta purgamenta ſine dubio & ſine tali circulorum productione ubivis locorum, cur non & crebrius inveniantur ejusmodi circuli, itidem me neſcire agnoſco.

A ful-

A fulmine aut turbine fortaſſis & pingues tales & aridos orbes poſſe gigni credibile eſt pro ratione particularum, quæ per vorticem rotatum usq; ad terram procumbunt in planum rotundum, ſive ſint illæ ſulphureæ, nitroſæ, vitriolatæ, igneæ, ſalinæ, aut ex aliis etiam venenatis, arſenicalibus, aliisq; peſtiferis mixtæ, cujus vires & virtutes ex Vorticis aêrei violentia Anglicè à Spouth diſcemus, qui molem aquæ marinæ in altũ evehit, monſtrante Johanne Mayow in Tractatus Medico-Phyſici c. 11. & depingente tab. 6. fig. 1. & 2. qua in re quod mecum conſentiat Clariſſimus Sturmius Prof. Matheſ. & Phyſ. Altdorffinus, ex literis 26. Martii 1685. ad me videre eſt: De circulis illis, quos alibi viridiores & pinguiores, alibi verò aridiores ambientibus cæteris pratorum camporumq; partibus, & quidem ibi locorum obſervatos ſcribis, ubi equos in gyrum actos eſſe non ſit credibile, ſic ſentio, aut ſi mavis conjicio. Eſſe hoc effectum ventorum illorum qui vorticis more ex nubibus haut rarò deſcendunt ac in terra circulos perfectos deſcribunt, turbines dicti. Hi verò, prout halitus nitroſos aut fœcundos, vel cauſticos & corroſivos in prata camposq; ſimul afferunt & effundunt, ita fertilitatem aut ſterilitatem inducere poſſent; & prout vel plenos abſolvunt ac iteratos circuitus, vel ſubitò ex alio flatu vel alia cauſa in ſua gyratione impediuntur, ita circulos illos integros aut mutilos detornarent; & ſi contingat (uti plerumq; contingit) ejusmodi turbinem unà cum nube ex qua ſpirat progredi, contingit etiam aliquando plures inter ſe componi & per contactum jungi.

OBSERVATIO LVII.

D. SALOMONIS REISELII.

Mutata locorum ſituatio.

QUod Anni III. Obſ. 58. de mutata locorum ſituatione in arce Greiffenſtein, Schaumburg, & in fortalitio Königsſteindictum eſt, ubi jam loca videantur, quæ ante

ante plures annos latuerant: id Stutgardiæ quoq; & Böblingæ & Nordlingæ verum eſſe Anno 1684. diſcurrebatur, quando ex arce Ducali turris & templum Canſtadii, dimidia hora diſtantis, obſervabatur: cujus antea ne cuſpis viſa fuerit, quod à Joh. Kiefero, Medico Argentoratenſi olim mihi dictum fuiſſe recordor. Sic Böblingæ, oppido Würtembergenſi pagum Holz-Görlingen nunc quoq; conſpici, quod ante plures annos viſui non occurrit, dictum eſt à fide digno. Ita in Waldenbuch villa Würtenbergica nunc videri Steinebronn pagum, & prope Weil, Holtzmaden, antea latentem: Sic Nordlingæ, urbe Imperiali, Harburg adſpici antea occultatum, tum relatum eſt. E contra Eslingæ in ædibus Caſparianis aliisq; nunc pagum Bergheim totum in monte proximo conſpici, à quo ne turris culmen olim notatum fuerit, aſſeruit Ampliſſimus autoptes Dn. Adam Ulricus Schmidlin, Conſiliarius Würtembergicus, cæteroquin in Matheſi & Naturalibus curioſiſſimus.

Ut obſervatio certior eſſet circa Canſtadium per tubum opticum emenſus ſum altitudinem eminentem ſuper montis jugum per longam declivitatem deſcendens, & inveni totum Templi tectum ſuper eminere montis jugum: quæ variatio poſt plures annos notanda fuerit. Hujus Canſtadienſis mutationis rationem quidam afferebat, quod arbores iſtic conſitæ nunc erutæ liberiorem viſum donent. Sed hoc inde non venire & loci conditio, qui monticulus eſt interjacens vinetis ex cultus, & incolarum relatio negat.

De cujus cauſâ, quam Excell. Witzelius ſubſidentiam putavit, paucis quædam: Chriſtianus Kurſnerus Marpurgenſis in Diſputatione Phyſica de Primævo & Hodierno Telluris ſtatu habita Marpurgi A. 1684. ſub umbone Exc. Dn. D. Joh. Jacobi Waldſchmieds credebatur mihi de hujus mutationis cauſis aliquid attuliſſe, cum ipſe Dn. Præſes in Epiſtola adjecta laudatoria ſcribat, ſe non latere, quæ Ephemerides Germanorum de ſubſidentia montium habent, apprimè pro hoc ſcopo, quò Autor collimat, facientia. Sed ne verbum de hac particulari

mutatione dixit, quamvis inæqualitates, verrucas, tumulos, ſubſidentias & fragmentorum congeriem terræ hiulcantis, & divulſæ vi ignis ſubterranei, vel aquarum colluvie, vel aliis cauſis introductas adducat: qui Telluris variatam faciem ab abyſſi diſruptione & cataractarum apertione in diluvio eveniſſe, quæ antea tota plana & æqualis fuerat, & à fontibus Paradiſi irrigata, aſſerit; quod aliorum cenſuræ relinquo. Verùm Johannes Baptiſta Ricciolus S. J. Ferrarienſis Almageſti novi tom. 1. part. prior. l. 2. c. 12. De montium Decremento & Mutatione Rotunditatis Terræ, Littorum &c. accuratius exponere videtur, quando talia ſcribit: Tria inprimis argumenta perpetuæ mutationis, rotunditatis Terræ, & decreſcentiæ montium habemus. 1. In ipſis Montibus. 2. In planitiebus 3. In litoribus maris. 1. quoad primum: certum eſt experimento illud Job. 14. Alluvione paulatim Terra conſumitur. Aquæ enim pluviales, fluviales, torrentium, niviumq; liquatarum, latera montium corrodunt; unde fundamenta ædium in montibus denudata cernuntur, aut ædes ipſæ è ſummis montium ripis pendentes, jam jamq; caſuræ, aut ſemi rutæ. Hinc fundamenta Capitolii Romæ nunc apparent, & alia de quibus Georgius Agricola l. 3. de ſubterraneis cap. 1. Occulta autem inſidiantium aquarum cuniculis, perterebrantur paſſim, ac ſuffodiuntur iidem montes, donec fatiſcant, & labantur magnæ terrarum moles, quas Itali *Labinas* à labendo vocant; tantæ aliquando ut pagos integros, & oppida ſecum in ſepulcrum traxerint; quod pago *Piuro* in finibus Helvetiorum noſtrâ memoriâ evenit, obſtructo inde Clauena fluvio, & aliis ap. Plin. l. 2, c. 91.

Clariſſimus Dn. Joh. Chriſtoph. Sturmius Prof. Phyſ. & Matheſ. Altdorffinus A. 1685. Martio, reſpondet mihi interroganti ſic: Quod attinet loca noviter conſpecta ex humiliore loco, ex quo antehac conſpici non poterant, ejus rei rationes Te rectè ex Ricciolo adduxiſſe autumo: neq; obſcuras ac difficiliores cauſas quærendas eſſe puto, ubi faciles & obviæ poſ-

ſunt

ſunt phænomena declarare. Neceſſum enim eſſet in hoc caſu, aut loca viſa, aut locum obſervationis elevata altiùs fuiſſe, aut obſtaculum quoddam interpoſitum hactenus, & parte remotum eſſe. Prius illud inexplicabile foret; poſterius hoc planum eſt poſſibilesq; cauſas habet, quas adduxiſti.

Quibus ego acquieſco, quicquid alii ſentiant.

OBSERVATIO LVIII.
D. SALOMONIS REISELII.
Saliva ad nauſeam usq; dulcis.

SAliva ſaccharina Olai Borrichii Ephemerid. Nat. Cur. Anni III. Obſ. 237. invitat me ad hiſtoriam ſimilem recitandam Monialis cujusdam Wormatienſis, quæ circa Paſchatis feſtum Anni 1671. per ſeptimanas aliquot dulcedinem quandam ad nauſeam usq; in ore ſenſit, cum quidem aliàs dulcia amarit, qualem ante annum, ſed non ita diu guſtavit. Hæc cæterum ſana, & vultu roſeo nihil doluit, niſi quod quotannis brachia & manus impetiginoſas & prurientes habuerit, metuens tamen aliquid morboſi ſequuturi, conſilium à me petiit.

Ego primùm Rhabarbarum ſuaſi per aliquot dies, quod ſatis commodè dejecit: dein quod obſtructionem lymphæ in glandulis & vaſis ſalivalibus, aut præcipitationem ſalis vel acidi alicujus judicaverim, præcepi Clyſſum mineralem additum ſucco chelidonii minoris & acetoſæ expreſſo, à cujus in ore detentione, collutione, atq; deglutitione dulcedo illa brevi variavit & intermiſit alterno die, ita tamen ut acredo poſt illam ſit ſubſecuta, & circa uvulam moleſtia aliqua, poſtea verò in priſtinum ſtatum redierit guſtus.

Convenire noſtram hanc Borrichiano tàm quoad ſymptomata, illîc ulcuſcula linguæ, hîc acredinem & moleſtiam, quàm quoad Curam, ſcilicet aperientia & antiſcorbutica, quivis videbit. In alio Practico non accurrit mihi ejusmodi Affe-

ctus, quantum obſervavi, niſi in Franciſco de le Boe Sylvio Prax. Med. lib. 1. cap. 51. qui legi meretur, quando numerat. §. 11. Inter qualitates ſenſiles vitioſas, Salivæ ſaporem faſtidiosè Dulcem. & §. 14. inquit: Saturni ſaccharum æquans vèl ſuperans quærendus in Sero ſimili undecunq; tandem orto. Nam difficile eſt admodum omnes in corpore noſtro Humorum ſecundum Qualitates penè innumeras obvenientes Mutationes exactè explicare, cum ignoremus plerumq; quibus qualibusq; Alimentis fuerint uſi Ægri, & inprimis à quibus qualibusq; tam mirè alterentur ſapores, Odores, Colores ac cæteræ Humorum noſtrorum Qualitates; & quidem meo ſaltem judicio, propter neglectam à plerisq; Chymiam, ut ita dicam Experimentalem ac Poſtulatorum loco paſſim à plerisq; habita & imprudenter obtruſa. Pergit §. 29. Dulcedo Salivæ faſtidioſa curabitur fortaſſis per Conchilia & ſimilia mediocriter calcinata, ut & Salia volatilia aliquantò acriora, quin Salia quoq; fixa, nec non Acida ſatis acria, deniq; Salſa cum Acidis juncta, Salem puta Tartari Vitriolatum & ſimilia; licet hactenus illis non ſim in hunc finem uſus, quoniam nullus mihi talis evenit Caſus curandus, à quo in ejus naturam & curandi modum inquiſivi accuratiùs, præſentesq; formavi conceptus. Hæc Sylvius, cujus Indicationes & noſtris conveniunt.

Sed memini me poſt Febrem tertianam brevem quidem A. 1680. ſaporem dulcem inveniſſe in me ipſo, brevi tamen evaneſcentem. Similiter in muliere poſt Quartanam Tertianaria faſtidioſam ejusmodi dulcedinem notavi An. 1685. hîc Stutgardiæ. Inde non ſolum Acidum & Alcali tanquam unica & ſufficientia morborum principia, ſed alias quoq; Hippocratis ἀκρώτητας ſexcentas juxta Sennerti, Bohnii, Frider. Hofmanni & aliorum mentem perſcrutari debemus æquè anxio examine, ut fecerunt aliquot Auctores circa Acidum & Alcali. Illi enim Inſtit. l. 2. part. 2. c. 8. Humores p. n. degenerantes diſtinguendi ſua δυνάμει, ex cujus coctionis vitio, & quæ cauſa degenerationis. Iſte Epiſtolam ſcripſit de Alcali & Acidi inſufficientia pro Principiorum ſeu Elementorum Corporum

natu-

naturalium munere gerendo. Hic exercitationem acroamaticam noviſſimè edidit: De Acidi & Viſcoſi pro ſtabiliendis omnium morborum cauſis, & alcali fluidi, pro iisdem debellandis, inſufficientia. Sylvius ex triumvirali humore, Schenckius & Barbatus ex ſero, Carolus Piſo ex ſeroſa colluvie, David van der Becke ex ſolis ſalibus omnes morbos deducere allaborarunt.

[Stutgardiâ Auguſtam Vind. 1689. 18. Nov. miſſæ.]

OBSERVATIO LIX.
D. THEODORI CAROLI.
De
Arbore Cinnamomi.

INcidi nuper in Miſcell. Nat. Cur. Dec. II. Ann. IV. obſ. 6. ubi de natali Cinamomi loco illiusq; à Caſſiâ ligneâ differentia, agitur. Solius inſulæ Ceylonicæ incolam Cinamomi arborem non inglorius Novi Orbis Scriptor Cleyerus contendit. Diverſis contra Indiæ locis, ipſiq; etiam Sinæ communem facit Ampliſſ. Breynius Ephem. Dec. I. Ann. IV. obſ. 130. cui de Sina adſtipulatur I. Neuhofius Itinerarii ſui Sinici pag. m. 356. qui ſatis graphicè illam Cinamomum ferentem arborem depingit, quod ſcil. ad Citri magnitudinem aſſurgat, floribus, gratiſſimum ſpargentibus odorem, niveis ſuperbiat, fructumq; Olivæ ſimilem ferat, divideſcentem in principio, nactâ verò maturitate, piceâ nigredine (cæruleo colore, juxta Grimmium in A. H. Vol. 5. pag. 227.) inſignitum, ligno omnis odoris ſaporisq; experte. Sed nec Americanæ & Antillæ Inſulæ nobiliſſimâ hac Arbore deſtituuntur, teſte Rochefortio in deſcriptione illarum Inſularum pag. 145. quanquam quæ ipſe de illa refert, non omnimodè cum aliorum relationibus conveniant, ceu nec alios, quos hac in re conſului, penitus ſibi conſtare, quod ferè circa quævis Exotica fieri ſolet, deprehendi; quæ tamen

ulcera tangere, mei non eſt inſtituti. Refero ſolùm, quæ ocularis mihi haut ita pridem in portione ramuſculi ab arbore Cinamomi deſumpti, ſuppeditavit. Habet illa ramuſculi portio craſſitiem digiti mediæ magnitudinis, cortice inveſtitur membranaceo tenui, in triplicem tamen lamellam diviſibili, quarum extima facie ſuâ exteriore glabra, fuſca, luteis variæ magnitudinis maculis inſignita, interiore punicea obſcurior, illam excipientes binæ ſubjacentes, armatis commodè internoſcendæ oculis, nullam coloris diſcrepantiam exhibent, ſuâ utræq; fuſcedine non ineleganti conſpicuæ. Odorem de cætero concretum hoc corticale, ſive deguſtatum ſive manibus tritum, exhibet fragrantiſſimum, ſaporem vero jucundiſſimum, mediocriter acrem, aromaticum, linguam elegantiſſimè titillantem. Detracto hoc membranaceo cortice, tenuiſſimum oculis ſiſtitur velamentum ex gilvo nigricans, ligno immediatè ſuperinjectum, ex tenerrimis filamentis per longitudinem decurrentibus, conflatũ, quo abraſo, ipſe bacillus ligneus comparet, ſatis firmus duruſq;, eo fere, quo Lignum Saſſafras modo ſubrubicans, per cujus medium albicans ſpumoſa ſpongioſaq; excurrit medulla, exigui ſtraminis craſſitie, è qua Soli expoſita argentea quaſi punctula hinc inde emicant. Lignoſa ſubſtantia leviter raſa odorem omnino gratiſſimum, qualis ab ipſiſſimo prodire ſolet Cinamomo, ſpargit. Guſtus, Olfactusque judicio ſi ſtandum, ex genuina Cinamomi Arbore deſumptum illum fuiſſe, colligere difficile non eſt. Lignum vero Cinamomi quis porro odoris expers eſſe, quod Scriptorum pleriq; aſſerunt, ſcriberet? Propius quoq; Ligno Saſſafras, quàm ſalici accedere, ipſa ocularis inſpectio perſuadet. Cinerei vero à Val. Cordo, Rochefortio, aliiſq; memorati corticis, ſub quo laudabile deliteſceret Cinamomum, nulla hîc veſtigia comparent. Lucidiora de his dabunt alii. Addo ſolùm, differentiam Cinamomi & Caſſiæ ligneæ ſatis eſſe evictam per Scholium Cleyerianæ obſervationi additum. Ceu vero in evehendis Cinamomi laudibus occupatiſſimos invenio pleroſq;

roſq;, ita rariores fere ſunt, qui Caſſiæ ligneæ excellentiam ſua commendatione proſequuntur. Eſt tamen, qui illius curam gerat, ipſiq; adeo Cinamomo illam præferat, Ang. Sala, Append. Hydrel. cap. 4. quod & largiorem olei quantitatem deſtillatione exhibeat, & reſiduum ab illa deſtillatione, adeo non deſes virtutibusq́; exhauſtum aromaticis ſit, ut factâ potius Malvatici, Vinivé Hiſpanici affuſione, hincq; legitime odornatâ deſtillatione, adeo nobilem reddat Aquam, quæ cordiali ſuâ & aromaticâ virtute omnes Cinamomi aquas longe exuperet.

[Leomontio A. 1689. d. 19. Novembr. Auguſtam Vind. miſſa.]

SCHOLIUM.

PRout multorum Vegetabilium multa in uno eodemq; genere eſt diverſitas, ſic idem etiam de Cinnamomo adſerere, quid prohibet? Ut ita, licet cæteroquin in quibusdam conveniant, alia fortè ſit in America, alia in Sina, itemq́; alia quæ in Ceylon naſcitur Cinnamomi ſpecies. Cum verò omne, quod hoc tempore ad nos per Batavos advehitur Cinnamomum, ex Inſula hac depromatur, vel hujus reſpectu, Cinnamomi arborem ſolius Ceylonicæ Inſulæ eſſe incolam, dicere liceat: niſi præſtantiſſimum Cinnamomum ſoli Ceyloniæ, cum Nobil. *Cleyero*, adjudicare, reliquum vilioris conditionis aliarum etiam regionum germen facere, atq; illius ad differentiam, Caſſiæ nomine, multorum diſceptationes jam olim etiam experto, vocare libeat. Cæterùm de cinereo cortice, cujus in fruſtulo Exc. *D. Autoris* nulla comparent veſtigia, nemo dubitare poteſt, poſtquam tot oculati teſtes eundem nobis expoſuerunt, quamvis cauſam cur idem ab Incolis detrahatur, apud neminem invenire hucusq; potuerim. Eandem cineream membranam tum in ligno cinnamomeo, tum in cortice à ligno avulſo, in Muſeo ſuo etiam habuit Clar. *Ol. Wormius*, quod *lib. 2. cap. 15.* teſtatur. Mihi quoq; talis eſt cortex, licet plurimorum annorum ætatem habens, odore tamen & ſapore, etiam

minus

minùs arctè cuſtoditus, adhuc ſe commendans, qui itidem membranâ ejusmodi albicante, modò in aliquibus partibus craſſiore tectus conſpicitur, quæ ſeparata exiguum & ferè nullum ſaporem odoremvé dimittit; ut ita, vel hoc nomine, ceu inutilem, in recentis corticis collectione, eundem ſeparari atq; abjici, credibile ſit. Caſſiæ ligneæ autem tantum encomium quo jure *Ang. Sala.* ſcripſerit, non ſatis capio, neq; adſenſum à me extorquere ipſe valet; ut laudatiſſimi Cleyeri, in *cit. Ephem. loc.* prolatæ deciſioni adquieſcere malim, eam quidem bonum oleum deſtillando largiri, quod tamen minimè odoris ſaporisve ſuavitate oleo, è Cinnamomo vero prolecto, æquiparari poſſit: Copioſioris etiam olei ſpem inconſtantem adcuratiſſimus *D. Dan. Ludovici Diſſ. 1. Pharmac. mod. ſec. applic.* agnovit. Quin & acutè ſatis Exc. *D. Paul. Ammannus Manduct. ad mat. med. pag. 103.* Caſſiam ligneam revera eſſe ligneam, i. e. inſipidam pronunciat. Quæ cuncta ſi de Caſſia, prout hodie ad nos adfertur, inq; pharmacopoliorum uſum communiter cedit, accipiantur, eſſe veriſſima, quilibet facto examine facilè deprehendere poterit. Qua ratione etiam laus, quæ ipſi à *Joh. Hartmanno not. ad Baſil. chim. Crollii*, & *Tyroc. chim. Beguini* ſcribitur, vacillat, dum & Caſſiæ ligneæ ſaporem cum acumine fortiori & magis oleaginoſum eſſe adſeritur, & oleum quoq; ex ea deſtillatum fortius majorisq; virtutis eſſe, maxime conſentaneum pronunciatur.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO LX.
D. JACOBI WOLFFII.
Spiritus vini vel frumenti medicinam domeſticam non temnendam in variis affectibus ſubminiſtrat.

Quemadmodum nemini ſuadeo, ut in Medicina *theoriam* negligat, & illam præcipuè, quæ fundamenta ſolida & ſolita ad ipſam artem diſcendam ſternit atq; ſuppe-

ſuppeditat; quia nimirum ſine illis exquiſitus & religioſus Medicus exiſtere non poteſt: ita tamen non poſſum, quin *praxin vel experientiam* medicam ſummi faciam, eamq; ratione finis ultimi atq; initii vel fundamentorum medicinæ ſeriò inculcem ac ſuadeam omnibus iis, qui ad hanc artem adſpirant, ut eandem neutiquam ſpernant, ſed ſeriò venerentur ac venentur. Sine dubio enim multorum fundamentorum medicorum & *theoriæ* mater fuit *experientia* iisq; anſam olim dedit, & etiamnum hodie, vel quotidie fortaſſis id intendit atq; veternum excutere ſatagit multis nolentibus volentibus in variis rebus obſcuris, quatenus eadem *experientia* nos erudit, & ad firmiora atq; veriora obtortô quaſi collô ſubinde trahit. Dictô illo modô interdum reſipiſcentes & minùs refractarii naturæ myſtæ aut miniſtri ingemere tenentur: *hoc prius, vel à priori non putaram.* Proinde unicam experientiam ſolidam cujuspiam ſimplicis, felicis & ἀξιοπίϛȣ (licet cœci reputati) Empirici majoris facio, quàm lyncei Φιλάυτȣ & infelicis alicujus decem rationes & ſpeculationes in Theoriæ palæſtra vel cathedra etiam multis ſyllogiſmis, ſophiſmatibus aut fallaciis (in fine tamen Andabatarum more) defenſas. *Tutius itidem ex praxi colligere Theoriam*, quàm inversô modô procedere Phyſicos atq; Medicos in multis arbitror; veluti ex Medicina Practica multa etiam haurit Phyſica Theoria, adeò ut hæc ſæpe ibi incipiat, ubi illa in ſuis fundamentis (ex Chymica, anatomica atq; therapevtica &c. praxi, nec ſolâ illa ſpeculatione contenta hauſtis) deſinit. Sed de his ſpero me aliquando pleniùs acturum in *conſideratione Agyrtarum & Empiricorum, uti & commodis ex hoſtibus iis medicorum capiendis; item in medicina domeſtica vel facilè parabili atq; in medicina vel curationibus caſu obſervatis.* Ut pauca quæpiam intentioni meæ conſona jam de ſpiritu vini adducam; uſus illius à priori minùs congruus videtur in inflammationibus; apprimè tamen utilem illum comperi in faucium inflammationis & anginæ intio. Spiritus ejusmodi ſimplex vel compoſitus etiam in raucedine, tuſſi,

coryza aliisve capitis catarrhis aut defluxionibus, per paucos dies continuatus, prodeſt; præſertim ſi dicta mala oriantur ab aucta, corrupta, nitroſa quaſi, & in motum concitata lympha, tempore frigidæ atq; udæ tempeſtatis, veluti quidem in vere atq; autumno iſtiusmodi mala metuenda ſunt. Nuper etiam ſuaſi commodè præſervationis gratia ſpiritus vini ſolius vel ſpiritus aniſi, aut fœniculi uſum pro tuſſi epidemiâ puerilem ætatem inprimis invadente, & Thuringiâ admodum graſſante, cui contagium & malignitas quæpiam etiam addita erat, & nondum feriatur. Pro dictis ſcopis obtinendis verò exigua portio dicti ſpiritus in ore crebrò detineri, imò etiam plane à ventriculo aſſumi poteſt. Retentô ſpiritu illô in ore clauſo ſimiliter moleſta narium obſtructio in coryza ſolvitur, & mucus ex ipſis promtô levamine excutitur in muccinia: hæc ſi calida & ſicca naribus admoventur, citiùs illius effectus, vel neutrius quaſi morbi, finis expectandus eſt. In dictis affectibus (etiam præſervationis loco) ab uſu & ore expedit arcere acida, vina, & quæ ſapore & conditione ſuâ accedunt ad iſta, videlicet poma, pyra, pruna, etiam nuces & nuclei atq; ſemina oleaginoſa varia, licet ſubdulcia primò appareant, propter occultam quampiam poteſtatem laceſſendi fauces in illis ſæpe latentem. Similiter fugere decet pulverulentum aërem & loca, nec non corruptas & rancidas res, atq; auram potumq; frigidum, quantum poſſibile eſt. Potu verò ejusmodi frigidô in febribus alioquin, admodum licet expetitô, ſæpe faucium inflammationem invitari aut concitari opinor; de quo fortaſſis ætiologia non è longinquo petenda foret. Præterea ſpiritum vini extrinſecùs aliquoties à ruſticis & plebejis (cùm Altenburgi adhuc ante aliquot annos praxin medicam exercerem) in inflammatione oculorum & lippitudine commendari atq; uſurpari obſervavi; quod tamen timiditate aliquali tacitâ retractus nondum auſus ſum confidenter aliis ſuadere. Aſſumtum iſtiusmodi ſpiritum vini nuper etiam caſu quaſi obſervavi lumbricis puerulorum reſiſtere, iſtosq; expellere per alvum; quod

ſpiritus

ſpiritus naſturtii procul dubio citiùs præſtaret; de quibus itidem rationes fortaſſis haud difficulter reddi poſſent. Perſuaſum autem poſthæc mihi habeo ſpiritum vini vel frumenti in domeſtica, militari aut peregrinantium (ſeu variâ ratione iter facientium) medicina, ſi non præcipuum in affectibus quibusdam, certè non ultimum tamen locum ſibi vendicare; quando nimirum iſte decenter nec imprudenter in uſum admittitur, ne alioquin in *Caſp. Hoffmanni* aliorumq; ſiniſtrorum Patronorum ſuſpicionem ſive cenſuram cadat. Videtur tamen dictus ſpiritus guttam roſaceam augere in iis, qui illi obnoxii ſunt aliàs; in teneris etiam corporibus ipſe ſpaſmi fermè tentationes aliquantisper excitare obſervatur. Hæc & ſimilia plura experientiæ uberiori committo, meisq; meditationibus, ad excolendum & edendum illa aliquando reſervo. Reminiſcor inſimul hac occaſione eximii Theologi atq; viri prudentiſſimi in Comitatu Rutheno, qui liberis ſuis fatebatur ſe à teneris annis non denegaſſe parum interdum ſpiritus baccarum juniperi, eôq; uſu illos ab Epilepſia tutos fuiſſe arbitrabatur. Non temnendi etiam uſûs eſſe hunc ſpititum aſperis aut Septentrionalibus in locis opinor, qui ſi cum rhob earundẽ baccarum in eſſentiam aut mixturam redigeretur, fortaſſis in domeſtica medicina præſtans medicamentum pro variis affectibus (imò non admodum cedens theriacali mixturæ vel alexipharmaco medicamento) compararetur. Ut vero ad ſpiritum vini revertar, tentavi uſum illum quadantenus commendatum & annotatum priùs à me repertum apud *Joh. Walæum in Methodo medendi p. m. 112.* Cui addatur etiam Illuſtris *Boylæus de ſpecif. medicamentis p. 92.* qui rectificatum ipſum ſpiritum extrinſecus ad aduſtionum ardorem, & in ſanguinis aliorumq; humorum fluxu à vulneribus &c. orto, impoſitum cum linteis, inſtar ſtyptici egregii laudat. Addere etiam lubet ſequentia, in quæ ultimò incidi in ſperatò poſt hæc abſoluta: quod verò aqua vitæ tumores & inflammationes reſolvat, contuſis & ambuſtis partibus nec non ſugillationi proſit, ex *Plateri* quibusdam

locis affert *Joan. Rudolph. Camerarius in ſyllog. memor. Cent. 4. particul. 53. p. m. 231.* Plura alia de laude ſpiritus vini etiam ibidem tradit autor *partic. 52.*

OBSERVATIO LXI.

D. JACOBI WOLFFII.

Iſchiatici mali, cum nephritide ſæpe juncti, curatio & præſervatio Tincturâ quapiam acidâ ſeu refrigerante peracta.

DUm hactenus in Medicina ſalium doctrina increbuit, & efferbuit, atq; omnia Pathologiæ atq; Therapevticæ fundamenta ex eadem doctrina, videlicet pauco illorum apparatu acidi & alcali derivari animadverti, ſæpe dubius fui redditus, & ſuſpicatus ſum, utrum doctores iſtorum ad pauca nimis eâ ratione in doctrina hac reſpicientes facilè quoq; fallerentur, & alios iterum fallerent. Omnis enim cauſa morbi ferè *acido* & medela vel panacea quaſi *alcali* illi, & quidem volatili tali inprimis à medicis fermè pluribus fuit tributa. Hæſi autem ideò etiam in dicta doctrina, utrum quippe propterea eſſet acidum accuſandum, ſi alcali quoddam auxilium conferre videretur in morbis; & è contrario, ſi inverſa illa medela haberet locum. Utrum acidum præterea in morbis ab acido pariter alioquin ortis conducat, non omnes fortè à priori, aut ſine notis Philoſophicis iſtis terminis & refugiis, *latè & ſtrictè*, applicatis admittent, ut canonem illum practicum conciliare nitentur: quòd *contraria contrariis curentur.* Verùm experientia ſalubris practicorum fide dignorum in dubium vocanda minùs videtur, quod nempe acida conduxerint in pluribus morbis ab acido alioquin, aliorum opinione, deductis. Quid conſilii ergò in hoc negotio, an experientiam magis

gis, an verò theoriam & ſpeculationes varias (à priori, vel ſecundum quid veras, & ex quibusdam Phænomenis ſaltem collectas) ſequi expedit. Verùm de hac materia varias meas meditationes fortaſſis aliâ occaſione impoſterum exponam. Id ſolùm in præſenti jam teſtor, de viro quopiam, quod præteritis annis aliquoties, & nuper modò obſervavi: ille quippe tincturam quandam compoſitam acidam & refrigerantem (quam ſpiritus vitrioli inprimis inſtruit, nec parcè acidam reddit) largiter in potu ordinario pluries feliciter contra malum iſchiaticum, cum dolore nephritico ſæpe junctum, aſſumſit. In initio quippe dolorum iſtorum uſum dictum tincturæ ſtatim vir arripiens & duos vel tres dies continuans, illud malum perbenè remittere atq; ceſſare perſentivit. A dicto uſu tincturæ vir ille etiam diureſin, & in lecto probè tectus ſudorem interdum eſt expertus. Idem ille vir quandoq; curationis ergò eſſentiam Theriacalem cum liquore C.C. & una vel altera guttula eſſ. opii quandoque bis aut ter in die (pro ſudore ſemel eliciendo) adhibuit, ſi non è veſtigio pulſanti vel ingruenti, & vehementiùs ſævienti malo reſtitit. Caſu autem ille vir ad uſum illius tincturæ deductus fuit, cùm illum plurium annorum tempore illô, quo ribes matureſcunt, iſchiatico-nephriticum malum affligeret. Dolorem ingentem iſtum comitabatur in initio nauſea ciborum, interdum vomitus, ſitis, calor & ſternutatio (inſignem dolorem in dictis partibus excitans niſi ſuppreſſerit illam maturè) & alia ſymptomata plura. Propter languorem virium & dicta quæpiam ſymptomata fortuitò refectionis gratia (zum Labſale) ipſi mittebantur aliquando ribes ſaccharô conditæ, quæ, uti & crudæ poſtea in horto ipſius creſcentes & matureſcentes eo tempore palato ipſius, gratô ſuô atq; acidiuſculô ſapore, ſe commendabant. Cùm itaq; ab uſu illo nullus ſiniſter eventus (fervente licet in ſchola medica doctrinâ illa ſalium ſuperius dictâ) innoteſceret; quin potiùs appetitus proſtratus reſurgeret, ſitisq; remitteret, vir ille majori confidentiâ uſus eſt iis ribeſiis, & poſtea julapiis ex utrisve

U 3 factis.

factis. Dehinc quia voluptatem ægri illius palatum, & levamen morbus ex ultimo illo potu ſenſit, tincturam ſuam paulò ante dictam ex variis floribus rubris & fructibus acidis paratam, & ſpiritu vitrioli acidam ac refrigerantem magis redditam in uſum, eumq; continuatum dehinc admiſit; & actutum arripit etiamnum illam, quando locum priſtinum ſiniſtri lateris, & renum ſimul interdum regionem iſtam, repetit & pulſat malum illud. Maluit proinde vir ille axiomati medico practico, experientiâ fundato & à juvantibus petito, quàm theoreticæ altercationi in doctrina ſalium tunc temporis efferveſcenti, auſcultare. Crebriùs inſuper iſchiaticus dolor ſiniſtrum corporis latus (cum præcedente moroſitate aut indignatione facilè oriundâ) invadit, illumq; morbum ſternutatio, præter dicta ſymptomata, comitatur, quæ ſubinde urgens inſignes dolores locis dictis ex concuſſione ſuâ infert; niſi maturè retentô ſpiritu ſupprimant ægri niſum illum narium. Adeſt præterea iſto in morbo frequenter alvi durities, & difficilis conatus egerendi excrementa, qui defectus ſero lactis vel cibis laxantibus, pomis aut prunis coctis cum foliis ſennæ corrigi poteſt. Imò ex nucum juglandium uſu ferè malum iſtud gliſcere obſervavi, cui vita ſedentaria, locorum quorundam conditio, & potus generoſus, vel cereviſia quæpiam ſymbolum ſuum promptè confert; inprimis ſi iſtiusmodi potus non nitroſâ ſuâ, aliâve qualitate poſſideat vim refrigerandi & aperiendi per alvi urinæq; evacuationem. Sed de hac materia, quatenus hujusmodi potum in arthritide congruum duxi, in *diſſertatione de Cereviſia Numburgenſi* aliquando pleniùs egi. Cæterùm iſchiaticus morbus practico medico, & juveni cumprimis, ſcholam & examen rigoroſum proponit, in quo ſpecimen edere poteſt expetitæ curationis citæ, tutæ atq; jucundæ. Si quis alius itaq; in dicta ejusmodi tinctura pariter levamen invenit, non immerito ſibi illiq; inventioni gratulari, Deoq; gratias agere poteſt.

OBSER-

OBSERVATIO LXII.
D. JACOBI WOLFFII.
Defectus priùs, poſtea copia lactis muliebris ex mammis emanantis, cutimq; erodentis & ulcera efficientis.

NOn eſt inauditum quòd humores in corpore humano interdum magnâ vi corrodendi præditi fuerint obſervati; veluti non ſubleſtæ fidei autores in epilepſia, lue venerea, podagra, uterinis affectibus, uti & ulceroſis, dolorificis ac ſcorbuticis pluribus indicant, quod hujusmodi inſignis humorum acrimonia, oſſa etiam, nedum partes molles mirum in modum corruperit, corroſerit & perdiderit. De ſanguine lintea corrodente, ſi placet, videatur *Sennertus de Conſenſ. & diſſenſ. chym. cum Ariſtotel. c. 16.* Sanguinis admodùm cauſtici etiam mentio fit in *Th. Boneti Medic. Septentrional. part. 2. l. 2. ſect. 22. obſ. 2. p. 457.* Quæ obſervatio (non promptè mihi ex ſuo fonte jam innoteſcens) ſine dubio ex noſtris *Miſcellaneis Academiæ Leopold. Imperial. curioſ.* & fortaſſis minùs integra polita eſt; propter quem aliosq; ſimiles & plures defectus, videlicet fontes deſideratos ſive minùs indicatos &c. illa collectanea *Boneti* gratiam minorem merentur. Addantur vero his locis laudata *Miſcellanea Dec. 2. Ann. 2. p. 261.* Porrò urinam acerrimam, induſium bidui ſpatiô erodentem annotat. *Phil. Salmuth. cent. 2. obſ. 4.* Sic minùs ficta ſequentia ſcribo, quæ aliis etiam viris nota ſunt, etiamſi locô & perſonâ indicandâ ſuperſedeam: fuit quippe anno 1688. exeunte, mulier pia, honeſta, atq; modeſta, quæ poſt primum puerperium, propter lactis defectum minùs corrigendum, ſuam filiolam invita nutricis alterius lactatui concredere fuit coacta. Poſtmodum

dum verò eadem mulier ad phthiſin magis rapta & clinica facta eſt, & varia illius labis & tabis ſymptomatibus fracta, tandem mortis faucibus anno 1689. ſubtrahi non potuit. Longô autem tempore ante obitum ex dictæ mulieris mammis copia lactis (ſæpiùs ſalſi guſtu obſervati) effluxit, minùs compeſcenda, cujus acrimonia mammarum propinqua loca corroſit, & ulcera ipſis induxit. Ut ideò fuerit opus vaſculis admotis excipere lac illud, & ſubinde ex iis effundere iterum. Præterea lac iſtud dictum maculas obſcurè luteas linteis induxiſſe itidem accepi. Poſt hæc de lactis abundantia, qui plura ſcire expetit, adeat iterum collecta ex *Miſcellan. Acad. Leopold. Imperial. apud Bonetum l. c. part. 2. p. 161.* Addantur iis de lactis abundantia & defectu *Moronus in directorio Medic. pract. p. m. 353. Riſtius* im allereDelſten Naße *p. 78. Borellus cent. 3. obſ. 82.* aliiq; plures. Deniq; meditentur hac occaſione etiam ii, quibus acidum adeò inviſum eſt, & in phthiſi, febribus, aliisq; morbis unica ferè videtur cauſa, utrum eam in culpam dictam, ſive in ſalinum aliquod, aut ſalino-ſulphureum rectiùs conjiciant; cùm dejectus appetitus ciborum, ſitis, ſudor, inquietudo, vigiliæ &c. ſymptomata poſtremam magis, quàm priorem cauſam agnoſcere videantur.

OBSERVATIO LXIII.
D. JACOBI WOLFFII,
Radicis Ireos noſtratis ſuccus hydropem tollens.

RIdiculam pene aggredior enarrationem ſeriæ tamen curationi forſitan inſervientem. Anno 1683. Jenæ matrona quæpiam nonaginta annis proxima hydrope laborabat, veluti prodebant illum tumentes pedes, abdomen, & reſpiratio difficilis, quæ cavum thoracis etiam ſpatium non immune laticis ejecti ex ſuis vaſis arguebat. Hæc mulier

mulier (neſcio quâ ſenii & opinionis confirmatæ ductu) præſidiis vel compoſitis medicamentis à Medicis præſcriptis præferebat evporiſta ſimplicia domeſtica, Hauß-Mittelgen. Hinc aliquoties à me percontabatur illa modò dictum remedium contra ſuum malum expetitum; ne inſcius itaq; iſtiusmodi rerum viderer, dixi radicis ireos recentis ſuccum expreſſum aliàs laudari à quibusdam; ſed ignarus ego uſus ab eadem muliere admittendi, cautionem nullam, aut doſin addidi verbis iis meis prolatis. Exin matrona iſta Herbaria, & ni fallor Matthioli Germanicum, conſulens, confirmatum illud remedium collegit, ac me, propter iter per triduum abſente à domo, dicti ſucci, quantum cochlear unum capit, aſſumſit, atq; ideò largos ſeceſſus vel alvi excretiones materiæ aqueæ & excrementitiæ perpeſſa eſt ſpatiô unius ac dimidiæ diei, & rectiùs poſtea habuit brevi, adeò ut à ſarcina ſua multùm liberata illa liberè magis reſpiraret & alacrius deambularet. Inſcius horum ego & domum revertens ac animadvertens meliorem conditionem mulieris & crebriùs ex clinica peripateticam factam mirabar. Re præterea & hiſtoriâ illâ præmiſsâ magis cognitâ, mirabar magis mulierem mihi & medicamento ſuccenſentem, & quidem ideò, quòd illud medicamentum fauces aliquandiu lædens vel urens & vehementes ſive continuas ſedes promovens (licet eam ex faucibus mortis non longe alioquin remotæ eripiens) aſſumſiſſet. Verùm poſt hæc ſerenæ menti ac valetudini meliori reddita illa mulier cognovit ex mea ſuperiori relatione & excuſatione vera, quòd ipſius querelæ & medelæ non ego adeò fuerim autor ſolus, quàm ipſamet, & fortuitus caſus medicus τὸ θεῖον fortaſſis non excludens. Cùm hanc hiſtoriam ipſa mulier aliquando narraret eô tempore Theologo atq; Philologo hujus loci eximio, jam beato, non abſimilem plane illi hic addebat narrationem de Pharmacopolæ cujuspiam vidua in loco non ignoto: quæ hydropica, poſtquam à Medico cauto illius loci non potuit impetrare fortia purgantia, aliquando inſciô & abſente Medicô illô ſibi curavit à Phar-

macopolii ſui Proviſore parari ſimiliter ſuccum ireos dictæ; à uſu vehemens alvi evacuatio & melior corporis ſtatus ſecutus eſt. Poſtmodum Medicus comperiens ſubitam hanc & vehementem curationem, faſſus eſt, ſe vix ſuaſiſſe eandem, quam admiſerat dicta vidua. Sæpe autem fit, ut medicamenta incautè unicâ vice aſſumta ſubitò morbos quosdam chronicos auſferant, quæ pluribus vicibus ſumi debuerunt; de quo exempla proſtant in *Miſcellan. Acad. Leopold. Imper. Cur. Dec. 2. Ann. 7. obſ. 216.* Atq; hæc adducta prudentiæ vel cautioni Medicæ *audaciam decentem*, ſive durum curationis cuneum pro duro nodo ſeu refractario morbo ſolvendo inculcant; videlicet ſufficientem, nec refractam doſin, efficacis alias evporiſti medicamenti; quæ doſis etiam levior rectiùs ſæpe repeti, unô die, quam ſimul & ſemel ægris porrigi poteſt, Commodum ejusmodi practicum (medicâ prudentiâ tamen temperatum dicta ratione) colligimus ex hoſtibus noſtris, Doctoribus ſpuriis, videlicet Circumforaneis & empiricis craſſis,qui largâ doſi & manipulis quaſi medicamentorum diſtributis indifferenter, nullôq; perſonarum, ætatum, vel ſexûs habitô reſpectu, quandoq; ex pertinacibus & chronicis morbis eripiunt ab aliis minùs curatos, licet hi boni viri & fures non raròetiam animam vel vitam unà cum morbo ex quorundam corpore pharmacis ſuis, & minus congruâ doſi, exturbent, aut Medicis relinquant corpora deteriora & magis enervata atq; caduca reddita poſt ſuum diſceſſum ſeu fugam ſpontaneam, ſive à magiſtratu mandatam. Parum etiam curant, ſæpe homunciones iſti æquè, ac alii quipiam æquè verecundi, monitum vel viaticum ſibi loco ſoſtri ſiniſtri datum, & his indicatum:

Abite & nunquam redite!

[*Jenâ 1689. d. 10. Decembr. Noribergam miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO LXIV.
D. EBERHARDI GOCKELII.
Convulſiones admirandæ absq; ſenſuum inſigni læſione.

ANno 1688. Menſe Novembri Puer quidam decem annorum & filius cujusdam Ludimagiſtri pagani in Noſodochium noſtrum Ulmenſe publicum receptus eſt, qui ante biennium poſt eſum alicujus pyri ſuſpecti à femella quadam porrecti (uti patiens firmiter ſibi perſuadet, conceptæq; ſuæ opinioni tenaciter inhæret) cui bacillus ſeu virgula infixa erat, magnam alterationem in corpore cum terrore variisq; phantasmatibus ſenſit, ac præſertim tempore nocturno in lecto decumbens ſibi imaginatus eſt, ac ſi aliquid monſtroſi ac villoſi ſuper lecto ſuo oberraret, cujus remotionem à parentibus ſuis vociferando anxiè expetiit, ſæpiusq; è lecto, ne damnum exinde caperet, proſiliit: Præterlapſo autem anno circa Feſtum Divi Andreæ, cum noctu in pago obambularet, à cane mordaci allatratus eſt, unde ob formidinem morſuræ maximo terrore perculſus, motus convulſivos ſtatim ab illo tempore, usq; ad Feſtum Purificationis Mariæ paſſus eſt, à quo tempore elevatis ſub cute multis tuberculis duris maculisq; poſtmodum rubris atq; purpureis apparentibus à dicto malo, materia nempe peccante à nervis ad venoſum genus translata, usq; ad ferias Divi Jacobi præſentis hujus anni liberatus fuit. Cum autem dicta morbi cauſa rurſus ad nervos rediret, genusq; nervoſum acredine ſua convelleret, præfatus affectus convulſivus rediit, qui tamen adhibitis aquis epilepticis appropriatis, usq; ad diem S. Martini refrenatus & mitigatus fuit. Ab illo tempore dictum hoc malum incrementum ſumſit, ita ut mœſti anxiiq; parentes, filii ſui miſerrimi reſtitutionem deſiderantes, ampliſſimi Magiſtratus opem & auxilium

implorarent. Hinc dictus puer in præfato Xenodochio decumbens, curæ meæ demandatus fuit, cujus paroxyſmos epilepticos & convulſivos, admirandas item Pandiculationes, totius corporis in circulum Circumrotationes, membrorumq; tortuoſas inflexiones ſatis mirari non potui, inter quas hiſtrionicas ac prodigioſas commotiones pectus manibus vehementius ferit, quatit, brachia vibrat, pedibus calcitrat, variosq; ſonus ore ſuo profert, dum inſtar canis latrat, gallum gallinaceum cantu ſuo æquat, ut bos mugit, caprarum ac ovium balatum edit, aliaq; hujuscemodi animalia voce ſua æmulatur. Inter ipſos paroxyſmos, (quod ſummè admirandum) utplurimum optimè ſibi conſtat, manus complicat, motis labiis, voce tamen depreſſa orat, videt, audit, pudenda â denudatione vindicat, atq; aſtantes novit, quod aliâs in iſtiusmodi paroxyſmis convulſivis ac epilepticis, dum ſcil. in cerebro & nervis magna humorum ac ſpirituum animalium perturbatio oritur, fieri non ſolet, talesq; patientes finito paroxyſmo, ex alto quaſi ſomno, neſcientes quid interea factum ſit, expergefiunt. Unde hæſito, an in tali morbo cauſa præternaturalis morbifica, nervis, humoribus, ac Spiritibus inhærens, vel potius magica accuſanda veniat. Ut autem periculum Curationis hujus mali facerem, hunc hoſtem ſequentibus remediorum præſidiis aggreſſus ſum. Primò, ad ſentinam humorum excrementitiorum è corpore expurgandam. ℞. Tartari Emetici gr. iij, fiat pulviſculus una vice in brodio carnis ſumendus. Et, ℞. Magiſterii Gialapp. gr. vj. Magiſt. ſcammon. gr. iiij. Nucl. pin. num. ij. Julap. roſ. ℥ß. Aq. Ceraſ. nigr. ʒvj. M. f. potio. Secundo, ad paroxyſmos epilepticos tollendos ſeqq. pulveres appropriatos præſcripſi. ℞. Cinnabaris nativi, Cinnab. antimon. Pulv. Marchion. ãã. ℈ß. M. f. pulviſculus, dentur tali modo Doſes 12. ſeorſim ad capſulas papyraceas. Et, ℞. Salis, Tartari volat. gr. vj. Ocul. cancr. præp. gr. iiij. M. f. pulvis, cujus itidem 12. doſes ſeorſim chartis includantur. De his pulviſculis ſingulis diebus unus, alternando, mane & veſperi in aqua ſequenti

quenti fuit propinatus. ℞. Aq. Ceraſ. nigr. ℥iiij. flor. tiliæ, pæon. āā. ℥ij. hirund. cum caſtor. epilept. Lang. āā. ℥ß. Sacch. alb. ʒvj. M.

Externè naribus ruta recens viridis & balſamus rutaceus fuit admotus. A quorum uſu malum aliquoties per octo ac plures dies, imò per integrum ſemeſtre ceſſabat, ſed poſtea magno cum impetu reverſum eſt.

Dictus patiens, cum ſibi optimè conſtaret, in præſentia plurimorum adſtantium mihi retulit, quod ante paroxyſmum convulſivum, animalculum quoddam nigrum faciem humanam repræſentans, magnitudine ſua ſcarabæum cornutum referens, octoq; pedibus inſtructum inq; ſingulorũ pedum extremitatibus unguiculis gallinaceis armatum, hypocauſtũ percurrat, tandemq; Corpus ſuum petat, per os ingrediatur, linguam obſideat, deinceps in cavitatem abdominis ſe præcipitet, unde magni dolores excitentur, ac poſtliminio dicti paroxyſmi epileptici ſequantur. An verò idipſum ex læſa ante hujus mali inſultum phantaſia, falſis objectis & depravata imaginatione (dum adſtantes nihil vident) proveniat, vel in ipſa rei veritate ita ſe habeat, hactenus penetrare non potui, ſed aliis dijudicandum relinquo. Qualem exitum tandem hic affectus conſecuturus ſit, tempus dabit.

OBSERVATIO LXV.
D. EBERHARDI GOCKELII.
De
Mercurio ſublimato devorato, legitimis verò Remediis debellato.

ANno 1689. die 3. Januarii, Decurio quidam Cæſareus, cum vidua ex militari ordine ipſi ducenda à Duce bellico denegaretur, ille ex inſano amore libentius mundo, quam huic amaſiæ ſuæ valedicere decrevit. Ut au-

tem lampadem vitæ eò citius extingueret, fruſtrulum Mercurii ſublimati devoravit, reliquamque particulam, avellanam magnitudine æquantem, ſi hæc portio deglutita non ſufficeret, ad accelerandum ſuum funeſtum propoſitum, aſſervavit.

Quamprimum autem hod erodens, cauſticum ac lethale venenum, quod aliâs niſi citius remediis ſuccurratur, momentaneo molimine vitam rapere aſſolet, per fauces in ventriculum deſcendit, ſtatim horrenda ſymptomata, color nempe faciei lividus & luridus, faucium eroſio, anxietas circa præcordia, acutiſſimus ventriculi dolor cum nauſea ac vomitu, lancinantia inteſtinorum tormina, &c. ſecuta ſunt, ita, ut nullibi locorum quieſcere potuerit, ſed præ intolerabili dolore fermè rabioſus extiterit. Quapropter miſer hic ac veſanus homo in Xenodochium noſtrum publicum delatus, ibidemq; curæ meæ demandatus fuit, Cui anteomnia ad concitandum vomitum Syrupi Emetici Angeli Salæ ℥j. exhibui, â quo aliquoties evomuit; Poſtea de Electuario noſtro uſitato ac in promptu proſtante theriacali & alexipharmaco ex Rob ſambucino & juniperino, Electuario Diaſcordii Fracaſtorii, Theriaca Andromachi, Mithridatio Damocratis, Terra ſigillata Sileſ. ac Syrupo acetoſitatis Citri compoſito, nucis juglandis quantitatem cum aqua cordiali diſſoluto exhibui: Hinc partitis vicibus Lactis Vaccini ℥vj. vel viij. Cum liquefacto butyro calidè ebibit, ac tandem de ſequenti mixtura ſæpius avellanæ quantitatem per aliquot dies aſſumſit. ℞. Conſerv. roſar. ℥j. flor. Viol. Nymph. ãã. ℥ß. Theriac. Androm. Mithridat. Damocr. ãã. ʒij. Cryſtall. præpar. & pulveriſ. ʒj. Syr. Viol. ℥ß. M. Quoad Diætam, cibis lenientibus & refrigerantibus, juſculis nimirum pinguibus, panatella, ptiſana hordeacea, pulmentis ex lacte coctis, &c. uſus eſt. Pro potu ordinario Decoctum hordei cum Syrupo violaceo alteratum, ac lac recens mulctum cum ſaccharo bibit. Quibus adhibitis remediis venerea dementia obſeſſus hic homo è Cymba Charontis revocatus, ſicq; hac vice tam è diaboli faucibus, ereptus, quam à corporis interitu liberatus fuit.

OBSER-

OBSERVATIO LXVI.

D. EBERHARDI GOCKELII.

Natta è dextræ mammæ papilla funiculo alligata, inſtar uvæ dependens.

MUlier quædam Ulmenſis, quinquaginta circiter annorum, maſſam quandam conglomeratam glanduloſam funiculo digitum longo alligatum, ac è papilla dextræ mammæ dependentem, & ſecundum externam faciem uvam repræſentantem mihi monſtravit, quæ præteritis annis, quoties menſtruorum tempus imminebat, grandior ac intumefacta cernebatur, ſimulq; dolores cauſabatur, quam ob cauſam patiens, ut ab hoc onere liberaretur, quodam tempore filo eam arctè conſtrinxit, ſed ob inſecutum aſthma & ſuffocationis periculum protinus filum ſolvere coacta fuit, & poſtea amputandam ſeu reſecandam ſibi propoſuit, niſi à cujusdam Lithotomi & Chirurgi practici diſſuaſione detenta fuiſſet: Quam abſciſſionem & ego ob formidinem peſſimorum ingruentium ſymptomatum ac forſan inſecuturæ mortis, diſſuaſi.

Hic Affectus Synonymicè dicitur Nata, Natta, Naſa, Naſda, Napta, quod omne excreſcentiam magnam carnoſam diverſæ quidem magnitudinis, ſed dolore carentem ſignificant. Vid. Guido, Foreſtus lib. 3. Chir. obſ. 7. Schol. Rul. Dorneus & alii. Parac. ſcripſit, quod ſit incrementum præternaturale partibus diverſis corporis adnaſcens, qui etiam errorem naturæ vocat. Hinc tot ſpecies Nattæ conſtituit, quot partium ſolidarum differentiæ reperiuntur, verbi gratia, carnoſam, glanduloſam, cartilagineam, ligamentoſam, &c. l. de Ulcerib. & Apoſtem. c. 12. & alio lib. ejusdem tituli, c. 51. Deducit verò à ſucco nutritio illius partis aberrante, ibidemq; collecto.

OBSER-

OBSERVATIO LXVII.
D. EBERHARDI GOCKELII.
Nasda glanduloſa in inteſtino recto progna-ta, periculoſam hæmorrhagiam ex-citans.

ANno 1678. Menſe Auguſto, Civis quidam Ulmenſis mihi optimè notus, ac quondam amicus ſingularis, (cujus memoria jam ſit in benedictione) magnam ex-creſcentiam glanduloſam in inteſtino recto, venis ac arteriis hæmorrhoidalibus adhærentem ſenſit, quæ tandem à natura ſeparata, Unciarum quatuor cum dimidia pondus ſu-peravit, quam ingens ac periculoſiſſima hæmorrhagia perio-dica, cum totius corporis atrophia, viriumq; lapſu, creberri-misq; lipothymiis inſecuta eſt, ita ut omnes de ipſius vita & re-convaleſcentia deſperârint. Hic patiens tanta debilitate ex in-opia ſpirituum vitalium cum ſanguine profuſorum laborabat, ut ſi quis fortiori greſſu ad illum appropinquabat, ille ſtatim ex copioſioris aëris commoti in ſemetipſum alliſione, cui fe-rendo non par erat, ſuffocationis periculum incurreret, ex qua cauſa omnes ad eum venientes de leniori greſſu ac inceſſu ad-hortabatur. Sed præter omnium ſpem dictus patiens ſeqq. Remediis ſtegnoticis, adſtringentibus, Cordialibus, analepti-cis ac inſtaurativis, obſervataq; bona ac laudabili diæta, felici-ter reſtitutus fuit. ℞. Myrobal. Citrin. ʒij. Rhab. el. ʒj. ſpec. diarrhod. Abb. ℈j. conciſ. infund. cum aq. plantag. ℥iijß. per noctem, in Colatur. diſſolv. Syr. roſ. ſolut. aur. ʒvj. f. potio.

Ad ſanguinis profluvium in inteſtino recto compeſcen-dum ſeqq. adſtringentes clyſteres applicati fuêre. ℞. Herb. plantag. Mj. fol. querc. Mß. ſem. plantag. ſumach. ãã. ʒij. Rad. tormentill. ʒiij. conciſ. & conquaſſat. coq. cum aq. hordei cha-lybeata q. ſ. in Colatur. ℥iiij. diſſolv. ſevi cervini ʒvj. Ol. ver-

baſci ℥ß. vitell. ovi unius. pill. de Cynogloſſ. ℈jß. M. f. Clyſter. It. ℞. Flor. roſar. rubr. Mj. conciſ. coq. cum cremoris hord. ℔j. in Colatur. diſſolv. Theriac. Androm. rec. ʒij. vitell. ov. num. j. f. Clyſter. Et, ℞. Santal. rubr. granor. Kerm. ãã. ʒß. flor. roſ. rubr. Mß. conciſ. coq. cum Cremor. hord. ℔j. in Colatur. diſſolv. ſacch. roſ. tabulat. ℥j. Confect. de hyacinth. ℥ß. vitell. ovor. num. ij. f. Clyſter pro duabus vicibus. Ut &, ℞. Flor. roſ. rubr. verbaſc. hyperic. ãã. Miß. herb. agrimon. plantag. ãã. Mj. ſem. plantag. ʒj. ſumach. ʒij. conciſ. & conquaſſat. coq. cum lactis vaccin. ℔j. ad medietatis conſumptionem, in Colatur. diſſolv. ſevi hircin. Ol. Cydon. ãã. ℥j. vitell. ovi j. albi græci ʒj. f. Clyſter.

Stegnotica verò ſeu ſanguinem ſiſtentia per os ſumpta fuerunt talia. ℞. Lapid. Chryſolit. præpar. gr. xv. Conf. Alk. inc. ℈ij. Syr. rib. ʒiij. aq. Ceraſ. nigr. plantag. ãã. ℥ß. M. f. potio. It. ℞. Unicorn. Grônlandic. ℈j. Lap. Carneol. præp. Smaragd. præp. Bezoard. Or. ãã. ℈ß. M. f. Pulv. Cordialis.

Talibus etiam Electuariis roborantibus atq; ſtypticis dictus noſter patiens magno cum levamine uſus eſt. ℞. Conſerv. roſ. rubr. veter. rob. de Cornis ãã. ℥j. Pulv. rad. Tormentill. ʒij. Croc. Mart. adſtring. ʒj. cum Syr. è roſ. ſiccis q. ſ. f. Elect. molle. Item, ℞. Rob. de Corn. ℥ij. Confect. de hyacinth. ʒij. pulv. rad. tormentill. ʒjß. Nuc. moſch. ℈jß. cum Syrup. myrtin. f. Electuarium. It. ℞. Conſ. roſ. rubr. veter. M. iv. Cydon. pulp. paſſul. ãã. ℥j. Diaſcord. Fracaſt. ℥ß. ſpec. diatrionſant. ʒjß. CC. uſt. ʒj. Croc. Mart. adſtr. ℈ij. cum Syrup. Cydon. & myrtin. ãã. q. ſ. f. Electuar. roborans ſtypticum. It. ℞. Conſ. roſ. rubr. ℥j. Rob. de Corn. rib. ãã. ℥ß. Condit Cydon. Myrobol. citrin. cond. ãã. ℥iij. ſpec. aromat. roſat. Eboris ſine igne calcinat. ãã. ʒj. cum Syrupo Cydon. q. ſ. f. Electuar. molle.

Et, ℞. Conſ. roſ. rubr. ℥ij. pulv. ſem. roſ. acetos. plantag. portulac. ãã. ℈j. Gumm. Arab. Tragacanth. ãã. ℈jß. Corall. rubr. præp. CC. uſt. ãã. ʒj. cum Syr. Cydon. q. ſ. fiat Electuarium.

Pro alterante refrigerante, confortante, ac ſimul adſtringente remedio ſeqq. etiam Emulſionibus uſus eſt, ℞. Amygdal. dulc. rec. ℥ß. ſem. melon. excort. ʒij. Aq. plantag. fol. querc. ſemperviv. ãã. ℥j. f. l. a. Emulſio, add. Magiſt. dentis Hippopotami, ſang. Dracon ãã. gr. xv. pulv. adſtr. Gal. gr. vij. Syr. Portulac. ℥ß. M. Et, ℞. Amygd. dulc. exc. ℥ß. ſem. papav. alb. ʒj. aq. Ceraſ. nigr. tormentill. ãã. ℥iiß. aq. capon. compos. ℥j. Cinnam. Cydon. ʒiij. M. f. l. a. Emulſio, in qua diſſolv. Lap. Carneol. præp. Smaragd. præpar. ãã. ℈ß. ſacch. perlar. ʒij. M. pro Doſi una ad noctem. Et, ℞. Amygd. dulc. ℥j. conſerv. roſ. rubr. ʒvj. Decoct. Ligni. Lentiſcin. ℥xij. f. Emulſ. add. aq. Cinnam. Cydon. ℥ß. M. Ut & tales Aquæ, potionesq; cordiales ac confortantes. ℞. Aq. borrag. bugloſſ. ãã. ℥jß. Cordial. temperat. ℥ß. Cinnam. Cydon. ʒij. ſpec. de gemmis frig. ʒj. Confect. Alkerm. inc. ʒjß. Syr. granat. dulc. ℥ß. M. Et, ℞. Theriac. cœleſt. gr. iij. Lap. Bez. Or. gr. iiij. Chryſolit. præp. gr. vj. Conf. Alk. inc. ℈j. Syr. granat. dulc. ʒij, aq. Cinnam. Cydon. ʒj. M. f. potio confortans.

Pro potu ordinario. ℞. Rad. Pimpinell. pentaphill. tormentill. ãã. ℥ß. Scorzoner. ʒvj. filipend. ℥ß. Cichor. ℥ij. flor. roſ. rubr. plantag. Cichor. pimpinell. acetos. ãã. Mß. ſem. 4. frig. maj. portulac. ãã. ʒij. coq. in decoct. hord. Menſur. ij. in Colatur. diſſolv. Syr. granat. dulc. ℥iij arantior. accid. ℥j. Spir. Vitriol. parum. Et, ℞. Maſtic. el. ʒij. coq. cum aq. font. Menſura una in olla bene tecta, ſub finem add. Cinnam. integr. minut. confract. ʒij. flaved Cortic. Citr. rec. q. ſ. pro aromatiſatione. Et, ℞. Vini Cydon. ℥ij. Syr. Cydon. ℥ß. Aq. Cinnam. Cydon. ʒij. M. pro Julapio, ſæpius reiterando.

Externè, ad ani hæmorrhagiam refrenandam tale unguentum fuit uſurpatum. ℞. Lap. Calamin præp. ʒjß. Rad. ſcrophular. ʒj. Croc. Mart. adſtr. ℈jß. M. & c. mucilag. tragacanth. f. Unguentum.

Tandem verò viribus jam iterum conſtantibus, tale vinum medicatum bibit. ℞. Herb. abſynth. M. x, Card. bened. M. vj

ſcolo

ſcolopend. agrimon. Cent. min. ãã. Mij. Rad. Enul. ℥iiij. cichor. ℥ij. Cortic. Citr. arantior. ãã. ℥ß. Inciſ. & contuſ. M. pro vin. medicat. aliquot Menſur. conficiendis.

A quibus dictis Remediis præfatus Patiens priſtinam ſuam bonam valetudinem recepit, ac per aliquot ſequentes annos in exoptato ſanitatis ſtatu vitam ſuam tranſegit.

[*Norimbergam miſſæ ad D. Wurſbain d. 15. Dec. 1689.*]

OBSERVATIO LXVIII.

D. JOHANNIS JACOBI WEPFERI.

Appetitus Vitia.

Hiſtoria Prima.

GEorgius Dorner, incola Vallis Gűotach Sylvæ Martianæ prope Hornbergam, ditionis Würtembergicæ, ab incunabulis ad ætatis annum 24. qui ipſi emortualis fuit, nullum cibum ſolidum aut cui aliquid ſolidi, etiam in minimum pollinem redacti, permixtum fuerat, intra Ventriculum admittere, aut tolerare valuit. Infans diu ſolo lacte materno ſuſtentabatur; cum ſubinde mater tentaret aliquid pulticulæ ex farina cum lacte cocta ingerere, ſtatim tantis anguſtiis corripiebatur, ut protinus illum ſuffocatum iri mater timuerit: Itaq; ad quintum ætatis annum nihil niſi lac maternum deguſtavit: cum autem tunc Matri non tantum lactis ſuppeteret, quantum ad ipſius appetitum ſatiandum ſufficeret matremq; , adhuc famelicus & ſitibundus, morſus & unguibus peteret, illum ſenſim ad lactis vaccini potum hac ratione aſſuevit, ſc. puero manibus oculos clauſit, papillam ori indidit, ſenſimq; lac vaccinum tepidum ad papillam ſtillavit, quod ita ſapuit, ut poſtea illud citra hanc fraudem aviddiſſime hauſerit: Caprinum ob odorem ipſi adverſum, nunquam tam gratum fuit, quamvis & hoc non raro biberit. Cum aliquando mater peregre abitura Puerum jam ſeptennem vicinæ per aliquot dies crediſſet; hæc ipſi bene factum exhi-

buit juſculum lactis, cui parum panis albi minutiſſime triti inditum erat: verùm ſtatim ſumme angebatur, reſpiratio intercipiebatur, facies livuit, imò propè in nigrorem vertebatur, ut putarit illum brevi moriturum, unde poſtea didicit cautiùs mercari & hac ratione benefica eſſe deſiit. Ad 24. ætatis annum usq; nec pane, nec pultibus, nec juſculis, nec ullo alio cibo ſolido, uſibus humanis alias deſtinato, frui vel voluit, vel potuit: Si alium lacti inditum occulte vel aperte admiſit, ſummè circa præcordia affligebatur, nec ulla requies donec vel minimam atomum vomitu rejecit: familiares & domeſtici ſi talem ſe obtruſuros ſimularunt, exhorruit & ſi elabi potuit, ſibi fuga conſuluit.

Quamvis ab omnibus cibis ſolidioribus abhorruerit, nihilominus adultior factus, toto die os ſegmentis variorum lignorum apud patrem tornatorem infarſit, vel ipſemet ex arboribus viridibus exſcidit: hæc continuo, ac ſi ruminaret, in ore verſavit, dentibus in minutiſſimam ſcobem, caſtorum more, attrivit & illorum ſuccum exſuxit ac deglutiit: ſcobes in globum compactas ejecit. Præ aliis fagi, betulæ, alni, pyri & ceraſi ſegmenta, ipſius guſtui dulcia apparentia, placebant: amavit querna, ceu amara & linguam exaſperantia: Alia ſolida ſaporis ſuavioris & ſucculentiora ſprevit, nec vel minimum intra os admiſit: reprobavit fraga, ceraſa, pyra, poma, pruna, magis panem, carnesq; aliosve cibos. Quoniam ob paupertatem Parentum non ſemper lacte potiri potuit, frequenter meram fontanam bibit: raro ipſi hauſtus vini concedebatur: ſi pauca quantitate aſſumpſit, præter ſolitum exhilarabatur; ſi pluſculum ingurgitavit, ad vomitum ſtimulabatur caputque impenſe doluit, donec crapulam edormivit. Alvi ſemper tardioris fuit: fæces plerumq; tertio die albas & induratas egeſſit. Anno 1660. d. 6. April. primo ipſum vidi: totus cachecticus erat, facies pallida & inflata; abdomen prominulum, durum, non tamen valde tenſum: pes dexter jam diu ulcere dolorifico & dyſepuloto afficiebatur: Cor prope continuo palpi-

palpitavit, maxime ab aſcenſu acclivium, aut motu concitatiore: tunc quoq; difficulter reſpiravit; torpidus & ad labores etiam leviores ineptus erat: Patrem ſubinde in ſuo opificio juvit; maximam tamen partem grabato in hypocauſto incubuit: præterita hyeme ægrotavit, ut parentes moriturum ſperarint; verum ſine ulla ope medica convaluit. In hoc valetudinis ſtatu, ſæpiùs illic tranſiens Wolfachium ad Illuſtriſſimam Comitiſſam de Fürſtenberg, ad ætatis annum 24. reperi & compellavi: tandem Hydrope obiit. Mater firmiter credidit hoc appetitus vitium à venefica ſibi illatum fuiſſe, nam dum partui vicina illum adhuc in utero geſſit, quædam ipſi fruſtulum caſei ſuggeſſit, quod famelica avidiſſimè ingeſſit, atq; ab illo tempore ad partum usq; omnem cibum ſolidum abhorruit ſoloq; lacte vitam ſuſtentavit ad puerperium usque.

Hiſtoria II.

IN eadem valle in Caſam, non procul à Caſtello S. Martini, Wolfachio ad Georgii Schmideri filiolam triennem & ſex ſeptimanarum aliquando vocatus fui: hæc primis vitæ menſibus præter lac maternum comedit quoq; pulticulas ex farina & lacte coctas; poſtea per annum ventris torminibus, quæ non male inteſtinorum convulſiones vocabant, miſere afflicta omnem alium cibum reſpuit & ſolo lacte ad hanc usq; ætatem victitavit; quandoq; quando valde ſitiit, quod non raro fiebat, aquam bibit: præter hæc nihil in os admiſit; ſi vero aliquid vi quadam intrudebatur, illud non deglutiit, ſed rurſus ſenſim exſpuit. Tunc dentibus os plenum jam erat, nec ullum deeſſe videre potui; nullum verbulum effari quivit, nullaq; voco ſe cibum pel potum appetere ſignificavit; quando vero eſuriit, os crebro aperuit, unde mater miſellam lac ſuum poſcere intellexit, nondum pedibus inſiſtere valuit; ſi ſiſtebatur, mox pedes decuſſavit: manus continuo in pugnos contraxit, ita tamen ut facile pedes dirigere & digitos è volis ma-

nuum eximere valuerim: manus ſæpe ori admovit, ſed eos infantum more, non ingeſſit. Alvum quotidie apertam habuit. Quamprimum ab ignoto attrectabatur, flevit. Habitus & artus erant graciles non tamen usq; adeo macilenti: abdomen habuit inflatum, facies rugoſior quam in hac ætate ſolet eſſe. Cutis candidiſſima erat. Quid poſtea illi evenerit, & quando aut quomodo mortua fuerit? nunquam reſcivi:

Hiſtoria III.

I. L. A. Civis noſter, Lanio, Carnium eſum à teneris ad vitæ finem, ſc. annum ætatis 47. ſummopere averſabatur; nidorem illarum pertulit; Aliis & domeſticis de carne, ceu ſollicitus paterfamilias bene proſpexit, commune menſæ aſſedit, quandoq; conviviis interfuit, ſine ulla nauſea, aut horrore. A tempore ablactationis ad vitæ terminum ſæpe juſculis carnis reficiebatur: adultior quoq; ſubinde comedit de farciminibus carne vitulina & ſuilla infarctis & aſſatis, ſine ullo valetudinis damno. Omnem reliquam carnem ſive quadrupedum, ſive volatilium, ſive aſſam, ſive elixam & quomodocunq; conditam plane reſpuit neq; illarum vel micam in os admiſit. Mediocriter carnoſus fuit, multa itinera pedes per loca aſpera & montoſa, quacunq; tempeſtate, Vir admodum induſtrius, confecit: toto vitæ tempore pallidus fuit, citra ulla cachexiæ alia ſigna. Cauſam tantæ averſationis Eſus carnium apud Lanionem tum ipſemet, tum alii detulerunt errori imaginationis maternæ: nam Anno 1634. cum poſt Cladem Nördlinganam à milite victore longe lateq; omnia depopulata & devaſtata fuiſſent, fames ingens & talis in Germania multis in locis inaudita, oborta eſt, unde ex Suevia, Palatinatu, Brisgoia & Alſatia magno numero famelici in Helvetiam & huc confluxerunt: tunc Quidam, male ſuada fame compulſus, in macellum noſtrum veniens, conſpectis inteſtinis ex bove recenter mactato evulſis, ſibi temperare nequiit, quin illorum fruſtum calidum

lidum adhuc & excrementis plenum avelleret & avidiſſime cum contentis devoraret: Mater Lanionis illum adhuc utero gerens, ab hoc ſpectaculo, imprimis videndo excrementa per barbam & mentum delabentia, ita perterrita fuit, ut ad puerperium usq; ab omni carne in victu abhorruerit.

Hiſtoria IV.

IN monaſterio quodam Sueviæ, R. D. Urſelinarum inſtitutioni & educationi plures Illuſtres & Nobiles Puellæ concreditæ fuerint. Quædam ex his, inſciis Magiſtris, aliquibus perſuaſerunt rubicundum faciei colorem magis ad ruſticas pertinere, quam Illuſtres puellas decere, ſimulq; inſtigabant illas, ut varia abſurda devorarent. Illuſtriſſima quædam puella, tenerrima, vivido tamen faciei colore prædita, 13. circiter annorum vanis hujusmodi perſuaſiunculis ſeducta, Ann. 1667. menſe Febr. arenam, ceram ſigillarem Hiſpanicam & ſuccinum flavum in globulos precatorios tornatum maſticatione in fruſtula comminuta, notabili quantitate ingeſſit; inde brevi expalluit; cardialgia quadam compreſſiva angebatur: Menſe Martio febri quadam anomala correpta fuit, qua utcunq; ſublata, Menſe Junio è Monaſterio Monachium itinere prope tridui profecta eſt: Febris recruduit cum cephalalgia, genarum rubore & pallore in facie alternantibus, ſine magno æſtu; Urinâ pallidâ craſſiuſculâ, pulſu frequenti, celeri, debili & palpitatione cordis: ab Illuſtriſſima Domina Matre ad illam accerſitus Monachii ſolum Syr. roſ. ſ. ſ. cum aq. cichor. dilutum in doſi minore exhibui: poſt unam alteramve horam elapſam valde circa præcordia affligebatur; paulo poſt muci pellucidi, albi magnam copiam evomuit, ſimul multum arenæ & plura fruſtula nigra anguloſa dura: item ramenta Foliorum Lactucæ 21. Junii in cæna comeſtorum. Arenulæ ultra ſemeſtre in ventriculo morabantur: & licet ante Menſem rurſus ſuccinum devorarit, minùs tamen erat, quam vomitu ejecerat, adeo ut & hujus

& hujus major portio per ſemeſtre in ventriculo perſtiterit: Corpus illud nigrum anguloſum ſuccinum eſſe agnovimus ex fumo ſuccinum redolente, poſtquam carbonibus ardentibus injecimus. Chloroſi diu afficiebatur: erumpentibus Menſibus evanuit: nupta brevi felix liberorum mater evaſit.

SCHOLIA.

I. EXempla Appetitus per plures ſeptimanas, imo Menſes ablati, aut imminuti, in febribus aliisq; morbis Medicinam facientibus prope quotidie obveniunt: neq; adeo raræ ſunt Averſationes unius alteriusve cibi, alias ſalubris & plerisq; ſuavis; ſc. in Gravidis, plerumq; ad medium geſtationis tempus; & in Aliis utriusq; ſexus poſt ablactationem usq; ad finem vitæ, ignota plerumq; cauſa. Horum numerum hic cumulare non libet; occurrunt illarum Hiſtoriæ paſſim in Obſervationibus aliisq; ſcriptis medicis: Præter has ipſemet aliquot novi abhorrentes à Caſeo, allio, pomis, prunis damaſcenis, ſiccatis & poſtea coctis, quamvis recentia ipſorum delitiæ ſint: quidam hos cibos aliosq; ita averſabant, ut illos nec conſpicere, nec odorari potuerint. E contra vidi non ſolum innuptas Virgines, ſed quoq; pueros abſurda appetiiſſe ac devoraſſe ſc. Carbones, cretam, lapides arenoſos ſub dentium mola ſtridentes aliaq; atq; in magna copia quandoq; deglutiiſſe; novi quasdam, aliâs ſalubria, ſed nimis larga manu appetitu pravo ſtimulante, inglutiiſſe, ſc. Nucem Moſcatam, Caryophyllos, Zingiber, Zeam, farinam avenaceam, ſal culinare &c. Illuſtriſſimus quidam S. R. I. Comes, dum Puer adhuc erat, impotenti animo Araneis inhiavit & Vir factus, quando volupe erat, quod tamen non raro fiebat, propriis manibus captas, ori inditas, dentibus comminuit, deglutiit & ſine ulla læſione in ventriculo detinuit: non ſemel mihi narravit illas linguæ, gelu inſtar frigidas & dulces apparere.

II. Averſationum meis ſimiles hiſtoriæ forte apud Autores

tores Medicos leguntur, nihilominus publicæ lucis faciendas operæ pretium putavi, tum quia aliquid peculiare oſtendere, tum quia aliis lucem fœnerare videbantur, Juvenis præter lac, ſæpe aquam, quandoq; vinum bibit & licet nullum ſolidum cibum intra os admiſerit, adultior tamen lignorum ſegmenta maſticavit, dentibus atterendo in ſcobem redegit ſuccumq; cum ſaliva deglutiit. Certe Ruſticus apud Foreſtum l. 4. de Febr. obſerv. 5. in Schol. nullo alio cibo & potu utebatur, quam lacte, unde ſanus & robuſtus perſtitit. Puella demum anno elapſo & poſt colicam convulſivam cibos ſolidos omnes reſpuit, & quamvis per biennium ſolo lacte nutriretur, nihilominus inſignis labes in genere nervoſo permanſit: triennis enim nec ſtare, nec loqui poterat, ac famis & ſitis indicia ſola frequenti oris apertione, famelici pulli inſtar, ediderat, cum tamen Lactis cura arthritidi medeatur & norim Matronam Friburgenſem, unico lactis potu aliquot annis continuato, à terribilibus convulſionibus & ſuffocatione ab utero, quibus valde obnoxia fuerat longo tempore, miraculoſe quaſi penitus vindicatam fuiſſe. Lanio noſtris aliisq; admirationem propterea peperit, quod Parentes conſcii averſationis carnium nihilominus puerum huic opificio addixerint & quod poſtea carnes ſedulo tractarit aliisq; illis bene proſpexerit. Illuſtriſſimæ Puellæ appetitus vitioſus non vera Pica erat, nam deſtinato conſilio abſurda ingeſſit & monita ab illis ſibi cavit: finem quidem aſſecuta eſt, expalluit egregie, ſed cum magno valetudinis detrimento; nam arenulæ & anguli ceræ Hiſpanicæ & ſuccini Confractorum, membranam nerveam ventriculi diu noctuq; illexerunt, ut nimium lymphæ in illam effluxerit indeq; fermentum aut menſtruum deſtrueretur, vel debilitaretur, unde alimentis non rite confectis quoq; M. S. cruditatibus impleta fuit ac Chloroſin induxit.

III. Averſationis ſolidorum intra ventriculum admittendorum cauſa videtur læſio ventriculi ab illis, apud juvenem & puellam, tum quia pylorus forte anguſtior fuit, ut ſo-

lidioribus exitus denegaretur, tum ſenſus ejus internè valde vegetus. Verum conformationis vitia non ſufficientia exiſtimo; procul dubio in Juvene & Lanione concurrit Phantaſiæ quædam aberratio; nam juvenis intra os ſegmenta admiſit, alia ſalubriora & ſuaviora rejecit: Lanio quandoq; farcimina comedere valuit. Verum Anatomia Juvenis omnia feliciùs explicuiſſet; jam nobis conceſſa erat cadaveris ſectio: à qua tamen me locorum diſtantia & quod in illorum vicinia nullus eſſet cui hæc provincia deferri potuerit. Veruntamen nullus dubito quia ſingulare conformationis vitium in antro pylori juvenis latuerit, quoniam ſi vel conſcius vel ignarus aliquid deglutiit valdè angebatur, nullaq; quies concedebatur, donec ingeſtum evomuit.

IV. Juvenis Hydrope mortuus eſt: ejus prodromi erant dyſpnœa & palpitatio cordis à motu non magno, color cachecticus, abdominis protuberantia: illum tardavit ulcus tibiæ dyſepulotum: materiam præbuit aquæ ingurgitatio quandoq; ob penuriam; cumulabatur aqua & ſtagnavit propter ipſius torporem ob quem calor non excitavit qui alias ipſius conſumptionem & excretionem promoviſſet: ſtagnationem promoverunt glandularum præcipue globoſarum obſtructiones ortæ à lactis coagulatione, facta à vino & ſucco potiſſimum querno deglutito, vere Vitriolico.

V. An averſationibus iſtis, remediis occurrendum? merito dubitatur, aliquoties enim obſervatum fuit vi compulſos ad comedenda quæ tantopere averſabant, in lipothymias & convulſiones præcipitatos fuiſſe. Novi clanculum parum elixi allii cibis cum aromatibus permixtum cuidam ſuggeſtum fuiſſe; quamvis fœtorem allii non animadverterit, nihilominus poſt frugale prandium hic ſummè angebatur, prope ſudore diffluebat, imo mors inſtare videbatur, donec totum prandium evomuit. Id quoq; Caſeum averſanti contigiſſe memini. Non pauci tantillo quod imprimis abhorrebant, aliis cibis permixto, nihil quicquam lædebantur & ſenſim

aſſue-

aſſuefacti illorum amatores evaſerunt: ſic novi Abſtemios ad provectam ætatem deguſtato primum vino Malvatico, aut Frontiaco, aut Vallis tellinæ tandem egregios compotatores evaſiſſe atq; illos etiam adhuc hodie ſuperare qui vinum à pueritia biberunt. Medicamentis purgantibus, Vomitoriis, aut ſpecificis hoc vitium emendari poſſe vix credo; certe nullum, quantum equidem ſciam exemplum proſtat.

[*Scaphuſio A. 1689. d. 20. Decembr. Auguſt. Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO LXIX.
D. MARCI GERBEZII.
Fomentationum, evaporationum, & ſtillicidiorum in tumore uteri regionem occupante uſus.

QUanto in pretio Magnifico noſtro Domino Acad. Nat. Curioſorum Præſidi meritiſſimo Domino Johanni Georgio Volckamero ſit balneorum rite adhibitorum uſus, in Ephemeridibus Nat. Curioſ. dec. 2. anni 6. obſ. 239. luculenter atteſtatus eſt.

Probiſſimæ ipſius opinioni ut & ego meam ſubſcribam, multiplex eorum felix uſus me commovet, ita ut eorum vicarias fomentationes, evaporationes, ſtillicidiavé non minoris (ubi balneare non licet) faciam, inter plura alia, præcipuè ſequens mihi perſuadet Exemplum.

Erat virgo etiamnum in vivis exiſtens Angelica Peklin. Hæc poſtquam à perpeſſa febre maligna vix aliqualiter ſeſe recolligere incepiſſet, circa ſolſtitium hyemale incidit in tumorem in regione uteri cæteræ cuti fere concolorem, plus latum, quàm elatum, valde tamen dolorificum à me menſibus per aliquot lunationes diminutè fluentibus potiſſimùm adſcriptum, vel certè humoribus excrementitiis poſt ſuperatam febrem à natura per modum criſeos illuc depo-

 ſitis.

ſitis. Cui ſucceſſit urinæ difficultas, & ferè totalis ſuppreſſio, hinc colica cum bilis porraceæ per ſuperiora rejectione, tandem etiam univerſi corporis per ſe, & ad tactum intolerabilis dolor cum variis hyſtericis accidentibus.

Huic meæ curæ commiſſæ Ego variè ſuppetias ferre attentabam, aſt omnia incaſſùm donec tandem, ut rem breviter perſtringam, ad Roitſchenſium, quas non ita pridem cum magna ſui nominis cõmendatione in ſua Roitſchecrene deſcripſit Excellent. noſter Cælius Aurelianus Dominus Joh. Benedictus Grũndelius, Phyſicus Marpurgenſis in Styria, Acidularum uſum me accinxi, quibus quidem ſolùm per quatriduum propinatis tantùm effeci, ut non ſolùm dolores Colici jam in alteram ſeptimanam perſeverantes in totum evanuerint, verùm etiam iſtos conſecuti cæterorum artuum dolores, aliàs procul dubio ſucceſſu temporis contracturam veram, quemadmodum id non ita infrequenter accidere videmus, introducturi. Quòd is verò, quem memoratus in regione uteri tumor cauſaverat, non intermitteret, neque urina procul dubio ob veſicæ à tumore illo compreſſionem liberiùs prodiret, & aliàs corpus jam ſatis expurgatum ulteriore acidularum continuatione indigere non videretur, de aliis, quibus præfatum tumorem diſcutere liceret cogitare cœpi: atq; ſiquidem hactenus adhibitis variis ad id facientibus topicis unguentis & emplaſtris emollientibus, diſcutientibus ſeu reſolventibus anodynisq; nihil profeciſſem, balneis ſeu inſeſſibus ſimili virtute pollentibus id attentare determinaveram, quoniam verò pro eis, utpote virium magis reſolutivis ægram jam totam enervatam, debiliorem viderem, vix enim impoſita mox animo deficere cœpit, ſuaſi, ut balnei locô fomentationibus & ſtillicidiis ter de die, manè ſcilicet, paulò ante meridianum paſtum, & veſperi cum ſpongiis validè in parte affecta uteretur, evaporationes quoque infrà ponendarum ſpecierum per ſellam exciperet. Continuavit hoc per ſolum biduum, & ecce rebellis ille tumor, tot hactenus tantisq; fruſtra oppugnatus unà cum dolore in

totum

totum diſcuſſus eſt, urina fluere cœpit, atq; ita miſera patiens (laus æterno Deo) præter ſpem feliciter convaluit. Species verò memorati decocti pro fomentatione erant: Malva, althæa cum toto, parietaria, ſummit. chamom. melilot. aneth. puleg. matricàr. meliſſæ, capill. Vener. & flor. verbaſci. Cui ſuccedebat ſemper partis inunctio cum ung. de althæa, anodyn. Ol. chamom. lil. alb. & Scorpionum.

SCHOLIUM.

Quid balnea ſint, & inſeſſus, quid fomentationes, ſtillicidia, & evaporationes, quisq; iis utendi modus, ſatis luculenter in Inſtitutionibus ſuis ſcriptum reliquit Sennertus. Juvabit proinde ſaltem circa acidulatum uſum quæpiam adnotare: primò ordinarium quidem, & magis aptum tempus eas bibendi eſſe æſtatem, & in ea præcipuè caniculares, utpote quo tempore bilis & quantitate copioſior, & qualitate ſolet eſſe acrior, ac fervidior, nullum tamen tempus eis adeò repugnare, quod eas urgente neceſſitate abſolutè non admitteret. Attamen ſi tempore hyemis bibantur, procurandum, ut cubiculum in quo acidulæ bibuntur ſit bene calefactum, ut tempore potationis ægri venter continuò cum calidis linteis foveatur, & ut acidulæ non tunc ſint ex fonte, utpote tum pluviis, tum niveis aquis plerumq; diluto, accepta, ſed ab æſtate in aptis ad id amphoris aſſervatæ.

Secundò licèt ordinariè ſoleant bibi per longius tempus, & ad minimum per dies 14. attamen neque illud eſſe neceſſarium, ſed ſufficere, quòd Medici intentioni, & morbi neceſſitati fuerit ſatisfactum: qui mos apud nos jam adeò invaluit, ut vix aliquis eas ultra ſeptimanam bibat. Multò minùs eas continuant illi, quibus vel non tranſeunt, vel quæpiam accidentia graviora ut vomitum, & ſimilia inducunt. Et reverà præſtat alia ſecuriora, licèt minus efficacia uſurpare, quàm cum acidulis naturam periculosè cogere.

OBSERVATIO LXX.
D. MARCI GERBEZII.
Hydrops per abſceſſum in ſcroto factum integrè ſanatus.

Mirabilem in ſanandis morbis naturæ etiam nullo medicamine adjutæ, artificevé eam manuducente providentiam, & vim ſæpè mirabundi conſpicimus. Non poſtremum hujus rei argumentum nobis primò ante triennium hîc dedit Miles apud Patres Capucinos in ſuburbiis decumbens. Hic quidem valetudinarius, & totus cachecticus ſub finem hyberniarum, cæteris ſuis commilitonibus rectè in Hungariam diſcedentibus, fit Aſciticus, abdomen aquis turgidum, & inferiora œdematoſa. Supervenit inſuper febris maligna aucta, eo anno aliàs apud nos nunc cum, nunc ſine petechialibus maculis, quemadmodum in noſtro hoc ægro, ſolitô frequentior. Neglecto aliquantiſper hydrope tanquam minùs urgente, cura tota ad febrem, & malignitatem oppugnandam dirigitur. Quid fit? dum patiens hic, morbo jam augmentum ſuum transgreſſo, præter cætera ſymptomata, vel maximè delirat, abſceſſus fit ægro ipſo præ delirio, & multò magis adſtantibus inſciis in ſcroto, & intra paucos dies totum ſcrotum (quod unà mecum poſtea mirabantur, ægro jam ad ſe redeunte, & rem ſibi terrificam cum erubeſcentia monſtrante, adſtantes) à pene, teſticulis, & perinæo ita ſeparatur, cum corporis totali detumeſcentia, & omnium ſymptomatum remiſſione, ſine ullo putredinis, aut læſionis partium, à quibus facta erat ſeparatio, poſt ſe relicto veſtigio, ut vel ipſa novacula id meliùs & exactiùs ſeparare non potuiſſet, ſola virga in præputio, & ad radicem nonnihil erat corroſa, procul dubio à materiæ excretæ corroſivâ acrimoniâ. Conſultabatur inter Chirurgos & Medicos adhuc hujus caſus ocula-

oculatos teſtes de modo curationis. Quidam ſine caſtratione eam haud fieri poſſe opinabantur: potiores tamen, & inter eos Dominus Michaël Philippiz Chirurgus contrarium mecum tenebant. Quemadmodum idem Chirurgus eum etiam ſine ea feliciter percuravit, Teſticulis nimirum ambobus ſurſum verſus inguina & pubem coactis, & cute quantùm fieri poterat â pectine deorſum tractâ, & ſic conſolidatâ. Usq; adeò verum eſt Galeni illud l. 1. de facult. natur. Natura animalium ſervatrix, & morborum finitrix, ac decretrix, quod conveniens eſt ſervat, quod alienum eſt ſeparat.

OBSERVATIO LXXI.

D. MARCI GERBEZII.

Plica ſubcutanea.

Mirabile tumorum, ſeu excreſcentiarum genus! Eſt vir in noſtris ſuburbiis Labacenſibus, faber ferrarius. Hic geſtavit tumorem quempiam ſeu excreſcentiam molliuſculam penes aures per annos multos ſenſim eo usq; in creſcentem, ut ovum gallinaceum majus facilè ſuperaret, indolentem tamen, & nullo ferè modo moleſtam. Contigit tandem, ut ſine cauſa manifeſta dolere, rubere, & pruritum quemdam concitare inceperit, tandem etiam aperta ſit. Ecce mirum! dum materiæ purulentæ, & neſcio quàm ſordidæ effluxio expectatur cum parva ſeri viſcoſi quantitate puri, & mirè contorti capilli, & hi longitudine, colore, craſſitie, & mollitie omnino ſibi diſſimiles cum modica ichoroſa ſorditie permixti extrahuntur. Ordinarius hujus fabri Medicus excreſcentiæ, & præcipuè excretorum raritate percullſus ad me advolat, & re enarratâ quid de mirabili hac excreſcentia ſentirem ego, & numquid ſimilem aliquando vidiſſem, explorat. Cæterùm fateri ſe, certè credere, excreſcentiam hanc eſſe ex genere eorum, quas vulgò Herengſchoß dicimus, & proinde per artem

artem Magicam fuiſſe excitatam. Quod quidem vel maximè confirmare videatur tanta capillorum varietas à natura numquam practicabilis. Rem utpote & mihi nunquam viſam mirabar & ego; Eſſe tamen arte Magicâ excitatam dictam excreſcentiam vel ex eo credere non poteram, quòd ea tot annis geſtata nullum unquam Viro huic dolorem, vel moleſtiam cauſaverit, quod tamen ſagarum in ſimilibus caſibus eſt potiſſimum intentum. Secundò quòd ſenſim increverit, quod pariter ſagæ facile non practicant. Tertiò & ultimò, quod faber ille poſt alteram aurem ſimilem capillorum contorſionem, ſed ad extra propendentem geſtaverit, quam plerumq; plicam Polonicam dicimus.

Talem plicam procul dubio natura & hîc ad extrà protrudere attentabat, ſed erat fortè impedita à cute, quam pertranſire debebant pili, craſſiore. Accedit, quod fortè & ipſi pili ob mollitiem, ad perforandam cutim fuerint inepti. Hinc ſenſim contorqueri, & majus ſpatium occupare, conſequenter & tumorem excitare eos contigit. Unde nec dolorem notabilem concitare poterant, utpote continuum ſenſim, & non repentè ſolventes. Varietatem verò eorum adſcripſi partim loci anguſtiæ, partim materiæ ex qua generabantur, diverſitati, partim etiam ſero ſeu ſaniei, cui permiſti erant, acriori, quod eos variè alterare, & colorare poterat.

OBSERVATIO LXXII.
D. MARCI GERBEZII.
Gangræna prolapſi inteſtini recti ex purgantibus in obſtinata alvi aſtrictione ineptè adhibitis.

CORpora cùm quis purgare volet, ea fluxilia faciat, oportet, divi Hipp. 2. aph. 9. effatum eſt, & quid ſalutari purgationi præmittendum, fidele monitum. Hoc

quia

quia obſervatum non fuit elapſo vere in Ruſtico quodam, eum inexpectatò, & miſerè vitam finire neceſse fuit. Erat verò homo hic valde robuſtus, annorum circiter 40. & aliàs ſanus, poſtquam verò ex longo itinere redux, & valde famelicus ſe pyris ſylveſtribus furni & fumi calore induratis nimium, & fortè ſine hauſtu repleviſſet, in tantam alvi ſtipticitatem incidit, ut eam nullo purgante reſerare fuerit poſſibile; quin imò per aſſumpta quæpiam à ſuis conſanguineis porrecta fortiora purgantia non ſolùm in abdomine ingentes dolores & contorſiones fuêre excitatæ, verùm etiam inteſtinum rectum ad ſpithamæ longitudinem ad extra protruſum, naturâ ſcilicet à fortioribus purgantibus ad fæcum excluſionem quidem ſtimulata, aſt ob earum indurationem, & inteſtinorum inde contractam ſiccitatem fruſtra accurrente, quinimò fæcum altiùs hærentium locô ipſum rectum inteſtinum ad extra protrudente. Repoſitio inteſtini pluriès fuit tentata, ſed ſemper incaſsùm, adeò, ut homo hic poſt perpeſſos inexplicabiles dolores, & anxietates, & teſte propriâ ipſius uxore 40. dierum contumacem alvi conſtipationē, ſuperveniente paulatim inflammatione, & huic ſuccedente gangrænâ, imò ſphacelo, inteſtino fruſtulatim abſcedente miſerè, & in ſummis tormentis ſuam vitam terminare debuerit, aliàs ſi præfatum Hippocratis monitum fuiſſet in tempore obſervatum, procul dubio reſanandus. Multipliciter verò corpora fluida reddere conſuevêre Medici, & primò quidem aſſumptis quibuscunq; liquidis, ſive in cibo, ſive in potu. Item quiete, quemadmodum id exemplificat Hipp. 4. aph. 13. de helleboro: qui ad helleborum non facilè ſurſum purgantur, eorum corpora ante potionem copioſiore alimento, & quiete præhumectanda. Humectat verò cibus tum per ſe, ſi liquidus ſit, humores diluendo, tum per accidens ſanguinem augendo. Quies verò ſaltem per accidens, humida non diſſipando. Secundò redduntur fluida lavacris, ſeu balneis, præſertim aquæ dulcis tepidæ, aut olei, quatenus ſcilicet his non ſolùm humores funduntur, & excrementa perhumectantur,

verùm etiam ipſa vaſa redduntur ampliora. Tertiò clyſteribus, & ſuppoſitoriis, qualiter teſte de alvi aſtrictione Ettmüllero Rulandus aliquando reſeravit alvum per tres hebdomadas adſtrictam, & nullis aliis cedentem ſolâ injectione ſingulis horis ℥iv. olei. Et quidem ubi adſtrictio eſt à fæcum induratione præ cæteris ſal gemmæ ad ʒj. clyſteribus feliciter additur. Quartò tandem fit fluida alvus digeſtivis, & præparantibus dictis medicamentis, qualia ſunt attenuantia, & incidentia omnia. Hinc plures ego novi, qui purgantibus ſemper pridie veſperi aliquid crem. Tartari præmiſerunt. Alii præſertim in adſtrictionibus diuturnioribus inſuper totum ventrem extrà ol. amygd. dulc. inungunt, imò intrò propinant. Aliis jura laxantia ex malva, violar. mercuriali & ſimilibus in uſu ſunt; Aliis alia. Singulis his modis Ruſtico illi ſuppetiæ ferri poterant, antequam purgantia, cum quibus cautum in tali caſu jubet eſſe Medicum Ettmüllerus, aſſumpſerat, præſertim verò intùs juſculis humectantibus, & laxantibus, uti & oleo amygd. dulc. in & extrà uſurpato. Extrà verò clyſteribus primò emollientibus, hinc verò etiam acrioribus purgantibus, balneis, & inunctionibus. Sic enim excrementis priùs emollitis, & dilutis, viis ipſis etiam humectatis, ampliatis, & apertis, quis dubitat, quin propinato deſuper aliquo purgante fortiore, qualia plura ex diverſis Authoribus de alvi adſtrictione collegit Ettmüllerus, ad votum ſucceſſiſſet alvi excretio, conſequenter præventum fuiſſet omnibus ſuperiùs enarratis malis, & ipſi morti.

OBSERVATIO LXXIII.

D. MARCI GERBEZII.

Ridiculus, ſed non omnino irridendus alvum reſerandi modus.

QUæ quantaq; contra alvi communiter, & præſertim apud hypochondriacos rebellis conſtipationes conveniant remedia, plùs, quàm ſatis apud Authores eſt repe-

reperire, & non pauca apud Ettmüllerum in praxi ſua de alvi retentione. Omnia hæc ſucceſſivè probavit apud nos nobilis quidam Vir etiamnum in vivis exiſtens iſtis obſtructionibus ob hypochondriacam paſſionem, ſi quis alius, obnoxius, in nullo tamen unquam contentus acquievit, quàm in inſtrumento, quod ad modum ſyringæ vulnerariæ, quâ Chirurgi in fiſtulis, & vulneribus profundioribus pro injiciendis ſuis balſamis utuntur, ſibi confici curaverat. Accipit verò communiter globulum unum vel alterum de confectione globulorum Moſchatelinorum vulgò Biſamkugel/ quibus aliàs pro ſuppoſitoriis utimur, diſſolvit in ſcutella juris pulli, vel ſimplici aqua calida, indit, quantum capit, ſyringæ, & manu dextrâ eam poſterioribus applicat, atq; ſic illum liquorem clyſteris locô ſibi ipſe injicit, quod ſi ſemel non ſatisfacit, reiterat id etiam bis vel ter conſequenter, & ſic ſibi alvum feliciſſimè reſerat. Practicat hoc jam per multos annos, & gloriatur ſibi longè faciliùs fieri, quàm antehac, dum multis vel digeſtivis ex tartaro, vel laxativis ſemper ante paſtum, quales ſunt uſitatiſſimæ paſſulæ, vel pruna laxativa, aſſumendis uteretur. Eſt ridiculum, ſed non omnino irridendum, & fortè ei, quod in tractatu ſuo de clyſteribus proponit Regnerus de Graff in alio, niſi quòd tantum liquoris unâ vice non capiat, nec ita altè penetret, non cedens clyſteres injiciendi inſtrumentum, quem tamen defectum iterata applicatio quodam modo compenſat.

[*Labaco Carniolæ A. 1689. 20. Decembr. Norib. miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXIV.

D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

Meteorum Gothanum inauditum.

QUemadmodum in tribus Naturæ regnis hactenus plura nobis innotuêrunt, de quibus Antiquitas ne per ſomnium quidem cogitarât unquam, ita in aliis ſcientiæ Naturalis partibus, in ſpecie *Meteorologia* ſunt,

quorum ab ARISTOTELE, CARTESIO, FROMONDO aliisq; Scriptoribus Meteorologicis ne verbô quidem mentio facta eſt. Plura hujus rei exempla dari poſſent, quæ tamen aliis occaſionibus commodiùs reſervantur. Unicum idq; recentiſſimum reticere nequeo, cujus æthiologiam nuper à me deſideravit Per-Illuſtriſſ. DN. LUDOLFI, Conſiliarius Cæſareo-Saxonicus ex Scriptis Æthiopicis aliâs ſummè celebris, cui totius hiſtoriæ benivolam communicationem acceptam fero. *Caſus autem ita ſe habet*: Johannes Rückmeſſer / Veſpillo Gothanus conſcientiæ ſuæ maturè atq; ſeriò admonitus ſanctè coram Magiſtratu Civili aſſeveravit, quòd haud ita pridem retro ædem cœmiterialem tumulum pro Reſtiariô Neuhahn / nuper demortuô paraverit, & cùm profunditatem illi debitam jamjam attigiſſet, in Sarcophagum putredine conſumptum inciderit, nihil præter coſtas & oſſa continentem, quem unà cum oſſibus removere & in aliam ad latera tumuli hunc in finem effoſſam caveam abſcondere volebat. His igitur intentus à tergô ſonitum percepit ſibilum & ſtridorem anſerinum exactiſſimè referentem, inſimulq; obſervavit ex alterâ oſſis extremitate ſpumam pugni magnitudine erumpentem, tantô quidem cum fœtore, ut labia naresq; comprimere & obturare coactus fuerit; & licet φαινόμενον hoc omnino inſolitum aliqualem homini Plebejo terrorem incuſſerit, ſubſtitit tamen in alteri tumuli angulo, viſurus quid tandem inde ſit eventurum. Paulò poſt tantum fragorem edidit maſſa illa ſpumiformis, ac ſi quis bombardam manuariam exploſerit, ſuccedente & in turbinem ſurgente fumô quodam cœruleo, qui majori, quàm ſpuma antedicta fœtore aërem infecit, unde præſentaneo vitæ periculo fuiſſet obnoxius, niſi relicto ociùs tumulo domum ſe contuliſſet & ſumptis, neſcio quibus, medicamentis ſe refeciſſet. Cùm verò elapſo horæ ſpatio ad tumulum expediendum rediiſſet, nequicquam amplius obſervavit, ipſaq, tibia, cui ſpuma illa ſibilans adhæſerat, omnino integra & inſtar aliorum oſſium terra conſpurcata fuit; quæ omnia ſalva conſcientiâ bonaq; fide,

fide, ubicunq; requiſitum fuerit, ſe conteſtaturum ſtipulatus eſt. *Act. Gothæ d. 20. Jun. Anno Chriſti 1689.*

SCHOLIA.

NOn dubito plura hac de re judicia fuiſſe exorta, inprimis ab ineruditâ & ſuperſtitionibus dedita plebecula, omnia quæ in locis ejusmodi lugubribus contingunt aut ſpectris, aut incantationibus, aut neſcio cui malo Genio tribuente, imprimis ſi rarò & præter conſuetum Naturæ ordinem acciderint. Hæc omnia tamen ex cauſis merè naturalibus contigiſſe nullus dubito. *Spumam* enim hanc *ſibilantem* nihil aliud, quam collectionem particularum (quibus loca hæcce ſcatent) Nitroſo-Sulphurearum fuiſſe, præter alia color, odor & ſonitus manifeſtant. Equidem Nitrum cœruleâ ardere flammâ ſibilumq; potius quàm fragorem edere conſtat, quod utrumq; ab initiô hâc in maſsâ obſervatum fuit. Quod verò ſub finem ejus tonitru acceſſerit, illud ſine dubiô particulis Sulphureis per motum extraverſis & incenſis debetur, â quibus & fœtor ille cadaveroſus eſt exortus; quæ omnia ni fallor, facile aſſenſum merebuntur penes eos, qui totam hiſtoriam cum omnibus circumſtantiis curatius penſitaverint. Hoc ſaltem quæri adhuc poſſet, quâ ratione particulæ in maſſam illam collectæ incenſæ & in flammam actæ fuerint? Verùm & hîc in proclivi eſt reſponſio, illud vel per ſcintillam â ligone in ſilicem impingente productam, vel motum effectum fuiſſe, quem aêr ſubitò illapſus excitavit. Sicut enim ignis absq; aêre exſtinguitur, ut experimento in antlia pneumatica â GUERICKIO, BOYLEO, STAIRIO, STURMIO & aliis facta comprobant, ita in obſcuris terræ viſceribus particulæ illæ immotæ jacent, donec aëre extus irruente in motum atq; flammam agantur. Unde â ſimili quoq; causâ deduxero novum illud meteori genus, quòd novellæ Berolinô datæ eodem fermè, quo hiſtoria hæc innotuit, tempore nuper enarrârunt, flamma ſc.

cœrulea in oppido Copenick in cacumine Turris Caſtrenſis conſpecta. Verba ita ſe habebant:

Berlin vom 1. Julii.

Zu Copenick hat man verſchiedene mahlen Abends und Morgends auf dem Schloß-Thurn eine blau-brennende Feuer-Flamme aufgehen geſehen / welche einen ſtarcken ſchweffelichten Geruch und Dampff / gleich einem Nebel / nach ſich gelaſſen.

OBSERVATIO LXXV.

D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

Mira Araneorum Generatio.

HAud ita diu eſt, quòd Studioſus quidam natione Weſtphalus me conveniret & percontaretur an & araneæ ovis gaudeant? Vidiſſe enim ſe in pratis araneam ovulum æqualis cum eâ magnitudinis trahentem, quô diffractô plures quàm mille exiverint araneæ minutiſſimæ illìc generatæ: Verùm utut *Scaliger* & alii globulum ejusmodi ſericeum ovum appellaverit, propriè tamen ita dici non meretur, cum non tam materiam, quam domicilium præbeat araneis illìc generandis. Quin potiùs ex obſervatione ARISTOTELIS conſtat Araneas paucis à coitu (quo gaudent) aversô plures rejicere vermiculos, quos inſtar quorundam aliorum inſectorum telæ ſolent intexere, quam pro ovo habent alii. *Vid.* ULYSSES ALDROVANDUS *de Inſectis p. 615.*

OBSER-

OBSERVATIO LXXVI.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Vitriolum Martis Aëreum.

NObiliſſ. DN. MOLTERUS, Practicus Wezflarienſis inter rariora ſua vitriolum Martis oſtendit, utut in exiguâ ſatis quantitate, quod absq; ullius acidi additione per ſe in limaturâ Martis aêri aliquantisper expoſitâ concrevit, ſine dubiô à Sale aêreo martem quadantenus erodente.

SCHOLIA.

LIcet Chymici Secretiores & Philoſophi Adepti mirè varient in materiâ arcani ſui adſtruendâ, maxima tamen illorum pars in eô unanimiter concordant, in aêre latere menſtruum aliquod Salinum univerſale, de quô hinc inde, ſi quis alius, ſincere agit celeberrimus quondam Haſſiæ Machaon, TACKIUS *in Tripl. Phaſ. Soph* & magnum quondam Academiæ Noſtræ Decus BALDUINUS *de Auro Auræ.* Licet autem alkaheſt illud aërium ad ſummum puritatis ſtatum evectum ſine ulla agat corroſione, quamdiu tamen peregrinis atmoſpheræ ſpiculis adhuc eſt infectum, non tantùm ferramenta quævis rubigine deturpat, ſed & hoc in experimento prorſus cryſtalliſare & in vitriolum corrodere valet.

OBSERVATIO LXXVII.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Glans ſclopetaria Venenata.

IN Muſeo curioſô Beatiſſimi Dn. SEBASTIANI SCHEFFERI nuper glandem vidi ex vitro Antimonii paratam, quam 1673. in Sclopeto Galli reperiit Officialis quidam Cæſa-

Cæſareus; quæ intoxicatam potius nequitiam ſapit, quàm Stratagema militare.

OBSERVATIO LXXVIII.

D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

Remedia contra Impenetrabilitatem Magicam.

OCcaſione eorum, quæ Excell. DN. CLAUDERUS *Obſerv.* CLIX. & CIX. *Anni præcedentis* de impenetrabilitate armorum habet, incidit in animum remedium, quô eandem certiſſimè eludi poſſe confirmavit quondam JCtus Haſſiacus in rebus Chymicis aliâs verſatiſſimus DN. D. SEIPPIUS, νῦν ἐν ἁγίοις. Priusquam ſc. cum Adverſario hujus rei ſuſpecto congrediâris, cuspis machæræ vel gladii ſtercori ſuillo infigatur; vel, ſi eminus agendum globuli bombardis infarciendi per Sphincterem ani (ſit venia verbo ab aliis mutuo ſumpto) ducantur, quod certiſſimùm dicitur antidotum contra hanc non minus quàm alias Diaboli incantationes.

SCHOLIA.

SIcut abominanda homineq; Chriſtiano prorſus indigna eſt Diabolica illa impenetrabilitas armorum, adeo quidem ut à Moraliſtis omnes, qui unquam illa ſe muniunt, pro viris fortibus & generoſis neutiquam habeantur, licet adverſarium proſternant: Ita nullam video cauſam, quò minus remedia quædam naturalia contra eandem adhiberi poſſent. Naturalitas autem, ut ita dicam, & probabilitas remedii hujus in eô conſiſtit, quòd eô ipsô Diabolus ejusq; præſtigiæ contemptui habeantur & ignominia qſ. afficiantur, quô ipsô ira percitus irritas reddit mancipiorum ſuorum artes; quod arcanum iis, qui juſto & legitimo bello impliciti Patriam defendunt, non qui bellum

belluam duellandi conſuetudinem ſectando Proximi cruore manus atq; conſcientias deturpare ſolent; aperiendum duxi.

OBSERVATIO LXXIX.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Aphthæ Artificiales.

RArum eſt in Senibus & adultis obſervari aphthas Pueris aliàs haud infrequentes, niſi forte igne actuali vel cauſticis ori ex improviſo illapſis excitentur, cujus exemplum ſingulare ſe heîc locorum quondam truſit in Academiæ Noſtræ Giſſenæ Oeconomo DN. ÆGIDIO LüNCKERO, jamdudum fatis conceſſo, qui noctes diesq; Tabaci ſeu Nicotianæ folia in ore maſticabat, quæ quidem deliciæ noſtris hominibus ſatis ſunt in pretio. Accidit autem aliquando, ut noctu ex ſommo expergefactus in Spondis lecti Tabaci fruſtula lecturus in emplaſtrum veſicatorium, ab uxore, quæ illo uſa fuerat, noctu pariter illic depoſitum, incideret & pro Nicotianæ foliis maſticaret; quo facto manè palatum, gingivæ atq; labia copioſiſſimis veſiculis & aphthis à cantharidum ſpiculis corroſivis in emplaſtro illo latentibus ſine dubio productis, inſigni cum dolore correpta fuerunt, quæ adhibitis poſtmodùm paregoricis & demulcientibus, mucilaginibus, gargariſmatibus & aliis ægrè curatæ ſunt.

OBSERVATIO LXXX.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Rara Epilepſiæ Species.

QUemadmodum ante decennium in *Diſput.* meâ *Graduali de Convulſionibus* varias easq; ſatis portentoſas Epilepſiæ Species recenſui, ita neſcio, an unquam ſimilis hujus morbi caſus obſervatus ſit illi, quem Conſul Wildungenſis nuper conſilio meô utens coràm referebat.

In oppidô ſc. Wildungâ, acidulis aliâs celebri, civis quidam crebris Epilepſiæ inſultibus eſt obnoxius, quibus antequam corripiatur, utramq; manum priùs ſæpiſſimè pavimento allidit, verberibus quaſi indicans Hannibalem jam eſſe ante portas. Quòd quidem Φαινόμενον omnino inſolitum ut ſine dubio à diſploſivo ſpirituum in artus influxu atq; impetu per crebras conſuetudinis hujus præter naturalis reciprocationes in textura illorum radicato dependet, ita nullis hactenus Medicorum etiam Feliciſſimorum conſiliis exſtingui potuit.

OBSERVATIO LXXXI.

D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

Tumor femoris in Gravidâ lethalis.

EX Nobiliſſimi & Experientiſſimi Domini D. Henniken. Archiatri Erpacenſis communicatione Caſum omninò ſingularem Fœminæ ex Tumore femoris demortuæ hîc annotandum duxi, quem ita mihi retulit: Paucas
„ ante ſeptimanas, inquit, Illuſtriſſimi Noſtri juſſu & indultu
„ Gratioſiſſimo in Muliere recens denatâ Tumor femoris ape-
„ riebatur, quicum quæ acta fuerint, audi: Annus eſt cum fæ-
„ mina hæc uterum gerens ſummos perſentiſceret dolores in
„ ſummô femoris (oben in dem Dicken) iſchiadicos mentientes,
„ ſuccedente mox tumore indomabili; quæcunq; etiã adhibe-
„ rentur, fruſtranea erãt omnia. Depoſitâ uteri ſarcinâ tumor
„ à partu creſcebat eundo, comitantibus eum doloribus vix to-
„ lerabilibus, ita ut extra lectum non amplius ſe continere po-
„ tuerit. Res adſpectu erat admodum monſtroſa, ipſeq; tu-
„ mor circumferentiâ ſuâ à femore ad genu deſcendebat, ſu-
„ pra quod ejus terminus erat, nec ulterius proſerpere vale-
„ bat. Poſtquam igitur adhibitis fomentis, unguentis, em-
„ plaſtris varia tentata fuerant, nec tamen diſcuſſio aut ſup-
„ puratio ſperanda eſſent, erant qui tumoris apertionem Chi-
„ rurgicam ſuadebant, quibus tamen eâ de cauſa contradice-

bam,

bam, quod tumor eſſet duriuſculus absq; ullâ inflammatione, facileq; fieri poſſet, ut partim, ob mulieris debilitatem, partim ob vaſorum iliacorum læſionem hæmorrhagia lethalis ſuccederet, quam ægrè evitari poſſe cenſebam, cùm ſectio profundiſſima ad oſſa penetrans fieri debuiſſet, quorum corroſionem atq; cariem ex dolore ὀστεοκόπῳ ejusq; profunditate conjiciebam. Ut taceam ne minimùm abſceſſus alicujus indicium apparuiſſe facileq; acceſſuram gangrænam. Ponderatis hiſce ſectio prorſus intermittebatur, ipſaq; fœmina paucis abhinc diebus exſpirabat. Jam verò ſectioni locus, in quâ ſuperiores muſculi omninò conſpiciebantur illæſi, his verò ſubjacentes ita erant comminuti & corroſi, ut pulti ex pulmonibus inciſis conſtanti (wie ein gehacktes Lungenmus) quam ſimilimi fuerint, interſpersâ hinc inde materiâ gelatinosâ carnibus citri haud abſimili: Os femoris undiq; perforatum & corroſum erat, ut digitos hinc inde inſerere potuerim. Corruptio penetrabat ad uterum usq;, unde mali ſcaturiginem deduco. In thorace & abdomine omnia erant ſalva, niſi quòd in pulmonibus obſervarim nodos aliquot ex glandulis ſcirre-factis conglomeratos. Pedes paulò ante obitum aquis deſuper labentibus inflati & œdematoſi reddebantur. Meô quidem judicio principium & finis hujus ægritudinis erant incurabilia.

Hactenus ante laudatus HENNICKE in literis Erpacô Giſſam ad me datis.

OBSERVATIO LXXXII.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Exanthemata ESSERE dicta ex retropulsâ gonorrhœâ.

STudioſus quidam Francofurtenſis Veneris Nepotulus ſed incautus aliquoties Puellam inviſerat ex corporis ferè quæſtu victitantem, in cujus gremiô & burſam & petul-

cos renes expurgârat ſæpiùs. Haud multo poſt debitas petulantiæ juvenilis pœnas luit, dùm ſtranguriâ primum contumaci, mox gonorrhœâ vexatur diuturnâ, eaq; tantâ, ut novorum Maritorum inſtar faciem ſi non Hippocraticam, ægram tamen & tabidam præ ſe ferret. Adhibito tandem in conſilium Chirurgo de ſingulari Luis Venereæ curâ aliâs gloriante, meris adſtringentibus fluxum ſeminalem maximam ad partem compeſcuit, ut omni jam moleſtia liberatus videretur. Paulò verò poſt omnium membrorum laſſitudine corripitur, mox appetitus proſternitur, cephalalgia accedit, cum phlogoſibus & exæſtuationibus vagis, erumpentibus in toto corpore maculis & exanthematibus rubicundis aliquantulum elevatis, eſſere aliàs dictis, cum pruritu totius corporis. Erant quibus Herpes eſſe videbatur vulgò die Neſſelſucht. Alii Morbillos eſſe ſuſpicabantur; ſed hîc in contrarium militabat abſentia febris (pulſus enim & urina legitimè ſe habebant) illîc humiditatis ſeroſæ defectus. Ipſemet, fateor, dubitabam primò de morbi eſſentia, viam interim Naturâ præeunte expellentibus & alexipharmacis inſiſtebam. Poſtmodum verò à domeſticis Ejus, Hoſpite præprimis Excellentiſſ. DN. THILENIO, Collegâ meô deſideratiſſimo, Auguſtæ Vindelicorum nuper in itinere denato, vitæ ante actæ certior redditus, quæro ex illo, quænam ante morbum huncce paſſus fuerit, & quænam medicamenta adhibuerit. Quorum demum certior redditus nihil aliud concludere potui, niſi quod ſymptomata hæcce ex retropulſo intempeſtivè ſeminis profluvio ſubnata fuerint, quod ſedatis prioribus ſymptomatibus demùm purgantibus ex pilulis Mercurialibus præmiſſis balſamicis anti-Venereis curatum fuit.

OBSER-

OBSERVATIO LXXXIII.

D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

Funeſta ulceris antiqui conſolidatio.

NOn eſt de nihilo Vulgi denominatio, quâ ulcera antiqua & inveterata *mortifera* ſolet appellare (Todenbrüche) cujus rei triſte eheu! exemplum nuper dedit Parens beatiſſimè defunctus M. JOHANN JUSTUS VALENTINI, qui jam à triginta annis & quod excurrit ulceribus ejusmodi in crure præprimis ſiniſtro diffluens, utcunque ſemper valuit, ſi ulcera fuerunt aperta, peſſimè verò ſe habuit, ſi jam cicatricem egerint. Cùm igitur à fonticulo abhorreret, author illi fui, ut alterum ad minimum ſervaret apertum. Cùm verò anno ætatis 64. nuper Ictero ad nigrum vergente corriperetur, neſcio quo fato ulcera illa, tibiæ in ſimul ad conſolidationem vergunt, quo facto natura materiam peccantem per alias vias excluſura tantam eroſis forte vaſis hæmorrhagiam inteſtinalem movit, quâ nullis obſtantibus remediis ſive adſtringentibus ſive confortantibus tandem beatiſſimum vitæ fecit finem.

[*Giſſâ Noribergam A. 1689. d. 29. Decembr. miſſa.*]

OBSERVATIO LXXXIV.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Spiritu ſalis Armoniaci oculis nocivo.

NIl tàm utile eſt quod non aliquo modo noceat, præprimis in medicina; uni enim ſubjecto quod prodeſt, alteri nocet, hinc quæ nocent, docent. Spiritum Salis Armoniaci hac noſtra ætate non infrequenter adhiberi in morbis ſoporoſis & excitatione opus habentibus, præter

meam & tua, mi Lector medice, confirmabit experientia. Corripiebatur Vir Primarius, ſtatæ ætatis, deliquio animi ſcorbutico, hunc aſtantes putabant apoplecticum, ideò naribus derepentè admovebant hunc ſpiritum. Excitabat pro more debilitatum, & ſibi non conſtantem, diſcutiebatq; fuligines ſenſus obnubilantes: ſtatim autem conquerebatur de oculis lachrymantibus & ſibi dolentibus, ſubſequente debilitate viſus ad hunc usq; diem continuante. Puto ob hanc rationem, quia ſpicula Spritus Armoniaci teneros oculos pupugerunt, & dum materia morbifica (ſive humor ſive vapor) in capite redundavit, ideo Natura illic locorum laceſſita ſuccurrere volens dolenti parti, protruſit in nervos opticos materiam hanc, unde debilitas viſus exorta, ſpiritibus viſivis in influendo præpeditis. Quod autem non promiſcuè in omnibus ſubjectis hoc efficit ita applicatus ſpiritus, exinde videtur deducendum, quia hocce ſubjectum debilitate capitis, de qua affectus loquitur, & conſequenter oculorum imbecillitate laboravit, qui, ut partes debiles, facilè recipere potuerunt omne noxium, id quod quotidie fieri obſervamus in oculorum debilitate à fumo, aëre frigido & ſimilibus. Magis proficuum in hoc caſu fuiſſe videtur, ſi adhibuiſſent aut balſamum aut ſpiritum vel aquam cephalicam intra & extra ad refocillandos ſpiritus.

OBSERVATIO LXXXV.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Nimio Vini aduſti uſu cœcitatem inducente.

VInum aduſtum in copia aſſumptum quod flammam ex ore erumpentem excitet, non infrequenter percipitur, dec œcitate tamen excitata hæc obſervatio loquitur. Milites è Judæi vaſe Vino aduſto repleto artificiosè

tificiosè remotis circulis per foramen parvum plures libras extraxerant & hilariter maximam partem ebiberant; adoleſcens ſolus relictus poſt horum diſceſſum, genio etiam indulgere volens, nimium ſe implet hocce ſpiritu, ita ut per biduum ſtertens vix compos mentis extiterit. Crapula ubi demùm quadantenus fuerat diſcuſſa, ſummum capitis ſenſit dolorem cum debilitate viſus & tandem cæcitate; duravit per aliquot menſes cephalalgia, non intermittente etiam debilitate & confuſione mentis, quam excepit mors præcedente epilepſia graviſſima. Cereviſias quasdam oculos obnubilare, multorum ſunt querimoniæ. Memini me aliquando Jenæ comitatum iviſſe commenſalem in Pagum vierzehen Heiligen/ ubi nimis largè & liberaliter bibenti cereviſiam illius loci, hoc obvenit, ut viſum planè in inſtanti amiſerim, & non multò poſt etiam receperim. An incoxerint Chamæleagnon Dodonæi aut roſmarinum ſylveſtrem, (diſtinguit enim Simon Pauli) me latet: hoc tamen novi in aliquot Marchiæ & Sileſiæ locis roſmarinum huncce, quem Saugrentze nominant, cereviſiis immiſceri, huic quidem fini, ut ruſtici & bibentes eò facilius inebrientur. Excitat autem hæc cereviſia ſummos capitis dolores & veluti dementat, ob vim narcoticam ſat impuram & agreſtem.

OBSERVATIO LXXXVI.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Menſibus per vulnus digiti fluentibus.

NAturam varias & inſolitas ſibi elegiſſe vias in eliminandis menſtruis, non ſolum omnium Obſervatorum Medicorum loquuntur ſcripta, ſed & noſtræ Ephemerides curioſæ. Quicquid circa hoc obſervaverim, produco. Mediæ ſortis virgo 20. annorum inſtante fluxu menſtruo ſeſe profundè vulnerat in digito, cum effuſione copioſiſſimi

ſiſſimi ſanguinis, ſilente debito lunari. Quatuor quadris lunæ exactis, nulli menſes erumpunt, ſed vulnus de novo plorat ſanguinem copioſum: nam domeſtica & vulgaria remedia, hucusq; applicata, nondum vulnus coaleſcere fecerant. Altero menſe idem experitur fatum, nec cum tertio deſiit hic fluxus digitalis. Ratio hæc videtur eſſe: Archæus dum excluſioni ſanguinis fuit intentus, in opere per inproviſam vulnerationem turbatus, oblitus ſui officii, qua data porta ſanguinem effluere ſivit, nec indictus hic relinquendus terror, qui ſuum etiam contulit, commovendo maſſam ſanguineam.

OBSERVATIO LXXXVII.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Obſtructione menſium lethali ab odore lupuli.

RUſticana 30. annorum, vidua, dum Nobilis Pagi lupulum ſalictarium ad decerpendum ſubditis obtuliſſet, huic labori etiam ſuberat, & tum laborabat fluore muliebri. Odor gravis huic moleſtus, non tantum ſiſtebat fluxum conſuetum, ſed & inſignem inducebat cephalalgiam, cum laſſitudine membrorum & ægritudine. Naturæ tamen, pro more plebis, per tres menſes negotium committit, ſummè debilitata, tandem autem juſſu Nobilis à me conſilium quærit. Do quæ erant neceſſaria, & meliori incedebat vultu, comedebat etiam iterùm aliquid cum appetitu, quod antea non fuerat, ſed fluxus conſuetus non redibat. Varia dedi & probata in hoc affectu medicamina, ad nauſeam usq;, nec intermiſſæ Venæſectiones, balnea, fotus & ſuffitus, aliaq; hic utilia. Annuo ſpatio exacto, morbi & medicamentorum pertæſa, penitusq; arefacta, nil admittebat amplius, ſed Aſthmate convulſivo ingruente, lenta obibat morte. Poſſetnè antecedentis

dentis obſervationis ratio hîc locum quoque habere? Nimius recentis lupuli odor, imprægnatus oleoſis moleculis, ſpiritus in capite obnubilavit, in motu ob viſciditatem retardavit, Archæum ab excluſione tributi lunaris revocavit, & iſthoc pacto totius corporis Oeconomiam turbavit, præprimis in Cachectica vidua. Deſino autem plura fari, ne me meæ ignorantiæ indicio prodam.

OBSERVATIO. LXXXVIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Pulvere dato ad ſuſtinendos torturæ cruciatus, & ſupprimendam confeſſionem.

RAptor pronuper in noſtro Ducatu, abſciſſo capite rotæ imponebatur. Huic Principalis ſocietatis dederat cum lacte pulverem nigrum, cujus virtutem ita deprædicarat: Si torturæ te aliquando ſubjicient (en! ſcopum & crucem demum attingendam prævident, & tamen à malitia non deſiſtunt, gehen auf Galgen und Rad) eris tutus & immunis à doloribus, nec quæ perpetraſti confiteberis. Hic, ut in prima ſuffocandus herba, in delicto fuit prehenſus, & dein torturæ ſubditus, ut duræ cervicis homo, nihil edicere voluit nec valuit. Carnifex tandem ablatis pilis in inguine, & odore fœtido naribus admoto, alteratum ſenſit, & inde ſe confiteri velle, promiſit. Tunc dixit: quando ſe expectorare voluiſſet in tortura, fuiſſet ac ſi globulus in ore ſe volutaret & loquelam impediret, hocque ſibi aliquoties ita viſum, & tunc deglutiiſſet veluti iterum verba dicenda. An perſuaſio ſocii, hujus inquiſiti menti tam firmiter impreſſa hoc fecerit, & fiducia in pulverem; an vero diaboli luſus ſubfuerit, decidere non eſt tam facilè. Egi de hac materia paucis in Tractatu meo de Centaurio mino-

minore. Hic autem puto quod utrumque admitti poſſit, quia delinquens, & verbum Dei, & Sacramentum, flocci pendebat, id teſtante ejus Confeſſionario, cui per biennium ſe ſubduxerat.

[*Gorlicio Noribergam An. 1690. 4. Jan. miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXXIX.

D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

Lumbricorum Terreſtrium regeneratio.

ANno 1688. tempore vernali Lumbricos Terreſtres bene lotos cucurbitæ vitreæ cum alembico cœco immittebam, ut calori moderato expoſiti in liquorem certis uſibus antiarthriticis unà cum aliis ingredientibus deſtinandum reſolverentur. Labor ex votô ſucceſſit, & liquor ex Lumbricorum ſubſtantiâ productus per Colaturam & filtrum à reſiduo terreſtri ſeparabatur. Sed magma reſtitans inſtar limi nigricantis, quaſi terram agrorum communem aquæ adminiculô contriviſſes, cum ipſâ cucurbitâ Lumbricorum vivorum primô recipiente in Laboratorii mei ampli Menſæ alicujus angulô obſcurô nec radiis ſolaribus obvio tanquam res rejicula reponebatur. Quid enim aliud agerem, quam, ut obtentô, quod quæſiveram, medicamentô, cadaver, pro meâ intentione, exſpoliatum relinquerem. Sed ecce! paucarum hebdomadum præteriit intercapedo, cum, plane aliud agendô, cucurbitam illam fœtore jam abominabilem inſpicerem, & mirabundus plane, in ſuperficie vitri internâ, præcipue colli, undique perreptantes viderem lumbricos primævis iſtis plane ſimiles, niſi quod paulo, lucidiores, breviores, & parte extremâ obtuſiores apparerent. Obturavi igitur vitrum, leviter tamen, ne oras vitri, quod tentare videbantur, tranſcenderent. Sic ergo partibus illis adhæſerunt per aliquot dies, donec ab illâ obſervatione per alias occupationes & itinera revo-

catus

catus, deprehendere haud potuerim quamdiu hoſpites illi peregrini vixerint. Verum enim vero cum tandem nullas amplius inibi invenerim ex alimenti proportionati defectu in matricem ſuam effœtam iterum deciduas evanuiſſe facilè credendum eſt. Ex ſingulari igitur hacce obſervatione fortaſſis aliqua lux accedet controverſiæ illi Practicæ, num in expellendis lumbricis pulvere lumbricorum humanorum tutò uti liceat, & illis, qui Affirmativam tenent, probatio incumbet, an lumbricis humanis pulveriſatis plus principii regenerativi decedat, quam illi in præfatâ narratione ex reſolutione & deſtructione lumbricorum reſultanti & humido ſuô primigeniô plane privato magmati. Quamvis fatendum ſit, quod moderni Practici remedium illud antihelminticum vix amplius ſuadeant. *Tandem vero & illi, qui Euclideam & realem Philoſophandi rationem negligentes vanis conceptibus genuinam Phyſicæ medullam emulgere tentant, dubitandi habebunt anſam, quid de Generatione Æquivocâ & Univocâ realiter ſtatuendum ſit. Sic ergò apertis oculis aliquandò videamus, quam minimè cautum ſit veteres habuiſſe errores, ſed potius non verboſis & obſcuris qualitatibus protritam ſed Qualibus ad Phyſicæ Mathematicæ Leges definitis difficilem quidem adhuc ſed veram viam amplecti.*

[Javerâ Auguſtam Vind. 1690. 7. Januar. miſſa.]

OBSERVATIO XC.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI,

De

Viperæ morſu.

NUper Tomum Septimum Decur. II. Ephem. Cur. evolvens inter alia legi obſ. 140. Excell. DD. Chriſtiani Schuchmanni de morſu ſerpentis feliciter curato. Non poſſum quin referam, quod mihi eo ipſo die à quodam fuit relatum. Vipera cujusdam Ruſtici digitum pe-

tierat morſu, mox totum brachium intumuit; ne autem ille tumor ulterius proſerperet, totumque corpus invaderet, cinxerunt brachium filo ſerico rubro nunquam in uſum adhibito; quo filo admoto illico ille tumor ſubſtitit, nec filum illud tranſiliit, ſed ſucceſſive iterum evanuit, ut nullo alio remedio admoto, malo hoc ſit liberatus: verum ab hoc tempore male habuit; morbi ergo iſtius reliquias tollerem, curaremque, conſultus ſum; æger habitat in Toparchia Schonborn.

SCHOLION.

MUlta jam de Viperis, deque morſibus per venenata animalia illatis, illarumque cura in medium poſſint afferri, ſi inſtituti ratio, & Academiæ Leges permitterent. Ligaturam in ſimili caſu valde probamus, fruſtraque gangrænam metuunt ex ſufflaminato ſanguinis circulari curſu. Quippe ligatura illa non tam firmiter valideque conſtringenda, ſufficit ſi duntaxat cutem leniter conſtringat, ne fluxum iſtum tam prompte imbibat caro. Nec iſta ligatura ſanguinem in ſuo curſu ſiſtere poteſt, ſanguis enim in venis fluitat non motu circulari, ſed fuga vacui impellitur per omnes corporis partes, quibus nutrimento eſt, ut autem reſarciat reſtauretque, quod inſenſibilis transſpiratio abſumpſit, neceſſe eſt ad omnes partes accedat. Non autem refluit à partibus infimis ad partes corporis ſuperiores, ut gratis dicitur. Quod rectè cum Exc. Leichnero, Primeroſio, aliisque pernegamus. Pluribus hanc materiam tractavi chil. 3, cent. 4. dec. 3. epiſt. 1. De viperis multa ſuggerit Autorum lectio: Quomodo ſcil. duces ſuos habeant viperæ ſub quercubus habitantes, quæ in capite candidam criſtam, velut coronam gerunt. De qua corona legi poteſt mea obſervatio ad Tom. VII. Eph. obſ. 68. p. 129. Confer præter illos illic allegatos autores, Cardani l. 9. pag. m. 495. de ſubtil. rer. Quomodo illarum eſus ad pulchritudinem conferat, ſenectam tardet, elephantiaſin, aliosque morbos multos curet, docet

Petr.

Petr. Poterius inter alios. Nota ſunt medicamenta ex viperis, ut ſal, Tinctura ex carne, Trochiſci (quos arbitramur eſſe componendas juxta Quercetani mentem) Ex viperarum ſtercore (quod & juxta Cardanum a. l. bene olet) mihi natum eſt remedium, adverſus quoſdam morbos apprime proficuum, de quo aliàs. Regiis dapibus annumerari, ſummis accenſeri delitiis, docent nos autores, quorum relationes in epitomen redegit Balth. Bonifacius Rhodiginus l. 17. Hiſtor. ludicr. c. 9. ex quo capite illud unicum mutuamur: Illud ad ſiſtendas fluxiones, quæ in pectus cum tuſſi à capite deſtillant, longe efficaciſſimum remedium, quod à Juriſconſulto ac Aſſeſſore, & rei medicæ peritiſſimo, Thoma Caſilino, cujus uxorem frater meus habuit in matrimonio non multis abhinc annis accepimus, præterire piaculum fuerit. Funiculus ſericus cocco tinctus, cubitalique inſertus acui, per totum vivæ adhuc viperæ corpus à capite ad caudam impactus bis terve ejus ſanguine inficitur, ſua denique ſponte exſiccatum ægri collo circumplicatur, nec ſine hoc monili, quod profecto pluris æſtimandum eſt, quàm Eriphylæum, vigilabit unquam aut dormiet, qui ſemel illud induerit. Semel à vipera demorſos ab venenatorum nullo deinceps attingi, traditum eſt à Cebete. Dignum quoque lectione, quod ſcribit Dn. Hirnhaim in Typho ſuo gen. hum. c. 7. §. 12. p. 79. demorſi à vipera nullo etiam medio juvante, illarum eſu curantur; caro enim comeſta ſuum attrahit venenum, quod relicto peregrino humani corporis domicilio in illam redit, ac tandem à natura pariter expellitur &c. i. e. à quo damnum, ab eo etiam auxilium.

OBSERVATIO XCI.

D. JOHANN. LUDOVICI HANNEMANNI.

Mulgere hircum & Caſeus hircinus.

Regum *Sapientiſſimus Salomon c. 1. Eccl. ait*, quod fuit, idem futurum eſt: & quod factum eſt, idem fiet, nec eſt quicquam ſub Sole novum. Novum multis videbitur & inauditum, quod jam commemoraturus: Quidam ex Illuſtri noſtro Collegio Academico Amicus, Fautor, & Collega conjunctiſſimus, Polyhiſtor noſtri Seculi nulli ſecundus, mihi A. 90. d. 5. Jan. ☉ narravit: aliquot ante annos quondam Conſiliarium Regni Suediæ (qui jam dicuntur Conſiliarii Regis) aluiſſe hircum, qui tantum fudit lactis ut mulgere fuerit neceſſe, ex lacte eo curavit confici caſeum, quem ſuis hoſpitibus tanquam rarum aliquem cibum in Conviviis dabat comedendum. Rarum hoc ipſum, verum cum in hoc phænomenon ſolicitus inquirerem, non novum, ſed duntaxat inſolitum eſſe deprehendebam: conſului illico *Sinibaldi Geneanthropœiam l. 4. Tract. 2. c. 6. ubi citat Avicennam 13. de Animalibus* qui ſcriptum reliquit ſe *vidiſſe à Viro tantum lactis emulctum ut Caſeus ſit confectus.* Confer totum hoc caput *Sinibaldi*, & hiſtoriam de viro lactante à me *ex relatione fide digni ante aliquot annos cum Curioſis noſtris communicatam*, & admiratio novitatis evaneſcet. *Caſparus Peucerus* de tribus hircis à ſe in Bohœmia viſis in ſuis Epiſtolis idem teſtatur. Hic *Sinibaldus* allegat Cœlii Calcagnini Epiſtolam quam hic integram inſero, quousque huc facit, & legitur l. 1. Epiſt. Quæſt. n. XXIV. p. 19. Quod Catuli duo ex eo genere, quos ἰχνευτὰς Græc. vocant, tibi nuper dono dati, frequenti ſuctu ex grandioris canis papillis lac evocaverint, ita ut nunc ille non ſine magna omnium admiratione matris vice educationis munere perfungatur, minus tibi inſolens ac mirum videbitur, ſi intellexeris, hircum ali-

aliquando ita mulctaria impleviſſe, ut coloſtra inde conficerentur, quod fidem & opinionem veterum adeo exceſſit, ut in audentes tentanteſque irrita & nunquam ſucceſſura proverbium torquetur, quaſi hircum emulgere, quo Græci τραγὸν ἀμέλγειν dicunt. Et *Demonactes* philoſophus, quondam Sophiſtas duos vidiſſe, ita ſimul contendentes ut abſurda & ridicula alter proponeret, alter verò importuna quædam & ἀπροσδιόνυσα reſponderet. Nonnè, inquit ille, vobis videtur, hic hircum emulgere, at ille cribrum ſubjicere, quod tamen factum & memoria conſtat, & Ariſtoteles poſteritati tradidit, ejus verba ſunt: τῶν δὲ ἀῤῥένων ἔν τε τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ ἐν ἀνθρώπῳ ἐν οὐδενὶ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται γάλα, ὅμως δὲ γίνεται ἔν τισιν, ἐπεὶ καὶ ἐν λήμνῳ αἲξ ἐκ τῶν μαστῶν, οὓς ἔχει δύο ἄῤῥεν παρὰ τὸν αἰδοῖον, γάλα ἠμέλγετο τοσοῦτον, ὡς ἐγίνεσθαι τροφαλίδας, καὶ πάλιν ὀχεύσαντος τῶ ἐκ τούτου γενομένω συνέβαινε τ' αὐτό. ἀλλὰ ταῦ μέν τοι αὐτα ὡς σημεῖα ὑπολαμβάνουσιν, ἐπεὶ καὶ ἐν λήμνῳ ἀνεῖλεν ὁ θεὸς μαντουταμεύω, ἐπίκτεσιν ἔσεσθαι χρημάτιον. Maribus, inquit, magna ex parte nec beſtiis nec hominibus, gignitur lac: Fieri tamen poteſt ut aliquibus interdum gignatur. Nam & in Lemno Inſula caper ex mammis, quas geminas juxta genitale habuit, tantum lactis emulgebatur, ut coloſtra inde conficerent: quod idem etiam proli maſculæ capri illius eveniſſe accepimus, ſed hæc oſtentis annumeranda potius ducunt. Nam & Lemnio illi pecoris domino, conſulenti DEus amplius incrementum peculii futurum reſpondit. Huic relationi *Avicennæ* & *Ariſtotelis* fidem aliquam quoque conciliat quod legitur in Unione *Sapientiæ Michaëlis Watſonii* (qui olim Rinthelii & noſtræ Kiliæ Celeberrimus fuit Profeſſor, & de re literaria præclare meritus) *part. 11. Sect. 3. c. 1. §. 9. p. 349. vidiſſe ſe ait Kozack. c. 8. l. 5. Horologii Dresdæ hircum, cujus teſtibus adnata fuerunt ubera lac copioſius ſtillantia.* Quibus ſubdit prælaudatus *Watſonius:* ejusmodi ſunt Hermaphroditica animantia, ut Androgeni inter homines. Quæ verba *Watſonii minime à nobis probantur*, nam ex generatione lactis quæ fit in animantibus maſculis non illico inferri vel concludi poteſt ſexus alicujus *ambiguitas*, vel

con-

conſtitutio quædam *Hermaphroditica.* Quippe *generatio lactis æque viris ac fœminis poteſt eſſe propria, cum in viris æque generetur materia lactis (ſive illa ſtatuatur ſanguis, ſive Chylus) & adſunt Organa elaborantia, e.g. mammæ &c.* ſicque claret fruſtra hæc verba *à Watſonio non ſatis intellecta Oeconomia corporis animalis eſſe addita.* Tantum de hoc inſolito & raro naturæ contingenti. Quid ergo ſentiendum ſit de Adagio *Luciani* quod adducit *Eraſmus inter abſurda denotantia* ſc. Mulgere hircum, τράγον ἀμέλγειν? it. Vergilius in Paleſtra

> *Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mævi,*
> *Atque idem jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Pluribus de hac ſcripſi in noſtro opere Miſcellanear. Epiſtol. Chiliad. 11. Cent. 5. Decur. 4. Epiſtol. 7. Noſtro arbitratu, Magnorum principum filii lactandi eſſent à caſtis juvenibus viris, quorum mammæ lacteſcerent, ſi ſuctione frequenti tractarentur. Quare autem terrarum Diis junioribus tale Epulum delitiumque ſuadeam, poſthac & alibi erit dicendi occaſio.

[Kiliâ Noribergam A. 1690. 8. Jan. miſſa.]

OBSERVATIO XCII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Ileo, & profundo inteſtini recti coalitu.

SPhincterem ani conniventem, ejusq; totalem coalitum, pharmacopœo exitioſum, annotavit Dn. L. Lentilius noſter, in Decur. 2. A. 7. Obſerv. 139. Ephemer. Cui adjicio ſequens non abſimile: Dn. Joh. Keiſner, chartarius Arnſtadienſis, ipſe medens obſtructioni ventris, abutitur pilulis

Fran-

Francofurtenſibus aloëticis minoribus, & inde occluſâ portâ inferiori penitus retinetur colluvies ſtercorea, Hinc venter ut ſolvatur, omnis locatur opera; ſed fruſtra. Bibitur, & ſingultus cum vomitu excrementorum ſequitur, ventre indies creſcente majorem in modum. Pharmaca continuantur vigili curâ; ſed ea reſpuit omninò, & ejulantem ægrotum interficit ileus. Diſſectô ventre tumido, ſtercorei halitus fugabant adſtantes. Ventriculus & inteſtina flatibus & excrementis fluidis extremè reperiebantur diſtenta, gangrænoſa, nonnullis in locis exeſa. Rectum fibris quaſi tot filis decuſſatim erat conſtrictum, ſicut exhibet ſchema, ut neq; ſurſum, neq; deorſum quicquam tranſire potuerit. Quis verò mali iſtius potuit eſſe præſagus?

Lynceus hîc taceat, vis clandeſtina peremit.

Fig. XX.

OBSERVATIO XCIII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HûNERWOLFFII.

De

Miro dentium robore.

VItrivori apud Fabricium Hildanum vi magna valuere dentium; ſicut etiam ille urceos fictiles devorans bajulus Aldrovandi. In mola Arnſtadienſi Güntheri Comitis ante annos ſervum novi, qui modium frumenti in ſacco; & militem, qui hominem quadratum, & ſatis grandem menſæ tabulam dentibus elevavit, & hinc inde circumtulit. Civis ex arte ſutor noſtras, in juventute ſua clavum planæ trabi ultra dimidium infixum dentibus extraxit, quod verò jam per ætatem non poteſt amplius. Alius hîc vulgò dictus Monplatz/ groſſo incitatus duriſſimos lapides dentibus comminuit, & iisdem ſe defendit ut aper. Verùm an ferro, vel ignibus invicti ſint dentes, id limâ probabit Chirurgus, & arte ſuâ Spagyricus.

OBSERVATIO XCIV.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Plica Polonica in barba.

MIles veteranus Sileſius, ſtipem oſtiatim hic colligens, prolixam & ferocem alebat barbam, & præter plicas ab occipite dependentes, tres in mento gerebat unam ſpithamâ longiorem, quam ſine nocumento poterat mutilare, reliquas verò plicas, ob metum ſubſecuturi doloris capitis, aliusvé ſymptomatis, non audebat reſecare: quamvis ablationem aliquot longuriorum ejusmodi piloſorum in pagano Bergenſi hîc meminerim innocuam.

OBSERVATIO XCV.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HûNERWOLFFII.

De

Priapo amiſſo.

COncubuit nuper in pago vicino cum milite ruſtica quædam mulier, & poſt actum turpem oppidò totum iſti amaſio ſurripuit priapum, quem non ſine magno cordis & abdominis dolore amiſſum ille deceptus impoſitis umbilico cineribus calidis intra ſpatium 14. horarum recuperavit miles de pectore gaudens. Intra triplicem membranarum veſicæ complexum incluſos & diſtentos flatus in alio membrum hoc retraxiſſe refert Excell. D. D. Paulus Sorbait Obſerv. 50. Ann. 2. Ephem. noſtr.

[*Arnſtadio Noribergam A. 1690. d. 13. Jan. miſſa.*]

SCHO-

SCHOLIUM.

QUamvis maleficæ virilia ſurripere ſe viris poſſe ſibi perſuadeant, eſſe tamen meram eorum retractionem vel præſtigias, nemo dubitat. Qua verò ratione viris ea occultent, ut firmiter credant, ea falcem Saturninam experta fuiſſe, *Sprengerus*, quem citat. Nob. noſter *Dn. Chriſt. Frid. Garmannus in fine libri I. de Miracul. mort.* deſcribit. Sed miſſis iſtis lamiarum nugis, rectiùs, taliter faſcinatorum ſenſus à dæmone obtundi; & oculorum aciem perſtringi, nec partes iſtas verè auferri vel adimi poſſe, ſed potentia & arte Satanæ nervos quandoq; ad ſuam convelli originem, ſtatuit *Joh. Wierus lib. de Lamiis cap. 15. ſ. 5.* Propiorem hujus retractionis cauſam oſtendere Vir quidam præclarus laborat, à ſemine non ſatis penetrante & ſpirituoſo deſumtam, cum nempe ſummo gradu refrigerantia & aſſopientia ſanguini in corde mixta, ob gravitatem ſuam non tam truncum arteriæ adſcendentis, quàm deſcendentis intrant, & non tam Spiritus animales, quàm ſeminales corrumpunt & fixant, ita ut ob ſummam frigiditatem vaſa ſpermatica retrahantur. Licet non tam retractionem, quàm potiùs flacciditatem membri à ſimilibus induci debere, veriſimile ſit, ut ita vi iſti refrigeranti & ſopienti irritamentum aliquod accedere, vel ſupponi debeat; qua ratione in dyſuria, per ſeri ſcorbuticam acrimoniam inducta, mentulam totam ad interiora retractam notavit *Annus IV. Dec. I. Ephem. noſtr. obſerv. 155.*

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO XCVI.

D. JOH. LAURENTII FEHRII.

Tumor circa interius ventriculi orificium lethalis.

DUm ante plures annos in tractu Wirtenbergico apud Chirurgum mihi affinitate conjunctum ſubſiſtebam, rariorem ibidem caſum notabam in viro ſatis robuſto, aſt cardialgiâ diuturnâ & deglutitione admodùm difficili afflicto, qui pro facilitanda deglutitione atq; dolore mitigando multa à Medico jamjam ordinata, inq; tali caſu aliàs conducibilia, & per longam experientiam probata adhibuerat medicamenta, ſed omnia fruſtra, ſuaſu ergò Medici accedit etiam peritum Chirurgum, ab eoq; auxilium petit, qui inſtrumentô ferreô tenuiore, ſed oblongiore parùm incurvato, (quò & ante paucos annos Chirurgus in quodam cive noſtrate, in cujus gula ſpina piſcis hærebat, & deglutitionem impediebat, cum præſentiſſimo levamine uſus eſt) cui anterius ſpongiola oleo amygdalorum dulcium immerſa erat annexa, per gulam ad œſophagum usq; leniter intrudebat, eamq; ſurſum deorſumq; movendo rurſus extrahebat: Unde quidem via cibo ac potui deglutiendo deſtinata nonnihil liberior facta eſt, ut patiens rurſus aliquot ova ſorbilia, aliaq; liquidiora deglutire, vitamq; ad tempus ſervare potuerit, aſt malô poſtmodùm recrudeſcente atq; invaleſcente, adeò omni deglutiendi facultate privabatur, ut fame atq; ſiti miſeram finire vitam cogeretur. Poſt obitum Medicus, permittentibus agnatis, in cauſam affectûs ſatis abſtruſam inquirebat, dumq; in partibus deglutitioni deſtinatis nihil adverſi inveniebat, ſtomachum quoq; ſecabat, in cujus principio ſtatim tumor craſſior, albicans orificiumq; ſuperius internè penitùs obturans in conſpectum veniebat, qui totius mali mortisq; inexorabilis unica fuit cauſa. Confer. Decadis hujus Ann. III. Obſerv. 47.

OBSER-

OBSERVATIO XCVII.
D. JOHANNIS LAURENTII FEHRII.
Hernia umbilicalis diu neglecta, tandem ligaturá alleviata.

NObiliſſimus Dn. Dr. Muraltus Dec. II. Ann, III. Obſerv. 128. p. 264. curioſum recenſet caſum de hernia umbilicali per ſectionem feliciter curata, inq; ſcholio annexo alium ſubjungit, cui ob inteſtina membranis implicata, quod ſectio anatomica poſt mortem demum aperuit, non aliâ ratione, quâm ligaturâ levamen afferri potuiſſet: ſimilis ferè huic eſt caſus, quem ante aliquot annos in fæmina plenioris habitûs obſervavi, cujus cauſam primariam patiens in perticam lupulinam conatu paulò vehementiori ante viginti & plures annos terræ infixam rejiciebat, ejusq; principium adeò leve fuiſſe dicebat, ut nucem juglandem magnitudine non æquaverit, neq; inde graviorem dolorem, aliamvé moleſtiam ſenſerit, proptereaq; omnes loci affecti ſtatum ſub ſpe melioris futuræ conditionis ſtudiò celaverit; ſucceſſu autem temporis eveniſſe, ut, dum partem hernioſam neglectim tractavit, neq; in tempore remedia conducibilia uſurpavit, aut per vincula commoda partem affectam munivit, tantum ſumſerit incrementum, ut capitis virilis dimidiam magnitudinem tandem ſuperaverit, atq; inſigni ponderis gravitate corpori multùm moleſtiæ creaverit; Aliquandò etiam accidiſſe, ut præter conſuetudinem laborando, inq; deambulationibus nimiùm feſtinando colicos contraxerit dolores, quos inflammatio ac tumor ſucceſſivè exceperint, tandemq; in dextro latere circa inferiorem abdominis partem juxta inguina in vulnus apertum deſierint, quod à Chirurgo debitè ſit tractatum, ac præter ſpem per aliquot ſeptimanas feliciter curatum: Ab illo tempore affectum hunc majora pericula præſagientem,

Medico atq; Chirurgo aperuiſſe, eorumq; conſilium, licet paulò ſerius, imploràſſe, qui conſideratis omnibus circumſtantiis, in malo diuturno ultra viginti annos neglecto, in perſona præcipuè jam quinquaginta annos ſuperante curã perfectam neutiquam poſſibilem, imperfectam verò per ligaturam ſcil. convenientem, utut nonnihil difficilem, attamen tolerabilem, inq; meliori vitæ conſervatione conducibilem, pronunciabant. Diæta ergò conveniens fuit ordinata, & locus affectus emplaſtrô in ejusmodi herniis uſitatô munitus, nec non ligamentum humeris ſuſpenſum (cui pulvillus ex bombace paratus in principio ſubjiciebatur, qui deinceps, ubi pars affecta nonnihil arctiùs comprimebatur, rurſus auferebatur) commodum applicatum, hacq; ratione patienti tantum levaminis procuratum, ut per quatuor integros annos conſuetos domeſticos labores absq; notabili impedimento, aut dolorifica ſenſatione expedire rurſus valuerit. Deinceps aliquando accidit, ut ex nimia corporis commotione potusq; frigidioris ingurgitatione denuò perſona hæc colicis, hinc & iliacis correpta fuerit doloribus, in quibus ſedandis ac ſopiendis multùm quidem, aſt in vanum, laboravimus, urgente ſiquidem vomitu viriumq; debilitate ſuperveniente, vitam deniq; cum morte permutavit.

OBSERVATIO XCVIII.

D. JOH. LAURENTII FEHRII.

Paralyſis particularis in dextro capitis latere.

ANte triennium perſona quædam viginti octo annorum temperamenti ſanguineo-bilioſi per aliquot dies de dolore capitis præcipuè auris dextræ, & calore præter naturali conquerebatur, venæ ſectio ſtatim fuit adminiſtrata, & juxta pillulas humores vitioſos leniter evacu-

antes

antes remedia cephalica cum paucis anodynis miſta in uſum ſunt vocata cum aliquo levamine, quartô die præter ſpem evenit, ut capitis dextrum latus, quod ante aliquot annos nocturnô tempore fuſte graviter tactum fuerat, paralyſi ita affligeretur, ut & oris & oculi partes imprimis exteriores ſimul ægrè afficerentur, motuq; naturali, ſuperſtite ſenſu, ob actiones muſculorum variè læſas ferè omninò privarentur, os non, ut antea, liberè torqueri vel coarctari, nec palpebra ſufficienter elevari poterat: internè caput roborantia & ſudorem leniter promoventia, pulveres cephalici, electuaria, eſſentia ambræ cum ſpiritu tartari, ſpir. ſalis ammoniaci cochlear. &c. externè oris collutiones, ſacculi cephalici, balſama & olea deſtillata ſuccini ſalv. anth. tartari, quod ultimum teſte D. Daniele Ludovici Dec. 1. Ann. IV. & V. obſerv. *210.* p. *296.* in reſolutionibus & contuſionibus partium nervoſarum expertum habetur &c. fuerunt adhibita, unde quidem patiens aliquod levamen ſenſit, aſt partes læſæ in priorem ſtatum redire recuſabant: acidularum ergò potus pro temperando calore interno ſcorbutico conveniens judicatus, cum tanto ſucceſſu fuit uſurpatus, præteritoq; annô cum ſacculo acervô formicarum repleto, inq; acidulis cocto, & parti affectæ aliquoties poſt inunctionem ſpirituum & oleorum deſtillatorum juxta regionem auris factam admoto repetitus, ut facies priſtinam receperit formam.

OBSERVATIO XCIX.
D. JOH. LAURENTII FEHRII.

Vulnus inter iridem atq; pupillam corneæ inflictum.

VUlnera oculorum licèt pleraq; cum magno ſint conjuncta periculo, ea tamen graviora communiter habentur, quæ iridi vel pupillæ infliguntur. Præteritô annô hîc locorum accidit, ut pueri bini tredecim circiter

citer annorum ludentes ſclopô, quô mediante aviculæ globis figulinis petuntur, ſæpiùs etiam occiduntur, nec non canes ſeu feles ex hortis abiguntur, inter ſe ita convenerint, ut alter è longinquo ſtans obſervaret ſpiculi ferrei, anterius linteô dimidia ex parte carptô muniti, appulſum in pariete, alter ſpiculum ferreum per ſclopum fortiùs efflaret, aſt uti ſolet eſſe puerorum temeritas, incogitantia atq; petulantia, poſterior verſus faciem prioris ſclopum ita dirigebat, ut ſpiculô ferreô parùm obtusô per ſclopum fortius efflatô oculi ſiniſtri tunicæ corneæ inter iridem atq; pupillam vulnus infligeret, ac per fortiorem alliſionem humores in oculo ita turbaret, ut, licèt in principio vulnus à Chirurgo vix eſſet cognoſcibile, (bulbus enim oculi per tres dies integer apparebat, nec quicquam humoris effluxerat) videndi tamen facultas ob ruptas vel aliô modô læſas tunicas interiores præprimis retinam in oculo penitùs fuerit ſublata, in quo caſu Medicus & Chirurgus ſuum equidem faciebant officium, & nihil eorum, quæ ad humorum affluxum avertendum, inflammationem arcendam, caput viſumq; roborandum proficua erant, (inter quæ externè, miſſis acrioribus, mucilago tenuior cum aqua plantaginis, roſar. & fœniculi è ſem. cydon. & pſyllii extracta, ſæpiusq; oculo inſtillata & cum linteis quadruplicatis applicata præſtantiſſima fuit) intermittebant, quartô verò die vulnus in oculo ſe magis conſpicuum exhibebat, ac deinceps humores ſucceſſivè omnes effluebant, tandem vulnus amiſsô viſu quem interveniente amicabili compoſitione lædens numeratâ certâ pecuniæ ſummâ redimere cogebatur, à Chirurgo lege artis fuit curatum.

[Suinfurto Noribergam A. 1690. d. 14. Jan. miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO C.

D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.

Lympha, Paracenteſi, felici ſucceſſu extracta.

MArgaretha Landolt, in agro Tigurino nata, Johannis Windleri, civis noſtratis uxor, 49. annorum, ſtaturæ mediæ, firmi habitus, bene colorata, ætatem in ſervitio egit usq; ad annum ætatis 39. abhinc nupta viro ſemel peperit, ærumnoſam duxit vitam, pro fame varia ingeſſit cruda, & quæcunq; ad explendam ſuppetebant egenæ: parum ægrotavit per omnem vitam; ab aliquot annis difficiliùs reſpirare cœpit, ut paribus paſſibus virum ſequi non potuerit in via comitem. A biennio pedes intumeſcere animadvertit; dyſpnœa ſenſim invaluit, tandem abdomen quoq; extumuit. Suaſi tunc temporis pauperculæ varia euporiſta, unde utcunque meliùs habuit, firmam tamen valetudinem nunquam recuperavit, quin miſerè & acerbè ſpiritum traxit; æſtate præcedente menſtrua ipſam defecerunt. Sub initium autumni Anni 1685. affectus, qui ante diſparere videbatur, recruduit. Spirandi difficultas præſertim afflixit; facies erat atro-rubeſcens, labia livida, eunti ſuffocationis periculum imminebat: abdomen in inſignem molem extumuit, ut neque incedere, neq; in lecto manere, multò minùs ſomnum capere potuerit. Pedes tunc temporis non intumuerunt, facies autem ſubtumida conſpecta fuit. Tantæ miſeriæ pertæſa, cùm re anguſtâ domi marito & privignæ moleſta eſſet, me denuo convenit, anxieq́, opem flagitavit. Jamdum varia euporiſta ſuaſeram, etiam hydragoga ex mercurio dulci exhibui, ad lympham viſcidam reſolvendam & ſuis colatoriis reddendam. Suadente pauperie de paracenteſi cogitare cœpi

muliere adhuc robuſtâ, vegetâ, quin famelicâ, ratus tantam lacunam commodiùs exhauriri non poſſe: ſed & ipſa ægra id auxilii anxiè petiit & præ abdominis tenſione cultro ſibi conſuli & levamen fieri ſollicitavit, animumq; addidit. Annui voto cùm ſatiùs ſit anceps experiri remedium, quàm nullum. Die 16. Octobris 1685. tribus digitis ſubumbilico, totidemq; ex latere lanceolâ vulnuſculum inflixi: proſiliit ſtatim aqua cruore mixta: emiſi circiter ℔. iiij. cum bona ægræ tolerantia: vaſculo nonnihil ejus exceptæ prunis impoſui, ſtatimq; concreſcere albuminis inſtar obſervavi. Vulnus deligavi & quadruplici Emplaſtro munivi, ne quid aquarum me inſcio & nolente efflueret; vix tamen cavi, usq; adeo turſit abdomen, quin prorumperet, & ſubſtratos lectos madefaceret; veſperi prorupit cum impetu, & ad ℔. iij, aquæ profuſum fuit. Senſit debilitatem ægra. Abhinc omni ingenio ulteriori effluvio cavi, usq; ad

Diem 17. Tota nocte non dormivit præ metu, ne unà cum aqua efflueret anima; nihilominus circa tertiam matutinam prorupit tanto cum impetu, ut lectus permaduerit. Horâ octavâ matutinâ dedi ſucci Naſturt. aquat. rec. expreſſi ℥iij. cum juſculo. Abhinc ℔. iij. aquæ elutriavi, nec proſiliit tanto impetu, ſed emanans ſubſtitit ſubinde. Inter effluendum in pelvi refrigerata *concrevit inſtar gelatinæ*, ut hamulo prehendere & elevare potuerim inſtar albuminis, agitatione autem pars fluidior & aquoſa ſeceſſit à fibroſa, ut tandem profuſâ illâ, hæc in exiguum glomum coierit. Cæterùm viſcida fuit, digitosq; hâc madidos tantùm non conglutinavit: *calore* tamen *iterum liqueſcebat*, quod iteratô expertus ſum. Tenſio abdominis equidem remiſit, permanſit autem ſpirandi difficultas. Urina clara & limpida fuit, pulſus tantillô excitatior & æqualis. Noctu obdormiſcentem inſomnia varia turbârunt. Veſperi ultra ℔. ß. aquæ non effluxit, turbidæ jam (antè erat limpidiſſima) nec niſi immiſſo cathetere, propter mucaginem vulnuſculum ſubinde obturantem: dyſpnœa perſeveravit, urina tenuis & flava fuit. Die

Die 18. Nocte præcedente *rigor* ægram corripuit & exagitavit, emerſit calor acris cum ſiti, tota nocte non dormivit, manè vomitus laceſſivit; Aquæ ℥vj. eduxi, quæ *turbida* fuit *putreolens & viridiuſcula inſtar ſeri lactis*, doluit ex vulnere & inguine lateris ſaucii, appetitus defecit, querebatur de dolore ventriculi, lingua ſicca fuit.

Die 19. Peregrè mihi eundum fuit, rem commiſi Chirurgo. Aquæ ℔j. manè & veſperi ℥iiij. effluxerunt. In eodem verſabatur.

Die 20. Aquæ ℔ iß. emanavit, abdomen tumidum, mollius tamen fuit. Aqua fuit turbida, putreolens, qualem odorem infantes dentitionis tempore ſpirare ſolent; minimè concrevit in gelatinam, manifeſto putredinis indicio. Diarrhœa vexavit, murmurârunt inteſtina, & decurrerunt ilia; an propter inflammationem? febris perſeveravit.

Die 21. Noctem acerbè transegit; manè aqua, protrusâ turunda ſponte proſiliit; non ita putredinem oluit, uti pridie: conquerebatur de cardialgia: ſiti & languente ſtomacho, in cœna tantillum carnis comedit, unde tota nocte oppreſſionem ſenſit. Suaſi fomentum ſtomachicum. Nuper manus, nunc pedes quoq; œdemate tumuerunt.

Die 26. Meliùs habere occipiebat, febris remiſſa, nec tantus ex vulnere dolor; abdomen detumuit; quotidie tamen ℔ß. aquæ effluxit. Adaptavimus cannulam plumbeam cum appenſa veſica, quo perpetim aqua deplueret.

Die 27. Sponte occluſum fuit vulnuſculum intus, quod denuo pertudi. Emanârunt aquæ ℔ iiij. nec putruit, uti antea, viſcida fuit; an propter excluſum aërem? Reſpiravit faciliùs; urina pauca, pulſus citatior; appetiit nec doluit ampliùs ex ventriculo.

Die 28. Conquerebatur de leipothymiis ſubinde obrepentibus; parum aquæ effluxit; appetitus minor, pulſus excitatior; urina tamen naturali ſimilis fuit.

Die 29. Noctu dormivit, meliùs appetiit, non ſitiit, reſpi-

 ravit

ravit faciliùs. Aquæ ℥vj. effluxerunt; macreſcit indies, etſi comedat.

Die 3. Novemb. Ab aliquot diebus aquæ nihil profluxit; bellè ſeſe habuit, appetiit; urina modò tinctior, modò minùs tincta fuit; potus quantitati interdum non reſpondit, interdum ſuperavit illam. Immiſi Catheterem per vulnus ſatis profundè, & circiter ℔ iß. aquæ elutriavi, turbidæ: noctu dormivit, ſitiit, leipothymiæ rariores, pulſus languidus, vigor ex oculis micabat.

Die 4. Parum aquæ effluxit, extra lectum fuit, inviſens eam cœnantem inveni; comedit juſculum cum carne bubula probè cocta; non ſitiit, & bellè ſeſe habuit; pedes & abdomen detumuerunt. Suaſi Mixturam ex Aq. Naſturt. aq. fl. Sambuc. cum Spir. Tart. compoſito.

Die 9. Novemb. indidi catheterem, & ventriculi fundum attigi, quod ſenſit citra moleſtiam; videbantur interanea lymphâ ſpiſsâ conglutinata aquæ effluvium impedire. Vocatus Heidelbergam ſuaſi abituriens 1. ut turundâ longiori viam in abdomen ſibi muniret Chirurgus. 2. Mixturam ex Spir. Tartari compoſito. 3. Succum Naſturtii aquatici cum juſculo manè ac veſperi ſumendum. 4. Victum tenuem ſed quantum res permitteret anguſta domi, opimum: valedixi.

Die 1. Decemb. 1685. ſcripſit uxor mea, ægram convaluiſſe, pridie templum adiiſſe, & Deo Servatori pro tanto beneficio gratias egiſſe, præter ſpem omnium & exſpectationem. Bellè dehinc ſeſe habuiſſe retulerunt, prodiiſſe in publicum, functam ſuo munere; vulnus interea conſolidari ſivit Chirurgus, expetente afflictiſſimâ. Ab eo tempore abdomen ſenſim iterum intumeſcere cœpit, me abſente, Deo rem omnem commiſit; miſeram interea & inopem vixit vitam, cujus finem fecit eo ipſo die, (4. Aprilis 1686.) quo Heidelbergâ redii. Indolui quam maxime rei geſtæ, & Chirurgi ſocordiæ. Veſperi feſſus ab itinere me ad ejus anatomen accinxi. Faciem ſubtumidam deprehendi, abdomen aquarum mole mirè diſtentum. In-

flixi

flixi vulnuſculum in latere dextro; proſiliit aqua limpidiſſima ad menſuras X. Abdomen abhinc pateſeci: Omentum floridum occurrit, vulneris cicatrici annexum; inteſtina fuerunt libera, pulchra & candicantia; peritonæum undiq; nitidum fuit: Hepar duriusculum, ac firmum, non tamen ſcirrhoſum, parte convexâ tum diaphragmati, tum coſtis nothis arctiſſimè connexum: Lien durus fuit; pancreas duriusculum; reliquæ meſenterii glandulæ nihil morbidi præ ſe tulerunt. Pyloro foris nodus durus inſtar ganglii adnatus erat. Inter tunicā exteriorem inteſtini coli & interiorem fibroſam lympha gelatinæ inſtar diffuſa obhæſit: Ponè rectum protuberantiæ pingues inſtar ſtriarum conſpiciebantur, quales hydropicorum inteſtinis ſubinde adnaſci viſuntur. Remoto ſterno pulmo in latere ſiniſtro coſtis undiq; arctiſſimè adnatus fuit; in latere dextro verò nonniſi dimidia parte; reliqua cavitas aquâ turſit limpida, glutinoſâ, quæ tamen putredinem ſpiravit, ceu infantes dentientes ſolent. Reliqua ulterius examinare per adſtantium affinium impatientiam non licuit.

SCHOLION.

AQuas hydropicorum elutriare non ſemper tam promptum eſt, quàm obvia ejus neceſſitas. Obſtant remoræ plures & obices, qui omnem interdum eludunt operam & diligentiam medici. Et mirum atq; iterum mirum videri debet attento, quâ fieri poſſit, ut aqua extra ſuas ripas decurrens & in cavum abdominis deſtillans reſorberi & per urinas reddi queat; de quibus hîc commentari nec locus nec tempus eſſet. Per alvum vidi equidem extorqueri vim aquarum, quam tamen à ſano, nihil ſeri in abdomine geſtante extorſiſſet quoq; idem, ſi remedium draſticum exhibitum fuiſſet. Utrum autem aqua vi cathartica per alvum excreta glandulis inteſtinalibus, laticem ſuam ex maſſa ſanguinea haurientibus extortam (quemadmodum videmus glandulas lachrymales, cepa

 ſi fria-

ſi friatur ante oculos, imbrem lachrymarum profundere,) aut aliunde derivatum fuerit, de hoc viderint alii. Expertus autem aſſero, perendie plus ſitire purgatos & mingere parciùs, nec quicquam levaminis vidiſſe me, niſi diureſis ſimul à purgantibus cieatur. Per vias igitur urinarias tendere potiſſimum, quicquid ſeri è ventribus hydropicorum fluit, ego quidem perſuaſus ſum; citra diureſin enim reſtitutum vidi hydropicorum neminem; catharſi autem dejectos plures: quæ cauſa fuit, ut, ſuadente etſi Practicorum turbâ, ſedulò ſibi ab uſu purgantium in hydrope temperarint prudentiores, quos longa fecit experientia canos. Qua ratione autem ejusmodi aquarum reſorbitio fiat, hoc opus, hic labor eſt; de quibus hîc agere ſuperſedeo. Faciliùs ſuccedit in iis, qui integris vaſis lymphaticis fluidum corporis perverſa diætâ contaminârunt, aut lympham viſcidam, acidam ad ſtagnandum in ſuis colatoriis aptam reddiderunt, unde febrium leges, quas diuturnas hydrops non rarò excipit; quem ingentem reſolvendo potenter & attenuando lympham, oborto quaſi cataclysmate & larga diureſi plus vice ſimplici perſanavi, & perſanantur quotidie anaſarca laborantes, in quibus manifeſta lymphæ reſorbitio obſervatur. Difficilius autem illa ſuccedit in iis, quibus glandulæ aut induratæ ſunt, aut vaſa lymphatica rupta, eroſa, aut aliàs vitium ceperunt organa hæc hydraulica. Id quod cum ſæpe ſæpius contingat apud ebrioſos, & qui tempore matutino Baccho litare ſolent; tum verò inprimis exſpectandum, ſi adhibitis fruſtra omnibus, negata diureſi, diutius viſcera aquis ſubmerſa macerentur. Tunc nempe, vires ſi conſtent, ſintq; functiones vegetæ ad paracenteſin ceu ſacram anchoram confugiendum eſſe putamus, cùm ambigua ſpes certa deſperatione ſit potior: ſperare enim licet exhauſta aquarum mole, quâ tantùm non peſſundantur & obruuntur viſcera, citius ea ad officia reditura & valetudinem eſſe recuperatura.

II. Paracenteſin fieri poſſe nec facilius, nec breviori via ventres hydropicorum depleri, res ipſa loquitur. Nulla pars ſecan-

ſecanda venit, aut perforanda, à cujus læſione aut punctura gravius quid pertimeſcendum. Neq; admiſſio ætheris, qua talis, patefacto abdomine ab eo nos abſterrere debet, aut partibus contentis inde quid metuendum. Ventres animalium pertudi ſæpius & inteſtina libero aêri expoſui in Experimentis circa pancreas; quin ventriculum ipſum in tabula aêri expoſitum luſtravi, & colluſtrârunt mecum alii; nihil tamen damni à contactu aëris animali reſultavit. Aliàs vidi inteſtina prolapſa ex abdomine pendula, rubra, frigida & gangrænæ proxima, quæ ſpiritu terebinthinæ (qui fortè ad manus erat) perfuſa repoſui, vulnus conſui, & canem pancreate truncum vivis annumeravi. Sed & ventres hominum patefacere tenentur Chirurgi in Gaſtrorhaphia, Partu Cæſareo; & patentem vidi in mulieribus, quæ fœtus, in utero computreſcentes, negato exitu per vulvam fruſtillatim per integumenta abdominis excluſerunt. Harum unam Tribaldingæ prope Conſtantiam ſpectavi, quæ fiſtulam prope umbilicum, quâ olim infantem fruſtillatim enixa fuerat, pretio conducta mihi monſtravit, ſaniem adhuc dum fundentem. Aliam Jeſtettæ prope Scaphuſiam cum Venerando noſtro *Wepfero* vidi, quæ gravida, pariundi tempus emenſa, cum per collum uteri reddere non potuiſſet, ortâ prope umbilicum maculâ nigrâ, eâq; conſilio Experientiſſimi *Wepferi* incisâ, infantem, obſtetricante Chirurgo excluſit, ſuum, ipſa autem ad vivos rediit. Adeo ut à perforatione & admiſſione aêris qua tali periculum ſit nullum. Quin paracenteſin fieri debere bis naturâ didici magiſtrâ:

Virgo 23. annorum, Altshuſii degens in Algoia, (ubi tunc temporis medicinam faciebam Reverendiſſimo Ordinis Teutonici Præfecto,) *netrix anno 1683. à menſe Martio menſtrua non vidit & chloroſi laboravit. Brevì abhinc abdomen intumuit, doloresq; ingentes tenſivos & lancinantes ex eo perſenſit. Indies ventris tumor crevit, pedes autem & reliquæ corporis partes tumore caruerunt. Menſe Julio umbilicus ſenſim protuberavit; in medio ejus puſtula pullulavit, quam exareſcentem ungue refricuit ægra.*

Ab

Ab opere aut arte ſua nunquam feriata fuit. Quondam menſæ aſſidenti inter nendum umbilicus crepuit, & aqua impetuosè prorupit, unde perterrita ſeſe in vicinum conclave recepit verecunda; ubi veſtimenta mutavit, & ex iis tanquam lavacro extractis aquam expreſſiſſe præſenti mihi retulit. Aqua abhinc per umbilicum effluxit largâ quantitate, ſubſidente ſenſim tumore abdominis: vulnus Chirurgus deligavit, & quotidie aliquid ſeri ſtillare obſervavit: Die 27. Julii 1683. me ad ipſam comitatus, monſtravit umbilicum medium ruptum, parum ſeri effluxit. Cæterùm bene ſeſe habuit, appetiit & probe ſuo munere functa fuit, menſes autem ab eo tempore non vidit.

Aliam vidi Wiblingæ prope Heidelbergam cum celeberrimo *Franco*, Argo noſtro, Domino Collega exoptatiſſimo. Prope umbilicum in ventre hydropicæ diſtentiſſimo macula nigra viſa fuit, quâ partim ſponte ruptâ, partim ſtylo pertusâ aqua, nobis præſentibus prorupit impetuosè, ut cohibenda vix fuerit Chirurgo; tanta autem ſucceſſit perturbatio, ut debilis jam ante vitam cum morte perendie commutârit. Talia nempe patrat natura, quam ſubinde imitari licet arte. De Chirurgo Sabaudo legere memini dans le Journal des Sçavans (quo nunc deſtituor libro) qui in hydropicis paracenteſin citra moram inſtituit feliciſſimè. Acus notantur, quibus pertundas abdomen tenues, perforatas tamen, & quotidie tantundem aquarum per eas elutriare dicitur, quantum ferre poſſint ægri commodè; retractâ acu, foramen concidere, aëremq; excludi; perendie novum foramen eodem artificio excitandum eſſe & educendas aquas tantisper dum ventres inaniti fuerint.

III. Paracenteſin perfecerunt plures & atro pleriq; hunc carbone notârunt, de eventu dubio certi, cauſæ autem neſcii; Auſus quoq; hanc fuit, ſed exoratus Celeberrimus quondam Cattorum Medicus *Waldſchmid*, Amicus deſideratiſſimus, cùm quo ſæpius ſuper hac re contuli, dum medicinam faceremus ambo Sereniſſimæ Electrici Palatinæ hydrope tandem piè defunctæ. Mecum ſenſit Vir Doctiſſimus, inſignis Philoſophus,

aërem

aërem ſcilicet eſſe, qui in ventre hydropicorum tantas ludat tragœdias, ceu ex Obſervat. 152. Ann. Sext. Dec. 2. Colleg. Curioſorum videre eſt.

Aëris vis elaſtica in fermentandis ſuccis vegetabilium & corporis humani nimis nota eſt, quàm ut hanc pluribus hîc proſequar. Experiuntur eam in ſuis officinis Chymici, & aërem à ſuccis ſuis, ſuperfuſo oleo ſtudioſè abarcent. Cadavera integra à corruptione vindicant pollinctores, dum balſamis ea condiunt, poroſque per quos aër corruptivus ingreditur, ſtipant. Animalcula vidi Succino pellucido immerſa, partibus omnibus abſoluta & per annos à corruptione vindicata apud celeberrimum quondam Lugdunenſium Botanicum D.D. *Syen.* Cavent ſibi ab aëre in deligatione vulnerum Chirurgi, & ſi ſtatim à vulneratione labia committantur, antequam vim ſuam exſerat circumfuſus aër, facile coëunt & citra ſuppurationem coalescunt. Os ſi nudum tetigerit, *exfoliationem* ſeu ſeparationem laminæ tenerioris exſpectant Chirurgi Pariſienſes per 40. dies. Stupendum quantam vim exſerat aër in Cancris occultis, qui vel ſponte vel curantis imperitiâ aperti, nullis deinceps coërcentur repagulis; ad intima enim ſi penetret circumfluus aër, à tunicis antea excluſus, inſequitur ilico & major putredo, & uberior partis affectæ luxuries, & inſtar feræ ſævientis depaſcitur quicquid obvium: clauſus autē latet interdum per annos citra offenſam. In empyemate pus minimè olens ab initio, ab admiſſo, facta lateris paracenteſi aëre redditur fœtidiſſimum. Quid mirum igitur in ventre hydropicorum tantam hunc tamque funeſtam edere Cataſtrophen? Etenim perforato abdomine ingruit æther confertim in paludoſam ventris colluviem; non aliter atque tempore hyberno in piſcinas glacie obtectas, exhauſtis piſcium reſpiratione particulis aëreis, novas parato aditu per medias undas irruere, emorienteſque piſces refocillare videmus; Cumque lympha in abdomine contenta varii generis particulas contineat, ſalinas præſertim & aculeatas, quas involvit, aër intromiſſus virtute qua pollet elaſtica

 &fer-

& fermentativa, eas exagitat, unde ſalium ſpicula è ſuis theculis depromuntur, acuuntur inter ſe invicem & vibrantur, fibrillas nerveas, quas feriunt, pungunt, fodicant; hæ autem convulſæ motum ſanguinis & humorum circulantium intercipiunt, nec poſſunt non inflammationes oriri, unde febres, dolores, inquietudines, atque convulſiones, tandem lethales, ſi machinæ animalis virtutem ſuperant. Clare hoc drama ſpectavi in noſtra muliere. Primo à paracenteſi die lympha extracta limpidiſſima fuit, & refrigerata in pelvi gelatinæ inſtar concrevit, calore autem fundi iterum & liqueſcere grato ſpectaculo viſa fuit haut ſecus atque ſi recens ex lymphæ receptaculo excepta fuiſſet: Salva tunc erant omnia. Quam primum verò hanc æther pervaſit, jam mutatâ ſcenâ, rigor vehementiſſimus ægrotantem concuſſit, febris accenſa fuit cum ſiti, vomitibus, doloribus variis, vigiliis, aliisque tum inflammationis tum convulſionum teſtibus: Eodem tempore alia prorſus lymphæ facies ac ingens metamorphoſis, & quæ limpida pridie, nunc turbida, putreolens, minimè concreſcens & inſtar ſeri lactis viridiuſcula conſpecta fuit. Drama hoc luſit tamdiu æther, donec ſubactâ ſecundum ſui motûs leges lymphâ fermentatio, ſeu particularum aculeatarum vibratio & conflictus deferbuit, & lacuna ventris maximam partem exhauſta fuit; cujus finem pauciſſimi exſpectant tragœdiæ; plures primo hoc actu ſuccumbunt, ceu adverſo quoque fato experta eſt mulier, cujus mentionem facit laudatiſſimus *Waldſchmidius*; ait enim loco citato: Peractâ paracenteſi novam reconvaleſcentiæ ſpem recuperavit, cùm jam meliùs habere videretur. Verùm hæc ſpes vix inchoata, exſpiravit ocyùs, ſuperveniente inopinatô rigore, cum ardore, inflammatione, & intenſiſſimo imi ventris, præſertim circa pubem dolore, quibus cùm per ſex vel ſeptem dies conflictaretur, tandem fatis ceſſit. Qua quidem Hiſtoria dicta noſtra plane confirmari videntur.

IV. Quæ cùm ita ſeſe habeant, ita autem ſeſe habere, penſitatis ritè omnibus fortè nemo dubitabit, modò adinvenien-

dum

dum foret Curioſis Natutæ myſtis remedium, quô aut aër in paracenteſi abarceri, quod factu perdifficile, ne dicam impoſſibile foret; aut ſaltem emendari, ne tantam ederet ſtragem, aut vis ejus fermentativa eludi aut ſufflaminari poſſet. Cauſam ſiniſtri eventûs cubili ventis expoſito imputare videtur Excellentiſſ. Waldſchmid; & quidem ingenioſè cum frigidum omne nervis, partibusque membraneis ſit inimicum; in loco potius calido paracenteſin perficiendam eſſe ſuadere videtur. At vereor, ut & ita ſatisfaciat: Conſtat enim aërem in loco calido fermentationes citius, quàm frigido ciere.

Perplacuit modus, quo hanc perficere Chirurgum Sabaudum ſuperius memoravi. Exigua enim cùm ſit acus perforata, per quam aquam educere dicitur, parum quoque ætheris per eandem irrumpere poterit; detractâ autem acu, penitus excluditur. Suis tamen & iſte modus laborat difficultatibus. Etenim in noſtro caſu tantum abeſt, ut per exiguum ejusmodi foraminulum effluxiſſet aqua, ut vel potius, obturato ſubinde foramine ſpiſſa quadem mucagine, Cathetere requirenda, & inter inteſtinorum volumina obhærens educenda mihi fuerit. Præterea diuturnior per exiguum canaliculum effluxus aquæ, compenſare poteſt aëris per majorem aperturam irruentis quantitatem, adeoque res eôdem reciderет. Sæpius cogitatio ſubiit, annon præter interna inflammationi obluctantia remedia, qualia ſunt diaphoretica, Spir. Camphorat. Tartari compoſitus, Armoniacus &c. injectione liquoris balſamici in abdomen partibus afflictis ſolatium afferri, fermentatio lymphæ atque corruptio impediri, & ipſa inflammatio præveniri poſſet? Fiunt injectiones in cavitatem thoracis ad proluendum empyema; fiunt quoque in fiſtulas, non vitatis nervis atque tendinibus. Ecquid non in abdomen fieri poſſent ſine partium contentarum noxa? quin magno forte earum commodo, dum inteſtina inflammatata jam olim in cane ſpiritu terebinthinæ perfuſa in abdomen recondidi, & ab imminente gangræna vindicavi. Vix autem occurrit, quod putredini po-

tentiùs reſiſtat Tincturâ ex Myrrh. Aloe cum Spir. Vini Camphorato, qui vel ſolus inflammationem ſolvere, & putredinem omnem abarcere potis eſt. Nec eſt, quod hanc reformidemus in abdomine. Temperatur enim aquâ intus contentâ; tolerant hanc tendines atque nervi, quin in cane ſpiritum terebinthinæ, ardentiorem adhuc inteſtinis inflammatis felici jam ſucceſſu adhibui. Nec dubito, quin ſi ulla arte aut ingenio hæc lymphæ fermentatio in abdomine, & inflammatio impediri poſſet, paracenteſis in majorem dignitatem aſſereretur, eaque præſtari poſſent, quæ aliis impoſſibilia viſa fuerunt. Exantlatâ enim abdominis palude, glandulæ faciliùs deoppilarentur vaſa lymphatica vel rupta, vel exeſa perſanarentur; motusque humorum remotâ ſarcinâ liberior fieret, partium denique functiones redintegrarentur, nec ingemiſcerent tantopere ſub onere, ægrotantium plures tandemque inopes plane ſuccumberent.

[Exhibita Auguſtæ Vind. A. 1690. d. 17. Januar.]

OBSERVATIO CI.

D. MARCI GERBEZII.

Epilepſiæ, & Convulſiones inconſuetæ.

Miras Convulſionum, & Epilepſiarum varietates adnotarunt hactenus alii. Mihi rarior viſa fuit illa, quam ante paucos annos, quemadmodum parens ejus mihi, ex me curam expetens retulit, puella ruſtica patiebatur, quæ ſingulis lunæ quadris ſæpius repente facta attonita omnibus ſenſibus tum internis, tum externis privabatur, absque eo tamen, quòd præter oculorum aliqualem intorſionem, vel minimùm, quod aliàs in Epilepſia ordinaria commune eſt, convelleretur, concideret, aut onus, quod

geſta-

geſtabat, amitteret. Perſiſtebat aliquamdiu cum fixis & nonnihil intortis oculis ſic, & tandem rurſus ad ſe rediit, abſque eo tamen, quòd tunc actorum recordaretur. Alius hîc Labaci artifex nunquam hactenus quid ſimile paſſus quodam veſpere intra cœnandum caſu amphoram vino plenam ex menſa cum brachio decuſſerat, ex quo adeò terrefactus eſt, ut mox cordis anguſtias ſentire, collabi, & extra ſe rapi cœperit. Ad lectum deportatus cum apertis, & minimè intortis, fixis tamen oculis jacuit, nec agitatus ullum ſenſualitatis ſignum edidit, liberrimè tamen reſpirabat, & dormientis inſtar, niſi quòd oculos apertos haberet, jacebat. Vocatus ego mox epilepticum eſſe pronuntiavi, quod & effectus paulò pòſt confirmavit, accepto enim clyſtere acriore, & naribus admoto, ac inuncto oleo ſuccini ſtil. ac vi ori infuſis antiepilepticis, ad ſe rediit tanquam ex alto ſomno excitatus, nullius ſecum actæ rei memor, quàm amphoræ in cœna decuſſæ. Si eam corpus, quâ prendebatur, figuram ſervâſſet, Catalepticum judicaſſem.

Certa honeſta Matrona à multis annis epileptica & exinde non ſolùm ferè totali viſu privata, verum ante annum & ipſâ vitâ, illud mirabile in ſe habuit: quòd tempore paroxysmi quandoque loqueretur, ſi maritus eam tenebat, aut alius quiſpiam, ſive vir, ſive fœmina, quemadmodum aliquando certo Clerico factum, impudicè eum tangere voluerit, & ſi renuebat, etiam intelligibilibus verbis, ut admitteret, urgebat, ad ſe rediens tamen nihil horum recordabatur. Convellebatur verò abſque ſpuma circa os, & quandoque ſæpius de die, quemadmodum retulerunt id mihi domeſtici ejus.

Etiamnum vivit in hac provincia magni ſtemmatis Matrona, plurium prolium mater, de qua ſæpiſſimè audivi, imò ſemel tempore paroxyſmi ipſe adfui, quòd quoties prægnans eſt, ſemper ſuaviſſima ſit, puerpera verò facta mox deterius ſe habeat, donec rurſus imprægnetur. Convulſivi verò motus caput minimè afficiunt, uti & ſiniſtram corporis partem; Abdomen verò, & præſertim dextrum brachium, pedemque in

tantos motus agunt, ut lectus ingentem fragorem edat. Paulò poſt, ingens flatuum agmen, aut per ſuperiora eructatur cum ingenti ſtrepitu,, aut per inferiora exploditur, & ſic omnia conquieſcunt, ſolâ partium affectarum ſuperſtite laſſitudine. Mirum eſt, quòd id etiam prægnanti non accidat. Fortè quòd uterus ſemine virili ſatiatus, ei acquieſcat.

Venerabilis denique Monialis Ord. S. Claræ Minkendorffii profeſſa, elapſâ anni 1689. æſtate poſt perpeſſos ultra biennium continuos, non obſtantibus quàm plurimis & ab Excellentiſ. Dno. ejusdem Cœnobii Medico Ord. Domino Andrea de Coppinis & ab aliis ex Methodo adhibitis remediis, capitis dolores, inter cætera ſupervenientia terrifica epileptica accidentia, præſertim illud mihi videbatur admirandum, quòd quadam vice (aliàs enim mitius ſe habebat) Convulſione opiſthotonos dicta verſus poſteriora cum tanta celeritate & vehementia convelleretur, ut tota in aërem rapta expanſis volantis ad inſtar, ſed rigidis brachiis, ita ut lectum non attingeret, videretur. Mox relapſa verò rurſus tota inflexilis & tetano affecta cum ſecundum corpus extenſis brachiis perſiſtebat, paulò pòſt verò eodem modo verſus anteriora contorquebatur emproſthotonos dictâ convulſione, relapſa verò rurſus rigida & inflexilis permanſit, donec tandem manuum miri motus convulſivi, & in omnes figuras cum mira celeritate agitationes ſupervenirent, quibus nonnihil ceſſantibus, ægra demum oculos aperire, & in altiſſimum riſum erumpere cepit, imò in lecto quaſi præ gaudio tripudiare, ſed hoc vix per mediæ horulæ ſpatium, mox enim deſuper, altiſſimè flere, copioſiſſimasque lachrymas fundere, & juſtiſſimam in Aſtantibus campaſſionem movere viſa. Et tunc primùm ad ſe ſenſim redire cœpit, ac locum maximè affectum, capitis ſcilicet ſupremitatem, tempora, & orificium ventriculi monſtrare. Quales paroxyſmi intra 24. horas plerumque ter redibant, & durabant ferè per 4. quandoque etiam 5. horas continuas. Extra quos verò

ſat

ſat tolerabiliter ſe habebat, & oblata cum appetitu aſſumebat.

In Cura ex meo & præfati Domini ordinarii Conſilio inſtituta, & intra duos Menſes (Laus ſupremo, à quo omnis medela, Archiatro) feliciter finita, ea quæ notabilius profuêre, erant pillulæ ex extracto cephal. pil. cochiar. rad. valer. caſtor. & una vel altera gt. ol. ſuccin. ſtil. confectæ, ante ſingulos lunæ quadros pridie mane aſſumendæ. Secundo pulvis appropriatus ex pulv. Epilept. Marchion. Cinnab. nativ. ſmaragd. & cran. hum. præparatus, de quo omni lunæ mutatione pridie veſperi, eâdem & poſterâ die mane ex aqua Epilept. Langii & ceraſ. nigr. una doſis aſſumebatur. Tertio decoctum, ex ligno ſancto, viſco querc. rad. chin. & ſarſæpar. cum rad. valerian. pœon. herb. beton. & primul. ver. ac ſem. fœnicul. factum, ſacchari modicâ quantitate dulcificatum, & cum affuſione aliquot guttarum ſpir. vitr. ad gratiam acidulatum, de quo intermediis diebus quotidie mane ſumebatur bonis hauſtus. Quibus diebus quoque veſperi pro virium corroboratione aſſumebatur aliquid de confect. alcherm. cũ appropriatis permiſta. Quam quidem curam præter veſicatoria carpis manuum, cruribus, & colli ad nucham lateribus applicata, tandem & ſetaceum nuchæ inuſtum, & clyſteres per intervalla ſæpius injectos continuavit per duos integros menſes, & exceptis ſolitis capitis doloribus in integrum convaluit, ita ut jam per aliquot ſeptimanas munia ſua Monaſtica cum cæteris ſuis conſororibus æqualiter peragat.

OBSER-

OBSERVATIO CII.

D. MARCI GERBEZII.

Mirabilis phantaſiæ vis.

De hominum apprehenſionibus miranda ſæpe legimus. Eſt vir Eccleſiaſticus, & parochus Michaël Tercellius dictus, ferè jam octogenarius, qui à juventute ſua ad coopertos linteo cibos, quemadmodum trutæ quandoque menſis adferri ſolent, & lucii in aceto decocti, ſemper adeo exhorreſcit, ut in publica menſa derepente animo concidat, de apertis iisdem cibis nil tale ſentiens. Eſt hîc Labaci & alia perquam nota domina, cui ſimile quid ad cibos cum allio conditos ſaltem ad cubile delatos, licèt ab ea nondum viſos, taceo, guſtatos accidit. Alia denique, quæ, ſicut ipſa mihi retulit, dum quâdam vice per feneſtram proſpiciens, caſu à Canicida canem mortuum prætervehi videret, ita animo perculſa eſt, ut copioſiſſimum, nunquam aliàs conſuetum ſanguinem evomeret. An hîc ſubfuerit antipathia? judicandum permitto. In prioribus duobus caſibus, ſuſpicor antehac fortè offenſam aliquam corpus à talibus cibis accepiſſe.

[*Labaco Auguſtam Vind. 1690. d. 17. Januar. miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CIII.

D. JOHANNIS BENEDICTI GRüNDELII.

De

Nigris capillis poſt mortem caneſcentibus.

PIlos ex cute copioſis glandulis conglomeratis præditâ prodire, ſucco viſcido nutriri, eſſe cavos, & verſùs extrema craſſiores, quàm circa radicem, curioſo orbi jam detectum eſt per microſcopia; colōrum etiam diverſitas, & mutatio â plurimis obſervata eſt: ſic mentionem facit Clariſſimus Rommelius in Miſcell. curioſ. decur. 2. ann. 6. pag. 473. de quodam ruſtico in agro Patavino, quem ipſemet vidit, capillis viridibus copioſè præditum, nullo adhibito fuco, vel artificio. Mutationem quod attinet, videmus ex hiſtoriis, terrore, vel metu ſæpeſæpius canitiem exortam fuiſſe: quid pinguedo urſina hic præſtet, omnibus notum eſt; Clariſſimus D. D. Hagendorn obſervat etiam in miſcell. curioſ. decur. 2. ann. 5. pag. 201. quòd quædam vidua hemicraniâ laborans, ex illitu aquæ apoplecticæ ſupra frontem albos capillos adepta fuerit, cæteris in confinio, quos aqua non tetigerat, nigricantibus, ridiculo ſpectaculo permanentibus; Mulierculæ noſtræ horrent in febribus oxyrrhodina, & frontalia ex aceto præparata, aſſerentes, acetum coadjuvare multum ad canitiem maturandam, ſed ſit fides penes Authores: Hiſce curioſis pilorum metamorphoſibus etiam ſequentem addere volui.

Sartor Græcenſis, nomine Kraner, octuageſimum ſextum ſuæ ætatis agens annum, nigris adhuc capillis, intermixtâ exiguâ canitie pro tam venerabili ſenio minùs correſpondente præditus, deficientibus paulatim viribus, tandem in maraſmo ſeſi, Anno Chriſti 1679. die 17. Novembris piè in Domino moritur. Unâ poſt mortem horâ, niger capillorum barbæque co-

lor totaliter diſparuit, & in candorem nivis albiſſimæ mutatus fuit, obſtupeſcentibus omnibus amicis circumſtantibus, præſertim filio, qui ſacerdos parenti in agone adſtitit, & mihi hanc obſervationem ſyncerè communicavit. Clariſſimus Curioſorum Oribaſius, D. D. Roſinus Lentilius Fautor & Amicus meus maximè colendus, in Miſcell. curioſ. decur. 2. pag. 354. citat quidem Authores obſervantes, pilos poſt mortem creſcere, & ex nigro in flavum colorem mutari; verùm ex nigro in album degenerantes, nondum memini me legiſſe. Quæ hujus tam ſubitaneæ metamorphoſeos cauſa ſit, accuratiori examini Naturæ ſcrutatorum ſubjicio.

SCHOLIUM.

QUamvis in furca ſuſpenſis aut rotæ impoſitis caneſcere pilos, experientiâ motus, in ſuo *de Miraculis mortuor. libro 1. tit. 1. §. 7.* ſcripſerit Excell. *D. Chriſt. Frid. Garmannus*, id tamen dum quandoque accidit, non ſubitaneâ fit; ſed paulatinâ mutatione; unde ſingularis planè hæc eſt Nobiliſſ. Dn. Autoris memorata metamorphoſis; cujus cauſam adcuratiùs examinare ſatis arduum videtur. Si quid tamen conjecturare liceat, cùm pilorum tincturam non tam alimento ſubinde eis accedenti deberi, quàm potiùs ipſi eorum ſubſtantiæ eſſe implantatam exiſtimem, quæ inſtar fermenti alicujus ſe habent, dum à ſpirituum præſentia actuatur, lympham vel nutrimentum glutinoſum, ſulphure & ſale volatili præditum, alterare, ejusque particulas ſibi aſſimilare valeat, putarem, à ſpirituum ceſſante adfluxu potiorem rationem deſumi poſſe: Cùm enim tinctura hæc in Sene iſto fatiſcere jam aliquo modo inceperit, & quò minùs à ſpiritibus ſufficienter ſuſcitari poſſet, reſtiterit, ſive ab alimenti, in ſenili ætate multum de ſulphuris & ſalis ſui activitate remittentis, inque vappam quaſi aceſcentem potiùs degenerantis, adpulſu hìc illic obliteraretur, fieri potuit, ut ceſſante in morte dicto ſpirituum influxu, lympha hæc in pilorum cavita-

vitatibus & poris ſubſiſtens, acido ſale ſuo, cùm non inveniret, quod ejus actioni reſiſteret, tincturam iſtam planè annihilaverit. Quantum enim in priſtino colore pilis exuendo ſpirituum influxus ceſſans vel diminutus præſtet, tot exempla eorum, qui à magno & ſubitaneo terrore aut triſtitia, vel unica nocte, canitiem induerunt, teſtari poſſunt; acidorum autem ſuccorum in nigro colore abolendo vim, vel ſulphuris accenſi fumus acidus, vitrioli ſpiritus, acetoſæ ſuccus, aliaque ſimilia, in delendis ab atramento, chartæ, linteis, manibusve maculis, ſufficienter comprobant.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO CIV.

D JOHANNIS BENEDICTI GRüNDELII.

De

Mira & ſalutari bufonis in peſte & febri quartana exhibitione.

RUſticus quidam penes Pettovium in Kalles habitans, & peſte Anno 1680. dirè graſſante correptus, intellexerat olim, bufonem multum præſtare in ſimilibus affectibus, quare ſanitatis ſuæ recuperandæ avidus, veræ tamen doſeos ignarus, exſiccatum bufonem unà cum inteſtinis omnibus in aceto coquit, coctum inſtar teſtudinis totum quantum comedit, & brodium poſtea ebibit haud infelici ſucceſſu, ſecutum enim eſt ingens ſudoris & urinæ profluvium integerrimo die durans, quo peſtis cauſa expulſa, & viribus paulatim redeuntibus ſanitas ex integro reſtituta eſt. Sequenti anno vicinus quidam febri quartanâ corripitur, cui ruſticus iſte bufonem tanquam palmarium ſuum remedium ſummâ laude recommendat, ſanctè promittendo, facilè hunc affectum tali modo fore curabilem, cùm propriâ experientiâ in ſe vide-

viderit curatam peſtem, quæ longè crudelior quartanâ eſt; obedit pauperculus, & aceto deficiente, in lacte bufonem laudatum coquit, coctumque totum aſſumit, felici pariter ſucceſſu, nam febrili materiâ per vomitum, urinam, & ſudorem evacuatâ, â quartana radicaliter liberatus eſt. Vivunt ambo iſti ruſtici ſaniſſimi, & remedium hoc polichreſton ſuper aſtra extollunt, reliqua omnia medicamenta etiam præſtantiſſima floccifacientes. Plura de bufone encomia videantur apud Buttlerum, Helmontium, & Clariſſimum Curioſorum Arionem D. D. Chriſtianum Franciſcum Paullini, qui ex profeſſo hanc materiam doctiſſimè tractavit.

[Marpurgo Styriæ An. 1690 20. Januar. Auguſtam Vind. miſſæ.]

OBSERVATIO CV.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Ephialte.

CIrca affectus illos, qui vulgaria ſecum non afferunt ſymptomata, ſed paulò inſuetiora & abſtruſiora nobis ſiſtunt, variæ foventur opiniones, & quot Capita, tot ſæpè audiuntur aſſerta. Si autem in ullo morbo, certè in Ephialte, ſeu incubo, prout vocare libet, occurrit, idque ideo, quia luſus diaboli huic affectui frequenter ſe immiſcent, adeoque judicium noſtrum obfuſcant, & opinionem ſpiſſa obſcuritatis nocte involvunt. Medici equidem ſagaciores verum à falſo eruere, ſatanicum à morbifico diſcernere, & unum ab altero diſgregare norunt, id quod minus exercitatis non obvenit, ſed aqua hæret. Domina mater mea primo conjugii anno, per tres hujus quadrantes, mirum quantum excruciata fuit ephialte, diu & noctu ipſam incommodante. Amiſit vigorem

gorem vix oſſibus hærens, & tantum non enecta. Vidit ſub vetulæ ſat notæ forma accedere, & quamprimùm ſola in hypocauſto ſedit, ſtatim Veternus obrepſit, & dicta fœmina adfuit, compreſſitque cum ſumma virium imminutione. Varia adhibuit conſilia absque utilitate, tandem ſuaſu aliarum Matronarum, juſſit accerſere dictam vetulam, inque earum præſentia multis exprobravit ipſi verbis & objurgationibus facinus hoc, & ni deſiſteret ab attentato, tùm ſe velle Magiſtratui denunciare ad pœnam infligendam, ſeriò affirmavit. Palluit exterrefacta hæc, & ſibi nil mali conſciam eſſe edixit, ulterius tamen ab eo tempore Mater immunis manſit ab ephialtis incubatu per omne vitæ tempus, usque huc quo ſeptuageſimum fermè attinget annum. Alia à plurimis annis ut virgo, multas ab ephialte ſuſtinebat moleſtias, id quod ab imminutis deducebam menſibus & phlegmate quo abundabat. Hoc tamen erat ſupra morbum, quod dum aliquando cum agnata per plures noctes in eodem decumbebat lecto, incubus, ſupergreſſâ altera, ipſam invadebat, dumque locum mutabant, relicta illa ſolam hanc laceſſebat, ambabus vigilantibus & trepidantibus. In diſtrictu Grunbergenſi quædam per multas ſeptimanas moleſtos ſuſtinebat ephialtis inſultus, una nocte ſurripit ipſi incubus annulum & de digito detrahit. Irata hæc neſcio apud quas conſilium quærit veneficas. En eventum! Mane aliquando Vir Juvenis in domo illius ſe ſiſtit & annulum detractum huic perſonæ tradit absque ullo verbo, & ut ignotus ſe iterùm ſubducit hac ſtante attonita, nec amplius inde ab incubo vexata.

[Gorlicio Luſatorum Noribergam 1690. d. 1. Febr. miſſa.]

OBSERVATIO CVI.

D. GEORGII HANNÆI.

Corona Imperialis rariſſima.

TAm felici auſpicio, ſupra omnes, vel celebratiſſimas, Triumphantium Imperatorum Pompas Invictiſſimum CÆSAREM LEOPOLDUM attollunt Immortalia Merita, Plurimis redimita Victoriis; ut ipſo Romanorum Auguſto dignior ſit hic noſter Germanorum Auguſtus, qui non ſolùm continuô triduô, ſed toto ſuæ Vitæ (quam longiſſimam optamus,) curriculo, imò & poſt Fata, cæteris Triumphantibus Altior & Magnificentior, per ora laudantium feratur, linguis jubilantium devectus molliſſimè, Coronîs Aureîs, Gloriîs Infinitîs, Lemniſcatis Victoriis, Præconiis Æternis, Homine longè Auguſtior, Jovi Statori ſimilior. Adeò latè namque ſe circumfudit, Orientem perſtringens & Occidentem, hoc Cæſareæ Majeſtatis Jubar; ut non neceſſe habeat, vel, Medorum more & Aſſyriorum, faciem Minio pingere; vel Regum Perſarum ad inſtar, fuco Adipis Leonini Perſonam ſibi induere, ut eò conſpectior emineat in Triumpho; cum Orbi univerſo ſatis glorioſè oſtendere poſſit ſua Arma victorioſa, Hoſtium cruenta ſanguine, Turcarum adipe madida, hîc ſingulos provocans fortiter, illic univerſos conculcans animosè. Servet Cœlum voveo, Tantum Chriſtianorum Propugnatorem feliciſſimum! quò, poſt reportatas ab hoſtibus millenas Victorias, ipſis ſe inſerat Sideribus TRIUMPHALIS AQUILA, ſub cujus Alarum præſidio non tonat bellicoſiùs in Campis Hungaricis Mavors gradivus, quàm animat feliciùs Machaonia Pulpita ſaluberrimus Apollo. Et quid? ſi pro fauſto plurimarum Glorioſiſſimi CÆSARIS Victoriarum præſagio interpretemur, hoc Danicæ Floræ Delicium, quod elapsâ nuperrimè Æſtate protulit Othinia noſtra, CORONAM IMPERIALEM RARIS-

RARISSIMAM! fore ſcilicet, ut Tantæ CORONÆ, etiam è LILIIS ſubactis, maximum accedat decus & incrementum.

CORONA IMPERIALIS noſtra, *Liliis* annumerata, aliis *Tuſai*, quibusdam *Turſani* Dioſcoridi *Hemerocallis* dicta, longè ultra cæterarum, ſuæ ſortis, adolevit privilegium. Caulem habuit in faſciæ morem latiſſimæ explicatum, Altitudine penè tricubitali, latitudine palmi, luxuriantem oppidò. Caulis faſciatus, circa Radicem è tellure exſurgens, parva quadam ludibundæ Naturæ declinatione, flexuve, aliquantulum diſtortus erat. Veſtiebant eundem, in ſtrias rectà aſcendentes aſperatum, & leviter in formam Acinacis incurvatum, folia numeroſa; donec è nudo & glabro Collo aſcendens Caput, *quinquaginta quatuor* ornatum *Floribus*, ſubflammeo rutilantibus colore, atque foliacea tectis Umbella, oculos intuentium in ſe converteret avidiſſimè. Florum quisque, anguſtiorum foliorum viridante ſignatus Coma, ſenis conſtabat Foliis, in mucronatam deſinentibus extremitatem. Unguiculi ſingulorum in Floribus Foliorum fundus, obſcuriore pictus colore, gemmante renidebat Margarita argentea. Aderant & Floribus ſingulis ſua ſtamina ſex, apices oſtentantia vagulos, ochram æmulantes colore, cum trifido, inter eadem latitante, ſtylo, conſueto Naturæ artificiô. En Figuram rariſſimam! CÆSARE, cui ſubmiſſiùs porrigo, digniſſimam.

SUſcipe Latipotens CÆSAR, LEOPOLDE, Triumphos
Innumeros! gratô quos notat usque modô,
TURFANI, præbens oculis ſpectacula blanda.
IMPERIALIS erit rara CORONA! vide!

Menti

Mentitur Gladium, qui ſuſtinet omnia Caulis;
Hoſtica turba Enſem CÆSARIS heu timeat!
Mille modis ludunt *novies ſex* ordine *Flores*,
Gemmatô Calathô nutat & ipſe Crocus,
Hic tremulus tenui ſubmittit pondera filo.
Tot Folia aſſurgunt; tot, viridante choro;
Quotq́ue habuit quondam celebris & Etruſca Corolla
Lemniſcos. Apicem Tutulus ipſe tegit.
Sit Multis Emblema precor, LEOPOLDE, Triumphis,
TUSAI Perſarum! ac omnia læta vehat!
GENS LUNATA cadat, fiat modò fabula vulgi;
Unguibus egregiè ſaucia facta Tuis!
LILIA contundens, AQUILÆ juga ferre jubeto!
Concerptis Oculos paſcere perge Tuos!
Ferrato Galea ac radiet, Telumque, Corymbo,
CÆSARIS! Innumeris Victor ovet Spoliis!
Corruat, aut fugiat, quisquis ſe opponere tentat
INDUPERATORI! vah inimica Phalanx!
Suſcipe Latipotens CÆSAR, LEOPOLDE, voventem!
Amplexus Sacris ipſe dabo Pedibus.

Fig. XXI.

OBSER-

Fig. 21.
pag. 240.

OBSERVATIO CVII.
D. GEORGII HANNÆI.
Xiphias adumbratus.

VIderi poſſem Iliada poſt Homerum ſcribere velle, dum XIPHIAM adumbrare aggredior; poſtquam in hac ſcena Orbi jam pridem ſuam operam ſat claro probaverint documento, præter Clariſſimos Viros, Rondeletium, Bellonium, & Salvianum, Celeberrimus Geſnerus, Laborioſiſſimus Aldrovandus, & ſingulorum Epitomator feliciſſimus Jonſtonus. Sed diu eſt, ex quo vacillantes in hac arena tot Atlantum greſſus notavit, Fama & Meritis, dum hominum genus erit, ſuperſtes, Nobiliſſ. ac Beatiſſimus D. Th. Bartholinus, circa Xiphiæ Anatomen occupatus, Hiſtor. Anatom. Cent. 2. p. 196. ſpero igitur me veniam conſecuturum, ſi ego Tanti Præceptoris mei ſignatis inhærens veſtigiis, exteriorem hujus Piſcis fabricam expreſſero pleniùs, ſicut ille interiorem ipſius texturam ſcrutatus eſt ſollicitiùs. Auxit Anno ſuperiore *Phyſicothecam meam*, variis Naturæ & Artis gravidam Operibus, *Gladio Gladii, ſeu Xiphiæ Roſtro, longo ſpithamas quinque; circa radicem, quinq; digitis; circa mucronem, unciâ, lato*, Vir Religioſiſſimus, Dn, Johannes Georgii, Eccleſiæ Schebyenſium Paſtor, & Nomarchiæ Lűndenſis Præpoſitus Meritiſſimus. Addidit laudatus Affiinis meus, Iconem, rudem equidem, at fide αὐτοψίας communitam, (nunc à me adumbratam pleniùs) & brevem deſcriptionem; ego neutrum publico invidere volui, Venerandum Dn. Præpoſitum Latiali per me loquentem lingua, heic introducturus.

Anno 1682. Die 2. Octob. appulit ad littus Inſulæ hujus Parochiæ meæ, à Tiliis nominatæ, nobis Linde/ *Xiphias* enectus, in Ventris regione priore, infra Caput, vulnus oſtentans latiſſimum. *Piſcis* præfatus *excreverat*, præter Roſtrum, quod Tibi mitto, *ad Longitudinem trium, cum dimidia, Ulnarum*;

binas æquabat Altitudine. Corpus teres erat, & ſolidè compactum, lævi tectum cute. Dorſi color erat ex Leucophæo variegatus; Ventris, Scombri more, argenteus. *Os edentulum* patulus admodùm commendabat rictus, parvâ ibidem habitante lingua. Branchias habuit Aſelli ſimillimas; ſed Pinnas quatuor, ita, ut vides, ſitas, easq; craſſitudine ſua & pinguetudine ad Delphini accedentes quàm proximè. Caro alba erat; *Cauda biſulca*, falcatæ haud abſimilis Lunæ.

Ex his, ipſaq; Icone, varios redarguere poſſumus Auctorum errores & ipſos corrigere Geſnerum, Aldrovandum, ac Jonſtonum. Quorum ultimi non ſolùm circa Caudæ figuram hallucinati ſunt egregiè, ſed & ſinguli, circa totius corporis conformationem, imò circa numerum, ſitum, atq; lineamenta pinnarum, lapſi ſunt craſſiſſimè. Taceo Roſtrum inferius, à Geſnero, Hiſt. Anim. Lib. IV. p. 380. juſtò longius protenſum; atque ſuperius, ignariſſimum accuſans ſculptorem. Meretur in omnibus fidem Reverendus Præpoſitus, niſi ubi eam, circa *Dentes* ſubleſtam reddit graviſſima Illuſtris Bartholini Auctoritas: *ut* enim *ille nullos vidit*, quos ipſi etiam detrahit Geſnerus in horum locum quatuor oſſa oblonga & aſpera reponens; *ita hic*, Hiſtor. Anatom. Cent. II. p. 198. *Dentium tres ordines*, membranæ affixos, in palato inferiori medio gulam verſus, *indagavit.* At mirum non eſt, effugiſſe Oculis Theologi latitantes Dentes, qui Cultro Anatomico non potuerunt non patere. *Vulnus*, cujus heic manifeſtum apparet veſtigium, *non potuit non eſſe lethale;* cum Cor ipſius, ſtatim ſub Capite ſitum invenerit Excellentiſſimus Bartholinus. *Figit & hic Gladius Oppiano crucem, Roſtro huic nunc juſtò majorem duritiem, nunc juſtò breviorem attribuenti perdurandi tempus.* Audiamus ſuæ Brunſvigæ decus, Conſultiſſimum Rittershuſium, Oppiani ut Commentatorem egregium, ita fidum Interpretem, Græcum Poëtam ſic vertentem verbo tenus, Ἁλιευτ: B. p. m. 227, 228.

Paſti-

Paſtinaca verò Xiphiaq; Deus robuſtiſſima dona
Membris indidit, validiſſima arma unicuique
Roborans & huic quidem ſupra maxillam infixit
Erectum, ſponte enatum, acutum, non ex Ferro
Gladium, ſed Adamanti parem robore validum Enſem
Verùm Xiphiam quidem, ubi reliquerit Spiritus,
Statim ipſi etiam ille commoritur validus gladius.
Ipſoq; arma cum Domino exſtinguuntur, & relinquitur
Os imbelle, quod non poteſt amplius videri
Gladius, neque quicquam ut maximè cupias, effeceris.

Ecquis neſcit Veterum de invicta Adamantis, etiam ſuper incudem poſiti, firmitudine, ſoli Hircino obediente ſanguini, vaniſſimas nugas? Tantam certè non habet ſoliditatem *hic Gladius, Adamante longè fragilior!* in ultima extremitate oſſeus quidem; ſed verſus caput, penè corneus. *Neque tamen, cum ipſo Piſce, corruit totum ipſius robur!* Septennium quippe jam exegit hic meus, ab omni læſione immunis; imò & longè plura ſalvus ſupererit luſtra. Ut nihil jam loquar de *Priſti,* cujus ſerram poſſideo, longam ſpithamis ſeptem, latam Palmo, & huic ſimillimam, quam exhibet primus Aldrovandi & maximus Icon, delineatus Lib. de Piſcib. p. m. 694.

Fig. XXII.

OBSERVATIO CVIII.
D. GEORGII HANNÆI.
Raucedo ſenilis curata.

VOci humanæ leviſſimam profectò non infligit ſecurim moleſtiſſima *Ravis*, quæ eandem infuſcat turpiter, quoties Laryngem & Arteriam aſperam inveſtiens membrana, ſive lævigatur, ſive aſperatur immodicè. Malum eſt junioribus ſat grave, ſenioribus nimis triſte, imò

tàm ſonticum, ut dicere non dubitaverit Medicinæ Stator, Hippocrates, Aphor. 40. lib. 2. *Raucitates & Gravedines ſenio confectis non mitificantur.* Inſanabilibus morbis Ravim haud immeritò annumerat Cous, ubi ſenio confectos oppreſſerit; cum in eorum pectoris ſentinam tàm importunè confluant Catarrhi, ut ne quidem plurima Tuſſis illos ſatis exantlare poſſit. Exagitabat hoc Anno Septuagenarium Heroem, meæ Curæ commiſſum, præter alia mala, tam dira *Raucedo*, ut nihil audiretur ab adſtantibus, præter humiles ſuſurros, quantumvis loqueretur enixiùs. Ego varia præſcripſi, etiam aliis proficua ſed eventu fruſtraneo. Tandem memineram Excellentiſſ. Sylvium, in pertinaciſſima Ravi, commendaſſe impenſiùs *Spiritum Salis Armoniaci*, vel in potu ordinario guttatim propinatum; nec infra exſpectatum ſtare hoc Tanti Viri elogium comperi. Talem itaque conficiendam curavi Trageam! ℞. Sacch. cand. albiſſ. unc. tres. Spermat. Cet. Drach. Sesquialteram. Aqu. Vit. anis. q. ſ. Spirit. Sal. Armon. drach. dimidiam. M. f. Pulvis, lambendus ſæpiusculè. Hinc non mitificabatur modò ſenio confecti Raucitas; ſed & commodùm ſe ſubduxit! ita ut, non promptiùs hodienum, quàm clariùs loquatur ſtrenuiſſimus Heros.

OBSERVATIO CIX.
D. GEORGII HANNÆI.
Pleuritis, alternis diebus, Tuſſi & Fœtore ingraveſcens.

POſtquam Daniam immane quantum vexâſſent præteritâ Æſtate *Variolæ*, cœpit heic apud nos in Autumno *Quartana*, & ſub Hyemem *Pleuritis*, eandem remetiri fabulam. In ultima hac palæſtra dubio certamine pugnabat Fœmina ſexagenaria, quæ, poſt Tuſſim diuturnam (malum ipſi quavis Hyeme conſuetum) frigore cœpit perhorreſcere,

ſcere, Anni hujus die 7. Decemb. poſteaq; incaleſcere nimiùm, accedente lateris ſiniſtri dolore punctorio. Ego *Pleuritidem notham* imminere prædicens, (*cum ſuper latus malè affectum liberiùs, quàm ſuper ſanum, quieſceret,*) omnia feci, quæ fieri debuêre. Incaluit modicè, ſed tuſſiebat immodicè, peripneumonica ægrota; donec noctu, inter 9. & 10. Decemb. Tuſſedini, millenis & ſuſpirioſis irritatæ pulſibus, Apoſtematis ſui ruptura parentaret inflammata Pleura. Rupturam *abundantiſſima* ulciſcebantur *purgamenta!* quæ, non modò, dum recente adhuc ulcere cruenta erant, ſed & per binas ſeptimanas, pituitoſo glutinoſa lentore, *tantum altera quaque nocte atque die ſpirabant, fœtorem, ut ægram juraſſes Cloacinæ litare, quoties tenaciſſimum rejiceret craſſamen,* tantâ Tuſſis violentiâ, ac ſi ipſa cum Inteſtinis excrearet Viſcera. Alterum quemque diem Naturalem ſine turbis tranſegit, quaſi re benè geſta; alterum moleſtiſſimè abſolvit. Vix autem lætiori ſcenæ finem impoſuerat adveſperaſcens crepuſculum, *antequam tragico præluderet mimo graveolens Ructus, Tuſſis efferæ, cadaveroſam exhalantis mephitim, prænuncius,* ut ut ſine Febre, *terminum adventus ſemper anticipans.* Omnium tamen triſtiſſimi Dies fuêre, à decubitu, 3, 7, 9, 13, 14. variis funeſti ſymptomatibus. Imò, ipſas cum toto cardine avulſiſſet fores Morbona, ni Clyſteribus, Litibus, Fotibus, Linctibus, Pectoralibus & Stomachicis ſublevatam Medicamentis, à Fatorum retraxiſſem limine. Pleuritidi maximum attulit ſolatium hæc Mixtura, ſæpiùs de die ſumpta: ℞. Aqu. Prophylact. Sylv.-Theriacal. ſimpl. an. unc. dimid. Fœnicul. unc. un. Hyſſop. unc. duas. Bezoar. Miner. Ocul. cancr. præp. an. ſcrup. duos. Spirit. Sal. Armon. gutt. quindec. Laud. opiat. gran. duo. Syrup. Papaver. rhæad. unc. unam. M. Debellatâ Pleuritide, maximum ſenſit levamen è continuato ſequentium Medicaminum uſu. ℞. Eſſent. meæ Stomachico-Polychr. drachm. duas. Elix. Propr. dulc. drach. unam. Spir. Sal. dulc. drach. dimid. M. inde ſumpſit manè & veſperi guttas 15. in cochleari hujus Mixturæ Pectoralis. ℞. Aq.

Fœnic. Hyſſop. Veronic. ãã. unc. duas: Aqu. Vit. anis. Roriſmar. Vin. Meliſſ. Zedoar. ãã. unc. ſeſquialt. Syrup. Hyſſop. Jujub. ãã unc. unam M. Hinc Fœtor cum Tuſſi diſparuit, ſupplente ejus vicem appetitu deſiderato.

OBSERVATIO CX.
D. GEORGII HANNÆI.
Vulnus in medio Oeſophagi, ſeſqui annum patens.

BIennium ferè eſt ex quo binorum in Germania militum temeritas linguæ pervenit ad gladios; *petiit* autem *alterius jugulum alter*, non plumbeo gladio, ſed ſtricto mucrone *manu tam certa, ut ictum hoſtilem Adverſarii exciperet Oeſophagus*. Vulneratus, nullius experti Chirurgi opem implorat; ſed à Medicaſtris decurrit ad Veterinarios, inter luſcos oberrans & cœcos, donec vulnus coaleſcere dedignaretur. Hac æſtate Othiniam venit, noſtris adſcriptus militibus, ſed nondum obducta cicatrice; nec poterat conſolidari plaga, licet omnem moveret lapidem ſedulus Chirurgus. Ambo itaque ad me veniunt, audituri quid de hoc decernerem. Ubi totam hanc, ceu geſta erat, recenſuiſſet Miles hiſtoriam, immitto in vulnus ſtylum, quem per patentes inter cutim & gulam mæandros liberè hucatque illuc vertere potui, ad tantum ſpatium, quantum Imperialis occupaſſet Thalerus. Ex his cuniculis præmonitus, dixi liberrimè, illum ex vulnere nunquam poſſe convaleſcere, antequam expurgatum fuiſſet iſtud Augiæ ſtabulum. Incidimus itaque ſcalprô chirurgico vulnus hocce, & uncia latum, duplo majus reddidimus! mox autem patuit, in fundo, mali fomes, *Fungus* ſcilicet, ex ipſo excreſcens Oeſophago, unde, tanquam è ſpongia, exſudabat nocivus latex. Hunc ubi juſtò rigidiùs tractaſſet Chirurgus, vocatis in auxilium, Mercurio præcipitato, & unguento Ægyptiaco,

ptiaco, ſaucium propè propiùs jugulâſſet: ſuaſi ergo, ut ſolo Alumine uſto, Apoſtolorum immixtô unguento, refractarium commitigaret thyrſum; quô evaneſcente auſpicatò, cicatrice perbellè ſolideſcebat diutiſſimè valvatum vulnus.

OBSERVATIO CXI.
D. GEORGII HANNÆI.
Colubri ictus lethalis, miro modo ſanatus.

LItem hanc meam non faciam, *utrum Coluber rectiùs pro ſerpentis Synonymo, an vero pro ſpecie ejusdem haberi debeat;* diremit quippe hanc ipſam Geſnerus, in ſententiam deſcendens poſteriorem. *Conſtat autem veriſſimè, Colubrum non modò eſſe admodum doloſum, ſed & venenatum abundè.* Hinc ſalsè carpit, in binis ancillis, colubrinum ingenium Plautinus Callicles, Trinum. Act. IV. Sc. 3. nec Colubrô ferociorem beſtiam invenit Virgilius, cum quâ conferret Pyrrhum, Æneid. Lib. 2. v. 470.

Veſtibulum ante ipſum, primoq́; in limine Pyrrhus
Exſultat, telis & luce coruſcus ahena.
Qualis ubi in lucem Coluber, mala gramina paſtus,
Frigida ſub terra tumidum quem Bruma tegebat,
Nunc poſitis novus exuviis, nitidusq; juventa,
Lubrica convolvit ſublato pectore terga,
Arduus ad Solem, & linguis micat ore triſulcis.

Quæcunque *de Colubris in Arabia alatis, Thura collecturis inſidiantibus*, tradit Herodotus, nunc patior ſileri! cum de his egerim fuſiùs in meæ de THURE LIBANOLOGIÆ Lib. I. Cap. IV. quæ Eruditorum aliquandò ambiet ſuffragia. Ictus eſt in pede altero non ita pridem à Colubro Ruſticus, neque ſauciatus erat citiùs, quàm venenum lethale obbibiſſet vul-

nuſcu-

nuſculum. Obambulans inauſpicatò virus quieſcere noluit, antequam Venis ſe immiſcens & Arteriis totum occupâſſet corpus, quod ignitis atque mordacibus exagitatum ſtimulis, intumuit actutum, inflati utris adinſtar. Dum ita ſuæ ſorti relictus miſer, ejulatibus reſonus, decretum Fatorum ſupremum exſpectaſſet biduô; accurrit inopinatò alius Corydon, qui proſtratum hujus Candidati Mortis animum erexit fidentiùs, certam ſalutis ſpem promittens, modò ipſi integrum eſſet extremo malo extremum admovere remedium. Vix benè annuiſſet, alter; *priusquam inſignem cutis in vertice Capitis* (caſune, dubium, an conſilio,) *hicce detonderet laciniam! unde tanto impetu veneniferi proſiluêre halitus, ut dictum factum novus corrueret tonſor, cruento impalleſcens miniſterio.* Tanta levatus ſarcina nimioperè gravatus agricola, cœpit non ſolùm ſpirare leniùs, ſed & meliora ſperare, imò detractum Charonti Naulum inſperato ſervatori loco ſoſtri offerre.

OBSERVATIO CXII.
D. GEORGII HANNÆI.
Ani Procidentia inſolita, ſublata.

TErreat audientes *Arii*, bipedum nequiſſimi triſtiſſimum fatum, qui impios errores ſuos impuris ita immiſcuerat viſceribus, ut, niſi cum ipſis, exire non poſſent. Paulò mitiùs heic Othiniæ puerulum exagitabat ante biennium valetudo adverſa. Hic *Teneſmo* vexatus nimium, ad ſellam Patroclianam ſecedebat ſæpiſſimè, *donec* ibi juſtò diutiùs commoratus aliquandò, Pallori ſimul & Pavori, de impurâ hac Cataſta, *bonam partem Inteſtinorum ſuorum, ad capitis magnitudinem usque, dejectam offerret.* Inde abſtractus inter lacrymas & ſingultus in lectum cum ſua reponitur ſarcina, advocatô in Auxilium Herniario noſtro! qui fota molliter & demulcta Inteſtina retruſit ſuaviter; nec fugam, quod mirari licet, moliebantur ampliùs, ſuis focis ſemel reddita.

OBSER-

OBSERVATIO CXIII.
D. GEORGII HANNÆI.
De
Membro Muliebri aliò translato.

SUpplicabat non ita pridem Lucinæ Puerpera, ſed ſurdas Deæ verberabat aures, ſecum diu habitans, donec fruſtraneis aliquot dierum delaſſata laboribus Obſtetricem vocaret. Hæc, de partus interrogata tempore, præſagium ſuſpendit tamdiu, donec è muliebris arvi attactu de futurorum Prognoſticis redderetur certior. Verùm non priùs admoverat pubi Puerperæ ſuam manum Obſtetrix, quàm retrahebat eandem lymphatæ ſimilima, Feminal nullo pacto reperiens. Quærit denuò, ſed Veretilli muliebris nec volam invenit nec veſtigium; donec tandem obſervaſſet Interfemineum, non femoris objectu, aut palmæ velamento tectum, ceu jocatur Apulejus, ſed obſignatam naturam, & planè imperviam, ſi conſueti ſollicitentur lares, at in alterum inauſpicatò translatum inguen. Ex hoc angulo ægrè extractus eſt tandem defunctus puellus, ſed Fato inclementiore, quàm Bacchus olim è femore Jovis, attamen ſalvâ Matre & incolumi.

SCHOLIUM.

PAuca ſunt, quæ ad hujus Obſervationis illuſtrationem proferri poſſunt. Ut tamen voluntati Exc. Dn. Autoris, id in literis amicè à me expetentis, aliquo modo ſatisfaciam, non aliud, quàm monſtroſum antri muliebris ſitũ hîc deprehendo. Quamvis autem uterus, in media pelvi, conſueto naturæ ordine, locatus, quandoq;, fœtu dum gravidus eſt, dextram vel ſiniſtram in partem magis inclinet, quod ratione diverſitatis ſexus ipſius fœtus evenire, quidam Anatomicorum tradunt, non tamen dictum unà antrum in tali caſu locum mutare ſo-

let. Unde hoc vitium ad malam conformationem, uti Medicorum ſcholæ loqui amant, in ipſa generatione inductam, eſt referendum. Qui malæ conformationis error reliquas inter laborioſi partus cauſas communiter refertur; quare haud mirum, in hac quoq; muliere eandem partus difficultatem fuiſſe deprehenſam. Sive enim uterus ipſe etiam non medium, ſed lateralem locum occupaverit, ſive collum ſaltem ejus obliquum ſitum obtinuerit, utrobiq; iſta in pariendo moleſtia ſuboriri debuit; partim cùm fœtus non directè ex utero prodire potuerit, ac ita magis dolorificas partium muliebrium tenſiones excitare, partim etiam ob vicinum nimis os coxendicis majorem compreſſionem in illo latere partibus ſentientibus inferre debuerit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO CXIV.
D. GEORGII HANNÆI.
Cor in Hypochondrio palpitans.

Quatuor proximè ſequentes Obſervationes Nobiliſſimo atque Excellentiſſimo Dn. D. Hannemanno debebit benevolus Lector; mihi autem Ipſe has commodavit, deſtinatus publico, ita præfatus: *Ecce, mi Frater, unum atque alterum Obſervatum, quod Te parario Amico ac Scholiaſte, meo nomine, cum noſtris Curioſis communices!*

Medicus quidam in hac noſtra Holſatia, paucis par, plurimis ſuperior, mihi narravit, in quadam Urbe hujus Cherſoneſi natum eſſe puerulum, membra, vultum, ſatis bellum & elegantem, ſed *Cor naturali loco non ſitum, palpitans enim illud ſenſerat* loco humiliori, & quidem *Hypochondrio ſiniſtro;* mortuum ad Anatomen petiiſſe, verùm Parentes permittere noluerunt.

SCHOLIUM.

LIcet prima domicilia & Sanguini & vitæ noſtræ præbeat Cor, intra præmolle Pericardium firmo opertum involucro, Coſtarum & Pectoris muro munitum; luſum tamen Naturæ effugere non poteſt, quin & illud in ſui ludibrium aliquandò reſervet. *Cor verè Diſtortum* obſervavit in ſicario Pariſienſi Excellentiſſimus Patinus *vergente* ſcilicet *ipſius cuſpide ad dextram Thoracis partem; imò Lienem in dextro Hypochondrio, in ſiniſtro Jecur habuerat patibulatus iſte.* annotante hæc Divo Bartholino, Hiſtor. Anatom. Cent. II. p. 220. *Cor planè Inverſum* vidit in fœmina decollata Experientiſſ. Mœllenbrock, ubi ſiniſter Cordis ventriculis dextram Thoracis occupabat partem. Ephem. Cur., Dec. 1. Ann. 11. p. 139. Tale etiam fuiſſe Cor Typographi, quod in dextro latere pulſans plus quàm centies ſenſerat Nobiliſſimus & Excell. Wedelius, haud obſcurè conjicit Divus Bartholinus, Act. Medic. Hafn. Voll. 2. p. 135. *Cor mirè Demerſum* præſens oſtendit Obſervatio, & longè infra conſuetos habitans limites, electô, locodiverſorii, Hypochondrio ſiniſtrô. Compenſaverat dubio procul mutatam hanc metationem Natura, vel alterius Viſceris, vel Corculi otioſi, in locum ſuperiorem repoſitione! ne videretur errâſſe, ſed liberiùs evagandi ſibi viam pandiſſe. Certè, *ſua dona diſpenſat Natura, modò ſat ludicra, modò ſat prodiga, modò ſat avara manu.* Prodigio ſimillimum eſt, quod Cæſar Dictator *in extis hoſtiæ bis Cor deſideraverit!* Plin. Nat. Hiſt. Lib. XI. Cap. 37. p. m. 801. Augurio dignum, quod *unicus Anſer tria Corda poſſederit!* fidem faciente Nobiliſſimo Mentzelio, Ephem. Curioſ. Tom. VIII. p. 267. *Monorches* memoraverunt alii, unico mactatos Teſticulo! mihi cognitus fuit Vir, Famâ celeberrimus, quem, à numero Teſtium, *Triorchem*, cum Plinio, verè ſalutavero, eundemq; dum vixit, ſalaciſſimum. Novi hodienùm binos Martis pullos, ſatellites Veneris ſedulos, quos Lamſacenum Deum ad ſui imagi-

nem finxiſſe crederes. Horum *alter Veretrum habet, tam longum & lacertoſum, ut ipſum Priapum in ruborem daret; ſed Scrotum modicum. Alteri eſt curta Virgæ ſupellex; ſed Scroti* (nullâ tumentis Herniâ,) *apparatus tantus, ut huic recipiendo vix par ſit pileus.* Vidi ante Annos XIII. *Hermaphroditum*, cujus hiſtoriam, lectu fortaſſe haud indignam, deſcripſi Act. Medic. Hafn. Vol. IV. p. 183. *huic Scrotum erat planè bifidum, & in duas exactè diviſum thecas, intus recondens Teſtes Arietinis æquales.* Eant nunc Philoſophi! ſuumq; defendant Axioma: Natura non deficit in neceſſariis, non abundat in ſuperfluis.

OBSERVATIO CXV.

D. GEORGII HANNÆI.

Macis, appetita, & neglecta.

NOvi Generoſiſſimam quandam Matronam, ex Perilluſtri Stemmate Ranzoviano, quæ *gravida maximo cum appetitu comedit folia Macis*, illudq; aroma non duntaxat cibis, tanquam condimentum, in copia addit; verum & illud noctu ſub cervicali linteo involutum recondit, ut eo noctu pro lubitu veſci queat: *Partu edito vix guſtare cupit.*

SCHOLIUM.

VAria apud Auctores leguntur exempla *Appetitus inordinati*, quo laborarunt, nunc *Viri*, nunc *Fœminæ*, annotante Celeberr. Schenckio, Obſerv. Medic. Lib. III. p. m. 319. delapſi, interdum ad *Ridenda*, ceu Fœmina illa Pariſienſis, quæ, intra quatriduum, è tæniis denticulatis, octingentis Imperialibus redemptis, parabat ſuo palato delicias, Harsdörffer. Theatr. Comic. Hiſt. 67. modò, ad *Abſurda*, carbones, ligna, lapides, vitrum, corium, fœnum, picem liquidam, & his ſimilia; modò, ad *Abominanda*, qualia ſunt, murium feliumq; putida & ver-

minoſa

minoſa cadavera, imò & ipſa merda bubula, quibus, tanquam pabulîs gratiſſimîs, ſuæ gulæ ambitus frænavit non nemo. *Talem effrenatiſſimã Appetentiam concitant ventriculi fermentum vitiatum, & demendata Phantaſia; niſi fortè ſtomachum invitaverit quæſtus, diſſona, ſæpè reddens conſona.* Vidi juvenẽ, plurimis corroboratum vitiis, qui quoties unius vel alterius ſolidi pelliceretur mercedula, toties viliſſimum, & ſue quàm homine dignius, *è propria per ventrem facta eluvie ſibi ſtruxit prandiolum.* Ab omnibus hiſce erroribus per quam remotiſſima fuiſſe videtur Illuſtris Heroina Nobiliſſimi Hannemanni, imò nec Picæ, nec Malaciæ, (quantum mea valet exiſtimatio) inſimulanda. *Invenerat, ni fallor, in Macide remedium, Capitis & Uteri turbis pacandis conveniens; hinc primulùm tractam crediderò in uſum frequentiùs, & abeunte in naturam conſuetudine, tranſiiſſe demum à condimento in alimentum, ſed non ſine luſu Imaginationis ſperantis, augendam fore, cum doſi, operationem, cæterà ignaviorem futuram.* Non prolixus heic ero in diducendo, Aromatici hujus reticuli uſu; ſed addere lubet Εὐπόριστον inſigne, non quidem ſplendidô apparatu, verùm multiplici ſe commendans Experientia, quod ipſa *Moſchata* fœcundat. Quàm miſerè torqueat Puerperas inviſa *Secundinæ adhæſio*, plurimis infelicibus jam pridem compertum eſt documentis! *eluctabuntur verò ex hac Syrte feliciùs, ſi Gravidæ, inde usque à medio geſtationis tempore, prandium cœnamq; clauſerint quotidiè fruſtô panis, Vino intincti, cui inſpergatur pulviſculus, ex æquali portione comminutarum Moſchatæ, Bynes,* (Malß) *& ſalis communis, confectus.* Remedium eſt uſu vario comprobatum, non modò à me, ſed & à Nobiliſſimo & Experientiſſimo Socero meo, cui hoc debeo, imò & à Patre ipſius beatiſſimo, Celeberrimo olim Martisburgenſium Poliatro, cui ille hoc refert.

OBSERVATIO CXVI.
D. GEORGII HANNÆI.
Scabies Brachii, utriusque Valetudinis index.

ACcidit, inquit Nobiliſſ. Neſtor, die 19. Januar. A. 1688. ad quendam Generoſum Dominum accerſerer, me de conſtitutione ſui corporis conſuleret, inter alia mihi obtulerunt puellam quadriennem, ejusdem Perilluſtris Dn. filiolam, *hæc in Brachio ſiniſtro habebat quandam continuò madentem Scabiem, digitum unum latam & longitudine ſua digiti longitudinem ſuperantem, madente hoc loco, tunc bellè optimeq; valet, ſi autem non madet, humiditateq; ſuppreſſa, illicò in periculoſam pectoris anguſtiam incidit;* Sicq; hæc Scabies ipſi eſt loco fonticuli naturalis. Unde autem puella hoc contraxerit vitium, non caret admiratione. Pater ejus ante aliquot Annos in quodam Duello in illo brachio, eodemq; loco, vulnus acceperat: ſic hoc malum in hac puella eſt hæreditarium, inq; ejus brachium tradux.

SCHOLIUM.

NOn tam *ſemini paterno, quàm Imaginationi maternæ*, hanc Scabiem imputare fas erit; cum totalis non fuerit, ſed modò partialis. Quot autem effectus, miraculis vicinos, edere poſſit ſubinde *Imaginatio,* eleganti exemplô (ut plurima quæ recenſere poſſem vel memorare, nunc ſilentii involvam ſipario,) comprobat, Fama & Scriptis Inclytus, Arion, in Append. ad Ephemerid. Curioſ. Tom. XI. p. 208. *Sæpè tamen in alio atq; alio corporis humani membro ſentinam ſibi ſtruit Natura, per quam ſuas ſordes tàm commodè excernit, ut eandem ſibi occludi non patiatur, ſine certiſſimis irarum indiciis.* Memini me ante decennium, & quod excurrit, noviſſe juvenem, qui inde usque ab ipſa

ipſa nativitate habuerat in Capite locum udum, & cœno ſcabioſo lubricum. Quamdiu hæc cauſa Naturæ committebatur arbitrio; tamdiu cæterà ſanus vixit. quamprimùm verò, jam pruritum, jam excitatum è ſcalpurientibus unguibus, dolorem pertæſus, hunc rivulum ſatageret obſtruere; dura paſſus eſt valetudinis flagra. Interim ſatiari hic non potuit, aut quieſcere priùs, quàm defrictam ſcabritiem conſolidaſſet Anus, caput Oleo Laurinô, cui Mercurium immiſcuerat, inungens ſedulò! At vix tribus ſeptimanis gaviſus fuerat hujus Curationis apricitate; antequam noctis perpetuæ caliginem Oculis ipſius offunderet Cœcitas.

OBSERVATIO CXVII.
D. GEORGII HANNÆI.
Ligatio Venefica, ſoluta.

HIſce diebus ad me inviſit *Vir quidam*, magni nominis, & famæ inclytæ, de quodam affectu conſulens. Scilicet *duxerat paucis ante diebus Virginem, in Conjugem, quâ cum coïre vellet, experitur ſe impotentem*, ac ad iſta Veneris ſacra Aphrodiſiaca celebranda ineptum: metuit ergo ſibi, ne vel faſcino, vel ligatura aliqua talis ineptitudo ſibi ſit illata. Dedi ipſi conſilium, quod apud Mizaldum aliosq; legitur, *per Annulum pronubum Sponſæ Urinam repetitis vicibus redderet.* Dictô factô, conſilioq; meo parens, paulò poſt rediit hilarior quàm ante, aitq; illud remedii genus ipſi bellè ſucceſſiſſe, ſibiq; Virilitatem jam plenè eſſe redditam. Poſſem hâc occaſione multa diſſerere: I. De hujus remedii uſu, verùm ablego Dn. Lect. ad Excellentiſſimi Dn. D. Frommanni Eruditiſſimum Opus de Faſcinatione Magica. Lib. III. Part. X. Sect. II. Cap. V. §. 7. p. 997. II. de Faſcino & Ligatura, in quibus & prælaudatus Frommannus ſatisfaciet. III. De Annulo pronubo, de quo conſule Diſſertatione Excell. Dn. D. Petri Mulleri, JCti Celeberrimi. IV. In ſpecie de Ligatura docta quædam congeſſit Clariſs. Elmenhorſtius, in notis ad Gennad. Homil. Sacr. V. Lectionem

&hic

& hîc meretur Diſputatio Magni Conringii de Incantationis circa Morbos efficacia, & quidem in ſpecie §. 27. qua agit & decidit illam controverſiam: utrum Chriſtiano incantato licitum ſit Sagas precari, ut morbum tollant, aut ut Amuleta, & id genus alia, contra maleficia porrigant; concludit autem, piiſſimum & tutiſſimum eſſe, in Dei voluntate acquieſcere, & potiùs mortem ſuſtinere, quam reluctante conſcientia Sagas implorare. Piè Evagrius, Lib.4 Cap.6. ait: Deus gladium ſuum philantropia acuit, & in ipſa deſperatione compaſſionem ſuam aperit, ac mala vertit in bonum finem. Verùm Mictio per Annulum pronubum non eſt ſimpliciter & per ſe mala, quamvis Magica, ſed Naturalis, ſi modò ab ea exulent ceremoniæ Sathanæ, & mictio ſimpliciter peragatur, pertinétq; ad eorum remediorum genus, quæ dicuntur & referuntur ad Occultas Qualitates. Bodinus hac in re fallitur, nullæ ceremoniæ ſuperſtitioſæ hîc obſervandæ, duntaxat mictio fit per Annulum ſponſalem. Nihil nunc dicam, quomodo Diabolus Magiam Naturalem ſuis ceremoniis ac ſuperſtitioſis ritibus depravet ac corrumpat. Egi de hac quoque in Mear. Epiſtol. Miſcell. Chiliad. II. Cent. V. Decur. IV. Epiſtol. 6. De Magia, Deo volente, Commentarium aliquem meditamur.

SCHOLIUM.

ITa ſe heic explicuit Nobiliſſimus & Excellentiſſ. Dn. D. Hannemannus, ut meis non egeant Noctuis doctæ ipſius Athenæ; attamen, in gratiam Tanti Fratris & Collegæ, paucula addam!

Non heri primùm, aut nudius tertius, memorari cœpit *Ligatio* iſta, quâ *Veneris* conſtringuntur *Nodi*; ſed inde usque à multis innotuit ſeculis. Occupatur equidem circa varia Objecta, pro diverſo reſpectu, *Ligatura*, recenſente Wiero, de Præſtigiis Dæmon. Lib. IV. Cap. 21. p. m. 464. verùm, ſine Incantamentis eam nondum perfecerunt Veneficæ; licet crimen

Magiæ quàm longiſſimè amoliatur Wierus. *Conſtat autem uſum ipſius potiſſimùm invaluiſſe: I. vel ad Conciliandum Amorem*, cujus documentum manifeſtè dedit Maronis Venefica, animum Daphnidis Amoris ſui laqueis ita irretiens, Eclog. VIII. v. 72. ſequ.

Ducite ab urbe domum, mea Carmina, ducite Daphnin.
Terna tibi hæc primùm triplici diverſa colore
Licia circumdo, terq; hæc Altaria circum
Effigiem duco, numero Deus impare gaudet.
Ducite ab urbe domum, mea Carmina, ducite Daphnin.
Necte tribus nodis ternos, Amarylli, colores.
Necte Amarylli modò, & Veneris, dic, vincula necto.
Ducite ab urbe domum, mea Carmina, ducite Daphnin.

2. *Vel ad Conſcpiendum Amorem*, & turbandum ea Veneris Sacra, quæ cum ſua Cynthia Propertius, Catullus cum ſua Lesbia, ſolus & ſine arbitris celebrare ſolebat. Tales Cypriæ Deæ conſtricti nepotuli dicuntur à Tibullo, *Devoti*, Lib. I. Eleg. V.

Sæpè ego tentavi curas depellere Vino,
At dolor in lacrymas verterat omne Merum.
Sæpè aliam tenui. ſed jam cum gaudia adirem,
Admonuit Dominæ, deſeruitq; Venus.
Tunc me diſcedens Devotum *fœmina dixit,*
Et pudet, & narrat ſcire nefanda mea.

item, Lib. I. Eleg. VIII.

Num te Carminibus, num te pallentibus Herbis
Devovit *tacito tempore noctis Anus?*

Quæ de hoc *Ligamine*, ejusq; variis modis, ſed tamen ad ſex reductis Capita, annotavit Conſultiſſimus Torreblanca, de Magia, Lib. II. Cap. XLII. p. m. 306. legi merentur; adeatur item celeberr. Zacchias, Quæſtion. Medico-Legal. Lib. III. Tit. I. Quæſt. V. p. m. 33. *Solvunt talem Legationem Veneficæ, vel, Superſtitioſis*

Remediis, Felle nigri Canis ſuffientes domos, & Genitale ſub limine defodientes, Alex. ab Alex. Gen. Dier. Lib. 2. p. m. 60. Poſtesq; Adipe Suillo, atque Lupino, attingentes, Plin. Nat. Hiſtor. Lib. XXVIII. Cap. 9. p. m. 205. 208. Imò, Roſtrum Lupi portis præfigentes. Cap. X. p. m. 212. *Vel, Illicitis Incantamentis*, quod horrido exemplo, è Grillando adductô, comprobat Majolus, Dier. Canicul. p. m. 467. De *Annulis* eò pauciora dicam, quò plura de his collegit Celeberrimus Kirchmannus. Interim doleo excidiſſe Plinio nimis aculeata hæc verba. Nat. Hiſt. Lib. XXXIII. Cap. 1. p. m. 437. Peſſimum vitæ ſcelus fecit, qui Annulum primus induit digitis. Retorquet etenim per jugulum ipſius hæc ſpicula, juſtò rigidiora, vel noſter ANNULUS (ut alios nunc taceam) AUREUS, Epidauriis cinctus SERPENTIBUS, ſuo LIBRO, ſuo LEMMATE conſpicuus, cui Sacra Cæſarea Majeſtas non ita pridem TITULUM de SUO NOMINE impoſuit, Scutoq; CORONAM AUREAM Unionibus coruſcam ſuperaddidit, & huic SUAM AQUILAM CORONATAM ſuperextendit. Quâ Teſſerâ Societatis cum firmiùs inter ſe cohæreant NOBILISSIMÆ CÆSAREO-LEOPOLDINÆ NATURÆ CURIOSORUM ACADEMIÆ Nitidiſſima Membra, ac ſi vinculo juncta eſſent Adamantino; uno fatentur ore, ſe, ob Immenſam hanc Clementiam, Tanto Monarchæ non Hecatomben modò, ſed & Laudes ac Gratias debere Æternas. Taceo *Annulos Magicos*, de quibus videatur Kirchman. Cap. XXI. p. 232. His haud inconvenienter annumeravero Annulum, quem ſuaſu Magorum habuit Rex Perſarum, ab omni veneno immunis futurus, is Serpentarii exhibuit imaginem Hæmatiti inſculptam, & Aureo incluſam Annulo; Ita tamen, ut inter Lapidem & Aurum Serpentariæ inſereretur Radix, teſte Sagaciſſimo Hasfurto, de cognoſc. & Medend. Morb. ex Corpor. Cœleſt. Poſitione, Lib. III. p. m. 177. Quod ſi de *Annulo* mihi loquendum fuerit *Pronubo*, ceu vocat eundem Tertullianus; *gratulor utique Nobiliſſimi Neſtoris noſtri Ligato, quod ſimplex ipſi profuerit Mictio.* Verùm, re ipsâ ſollici-

ſollicitius expenſâ, non poſſum non in Bodini deſcendere ſententiam, ita loquentis: *Cum Nuptæ Annulus accipitur ad Nodationem ſolvendam, per eum fit illud, quod horreo dicere, res illicita eſt!* Dæmonoman. Lib. 3. Cap. 5. pag. m. 278. Ego varia Poëtarum loca indice monſtrabo digito: Perſi. Satyr. VI. v. 73. Horat. Satyr. 1. Lib. I. v. 44. Sat. VIII. Lib. I. v. 38. Juven. Satyr. VI. v. 307. *ubi Mingere, non Sordidam tantùm, ſed & Obſcænam habet ſignificationem*, quod fuſiùs excutere nolo, ne caſtiores offendantur Oculi, cum ferè nemo Commentatorum hoc obſervaverit.

Admovent & huic Nodo ſuas manus interdum Medentes, quorum Remedia huc ſpectantia, è variis collegit Medicis Excell. Hoffmann. Meth. Med. p. m. 358. ubi palmam cæteris dubiam faciet Ricinus, modò cum Urinâ coquatur. Sed quorſum hæc verba Plinii, Nat. Hiſt, Lib. XXX. Cap. I. p. m. 293. Natam primò è Medicina Magiam nemo dubitat, ac ſpecie ſalutari irrepſiſſe; velut altiorem ſanctioremq; quàm Medicinam, ita blandiſſimis deſideratiſſimisq; promiſſis addidiſſe vires religionis. Rectiùs eadem ita elimavit Fileſacus, de Idololatr. Magica. p 26. b. Veriùs, inqv. dixiſſet Plinius, Magiam ex curioſa res abditas cognoſcendi vel habendi cupiditate enatam. Neque tamen negaverim Magiam maximum, Medicinæ prætextu, incrementum accepiſſe, & Magos plurimos, Medicinæ faciendæ ſpecie, iſtam infamiæ labem huic Arti affricuiſſe.

OBSERVATIO CXVII.

D. GEORGII HANNÆI.

Gallina ſuperfœtans.

NOluit & heic ſuam deſiderari Symbolam Excellentiſſimi Patris Doctiſſimus Filius, Bartholomæus Johannes Ottho Hannemañ, ne naſcenti ſuæ Famæ, cui benè precor, defuiſſe videatur. Ita ille:

 Ecce,

Ecce, quod accepi à Viro quodam ἀξιοπίστῳ, qui in pago Hohen-Weſtede ruſticum quendam fuiſſe mihi narravit, cujus *Gallina, uno cum Ovo ordinario, viginti quatuor alia Ova, Perdicis ova magnitudine æquantia, perfecta atque putamine obducta, uno partu pepererit.* Quam relationem Scholio Tuo Eruditiſſimo exornatam & illuſtratam cum Curioſis communicare ſi non dedigneris, gratius facere mihi nihil potes.

SCHOLIUM.

BEllè dixit Olim Plinius, Hiſtor. Natur. Lib. X. Cap. 52. Generatio Avium ſimplex videtur eſſe, cum & ipſa ſua habeat miracula. Miraculo affinis eſt memorata *Superfœtatio*! cujus Rationem reddere, Cauſamq; invenire, difficile erit; deducere tamen eandem lubet *è Mediis, vel Naturalibus, vel Super-Naturalibus.* Diſparem Gallinarum fœcunditatem experimur quotidiè; imò eandem noverat, vel ſuo ſeculo Plinius, præfati Libri, Capite LIII, dicens: Aliquæ & ſexagena pariunt, aliquæ quotidiè, aliquæ bis die, aliquæ in tantùm ut effœtæ moriantur. Neque ſolummodò poſt initum Galli, ſed etiam mutua imaginatione libidinis, Ova pariunt Gallinæ, at eadem irrita, & plerumque hypenemia. Providè verò in hac quoque ſcena, ſuas partes egit Natura, quod, dum à rotundiſſima ſui parte exeant Ova; exeant molli putamine, & protinus dureſcant, quibuſcunque emergunt portionibus. Elici nihilominùs poſſe cibis ideoneïs Gallinarum fœcunditatem, docuit, anteſedecim ſecula, Rei Ruſticæ & totius Oeconomiæ ſolertiſſimus condus promus, Columella, de R. R. Lib. VIII. Cap. 5. p. m. 186. Optimè præbetur ad ſatietatem ordeum ſemicoctum; nam & majus facit Ovorum incrementum, & frequentiores partus; ſed is cibus quaſi condiendus eſt interjectis Cythiſi foliis, ac ſemine ejuſdem, quæ utraque maximè putantur augere fœcunditatem avium. Quantum autem valeant ad promovendum augendumq; Ovorum partum *Incanta-*

menta, lepidiſſimâ ſimul & veriſſimâ comprobabo Hiſtoriâ. Cum anno M. DC. LXXV. Wiſmariam (quam eodem Triumphator expugnabat Annô) oppugnaſſet Potentiſſimus Danorum Monarcha, Chriſtianus V, quæſtum ſibi ſine magno inſtituit impendio fœmina Ruſtica, è plurimis, quæ in Caſtris vendidit, Ovis. Hoc cum ſuboluiſſet militi, lucro inhianti conſimili, ſenſim in hujus villicæ amicitiam ſe inſinuavit, exploraturus ecquid hæc ſuis faceret Gallinis, quæ longè minorem, quàm pro numero Ovorum, geſſerunt ſpeciem. Tandem, ubi obſervâſſet easdem, ſingulari quadam eſca paſtas, crebrîs ſingultibus, interjectâ voce acuta, totam opplere domum, & Ova ſine intermiſſu edere; pellectus, neſcio quô, ſive Viſus, ſice olfactus, ſive cœci cujusdam Impulſus, illiciô, aliquid è conditiis hiſce furtim devoravit cibariis. Nec mora! quid de ſe factum eſſet, neſcius Aviarius, ipſemet Ova ponere cœpit, è quibus unum ſuis oculis vidit, & manibus palpavit ille, qui, fidem interponens ſuam, mihi hoc ſanctè narravit. Miſer iſte, æquè infelix ac curioſus, inexſpectatis deluſus technis, Veneficæ huic ſupplicare coactus eſt, ut ab alvo ſua oviparum redimeret maturè ſupplicium. Huic haud abſimilem Hiſtoriam allegat, è Stengelio, Excellentiſs. Frommannus, de Faſcinatione Magica, p.m. 883. Sed quicquid horum fuerit; pervicit & ſingulas, & univerſas Gallinas, modò laudata, ſua præcoci & feſtinante fertilitate, tantum; quantũ Fœminas omnes, Illa, cujus meminit Celeberr. Welſchius Epiſagmat. p. m. 47. quæ eodem partu, raro unum, aliquoties gemellos, modò tres, ſemel ſeptem peperit Liberos; imò, quod præponderat, partubus diverſis, ſed eodem tamen Anno, bis excluſit binos, aliquandò ſex, aliquandò ſeptem; tam inauditâ & inimitabili fœcunditate, ut ſpatiô viginti ſex Annorum, quinquaginta tres, prodigalitate Lucinæ, enixa fuerit Liberos.

[Othiniâ Auguſtam Vind. 1690. d. 2. Febr. miſſæ.]

OBSERVATIO CXIX.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
Remedium euporiſton in hydrope aſcite.

PAuperculæ fœminæ, ætatis conſiſtentis, quæ hydrope aſcite jam per integrum annum laboraverat, meum imploranti auxilium, ſuaſi ut pulveris jalappæ drachmam unam ſumeret, atq; deinde per aliquot ſeptimanas manè, & horâ unâ ante cœnam Rob Ebuli, quantum mediocre cochleare capit, devoraret, ac ſæpe fotum ex decocto foliorum Ebuli ventri tumido applicaret; quo facto, detumuit, & plurimo ſero per urinarias vias evacuato, in integrum convaluit, jamq; per duos annos ſana vivit. Quod idem in felicem curationem ceſſit alii Miſerculæ. Sic

Rebus in exiguis Vis bona ſæpe latet.

SCHOLIUM.

EBulus uti communiter temperamenti calidi eſſe ſtatuitur, ita eo ipſo particulas acres ei inhærere colligitur. Qua ratione ab Exc. *Joh. Frid. Helvetio Diribitor. med. cap. 12.* inter herbas reponitur, pugnantes mediante ſuo ſale volatili Sulphureo reſolvente contra ſalſedinem fixam urinoſam, lymphæ ſuccum mercurialem indurantem; hinc non tantùm alvum, ſed etiam urinam ac ſudorem movendi virtus ei adſcribitur; quo intuitu dein hydropicis ſæpe ſalutaris evadit; dum nempe & ſerum in vaſis ſuperfluum è corpore eliminat, & reliquo etiam extravaſato vim ſuam communicat, ejusdem viſciditatem reſolvendo, ſicq; ut faciliùs in vaſa lymphatica atq; venoſa, iſtius medicamenti vi antea quaſi inanita, recipi queat, diſponendo. Poſſe enim lympham hac ratione reſorberi, quam-

vis

vis ſint, quibus impoſſibile eſſe videatur, cùm tamen experientiâ multiplici, hac etiam Nobiliſſimi Dn. Autoris noſtri, id conſtet, neſcio quo jure id negare valeant; præſertim cùm inſuper puris in empyicis per ſputum, veſicam, alvum evacuatio, lymphæq; extravaſatæ in variolis ad interiora recurſus poſſibilitatem iſtam evincant; quin & viæ, per quas primò ſerum iſtud exſtillavit, ad reſorbendum illud aptæ pariter eſſe queant.

[L. Schröck, L.f.]

OBSERVATIO CXX.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
Mirabilis Metaſtaſis.

ILluſtriſſima quædam Veſtalis, morbo ſcorbutico infeſtata, magnum & quaſi continuum æſtum circe hepatis regionem ſenſit, cui ſymptomati mederi volens, applicui Emplaſtrum ſantalin. Unguent. roſat. infrigid. Gal. & ſtatim ardor ceſſavit, momentaneè tamen intumuerunt gingivæ, & dentes graviſſimo dolore ac mobilitate infeſtati ſunt; remoto autem Emplaſtro, diſparuerunt omnia, redeunte tamen priſtino hepatis ardore. Ex quo apparet veritas effati Hippocratici: totum corpus eſſe confluxile & conſpirabile:

Eſt, licet haud pateat, cunctis connexio membris.

OBSERVATIO CXXI.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
Sanguinis mictio ex abuſu myrrhæ.

SArtorculus ſcabie affectus à Magiſtro ſuo perſadetur, ut mane noctuq; antequam cubitum ſe conferat, ſumat myrrham in juſculo, quantum cuſpis cultri capit. Continuavit hoc remedium per octiduum, ſed paulò poſt ipſi

exor-

exortus magnus dolor, dyſuria & ſanguinis mictio: auxilium eapropter quærenti ſuaſi, ut medicamentum hoc intermitteret, ordinatoq; Decocto Foreſti, & paucis aliis, brevi in integrum convaluit.

Nil prodeſt, quod non lædere poſſit idem.

SCHOLIUM.

QUi acredinem & viſciditatem lymphæ in ſcabie conſideraverit, qua ratione myrrhæ prolixior uſus dyſuriam & ſanguinis mictionem hîc induxerit, faciliùs cognoſcet; cùm enim multis particulis ſulphureis, volatilibus & acribus conſtet myrrha, hisce lentorem copioſi ſeri corrigere, illud una cum ſanguine agitare, & acriora ejus ſpicula augere valuit; unde turgeſcens maſſa ſanguinea per apertos in veſica poros ſibi exitum paravit; non ſecus ac menſtruum ſanguinis, ob ejus craſſitiem impeditum, fluxum promovere, lochiaq; retenta evacuare, ſanguinem nempe in ὀργασμὸν ſuis tenuibus ſalinis & ſulphureis particulis concitando, multiplici experientia cognitum eſt.

OBSERVATIO CXXII.

D. ADAMI à LEBENWALDT.

Duplex veſica.

SCripſit mihi Lincio Auſtriæ Vir Reverendus, ingenioſus ac expertiſſimus, Joannes Eichler, Soc. Jeſ. Collegii ibidem Pharmacopola: Virum quendam Generoſum à Barbitonſore fuiſſe perſuaſum, quod laboraret lue venerea, ideo evacuationem ſalivalem per aliquot ſeptimanas cum ipſo inſtituit, unde factus arthriticus, cui morbo obviare volens Empiricus propinavit materiam (ut vocabat) perlatam, quæ abſq; dubio ex Mercurio præparata fuit; ſed inde vomitus vehementiſſimi, atrociſſimiq; dolores colici, intumeſcentia

totius

totius corporis, & ſuppreſſio urinæ oborta, paulo poſt fatis ceſſit, & licet prius ad præſcripta medicamenta juxta methodum, tumor corporis & ventris imminutus fuerit, manſit tamen infra umbilicum tumor durus, qui pro hernia habitus. Aperto cadavere, omnia viſcera fuerunt ſalva, præter pulmones ſero & maculis repletos; quod autem notandum, veſica duplex inventa ſero ad aliquot libras abundans; quarum una compreſſit inteſtina, quæ pro hernia habita fuit.

Sic fit, dum Medicis fidimus haud medicis.

[Leobio Auguſtam Vind. 1690. d. 4. Febr. miſſæ.]

OBSERVATIO. CXXIII.

D. ANDREÆ LÖW.

Exanthemata coloris albi in Æthiope, febri Petechiali laborante.

SI unquam morbi, qui ferè ſunt innumeri, ferocitates ſuas in genus exercent humanum, idque externarum ſæpe injuriarum incurſionibus, tanquam procellis vehementiſſimis, undique laceſſunt, mortique tradunt, Febris certè eſt, utpote infenſus atque crudelis œconomiæ noſtræ animalis, imò truculentus, quô non truculentior ullus, hoſtis. Non jam exponam earum naturam, differentiam, invadendi modum, quo in miſeros ſævire ſolent, eosque Libitinæ faucibus immolare. Illud ſaltem ediſſeram, in tanta cohorte obſervari unam, quæ non tantùm plurimos morbos violentiâ, eventu periculi plenô ſuperat, nullum diſcrimen ſexûs & ætatis habet, intimos vitalium viſcerum receſſus & latentes ſpirituum ſanguinisque officinas calore ſuo quaſi ætnæo penetrat, turbat, exurit; ſed & perturbatâ jam ſanguinis ac ſeri miſtione naturali, vel maſſâ ſanguineâ exaltatâ magis ac velociùs circulante, quisquilias & peregrina miaſmata, mediante hoc ſanguinis circulo

culo, vecta, ad cutem, motu quodam littorali, ablegat, eamque maculis variat atque diſtinguit. Quæ cùm non ſint unius coloris, ſed nonnunquam rubræ, nonnunquam lividæ, ſubnigræ nonnunquam, & pro diverſitate ſubjecti albæ, brevibus delineabo, qualiter albas in Æthiope, Petechiis laborante, obſervaverim. Scilicet Æthiops, natione aliàs Hiſpanus, parentibus æthiopicis, captis ab Hiſpanis, natus, formamque Nigritarum gentilitiam à parentibus habens, poſtquam à febre continua maligna, Annô 1684. menſe Februariô, ex qua graviſſimè decubuit, fuit liberatus, tandem à nimio vini potu, cui indulſit, reportavit recidivam longè vehementiorem. Præter enim caloris & horroris viciſſitudines, imò laſſitudinem à priori morbo inductam, in cephalalgiam exquiſitiſſimam, vomitus immanes, incidit: mox ingens æſtus membra occupare cœpit, accedente ſimul anxietate præcordiorum & virium proſtratione ſummâ. Tertiâ die ad ipſum accerſitus, unà cum pulſu celeri, ſiti ac linguæ ſiccitate ingenti, prædicta deprehendens ſymptomata, ordinavi pulveres bezoardicos expellentes, cum ſudoris imperio. Sed tempus illud febrium Petechialium epidemicarum ferax, recidivam hanc monſtri quid alere præſagiens, ſolicitum me reddidit paulò curatiùs quartâ die obſervare ſymptomata. Intelligens igitur ex adſtantibus, Patientem jactitatione & inquietudine continuâ noctem conſumpſiſſe, dorſum ac pectus maculis albis conſperſum ac pictum vidi. Quas cùm pro Petechiis habuerim, mihique perſuaſerim, prægreſsâ in ſanguine præternaturali & malignâ fermentatione, liquorum mixtiones impensè jam eſſe ſolutas & diſturbatas, unde peregrina miasmata, florum inſtar, à ſale volatili ſanguinis ortorum, ad cutim diſperſa, reſolutionem illam ſanguinis nimiam remorandam, expulſionem promovendam, è re fore ratus, diaphoretica, bezoardica temperata, ſeri ac ſanguinis peregrinam qualitatem ſalino-ſulphuream, fermentativam, corrigentia & expellentia, humectantia, diluentia, confortantia ex ſpec. liberant. de hyacinth. de gemm. frig. antim. diaphoret.

ret. lap. bezoar. orient. C. C. præparat. mithridat. diascord. Fracaſt. conf. alkerm. emulſ. ex ſeminibus aliisque, ratione ſimul habitâ ſymptomatum; ſumma cum euphoria continuavi: donec tandem unà cum particulis ſanguinis, extra metam diſſolutis, penitus excuſſis, & evaporatis, calor omnis præternaturalis evanuit. Unde verò albedo exanthematum arceſſenda, paulô curatiùs inveſtigandum. Supponendum autem ex Anatomicis, dari intra cutem & cuticulam plexum quendam reticularem, arctiſſimè utrique annexum, plurimis papillis pyramidalibus, è cute enatis, & in cuticulam terminantibus, refertum: unde corpus hoc reticulare ſuccô quodam viscosô, limpidô, lymphaticô ſcatet, qui ſibi relictus admiſſos lucis radios expandit, corporisque peripheriam, ſanguine in vaſis capillaribus bene ſimul conſtitutô, candore imbuit ſummè delectabili: at deturpatus ob diverſa ſalia concurrentia plexum illum ad varios colores recipiendos aptum reddit. In Æthiopibus, teſtibus Celeberrimis Viris, Malpighiô, Pechlinô de habit. & color. Æthiop. p. m. 68. ſequ. Bartholinô Anat. p. 16. obſervatur plexus ille denſâ fuligine obſitus, mucoſus, glutinoſus ac pinguis, in quo radii lucis, per cuticulam illuc meantes, obfuſcantur, obvolvuntur, exſtinguuntur, vimque reflectendi amittunt, unde triſtis ac nocturnus quaſi illorum color. Cùm verò in hoc morbo liquores vitales ſint deturpati nimis, ejusque particulæ ſalino-volatiles, ſulphureis tamen impurioribus remixtæ, robore naturæ ad extimam cutem expellantur; conjicio, ſpicula hæcce volatilia in tranſitu ſucci reticularis viſciditatem ejusque ſulphur terreum conſtrictum ac combuſtum reſolviſſe, atque ſecundùm particularum inter ſe agentium proportionem expandiſſe, ut, pansô licèt, fixatô tamen quaſi ſimul hac ratione ſulphure, iis in locis liquor hic transparuerit, corpusque albis maculis pinxerit.

OBSERVATIO CXXIV.

D. ANDREÆ LÖW.

Febris Cardiaca ex flatibus.

GEneroſus quidam Vir, annorum 56. melancholico-pituitoſi temperamenti, curis jam atque moleſtiis nimiis fractus, menſe Septembri, 1688. in rus abiens, ibique exceſſus in diæta committens, incidit in febrem quartanam, cujus paroxysmus cum ingentibus caloribus ultra 24. horas primus duravit; & aliquoties, ſed ſemper anticipandô 10. horas, rediit. Elapsô octiduô cùm impetuoſiſſimô ſuô curſu febris hæc ægrotum noſtrum conſumere videretur, me conſuluerunt. Ubi prædictam quartanam deprehendens, in primis verò virium imbecillitates, tuſſim ingentem, ordinavi ſtatim cordialia, præcipitantia, v. gr. Spec. cordial. temper. lap. bez. orient. ſpec. de gemm. frig. unicorn. mar. &c. cum antifebrilibus juncta: in primis autem venæſectioem in brachio, potionem confortantem ex aq. perlar. borrag. bugloſſ. cum confect. alkerm. it. mithridat. cum confect. alkerm. balſama cordialia, ſir. pectoral. ſulphurat. cum papav. & oxymell. ſquillit. &c. Sanguis eductus quaſi cruſtâ albâ, pituitosâ, mucosâ fuit obductus, ſerô quaſi vappescente craſsô refertus, maſſa verò ſanguinea nimis aduſta. Hinc meliùs ſeſe habere, & ex morbo hoc jam recreari cœpit, utpote ſubſecutis ſex diebus quartanâ penitus carens. At verò, ſicuti, teſte Cicerone in Epiſt. ſemper graviùs laborant ii, qui, cùm levati morbô videntur, in eum de integro incidunt; ita etiam Generoſus Noſter Patiens jam relevatus, elapſis ſex diebus, multò graviùs vehementiusque non in quartanam, ſed febrem quotidianam incidit ferè continuam, horroribus nempe quotidie recurrentibus, caloribus verò mox remittentibus, mox ingraveſcentibus, cum ſiti inexplebili, ingentibus puncturis, modò in femore, modò

in

in brachiis, modò in abdomine exſiſtentibus: tantâ autem violentiâ cor, nobiliſſimum viſcus, invadentibus, ut de angore atque contractione totius pectoris ſumma, inordinatâ cordis palpitatione, lipothymiis conqueri debuerit. Quolibet horæ dimidiô die noctéque graviſſimorum horum ſymptomatum inſultus paſſus eſt, tanta cum ferocia, ut ſemper magnitudine dolorum miſerè ejulaverit, toto capite tremuerit, inſomnes noctes utplurimùm transegerit, & vix horæ momentum de vita certus, ſed potiùs convulſiones vitam finientes metuendæ fuerint. Lethiferum hoc malum acerbos capitis dolores poſt ſe ſemper reliquit, virium proſtrationem ſummam. In pulſu continua ferè notabatur diaſtole, quam comitabatur ferociens cum difficili reſpiratione calor. Apices manuum, in primis pedum, frigebant ſæpiſſime, exſiſtente pulſu tunc temporis celeri, frequente. Curam diaphoreticis, cordialibus, v. g. mixturâ noſtrâ ordinariâ ex mithridat. & confect. alkerm. Antimon. diaphor. ſpec. de gemm. frig. de hyacinth. lap. bez. or. &c. in primis verò clyſteribus, qui aliàs omne levamen afferunt in ejusmodi affectibus, inſtitui. Parùm tamen hîc attulerunt levaminis: injectis enim iis aliquoties alvus ſubducta fermè nulla flatulenta crepavit. Ægrotus autem noſter quoties flatus vel ἄνω, vel κάτω emittere potuit, toties levabatur. Quare haud difficile, cauſam continentem hujus mali atrociſſimi, Flatus nempe, cor infeſtantes tantô impetu, inveſtigare. Poſt anguſtias has mortisque agones, quinque dierum ſpatiô durantes, poſtquam paroxysmi lethi minaces increbuiſſent, vires verò Patientis jam penitus attritæ eſſent, nullaque ampliùs medicamenta, ſubſecutis licèt ſudoribus, ſine incrudescentia ſævorum ſymptomatum, Patientem Noſtrum reficere potuiſſent, multò minùs intemerata viſcerum integritas viguiſſet, accedente tandem ſuffocatione, cor opprimente, mente tamen usque ad ultimum vitæ halitum ſat ſibi ſemper conſtante, vitam finiit. Hujus febris cardiacæ à flatibus ele-

gans exemplum & ſimilem ferè hiſtoriam vid. apud Clariſſ. Ten Rhyne de Arthrit. p. m. 135. ſeqq.

OBSERVATIO CXXV.

D. ANDREÆ LÖW.

Vomitus ſanguinis.

VIr triginta aliquot annorum, temperamenti ſeroſioris, phlegmatico-cholerici, pallidæ ſemper faciei, de dolore gravativo ac æſtu quodam in hypochondriis, tranſitoriô tamen, reſpiratione difficiliori, menſe Decembr. A. 1688. conqueſtus, adhibitis clyſteribus, venæſectione, aliisque, brevi meliùs ſeſe habuit: unde prædictis ſymptomatibus levatus, biduô poſt exiit, & ecce, nullo alio errore commiſſô, horripilatione animadversâ, domum reverſus, elapſis aliquot horis, deſubitò per os ſanguinem purum, grumoſum tamen ſimul, excernit ad aliquot menſuras, nullâ prægreſſâ tuſſi, quin potiùs urgente ventriculi motu, quaſi ſingultuoſô convulſivô, flatum eructante, cum pulſu debili, frequenti, animi deliquiis, frigore extremorum, ſiti immodicâ. Periculoſiſſimus hic vomitus venæſectione, clyſtere, pulveribus ſtyptico-reſolventibus, opiatis, mixturâ Sylvii, Analepticis variis ab Excellentiſſimo D. Raygero, compatre meo honoratiſſimo, ad aliquot horas fuit quidem cohibitus: brevi tamen pòſt, prægreſſis doloribus gravativis lateris ſiniſtri, vehementiùs rediit cum frequentibus lipothymiis, atque inſtitit, quoad æger, iteratis licèt vicibus, excretis laticis purpurei, in corpore exſiſtentis, humorum quoque cruoris ſpeciem aſſumentium, libris circiter 24. & ultra, exſanguis penitus placidiſſimè animam ſimul egerit. De parte mandante, in primis viis, per quas fuit ſanguis in ventriculum delatus, ſoliciti, ad ocularem inſpectionem devenimus, inquirentes: num vas breve cum celeberrimis Viris, Boneto, Höffero, Valverda, Thonero, Bartholino, Michaële, Wedelio, quorum bini poſteriores, experien-

rientiâ anatomicâ moti, in ſubjectis, vomitu cruentô denatis, vas breve, calamum ſcriptorium majorem æquans, in ventriculum aliquot ramis terminatum, quorum unus ſtylum in ventriculum admiſit, invenerunt, accuſandum? An cum Blancardo, Theodoro Craanen, Viris ingenioſiſſimis, Vaſa gaſtrica ventriculo implantata? An cum Franciſco Sylvio, Ettmüllero, Viris incomparabilibus, Pancreas? An cum Warthono, Gliſſonio, Anatomicis ſolertiſſimis, deterſâ ventriculi pituitâ, & quaſi cutis deraſa cuticula, innumera ſanguinis punctula, in ventriculi cavitatem ſanguinem exſtillantia, inſimulanda? Apertô igitur cadavere, invenimus Omentum per medium disruptum, unde inteſtina, illis in locis denudata, ſiniſtrorſum & dextrorſum reclinatum: quæ ruptura dubio procul nimio ac violento corporis motui, à vomitu excitato, adſcribenda: Lienem longè majorem ſolitô, ac Hepar ſanum optimique coloris, firmiſſimô tamen nexu hæc duo parenchymata invicem annexa, ut vix cultellô eorum membranæ, utpote ſolidiſſimè adnatæ, ſeparari potuerint. Pancreas pallido-albicans humoribusque penitus fuit exhauſtum, ut ductus, aliàs facilè reperibilis, nunc ob defectum humorum & glandulas quaſi induratas, à nobis vix obſervari potuerit. Totum corpus, & vaſa ſanguifera, exceptis vaſis emulgentibus ac ſplenicis, exiguum ſanguinis coagulati continentibus, ſanguine penitus fuére vacua. Vas breve in hoc ſubjecto reperimus nimis exile, vix ſubtiliſſimam admittens feſtucam, in ventriculi tunicam exteriorem, minùs verò interiorem, multis propaginibus terminatum. Diſſectô enim ventriculô, nullibi, licèt illum exquiſitè perſpexerimus, hujus vaſis inſertionem, multò minùs tranſitum patulum in ventriculum, invenire potuimus; quin potiùs ventriculi fundum continuiſſe humorem rubro-nigricantem, pylorum verò cum inteſtino duodeno, grumô ſanguinis, longitudine ſpithamam ſuperante, latitudine autem ac profunditate cavitatem duodeni inflati æquante, infarctum; in inteſtino ileo ſimiliter grumos ſanguinis nigrican-

cantis, ſed parvos; in partibus quibusdam inteſtini coli ſcybala, versùs rectum tamen tendens, vacuum; rectum autem flatibus valde diſtentum; reliqua viscera, renes, veſicula fellea, in primis thoracis, pulmones, cor, &c. ſaniſſima, ac ne minimâ quidem labe infecta, reperimus. Ex quibus innoteſcit, neque vas breve, utpote exile nimis, nec ventriculi cavitatem, ob denegatum ductum pervium, ſubintrans: ut taceamus, nihil per vas breve ſecundùm naturam ferri ad ventriculum; ſed potiùs ſanguinem ſuperfluum revehi à ventriculo, conſentientibus oculatiſſimis, & plus quàm lyncéis Anatomicis Diemerbroëckiô, Bohniô, Bartholinô, Lowerô, Blancardô, aliisque. Neque vaſa gaſtrica, ob grumos ſanguinis, in pyloro & duodeno inventos: Neque Pancreas, cujus ductus ferè concidit: Neque ſanguinis punctula (non enim ventriculi interioris tunicæ ſuperficies fuit deraſa, ſed ſalva ac integra reperta) in hoc caſu accuſanda: quin potiùs in vaſa Meſaraica, ad inteſtina decurrentia, cum Celeberrimis viris, Horſtio, Blancardo, Stalpart van der Wiel/ culpa transferenda. Maximus enim hîc vaſorum ſanguiferorum eſt proventus, quorum ſurculi innumeri extimæ inteſtinorum tunicæ inſeruntur, parùm tamen ſanguinis huic, tanquam exſangui ferè corpori, impendunt; majores autem rami ferè omnes mox intus immerſi ad tunicam interiorem remeant, ibique propagines infinitas ac minutiſſimas, ſuperficiem ejus denſiſſimam, teſte Blancardô Anat. pag. 29. part. 2. obducentes, mittunt ubique ad inteſtinorum glandulas fermè innumeras, quæ baſibus ſuis intimæ, vel nonnunquam mediæ inteſtinorum tunicæ inhærent, apicibus verò ſuis, tanquam exiguis papillis inter cruſtæ villos, in ipſam inteſtini cavitatem proſpiciunt, ut eò promptiùs ſuccum inteſtinalem ex arterioſo ſanguine abſorbere, & in inteſtinorum cavitatem vehere queant. Sanguis quoque particulis acribus, ſalinis, volatilibus, alcalinis, heterogeneis, ac quaſi cauſticis, in ſtatu præternaturali nimiùm fœtus, orgasmô conceptô in vaſis ſuis ex facili rarefit, exundationem affectandô oſcula vaſorum dilatat,

reſe-

reſerat, ſeque in glandulas ἀθρόως exonerat, Facillimè hinc, tanquam ſuô ſpatiô, à natura ſibi conceſſo, minùs contentus, inteſtinalium glandularum poros nimiùm diducit, relaxat, earumque craſin & texturam pervertit, ut ſanguis ab initio attenuatus ac valde fuſus per earum papillas delabatur ſine mora, ac priùs in cavitatem deſcendat, quàm ſerum ab iisdem ſecerni queat. Datâ igitur hac portâ atque repagulô reſeratô, in primis cruſtâ villosâ, & plexibus glandularum abraſis, extremitatibus quoque vaſorum ſanguiferorum abruptis ac apertis, nullô negotiô ſanguis in inteſtina confertim prolabitur, qui extravaſatus jam, accedente acidô, ſufficienter hîc loci reperibili, mox abit in grumos, quibus ſurſum elatis, arterioſus alius majore jam fervore ſimulque activitate præditus ad hiantes vias necdum occluſas appellit, priori ſuccedit, idemque fatum ſuſtinet, quoad nullus ampliùs in corpore, neque arterioſus, neque venoſus ſanguis remaneat. Hic in inteſtinis ſtagnans, moleſtiamque procreans fibrarum continuitate motuque periſtaltico inverſo, ab alcali quodam volatili mixto cum acido, inducto, ſurſum tendit, & in ventriculum regurgitat. Grumoſus tandem hic hoſpes qualitatibus ſuis acribus hoſtilibus fibras ventriculi nerveas vellicandô, aggravandô, ad rejectionem ſolicitat. Unde iis maximè ſenſibilibus jam in ſpasmodicos motus agitatis, ventriculus motu periſtalticô naturali inversô quæcunque obvia vomitu frequenti citra tuſſim excludit, & abortum quaſi facit. Quare impoſſibile fuit meatu pylori ac duodeni grumosô ſanguine obſtructô, atque ſecundùm omnes dimenſiones infarctô, medicamenta exoptatas vires edere potuiſſe: contrà verò neceſſum, ſanguine per vaſa Meſaraica in inteſtina effusô, ſpiritibus quoque ultra euphoriam reſolutis, imô exhauſtis penitus, lipothymias illas frequentes mortem ipſam excipere tandem debuiſſe.

OBSERVATIO CXXVI.

D. ANDREÆ LÖW.

Paſſio Iliaca ex Hernia inguinali.

FOemina quædam honeſta, annorum 40. bilioſa, reportavit aliquando à partu difficili tuberculum in inguine dextro, leviter tumens, nunc retrogrediens, nunc iterum prodiens, facili tamen negotiô repoſitioni cedens. Elapsô quadrienniô ſub initium Aprilis, 1689. aêre inclementiore, cibis crudioribus, concoctu difficilioribus, leguminoſis, & ex farina confectis quotidie, vino novo, nondum defecato, uſa; ſubortis rixis, aliquoties ad alvum deponendam ſolicitatur, & ipſo excretionis actu tuberculum prædictum in inguine ad inſtar ovi gallinacei adauctum ſenſit duriſſimum, dolores & cruciatus in abdomine circa umbilicum tendentes, inprimis in dextro latere penes tumorem graviores, atrociſſimos, inteſtina ita torquentes, ut egregiè motus fibrarum inteſtinalium periſtalticus inverſus notari potuerit. Surſum enim eas tendi, imò inteſtina diverſimode diſtenta, & in uno loco magis dilatata, quàm in altero, non ſolùm ſenſu visûs, ſed & tactûs, exactè notare licuit. Vomitus, quos ſemper præceſſit ſingultus, è veſtigio inſecuti ſunt copioſiſſimi, ab initio quidem bilioſi, chyloſi, ne per medium quidem horæ quadrantem remittentes, quin potiùs per octiduum dies noctesque continuantes, cibis quoque ac potulentis, nec non medicamentis in ſtomacho moram denegantes, cum alvi obſtructione contumaciſſima, flatuum per ſuperiora eructatione continuâ. Primis diebus duos excrevit lumbricos ſat longos: die morbi quartô & quintô ſucceſſit jam frequens per ſuperiora fecum rejectio, liquidarum quidem, ſtercoraceum tamen odorem ſpirantium. Urſerunt inſuper anxietates, ſudores quaſi ſyncoptici, calores præternaturales, vigiliæ continuæ, delirium ipſum. Ego ſecun-

cundâ jam morbi die accerſitus, dolorem acutiſſimum ac ſæviſſimum, inflationem & diſtentionem, omnimodam alvi ſuppreſſionem, vomitus frequentes, continuos, ſingultus, &, quod palmarium, tumorem inguinalem durum jam à tot annis paſſum, paulò curatiùs obſervans, Affectum hunc pro Paſſione Iliaca ex Hernia inguinali, ſive Bubonocele, habui: quam Herniam, cùm ſponte ſæpenumero & frequentiſſimè retroceſſerit, in hoc ſubjecto potiùs relaxationi & dilatationi fibrillarum peritonæi, à nimio & laborioſo motu partûs difficilis, quàm rupturæ ejusdem, adſcribendam duxi. Nunc prægreſſis cibis crudioribus, chylum craſſum, auſterum, crudum, flatulentum fundentibus, in primis verò bile nimiùm motâ, ſpiritus exagitante, & humores vel ex ſanguine, vel vaſis lymphaticis, vel pancreate &c. advectos, & à glandulis inteſtinalibus ſecretos, in motum rapidiorem præternaturalem citante, imò ſeri hac ratione in plexibus inteſtinorum glanduloſis craſi vitiatâ, non excluſis flatibus, inteſtina expandentibus, fibrasque peritonæi ſtringentibus, ex facili tumor hernioſus adaugeri potuit. Inde durities notabilis, quam eleganter à ſpasmodicis inteſtinorum tenſionibus, non fecibus duris, quia inteſtina tenuia ſaltem prolabuntur, in quibus nondum ſunt feces, deducit Jüngken in Prax. Med. pag. 619. Humores, in inteſtinis prædictô modô exſiſtentes, & præternaturaliter efferveſcentes, adſtringentem auſteramque indolem aſſumentes, acrimoniâ ſuâ irritante ac rodente, fibras & tubulos inteſtinorum tam pertinaciter conſtringunt, ut amplius neque excrementorum, neque flatuum tranſitum promovere valeant; quin potiùs iis retentis ac cumulatis, imò quaſi jam humiditate à calore & diuturna mora penitus abſumpta, induratis ac incarceratis, ad excretionem perpetuò ſolicitatæ, totam inteſtinorum ſubſtantiam in conſenſum dolorificum trahant, eorum motum periſtalticum invertant, parique motu ob continuatum ductum & tractum per fibrillarum nervearum ſeriem, ventriculum, inprimis ejus fibras carneas, afficiant. Fibris

itaque, à continuata irritatione contractis, ſurſum promoventur contenta, quæ forti jam pylori fibrarumque nervearum circularium, ſtomachi tunicas intertexentium, contractione ac conſtrictione factâ; illicò ad gulam tendunt, & per ſuperiora rejiciuntur vomitu. Hinc vomitus continui, modò bilioſi, modò chyloſi, quâ materiâ deficiente, ſuccedunt feculenti, aliique, prout communicantur ventriculo. Junguntur ob ſpasmodicos motus, qui vomitus ſemper præcedunt frequentes, ſingultus; ob denegatam inteſtinorum circumpreſſionem versùs inferiora, contumaciſſima alvi obſtructio; ob continuam fibrarum irritationem & tenſionem, dolores & cruciatus immanes; ob irritatos vehementer ac debilitatos ſpiritus, & in motum inordinatum actos, non excluſô ſanguine quodam in vaſis capillaribus, prægreſſâ compreſſione forti, ſtagnante, atque inflammationem minitante, calores præternaturales, anxietates, ſudores, delirium ipſum. De ſubjecto morbi ſolicitus, Inteſtinum Ileum primariò affici, non ſolùm ex gyris pluribus, ſed & fibris tenſioribus, multisque nervis, quibus præditum eſt hoc inteſtinum, ſitu loci ad hypogaſtrium poſito, apto nato ad retentionem ſcybalorum, relaxationem ac contractionem fibrarum: ut taceam, Inteſtinum Ileum in Ileo funeſto per Anatomen læſum & gangrænatum fuiſſe repertum, teſte Hardero Apiar. obſ. 64. p. m. 253. 257. ſequ. firmiter mihi perſuaſum habeo: minùs tamen excludens reliqua inteſtina, inprimis cœcum, colon, & ipſam coli valvulam. Etenim inteſtina hæc ſimul laborare, comprobant, præter dolores, dextrum latus magis excruciantes, excrementa in craſſis, non in tenuibus inteſtinis, lege naturæ, ſtabulantia, vomitu inteſtinali rejecta; nec non clyſter, qui inter alia ex oleo lini conſtabat, alvo injectus, non ſolùm ſui odorem, ſed & ſaporem, prægreſsô vomitu, ori ac linguæ imprimens & communicans. Unde concludendum, motum ultimis diebus ab extremitate coli periſtalticum inverſum incepiſſe, mediante quô ea per vomitum inteſtinalem rejecta, prouti hoc experientiâ confirmat

Ettmül-

Ettmüllerus in oper. Med. Pract. p. m. 133. Quare periculum mortis prædicens ſummum, cùm ex Bubonocele, quæ ob metum facilè ſubſecuturæ nimiæ compreſſionis, exinde ſanguinis in vaſis capillaribus ſtagnationis, inde inflammationis, & acceptâ corruptelâ, gangrænæ, hinc febris, delirii, ſingultus, aliorumque ſymptomatum graviſſimorum, quæ repoſitionem frequentiſſimè comitari ſolent, ſicuti id funeſtis exemplis, exquiſitisque rationibus confirmat Harderus, Apiar. p. 256. neutiquam reponenda, ortum habeat; eam, ob cauſſas prædictas, negligens; primô ſtatim intuitu opiatis vomitum ſiſtere decrevi, quò citiùs ac commodiùs deinceps alimenta ac medicamenta retinerentur, ſicque alvus emolliri & ad excretionem ſolicitari poſſet. Unde bolum ex Mithridat. corall. balſ. Peruvian. laudano ipſo de tribus, adhibentes tantum effecimus, ut ad aliquot horas dolores & vomitus intermiſerint: iis verò elapſis, adhibitâ priùs aquâ laxativâ ad ℥iv. cum aqua vit. mulier. vomitus & cruciatus redierint prædictamque aquam eâdem horâ & ſequentibus diebus reiteratam, ſicut alia ingeſta & potulenta omnia per octiduum ægrota revomere debuerit. Suppoſitoria, clyſteres nonnunquam ex lacte & ſaccharo, vitello ovi, nonnunquam ex decoct. emoll. cum ſpec. carminat. elect. de bacc. laur. mell. mercurial. bened. laxat. unguent. clyſmat. ol. laurin. ſal. commun. &c. confectos, & quotidie aliquoties injectos, citra ullam excrementorum alvinorum admiſtionem rejecit omnes. Fomentationes ex herbis emollientibus, alth. malv. parietar. melilot. chamomill. verbaſc. ſem. lin. fœn. græci, branc. urſin. ſtercore ovillo, toti abdomini tumorique hernioſo die nocteque applicari; ventrem, in primis circa umbilicum, unguentô de alth. artanit. ana ℥j. ol. colocynth. ℥ß. inungi; ſtomachum ſacculis ex ſale, abſinth. chamomill. menth. fomentari; balnea dulcia cum herbis emollientibus parata, quotidie bis uſurpari, quæ haud exiguum attulére levamen, ſuaſor fui. Leniebatur hac ratione dolor, diſtenta latera & abdomen ipſum emolliebantur, vomitus inter-

 mit-

mittebant totô inſeſsûs tempore. Viribus jam vacillantibus, anxietatibus nimiis, vigiliis continuis, nec non ſudoribus inſolitis, caloribus præternaturalibus, urgentioribus Symptomatibus, ut quoque ſubveniremus, ordinavi veſperi ſemper ſpec. de gemm. frig. corall. rubr. cum mithridat. & laudano opiato. pulv. analept. Mind. Ob metum verò majoris convulſionis & epilepſiæ pulv. epilept. unicorn. mar, magiſt. cran. hum. &c. potiones perlatas confortantes, balſama cordialia externa: manè autem potiones laxativas, nonnunquam pulverem purgantem, clyſteres frequentes. Aſt irritô conatu omnia, utpote vomitu mox rejecta. Donec tandem medicamenta jam reſpuenti, octavâ morbi die, clyſterem ex decoct. emoll. ordinarium, cui addere placuit ol. lini, & ol. colocynth. ℨiij. ante balnei ingreſſum, applicare conſtitui, qui ſcybala, in minima licèt quantitate, cum pituita, eduxit cum euphoria. Sine mora hinc decocta prunorum cum fol. ſenn. ℥ß. rhab. ℨiiß. crem. Tartar. ℨij. paſſul. ℥ß. pertæſa enim jam fuit medicamentorum, imò refractaria, in uſum trahenda ducens, adhuc ante ingreſſum balnei ℥vi. ebibere, deinceps balneo inſidere, præcepi; & ecce paulò pòſt egreſſa balneo alvum bis deponere debuit. Quare à meridie idem decoctum aſſumpſit, quod retinuit, alvique obſtructionem contumaciſſimam hac ratione ſolutam ſenſit, imò diarrhœam incurrit. Ne verò dolores, vomitus, alvi obſtructiones recidivarent, & in majus nos præcipitarent periculum, quolibet veſpere deinceps dedi ſpec. de gemm. frig. pulv. epilept. cum grano ſemis laudani de tribus; elapſis autem horis ſex, vel ad ſummum ſeptem, ſummô manè decoctum prunorum cum foliis ſenn. rhab. crem. Tartar. & paſſul. pro lubitu bibendum, balneum continuandum; ad ſitim exſtinguendam emulſionem amygdalinam ſimplicem præſcripſi. Sed cùm jam à trimeſtri ferè ſpatio menſium expers fuiſſet, & calores poſt alvi ſolutionem vehementer invaluiſſent, venæſectionem in brachio inſtitui, non neglectô præcipitantium, abſorbentium, aliorumque, legitimô uſu. Unde

cly-

clyſteribus, balneis, opiatis, laxantibus, tandem præcipitantibus & abſorbentibus, legitimè tractata, non ſolùm quietem ac ſomnum nocturnô acquiſivit tempore, ſed & diurnô utplurimùm quinquies, nonnunquam pluries, alvum ſummo cum levamine depoſuit, ſicque brevi, per DEI gratiam! convaluit. Fecum igitur rejectionem per vomitum non ſemper & ſimpliciter lethale eſſe ſignum, rectè pronunciârunt Jüngken Med. Pract. p. m. 613. Theoph. Bonet. Sepulchret. Anat. & Miſcellanea Academ. Nat. Cur. aliique.

OBSERVATIO CXXVII.

D. ANDREÆ LÖW.

Oris clauſura cum Tetano.

JUvenis, viginti aliquot annorum, febre intermittente aliquoties tentatus, quâ abhinc unum jam menſem liberatus, incidit deſubitò in oris clauſuram, ut convulſus os diducere non potuerit, imò inferiorem maxillam ſuperiori conſtanter adductam, ſufficienter aperire, & in ſtatum naturalem reducere, impoſſibile fuerit, cum tremoribus artuum, & contractione muſculorum circa genua fermè ablata: cætera ſanus, bene dormit, bibit, cum maxima tamen incommoditate, ob denegatam oris diductionem ſufficientem comedit. Vehementiore ingruente paroxysmô, qui aliquoties die nocteque affligebat, & fermè per quadrantem horæ durabat, arctisſimè os claudebatur, &, quidquid tum temporis intervenit, commordebat penitus. Vocatus à terrefactis cognatis deprehendi os in paroxysmo, quem ſemper præceſſit ſubitaneus omnium membrorum tremor, arctiſſimè, ſine diſtorſione tamen, aut diductione & perverſione labiorum ab uno latere in aliud, claudi: finitô paroxysmô, iterum os parùm aperiri, non tamen ut ſufficiens fuerit elocutioni claræ ac deglutitioni ſolidorum.

dorum. Hinc liquidis ſolùm contentus, ea bene deglutire, nullâ muſculorum faciei laxitate & mollitie obſervatâ, exceptô maſticationis tempore, quô maxillæ circa juncturam dolent, ut & oculos rectè claudere potuit. Inſuper genuum muſculi ſemper tenebantur rigidi, ut neque ſolvi, multò minùs flecti ac contrahi potuerint. Proinde Patiens continuò genubus extenſis vel decumbere, erigi, ſtare, vel ſedere neceſſe habuit. Affectum hunc periculi plenum, curatu verò difficilem, deberi nervis ac muſculis faciei, in primis manſoriorum & labiorum, ab acido quodam acri, viſcido, præternaturali, vel à febre, vel ab alia diſpoſitione, in corpore genito, atque relicto, & vel à vaſis ſanguiferis, vel lymphaticis illuc delato, vellicatis, ſufficienter ex relatis patet. Acidum enim illud acre ac viſcidum peccans nervos vellicandô, ſpiritus animales coinquinat, eosque ad motum inordinatum ſolicitat. Impetuoſiùs hinc influentes in fibrillas muſculorum, eas non tantùm in motum tumultuarium cogunt; ſed & totum corpus per conſenſum in compaſſionem trahunt, idque vibrare faciunt. Cùm verò peregrinus hic hoſpes motu hoc inordinatô excuti nequeat, quin potiùs muſculorum texturam magis pervertat, fit, ut Spiritus animales impetuoſiori motu irruentes in quibusdam muſculis, quorum tubuli præ reliquis ad receptionem & influxum jam ſunt diſpoſiti, diutius hæreant, eos diſtendant, reliquos muſculos, antagoniſtas, in primis Graphyoidem, ad ſe trahant, eosque ſuſpenſos teneant, quoad ſpiritus animales in illorum tubulos, non tamen ſufficienter iterum influentes ac remeantes, illos ad motum diſponant proprium: unde Graphyoides maxillam quidem trahit deorſum, minùs tamen ſufficienter, ob denegatum ſpirituum animalium influxum ſufficientem ac tranſitum, os aperit. Genua rigida fermè permanentia; quæ ſemper extenſa haud potuerunt retrahi, eandem agnoſcunt cauſſam. Scilicet & hìc tubuli muſculorum vitiosè diſpoſiti, ſpiritus animales, ab acido præternaturali nimiùm agitatos, confusè verò ac copiosè, ob vias ad tranſitum aptiores,

res, influentes ex facili recipiunt: unde retentis jam in muſculorum extenſorum inflatis fibris, ſpiritibus, nec ritè in appoſitum flexorem circulatis, muſculi in ſpasmum extenſivum citantur; appoſiti autem flexores, ob impeditum ſufficientem ſpirituum animalium tranſitum, muſculos extenſos ſequi coacti perſtant rigidi, ut fermè impoſſibile genua contrahi. Affectus hic quò curatu difficilior, quoniam utplurimùm in epilepſiam, aut apoplexiam terminare ſoleat, imò curationem ægrè recipiat, eò attentiores nos reddit curæ invigilare. Quæ cùm ad humores acres, acidos, viſcidos, nervos vellicantes, temperandos ac corrigendos, ſpirituum in muſculos irregularem & inordinatum motum compeſcendum & inhibendum, muſculorum autem texturam ac tonum reſtituendum, dirigenda, præſcripſi medicamenta, ſale volatili blandô ſulphureô pollentia, nervina, præcipitantia, abſorbentia, confortantia ſimul, ac humores acres acidos invertentia, v. g. pulveres manè ſumendos: ℞. pulv. epilept. March. ℈ß. cinnab. nat. gr. v. caſtor. præparat. gr. vj. fecul. pæon. gr. vij. corall. rubr. præp. ℈ß. M. aliosque; Item eſſentias & mixturas, veſperi exhibendas, ex. gr. Eſſent. caſtor. ſpir. ſal. armoniac. ſaſſàfrat. & ſuccinat. mithridat. tinct. lunæ, aqu. hirund. cum caſtor. ſir. fl. pœon. &c. Externa Topica: ℞. unguent. nervin. ℥j. ol. philoſ. ʒij. caſtor. ℥ß. ſpir. C. C. ʒß. juniper. lumbric. ʒj formic. ʒij. Sal. armoniac. ʒj. ol. rut. ſalv. rorismar. ana gt. vj. ſuccin. gt. iij. M. quô inungendæ juncturæ, in primis medulla ſpinalis. Item emplaſtrum ad tempora, ut blandâ ſuâ anathymiaſi roboret nervos, v. g. ℞. emplaſtr. de tacamahac. cerat. de ladan. ana ʒj. balſam. peruv. ℈j. M. Hiſce per quatriduum continuatis paroxysmi vehementes remiſerunt, imò intra 24. horas ſemel tantùm redierunt. Unde interpoſitâ ad humores corrigendos, temperandos, rigiditatem inſuper membrorum tollendam, cum fructu Potione purgante ex aqu. laxat. cum manna, & ſpir. aurant. ſequentibus diebus aliquoties balneum cum herbis, v. g. ſalv. lavend. rorismarin. chamæp. ſiderit. meliſſ.

 ocym.

ocym. &c. paratum; non excluſis internis epilepticis potionibus, adhibuimus. Meliùs hinc de die in diem, & hora in horam, ſeſe habuit, imò paroxysmus penitus emanſit. Quò verò materia ex alto ad ſuperficiem promptiùs allici, humoresque corrigi potuerint, veſicatoria nuchæ duo applicuimus, tantô ſucceſſu, ut elapsô octiduô maxillam ſine dolore, & quidem naturaliter, pro lubitu diducere, ſolida bene deglutire, genua flectere, pro lubitu movere, incedere, atque munia ſua exſequi probè potuerit; hacque ratione affectus hic moleſtiſſimus penitus, DEO ſint laudes! ſublatus fuerit.

OBSERVATIO CXXVIII.

D. ANDREÆ LÖW.

Αυτοχειρία ex delirio melancholico.

VIr 40. aliquot annorum, atrabilarius, melancholicus, falſis imaginationibus jam per ſemeſtre ſemet excrucians, ſolitudinis amans, nocturnô tempore exoticis phantasmatibus, locô ſomni, ut plurimùm indulgens, ſibique perſaudens, ſe ob canicidium & adulterium aliquando, quod tamen falſum, patratum, ſuppliciô priùs excruciandum, pœnas capite mox perſoluturum, acerrimum mortis ſupplicium veritus, ſibi ipſi necem Menſ. Septembr. A. 1689. conſciſcere voluit. Hinc fauces cultrô præſcindere tentans, quinque vulneribus ſat profundis in area, extenſis genubus, eas ſauciavit: quem extractum retorſit penes papillam ſiniſtram in thoracis cavitatem. Domeſtici, ex improviſo advenientes, cultrum, quem jam iterum pectori admovit, è manibus extorquent, eumque exſanguem ferè & exanimem in lectum deferunt. In deligatione vulnerum deprehendi, vulnus thoracis penetraſſe in cavitatem, nullâ parte principaliori læsâ. Pœnituit quidem ipſum atrocis hujus facti; imò adſtantes agnovit

omnes,

omnes, atque ad interrogata bene reſpondit, ſeque ad mortem præſentaneam probè diſpoſuit: ſed delictorum ſuorum imaginariorum memor, ſemper horruit pro ſuis maleficiis, ſibique ſupplicium falsò à judice metuit: quoad amicus quidam, cui ſe aliquando concredidit, & à quo hæc emanaſſe putavit, vocatus, commentitia ſua crimina juramentô infirmaverit, diluerit, atque ſic opinionum commenta deleverit. Nos Patientis hujus, jam in limine mortis conſtituti, ſedulam habentes curam, venæſectionem in brachio, ſumma cum euphoria, adminiſtrantes, nîl priùs habuimus, quàm debilitatibus ſummis, febribus vulnerariis ſæpe ſupervenientibus, convulſionibus ipſis proſpicere. Habitâ hinc ratione vulnerum & ſymptomatum, ordinavimus cordialia, analeptica, epileptica, præcipitantia, abſorbentia, pectoralia, opiata ipſa, v. g. pulver. epilept. analept. ſpec. cord. temperat. de gemm. frig. matr. perlar. confect. alkerm. compl. mithridat. ſpec. diair. laudan. de tribus, ſir. papav. mag. cran. human. ungul. alc. unicorn. mar. aliaque. Quibus ſedulò quotidie continuatis, id effecimus, ut toto quidem morbi decurſu pulſus frequens, nulla tamen febrilis alteratio neque convulſio notanda: ſed ſomnô, quô jam ab aliquo tempore fuit privatus, unà cum viribus aliquantùm, redeunte, diſcusſisque opinionum commentis, æger è periculo mortis ereptus fuerit. Reſtitantem in cavitate thoracis materiam naturæ robur non ſolùm tuſſi rejecit, ſed & metaſtaſi factâ ad alvum deduxit, quam aliquoties die nocteque ad rejectionem materiæ purulentæ ſolicitavit. Naturæ hinc opus promovendum ratus, ordinavi ſummo cum ſucceſſu potionem pectoralem laxativam; pòſt decoctum rad. chinæ, per aliquod tempus continuandum. Quibus, vulneribus ſimul conſolidatis, DEO ſint laudes! feliciſſimè priſtinæ ſanitati ac menti ſanæ reſtitutus fuit. Depravationem hîc fuiſſe non ſolùm imaginationis, ſed & rationis, incongrua & abſurda varia concepta, pro veris habita, abunde teſtantur. Scilicet hîc particulæ ſanguinis ſulphureæ billioſæ, auſteris, ponticis, acidis mixtæ, tenuiſſimas &

aërias partes ſeri & ſanguinis figunt, motum ſanguinis circularem retardant, Spiritus vitales acetosâ qualitate imprægnant, eosque elaſticitate ſuâ privant. Spiritus hinc, activitate, luciditate atque puritate, & ſufficienti volatilitate deſtituti, neque ſpiritus animales ſatis attemperatos & alcooliſatos producere valent. Quare ſpiritus animales, qui naturaliter ætherii, puriſſimi, ſimpliciſſimi, luminoſi, homogenei, & indolis aſtralis eſſe debent, vitioſam diatheſin nacti, peregrinis ſuis ideis lumen vitale vitiant, imò ipſam mentis reflexivam cognitionem pervertunt. Ente igitur ſeminali phantaſticô imaginativô melancholicô jam productô, tinctura vitalis puriſſima, & ſpiritus influentes, è veſtigio afficiuntur, atque ad ſimiles triſtitiæ ac timoris melancholici ideas recipiendas diſponuntur. Unde phantaſiâ, imaginatione forti circa res non exſiſtentes præpeditâ, mens vacillat, & eccentricitatem patitur, ſimulque tota œconomia turbatur. Hinc non mirum, ſuppoſitâ mentis impotentiâ & abalienatione, Melancholicos ſæpe fata ſibi ipſis ultima propriis manibus accerſere, nulloſque dolores, ob ſphæram nempe activitatis ſpirituum animalium læſam, ſentire.

[Poſonio Auguſtam Vind. 1690. 5. Febr. miſſa.]

OBSERVATIO CXXIX.

D. JOHANNIS DOLÆI.

De

Polypo inſigni in corde Phthiſici cujusdam reperto.

D. N. die 22. menſis Martii An. 1688. defuncto, cadaveris illius examini præeſſe rogatus fui. Sublato ſterno pulmones à naturali ſtatû maximè degeneres apparuêre, & in pectoris cavitate ſex aut circiter ſeri cochlearia fuêre reperta. Dexter pulmonis lobus vertebris,

bris, & coſtis in ipſarum in vertebras inſertione adeò validè adnatus erat, ut disciſſus tantùm ab iis fuerit ſeparatus novaculâ in iſtum lobum, qui tuberculis conſperſus videbatur, adactâ, undiquaque pus ab eo effluxit, & ulcuſculis ſcirrhulisque plenus conſpectus fuit. Lobus ſiniſter à vertebris ſolutus exiſtebat, paucioresque ſcirrhi, rarioraque ulcera in eo fuere detecta, & in plerisque ulceribus inventi fuere lapilli, aut tophi albi molliusculi: his peractis aperiri juſſi dextrum cordis ventriculum, ſuspicatus polypum quendam in illo contineri; nec fallax fuit ſuſpicio: factâ enim aperturâ, ſtatim in conſpectum venit minor quidam polypus radicibus ſuis in foſſulis internam cordis ſuperficiem occupantibus intricatus. Deinde craſſius quoddam tuberculum carneum ſub iſthmo in venæ cavæ aſcendentis orificio ubi in cor deſinit, ſeſe manifeſtavit; & finem ejus attingere expetens, cava intra hepatis usque ſubſtantiam aperta fuit, tunc conſtitit tuberculum iſtud nihil aliud eſſe quam appendicem immanis cujusdam polypi, quæ craſſitie totam ferè venæ amplitudinem occupabat, & qui jecur ſubingrediendo in duos ramos dividebatur, quorum craſſior in venam portæ ſeſe inſinuabat, alter verò tenuior & in plures ramulos fiſſus venæ cavæ ramificationes ſubintrabat. Ad cor reverſus & reſeratâ venâ cavâ deſcendente, in quam polypus eâdem craſſitie, quâ in aſcendente pollebat, tendere videbatur, ad ſubclaviam usque eum perſecutus fui; ſed quum claviculos diſrumpere non placuerit, ipſum molliter educi curavi, & ex illius radicum longitudine conjicere fas fuit, eum per jugulares & vertebrales venas ad cranium usque exporrigi, in ventriculo cordis ſiniſtro repertus fuit polypus minori ventriculi dextri conſimilis; & in venæ pulmonaris in cor inſertione duo polypi ſatis craſſi conſpecti fuere.

OBSERVATIO CXXX.

D. JOHANNIS DOLÆI.

De

Bubonoceles ſphacelatæ curâ, reſectâ corrupti inteſtini parte.

DIe 26. menſis Maji An. 1683. Podiolauri in patria Dominus la Serre ad uxorem N. ex naturâ macilentam ſed robuſtam vocatus fuit, miſella enim illa jam per dies tredecim acerbiſſimis continuisque doloribus colicis excruciabatur, & ſingultû, vomitû cum validis conatibus, omnimodâ alvi ſuppreſſione, & perpetuâ agrypniâ vexabatur. In mali ſui exordio ſolatium à famulo quodam pharmacopœo expetierat, qui tertio poſt dictorum ſymptomatum invaſionem die, tumorem nucis juglandis magnitudine cum duritie & tenſione detegens, & quid eſſet bubonocele ignorans, maturantia illi applicavit, atque ad alvum ſolvendam enemata ac purgantia adhibuit; quùm autem hæc nihil proficerent, ipſum rogavit ut illam inviſeret, & ex iis quæ ipſe extemplo ipſi retulit, judicavit, eſſe bubonocelen inflammatam, cujus tamen curationem penitus deſperatam, quamvis admodum difficilem, non exiſtimavit. Sed tandem conſpecto tumore manûs palmam adæquante, ex ejus livore, ſuperficieique ſcabritie, partem jam gangrænâ tactam pronuntiavit, & leviſſimam ſalutis ſpem ſupereſſe auguratus fuit, tumoris apertura ad poſterum diem differri neceſſe fuit, quâ factâ ſtatim cum impetû erupit materia colore gluten liquefactum referens, conſiſtentiâ tamen craſſior, perditiſſimo intolerabilique fœtore ſuo ſuffocans; evacuatâ ſufficienti materiæ copiâ, tumoris circumferentia ſcalpelli apice in ſuperficie inciſa fuit. Subſequente die ablata eſt caro putrida obtegens inteſtinum tria habens in ſubſtantiâ ſuâ foramina, ex quibus emittebatur materia ſpumoſa, nigra,

nigra, & fœtida, & per quæ effluxerant copioſæ fæces alvinæ; lumbrici quoque inde per tres dies conſequentes elabebantur. Die 29. â dicti menſis inteſtino planè detecto, & â ſordibus illud obvolventibus probè mundato, pars ejus putrefacta in ulcere contenta ad trium digitorum transverſorum longitudinem fuit exſecta, & die 31. portio quædam ejus, quæ adhuc extra ſubſiſtebat, ablata fuit: illo jam die ulcus mundum erat, carnes bene ſe habebant, & nihil putridi in inteſtini ſubſtantiâ ſupererat. Aliquantula tunc affulgebat ſalutis ſpes, etiamſi ægrota debilis eſſet ac macilenta: jam enim ante tres dies ſingultus de ferociâ remittere inceperat, & parumper dormierat; & tandem ceſſante ſingultu, doloribusque colicis ac vomitû ſuppreſſis, quietiùs vivebat. Verſus menſis Junii principium carnes exoptato gaudebant colore, ulcusque adimplebant; pulſus erat laudabilis, & virium ſtatus fauſta omnia ominari videbatur: quare canulam plumbeam fabricari jam juſſerat, ut faciliùs per eam in proceſſûs annularis exitum inſinuatam fæces inpoſterum excernerentur: tunc etiam augebatur ſpes felicis in iſtâ curâ ſucceſſûs, cùm audiverit prædictus la Serre mulierem quandam in viciniâ vivere, quæ jam ante duodecim annos absque ullo incommodo alvi excrementa ex inguine ejiceret. Sed quum praxis medica ipſum extra urbem verſus usque menſis finem detinuerit, ipſam tantâ macie confectam, viribusque adeò exolutis in reditû reperiit, ut nec alimentis nec medicamentis refici potuerit, piâque tandem morte die 2. Julii miſeriis omnibus finem impoſuerit.

Cauſam dictæ ægrotantis obitûs apud me inquirens, & qualia fuerint ſymptomata, quæ illam afflixerant animo perpendens, exiſtimavi eam in immensâ ſpirituum disſipatione, & in ſummâ ſanguinis acrimoniâ tantùm ſtatui poſſe; maxima enim facta eſt ſpirituum jactura â continuis iſtis dirisque doloribus colicis, vomitû, ſingultû, vigiliisque ultra quindecim dierum ſpatium eam affligentibus: tenui etiam ſubſequente eorum reparatione, cum propter indeſinentem

vomi-

vomitum alimentis in ſtomacho remorari non liceret. Sanguis peculiarem contraxit acrimoniam tum ob ſpirituum penuriam, tùm quod à novo adveniente chylo pars illius lymphatica & nutritioni idonea, & per circulationem, & ſymptomatum vehementiam diſſipata non reſarciretur, tum quod materiæ heterogeneæ per inferiora excerni ſolita ipſi remiſcerentur, vel apprimè ab eo non ſepararentur, tum quod particulæ quædam puris iſtius cadaveroſi in inguine contenti per circulationem à venis indeſinenter abſorberentur, à quibus tandem univerſa cruoris maſſa infecta fuerit; quum enim ſanguis tali acrimoniâ donatus & ad nutritionis opus, & ad Spirituum generationem ineptus redditus fuiſſet, partes marcidæ factæ, earumque uti & ſanguineæ maſſæ motus ſpirituum defectû periit.

OBSERVATIO. CXXXI.
D. JOHANNIS DOLÆI.
De
Transfuſione ſanguinis in cane.

QUum olim cum amicis animum ſubiiſſet deſiderium certâ quâdem experientiâ pernoſcendi, quid ex transfuſione ſanguinis expectari poſſet, duos canes ad hoc opus inſtituendum attulimus: eorum unus autem Jam vetuſtior erat, ſcabie ferè exareſcebat; & jam neci proximus videbatur; alter verò junior, hilaris, & benè ſaginatus exiſtebat: ex hoc, qui mox periit, in priorem ſanguinem transfudimus, venisque iſti religatis, in loco tuto ipſum reliquimus: ac poſt unum & alterum diem, paſtû interim ordinario ſuſtentatum, ſcabie ſuâ penitus liberum, pinguem, corpulentum, ac nitidum reperiimus.

Ex jam dicto tamen exemplo concludi poſſe nequaquam reputo, transfuſionem in hominibus pari cum eventû ſimili-

que

que cum fructu celebrari poſſe. Multa enim ab hoc propoſito nos deterrere debent, quum de cute humanâ tum temporis agatur; non ſolùm enim animalia varia, imò & individua ejusdem ſpeciei ſanguinem diſſimilem poſſident, unde indolis temperamentique varietas maximè pendet. Sanguis itaque ex uno animali in aliud tranſiens, partium poros particulis ſuis convenientes non reperiens, eâ quâ requiritur facilitate in hujus corpore non circulatur; ſanguis quoque, utut fiat, in transfuſione de motû ſuo quid deperdit, quibusdam ex tenuioribus ejus particulis indeſinenter in transgreſſû avolantibus.

Maxima contingit quoque in animali ſanguinem excipiente ſpirituum diſſipatio, dum proprius effunditur cruor, muſculorum, tendinum, nervorum, ac membranorum fibræ à ſpiritibus, qui tantâ quantâ anteà copiâ, ob pauciorem ſanguinem ad cerebrum delato, non generantur, ut priùs nequaquam diſtentæ, collabaſcunt, & ſubſidunt; quod etiam venis atque arteriis accidit, ſanguine multo minori abundantiâ, tardiorique greſſû in iis circulante. Iſtæ autem partes ambientium preſſioni reſiſtere non valentes coarctantur, ac conſtringuntur: nec à novo iſto ſangnine adveniente graviori motû ob deperditas, ac nondum recuperatas ſubtiliores particulas fluente, in priſtinâ diſpoſitione reſtitui poſſunt; pauciores gignuntur in cerebro ſpiritus, eâ quâ deberet promptitudine ac copiâ, ſanguine ad cerebrum non delato, quàm ut ſufficiant omnibus corporis muniis obeundis; ea etiam deſideratur proportio inter cerebri poros, & recens adventantis liquoris iſtius particulas, quæ ad promptam ſufficientemque ſpirituum filtrationem expetitur. Jecoris, Renum, aliorumque viſcerum, cæterarumque partium glandulæ cum iisdem particulis nullam aut levem convenientiam habentes, excrementitios, aut etiam pluribus officiis idoneos humores à ſanguine vix ſeparare valent; tardiùs etiam ac præpoſterè peragitur nutritio, tùm ob motum in humoribus nimis lentum, volatilesq; in iis

deficientes particulas, tùm ob liquorum cum partium poris diſproportionem.

OBSERVATIO CXXXII.
D. JOHANNIS DOLÆI.
Imaginatio in gravidis ut agat?

QUantâ vi agat matris imaginatio in fœtum, innumeris conſtat exemplis, & quotidiana experientia confirmat. objectorum externorum à matre perceptorum imaginem tenellis embryonum corporibus imprimi; unumquodque ſiquidem objecti externi punctum lucis radiis à ſe reflexis in oppoſitum oculi punctum agit; iique ad retinam usque penetrantes ſingulas ipſius fibrillas, quibus applicantur, concutiunt, Spiritusque animales in iis contentos in motum concitant. Quum autem ex univerſis objecti punctis proficiſcantur radii lucis, omnes retinæ fibrillæ motum, quem Spiritibus communicant; ab ipſis mutuantur, & veram hâc ratione objecti imaginem, quæ in retinâ depingi dicitur, ſuſcipiunt: motus verò ſpirituum animalium ad cerebrum usque pertranſiens iis, qui ipſum incolunt, communicatur. Quoniam enim objectum vel terrorem mulieri incutit, vel validum, ipſum poſſidendi, deſiderium in eâ creat, inde fit ut Spiritus faciliùs in motum eumq; rapidiorem cieantur. Illi enim qui per nervos ad uterum tendentes, in partem iſtam, accurrunt, copioſioresq; in eam affluunt, penetratâ ipſius ſubſtantia, fœtũ, quocum intimum illi adeſt commercium, attingunt: & molliuſculam ejus texturam ſubingreſſi fibras, quas ſubeunt, agitant, & juxta peculiarem illum motum, quem in cerebro adoptârunt, eas diſponunt, ſimilemque iis conciliant ordinem, illi quem obtinebant partes corporis, quod talem determinatum motum in retinæ fibrillis produxit. Quod verò videamus partis hujusce, quam mater cum terrore aut commiſeratione conſpexerit, ſignum in ſimili fœtûs parte imprimi, vel

rei

rei à matre flagrante deſiderio fruſtra expetitæ effigiem pari in fœtûs parte, quam mater in proprio corpore contigerit, repræſentari; Id evenire videtur, ex eo quod Spiritus animales ita determinentur à ſpeciali iſto motû ipſis in cerebro impreſſo, ut fibrarum partium illarum, quarum ſimilium occaſione motum hunc concepêre, poris tantummodo adaptari queant, in iisque vim ſuam exercere valeant.

Aſt ut ex recenti exemplo nobis patet, nullatenus ſemper requiritur, ut imaginatio vehementiùs ab objecto quodam commoveatur, ad talis objecti ſignum embryoni imprimendum. Uxor enim N. Scriniarii hîc Caſſellis commorantis quum die quâdam dominicâ autumni decrepiti ſacram concionem in aulâ frequentans, unum ex liberis ulnis gerens, alterum manû ducens, ad angulum interioris aulæ areæ acceſſit, liberorum deſiderio quasdam aves ibi videndi ſatisfacere volens, circa illud tempus utero concepit, & poſt ſex ſeptimanarum vel circiter, ſpatium abortum paſſa fuit, & fœtum avis capite excluſit; quod quum mihi ab obſtetrice eâdem die renuntiatum fuiſſet, ad ſcriniarii ædes me contuli, fœtumque, ante ſex ſeptimanas nequaquam conceptum, caput aquilinum habentem reperii. Statim à matre quæſivi, utrum aquilas in aulæ areâ attentiùs contemplata fuiſſet, an ab illis fuiſſet perterrita; ſed utrumque negavit; aſſeruitque ſe ne ipſas quidem conſiderâſſe, nec de illis quicquam liberis dixiſſe. Cui aſſerto fidem penitus adhibui; cùm mulier iſta tardiori craſſiorique ſit quidem ingenio, quàm ſint alii ruſtici, reique tan, tùm domeſticæ ſit addicta.

OBSERVATIO CXXXIII.

D. JOHANNIS DOLÆI.

De

Vomitu poſt paſtum affligente, cum examine cadaveris ægroti à tali morbo extincti, à D. D. du Clerc Dn. la Serre communicato.

SUtor quidam Monspelienſis poſt duas tresve horas à paſtû alimenta perditiſſimô fœtore inquinatos ore rejiciebat; jam per quatuor annos, cum illum inviſimus, hoc affectu laborabat. In morbi principio identidem tantum alvus ſolvebatur, tandem verò ſenſim ac ſine ſenſu penitus fuit occluſa, enematibusque reſiſtebat, cibis ad inferiora nullatenus delabentibus: perverſo ergo nutritionis opere, ille qui antea pinguis atque quadratus erat, maraſmo conficiebatur. D. D. ex effectibus certum habens, pylorum à fungosâ quâdam ſubſtantiâ occupari atque occludi, & alimentorum à ventriculo in duodenum delapſum impediri, malum iſtud incurabile pronuntiavit; nullâ ergo ſubſiſtente ſalutis ſpe, uxori ſuaſit, ut poſt viri obitum cadaver ipſius aperiri curaret. Quum ergo paucos poſt dies dicti ægroti interitus accidiſſet in pago quodam nomine Saleneuue, ad quem ſe transferri juſſerat, purioris aêris hauriendi gratiâ, juſſû D. D. illuc me tranſtuli cadaver iſtud examinaturus.

Univerſæ corporis partes ſanæ, ſed admodum abſumtæ & exſiccatæ conſpectæ fuere; nulla aderat lympha in pericardio; Pylorus pugni magnitudinem craſſitie æquans, & planè ſcirrhoſus ac durus exiſtens, tantopere coarctatus & conſtrictus repertus fuit, ut ne acûs quidem apex illum pervadere potuiſſet: & tam valida erat, illius durities, ut ne novaculâ quidem

dem penetrari valuerit. Scirrhus conſtare apparuit ex tuberculis una conjunctis, quæ meræ erant glandulæ ſeroſitatibus, quæ remorá ſuâ induratæ tuberculum fecerant, imbutæ; in medio iſto corpore duro animadvertebatur ulcus ad quadrantis taleri latitudinem ſeſe extendens; ventriculus ſanie nigrâ, graviſſimè olente, ac cadaveroſâ regurgitabat.

OBSERVATIO CXXXIV.

D. JOHANNIS DOLÆI.

Fœtus viginti ſex annos in matre hærens.

SIſto hîc Epiſtolam D. D. Bayle D. M. Tholoſæ ſcriptam die 22. menſis Junii ann. 1678. ad authorem Ephemeridum Eruditorum, in quâ continetur compendioſa fœtus viginti ſex annorum hiſtoria.

Margareta Matthieu uxor Johannis Puget tonſoris lanarii anno 1652. utero gerens circa finem noni menſis geſtationis ſuæ eos perpeſſa eſt dolores, iisque niſibus ſtipatos, à quibus vulgò vexantur parturientes. Lochia excrevit, ſed fœtus in lucem nequaquam prodiit; per viginti annorum ſpatium motus quosdam percepit variis cum incommodis, juxta quorum vehementiam Chirurgum ſuum ordinarium efflagitabat, ut aperto ipſius utero, illam ab importuno iſto onere liberaret; per ſex ultimorum annorum curriculum nihil ampliùs perſenſit; ſed nuperis hiſce diebus malè ſe habens à Chirurgo ſuo iterum expoſtulavit, ut ſtatim ab ipſius obitû, fœtum, quem geſtabat, ab utero educeret.

Dictâ muliere die 18. menſis Junii 1678. fato functâ, die proximè ſubſequente Cadaver illius apertum fuit: & fœtus mortuus in abdomine extra uterum repertus eſt nullo cum utero vinculo conjunctus, capite inferiora verſus deturbato, natibus ad ſiniſtrum latus declivibus, altero brachio capiti im-

poſito, & alterâ tibiâ verſus exteriora implicatâ à ſiniſtro fœmore ad dextrum tendente, quod vero ad peculiarem, quem brachia tibiæque obtinebant, ſitum, videatur figura in Ephemeridibus Gallicis expreſſa.

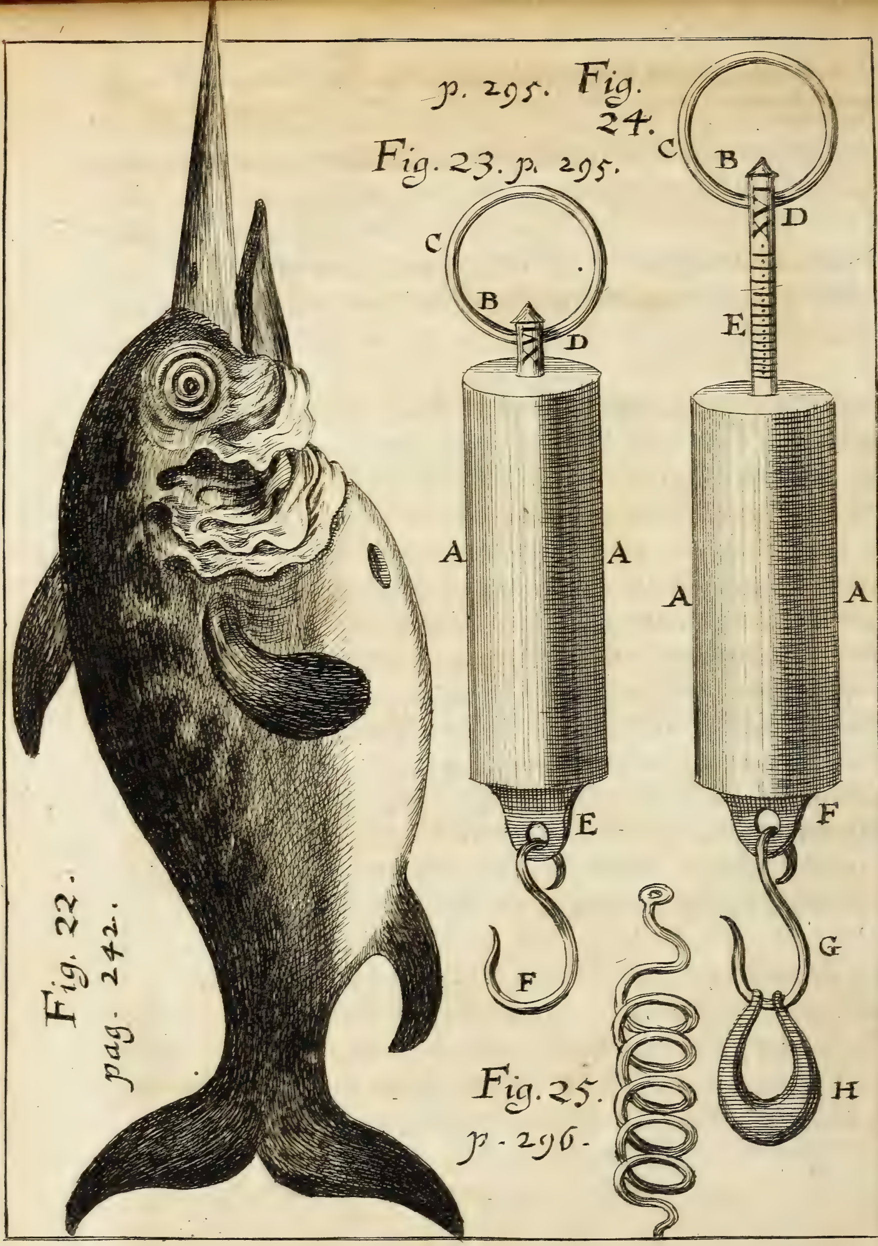
Fœtus iſte contectus erat à tergo Epiploo duobus digitis transverſis craſſo, & variis corporis illius partibus valide adnato, adeò ut ſcalpelli ſolùm ope ſeparari poſſet, pauco, dum ſepararetur, effluente ſanguine.

Cadaverculum iſtud octo libras, quarum unaquæque ſexdecim uncias valet, ponderabat. Cranium in plures partes erat diffractum, cerebrum conſiſtentiâ & colore unguentum roſatum referebat. Carnes rubro gaudebant colore iis in locis, in quibus Epiploo adhæreſcebant. Aliæ verò ſubalbidæ aut flavæ, vel ſublividæ apparebant, exceptâ linguâ, quæ naturali mollitie atque colore potiebatur. Partes omnes internæ marcidæ conſpiciebantur, colore nigro perfuſæ absque ullo ſanguinis veſtigio, ſi cor exceperis, quod aliquantulum ruborem conſervaverat. Frons, aures, oculi, naſus, os, obducta inviſebantur materiâ quâdam cartilaginoſâ digitum transverſum craſsâ, quâ ſublatâ, partes apparuere quales in ſupradictâ figurâ exhibentur. Diſciſſis gingivis, dentes eâdem pollentes magnitudine quam in adultis poſſident, viſi fuere. Corpus iſtud omni penitus caret fœtore etiamſi jam ante tres dies à matris abdomine fuerit exemtum.

Mirum quid id eſt, quod fœtus ille extra uterum, & omni cum ipſo conſortio orbatus per viginti ſex annorum ſpatium absque putredine in abdomine ſubſtiterit. Corpus iſtud à natibus ad ſummum caput undecim pollices aut circiter obtinebat. Mater circa ſexageſimum ætatis ſuæ annum obiit.

OBSER-

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Annus VIII.

OBSERVATIO CXXXV.
D. JOHANNIS DOLÆI.
De
Libella nova.

SEquentes figuræ libellam exprimunt peculiari arte à Gallo quodam exule, degente in urbiculâ Imenhauſen dictâ, milliari uno Caſſellis diſtante, vel ex ferro vel ex orichalco fabrefactam. Hæc libella pro libris tantùm ſexdecim ponderandis valet: quasdam verò compingit artifex ad triginta libras & ultra ſeſe extendentes; in hâc exhibentur ſolummodo libræ lineolis denotatæ, & ſemilibræ punctis deſignatæ, & in quibusdam aliis unciæ quoque exprimuntur. In figuris autem & cylindri & reliquarum libellæ partium ingenuè depingitur craſſities ac longitudo.

Fig. I.

Deſignat libellam in ordinario ſitû, & extra uſûs tempus poſitam.

A.A. Tubus gladiolum libras exprimentem, & Elaterem, cui gladiolus eſt adjunctus, continens.
B. Gladioli apex ex tubo prodiens.
C. Annulus quo libella ſuſpenditur.
D. Gladioli locus in quo librarum in eo expreſſarum ſumma exhibetur.
E. Appendix ex imo tubo prodiens, cui infigitur hamus.
F. Hamus ex quo corpora ponderanda ſuſpenduntur.

Fig. II.

Exponit libellam in eodem ſitû poſitam, in quo conſpicitur, quando corpus quoddam ponderandum ex eâ ſuſpenditur.

AA. Tu-

A.A. Tubus.
B. Gladioli apex.
C. Annulus.
D. Summa librarum in gladiolo expreſſarum.
E. Gladiolus extra prodiens, & libras per lineas, ac ſemilibras per puncta diſtinctim repræſentans.
F. Tubi appendix.
G. Hamus.
H. Corpus ponderandum hamo appenſum.

Fig. III.

Elaterem ex tenui chalybis lamellâ in cochleam contorſa compactum demonſtrat.

N.B. Figurarum explicatio poſt figuras collocari debet, quod ſatis dilucidè patet.

Fig. XXIII. XXIV. XXV.

[Caſſellis A. 1699. 8. Febr. Norimbergam miſſa.]

OBSERVATIO CXXXVI.
D. JOHANNIS DANIELIS GEIERI.
De
Nido Halcyonis.

De nido Halcyonis jam antiquiſſimi auctores quidem ſcripſere, ſed multa fabulosè; Contigit cum exſpatiarer ad ripas lacus, prope Kirchheim Comitatus Naſſovienſis, talem nidum conſpicere, non quidem in aquis fluctuantem aut litori applicatum, uti antiquitus fuit creditum, ſed in ipſam Terram firmam lacus confectum, roſtro ex aciculis piſcium conſertum rectisq; transverſim ſtaminibus ſuis implicatum, intus vero in nido erant plumæ, lana, aliaq; mollia: Quoad figuram Clearchus Solenſis, Plutarchus, Coel. Calcagninus quidem affirmant eſſe inſtar navis piſcatoriæ, verum

rum appoſita delineatio veram demonſtrabit: Hinc non ſupernatat aquis niſi fluctus terram, cui ineſt, abluant, ubi plumas, muſcum, lanam & aciculas leviores videre licet, quibus ova imponunt.

A B

A *Foramen ingreſſus.*
B *Locus ubi ova imponunt.*

OBSERVATIO CXXXVII.

D. JOHANNIS DANIELIS GEIERI.

De

Vernice ad conſervanda inſecta & animalia.

IN Schediaſmate meo de cantharidibus mentionem feci de conſervatione inſectorum, feciq; periculum ductus luſu naturæ, quo

Et latet & lucet Phaëtontide condita gutta
Ut videatur apis nectare clauſa ſuo.

Modus vero talis eſt: ℞. Spiritus Vini rectif. ℔ j. ſuccin. alb. ℥ij digere in B. M. per 48. horas, adde pulverem Sandarachæ alb. maſtich. alb. ā. ℥j. terebinth. Venet. ℥iß. & itidem B. M. impone per 24. horas, donec omnia ſint ſoluta: Dein ℞. inſecta probe exenterata, immitte Spir. Vini rectif. mixto ſaccharo canthi clarificato per aliquot dies, dein obduc aut inunge vernice, usque dum inſtar vitri albi ſplendeant, ſic ad longum tempus durabunt. Similiter ſuccedit in vegetabilibus, fructibus; qui, ſi

aër externus arceatur, putredini non ſunt obnoxii, id quod videmus in cerafis, prunis cerâ albâ obductis.

OBSERVATIO CXXXVIII.
D. JOHANNIS DANIELIS GEIERI.
De
Miro Scillæ effectu in meleagride.

INſignem Scillæ effectum in venenis novimus, attamen mirum, eam quoque inſignem malignitatem in ſe continere, ideo communiter pani includitur furnoq; calfacto imponitur, ac ita ad benigniorem uſum præparatur: Accidit vero ut panis micas, quibus ſcilla erat incluſa, meleagridi edendas projicerem, horulæ ſpatio vix præterlapſo incepit titubare, alas pandere, convelli, tumultuari, nec granulum hordei aſſumere, usq; dum plane viſum amittebat, nodis duris in pedibus erumpentibus.

OBSERVATIO CXXXIX.
D. JOHANNIS DANIELIS GEIERI.
De
Vulnere juxta ſuturam ſpuriam temporum minime letali.

MIles gregarius in obſidione Moguntinenſi ex legione Sereniſſ. Principis Chriſtiani Zeizenſis, pone aures circa ſuturam ſpuriam transverſim globo vulnerabatur, adeo ut ambobus oculis ob læſionem nervi optici privaretur, hoc rerum ſtatu dum potius hujus mortem quam vitam ſuſpicabar, tamen benedicente Deo convaluit ac mendicat. Ex quo patet illud θανατῶδες Hippocraticum in vulneribus capitis non eſſe adeo abſolutum, quin potius ipſemet apponat τὸ: ut plurimum.

OBSER-

OBSERVATIO CXL.
D. JOHANNIS DANIELIS GEIERI.
De
Indorum ſemine Dotter ſive Dattura.

REdux quidam ex Indiis detulit ſemen quoddam, cui nomen Dotter eſt, innaſciturq; ſuffrutici hujus nominis, foliis pyri ſimilibus, fructuq; inſtar ſolani, ſemen vero extus cuticula phœnicei coloris obductum eſt, nucleo intus latente albo, figura ferè inſtar phaſeoli. De hujus ſeminis effectu ſæpius in Itinerariis legimus, quòd nimirum Indorum mulieres adeo laſcivæ ſint, ut, dum aliorum libidini indulgent ac inſerviunt, interea mariti rideant, variè geſticulentur, corrivalibusq; ſuis omnem morem gerant: Immergunt vero Spir. Vini aut alii potui, quem poſt cœnam propinant tanquam poculum amicitiæ & hilaritatis, ubi mirum eſt, hos non tumultuari aut graſſari, ſed pro inſigni honore æſtimare quidquid proci agant, usq; dum illis nebula ante oculos oritur ac ita obdormiant. Utuntur hoc quoq; ſemine nonnulli braxeatores noſtri, qui male cereviſiæ commiſcent. Ego ſpeciem ſolani judico. Ille Redux ipſemet in ſe probavit ſine damno, ſed miris geſticulationibus. Meminit hujus Fr. Hofmannus clav. Schr. qui ad jusquiamum refert, cum vero pomifera ſit planta pyri folio, magis refero ad Solanum.

[*Dresdâ Noribergam A. 1690. 1. d. Martii miſſa.*]

OBSERVATIO CXLI.

D. JOSEPHI IGNATII MUSCHEL, de Moſchau.

Hydrops curatus.

Virgo circiter 19. annorum, ruſtici Altwaltersdorffenſis filia, hydropica, torquebatur, tanto abdominis tumore, ut non ſolum difficillimè reſpiraret, verùm etiam ſuffocatio omni momento expectaretur, poſt adhibita remedia varia ſine fructu, circumſtantes ægram morituram judicantes vocant Sacerdotem, qui, poſtquam media ad ſalutem animæ adminiſtraverat, ſuaſit adhuc medicinale auxilium à me præſcribendum, & tentandum; conſilio Sacerdotis ægra obediens miſit 25. Maji anno 1689. proprium ſuum parentem ad me, à quo omnes morbi circumſtantias percipiens de eventu fœlici exiguam ſpem hauſi, ne tamen ægram ſine ſpe derelinquerem, ſequens remedium ordinavi: ℞. Magiſterii Jalap. gr. vj. Elaterii præp. gr. ij. F. pil. cum Syrup. de 5. rad. num. vij. pro una doſi, ſumptâ medicinâ ſecuta fuit egregia per alvum operatio, ita ut venter valde multum detumuerit, atque ægra ſtatim melius reſpirare inceperit, unde judicavi à nimiâ abdominis repletione diaphragma ante compreſſum fuiſſe, ex quo per accidens ſuffocationis periculum inductum fuerat, quapropter copiosâ evacuatâ aquâ immediatè rediit libera reſpiratio. Videns ægræ parens meliorationem, non rediit immediatè ad me, judicans filiam futuram ſanam absq; ulteriori remedio; elapſis autem circiter 10. diebus venter ægræ rurſus intumuit, qui tumor ægræ parentem rurſus ad me venire fecit, ego putaveram ægram mortuam ob nullam relationem ad me factam, corripui igitur ægræ parentem ob ſuam negligentiam, eo quòd non majorem curam gerat ſuæ filiæ, atq; inculcavi; quòd gravis morbus non curetur unico adminiſtrato

ſtrato pharmaco, præſcripſi itaq; rurſus pilulas propoſitas ſumendo gr. iiij. Elaterii loco gr. ij., quibus ſumptis rurſus copioſa aqua evacuata eſt, atq; venter detumuit multum, juſſiq; exactam diætam ſervari toto decurſu morbi, ſequenti die ſumpſit in juſculo mane hunc pulverem: ℞. Salis ſtip. fabar. ℈ß. ocul. cancr. præp. antimon. diaphor. ana. gr. xv. F. Pulvis pro una doſi, fuitq; per aliquot dies manè & veſperi repetitus, his remediis totus venter ad ſtatum naturalem rediit, cruribus & pedibus tumorem retinentibus; continuari juſſu pulverem præſcriptum circiter per unam hebdomadam, tumor tamen in pedibus & cruribus ſemper manebat, poſtea quia relatum fuerat pedes & crura eſſe actu frigida, conjeci lympham tumorem producentem coagulatam, quapropter lateres calefactos pannis lineis involutos ad crura & pedes applicari juſſi, & ecce copioſiſſimus in pedibus & cruribus ſecutus eſt ſudor cum notabili tumoris imminutione; unde ob bonum effectum continuata fuit dicta laterum calefactorum applicatio, & ſimiliter copioſus ſecutus eſt ſudor, ita ut ſenſim omnis evaneſceret tumor; atque ſic ex integro ægra convaluit, quæ usq; in hodiernum diem ſana vitam ſuam continuat.

OBSERVATIO CXLII.

D. JOSEPHI IGNATII MUSCHEL, de Moſchau.

Phthiſis curata.

WEnceslaus Starcker, quondam Zuckmantelienſis conſul, phthiſi correptus, commiſit ſe curæ medici cujusdam Niſſenſis, qui patientis extremam extenuationem conſiderans, atq; ex medicina præſcripta nullam meliorationem advertens, fatalem exitum prognoſticans patientem deſeruit; interim tamen perſona quædam adhuc remedium ſequens tentare ſuaſit, nimirum ut ſin-

gulis diebus jejuno ſtomacho comederet portionem aliquam de naſturtio aquatico, & nullum alium potum biberet, præterquam lac ebutyratum recentiſſimum; his diligenter adhibitis, patiens ex integro convaluit. Ex hac cura patet naturam non ſolum vili cibo & potu contentam eſſe, verum etiam exiguis medicinis, ità ut pauper egeſtate preſſus in infirmitate ſua facilè remedium conveniens acquirere poſſit. Exigua quidem ſunt propoſita remedia, convenientia tamen, ſi virtus eorundem bene ponderetur, nam naſturtium aquaticum copioſo ſale volatili præditum acrimoniam puris in pulmonum ulcere attemperat, ſi quidem illam in acido conſiſtere ſufficienter probant Recentiores, ſalia volatilia verò eſſe naturæ alkalinæ patet ex efferveſcentia eorundem cum acido, unde naſturtium aquaticum aptum & conveniens phthiſis remedium eſſe liquet; quoad lac ebutyratum res per ſe patet, nam ſi ſimplex lac ſit bonum phthiſis remedium, quid ni lac ebutyratum erit, ſiquidem hoc præ illo plures particulas butyri continet, eo quod mechanica ebutyratio omne butyrum ex flore lactis elicere nequeat; deinde ſubtiliores & leviores lactis partes præ communi lacte continet, eo quod ad ebutyrationem ſumatur tantum lactis pars levior, flos lactis dicta. Quapropter patet propoſitam phthiſis curam eſſe quidem ſimplicem, proficuam tamen & non vilipendendam.

[A. 1690. Glacio Leobum ad Exc. D.D. à Lebenvvaldt & hinc 26. April. Auguſtam Vind. miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CXLIII.

D. EMANUELIS KöNIG.

De

Gloſſopetris in Helvetiâ repertis.

SEntit equidem D. Simon Aloyſius Tudecius Phyſicus Pragenſis ejusmodi Gloſſopetras non niſi in Inſulâ Maltâ reperiri, verùm in lapidibus terrâ aluminosâ ſcatentibus circa celebre Monaſterium Benedictinum Murenſe in Helvetiâ repertos haud ita pridem accepi, ut adeo ſimili modo ſe res habeat cum his Gloſſopetris ac cum Terrâ Lemniâ in Inſulâ Lemno quotannis à Turcis effodi ſolitâ, cui minimè cedit illa quæ circa arcem Műnchenſtein probè Baſileam earundem omnino virium, ut indies nos Experientia docet, reperitur. Tales Gloſſopetras quoq; reperiri in Carnioliâ prope Podgoriz in inclyti hujus Ducatus Topographiâ docet Illuſtriſſimus DN. Valvaſor pondere etiam, quod mirandum, unciarum decem. Verùm illæ Helveticæ noſtræ pondere drachmam vix excedunt. Propè Antuerpiam tales quoque reperiri Goropius Becanus refert, Anshelmus Boëtius prope Luneburgum, de quo vid. Georgius Agricola L. VII. de Nat. Foſſil. fol. 628. & M. Joh. Reiskius in commentat. Phyſica ſpecialiter de iis edita, item Regn. Miner. & Anim. & Bartholin. peculiari de iis Diſſert.

OBSER-

OBSERVATIO CLXIV.
D. EMANUELIS KöNIG.
De
Iride Solari in planitie terræ figurâ hyperbolicâ conſpecto.

EXcellentiſſimus & Celeberrimus Dn. D. Chriſtianus Mentzelius, Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Conſiliarius & Archiater in Decad. II. Miſcellan. Curioſor. Ann. VI. Obſerv. CXXXIV. mentionem facit Iridis menſe Septembri horâ octavâ antemeridianâ in prato quodam rore madido conſpectæ, cujus figura erat hyperbolica, & apex tres pedes ab homine diſtans: hujus in rei cauſam indagandam exoptat à celebribus Europæ Mathematicis ut explicent, cur tali & non parabolicâ vel aliâ circulari formâ in planitie terræ ſe exhibuerit, adeo ut admiranda ejusmodi Iris fiat jucunda Mathematicorum Eris. Contuli hac de re cum Ingenioſiſſimo & Celeberrimo noſtro Mathematico, Domino Jacobo Bernoulli Viro in Philoſophia Experimentali curioſiſſimo, is ſequentibus poſitionibus Quæſtiones ab Excellentiſſimo Mentzelio motas ſolvere dignatus eſt. I. Si Solis altitudo < 42. gr. Iris apparebit hyperbolica: Si ∝ 42. gr. parabolica: Si > 42. Elliptica: Si 90. Circularis. II. Axis Iridis perpetuò eſt in lineâ intuentis Hominis. III. Elevatione oculi ſuprà terræ planitiem ſumptâ pro radio, diſtantia proximi verticis Coni ſectionis à loco ſtationis, eſt Tangens differentiæ inter 48. gr. & arcum elevationis ſolis, numeranda a faſe, ubi 48. > elevationis ſolis; à tergo ubi <. IV. Latus rectum in omni caſu eſt duplum Tangentis 42. graduum. V. Transverſum in Hyperbolâ, Aggregatum ex Tangente ſummæ & Tangente Differentiæ 48. graduum & elevationis ſolis: in Ellipſi, exiſtente elevatione ſolis > 48. gr. Aggregatum ex Tangente ſummæ & Tang.

& Tang. differ. 42. gr. & complementum altitudinis Solis; exiſtente verò elevatione Solis < 48, Differentia earundem.

OBSERVATIO CXLV.
D. EMANUELIS KöNIG.

Gemelli ſibi invicem adnati feliciter ſeparati.

INfra Baſileam in pagò Huttingen prope Rhenum Diœceſis Epiſcopatûs Baſilienſis, Mulier dicta Clementia Meyerin gemellos peperit ſexûs fœminini, quibus nomen Eliſabethæ & Catharinæ in ſacro Baptiſmate impoſitum erat, non ſine magnis partûs doloribus idq; ex perverſo alterius infantis ſitu, retroflexis capite & pedibus; Lucinâ tamen favente matreq; vegetæ firmæq; conſtitutionis exiſtente, ambo vivi permanſere & adhuc ſunt vegeti: In hoc partûs negotio præprimis ſtupendus erat horum Infantum coalitus à cartilagine enſiformi usq; ad eorum umbilicos in unum funem ſummopere craſſum contortos, vaſis ordinariis duplicibus quatuor ſcilicet arteriis & binis venis facili negotio diſcernendis: Contigit verò hic coalitus in ipſis cartilaginibus enſiformibus, dum in ovorum evolutione hæ partes adhuc membranaceæ exiſterent, & ſibi è tali regione propè nimis accederent, ceu curioſiſſimæ Obſervationes Kerckringii Oſteogen. Fœt. Cap, I. p. 213. hoc illuſtrant. Quia verò in cartilagine ex fibrarum compage ſtrictiori & duriori ſenſus aut nullus aut obtuſiſſimus ſaltem exiſtit, ſeparatio tenellorum horum Infantum etiam ſine convulſionibus ſupervenientibus tantò facilius & tutius inſtitui potuit, ligaturâ ſcilicet prægreſsâ indies ſtrictiori dein cultelli ſciſſurâ. Variorum Monſtrorum hiſtoriam dum horum occaſione evolverem, de coalitu ſimili binarum puellarum legi Hiſtoriam apud Sebaſtianum Műnſterum, quondam Linguæ Hebreæ apud nos Profeſſorem; refert ſcilicet accidiſſe ſuis tempo-

temporibus in Moguntiono agro, ut duæ mulieres, quarum altera prægnans eſſet invicem colloquerentur; currens alia ſupervenit quæ loquentium capita colliſit: quæ gravida erat dum pareret, ſigna timoris in infantibus expreſſit, ſiquidem duas puellas peperit, à ſumma fronte usq; ad naſum junctas è facie, ſic ut non niſi obliquè ſpectare poſſent; quale monſtrum ſupervixerit usque ad annum decimum, usq; dum ſcilicet alterâ mortuâ ab aliâ vivente exciſa fuit,& paulò poſt etiam altera ex putredine hecticâ dubio procul ipſi communicatâ, extinctâ: Hæc obſervatio ut eleganter confirmet ſententiam Auctoris Scrutinii Veritatis L. II. Cap. VII. p. m. 161. fœtûs in utero materno contentos à motibus matris dependere, ita facilè etiam ſuſpicari poſſet, cauſam aliquam externam fuiſſe quæ violentia quâdam ova uterum illapſa invicem colliſerit, ut arctiùs ſibi adpropinquantia in augmento quoq; ſuo ſibi adhæſerint.

Fig. XXVI. XXVII. XXVIII. XXIX.

Figurarum Explicatio.

Fig. XXVI. Situm oſtendit Gemellorum ſibi invicem adnatorum, inſtante partu in utero deprehenſum, quorum alter ſitu planè naturali, alter verò præternaturali, reclinato nempe capite, corpore ac pedibus in lucem fuit protractus.

Fig. XXVII. Gemellorum horum ſitum exprimit poſt partum extra uterum, & quidem A. puellam Eliſabetham, B. vero Catharinam in SS. Baptiſmate nominatam.

C. Stupendus eſt gemellorum horum coalitus, â cartilagine enſiformi usq; ad eorum umbilicos, qui latitudine ſua unum, altitudine ſesqui, & craſſitie quinq; mechanicorum æquabat pollices.

D. Vaſa ſunt umbilicalia, Gemellis hiſce communia, à medio & infimo ſimul coalitus hujus loco propendentia, ſummopere

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

Fig: 26. pag. 306.
Fig. 27.
A
B
C
D
E
F
G
F
G
F
G
Fig. 28.
A
B
Fig. 29.
b
e
d
c
e
a
d
c
e

mopere craſſa, vixq; notabili in medio differentia, contorta, vaſa ordinaria in ſe continentia, quæ cultro anatomico aperta.

E. Hanc jam dictam differentiam.

F.F. Venas umbilicales.

G.G.G.G. Arterias umbilicales ſiſtunt.

Fig. XXVIII. Diviſos jam depingit Gemellos.

Fig. XXIX. In medio diſſectum coalitum repræſentat, & quidem

a partem puellæ A. } adnatam.
b partem puellæ B. }

cc. Vaſa umbilicalia ſatis craſſa in medio diſſecta.

dd. Portionem quandam ſubſtantiæ ſterni cartilaginoſæ connatam priùs jam ſeparatam.

ee. Ambitum carnoſarum & membranoſarum partium poſt ſectionem quodammodo contractum & corrugatum.

oooo. IV. vero puncta quatuor diſſectorum vaſorum ſanguineorum orificia.

OBSERVATIO CXLVI.

D. EMANUELIS KöNIG.

De

Modo exaltationis Metallorum.

LApidis Philoſophici exiſtentiam neminem ſanæ mentis negare eamq; aſſerere ex profeſſo Mich. Meyerum, Dan. Morhofium, Caſp. Cramerum, Joh. Arndium, Val. Weigelium, Joh. Gerhardi & Joh. Adamum Oſiandrum, doctè aſſerit Excell. Dn. Lud. *Hannemannus Dec. II. Vol. V. Ephem. Curioſ. p. 233.* inter cujus poſſeſſorum numerum cùm referat Theologos, minimè mirum obvenit Doctiſs. *Morhofio*, ceu cui *in Polyhiſt. p. 209.* non ignotum eſt, perpetuum myſticæ Theolo-

giæ cum arcaniori ſcientiâ naturali ab ejus Doctoribus ſtatui conſenſum, & non tam ſuperſtitionis quam abſconditæ pietatis argumentum eſſe eorum qui arcanis rerum naturalium quaſi typis quibusdam rerum Divinarum myſteria adumbrari ſentiunt, quod multis ad Chriſtianiſmi ſacra amplectenda profuit. Tractatuum verò Lapidis Phyſici compoſitionem docentium ingentem eſſe numernm nemo negaverit, principaliorcs verò qui dilucidè magis illum detegunt, hactenus delituiſſe itidem in confeſſo eſt, ſic namq; refert *Watſon Theatr. variar. rer. in* Bibliothecâ ſuâ adſervari manuſcripta de eodem, quæ aliquando in lucem edere animo conſtituerit. Nos cùm inſigne ejusmodi Manuſcriptum tineis & blattis ſurripuerimus, ex eo breve aliquod Compendium de Lapide Philoſophorum illuſtri Philoſopho *Arnoldo Villanovano* (de quo ipſius coætaneus Johannes Andreas J. C. in addit. ad ſpeculat. tit. de Crimine falſi refert: Noſtris diebus habuimus Magiſtrum Arnoldum de Villa Novâ in curiâ Romanâ ſummũ Medicum & Theologum, qui & magnus Alchimiſta virgulas auri, quas faciebat, conſentiebat omni probationi ſubmitti) attributum, quod hactenus lucem non vidit, hîc Lectori benevolo ſiſtimus, ceu quod apertè ſatis & dilucidè artem detegit & cum manuductione ad cœlum Chymicum Candidiſſimi Tollii penitus concordat. O Fratres Chariſſimi, incipit, ſi eſtis filii hujus artis Divinæ, oportet Vos ab omni errore & omni erroris viâ declinare, notate ergo, quòd in tribus conſiſtit Lapis Philoſophorum & verum Elixir, ſcilicet ex Lapide Lunari in quo eſt ſulphur album, ex Lapide ſolari, in quo eſt ſulphur rubeum, & ex Lapide Mercuriali. O Fratres mei, notate verba, quia ex ſummi Artificis operibus, omnipotentis Dei, ars noſtra Divina extrahitur: quoniam ſummus Deus creavit corpus humanum commixtibile ſive diſſolubile & ei de ſpiritu animali in fundere dignatus eſt, hoc eſt in quo conſiſtit ratio atq; vita. Et cùm hoc corpus ſit corruptibile & ægrotum perpetuari & glorificari non valet, niſi omnia infecta ejusdem corporis ſeparentur ab eodem ad tempus, corpusq; ſepeliatur mortuum & penitus diſſolvatur, pu-

trefcat

treſcat & incineretur, deinde virtute Dei ſibi reſtituatur vita & ſua anima de novo introducatur in illud & fiat reſurrectio quam ſequitur vita immortalis. Eodem modo in arte noſtrâ Divinâ eſt intelligendum. Ergo qui ſcit mortificare & poſt mortem vivificari & ſcit animam extrahere à corpore ut vivus moriatur & mortuus reſurgat ſepties moriendo & ſepties reſurgendo, erit Rex divitiarum: Quia ſi vivus conjungitur corpori Solis vel Lunæ, tunc primò ipſe vivus moritur, hoc eſt, per longam decoctionem anima moritur, id eſt Mercurius vivus qui fuit cum corpore naturaliter congelatus unit ſe cum ſpiritu exteriore, id eſt cum Mercurio: qui conjunctus amalgamando cum corpore mortificat corpus, extrahendo animam ejus: qui Spiritus fuit aliqualiter cum corpore, mortificatus; & ſic mercurius corporis oritur & vivificatur cum mercurio vivo: Compoſiti ambo ſcilicet ſpiritus & anima à mercurio extrahuntur per ſublimationem & corpus remanet mortuum quaſi cinis: deinde anima & ſpiritus debent reddi corpori, & corpus debet reſuſcitari, & ſpiritus & anima debent in corpore mortuo præparato univerſali conjungi unione: Quamobrem à Philoſophis dicitur, Qui mecum oritur, mecum moritur, item, Draco non moritur niſi cum fratre ſuo (id eſt mercurius cum auro vel argento) interficiatur. Et quia ſpiritus eſt animæ locus, ideo in aquâ id eſt, mercurio extrahitur anima à corpore ſuo, & anima eſt tinctura ſoluta in ſpiritu qui eſt aqua permanens & dirigitur in forma fugitivi, & quando aliquis ad hunc factum pervenit, jam ditatus eſt. Unde ſi ſciveritis ponere terram in aquam & aquam in aërem & aërem in ignem, & ignem in terram cum debitâ proportione ponderis, ad omnia ſecreta artis noſtræ Divinæ pervenietis ſine dubio. Item ſcias, quòd Lapis noſter reſolutus tranſit in terram & terra rarefacta tranſit in aquam & aqua depurata tranſit in aërem & aër attenuatus tranſit in ignem; & ignis inſpiſſatus tranſit in aërem, & aër attenuatus tranſit in ignem & aër denſatus in aquam & aqua congelata in terrã & terra compacta in Lapidem; conclude ergo quod duo ſunt principalia exordia quibus utimur ſcilicet *ma-*

ſculinum & *fœmininum*, in quibus quatuor elementa conjunguntur, unde ſcias quòd hic mas & hæc fœmina communiter Lapidem noſtrum gignunt. Et Sulphur quamvis ſit maſculus in hoc loco albedinis naturâ velante, muliebrem ſuſcipit formam & patitur, ergo ſi Philoſophus es, noſti quòd in eo occultum eſt ſulphur noſtrum quod de ære noſtro extrahimus dealbato, quod eſt noſtrum arſenicum ſublimatum: Hæc igitur eſt filia Sulphuris & uxor & vipera, quæ maritum ſuum interficit, & ipſum in ſuo ventre recludit: Effodiatur ergo illi ſepulcrum & ſepeliatur mulier cum viro mortuo in fimo equino quousq; ſponte conjungantur; hujus fimi equini decoctio eſt apud Philoſophos obſcura transfiguratio, quæ non pervenit ad artificem duræ cervicis, cujus fimi equini figuram & intellectum ſi enucleaveris, inter Philoſophos non immeritò computari mereberis: Et dico quòd illius mulieris venter plenus eſt veneno; venenum voco non ſulphur agens ſed ſulphur patiens, quod primo ſuccumbit, quod uxoris formam ſuſcipit, deinde fit mas; & tum complentur verba Philoſophi: Natura naturam continet, Natura naturam ſuperat, & eâ gaudet in æternum: Et hoc eleganter manifeſtat Morienus Romanus ubi reprehendit errantes, dicens: Ad effectum hujus artis non pervenietis quousq; Sol & Luna (ſcilicet philoſophicè) in unum corpus redigantur: Nonne ſcis quod Lapis noſter caret ſimili in terra, & quod dicitur Terra, nec credas quod ego dicam de terrâ vulgari, ſed de terrâ noſtrâ Philoſophicâ. Eſt autem hic Lapis noſter aureus intrinſecus & argenteus extrinſecus: cùm autem alteratur, fit corpus ejus nigrum & tenebroſum ut carbo: Spiritus autem ab eo ablatus eſt liquidus & albus ut aqua; Color verò animæ ejus eſt rubeus, quibus ipſi corpori purificato redditis, tale corpus vivit & lætatur, quare videbitis eum ridentem, quia mortui cum reſurgunt, ſunt perpetui; Et hoc non eſt aliud niſi ſpiritus ſulphuris quem extraximus à ſuo corpore & iterum ſibi reddidimus in reſurrectione, Salem & Sulphur naturæ nuncupantes. Hucusq;

usq; *Arnoldus.* Sal nim. metallorum eſt Lapis Philoſophorum & hic non niſi aqua eſt congelata in auro & argento, nim. ut Agricola minor docet, recipienda Lilia duo, album & rubrum, quæ vaſi incluſa locanda in vaporarium lene ut Lilium album ſe expandat & in ſe ſuſcipiat rubrum, quia verò hoc naturæ eſt igneæ, odorem ſuum Sulphureo-balſamicum in frigidum album lilium extendit, ut mutuò invicem certent ob contrarias qualitates, quò fit ut creſcant ambo in cœlum, repellantur verò deorſum à ventis in terram atq; hoc aliquoties reiteratis vicibus (coquatur ergo iterum, inquit *Aſtratus in Turbâ*, & non tædeat vos decoctionis, poſtea aperiatur vas & nigredo invenietur, quâ abſumptâ, apparebit albedo nobiliſſima) donec à labore adſcenſionis & deſcenſionis feſſi delaſſati in terrâ quieſcant & in æternum commixti maneant. Nimirum ex duabus rebus fit una res, dum in minimis ſuis partibus ita miſcentur, ut nunquam à ſe invicem divelli poſſint; conjunctione verò in fixitatem factâ rurſus ſolvatur, idq; toties fiat donec in medicinam abeat quæ fundi poſſit tam facilè ac cera, & clara ſubtilis compacta, ponderoſa ſit, ut cùm ſuper ignem ponitur inſtar metalli liqueſcat, & priusquam mercurius vulgaris avolet, ſe cum illo & cum omnibus metallis imperfectis per minimas partes (ſequeſtrando partes ſulphureas combuſtibiles) conjungat, & illa adeo penetret acſi de illorũ ſubſtantiâ eſſet & quæ poſtquam una res facta ſunt, nullâ penitus arte ab iis ſeparari poſſit ob convenientiam per quam ſerratura aperitur per ingreſſionem unius naturæ mercurialis in aliam: Aurum ſcilicet vel Argentum quæ metallorũ perfectiſſimè miſta ſunt, nullis facultatibus agentibus ſed ſolùm perpetiendi potentiâ ſunt prædita & hinc penitus incapacia quæ per ſe imperfectam miſtionem reliquorum metallorũ perficere poſſint, Tinctura verò ex iis ope mercurii ſophici elicita agendi & patiendi potentiâ pollet, unde imperfectam miſtionem metallorum cupellam minimè ſuſtinentium perficit; ratio autem cur Tinctura perfectiori miſtione & facultate ſit prædita, fluit ex antedictis, quòd ſcilicet elementa corporum

miſto-

miſtorum præcipuè durioris compagis (particulis ſibi valde incumbentibus unde malleo adeo dilatari & extendi poſſunt Aurum & Argentum ut ex drachmâ unâ Caſellis in Principis Mauritii Theſauro rerum naturalium equus fabricatus videatur omnibus lineamentis vivum æmulans) dum denuo miſcentur, multò nobiliora & ſubtiliora evadant, id quod fit, juxta *Philalethamſuper Riplæi Portas* aliosq; ſolvendo & coagulando, aperiendo & claudendo, volatiliſando & figendo, molle durum & durum molle efficiendo, quousq; ſpiritus corpus & corpus ſpiritus fiat, non negligendo monitum Philoſophi: *Operatio tua eſt iteratio, & in ſale eſt tinctura verax ſine mendacio:* aurum ſcilicet penitus apertum eſſe debet & calcinatum, ut dein intra poros ſuos novum mercurium ex fixatione recipiat, qui ſi ſufficienti copiâ fixatus ſe immiſceat, partibus auri calcinatis & ſublimatis, ob ſalis unà ingeſti copiam, fuſionē facilem facit: atq; hoc eſt quod inquit *Baſilius Valentinus in Præf. Clav.* Pernix avis de meridie potenti feræ de Oriente cor ex pectore eruit; Mercurius ſcilicet eſt qui aurum â naturâ metallicâ malleabili deſtruit & in nobiliorem formam deducit, unde elegantiſſimè Avicenna in emblemate: *Aquila volans per aërem & Bufo gradiens ſuper terram eſt Magiſterium*, quale ſymbolum Philoſophicum & hieroglyphicum inſigne Rudolphus II. Imperator, Medicinæ Chymici amantiſſimus, ob ſingulares cauſas clypeo Michaêlis Meyeri, qui ſcilicet Adeptus erat, unà cum duplici galeâ ſuperimpoſitâ inſculptum voluit, conceſſis inſuper Privilegiis Palatinatus, ut vocant & exemptionis fori Privilegiis, uti præter *Excell. Hannemannum Miſcellan. Curioſ. Dec. II. Ann. V. Obſerv. 114.* notat ipſe *Meyerus Hieroglyphic. Ægyptio-Græc. p. 240.* Aquila ſcilicet notat Lunam philoſophicam vel potius ex affinitate aquam, quæ, ut pennæ aquilæ aurum facilè aſſumunt ſi deaurentur, ita facilè quoq; fit aurea (ſi nimirum ſuperinjiciatur auro in cupellâ fluido) materia ſcilicet hæc fugax & volatilis inſtar aquilæ ad nubes ipſas evolat & ſolis radios in oculos immittit, uti doctè *cit. Meyerus in Symbol. aur. Menſ. p. 199.*

quia ſcilicet ſoli amicatur & ejus lumen diligit & aurum ex mercurio ortum eſt, cujus aquila hæc philoſophica eſt particeps, quare etiam inde aurum non ſaltem mathematicè & per contiguas partes cum ipſis miſcetur, ſed etiam prægreſsâ alteratione debitâ per partes continuas, inducto in extenſos poros dilatati auri fixo hocce ſpiritu, idq; eò fortius & nobilius quo ſæpius hæc aquila nidum ſuum involaverit, & denuò ev'olaverit. Bufo quid inde indicet etiam facilè conſtabit, Terram ſcilicet philoſophicā, ceu quæ volare neſcit ut naturæ fixæ & firmæ, cui veluti baſi & fundamento domus aureola ſuperædificatur, unde *Kunckelius Obſerv. Chym. p. 26.* Fixa & Volatilia non differunt niſi ratione conſiſtentiæ & prout plus vel minus terræ habent, & alibi, eò redigenda Terra in auro, quæ alba eſt & vitrum lacteum præbet, ut ſpirituali quodam modo ingreſſum obtineat & aliis quidquam communicare poſſit. Quare juxta *Grummettum de Nitro* ſeu *ſang. Nat.* alæ hujus aquilæ ſolius ſolem inſpicientis comburendæ ſunt & figendæ, Dianaq; noſtra candida ita in ſudorem diſponenda ut tandem penitus ſanguinea evadat. Ne verò fabuloſa hæc eſſe quis ſibi imaginatur, & doctrinam hanc ſine cognitione materiæ proximæ & cauſæ efficientis fundatam eſſe, en conteſtationem *Auctoris vetuſtiſſimi duelli Lapidis cum auro & mercurio vulgi*: Per Deum omnipotentem, nec non animæ meæ ſalutem notum facio Indagatoribus hujus artis excellentiſſimæ, ex fideli mente & commiſeratione diuturnæ inveſtigationis, quòd totum opus noſtrum ſit ſaltem ex una re & in ſe ipſo perficiatur, nec plus neceſſe habeat quam ſolutionem & reinſpiſſationem, idq; fieri debet ſine ullâ re alienâ ſicut glacies in ſicco vaſe ſuper ignem collocata, in calore aqua fit: ita etiam Lapis noſter non pluris indiget quàm auxilii artificis per ejus manualem operationem nec non ignis naturalis, per ſe ſolum enim hoc non poteſt quamvis æternum jaceret in terrâ, quocirca juvandus eſt, minimè tamen res peregrinas & contrarias ei adhibendo, ſed potius ut Frumentum in campis à Deo nobis datur nosq; id molere & pinſere opor-

tet ut panis fiat, ſic & hîc, Deus creavit nobis hoc æs quod tantùm recipimus, ejus corpus crudum & craſſum deſtruimus, nucleum bonum interiorem colligimus, ſuperfluum removemus & ex veneno medicinam paramus: Solutio ſcilicet fit in proprio ſanguine, dum extrahitur aqua à terrâ & iterum ſuper terram demittitur; ſicut enim, ait *Laurentius Ventura Venetus*, aqua non ſubitò ſed paulatim à terrâ aſcendit & ſecum animam extrahit, ita etiam non ſubitò ſed paulatim ſuper terram reducitur, quia non ſimul tota cum terrâ ſuâ coagulatur & deſiccatur ſed per partes, ita quòd aquæ qualitas magis magisq; per tempora diminuitur, quousq; tota deſiccetur, ut in pulverem convertatur. Quæ verò ab ejusmodi diruptione corporis ſeu terrenarum partium dilaceratione & diviſione phænomena emergant, vel ſola Plumbi calcinatio & vitrificatio monſtrat, dum ex atomorum inverſione & luminis reflexione modificatâ varii Colores conſpiciuntur; pariter namq; hoc in opere ſigna mortis & putrefactionis & vitæ ſeu reſurrectionis ſe produnt, illius quidem color niger, odor fœtidus & ſubtilitas pulveris, hujus verò color albus ad modum marmoris relucentis & ſalis albiſſimi, & odor ſuavis: Odor ſuavis, ait doctiſſimè in *Fortuit. Tollius p. 188.* inſtar aromatum Arabiæ felicis in hoc opere, à miſellis deſtillatoribus expectatur in aludelibus in quibus neſcio quas terras virgineas digerunt, ſed credant hi boni Viri, nunquam ſe reperturos hunc odorem quamdiu utentur vitris circulatoriis; circulatio hæc interna eſt in ipsâ materiâ & odor ſuavis veris Chymicis eſt abolita immundi Sulphuris corrodente malignitate depurati Mercurii Philoſophici vis penetrativa.

Alborem quod attinet, ne quid impoſſibile eſſe quis exiſtimet aurum fulvo colore ſuperbiens albâ veſte indui poſſe, teſtimonium adducemus tum *Doctiſſimi Georgii Hieronymi Welſchii Hecatoſt. Obſerv. Med. II. 74.* tum *Geſneri in Euonymo p. 221.* prior ait p. 45. Cùm multa ex argento medicamenta ad Epilepſiam vulgo celebrentur, nos heic ex auro quoq; argenteo

reddito ſive albificato reliquis omnibus præferendum remedium proferemus, eo candore quo olim *Joh. Udal. Rumlerus* à Carolo Weidmanno Poliatro Auguſtano Chemices peritiſſimo acceperat, ex capite ut vocant corvi nigri præparatum, ſic verò dicitur terra illa nigra quæ ab auro in primam ſuam materiam reducto, à ſublimatione in fundo fixa reſidet: non ignoramus noſtrâ adeo nuper ætate haud levem controverſiam de iſtâ metallorum in ſua principia & mercurium inprimis, reductione agitatam, nec iſthoc loco cenſuram interponimus, ſed liberè atteſtamur, Auctorem hujus medicamenti aurum non aliter quam addito hydrargyro ſolviſſe: Corpori ſic ſoluto, ut vocabat, deinde addebat corporis calcinati par pondus in vitro probè obturato nè quid expirare poſſet, igni cineritio committebat (aliter procedere potuiſſet, ſolùm in teſtilâ liquefaciendo) tam diu donec materia omnis, adſcenſu & deſcenſu frequenti ſublimata ad feces relapſa cum iisdem fixa remaneret in fundo nihilq; ulterius ad ſuperiora emitteret: Hanc terram ſive maſſam nigram caput Corvi philoſophicum dictum deinde ſic dealbare ſolebat; ſiccatam & calcinatam cum ſolutione propriâ denuò toties ſublimare pergebat, donec in fundo planè nivei coloris ſubſtitiſſet. Non eſt cur exponamus, notanter inquit, quid illâ fecerit in coloribus metallorum exaltandis. Hac ipsâ ad Epilepſiam in pulverem redacta cum ſucceſſu utebatur: planè eodem modo quo hodie Eſſentiam Lunæ ſiccam adhibent: ratio ſanè non repugnat, ſed etiam efficaciorem quam illa eſt, docere poteſt, nec hydrargyrum, ſi quid ejus reſtiterit in compoſito, taxari meretur, quia mercurio dulci ſimilis eſt, non aliter ſanè ac iſtud caput melanocoracis ſublimatione parato: Qui minore idcirco labore ſe expedire voluerit, mercurium dulcem cum aureo vellere Weidneriano aut aliâ quacunque ſolutione copulatum adhibeat, quod non ita pridem Celeberrimi Medici arcanum fuiſſe accepimus. Datur cum Syr. flor. pœon. primul. ver. & aquis antepilepticis. Huc ſpectat illud *Poterii Obſerv. Med. p. 67.* Magneſia Saturnina & Luna

terreſtris ſi ſudorifica reddantur, affectus cephalicos ut paralyſin etiam inveteratam facillimè expugnant, imò etiam albuginem oculorum nullis aliis remediis cedentem: aſſentit *Antonius de Abbatiâ Archipresbyter Epiſtolâ MS. de Transmut. Metallor.* Dico vobis, inquit, quod feci & credidi facere aurum & feci argentum album ſicut nix: quod habebat judicium auri in omni examinatione niſi in colore. Erudita ſunt notatuque digniſſima quæ apud *Geſnerum loco cit.* habentur: Diſſolutionem auri, quod eâ arte Chemicâ perfici poſſit, pleriq; affirmant; ac primò quidem nobis perſuadent, auctoritate & libris venerandæ antiquitatis, deinde verò oculari noſtri temporis Virorum celebrium inſpectione & operatione confirmant. In hanc ſententiam ſcribit Vir quidam eruditus & naturalis Philoſophiæ ſtudioſiſſimus ad *Geſnerum:* Fuerunt, inquit, apud me duo qui aurum puriſſimum ita tractarunt, macerando, deſtillando, putrefaciendo, ſolvendo, deſiccando ut in liquidiſſimum humorem redegerint; in eo opere occupati fuerunt ſeptimanas octodecim à nonâ Junii usq; ad decimam quintam Octobris, idq; tantâ diligentiâ egere ut nunquam eo tempore extinctus ſit planè ignis, eo tamen admodum lento uſi ſunt, in quo video præcipuè peccare noſtros Alchymiſtas; adfuere operi perpetuò, noctu vigilias partiti ſunt & vaſa & inſtrumenta pauca adhibuere: Quòd ſi quis Liquor auri potabilis benè præparati eſt, hoc modo præparari poſſe aut debere crediderim, ut ab his quibus ſpectator adfui, parabatur; atq; ut id credam, facit primum quòd aurum eo redigunt, ut ſuæ aquæ innatet, quaſi puriſſima nebula imbrifera: idem tranſit in recipientem lento igne & quod maximè ſum miratus tingit aureus iſte liquor colorem aureum reddens, chartam, lanam aliamve rem admotam, qui color ita penetrat, ut minima guttula aliquot folia in Pindaro meo Græco penetraret; præterea, quod etiam ipſum veræ reſolutionis indicium eſt, albus auri ſoluti color eſt. Noli autem mirari, ait ingeniosè *Tackius Chryſog. Miner. p. 29.* qualiter aurum coloris purpurei tandem ſub

al bo

colore appareat, ſæpius enim videre licet ex acidorum concurſu res purpurâ rubicundiores albeſcere notaturq; hoc apud Sendivogium Tr. de Sulphure, dum ex conflictu ſalis & ſulphuris loco ſanguinis vidit effluere aquam, ut Lac candidiſſimum & in magnum flumen creſcere ſicq; ex nemore nymphæ Veneris egredi Dianam, quæ tamen ulteriori dein coctione, ſulphure jam occultato paulatim poſtea emergente, in ruborem converſa fuit. Acidum hac in re maximas ſibi ſumere partes hincque Diſcipulos ad Piſtores relegandos eſſe ut fermenti notitiam ſibi adquirant, meritò expetit *Mœbius Præfat. Lumin. Mercurial.* bene enim *Kunckelius Obſerv. Chym. P. II. p. 25.* nequidquam aliud mercurio vulgari frenum injicere poſſe perſuaſum ſibi habet, quàm acidum, & alibi, Mercurius nequit ſubſiſtere aut figi niſi acidum aliquod & ſubtilis terra metallica ipſi opituletur. Sapienti ſatis. Huc facit quod vitrum quoddam mercuriale facilius liqueſcat quàm vitrum vulgare, & ſi diutius in igne moretur fuliginem quandam ſal ſcilicet acidum volatile floris inſtar emittere, indicio illud adhuc aliquid ſubſtantiæ humidæ volatilis in ſe habere, facilius enim liqueſcit, ob ſalis acidi copiam paucitatemq; terræ, quæ quia in vitro vulgari abundat difficilius id funditur; Quare etiam ſi cinis philoſophicus cum verâ calcinatione ad mundificationem deductus, careat fuſione & ingreſſione, videlicet ſi ſuper aliquod metallum projectus eſſet, illud nec tingere nec ingredi poſſet ob magnam ſiccitatem, fuſilis ille faciendus foret reddendo illi humiditatem mercurialem & plus de ſpiritu fixo mercuriali ipſi interponendo, ut terra metallica ſufficienter ſale temperetur imbibatur & per minima ipſi permiſceatur, cujus causâ & ſolidâ appoſitione materiæ ejus Gravitas reſultat: Doctiſſimè *Cramerus de Metallor. Transmut. C. II. §. 5.* ſicuti nullæ rerum virtutes ſpecificæ ſuppetunt niſi in ſpiritibus inſitis Verbo Dei jam in principio in certum fixitatis gradum ſeu quoddam centrum redactis, ita quoq; ſpiritus quò compactior eſt eò majores etiam reconditas collectasq; in unum virtutes habet, præ iis

longè excellentiſſimas & efficaciſſimas quæ in ſpiritu naturali elatero expanſo adhuc diſperſæ ideoq; diminutæ latent. Hinc ſi ſpiritus crudus lapidis calaminaris cupri rubedinem extendit in flavedinem Orichalci, ſpiritus fixi per artem exaltati firmiorem & fixiorem tincturam quoq; largientur & ſi fumus plumbi crudi ſulphureus velut in momento coagulat mercurium, eadem proportione fumus hîc ejusmodi ſi non ſit plumbeus ſed aureus, non crudus ſed coctus, non albus ſed rubeus, non volatilis ſed fixus, non ſulphureus ſed mercurialis juxta has differentias alterabit mercurium, ſcilicet in aurum, quod conſtat omnibus his proprietatibus. Eſt enim Tinctura corporalis ſpiritus & ſpirituale corpus, tertium quid ex volatili & fixo reſultans; nam per ſpiritum crudum, ait *Treviſan. in Epiſt.* Philoſophi ſpiritum digeſtum extraxerunt de corpore ſoluto & remanſit iis cinis ulterius diſſolvendus ac tandem ſubtilis ſubſtantia ſpiritualis corpora metallica penetrans & colorans, unde nullum dubium, quòd is qui corpus ad hoc perduxit quod efficiatur gummi permixtibile cæteris corporibus imperfectis invenerit maximum naturæ ſecretum, tum enim in Projectione pars una gummoſa ſalina alteram ſequetur, in poros metallorum dilatabat tantamq; unionem excitabit ut nunquam à ſe invicem ſeparari poſſint, & uti hæc medicina in metallis ſanguineam velut complexionem excitat, ita in corporibus Hominum dotes ſuas prævalentes non minùs demonſtrabit, unde *Denſtonius in Panſoph. Encheiret. §. 98.* Lux tam copioſa in metallis ac nullibi aliàs in corporibus ſublunaribus, ſi in motum concitari poſſet; ut idéam metallicam involveret & aliam evolveret, utpote ſalino-ſulphuream, abjectâ viſcoſitate aquæ, mirum quantum eſſet omnium animalium medicina. Et *§. 49.* In auro copioſa lux eſt & quidem ſubtiliſſimo ſulphure & ſole à terrâ unà cum aqueâ viſcoſitate invicem temperatis, inviſcata eſt, forâs prorumpere cupiens, ut ſolo ſui adſpectu ſolem cœleſtem imitetur, animam ſenſitivam confortet & recreet. Quid igitur ſi compages corporis totius ita diſponatur per artẽ ut particulæ

ticulæ auri poſſint ſe corporis humani particulis miſcere & ſic lux luci obviet, & deperditam ex corpore reſtauret & corroboret ad vegetatiorem motum faciendum, excrementisque expurgatis, ſperabimus, qualis ſit illa medicina.

[*Baſileâ A. 1690. d. 4. Maji Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO CXLVII.

D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

Tubuli in Hepatibus bubulis lapidei, ac oſſei.

SUb brumam ac ineunte Vere in boum jecoribus, & quidem vaſis eorum majoribus, *tubuli* reperiuntur *lapidei*, qui tunicis ramorum Venæ Cavæ & Venæ Portæ arctiſſimè adhærent, ita ut vix ac ne vix quidem ab iis divelli queant; tubuli hi cum propaginibus ſuis *Lapides Spongiæ* concavos, in Spongii marinis natos, fermè æmulantur; ſique illi integri ab Hepatis parenchymate ſeparenrur, uti A. MDCXC. m. Jan. ejus rei periculum feci, *Coralliorum marinorum ramulos* egregiè referunt. Probabile eſt *Tubulos* hos *lapideos* partim ex chylo tenaci, terreſtribus ac ſals-acidis particulis referto, maſſæ ſanguineæ immixto; partim ex aquis lapidificantibus, quibus noſtra Helvetia ſcatet, ac iis etiam boves ſitim ſuam ſedant, originem ſuam habere; tales etenim rivulos per prata manantes, margines alveorum ſuorum cruſtâ lapideâ obducere cernimus: imò & in Thermis atque Balneis nonnullis, lavacrorum contabulationes tophaceâ materiâ incruſtari ſæpè obſervamus.

Circa idem tempus, Vaſa Jecoris in alio Bove in oſſeam ſubſtantiam degeneràſſe mihi oſtenſum, quos *Tubulos oſſeos*, ſeu *Vaſa oſſea ramoſa* digna æſtimavi, quæ inter Naturæ rariora aſſervarentur. Venas autem has per ætatem oſſeam hanc duritiem

con-

contraxiſſe, veriſimile eſt, ſicuti quoque *os de Corde Cervi* dictum, in Cervis adultis progeneratur: arteria enim, quæ marginem cordis circa oſtia circumcingit, in ſummitate ſepti tractu temporis in oſſeam hanc induratur ſubſtantiam; quod & in Boum adultorum Cordibus quandoque evenit.

OBSERVATIO CXLVIII.

D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

Fringilla candida.

CORvi albi raritas apud antiquos in proverbium abiit: unde illud Juvenalis: *Corvo quoque rarior albo.* Corvum tamen hodierno die non amplius usque adeò raram eſſe avem, tam incolæ Islandiæ, quàm *Ephemerides Academiæ* LEOPOLDINÆ *Naturæ Curioſorum* paſſim teſtantur: ita memini me apud *Celſiſſimum Principem* MAURITIUM, Naſſoviæ Comitem, &c. in Comitatu Marcano, cùm per eum An. 1664. Berolino Cliviam tendiſſet, Corvum album vidiſſe, quem ob raritatem caveæ incluſum ſuper rheda ſecum vehere ſolebat. Fringillam autem candidam ſeu niveam, ein weiſſer Buchfinck / in terris avem inventu perraram eſſe mihi perſuaſum habeo, qualem A. M DC LXXXVIII. d. 18. Aug. obtinui, propè Tigurum captam. Digna proin & ea quæ *Ornitologiam* adaugeat & exornet.

SCHOLION.

FRingillam candidam Tiguri captam eſſe refert hîc Excellentiſſ. Dn. D. Wagnerus, idem de Paſſere hîc Baſileæ hoc anno contigiſſe non pigebit adducere, coloris enim albiſſimi Paſſerem ante paucas ſeptimanas Civis quidam venationi deditus ſclopeto percuſſit & circa hoſpitium ad Coronam vicinis, inter quos etiam Doctor Medicinæ erat, monſtravit.

[*Eman. König.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXLIX.

D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

Mineræ ferri, ſub diverſis figuris, Lapidum, Leguminum, Teſtaceorum marinorum, Fructuum exoticorum, atque Confectionum, ſpectabiles.

SUmmus rerum omnium Opifex, cuncta ſapientiſſimè movens, ſoloq́ue ineffabili nutu ſuô dirigens, providentiam atque majeſtatem ſuam multarum rerum mirabili varietate oſtendere, atque patefacere voluit. In *Regno Minerali* id cumprimis quoque apparet, ubi nativa pulchritudine ſua multa præclara exſurgunt, & remoto aulæo, terreſtri nempe cortice, quo quaſi obducta ſunt, ſpectatu digniſſima Naturæ opificia eſſe produnt, hominemq́ue in admirationem Creatoris ſui rapiunt. Talibus rarioribus Naturæ admirandis Helvetia noſtra haud planè eſt deſtituta, ſed ea in locis montanis ex ſpecubus ſubterraneis hinc inde in conſpectum proferuntur. Singulares quaſdam *Ferri mineras* nunc ſiſtere, operæ precium viſum eſt. Occurrunt autem *Mineræ ferreæ* admodum variæ, quas ad certas Claſſes referimus; & quidem

I. LAPIDES FERREI.

§. 1. Cornu Hammonis ferreum.

In Comitatu Sarunetano, Sargans / qui ſupremum dominium VII. Veterum Helvetiæ Civitatum agnoſcit, in monte Gunzen dicto, ferrifodinæ antiquiſſimæ & ampliſſimæ cum anfractuoſis ſuis mæandris, & conclavibus concameratis ſeu fornicibus, extant: ex his *Cornua Hammonis ferrea* quandoque eruuntur. *Cornu* hoc *Hammonis* non conſtat ex ferro fuſo, ſed ſub inſolita mineræ ferreæ figura in matrice ſua deliteſcit. *Vide*

Fig. XXX. Matrix hæc aperta & ſeparata partim elegantiſſimum & rariſſimum *Cornu Hammonis* in conſpectum dat, quod ſex ſuis circumvolutionibus eminentibus, in ſe revolutis, perpetuisque ſtriis & articulationibus quibus eſt dotatum, tam blanditur oculis quàm quod maximè: *Vide Fig. XXXI.* Partim verò ectypon ſive potiùs matrix interior ejusdem *Cornu Hammonis* in conſpectum cadit, quæ Cornu illud in cavitate ſua per lineamenta diſtinctè conſpiciendum præbet. *Vide Fig. XXXII.*

§. 2. Lapis Syriacus ſeu Judaicus ferreus.

Lapidum Judaicorum ſeu *Syriacorum* vulgò dictorum magna eſt differentia: aliquot ejus ſpecies Helvetia noſtra ſuppeditat. Ferreus autem, quem hîc exhibemus, figurâ ſuâ propè accedit ad fructum Pruni ſylveſtris, qui teres & ſtriis deſtitutus eſt. Hic in monte Legerio, ditionis Tigurinæ reperitur. *Vide Fig. XXXIII.*

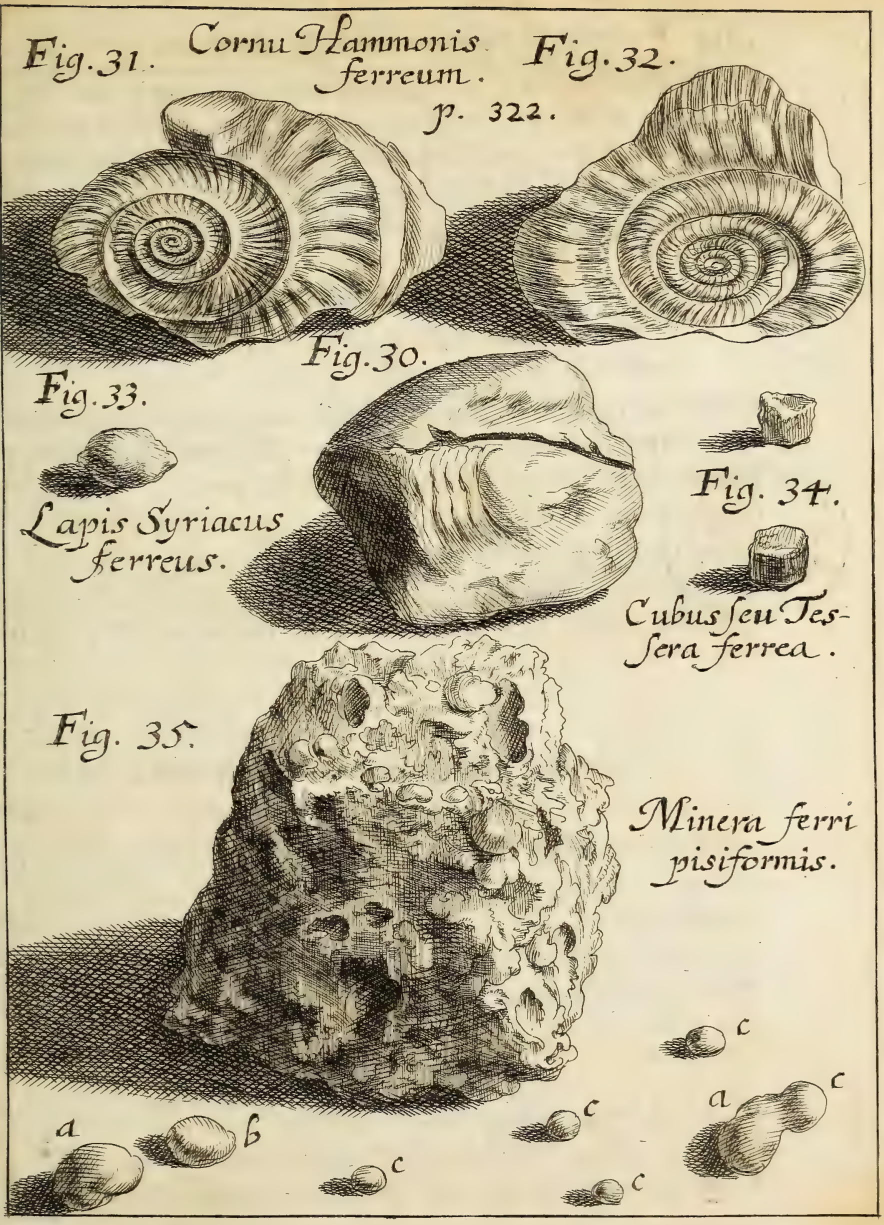
§. 3. Cubi, ſeu Teſſeræ parvæ ferreæ.

Ferri mineræ, ſub *Cuborum parvorum*, ſeu *Teſſerarum exiguarum* figura, idem Mons Legerius eſt fertilis. Cubi hi ſplendore fulgentes ex viſceribus minerarum ferri in monte illo deliteſcentibus in apricum proferuntur. *Vide Fig. XXXIV.*

II. LEGUMINA FERREA.

§. 4. Fabæ, Lupini & Piſa ferrea.

Alia ferri minera ad pagum Wellenwaar / infra Brugas, oppidum Argoviæ ad Arolam ſitum, ditionis Bernenſis, extat: ibi mons ex Ochra pallida conſtans, Mineram ferri piſiformem, ſive Globulos mineræ ferri, Bohn-Erz / vel Bohn-Eiſen copiosè in ſeſe continet, ita ut *Mons piſorum* verè appellari queat. *Vide Fig. XXXV.* Terra hæc ſublutea, friabilis, matrix eſt horum Piſorum: diverſæ autem ea ſunt figuræ; alia enim figuram *Fabarum*, *(a)* alia *Lupinorum* ac *Cicerum*, *(b)* alia *Piſorum majorum* ac *minorum* *(c)* figuram exhibent, colore ferrugineo. *Legumi-*

Fig. 31.
Cornu Hammonis ferreum.
Fig. 32.
p. 322.
Fig. 30.
Fig. 33.
Lapis Syriacus ferreus.
Fig. 34.
Cubus ſeu Teſ-ſera ferrea.
Fig. 35.
Minera ferri piſiformis.
a
b
c
c
a
c
c
c

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

na hæc *ferreæ* in Arolæ aquis lavantur, à terra ac ſabulo purgantur, quæ poſtmodum contuſa in uſtrina liquantur, in ferraria verò officina ferrum cuſile inde laboratur, ferrique laminæ inde conficiuntur. Talia *Piſa ferrea* etiam in Monte Legerio reperiuntur, in cujus occultis abditisque ſinubus atque intimis receſſibus effinguntur.

SCHOLION.

TAlis minera Martis circa Monaſterium Lucellenſe tribus milliaribus Baſileâ diſtante circa confinia Comitatûs Burgundiæ copiosè reperitur mihique allata eſt, unde ingens ferri copia habetur. Baſileam advehitur & quod de Monte Legerio diximus in Regno Miner. illum fermento martiali penitus imbutum eſſe, id non minus de his regionibus dici poteſt. Imo optandum foret, mineras vicinas Alſatiæ diu jam quieſcentes, denuo erui.

[*Eman. König.*]

III. TESTACEA MARINA FERREA.

§. 5. *Cochlea ſeſſilis ferrea.*

Minera hæc ferrea, ſub figura *Cochleæ ſeſſilis*, ſeu *planæ marinæ*, in ſe retortæ ac revolutæ inſtar buccinæ, ob raram ſuam ſpeciem, & ſingulare Naturæ opificium, etiam admiratione digna. Tales *Cochleas ferreas*, concinnè & affabrè elaboratas, jam commemoratus Mons Legerius quoque profert. *Vide Fig. XXXVI.*

§. 6. *Strombus ferreus.*

Ex Cochleis *Strombos ferreos*, parvos, elegantibus radiis inſignitos, idem Mons nobis ſuppeditat. Hoc Cochlearum genus non raritate minùs quàm venuſtate quoque eſt commendabile. *Vide Fig. XXXVII.*

IV. FRUCTUS EXOTICI.

§. 7. *Cubebæ ferreæ.*

Cubebæ hæ *ferreæ*, magnitudine, colore, figurâ atque petiolis Cubebas, exoticum fructum præſentant, quas Mons Legerius ex imis ſuis viſceribus nobis quoque ſubminiſtrat. *Vide Fig. XXXVIII.*

§. 8. *Piper rotundum ferreum.*

Pari modo *Piper rotundum nigrum ferreum criſpatum*, & figurâ & magnitudine ſua eſt commendabile: quòd ſi cum vero Pipere commiſceretur, ſoli oculi fucum detegere nequirent. Ejusdem Montis Legerii eſt incola. *Vide Fig. XXXIX.*

§. 9. *Anacardium ferreum.*

Minera hæc ferrea Fructum illum arboris exoticæ, Anacardium dictum, exquiſitiſſimè exhibet, quæ quoque Legerii eſt fœtus. *Vide Fig. XL.*

V. CONFECTIONES.

Tandem & *Bellaria* jam commemoratis ſubjungenda, & inter ea cumprimis ſpectabiles ſunt eæ Mineræ, quæ *Confectiones ſaccharatas*, ſeu *Saccharo incruſtatas* æmulantur; talia ſunt:

§. 10. *Confectiones Coriandri magni ferreæ.*

Globuli hi ferrei perelegantes *Confectiones Coriandri magni criſpati* æmuli, ſplendore ſuo coruſci atque nitidi ſunt, quos Natura ex ejusdem Montis ſacrario profert, & ſingulare ejus opificium exiſtunt. *Vide Fig. XLI.*

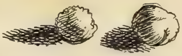
§. 11. *Confectiones Cinamomi ferreæ.*

Confectio hæc *Cinamomi ferrea*, ſub Martis minera apparens, ob ſingularem quoque ſuam figuram hîc meretur commendari, quam inter bellaria ſua Legerius itidem offert. *Vide Fig. XLII.*

§. 12. Glo-

Fig. 36. *Fig. 37.* *p. 323.* *Fig. 38. p. 324* *Fig. 39.*

Cochlea ſeſsilis ferrea. *Strombus ferreus.* *Cubebæ ferreæ.* *Piper rotundum ferreum.*

Fig. 40.

Fig. 44. p. 330.

Anacardium ferreum.

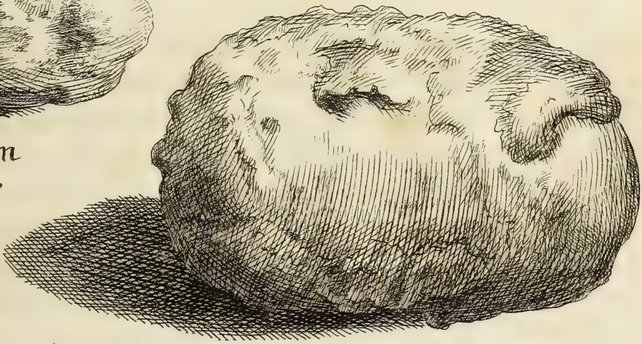
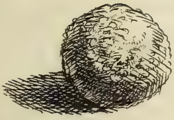

Fig. 41.

Fig. 43. p. 325.

Confectiones ferreæ.

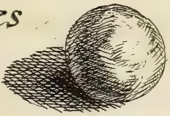
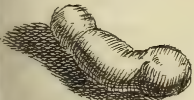
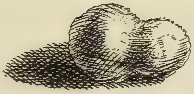
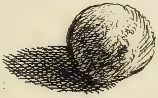

Fig. 42. *Fig. 41.* *Fig. 41.*

§. 12. *Globuli moſchati ferrei.*

Tandem Minera ferrea ſub *Globulorum moſchatorum* ſpecie, coronidem huic apparatui imponat, quam ſæpè jam commemoratus Legerius, Naturæ arcanorum promus condus, concedit. *Vide Fig. XLIII.*

SCHOLIUM.

QUòd ſi exquiſitè indagare velimus, quænam cauſa ſit compoſitionis horum Mineralium, ſeu quænam regula ſit tam multiplicis diverſitatis harum figurarum, quodnam agens materiam dirigat ac determinet, ut hoc vel illo, & non alio modo, tam ordinatè, tam diſtinctè, tam artificiosè mineralia hæc cum variis lineamentis ſuis producantur? Perardua ſanè, fateor, hæc eſt Quæſtio, & quæ multorum ingenia variè hactenus torſit. Nonnulli hîc ad *Animam Mundi*, per vaſtiſſimum Mundi, ne dicam totius Creaturarum Syſtematis ambitum extenſam & undique diffuſam, recurrent; alii ad decantatum *Mundi Spiritum*, effectuum omnium directorem, quem peſſimè ratione, judicio ac præmeditatione pollere fingunt; alii ad *Archeum Fabrum* ſeu *Architectum*, qui varias figuras formet, & cui etiam neſcio quam Mentem adſcribunt; alii ad *Formas* ſuas *ſubſtantiales*, qui præter verba & terminos Ontoſophicos ſeu Metaphyſicos nil aliud crepant, qui res naturales non explicant, ſed potiùs offuſcant.

Quòd ſi nobis conceſſum eſſet in reconditos meatus ſubterraneos nos conferre, varioſque materiæ terrenæ, ejuſque diverſiſſimorum corpuſculorum individuorum, denſiorum & ſubtiliorum, majorum & minorum, motus ſeu agitationes intueri poſſemus, à quibus cauſis externis ea agerentur, & qua ratione tandem diverſis his corpuſculis multifariàm agitatis quies induceretur, formæ quoque ejus externæ determinatio planiùs nobis pateret. Quandoquidem verò nobis tam beatis

 mini-

minimè contingat eſſe, ut varias has permutationes naturales exactè obſervare voleamus, cùm nobis ad arcana hæc patefacienda & revelanda loca nativa adeundi & penetrandi non conceditur facultas, neque etiam ſi hæc concederetur tam diu tam diverſis mutationibus & productionibus indagandis moram homines ducerent, ideo meris conjecturis inniti mens noſtra hactenus coacta fuit.

DEUS ſcil. Panſpermiam quandam per Globum Terraqueum diffudit, quam pro multijuga diverſitate ſuarum particularum, & ſoli natura determinavit: ſemina hæc in ſe peculiarem habent craſin ſeu texturam, quæ in eo conſiſtit, ut particulæ eorum minimæ ſeu corpuſcula certâ, ac ſibi tantùm propriâ figurâ conſtent, prout hoc imprimis in diverſis *Salibus*, eorum etiam micis, oculis patet; idem etiam videre eſt in nonnullis Lapidibus, ut in *Cryſtallo*, quæ in matrice ſua æque minimos hexäedros & cuſpidales lapillos, caput aciculæ æquantes, ac cryſtallos ſpithamæas, ejusdem figuræ, protrudit; item in *Belemnite*, cujus vel minimi lapilli, figuram ſuam pyramidatam habent; aliisque: ita quoque in corporibus mineralium, diverſæ illæ particulæ terreſtres, craſſæ, ſolidæ ac determinatæ, ab Igne ſubterraneo fluidæ redditæ, & pro majori vel minori acceſſione talium corpuſculorum terreſtrium ac ſolidorum in intima tellure ibi contentorum, diverſimodè agitatæ, tandem determinatam, ſuique generis figuram Mineræ obtinent, & per quietem, debitam quoque conſiſtentiam ſeu duritiem acquirunt. Plura verò his ſuperaddere nequeo, ac Naturæ hæc myſteria Oedipo vel Theſeo cuidam pleniùs & exactiùs diſcutienda relinquo.

Fig. XXX. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIV. XXXV. XXXVI. XXXVII. XXXVIII. XXXIX. XL. XLI. XLII. XLIII.

[A. 1690. d. 4. Maji Baſileâ Auguſtam Vind. miſſa.]

OBSERVATIO CL.
D. SAMUELIS LEDELII.
De
Perlis Luſato-Sileſiacis.

PLures inveniri margaritas in noſtrâ etiam Europâ declarant Ephemerides curioſorum, imprimis Dec. I. Ann. 2. obſerv. 228. cum ſcholio, item Ann. 3. ejusdem Decuriæ, obſerv. 36. ubi acutiſſimus p. m. Velſchius autumat, omni concharum & oſtreorum generi commune eſſe, certis temporibus margaritas ferre & ſiſtere. Adducit idem margaritas onychinas & margaritomantias Dec. I. Ann. 1. obſerv. 55. Tertio à Gorlicio lapide, circa oppidum Marglisſa, in fluvio Quiſſo (Queiß) frequenter inveniuntur conchæ margaritiferæ, quarum Perlæ candore, lævore, rotunditate & magnitudine ſingulari & laudabili conſpiciuntur. Id quod jam dudum obſervavit Schwenckfeld p. 178. von dem Hirſchbergiſchen warmen Bade. Par harum perlarum mercator loci Forſter, Lipſiæ Judæo vendidit pro quinque thaleris, & judæus dein bombaci dextrè involutas decem thalerorum pretio expoſuit. Teſtæ quæ perlas in ſe condunt, ſignatæ ſunt veluti linea exaltata, (*ſie zeigen auswarts einen erhobenen Strich*) & hoc putant certum ſignum præſentiæ perlarum, perfectæ & conſummatæ, licet non ſemper inde eruantur: conchæ autem quæ completas alunt perlas, præter hocce ſignum, hiatu id etiam demonſtrare, ſunt qui affirmant. Dolendum tamen quod plures conchæ corrumpuntur, & internecioni dantur absque utilitate. Etenim pueri dum circa tempus meſſis avenaceæ, quo maturæ judicantur, piſcationi perlarum inhiant, plures oſtreas contundunt, & à nemine in quærendo turbantur, ſed quicquid obviam fit, capiunt. Immaturæ quæ ſunt, partim fuſcedinem oſtendunt, partim alborem, aut alium obſcurum colorem, in-

terdum etiam humorem congelatum, ſanguini analogum. Si Judæi ars innotuiſſet, cujus illuſtris Dobrſensky meminit Dec. I. Ann. 2. obſervat. 183. hîc eſſet utiliter in uſum trahenda. Alius Margliſſenſis referebat, quod Lipſiæ ſermones miſcuerit cum aliquo, cui res fuerat cum perlarum notitia & mercimonia: hic dixerat, quod deberent in loco arenoſo Solis exponere calori oſtreas, non plenè elaboratas alentes perlas, & ſic fore, ut per apricationem matureſcerent. Eſſet certè non infructuoſus labor, ſi inſpectio hujus rei alicui gnaro committeretur. Memini me ut puerum cum aliis in ſuburbii Patriæ, Soræ, piſcina (den ſo genañten Sand-Teiche) multoties extraxiſſe iſtiusmodi oſtreas, & dein lapide comminuiſſe, ut videremus inhabitatorem. An autem perlas aluerint, noſtræ pueritiæ abſconditum erat, nec hucusque aliquis inquiſivit. Sic ubique benigniſſimi DEI benignam palpamus manum.

[Gorlicio Luſatorum d. 3. Maji 1690. Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO CLI.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

Raucedinis diuturnæ cauſa abdita.

INventum inauſpicatò in gutture calculum inflammationis authorem Dionyſ. Pomaret obſ. Riverio commun. 7. p. 684. obſervavit. Calculos in tonſillis & faucibus repertos deſcribunt Nicol. Florentin. ſermon. 5. tr. 9. c. 12. Joh. Langius l. 2. Epiſt. med. 57. p. 836. Scias, monet Ebnſina l. 3. fen. 9. c. 9. f. m. 254. a., quod quandoque accidit homini dolor perſeverans uno anno, aut duobus in gutture ejus, & ſignificat petroſam ſuperfluitatem in partibus gutturis. Tophaceam materiam thymum obſidentem notavit Frid. Hoffmann. Cardianaſtr. admir. p. 6. Calculum in extremis aſperæ arteriæ ramulis natum exhibet Remb. Dodonæus Exempl. med. obſ. 24. p. 52.

Vidit

Vidit ſæpe calculos tracheæ adhærentes, qui unciam ſemiſſem, & aliquando integram pendebant, ut dixiſſes totam tracheæ fiſtulam petrefactam Steph. Blancard. cent. 1. Anat. pract. obſ. 23. p. 59. Mortem denique à calculis aſperam arteriam obſidentibus & prementibus notavit Theod. Kerkring. obſ. anat. 27. p. 64. Ejusmodi calculos abditam diuturnæ Raucedinis aliquando eſſe cauſam, ſequens obſervatio ſuadet. Prætor quidam Stolbergenſis ultra annuum ſpatium gravi corripiebatur Raucedine. Cauſam ejus reputabat ſpiritum ſalis ammoniaci in non juſtæ quantitatis vehiculo aſſumtum. Poſt hujus namque deglutitionem oppidò Raucedinis ſenſit principium, ſibique poſtea ſemper videbatur capiti aſperæ arteriæ aliquid adhærere, quod eandem premeret & aggravaret. Variis incaſſum à me exhibitis medicamentis tandem tuſſi & ſcreatione aliquoties materiam tophaceam rejecit, indeque uſum vocis repetiit priſtinum. Unde verò iſti in gutture tophi? Podagricus erat, ideo tophaceam in lympha materiam nodis articulorum ſacram aſperæ arteriæ circulis & capiti adhæſiſſe, & à ſalivæ acore ſylveſtri coagulatam fuiſſe conjicio.

OBSERVATIO CLII.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

A menſium ſuppreſſione triduana ſternutatio.

RAucedinis cauſæ abditæ, triduanæ ſternutationis cauſam raram, & ſi rectè memini ab aliis non obſervatam ſubjungo. Ancilla Chemnicenſis menſium defectu laborabat. Quoties igitur tempus menſtruæ evacuationi dicatum appetebat per triduum & ultra continua affligebatur ſternutatione, ita ut neque potum, aut cibum, aut ſomnum commodè capere poſſet. Venæſectione inſtituta inqui-

inquietum ceſſabat malum, & Menſibus poſt ſumta Medicamenta ſtato tempore redeuntibus perfectè afflicta reſtituebatur. Unde iſta ſternutatio? Plethorica erat. Cur verò non per nares Hæmorrhagia concitata Menſes excrevit, quales obſervationes apud Obſervationum medicarum Scriptores paſſim obviæ? Vaporoſum forſan quid erat, & acre in ſanguine, quod narium membranam vellicabat internam, non ſanguis copia & mole vaſorum pandens oſcula. Sed & Veneris deſiderium & titillatio potuit huc ſuum conferre ſymbolum. Veneream namque fuiſſe eventus nuper docuit, quando extra conjugium impregnata filiolum peperit. Aphrodiſiacam ejusmodi ſternutationem Amatus cent. 4. cur. 4. notavit in quodam, qui conſpecta pulchra muliere fortiter ſternutabat, & non paucos poſt amplexus venereos perpetuò ſternutaſſe illuſtris Th. Bartholinus cent. 5. hiſt. anat. 99. p. 285. advertit. Contraria hæc noſtra eſt Hildani obſervationi cent. 3. obſ. 58. p. 243. qua ex immodica & violenta ſternutatione in vidua robuſta & plethorica profluvium Menſtruorum graviſſimum & periculoſiſſimum notavit.

OBSERVATIO CLIII.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

A calculo veſicæ involuntaria urinæ excretio.

CAlculum veſicæ involuntariam urinæ excretionem ciere poſſe, ut nullum dubium, ita ante biennium ſingulare exemplum in Pl. Reverendi Dn. M. Joh. Zacchæi Machts / Paſtoris propè Chemnicium Nicolaitani fideliſſimi, Amici mei integerrimi, filio adhuc unico annotavi. Erat quatuordecim annorum optimæ ſpei & probæ indolis puer. Hic à primis annis noctu in ſomno lectum perminxe-

minxerat, de die autem usque ad annum duodecimum urinam præter intentionem nunquam excreverat. Egerebat primò, quod calculoſis familiare, urinam mucoſam, poſt purulentam & aliquando ſanguineam cum pauco ſabulo. Cruentam excernens dolores in regione pubis ſentiebat lancinantes, qui cum cruore diſparebant, in renum verò regione, ſi paucos ante mortem dies excipias, nullos. Poſt obitum aperto corpore renem dextrum conſumtum animadverti, ſiniſtrum autem quadruplo naturali majorem ſcirrhoſum varicoſumque, ejusque pelvim, ureterem & vaſa admodum diſtenta, & purulenta materia, qualem copiosè cum urina quotidie ante excreverat, referta. Sabuli aut calculi in renibus nullum veſtigium. Veſica ſana & integra, cujus collo, quod propter dolores ibidem continuè ſubſiſtentes excretique puris copiam quilibet ulceratum ſibi perſuadebat, inhærebat Lapis, cujus figuram addidi, ℥ij. & ʒß. pendens. Memini me adhuc aliquot vidiſſe ægros, & inter hos non ita pridem Matronam nobilem, quorum veſica talem muccaginem aliquando, aliquando & pus & ſanguinem plorabat, quique involuntaria, non ſine inſigni dolore, mictione tentabantur, quorum miſeriæ indubius autor erat calculus, & pus cum cruore non à veſica ſed renibus profluebat.

Fig. XLIV.

[Chemnicio A. 1690. d. 6. Maji Noribergam miſſæ.]

OBSERVATIO CLIV.

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

De

Solano racemoſo tinctorio Americano.

PRopoſuit Excell. Dn. D. Rudolphus Jacobus Camerarius Obſ. XCVIII. Anni VI. Decuriæ II. Miſcell. Curioſ. dubium quoddam circa Solanum racemoſum tinctorium Americanum, an videlicet baccæ ejus in Electuario notiſſimo, quod Confectionem Alkermes Officinæ vocant, granis Chermes tutò ſubſtitui poſſint? rationesque adducit, cur meritò in uſu medico ac culinario tàm diu ſuſpectæ eſſe debeant baccæ illæ, donec facultates earum penitius innoteſcant.

Utut autem nulla urgeat neceſſitas ut relictis longo uſu probatis granis Chermes, baccas modo dictas in uſum pharmaceuticum trahamus: attamen, quemadmodum utilitate ſua non caret, ſi, quas in hortis noſtris colimus, plantarum vires probè cognitas habeamus, quò eas, quæ facie ſuâ externâ ſpectantis oculos quidem delectant, noxiis tamen qualitatibus ſuis incautos facilè lædere poſſunt, ſecernere, & ab acceſſu facili amovere ſciamus: ita hæc quoque planta, quæ auguſtâ ſuâ ſpecie, quâ ex ſemine exiguo brevi ſaltim non in arborem excreſcit, racemorumque inſigni multitudine hortulanis ſeſe non leviter commendat, vel hoc nomine mereri omninò videtur, ut in vires ejus experiundo curioſius inquiratur, palamque fiat, an ea cum noxiis rejici, an vero cum innocuis, & ſi non medicamentosâ virtute pollentibus, ſaltim culinæ uſibus vel ob tincturam ſolam elegantiſſimam deſtinatis excoli digna ſit.

Cum itaque autumno nuper elapſo experimentum quodpiam circa fructus hujus plantæ inſtituendi occaſionem commo-

modam nactus ſim, non ingratum fore curioſis rerum talium ſpero, ſi quomodo illud ſucceſſerit brevibus referam.

Succreverat æſtate anni proximè elapſi 1689. in horto amiciſſimi Domini Collegæ D. Burgii, ex ſeminibus Vere Anni 1688. terræ commiſſis ſolanum dictum tàm lætè, ut & viri ſtaturam cacumine ſuo multum ſuperaret, & arborem caulis firmitudine, ramorumque multitudine egregiè mentiretur, tantâ racemorum multitudine luxurians, ut, ſi quidem per climatis noſtri temperiem licitum fuiſſet, largam domino ſuo meſſem promitteret. Quamvis vero nocturni frigoris inclementia maturitatem magnam partem anteverteret, non paucos tamen racemos baccis nigerrimis nitentes, ſuccoque pulpoſo turgentes, colligere licuit. Harum partem cum mihi benevolè conceſſiſſet poſſeſſor, in id animum intendi, ut omne quod nactus eram, ad experimenta nonnulla impenderem.

Exhibui itaque cani ſemeſtri baccam hujus plantæ contritam in juſculo, quod colore pulcherrimo ſanguineo tingebat; ſed utut famelicus eſſet, atque ſemel iterumque illud deguſtaret, nunquam tamen eum, ut ſorberet, adigere potui. Rem itaque aliâ viâ aggreſſurus, ſuccum omnem ex baccis per linteum expreſſi, reſidua ſemina cum folliculis affusâ aquâ elui, hancque, utpotè ſaturatiſſimè tinctam, ſucco expreſſo affudi, eumque calore moderato lentè inſpiſſavi ut commodè pilulæ inde formari poſſent.

Interea eidem cani primâ vice ſeminis mundati integri Scrupulum unum cum micâ panis commixtum exhibui, nullo, quantum animadvertere potui, inde ſecuto incommodo. Poſt paucos interjectos dies ejusdem ſeminis, contuſi tamen, ſcrupulum integrum pani immiſcui, canique vorandum dedi, qui unum alterumque bolum quidem promtè deglutiit, mox tamen pharmaco infectum panem ſentiens, quod reliquum erat, non niſi ægrè ſibi ingeri paſſus eſt. Triſtior hâc die aliquantò viſus eſt, nec prandii tempore cibum appetiit: cœnanti mihi tamen rurſus alacer adfuit, & porrectas buccel-

las avidè voravit. Uno alteroque rurſum elapſo die dimidiam Drachmam ſeminis dicti contuſi cum panis micâ ſufficiente ſubegi, caniq́ue porrexi, qui ſtatim ac eam odoravit, ſe ſubducere tentavit, ingratum ſibi jentaculum averſatus: nihilominus reluctanti omnem ſucceſſivè ingeſſi, ac ut deglutiret ipſum coëgi; mox panis ſinceri fruſtum porrexi, quod tandem purum ſentiens, ſumſit & devoravit: poſt horæ vero ſemiſſem inquietior factus, hinc inde diſcurrendo & mutato ſubinde decubitu, malè ſe habere teſtatus eſt; tandem horâ circiter elapsâ, ter vomens panem omnem cum pituitæ ſeu muci albi copiâ rejecit, totumq́ue diem triſtior in cubili ſuo delituit, nec ante diem ſequentem quicquam comedit. Eadem ſymptomata ſequentibus diebus idem ſeminis contuſi præbium ſecundâ ac tertiâ vice exhibitum produxit; & fortaſſis largior doſis graviora concitaſſet, niſi potius ſucci quàm ſeminis cauſsâ experimentum cepiſſem.

Poſtquam ergo ſatis inſpiſſatus fuit ſuccus ille baccarum phœniceus, eidem cani grana ejusdem duo primùm; deinde quinque exhibui: aliâ vice ſcrupulum dimidium; rurſus aliâ integrum; tandemq́ue Drachmam dimidiam, modò cum pane, modò cum carne crudâ, eſurienti ingeſſi; (non enim niſi coactus deglutivit, quicquid tincturâ hâc infectum olfecit;) nunquam autem vel leviſſimam alterationem exinde, quantum obſervare potui, ſenſit; ſed potius alacer ac hilaris, more conſueto, fuit, cibumq́ue avidè voravit, excrementis etiam non niſi colore, (ferè enim nigricabant,) â ſtatu naturali recedentibus.

Non licuit hâc vice ulterius tentando progredi, ob ſucci defectum: animum tamen hoc ipſum experimentum & mihi, & fortaſſis etiam aliis, addet, ut confidentius pergamus, & ad humanum quoque genus idem transferamus.

Non equidem neſcio, dari vegetabilia quædam, quæ uni animalium ſpeciei toxicum ſunt, alii vero nullo modo nocent; quale quid de helleboro â coturnicibus, & cicutâ â ſturnis impunè

punè veſci ſolitis, homini vero maximè noxiis, *Alexander Aphrodiſæus*, citante *Sennerto Libr. VI. Med. Pract. part. VII. c. 21.* perhibet: Nec ſolùm, Dioſcoride teſte, vulpes; ſed, iteratâ aliquoties noſtrâ experientiâ, gallinæ amygdalis amaris necantur, primùm id obſervante deſideratiſſimo noſtro *Vollgnadio Miſc. Cur. Dec. I. Ann. VIII. Obſerv. 99.* quas tamen homines innoxiè edimus. Vix tamen in hunc cenſum referendam eſſe noſtram hanc plantam arbitror; ſiquidem coturnices & ſturni illis proprio naturæ inſtinctu veſcuntur, noſtræ vero ſuccus non niſi manu cogente cani ingeri potuit: amygdalæ amaræ gallinas vi adſtrictoriâ manifeſtâ jugulant; hic noſter ſuccus nullâ tali manifeſtâ qualitate pollere hactenus deprehenſus eſt. Cum itaque unum alterumque ejus granum ſat largam liquoris copiam gratiſſimo colore inficiat, adeoque idem ſufficienter dilatari poſſit; minore cum periculo, ſi cautè & debitâ cum attentione id fiat, eundem homini propinari poſſe arbitror, quem canis concentratiſſimum in tantâ copiâ ſine noxâ ſæpius optimè tulit.

OBSERVATIO CLV.

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

De

Radii & cubiti prope carpum utriusque manus mira intumeſcentia à ſcabie malè curata.

VIr juvenis, poſtquam opificii, cui ſe addixerat, exercendi gratiâ varias Germaniæ utriusque provincias peragraverat, Hamburgi aliquamdiu ſubſtitit, illincque in Daniam trajiciens Hafniæ per menſes aliquot commoratus, ob aërem victusque rationem mutatam, ſcabiem, ut fieri aſſolet, contraxit, quam tamen parvi pendens

nec

nec diætâ nec medicamentis abigere allaboravit. Poſtquam vero relictâ Daniâ Regiomontium Boruſſiæ venit, ibique moleſtiſſimo pruritu nimium divexaretur, ſanieique manantis ſpurcitie & ſibi & aliis nauſeam crearet, neſcio cujus ſuaſu, neglectâ curâ methodicâ, externis litibus eam curare tentavit, tandemque, licet ægrè, cutim ulceroſam perſanavit. In vulgus medicorum notum eſt, quas ſæpè tragœdias ejusmodi curæ excitare ſoleant, quodque non raro, curatâ hâc ratione cuticulâ, viſceribus principalioribus labes peſſima imprimatur, & nonnunquam mors præpropera acceleretur. Sic febrem acutam cum ſubſequente tumore brachii maximo â retrò pulsâ ſcabie ortam narrat *Obſervatio 77. Anni VIII. Dec. I. Miſcell. Curios*: vertiginem, appetitum dejectum, laſſitudinem maximam, *Gabelchoverus Curat. & Obſervat. Medicin. Cent. II. Curat. 42. p. 61.* epilepſiam & palpitationem brachii dextri *Schenckius Obſervationum Lib. I. fol. 120.* ſpirandi difficultatem, pleuritin ſpuriam, & ſputum ſanguinis *Binningerus Cent. V. Obſ. 88. p. 602.* tumorem totius corporis cum ſpiritu ſublimi *Hæchſtetterus Obſervationum Decade III. Obſ. 7. Schol. p. m. 248.* dolores pectoris & nothas pleuritides *Sennertus Pract. Med. Lib. II part. 3. cap. 6. p. 380.* Convulſiones lethales *Miſcell. Cur. Med. Decur. II. Ann. I. Obſ. 35. & Ann. V. Obſ. 224. Hæchſtetterus Dec. VIII. Obſ. 8.* inſaniam & mortem *Amatus Luſitanus Centur. II. Curat. 33.* febres lethales *idem ibid.* Nosque ipſi vidimus Jenæ Studioſum ex ſcabie per inunctionem intempeſtivam retropulsâ hæmoptoicum primùm, hinc phthiſicum, ac trimeſtri elapſo mortuum.

Nil tale quidem noſtro huic tunc temporis accidit; ſed aliquandiu ſine moleſtiâ ſanus vivere ſibi viſus eſt: aliquot tamen menſibus poſt Uratislaviam reverſus, dolorem in carpi articulatione brachii ſiniſtri per vices ſentire cœpit, hocque deinceps ingraveſcente animadvertit brachii partem iſtam, quâ oſſa radii & cubiti cum carpi oſſibus articulantur in tumorem durum ac digito prementi minimè cedentem attolli, huncque maximè

mè

mè circa radii appendicem in tantum augeri, ut, quando manum in pugnum cogebat, tumor iſte hanc ferè æquaret. Non multo poſt idem dolor tumorque ſimilis brachii quoque dextri partem eandem invaſit, hominemque dolor acerbiſſimus, ſtuporem quandoque brachio inducens, calente ſimul ac rubente tumore, noctu, aut ubi interdiu partes affectas aëri liberiori expoſuerat, ſæviens adeò excruciavit, ut propterea nec cibum cum appetitu capere, nec ſomno frui potuerit. Tentata ſunt ad ſopiendum dolorem varia â mulierculis ac medicaſtris ſuggeſta remedia incaſſum, ipſiusque famoſiſſimi Uromantæ ac Agyrtæ noſtratis nequicquam imploratum auxilium eſt. Tandem cum malum quotidie ingraveſceret, dolorque leviuſculus, majoris prodromus jam quoque genua tentans, graviora adhuc minaretur, ad me venit, utque, ſi quà poſſem, opem auxiliumque ferrem, obnixè rogavit.

Ego, circumſtantiis omnibus probe perpenſis, cruciatus hosce ab acribus humoribus, quos natura per cutim exturbare molita erat retropulſis, ac ob viſcerum conſtitutionem firmiorem ad remotiores corporis partes amandatis, ortum ſuum habere, miasmate ſcorbutico in Baltici maris littoribus contracto ſymbolam ſuam conferente, aſſerere nullus dubitavi: ſed quare hasce præcipuè ac primariò articulationes, cæteris hactenus intactis, agreſſi ſint, rationem nullam invenire potui. Suſpicatus equidem ſum, annon fortaſſis Patiens in pueritiâ ſuâ nodosâ illâ deformitate, quæ pueris rachiticis aut in hanc pronis, in extremis brachiis & juxta malleolos familiares eſſe ſolent, vulgoque noſtrati doppelte Glieder vocantur, laboraverit, unde partes illæ debilitatæ ad ſuſcipiendum vitioſum humorem præ aliis aptiores fuerint: ſed cum id ſe neſcire tùm ipſe Patiens, tùm ſanguine ipſi proximè juncti ſine hæſitatione faterentur, id ipſum nec ego certò affirmare auſus ſum.

Quicquid autem ſit, curam ego hâc ratione aggreſſus ſum, ut, primis viis evacuatis, ſanguinem, quâ venæ, cum maximè doleret, inſigniter turgebant, mitterem; hinc di-

geſtionum fermenta corrigerem, ut nutrimento laudabiliore affluente acriores maſſæ ſanguineæ particulæ demulcerentur, paullatimque à partibus affectis avocarentur, tandemque ubi illam ſufficienter prædiſpoſita fuerit, ſudore concitato nova ipſi craſis induceretur. Exhibui eum in finem, præſcriptâ prius conveniente diætâ, cùm varia præcipitantia Cinnabarinis mixta, tùm etiam tartarea & martialia in formâ tàm ſiccâ quàm liquidâ, quæ inter primas facilè ferebat Eſſentia martis tartariſata nigra, ex marte & tartaro mutuâ in invicem actione in ſyrupiformem offam redactis conveniente menſtruo extracta: tum quoque Eſſentiam ſummitatum pini antiſcorbuticam; nec non urgentibus doloribus Eſſentiam anodynam cum ſucco pomorum Borsdorff. per fermentationem factam. Externè applicui Decoctum ex nervinis & paregoricis pro fomentatione, impoſuique emplaſtrum ex oxycroceo cum gumm. carannæ & tacamahacæ compoſitum. Tandem per ſeptimanas tres Decocto ſudorifero ex lign. ſaſſafras & ſantal. citr. radic. ſarſaparill. & chinæ, herbisque nervinis antiſcorbuticis quotidie ſudorem in Laconico prolicui, quibus, divinâ affulgente benedictione, non ſolum dolor penitus abactus eſt; ſed & tumor ferè omnis diſcuſſus, ægerque paulo poſt, autumno jam adulto, trium ſeptimanarum itinere peracto, vegetus habitiorque multo, quàm abiens fuerat, domum reverſus eſt, ſanus ac ſine omni dolore in hunc usque diem vivens.

OBSER-

OBSERVATIO CLVI.

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

De

Eclipſi Solis, quæ contigit Uratislaviæ 1689. d. 3. 13. Septemb.

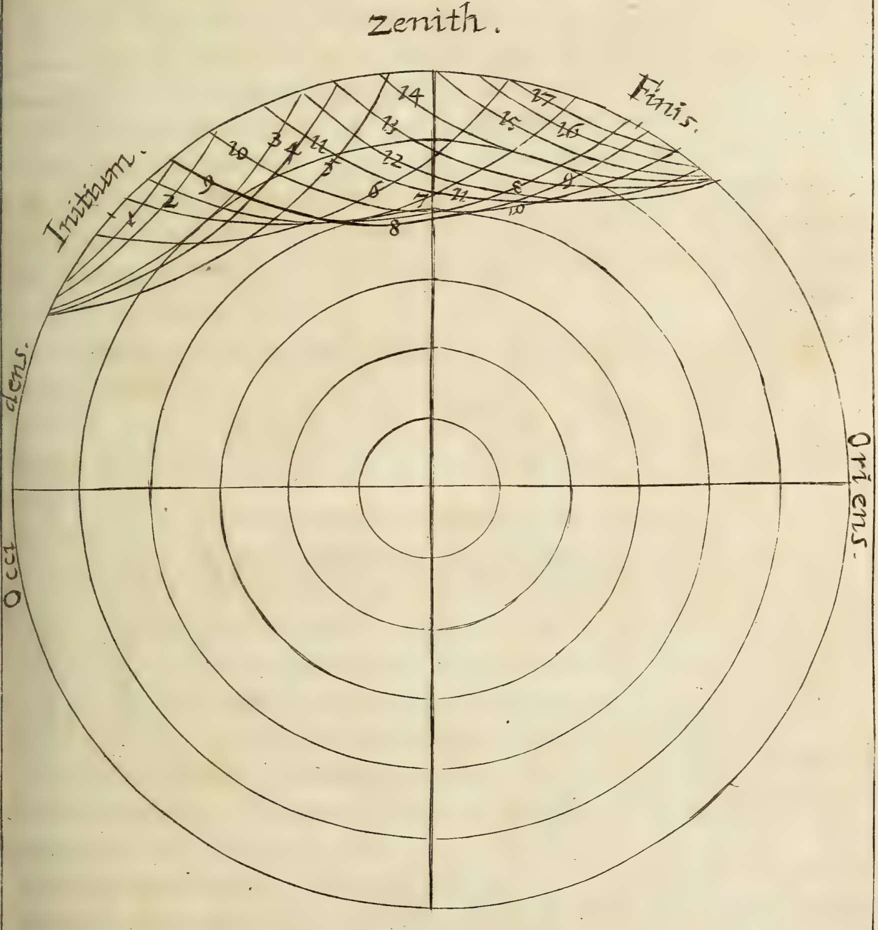
SUmmo ſemper cum animi prolubio, inter cœleſtia phænomena primum facile locum merentia, Solis Defectus â rerum uranicarum amatoribus ac operum DEI admiratoribus & Aſtronomis non ſaltim ſpectantur & obſervantur, ſed & ab aliis notati & obſervati avidè excipiuntur & leguntur. Horum in gratiam præſentem quoque Obſervationem, quamvis rudior ſit, ac debitâ cum ἀκριβείᾳ tum ob inſtrumentorum curtam nimis ſupellectilem, tum ob periti ſocii defectum, non facta, communicare nullus vereor, ſpe certâ fretus, benignè eam â talium æſtimatoribus exceptum iri.

Ordo Phaſ.	Quantitas Phaſium	Tempus æſtimat.	Altitudines ſolis.	Tempus correctũ	Animadvertenda.
		H ′ ″	O ′	H ′ ″	
		4 21 0		4 27 20	Nihil adhuc dũ in Sole,
	Initium	4 24 0		4 30 20	Luna intrabat
1	¼ Dig. ÷	4 27 30		4 33 50	in diſcum ſolis
2	½ Dig.	4 31 0		4 37 20	in quadrante
3	1 Dig.	4 36 10		4 42 30	Occidentali ſu-
4	1¼ Dig.	4 38 40		4 45 0	periore circa gr.
5	1½ Dig.	4 43 0		4 49 20	50. â Zenith in
6	1¾ Dig.	4 49 40		4 56 0	tabulâ Obſerva-
7	2 Dig.	4 55 30		5 1 50	toriâ.
		5 1 30	10 47	5 7 50	
8	2⅙ Dig.	5 3 0		5 9 20	
		5 5 10	10 19	5 11 30	
9	2 Dig. +	5 9 20		5 15 40	
10	2 Dig.	5 15 50		5 22 10	Cornua ſolis ſurſum rectâ ſpe-
11	1¾ Dig.	5 22 30		5 24 50	ctantia, utrinq;
12	1½ Dig.	5 25 0		5 31 20	æqualiter â pun-
13	1¼ Dig.	5 29 10		5 35 30	cto verticali Di-
14	1 Dig.	5 32 45		5 39 5	ſci ſolaris diſtabant.
15	O¾ Dig.	5 34 0		5 40 20	Occidentale Solis cornu in ipsâ
16	½ Dig.	5 36 40		5 43 0	verticali lineâ
17	¼ Dig.	5 38 20		5 44 40	exiſtebat.
	Finis	5 40 30		5 46 50	Lunæ ultimum
		5 47 10	3 30	5 53 30	veſtigium in Diſco ſolis compa-
		6 11 0	Occaſ. ☉is	6 17 20	rebat circa gr. 25 â Zenith verſus Ortum in tabulâ Obſervatoriâ.

Præ-

Typus Fig: 45 p. 340.

ECLIPSIS SOLARIS Die $\frac{13}{3}$ Septemb: 1689. observatæ Vratislaviæ.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Præterea notavi, quod poſtquam medium ſupergreſſa eſſet Eclipſis, jamq; rurſus decreſcere inciperet, aliquandiu quaſi immota hæſerit, & per plura temporis minuta duos digitos æquare viſa ſit, promotis interim cornubus ſenſim ab occidente in orientem in tabulâ obſervatoriâ; Luna quoq; in primis & ultimis phaſibus notabiliter minor viſa eſt, h.e. pars obſcurata ſegmentum fuit minoris circuli, quàm circa medium Eclipſis exſtitit; quod tamen ob rationes opticas contigiſſe puto. Hancq; ob rationem Phaſes omnes in adjecto typo eâ diametro (quam tamen ob eandem rationem in tam parvâ Eclipſi juſto adhuc minorem fuiſſe autumo,) deſcripſi, quam Phaſis ſexta, tribus punctis, ut potui ſolus, notata, nec non diſtantia Cornuum ſive chorda in Duodecimâ circino capta, exhibuit.

Fig. XLV.

[*Uratislaviâ Noribergam 11. d. Maji miſſæ.*]

OBSERVATIO CLVII.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

De

Muſculo vomitu rejecto.

HOminem inde etiam nomen Microcoſmi accepiſſe quidam ſuſpicantur, quod, quæ Macrocoſmo inſunt, non raro in eodem deprehendantur. Lumbricorum & Aſcaridum patria ſunt Inteſtina, pediculorum caput, & in Phtiriaſi totum corpus, alias partes alia ſibi vendicant inſecta. Cimices in fœminæ calvaria intra mennynges natos vidit Corn. Gemma lib. 2. Coſmocrit. c. 4. p. 241. Scorpiones in homine naſci poſſe aſtruit P.I. Faber l. 3. Panchym. c. 2. p. 470. quos & ex crebro, ut putat, ocymi olfactu in Itali cerebro genitos recenſuit Hollerius l. 1. de morb. int. c. 1. p. 3., depinxit Paræus l. 19. c. 3. p. 474. Vermem bombyci ſimilem puella quædam per nares rejecit teſte Hertodio Dec. I. M. C.

Obſ. 147. p. 343. Bruchum ſiliquæ carneæ incluſum vomitu quidam, ſcarabæum alius apud Foreſtũ l. 18. obſ. med. 19. p. 161. De vomitu rejectis araneis Borellus cent. 3. obſ. 19 p. 212., de Erucis Phil. Jac. Schönfelder / l. 1. hiſt. 2. p. 6., quas & è locellis fœminæ prodiiſſe ſcripſit Solenander ſ. 5. Conſil. med. 14. p. 488. & ex auribus & inteſtinis Phil. Salmuth cent. 2. obſ. 39. p. 77. & obſ. 51. p. 87. De ſerpentibus, viperis, lacertis, ſalamandris, hirudinibus, buſonibus, ranis per ſuperius & inferius guttur excretis hiſtorias offerre ſuperſedeo, cum quod res notiſſima ſit, tum quod locus eorundem natalis corpus noſtrum non reputetur à multis, eò quod ſperma eorundem hauſtum, aut ipſa animalcula adhuc teneriora cum aqua, aut per ſe dormientibus per os apertum in ventriculi cavitatem ſubire potuerint. Cæterum Millepedes cum urina emiſſos narrat iterum Salmuth c. 1. obſ. 49. p. 32. Olig. Jacobæus ap. Th. Bartholin. V. 5. Act. Hafn. obſ. 105. p. 476., cum crepitu ventris Kozak l. 2. de Hæmorrhag. c. 6. p 491. ſcarabæi ſolares è figuli alvo prodierunt ap. Timæum à Güldenklee l. 3. Caſ. med. 20. p. 170. Limaces etiam apud Binning. cent. 5. obſ. med. 63. p. 563. & Henr. ab Heer obſ. 13. p. 173. Philoxenus, allegante Franciſco Peccetio l. 1. Chirurg. c. 25. p. 127. dixit, ſe aliquando reperiſſe in Atheromatum humore animalia culicibus & parvis muſcis ſimilia. Sed & Neptuniis regnis dicata pecora in humano corpore aliquando fluctuare, ſcimus. De anguilla è Corn. Gemma l. 2. Coſmocrit. c. 2. p. 75. & c. 4. p. 200. & 215. res nota, de fundulo vomitu rejecto Segeri obſervatio Dec. I. M. C. A. 3. obſ. 227. p. 415. legi meretur. De verme cancro ſimili evolvatur Rhodius cent. 3. obſ. 66. p. 156. Sed nec deſunt animalia terreſtria alia perfecta multis vocata. Legimus catos & muſtelas in hominis ſtomacho prognatas, item anſeres in utero cujusdam fœminæ generatos ſcribit Hirnhaim Typh. gen. human. c. 9. n. 5. p. 101. Quandam muſtelam viventem vomitu exturbaſſe ex Ariſtotele non nemo narrat, locum tamen non addens, nec fortè reperiet, ſi rectè memini, quiſpiam. Forſan legit, muſtelam ore parere,

Ariſto-

Ariſtotelem tradidiſſe, ſed id quoq; falsò. Nusquam enim in Ariſtotele hoc quispiam inveniet, benè verò l. 3. de Gen. animal. c. 6. advertet curioſus Ariſtotelem id inter errores recenſere. Præterea cati ex ore mulieris prognati ſceleton monſtravit D. Valentino Andreæ Möllenbroccio, & Joh. Fried. Bilgero Medicus Freibergenſis D. Tobias Matthæi, qui iisdem narravit, ſibi fuiſſe anſerculum vivum ex utero mulieris cujusdam progreſſum, quem Dresdam Sereniſſimo Electori Saxoniæ miſerat. Vid. Dec. I. M. C. Ann. I. obſ. 109. p. 251. Catulos duos albos, vivos, repentes, & nondum videntes Sartor Hannoveranus A. 1580, evomuit, quod ex Meibomio Cynographiæ ſuæ inſeruit ſ. 1. c. 3. §. 58. p. 66. Noſter Paullinius. Add. Zeiler. cent. 3. Epiſt. 92. p. m. 860. Camerar. cent. 3. n. 63. p. m. 1560. De fœtu canino per alvum excreto Carol. Rayer. Dec. I. M. C. A. 8. Obſ. 58. p. 98. Cum Anno 1687. apud nos fama percrebuiſſet, Juſtinam Michaëlis Schüppels in pago Claſſenbach uxorem, Murem vivum evomuiſſe, illicò ad Juſtitiæ Præfectum illius loci famam detuli, & petii, ut me præſente in hujus caſus certitudinem inquireret. Aſſurgebat Vir juris peritiſſimus, mihiq; Amicus, in cujus & meâ præſentiâ prædicta Juſtina ſanctè affirmavit: ſe ſanam feſto Aſcenſionis Dominicæ matutina Sacra adiiſſe, iisq; peractis ſitim ingentem ſenſiſſe. Sumto prandio, hora 4. pomeridiana horrore percutitur, quem inſequuntur nauſea, & enormia ventris tormina, & hæc vomitus aliquot, donec tandem magno conatu muſculum vivum, ſed depilem vomitu expulit. Vixit muſculus tumido abdomine horas xxviij. & tandem urina excreta moritur. Deferre juſſit inſolitum hunc ventriculi partum, ad in vicinia habitantem Ruſticum Medicaſtrum, qui egregiam & lepidam, ſi Diis placet, rationem protulit: Sie hätte etwan ſolchen (Mäuſe) Schmauch mit hinein geſoffen/ muſculumq; in fimeto abſcondit. Durarunt poſt excretum hoc animalculum per aliquot dies adhuc ventris tormina, ita ut quoties ſe erigeret, lipothymia corriperetur, tandem, remanente levi ſaltem ventriculi nauſea, convaluit.

Rara

Rara putabitur multis hæc obſervatio, ſed huic gemellas obſervationum Scriptores literis mandarunt. Vidit in quadam obſeſſa puella Dæmonem ſub ſumma cute muris figura variè diſcurrentem Peucerus d. divinat. gener. p. m. 258. Sed hæc hiſtoria ſcopum noſtrum non ferit, uti nec illa quando Platerus tr. 3. Med. Prax. l. 2. c. 16. p. 1023. in ſinum uteri murem aliquousque penetraſſe ſibi relatum narrat. Animalcula muribus ſive ſoricibus ſimilia è mulieris corpore exemta recenſet Lemnius l. 2. de occult. nat. mir. c. 40. p. 237. Quinq; mures à muliere uno partu excluſos memorat Salmuth cent. 1. obſ. 62. p. 40. Mures aliquoties edidiſſe fœminam Borellus cent. 3. obſ. 73. p. 254. & cent. 4. obſ. 100. p. 253. collegit & allegat quædam Caſp. à Rejes Camp. Elys. qu. 36. p. 432. Muris domeſtici à muliere non ſine maximo conatu & dolore cum fecibus alvinis anno 1662. d. 25. Maj. excreti hiſtoriam notavit Noſter Bauſchius Schediaſm. d. cærul. proëm. p. 23. Quis jam generationis modum, quo in corpore humano proveniunt ejusmodi animalia, explicabit? Generationis æquivocæ, aut, ut eandem vocabat tr. Imago ferment. imprægn. maſſam ſem. n. 30. p. 92. anomalæ Patroni in & è ſinu putredinis eadem generari & naſci profitentur. Et hæc eſt Ariſtotelicorum ſententia, quam etiam ex Chymicis ſequi videtur Baſilius Valentin. de L. P. Clav. 8. p. m. 96. Mures autem è putredine limi & aquæ Niloticæ facilè provenire jam olim Plinius l. 9. c. 58. ſcripſit. Ex boum ſtercore mures natos teſte Kirchero l. 12. M. S. ſ. 1. c. 10. p. 372. Scaliger in Theophraſt. ſe obſervaſſe ſcripſit. Et ex hoc & ſale marino murium proventum in navibus quidam derivant. Vid. Rejes qu. 41. n. 15. p. 499. Quisquiliis eosdem ortum ſuum debere aliquando le Grand p. 8. Hiſt. nat. art. 1. n. 2. p. 353. autor eſt. Et quid experimento Helmontiano c. l. n. 9. clarius, ubi è frumento & induſio ſordido putrefactis mures non quidem parvulos, aut lactantes, nec minutulos aut abortivos, ſed prorſus formatos exilire tradidit. Hanc ipſam verò generationem anomalam cum averſentur & rideant moderni, quibusve

busve magnus non eſt Ariſtoteles, pro quo totis viribus ſed parum feliciter pugnavit Licetus, omnia generabilia ex ſuis ſeminibus & ovis prodire, rigidè decreverunt. Et ſanè illud Decretum quamvis & Naturæ & veritati ſatis conforme videatur, tale tamen non eſt, ut multis non prematur difficultatibus. Dicunt ab Inſectis ovula fructibus, etiam eorum floribus, ſaccharo, Conditis, pultibus, lacti, caſeo, pani & carni inſinuari, quæ ingeſta â calore noſtro foventur, & animalcula ſive vermes ex iisdem excluduntur. Sed cur non iſta ſemina maſticatione, ciborum in ventriculo & inteſtinis diſſolutione, variaq; alteratione peſſundantur, visq; πλαστικὴ & Idea in illis latens alteratur & perit? Cur non tanquam heterogenea unà cum excrementis aut ovula dicta, aut eorum producta ex Inteſtinis exturbantur? Unde, ut hoc addam, & ex qua inſectorum ſpecie Lumbrici inteſtinales teretes? an ex lumbricorum terreſtrium ovis deglutitis? ſed nec hi illa ingerendis commodè miſcere poſſunt, nec terræ qui debent hoſpitium inteſtinalium formam & figuram obtinent. Nec inſecta, qualia muſcæ, ovo è quo lumbrici excludi poſſint exponendo à Natura deſtinata, multumq; à termitibus, & qui in Pomis, Pyris, & aliis fructibus naſcuntur, vermibus, figura & magnitudine diſtant. Joachimi Vorſtii, aut Fortii, prout Jonſtono Cl. 8. Thaumatogr. Nat. c. 24. art. 3. p. 375. appellatur, experimentum, quod lib. 6. de Inſect. c. 4. recitat Aldrovandus de verme corylino lacte nutrito & in ſerpentem mutato, quis non fabulam reputet, cum nullum animal deſtinatæ ſuæ figuræ & magnitudinis fines excedat. Nec lumbrici iſti poſt aliquot mutationes in Inſecta volatilia faceſſunt, & quamvis rationem, cur id non fiat, dare nitatur Steph. Blancard. Theatr. Eruc. in Append. p. 176., parum tamen ea ad rem facit. Quid ſi de cucurbitinis & lumbrico lato (an hi differant necne, non diſputo in cane olim cucurbitinos ſeparatos, perfectos, & à particulis lati multum diſtantes inveni, quod etiam Exc. noſter Harderus Apiar. obſ. 98. p. 370. obſervavit,) ſermo habeatur, quibus inſectis illi ſuam debebunt

 origi-

originem? Unde demum monſtroſi Vermes? quorum hiſtorias Wierus l. 3. de præſt. Dæmon. c. 15. p. m. 430, Fr. Ranchin. tr. de morb. pueror. ſ. 2. c. 6. p. 326. & 332. Helmont. de inject. mater. n. 6. p. 476. cum aliis pandunt. Quas cauſas agnoſcent in Embryonibus nondum natis inteſtinorum ſpiris inquilini vermiculi? Ranarum ſpermate deglutito ranas, in corpore animali excludi poſſe non inficior, cum amphibia ſint, de muſcarum autem & aliorum Inſectorum ovis, id, utut modò dicta non obſtent, affirmare non auſim, cum continua humiditas ejusmodi Inſectorum & Vermium generationi non faveat. Quis incautus cutem deglutiet ova ſerpentum membrana, ut monile, quo mulieres collum ornant, ſecundum Ariſtotelem l. 5. hiſt. anat. c. 35. aut ut coronæ precariæ, quod placuit Harveo Exerc. 3. de gener. anim. p. m. 9. connexa, & id jam olim Sebizius apud Gregor. Horſt. l. 1. Epiſt. med. ſ. 6. p. 412. monuit. Quomodo ova Murium malacoderma ingerendis miſcebuntur, illæſa à dentibus ventriculum ſubibunt? qui vaſa eorundem vaſis ventriculi combinabuntur? an ſecundina poſt partum à ventriculo concoquetur? aut quorſum abibit? Oſtracoderma tandem Anſerum & aliarum Avium ova, quæ gula deglutiet? quis ventriculus fovebit & excludet? Quis fabuloſo aut nimium credulo Phil. Salmutho fidem habebit fœtum per os fuiſſe rejectum? & ex his principiis concludet ovulum fœmininum maſculino ſemine imprægnatum eandem abſorbuiſſe? Si de lumbricis inteſtinorum regeras, eos ex ovulis in ovario aut utero excluſis, (prout ſunt, qui gravidos & viviparos lumbricos annotarunt, inter quos Amat. cent. 5, cur. 46. Salmut. cent. 3. obſ. 24. q. 122. Panarol. pent. 5. obſ. 15. p. 151. Borell. cent. 1. obſ. 89. p. 88. quod & olim Hippocrates l. 4. de morb. p. m. 71. de teretibus aſſeruit) aut ex ovulis expoſitis & muco inteſtinorum, ne cum excrementorum amurca egerantur, implicatis, provenire, unde primi generabunturne cum homine in ejus ſemine latentes? Reperiuntur præterea in brutis, v. g. canibus, & quod præterito autumno in porcis ex eſu glandium notavi. In ſtercore gallinarum & columbarum vermiculos animadvertit

Leuen-

Leuenhœck Anat. & contempl. Microſc. part. 2. pag. 20. & in Rana fœminina vermes ſimilis lumbricis infantum part. 1. p. 67. Sed nec illi in omnibus individuis nec ſemper reperiuntur. Ol. Borrichius Vol. IV. Act. Hafn. obſ. 54. p. 157. videbatur in lumbrico ſibi per ventrem beſtiolæ translucentem alias ſed minores videre, ſed aperto corpore fila illa albentia non vermes, ſed inteſtina eſſe deprehendebat. Et lumbricos in nobis absq; prolificatione contendit Helmont. tr. Sext. digeſt. alim. hum. n. 83. p. 180. Aſcarides autem parere ova non inficiatur, quod cur aſſerat, hariolo opus eſt. De ovulis in aëre volitantibus inviſibilibus, de quibus Theod. Craan. Diſſ. de Hom. c. 10. p. 83. & Cetis ſive balænimorphis animalibus in rubro oceano microcoſmico notantibus Borellianis cent. 3. obſ. med. 4. p. 198. Paracelſi præterea, Helmontii & Carteſianorum, quomodo è putri primò ſemen, & ex hoc verminoſa progenies educatur, lib. 3. de Mirac. Mort. Tit. 1. & Oolog. Curioſ. Diſſ. 2. fuſius egi, meamq; expoſui Epicriſin. De Muſculo vomitu rejecto nil habeo quod dicam, niſi illud: Forſan aperto ore dormienti mulierculæ in ventriculum deſcendit. Conjecturam fulcit, quod perfectè ſana vomitibusq; antea nunquam tentata ſubitaneas iſtas ventriculi & inteſtinorum ſenſit roſiones, & ab his poſt aliquot dierum ſpatium penitus liberata, ſana adhuc degit.

[*Chemnitio Auguſtam Vind. 1690. d. 12. Maji miſſa.*]

OBSERVATIO CLVIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Mercurii vivi exhibiti noxa.

NUper in Ephem. Obſervationem de *Mercurio vivo in Hernia lethali* legens, recordabar Hiſtoriæ, quam An. 1686. *die 22. Novemb.* ☽. Quidam amicus ex incluto Septemtrionis loco & oppido ad me perſcripſit: Quædam Generoſiſſ. Comitiſſa virgo ſex ſeptimanas laboraverat

virium imbecillitate, quam & ſæpius inſultus epileptici invaſerant. Tandem acceſſit contumaciſſima alvi obſtructio, quam nec purgantibus, clyſmatibus aut aliis remediis ſolvere licuit. Quare tandem deventum eſt ad Mercurium vivum, deq; eo *ſedecim uncias cum quatuor unciis olei amygd. dulcium* propinarunt, ſed & hoc ſine effectu, ſedecim (XVI.) horis elapſis eâdem exſtinctâ; cadavere moto *Mercurius effluxit*: Aperto Thorace quædam Mercurii portio in pulmonibus reperta eſt, mediaq; pars pulmonum maculoſa viſa, cæterum nullibi vel *Mercurii* aut & *morbi indicium apparuit, &c.*

SCHOLION.

QUoniam occaſione hujus obſervationis mentio incidit Mercurii, de eo loco ſcholii: quædam commentari placet. *Mercurius,* qui communiter argentum vivum audit, quid ſit, quoad externam faciem & nomenclaturam, notum eſt. Verum enim vero quidnam propriè & eſſentialiter ſit, non æquè obvium. Excellentiſſ. DD. *Sebaſtianus Wirdig,* in ſuo libro de *Medicina Spirituum* curioſa l. I. c. IIX. §. 9. p. 16. de eo ita diſſerit: *Idcirco in ſpirituum familiam,* & alia meritò *poſſemus recipere* v. g. *Mercurium, ſeu argentum vivum,* qui merus *eſt* penetrantiſſimus *ſpiritus,* præſertim in fumum ſi reſolvatur, &c. cujus Magni viri effatum & nos amplectimur, ut paulò poſt latius demonſtraturi ſumus. Quomodo aliàs metallis, quonam autem jure vel injuria, annumeretur, diſcimus ex Phyſices ſcriptoribus. Communis Germaniæ noſtræ præceptor *Sennertus* l. V. c. V. de metall. *Metallis affine eſt,* inquit, *argentum vivum, liquor mineralis &c. conſtat autem ex aqua metallica, viſcida, terraq; ſulphurea exactè miſtis &c. Sennerto* hîc adſtipulamur, non autem duntaxat, metallis affine eſt, verùm & metallorum omnium ſemen eſt, ex quo generantur, nam dum illud in naturæ officina ab archæo mundi ejusq; colore coquitur; tunc vergit in metallum, prout autem ipſi admiſcentur particulæ, ſic quoq; diverſum metallum conſtituit, ſin autem ſuo

relin-

relinquatur juri, & ut eſt, figiturq; in ſua puritate, ita vel argentum vel aurum gignit. Conſtat *aqua* & *ſulfure*, ab *aqua* habet, quòd inſtar lymphæ fluat, à *ſulfure*, quòd in ſiccum pulverem vel per ſublimationem aut præcipitationem mutari queat. Ab *aqua* habet vim ſuam vegetativam, à *ſulfure* vim ſuam exſiccativam, hujus quoq; reſpectu primum acidum eſt. Et ratione *aquæ* eſt primum frigidum, ratione *ſulfuris* primum calidum, proin *Mercurius* quoad extrinſecum ſuum habitum eſt *frigidiſſimum quid*, quoad ſuam intrinſecam naturam eſt *merus ignis*, in utriusq; adæquata copula vis vegetativa eſt ſita. Quatenus autem omnibus metallis ſuus Mercurius eſt immixtus, eatenus & omnia *metalla* quoddam vitæ vegetativæ & ſeminalis principium in ſe habent. Hoc autem vitæ vegetativæ & ſeminalis principium potiſſimum ineſt duobus perfectis metallis, *argento* & *auro*, *auro* omnium copioſiſſimè. Hinc Adeptæ Philoſophiæ patroni materiam ſui lapidis volunt eſſe ſitam in *ſemine auri*, felix terq; quaterq́; beatus; qui hoc eruere norit. Argenti vivi vim vegetativam probat *arboris Dianæ* confectio; Quam *Nicolaus Lemery* in Laboratorio ſuo chemico c. XI. qu. 85. & *Saint Romain* in ſua *Scientia naturali* c. XI. p. 248. deſcribunt. Differunt tamen quodammodo deſcriptiones. Nobiliſſ. *Romain* hîc inſeremus. Sumitur ſcil. argenti cupellati uncia una; eiq́; in matracio ſuperfunduntur aquæ fortis unciæ tres, hæcq; in cineribus calidis relinquuntur, usq; dum argentum in aquam converſum ſit; dein novem unciæ argenti vivi in ternas diviſæ in tria immittuntur matracia, vel vaſa occurſus; quibus affunditur primo aqua calida ad quatuor digitorum altitudinem, ac dein ſolutio argenti, ratione nimirum habitâ ſingulorum vaſorum, materiæq; in iis contentæ; quæ deinceps per noctem in feneſtra collocantur, ac manè in qualibet vaſe arbuſcula conſpicitur trunco & ramis ritè diſtincta. Nobiliſſ. *Blancardus* in aureis ſuis notis ad *Lemery* a. l. ſcribit, ſibi idem vegetabile in ſolutione argenti in aqua forti, eidemq; ſale ammoniaco addito eſſe viſum. Uſus ejus eſt multiplex; primò

circa illud verſantur Alchymiſtæ, qui ex eo Lapidem phyſicum parare ſuadent, fortè *Baconis* effato ſeducti, hoc enim allegante prælaudato *Wirdig* l. 11. c. XXII. §. 1. p. 181. Medici ſpirituum: *Eligenda* eſt materia in qua eſt argentum vivum mundum, purum, clarum, album & rubeum, non ad complementum perductum, ſed commiſtum æqualiter &c. Quidam illud Baconis de cinabari nativa explicant, ſed perperam, &c. Verùm enimverò Adepti per ſuum Mercurium non intelligunt commune argentum vivum, ſed ſuum philoſophicum: hic autem eſt talis ſpiritus (quem incomparabilis Polyhiſtor DD. *Jacobus Toll* in curioſiſſ. *Fortuitis* c. XXXI. p. 248. depingit) qui ad imitationum Spiritus Majoris mundi intima quæq; & minutiſſima metalli, adeoq; ipſas atomos pervadit, ac ſolvit; convenientia ſibi jungit, ac adunat, alit & auget; aliena ab ſua natura ſegregat, & ejicit; hic ſpiritus verus eſt ille liquor alkaheſt, qui etiam vitra penetrat, univerſale ſolvens. Non ovum ovo magis convenit, quam hæc *Tolliana* deſcriptio liquori alkaheſt Adeptorum. Videſis *Theatrum Chymicum, Scripta Fabri; Michaelis Mayeri; Eſpegnet; David* de *planis campy &c.* Quomodo eum tractent, verſent, ſubliment, præcipitent alii chemici, docent illorum Scripta. Vide *Hartmann. Croll. Beguin. Febrire; Glaſer, Lemery, Lamulotti, Schröderi, Zwölfferi &c.* Medici & ſic crudum adhibent, quonam effectu, mutuæ triſtes hiſtoriæ docent. Nec ſatis tutus eſt præparatus, quomodo enim grana XV. *Mercurii dulcis* ſalivationem leviorem cum moleſta dentium vacillatione in ſexagenario quartanâ laborante excitaverint, docet nos *Excellentiſſ. Harderus* Academiæ noſtræ Curioſorum Decus. Non autem cum Excellentiſſ. *Ettmüllero* facio, qui ſalivationem acceptam refert *malignitati Mercurii arſenicali* &c. vel & *Sulphuri peregrino volatili, &c.* Sed alibi ætiologia iſtius ſalivationis latet. Scilicet *argentum vivum habet in ſe ſummam aciditatem penetrantiſſimam, hæc aciditas inſuper gaudet intenſiſſimo æſtu, proinde quando nunc argentum vivum à nobis aſſumitur, tunc archæus, noſtri corporis ne-*

xum

xum frigoris & caloris (uterq; in ſummo gradu ineſt Mercurio) ſolvit, hinc diverſæ naturæ particulæ in luctam concitatæ humores noſtri corporis liquant, hi liquati & preſſi à Mercurii ponderoſitate exitum quærunt, & *à colare Mercuriali ſublimati per os effluunt. Quod autem calor & frigus ſimul hic in actu ſint, probant ſymptomata*, quæ *ſalivationem comitantur, vel & ſuccedunt*. videlic. *vacillatio* dentium, *intumeſcentia gingivarum, ori fætor*. &c. Frigori & *acido accepta referenda vacillatio & intumeſcentia; fætor otis debetur calori urenti, hic enim putrefactionem inducit.* Quam noſtram ſententiam alibi clariùs exponemus, Chil. 3. cent. Dec. 6. Epiſt. 5. Porro quod attinet ad uſum Mercurii, nec eum improbamus vel rejicimus, ſed quædam obſervanda ſunt in ejus uſu. Quando itaque volumus dare eundem cuidam ad obſtructionem alvi contumacem tollendam, hæc notentur: (I) *æger non erit* in totum debilitatus, ita ut calor nativus omnino fatiſcere, vel exſtingui videatur. Quod ſi hoc, tunc ægri natura amplius non fert tam vehementem motionem, qualem cauſari ſolet argenti vivi effluxus, iſta enim vehemens ſolutio vires reliquas abſumit, mortemq; accelerat. (II.) *æger erit* in illo ſtatu, ut moveri poſſit, quod ſi aſſumatur argentum vivum, & homo in lecto maneat, quieſcat, & non ſe moveat, tunc argentum vivum nihil quicquam movebit. Æger debet erigi in pedes, hoc enim modo collocato homine commodè effluere poteſt, & ſecum deferre excrementa, quæ obſtructionem fecerunt. (III.) Videndum eſt, cum æger obſtructionem patiatur ex aliqua paralyſi ſphincteris, ſi hoc, magis nocet ſua frigiditate, quam prodeſt. (IV) Æger non abhorrebit ab uſu ejus, cæterum abhorreſcentia illa valde obeſt. (V) Argentum vivum ſit bene purgatum, habet enim plerumq; particulas heterogeneas admixtas, quæ niſi ſequeſtrentur, obſunt. (VI) Quoniam ponderoſiſſimum, & quoad externum habitum frigidiſſimum, non debet dari in nimia quantitate, cæterum ſua ponderoſitate nimium comprimit viſcera, unde mors accidere poteſt, ſi non detur, opera movendo & erigen-

erigendo ægri corpus, ut illico iterum effluat. Et frigore ſuo calorem nativũ exſtinguit, ac arſenicali acido partes, quas diu inhabitat, mortificat. Hæ cautelæ in propinatione Mercurii ſi obſerventur, & tunc quid ſiniſtri contingat, Medicus eſt extra culpam & reatum.

OBSERVATIO CLIX.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Longævitate.

NUper incidi in Perſonalia cujusdam Reverendi Præpoſiti, Oldermann dicti, in quibus mentio fiebat ejus avi, civis Roſtochienſis, qui fuit annorum 162. ſicq; longævitate Moſen, qui duntaxat fuit annorum 120. ſuperavit, profeſſione autem is ſuâ fuerat nauta & mercator.

SCHOLIUM.

VItæ longæ exempla aliquot commemorat *Balthaſar Bonifacius Rhodiginus l.XVIII. Hiſtoriæ Ludicræ* c. VI. in quo quæſtionem eam tractat, Homóne an Elephas vivacior, p.522. in *Tmoli* montis cacumine, inquit Plinius, centum quinquaginta annis vivere, Mutianus autor eſt. Crates Pergamenus apud eundem Gymnetas appellat: Indos, qui centenos annos prætereant. Cteſias gentem, qui vocantur Pandoræ, annis ducentis ſuperare; Seras quoq; annum ducenteſimum excedere teſtantur Strabo, Solinus, Lucianus. Arctoos tradit Olaus ad centum & ſexaginta annos valentiſſimè perdurare. Muſicanos Indos ad centeſimum ac trigeſimum pervenire confirmant Sabellicus, & Bituricenſis. Braſilienſibus quadragenos ſuper centenos adſcribit Antonius Pigafetus. Trans æquinoctialem ſe populos centum quinquaginta annos vitæ numerantes inveniſſe

niſſe prodit Americus Veſputius. Plura longæ vitæ Exempla congeſſit *Majolus* colloq. IV. 90. 91.

Quæro hîc: Quænam remedia vitam præ cæteris prolongent? ℞. Prælaudatus *Rhodiginus* a. l. p. 523. ſcribit: Nam, ut miracula prætereamus Bernicæ Indici fontis, avorum noſtrorum memoria reperti ab Hiſpanis novi orbis perſcrutatoribus, cujus potu prohiberi ſenium reparari juventutem Scriptores multi haud indigni tradiderunt. *Hieronymus Cardanus* aquam fieri poſſe contendit, quâ vita mortalium in multa ſecula protrahatur. *Idem* de rerum varietate l. VIII. p. 567. Ambroſiam quoque producere vitam in largiſſimum ævum pleriq; affirmant. Quid hîc Lapidi philoſophico tribuant adeptæ Philoſophiæ proceres, ex illorum libris conſtare cuivis poterit. Quomodo autem illud ænigma intelligendum ſit, *Fons vitæ, ſerpens, Draco & Bufo;* omnibus divinandum propono, ſolutionem aliquam invenient in Fabri l. V. *Panchymici* Sect. 2. c. 1. p. 618. ſed ſub his animalibus aliud quid ipſum intelligere non obſcurè ex ejus ſcriptis colligi poteſt. *Sinenſes* de remedio ad vitam immortalem obtinendam cumprimis ſolliciti ſunt, ut docent nos iſtius gentis Scriptores; legeſis *Confutium* Sinarum Philoſophum. Frequens comeſtio *carnis viperinæ* arcanum eſt ad vitam producendam.

Memorabile hîc occurrit dictum, quod legimus *Job. c. 2. v. 4. pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima ſua;* quid autem homo charius prole ſua habet? & tamen inventus eſt, qui eam dedit, ut vitam ſuam prolongare poſſet. Ecce hiſtoriam commemoratione dignam, quam refert magnus *Sam. Pufendorff* juris naturæ & gentium interpres & polyhiſtor noſtri ſeculi nulli ſecundus *continuatione introduct. ad hiſt. Statuum Europæ p. 50. 51.* Haquinus Rex Suediæ in ſomnio admonitus, idolo Othen quendam ex ſuis filiis immolaret, tunc ſexaginta annos victurum, hoc facto & eo tempore elapſo ſolemne ſacrificium ſuo idolo Othen inſtituit: ibiq; ipſi hæc in ſomnio promiſſio facta eſt, ſe tamdiu vita fruiturum, quamdiu quolibet

decennio filium aliquem ex ſuis offerret idolo. Hac promiſſione fretus, ac deſiderio longæ vitæ motus ſeptem ſucceſſive idolo filios dedicavit, itaq; ſenio gravatus ſcipioni innitens octavum quoq; idolo dedit filium, præ ſenectutis ergo onere integrum decennium lecto incubuit, hocq; etiam decennio finito nec nono pepercit, quin & eum lubens pro vitæ ſuæ prolongatione mactandum curavit, hoc ergo decennio inſtar infantis ſuctorio cornu alebatur, cum & iſta annorum decuria eſſet finita, nulla vivendi ſatietas, quam miſerrime etiam viveret, ipſum cepit, ſed decimum ac ultimum, ſuæ vitæ adhuc decem anni ut adderentur, idolo ſacrificare conſtituit, & procul dubio factum fuiſſet, niſi hunc tanquam unicum Regni hæredem Suedi patris manibus eripuiſſent, hocq; ergo ſacrificio omiſſo Haquinus obiit, & ſepultus eſt in quodam magno colle Upſaliæ proximo. Hic Haquinus procul omni dubio CLXX. annorum ætatem attigit, pono enim, ipſum, cum in ſomnio admoneretur, fuiſſe XX. annorum, ei propter immolatum filium primum adjecti ſunt LX. anni, & hi faciunt LXXX, cui numero ſi adhuc addamus XC. annos, exinde reſultabunt anni CLXX.

OBSERVATIO CLX.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Urinæ excretione in mortuis.

Cum nuper inciderem in eruditiſſimum & curioſiſſimum opuſculum Excell. D. Garmanni, Collegæ, Amici & Fautoris Honoratiſſimi, de miraculis mortuorum, recordabar hiſtoriæ, quam mihi homo magni Nominis bonæq; fidei retulit. Quomodo ſcilicet ejus mater maligno morbo exſtincta, altero die poſt obitum urinam excreverit. Idem quoq; evenerat in ejus ſorore, & hæc altero die poſt

animæ

animæ à corpore diſceſſum urinam emiſit, eaque etiam maligno morbo obiit.

SCHOLION.

QUando hujus urinæ emiſſionis in mortuis hominibus ſcrutamur cauſam, meliorem dare non poſſumus, quàm qualem ſuppeditat prælaudatus D. Garmannus, Academiæ noſtræ Curioſorum & totius Germaniæ Decus a. l. Tit. IX. §. 16. p. 91. Humorum in utero (addimus Ejus pace, in *corpore*) collectorum tandem mortem inſequitur impetuoſa fermentatio, tantas ciens turbas, ut aliquando, prout ipſi vidimus, eorum magna per vulvæ rimas egeratur copia. Succedit inde etiam abdominis tumor & flatulentia, cum primis ſi medicamenta partum facilitantia, & largas obſtetricum potiones ante mortem avidis hauſerint faucibus &c. Qui textus in hoc meo caſu totum dubium ſolvit, ſi pro medicamentis partum facilitantibus medicamenta diaphoretica cardiaca, refrigerantia julapia, emulſiones, tenues aquoſos potus, ſerum lactis tamarindorum vel aliorum medicamentorum vi imprægnatum ſubſtituamus. Hæc autem eſſe data, morbo iſti medendi recepta Methodus evincit, utraq; enim *petechiis* periit. Vel & forſan veſicatoria ex cantharidibus admota (dantur & alia veſicatoria, mihi enim lignum notum, ſi illud admoveatur, cuticulam in veſicam ſat magnam dilatat; ſicq; lignum aliud apud me fero, quod omnem intumeſcentiam in locis ſauciatis avertit, ſi duntaxat eò labia vulneris leviſſimè confricentur,) ciere urinam docet experientia. Noſtro arbitratu & hæc cauſa eſſe poteſt: Videmus quippe, quomodo muſculi in cadaveribus cæſorum animalium, ob calorem, aërem, vel ſpiritum incluſum ſeſe motitent, convellant, impellantq́; hæ muſculorum motiones, vibrationes & vicinos muſculos convellunt, dilatant, ſicq́; accidere poteſt, ut ille incluſus calor, aër, vel ſpiritus fluant ad muſculos veſicæ, in ſpecie in ſphincterem veſicæ. De

 quo

quo D. D. *Theophilus Bonetus* l. III. Sect. XXVII. Obſerv. II. in ſchol. pag. 1270. *Anatomiæ practicæ*: unicum hunc muſculum veſicæ aſſignat *Galenus*, ſed quæ ſecunda ejus membrana dicitur, craſſa & fibris carnoſis donata ab *Aquapendente*, *Bartholino*, *Wallæo* muſculus conſtituitur, quia fibras habet perſpicuè carnoſas ad veſicæ initium inſertas, ita ut quemadmodum muſculus circularis ille Sphincter dictus veſicam conſtringit, ne involuntariè nobis urina effluat, ita hîc muſculus ad excretionem urinæ facit, dum ſe contrahendo veſicam conſtringit. Tunc juxta *Spigelium* muſculus detruſor; juxta Riolanum expulſor audit. Sphincter etiam ſe aperire poteſt, quando cadaver duro ligno arctè incumbit, talis incubatio in durum & renitens corpus muſculos plus ſolito comprimit, ſicq; hiatus accidere poteſt, per quem tunc effluit talis ſentina.

OBSERVATIO CLXI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Mirabilia Elefantum.

QUidam Elefantis ductor vel cuſtos aliquam magnam ingentemq; belluam quæſtûs lucriq; gratia ſpectandam circumduxit, venitq; etiam *Amſtelodamũ* in Hollandiam, illic quoq; fit magnus hominum concurſus ad hanc belluam videndam, quæ varia mirifica peregit, quorum amplius non recordor: Hoc autem cumprimis notatu memoratuq; dignum cenſemus; in iſta enim hominum turba, *ubi ſolent mali mixti eſſe bonis; fureſq; honeſtis* &c. cuidam feminæ à latere ſolvitur catena argentea unâ cum aliis precioſis appendicibus; hæc jacturam illam furtumq; ſuæ catenæ animadvertens, gemitu & planctu indicat. Cuſtos Belluæ iſtius rei certior factus jubet Belluam circum ire quæſitum furem; Bellua dicto audiens circumambulat, ſeſeq; ſiſtit coram quodam ſplendidè veſtito Domino (*Signor* vel *ſeigneur hoc*

enim

enim nomine illic locorum vocantur vel potiùs honorantur mercatores) cuſtos iſthinc abigit belluam, rurſumq; circumiret, mandat, dicto facto, ſecunda vice coram illo pedem figit; jamq; tertia vice in coronam remeare juſſus Elefas, & hoc circulo ſuæ circum ambulationis abſoluto, rurſum coram dicto homine ſubſiſtit, eum *promuſcide* ſua vehementius trudens, ut in terram decideret, quo caſu ex pera ejus catena argentea excuſſa eſt, furtumq; manifeſtatum; itaq; hoc *Brutum hominem furti non ſolum accuſavit, ſed & convicit*, & in terram præcipitando quodammodo ſupplicium ſumſit.

SCHOLIUM.

DUo duntaxat ex ſexcentis, quæ de Elefante ejusq; natura poſſent dici, hac vice expendemus. (I) *An Brutis quædam competat ratio?* (II) *An Ebur oſſeæ vel corneæ naturæ ſit?* Quod ad primum quæſitum attinet, affirmativam amplectimur ſententiam. Hujus noſtræ aſſertionis ſequentes damus rationes. (I) *Niſi bruta aliqua ratione gauderent*, fruſtra *Jeſaiæ* c. I. v. 3. cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe domini ſui; & Jeremias c. 8. v. 7. etiam ciconia, ait, in cœlo cognovit tempus ſuum, turturq; & grus, & hirundo obſervant tempus ſuum: Hæc teſtimonia Prophetarũ ſi penſiculatius ſcrutemur: oportet iis verbis Prophetæ reſpiciant ad aliqualem in hiſce Brutis rationem. (I) Enim cognoſcere poſſeſſorem ſuum, & præſepe Domini ſui, infert, quòd & in eorum phantaſia & memoria aliqua idea imprimatur. (I) Dico in *Memoria* ejusmodi ſimulachrum inſcribitur, unde cujusq; beneficio aliquam habet reminiſcentiam, ut viſo Domino ſuo, citra ſyllogizationem, ſimpliciter aſſentiatur, eum, quem præſentem videt, eſſe Dominum ſuum. (II) *Phantaſia*, quæ nunquam in brutis ut & in homine, otioſa eſt, non in ſimplici reminiſcentia acquieſcit, ſed & ſuas vires exſerit, quæ vel in eo conſiſtunt, blanditiis & geſtibus de præſentia Domini ſui gaudere,

 ſibiq;

ſibiq; gratulari videtur. Geſtus autem blandos ab animalibus, præſente ſuo Domino, edi compertum eſt; iſti autem blandi geſtus ſunt phantaſiæ exultantis gaudentisq; effectus. Dato autem hoc animalibus ineſſe memoriam, & phantaſiam, qui ſunt duo ſenſus interni, nec plures nec alios ſenſus internos habet homo, etiam ſequitur, & rationem aliquam iis à ſummo Creatore eſſe datam, licet non eo perfectionis gradu, quo homo. Ineſſe autem memoriã, evincit dictum allegatum *Jeſaiæ*. Quod ad imaginationem attinet, & hac non deſtitui, probant *oves Labanis & Jacobi*, hæ enim intuitu baculorum variegatorum, & variegatos enixæ ſunt agnos, quem effectum non edidiſſent, niſi & illa Bruta gauderent *Phantaſia*. Sed excipis forſan, hic potiùs fuiſſe Miraculum, quàm naturæ opus. ℞. Utrumq; Miraculum fuit in hoc ſitum, quod Jacobo Patriarchæ id in mentem venerit, ſi ex ciſterna biberent, in quam variegati baculi fuiſſent injecti, & tunc parituras agnos variegatos. Cæterum etiam fuit opus Naturæ, hoc enim adhuc toto die experimur, quomodo in ſignandis ſigillandisq; animantibus Natura & ars plurimum queant. Vide Excell. Dn. Dr. *Cornelii Stalpart von der Wiel* pentecoſt. 1. cent. 2. obſ. L. p. 493. 494. 495. 496. Sicq; hîc eſt *Miraculum*, eſt quoq; naturæ opus, quod *Deus* ſua benedictione ſingulariter adjuvit. Quòd ſi (2) conſideremus dictum *Jeremiæ* c. 8. v. 7. ubi notanter additur in *textu*: ciconia in *cœlo* cognovit tempus ſuum. Quid eſt in *cœlo* cognoſcere, niſi hoc, quòd ex conſtellatione ſyderumq; diſpoſitione ſuum agnoſcat tempus; ſcilicet quando ſol poſt ſolſtitium attingit iſtud cœli ſignum, quod autumnum, eiq; ſuccedentem Brumam minatur, tunc ex *cœlo* dicitur cognoſcere *ciconia* tempus ſuæ demigrationis exceſſusq; appropinquare; nihil autem ex cœlo poſſet dici cognoſcere, niſi memoria & phantaſia ſufficienter eſſet inſtructa. Ex *cœlo* cognoſcere, i. e. animadvertere *cœli* ſtelliferi diſpoſitionem (II) *Quod Bruta gaudeant aliquali* vel *qualicunque ratione*: probant actiones animalium ratione plenæ, quales cumprimis ſunt ſimiarum; vide

exem-

exemplum de ſimia aqua fervida infantem perfundente a. l. p.III. ut nihil nunc dicamus de Elefantorum, vulpium, Hyænarum, aliorum animantium verſutiâ. Nec minimum teſtimonium præbet de rationis præſentia in animalibus, ſi verum eſt, quod de aquila ex *Rorarii* l. 1. de *ratione Brutorum* affert Excellentiſſ. *C. Stalpart* von der Wiel/ pentecoſt. 1. cent. 2. obſ. L. p. 491. cervum aggreſſura primo ſe in arena convolvit, multoq; alas onerat pulvere, quem deinde in cervi, ſupra quo volat, cujusve in cornibus ſedet, oculos conjiciat, ut occæcatus à rupibus præceps ruat. Spectat & huc *pſittaci* Comitis de *Flaſco* Hiſtoria. *Addimus* exemplum de *pſittaco*, qui & Domini ſui mortem verbum ah, ah ingeminans, flebili vociferatione conteſtatus eſt. (III.) *Excellentiſſ. Dn. D.* Stalparti: ex all. libro urgemus locum *Matth.* c. 10. v. 16. *Eſtote*, ait, *prudentes tanquam ſerpentes, & ſinceri tanquam columbæ?* Hoc argumentum recte urget prælaudatus vir, cui magnum robur ineſſe arbitramur ad Theſin noſtram probandam. Quomodo enim Chriſtus ſerpentibus poſſet tribuere *prudentiam*, niſi ratione aliqua gauderent, *prudentia quippe eſt effectus vel & vis aliqua Rationis.* Eſtq; virtus imperantis; ſicq; prudenria multum involvit, & niſi Chriſtus rationem in ſerpentibus præſuppoſuiſſet, & neq; iis prudentiam tribuiſſet; dato effectu, etiam præſupponenda eſt cauſa. Alterum enim alterum hîc ponit. Et alterum alterum tollit. (IV.) Præſupponimus verum eſſe paradoxum, quod Excellent. *Poiret l. cogit. de Deo, Anima & Malo* §. XLV. p. 26. Diſc. prælim. ponit. *Rationem non eſſe Menti humanæ eſſentialem*, proinde non malè inferimus, ut ut Bruta deſtituantur mente, tamen poſſe habere rationem, ſi quidem ratio non agnoſcit mentem cauſam ſui. Nam *ratio* etiamſi dicatur eſſe *facultas* cognoſcendi rem in natura ſua; nihilominus non eſt menti eſſentialis, ſi quidem & Bruta multas res in natura ſua cognoſcunt. Sicq; *cerva* cognoſcit herbam *ſeſeleos*, hinc & illam ante partum, ut ea ſe purget, aſſumit, itaq; herbam hanc in natura cognoſcit *ratione virium*, & *ratione formæ*, qua

ab aliis

ab aliis plantis diſtinguitur. Ruſticus vix alio modo cognoſcit folia ſennæ, niſi quod ſciat purgare, niſi quòd ſciat formam, quæ ab aliis diſtinguitur; ſicq; *cervæ* & *ruſtici* cognitio pari perfectionis gradu gaudent. Quod ſi nunc Ratio eſſet menti eſſentialis, perfectiori modo *Ruſticus*, ut qui mente donatus, herbam aliquam cognoſceret. (V.) *Brutis competit ratio, quoniam habent animæ paſſiones*, habere autem illa animæ paſſiones, certum eſt, læſa *iraſcuntur*, beneficiis affecta *blandiuntur*, *odio* ac *invidia* erga ſe invicem laborare, complures probant hiſtoriæ; nec minus *amore* flagrant, *gratiq; animi* ſpecimen in ſuos benefactores edunt. Pertinent huc exempla quædam ex Mirabilium recenſu DD. *Gockelii*, in præced. ann. V. narratorum. Rhinoceros Elephantem invaſurus cornu ad durius quoddam acuit corpus, quo illius ventrem, qua tenuiſſima eſt cutis, terebret. *Amoris* & *fidelitatis* exemplum memorabile habemus in quodam *cane*, cujus ex *Rorario* l. 1. de Ratione Brutorum meminit *Excell.* D.D. *Stalpart* a. l. p. 490. quod in aula *Cardinalis Alexandri* contigerat. Hujus enim amicus, ſolo cane comite, venatus, cervumq; in vaſta ſylva. magno perſecutus ſtudio in profundiorem forte inciderat puteum, unde nunquam prodiiſſet, niſi domum reverſus, aulamq; latratribus complens, nec non huc illuc diſcurrens domeſticis, ut ipſum ſequerentur, ſignificaſſet canis, quo animadverſo, heriq; abſentia intellecta, protinus, ut canem nonnulli ſequerentur, Cardinalis juſſit. Quo duce cum ad puteum perveniſſent, repertum eduxerunt herum. Similia canum exempla paſſim legere eſt. Confer *Cynographiam curioſ. ingenioſiſſimi curioſiſſ.* D.D. *Paullini.* (VI.) *Urgemus, quod animantes diſciplinæ capaces ſint.* Hujus rei exempla & teſtimonia ſexcenta in medium afferre poſſem, ſi inſtituti noſtri ratio permitteret. Ablego L. B. ad *Aldrovandum, Geſnerum, Jonſtonum, Bochartum. Scottum, Francium, Maj & alios.* (VII.) *Militamus pro noſtro aſſerto magnorum nominum* ſuffragiis; *Galenus Exhort. ad art. liberal. Stud. & l. de art. c. 12. Ariſtot.* l. 8. H. A. c. 3. & *Auguſt.* l. 3.

de

de *Trinit.* c.12 & l. 12. *de civit. Dei* c.25. & l.18. de *Civitate Dei* c.5. Vide ſis *prælaudati Stalpartii* a. l. p.492.493. An autem homini cum Brutis jus naturæ ſit commune? Hoc quæſitum optimè ventilat & diſputat *juris Naturæ & Gentium Myſtarum Maximus Samuel Pufendorfius* l. II. c. III. §. 2. 3. p. 158. 159. 160. 161. & negativam defendit. Nos etiam quædam de hac controverſia diſſeruimus *chiliade 2. cent. 9. Decur. 5.* Epiſt. 1. An autem Brutis ratio aliqua tribuenda ſit *chil. 2. cent. 9. Decur. 9. Epiſt. 9. & 10.* ex profeſſo ſcripſimus *Epiſtol. 10.* Reſpondimus ad *objectiones Nicolai Cuſani.*

Si quæratur, quomodo Elefas furtum ab eo homine fuiſſe commiſſum ſcire potuit? ℞. Fur, patrato ſcelere, timidus eſt, quoniam autem *Elefas* ex ſignis ipſi notis in eo majorem pavorem, quàm in aliis animadvertit, hinc ipſi de furto conſtare potuit.

Accedimus ad ſecundum quæſitum, quo quæritur: *An Ebur oſſeæ vel corneæ naturæ ſit*? *Anno* III. *Decur. II.* obſ. LVI. p.144. & *ann.* V. *Decur. II.* p.475.476. (Eſt antiquiſſima controverſia, de qua olim *Pauſanias* & *Philoſtratus*, duo Græci Scriptores diſputarunt, vide *Cardan.* l. x. de ſubtilitate p.553.554.555.) *corneæ eſſe naturæ amicè* & modeſtè defendimus, ad iſtius noſtri aſſerti uberiorem probationem ſequens auctarium annectimus. Illudq; ſuppeditat *Samuel Bochartus* l.11.c.24.p.253.254. ſui *Hierozoici.*

Sic autem Magnus autor diſſerit: Hîc præterire non poſſum hos Elephantum dentes à multis veterum haberi pro cornibus: ut à Varrone l.6. de Lingua latina, *Pauſan.* in Eliac. *Æliano* Hiſt. l. 4. c. 31. & l. 14. c. 5. *Oppiano* l. 2. Venat. *Juba* Rege apud *Plinium* l.8. c.3. & *Philoſtratum* l. 2. c.6. (I.) *Quia* è cranio oriuntur, quod cornuum propriè eſt. (II.) *Quia* facile ſecantur, poliuntur, & in quamvis formam effinguntur, quod de aliorum dentibus fruſtra coneris. (III.) *Quia* decidunt & renaſcuntur, ut ſolent cornua cervis, cum alioqui homini ſoli dentes decidant. Itaque etiam Æthiopes *Akronoth* i. e. cornua

nominant. Pſal. 44. v. 10. *Karna nage* i. e. cornu Elephantis Cant. 5. 14. & 7. 4. Apoc. 18. 12. Perſas quoq; in eadem fuiſſe ſententia colligo ex eo, quòd lapidem Ebori ſimilem *cherniten* appellabant. Hæc ſunt potiora argumenta, quod *Ebur* corneæ non oſſeæ naturæ ſit. *Addimus* (IV.) *Quia Wilhelmus Johannes* Müller in ſua hiſtoria de Regno *Fetu p. 104.* commemorat, So offt der König kranck / ward die Trummel gerühret / auf Elephanten-Zähnen gebla ſen. Revera *Ebur* ineptum fuiſſet ad tubam, niſi intus eſſet cavum quod plerumque cornuum proprium, proinde *Ariſtotel*: l. 2. Hiſt. animal. c. 1. ſcribit, cervo ex cornigeris unicornua ſolida tota cæteris cava quadantenus. Dentibus nulla cavitas, niſi ex morbo. (V.) *Eandem* controverſiam tractat *Camerarius* cent. 2. c. XCVI. p. 369. 370. ubi etiam *Varronis* & *Plinii* teſtimonia ad partes ſuas vocat. Porro *cornutos* eſſe Elephantes, *Heresbachius* præterea affirmat, ubi ita ſcribit: Nihil ex hac Bellua veſcum, niſi promuſcis, & labra, ac cornuum medulla. Idipſum confirmat *Bodinus* in ſuo Dialogo (l. 3. in Theatro Naturæ) ubi quærit Theorus, quid habeat Elephas præ cæteris belluis? Cui reſpondet Myſtagogus, ſummam corporis vaſtitatem, ſummam prudentiam, ſummam vitæ diuturnitatem: Cornuum verò moles interdum tanta eſt, ut æquare poſſit pondo 220. Th. Cur ita? Myſtag. Quia dentes non à mandibula, ſed à cerebro veluti cornua, & contra naturam dentium, in omnes partes flectibilia, promit. Ex his enim Eborarius circulos, arcus, & omnis generis ſupellectilium inſtrumentorum conficit, quæ fragilis & indomita dentium natura ferre non poteſt. *Inſtamus* (VI.) *Ebraicæ* שן dicitur dens ſeu ſcopulus acutus, 1. Samuel. 14. 4. aſt illud vocabulum nunquam, niſi duntaxat Synecdochicè de *Ebore* accipitur, ſicq; 1. Reg. c. 10. 22. שנהבים Ebora hoc nomine veniunt. Sunt, qui vocabulum hoc ex nomine שן compoſitum volunt, aſt vera ejus ratio incognita eſt. In Lexico Harmonico Hottingeri p. 600. שן Arabicè torquere funem dextrorſum & ſiniſtrorſum. Sed hoc neque denti nec cornui convenit. O quam pauperes ſunt Philologi noſtri in Rhizologia, næ

ſciunt

ſciunt hic nihil, & quod ſciunt eſt mere conjectura. (VII.) *Urgemus* caput Ezech. 27. v. 6. Tabulas tuas, i. e. tranſtra, ut nominant *Vatablus* & *Junius*, ſedilia Remigum, Ruderbäncke faciebant שן בת־אשרים ex dente filia greſſuum (*artifices*) ex inſulis Chittæorum h. e. ex ebore greſſibus trito. Hoc enim præſtantiſſimum eſt, quod ab Elephantibus in terra defoſſum eſt, & ſic aliquo tempore pedibus humanis tritum; ut *Junius* in notis obſervat. Hinc inferimus, quod ſi Elephantes Ebur in terra occulant, ergo illud inſtar cornuũ ab illorum Cranio deciduum eſt, ſi autem eſſent dentes, non ita ejus jacturam certo temporis intervallo paterentur. Oportet ergo Ebur magis corneæ, quam oſſeæ ſit naturæ. Sed absq; prolixa digreſſione hîc figimus pedem, & diſcurſum hunc claudimus verbis Excell. *Bocharti*, a. l. Fatendum tamen, hæc, ait, Elephantum oſſa & cranio oriri, & inſtar cornuum ex venis cephalicis alimentum ſuum trahere. Proinde iis, qui Eboris materiam dentes vocant, ita accedo, ut illos dentes agnoſcam cum cornibus trahere aliquid commune. Quocirca Ezechiel. 27. v. 15. miſto nomine vocantur קרנות שן cornua dentis, quaſi mediam inter dentes cornua naturam obtineant.

ADDITAMENTUM.

Cum dubia hæc Ebur non ſatis cornuum claſſi vindicare videantur, quid regeri queat, volente à me ita Dn. Autore, paucis equidem, ſubjungere libet.

1. Ebur è cranio oriri, antiqua, aſt oculorum fidei contraria eſt traditio quum potiùs ex ſuperiori maxilla, vero dentium receptaculo, prodire αὐτοψία, quam in *Anno V. Dec. hujus, pag. 477.* produxi, confirmet.
2. Ebur poſſe ſecari, poliri & in varias effingi formas, verum eſt; ſimiles tamen operas nec dentes ſubterfugere, vel illi, qui dentes mundandi artem profitentur, norunt; quin & pungentibus quandoq; dentium cuſpidibus limam mederi notum eſt; imò ſi dentes à contritione ciborum

ſubinde minuuntur, quod probat in *Anat. reform. D. Thom. Bartholinus*, quomodo à violentiori artificis manu indomiti perſiſtent?

3. Si eapropter, quòd ebur decidat & renaſcatur inſtar cornuum cervinorum, cornu dicere liceat, eâdem probabilitate dentis nomen ei competet, eò quòd in alio animali, nempe homine, idem dentibus eveniat; adeoq; argumentum hoc nihil evincit. Quamvis hæc de eboris caſu relatio ſit admodum infida, atq; inter antiquas fabulas potiùs referenda; ut ita rectiùs *Garcias ab Horto aromat hiſt. lib. 1. cap 14.* cui in ſimilibus major tribui fides debet, ſcripſerit: *habent ſinguli elephanti binos dentes in maxilla ſuperiore, ſed non deciduos & renaſcentes, ut putarunt nonnulli.*

4. Non ſoli cervo ſunt cornua ſolida, ſed etiam rhinoceroti aliisque; nec dentes ſemper ſunt ſolidi; dantur etenim cavi quoq; à natura, non ex morbo; quales cavitates in vitulo illi, quos Germani die Milch-Zähne vocamus, vel in porcello coronas ſerpentum fictitias qui mentiuntur, oſtendunt; confer. etiam laudatus *Bartholinus l. c.* Qualis autem ebori cavitas competat, ocularis inſpectio docet, quæ per totam longitudinem non extenditur, ſed mediam circiter tantùm partem occupat. Fuerit autem ebur pro buccina adhibitum, potuit per artificium fuiſſe excavatum; qualia inſtrumenta eburnea, tibias nempe, me vidiſſe ſcio; imò artificis manus neceſſariò foramen aliquod in eo effingere debuit, cum verſus apicem ſit ſolidum, ſicq; ad buccinandum nullatenus per ſe aptum.

5. *Plinius* fruſtrà hîc pro teſte ſiſtitur, qui pro me *lib. 8. cap. 3. hiſt. nat.* una cum pluribus aliis Autoribus militat. Nihil ex hac bellua veſcum eſſe præter promuſcidem, labra ac cornuum medullam, laudatus *Garcias* negat, belluas iſtas ab Æthiopibus mactari, ſcribens, ut earum crudâ carne veſcantur, quo de vid. etiam *Cardanus pag. 553. & Jul. Cæſ. Scali-*

Scaliger exercitat. 204. ſ. 1. eorum veretrum delicatiſſimum Indorum regum cibum eſſe prodidit, quo de etiam *Tavernierii Itinerar. part. 2. lib. 1. cap. 18.* diſſerit. Ebur â mandibula, non à cerebro prodire, oculorum fide conſtat; nec eſſe in omnes partes flexile, niſi arte aptetur, ſcimus; idem de dentibus dici poteſt ac debet.

6. Quid ſ. hic probet, haud ſatis capio; quin potiùs hic & ſequens ſ. pro dentis etymo militant. Imò tam verè dens eſt, ut etiam Hebræis κατ' ἐξοχὴν ita dicatur, hinc *Rab. David*, ut in *Theſauro Linguæ Sanctæ habet Pagninus*, ſcribit: *Dens Elephanti abſolutè dens dicitur: ut & noſtris poëtis.*

7. Præſtantiſſimum ebur dicitur, quod ab Elephantibus in terra defoſſum eſt, & ſic aliquo tempore pedibus humanis tritum. Quàm multæ fabulæ de elephanto circumferantur, notum eſt; hisce & illa defoſſio adnumeratur; quam fortè *Plinio*, plurium fabularum ſcriptori debemus: *deciduos caſu aliquo vel ſenectâ defodiunt:* ſcribenti. Tacent de hoc curioſiores neoterici Phyſici & oculares regionum iſtarum inſpectores. Nec video, quomodo defoſſio iſta aliquam præſtantiæ laudem ebori conferre queat, cum potiùs ſub terra aliquæ gelatinoſarum particularum, à quibus nitor & ſoliditas, atq; hinc præſtantia eboris proſurgit, reſolvi & hinc vilius ebur reddi queat. Si tamen in terra occultari ponamus, quid obſtat, quò minùs & idem de dentibus fieri dicamus? Non ex venis cephalicis (propriè ſic dictis) ebur alimentum ſuum accipere, (non: trahere,) ſed ex arteriis, aut ſi ita lubeat, ex nervis, indubitatæ eſt anatomicæ veritatis; quæ tamen nutritionis ratio & cornibus & dentibus competit; atq; nihil ideo hinc concludi poteſt.

[*Celſus.*]

OBSERVATIO CLXII.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

Euporiſton contra menſtrua ſuppreſſa.

Quando ſequioris ſexus perſonæ rerum excernendarum ſuppreſſione laborant, in periculoſos morbos, quos ingens ſymptomatum caterva comitatur, plerumque incidunt; cum primis ſi non ritè vel ex voto ſuccedat evacuatio impuri ſanguinis vel fæculentæ ſentinæ humani corporis, quam ſanguinis maſſa inſtinctu naturæ vel archæi per deſpumationem ac fermentationem à ſe juxta Lunæ phaſium influxum regimenque ſequeſtrat. Proinde quando hæc ſuppreſſio contingit, ad præſidia chirurgica & pharmacevtica anxiè & merito confugiunt. Communicavi jam aliquot contra ejusmodi ſanguinis ſubſiſtentis contumaciam remedia & quidem euporiſta. Eidem materiæ adhuc navo operam ſedulus, ut quicquid experientia contra Morbonæ impetum docet, vel & poſtea doctura ſit cum perilluſtri noſtra Academia communicem; ad hæc cum primis me nunc ut jam ante animavit impulitque Excellentiſſ. Dn *Oribaſii* Collegæ honoratiſſimi amantiſſimique ſaluberrimum monitum, quod magni æſtimo: ſiquidem nil majus, præſtantiusque æſtimabimus, quam ut illud admirandum ac reverendum DEI plasma, i. e. hominem conſervemus, ac omnem Morbonæ injuriam arceamus ab eo cujus gratia omnia à DEO rectè quodammodo dicuntur facta. Sed ad Rem. Quædam puella mihi nota, ex pago trans flumen magnum *Kiel* ſito, integrum quadriennium menſtruorum ſuppreſſione laboravit; huic multa ad iſtum fontem aperiendum data, ſed ſine omni ſucceſſu ac effectu: Tandem datur hoc conſilium, ſibi ex maſſa *ſecalina* placentam conficeret, eique *mel allineret*, ſicque bene aſſaret, aſſatæ rurſum *mel allineret*, ſicque adhuc calidam comederet, comeſto hoc ferculo, ſe

in

in lectum recepit, corpus ſollicitè obtexit, dicto facto, non multo poſt imo adhuc ipſa nocte menſtruorum fons reſeratus effudit affatim ſtagnantes ſordes, quibus effuſis cum ſanitate rediit in gratiam, *DEO debentur grates immortales!*

SCHOLIUM.

Hiſtoriam menſtruorum, quam *anno* V. *Decur.* II. *Obſ. CXIX. CXX. p. 236.* usque *ad p. 242.* orſus ſum, jam pace perilluſtris veſtræ Academiæ curioſorum pertexere placet, quandoquidem adhuc quædam dubia quæ explicationem merentur, reſtant. (1.) *An embryoni in alimentum cedant?* ℞. Quidnam alii hic ſentiant vel opinentur, in medium afferre non erit operæ pretium, ſi quidem illorum libri in omnium manibus verſantur. Solum quid nobis rationi & experientiæ videtur conſonum, narrabimus, cuilibet interim libero relicto judicio (I.) *Sanguis menſtruus, qui tempore imprægnationis ſupprimitur*, ac in uteri colligitur fungoſis parietibus nihil aliud eſt, quam impura ac fæculenta materia œconomiæ corporis prorſus inutilis ac inepta foraſque eliminanda. Et non ſecus cum eo comparatum eſt, ac cum fæcibus cereviſiæ, quam illa in fermentatione à ſe ſequeſtrat, vel ut clarius evidentiusque exemplum ſuppeditemus, ut mel igni appoſitum deſpumat ſuas impuritates; ſicut autem illæ fæces tam *cereviſiæ* quàm *mellis* non utiles ſunt ad uſum nutritionis humani corporis, ſic & neque iſte ſanguis menſtruus nutrit vel nutrire poteſt Embryonem propter ſuam fæculentam impuritatem, quapropter recte audit *ſentina* humani corporis. (II.) *Embryo in utero* ſi ejusmodi ſanguine uteretur, non tanta lochiorum copia ſupereſſe poſſet, quantam puerperæ fundunt in puerperiis, hæc enim abſumeretur, ut ne quidem decimam partem quantitatis funderent, quam fundere puerperæ ſolitæ. (III.) *Neceſſe foret*, quod ſi Embryo iſtum ſanguinem in alimentum aſſumeret, etiam Embryo urinæ ac fæcum alvinarum magnam copiam effunderet, &

hac

hæc collecta in utero vel tunica iſti uſui deſtinata, copia ſua lochiorum menſuram ſuperaret, ſicque haud poſſet fieri, puerperæ ſic ſincerum ſanguinem funderent in lochiorum fluxu, ſed lochia tunc maximam partem eſſent urinoſa, aquoſa alvique fæcum formam præ ſe ferentia, (qualia lochia aquoſa fundit Matrona illa, cujus mentionem fecimus *ann.* V. *Decur. II. Obſ. CXXVII. p. 258.* quæ & in hydropem incidit, à quo (DEO auxiliane) curavi, ita ut ſana in Daniam remeaverit) id autem hactenus nos non docuit Experientia. (IV.) *Si Embryo mero & ſincero ſanguine* ſtatim in utero aleretur, non eſſet quo tam diu totque menſes in utero maneret, ſi quidem propter affluxum ſanguinis menſtrui majus incrementum caperet, citiusque in lucem productioni aptus eſſet. (V.) *Nec talis puſillus Embryo illico vim habet digerendi* & convertendi ſanguinem in ſuæ ſubſtantiæ contextum, calor enim exiguus eſt in ejusmodi hominis rudimento. (VI.) *Hicque ſanguis tam ubertim* ſingulis menſibus in uterum depluit, ut copia ſua Embryonem citius ſuffocaret, quàm ut blandè aleret. (VII.) *Nec ſatis provida eſſet natura*, quæ uno eodemque tempore ac ſimul tantam alimenti copiam affunderet, quæ obrueret puſillum illud homunculi rudimentum, cum præſtaret, ſi quotidiè portionem aliquam nutritioni ſufficientem ac recentem concederet. (VIII.) *Sanguis menſtruus extravaſatus* brevi temporis *ſpatio malignam naturam induit*, ac *corrumpitur*, (ſi quidem natura ſua corruptioni eſt proximus, quia nihil aliud eſt, quam fæculenta materia) itaque eo non poſſet ali *Embryo* ſine maxima ſua noxa, ſicque plurimo tempore corrupto ſanguine uteretur, id autem fieri nec veroſimile, multò minus credibile. (IX.) *Sicque hoc pacto Embryo 9. menſes ſentina* corporis aleretur, nunquam enim ſincerum ſanguinem ſugeret, nam ſanguis menſtruus eſt fæx puri ſanguinis, & dato ſed non conceſſo, eſſe purum ſanguinem, iſte tamen ſanguis inquinaretur ſanguinis menſtrui inquinamento, quandoquidem recipitur à fungoſis parietibus uteri, qui geſtationis tempore ſemper turgent impuro ſangui-

ne

ne menſtruo fœtido ac penitus corrupto. (X.) *Parietes fungoſi matricis* ſemel receptum ſanguinem menſtruum usque ad puerperii tempus retinent; nec eâ ſentinâ prius liberantur, antequam uterus ſuo onere ſcilicet Embryone ſit liberatus, ibique ſæpius tormina poſt partum has tunicas exprimunt, ſuaque lochia fluunt. (XI.) *Plerumque & ille ſanguis* in magnos grumos concrevit, ita ut magna fruſta concreti ſanguinis ex ſe eliminet, unde quoque patet ſanguinis iſtius ineptitudo ad nutriendum in utero fœtum. (XII.) *Quonam ergo nutritur fœtus*, ſi interdum feminæ & imprægnationis tempore ſui ſanguinis menſtrui excretionem patiuntur & quidem ſine fœtus noxa vel incommodo? (XIII.) *Et quid dicendum* de iis feminis, quæ concipiunt, etiamſi talem fluxum menſtruorum nunquā fuerint paſſæ, neque & in earum uterum colligetur ejusmodi ſentina, ſic & neque fœtus habet, quo in iſtis feminis poſſit nutriri. (XIV.) *Urgemus omnia illa argumenta*, *quibus Autores* lac ex chylo fieri volunt, & hæc hîc locum inveniunt; ſanguis enim menſtruus in puſillo Embryonis corpuſculo primo mutandus eſſet in chylum, è chylo rurſum in ſanguinem; ſed quæſo quænam eſt hæc monſtroſa metamorphoſis, ſcilicet converti à perfectiori ſtatu ad imperfectum, & rurſum ab imperfecto ad perfectum? Natura tales *ambages circulatorias non inſtituit*, ſed pergit *linea recta* & *breviſſima*. Vide Eruditiſſ. *Scholion* per illuſtris noſtri Domini Præſidis, D.D. *Volckameri* anni 6. & 7. *Decur. I. ad Obſ.* LXX. p. 95. 96. & *confer. noſtr. commentarii:* De *ventriculo Sect. 2. §.* XXXIV. ubi ex profeſſò aſſeruimus lac ex chylo immediatè oriri, quæ argumenta ſi hîc expendo, ſimul & militant pro hoc noſtro aſſerto, hicque commentarius cum *Eruditiſſima præfatione* prælaudati D. D. *Volckameri* magni mei Patroni, propediem lucem videbit. (XV.) Merito *quoque opponimus ſanguinis Eſus prohibitionem* à DEO in Scripturæ ſacræ pandectis *Gen.* 9. v. 4. *Levitic.* c. 3. v. 17. c. 17. v. 10. 11. 14. c. 19. v. 26. *Devtron.* c. 12. v. 16. & 23. c. 15. v. 23. Quam legem & ſolenniter videmus repetitam non ſine cauſa graviſſi-

ma, ut nos remur, in N. T. *Actor. Apoſt.* 15. v. 20. 29. Quomodo enim DEUS homini prohibuiſſet id, quod ipſi omnium primo in alimentum prædeſtinaverat. Concludimus ergo non ſanguine menſtruo ali, ſed liquore lactiformi, de quo data occaſione alibi. Plura argumenta afferre non attinet, ſiquidem hæc ſufficiant, omnemque ſcrupulum eximant.

Quæſtio ſupereſt priori affinis, an Embryo per os? ut *Democritus* & *Epicurus*: an per umbilicum, ut *plerique:* an vero inſtar *ſpongiæ* ut *Alcmæon* ſtatuit. Quod ad nos attinet, ſtamus à parte illorum, qui per *os* nutriri arbitrantur: ex antiquis iſti ſententiæ ſubſcripſerunt *Democritus* & *Epicurus*; ex *Neotericis* complures; hac vice hujus ſententiæ defenſores ſiſtimus *Excell. Dn. D. Philippum Jacobum Hartmannum Academiæ noſtræ Collegam dictum Ariſtotelem meritiſſimum, Eruditiſſ. ſuar. lect.* de *Originib. Anatomicæ Exercit. Corollar.* IV. p. 65. ubi *ſummam quorundam argumentorum* ex ejus *diſput.* de *ſpirituum Generat.* adducit §. 38. 39. cui à latere jungimus *Nobiliſſimum* par Virorum, videlic. *Cornelium Stalpart* von der Wiel / *Magnum noſtrum Patronum ac amicum pentecoſte 1. cent. 2.* Obſ. Obſ. XXXII. p. 327. usque ad p. 364. in *Edit. Latin.* in *Edit. Belgic.* p. 307. ad p. 342. Et P. *Stalpart* von der Wiel / *Magni iſtius Viri Filii M. D. Experientiſſ. Exercitat.* de *nutritione Fœtus in utero* argumentorum *recenſu* ſuperſedere poſſumus, quoniam hi autores omnium manibus teruntur, & quare ego faculam in ipſo meridie accenderem? Adde *Nobiliſſ.* noſtri *Hertodii* Obſ. 60. an 7. Decur. 1.

OBSER-

OBSERVATIO CLXIII.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

Coloris plumarum in Gallina mutatio.

QUandoquidem jam animalium Biblicorum explicatione occupor, nihil intentatum, quod ad eorum naturam ſcrutandam intelligendamque facit, relinquo. Et indies talia cognoſco, quæ ad eorum naturam eruendam faculam accendunt. Superiori Obſervatione de Elefante quædam notatu memoratuque digna in medium attuli. Jam quoque lubet avium & quidem domeſticarum cicurumque familiam inviſere, exque ea hoc tempore ſiſtimus Gallinam mirabilem & memorabilem. Dominus *Jacobus* von *Calis* urbis *Fridrichſtadii* in *Eiderſtadia, quæ eſt nobilior hujus noſtræ Cherſoneſi pars*, Conſul meritiſſimus affinisque meus honoratiſſimus, die 30. Junii 24 currentis anni 1687. juxta *Æram* hactenus *receptam*, ſequentem hiſtoriam ad me perſcripſit. Quadriennium eſt, quo ab urbis noſtræ accenſo dono accepi Gallinam duos annos natam, quæ erat ex majorum Anglicarum Gallinarum genere, quas Embda ex Friſia orientali (ô dulce natale ſolum!) acceperat, *colore inſtar corvi nigra*, hæc altero anno, poſtquam accepi, juxta naturæ legem inſtitutumque plumas ſuas mutavit, novisque veſtita. Ibi iſtuc Naturæ Miraculum accidit, *ut tota tam alba ac candida facta* ſit, inque univerſo ejus corpore *nulla pluma nigra*, vel *ullum priſtinæ nigredinis veſtigium* amplius apparuerit, exque *nigra* traſierit in *albam*. Subſequente anno rurſum *plumæ* mutatæ ſunt, ita autem, ut quidem alba manſerit, ſed hunc album colorem *quædam nigræ plumæ* obſcurarunt, ſic ut albo ex nigro mixto colore fuerit. Anno, qui hunc ſubſequebatur, nulla alia mutatio in plumis facta, niſi quod maculæ *nigræ majores frequentioresque* appareant *alboque colori commixtæ*. Cum *ovis* ſic comparatum

 eſt,

eſt, modo magnum, modo parvum parit, ſcilicet plerumque alternatim. Habent enim *ova* interdum magnitudinem legitimam, interdum excedentem, ſæpius quoque deficientem, ut vix *ovo columbino* paria ſint, imo & longa inſtar digiti, digitumque craſſa edidit. Duo etiam valde magna enixa eſt, quibus *ovis* & alia *ova* fuerunt innata vel incluſa, & hæc incluſa *vitello* & *albumine* ſuo perfectè conſtabant, circumdabantur autem alterius *ovi* putamine & albumine, ita ut *ova incluſa* albumine *ovi* circumdantis circumveherentur. Quæ *ova ovis aliis* fœta multi curioſi ſpectarunt, manibusque non ſine admiratione palparunt. Scatulam ejusmodi *ovis* plenam prælaudatus transmiſit.

SCHOLIUM.

QUæritur *Avesne ante, an vero ova exſtiterint*? Quæ olim circa hoc quæſitum *Chiliad. 2. Cent. 9. Decur. 2. Epiſt. 1. Miſcell. Epiſtol.* meditati ſumus, huic diſcurſui commentatorio inſeremus. Hanc quæſtionem multi celebres Philoſophi peripatetici poſt *Ariſtotelem* ac *Theophraſtum* ventilarunt, digna quoque eſt & hoc loco & tempore proponatur. Huncque nodum nemo felicius *Moſe* ſolvit, cujus ſolutionem ſi amplectimur, oportet fateri, ſi non ova, tamen ovorum indoli analoga, aut oviformia rudimenta corporeæ molis ante aves exſtitiſſe, juſſuque DEI oviformem formam illa, quæ debebant in corpora animantium plantarumque mutari, aſſumſiſſe. Paradoxum hoc videtur, ſed veriſſimum eſt, ut ex ſequenti diſcurſu patebit. (I.) *Enim docet nos* Moſes, DEUM creaſſe cœlum & terram, erat autem *inanis* & *vacua*, *Tohu VaBohu* dicunt *Ebræi*, quarum vocum ſignificationem ſi conſideremus, fateri oportet, docet operum creationis ſucceſſus, ab imperfecto ac inculto ad perfectum & cultum proceſſiſſe. Qualem autem modum proceſſus in cœli terræque creatione tenuit, inſtituitque talem ſimilemque ſervavit in ſpecierum productione, proinde

in cu-

in cujuslibet ſpeciei fuit *Tohu VaBohu*. i. e. Quòd primo materia illa rudis apparuerit, quæ ſucceſſu temporis perfecta, abſoluta, exornata, dotibusque ſuis inſtructa fuit. Nam licet DEUS diceret, producat terra, producat aqua; illa tamen productio ſic ſe habuit, ut & *primo Tohu VaBohu* viſum, ſicque *oviforme* quid apparuit (quemadmodum & nunc) in animalium plantarumque geneſi, & hoc cito per gradus perfectum eſt, non propterea opus fuit tantum temporis, quantum nunc requiritur, impenderetur. (II.) *Qualem* ordinem in naturæ operibus jam obſervari videmus, eundem tunc inſtituit ſapientiſſimus opifex, hic autem ille eſt, in cujuslibet animalis vel & plantæ productione *oviforme* quid ſeſe repræſentaverit, quod eſſet rude educendi animalis vel vegetabilis Entis rudimentum. (III.) *Quemadmodum* jam dicimus: *Natura non facit ſaltum.* Sic nec tunc ſaltum fecit, vel & facere voluit DEUS, qui eſt autor pulcherrimi ordinis. (IV.) *Idem claret* in plasmatione hominis, vel *Microcosmi*, hic enim fuit *primo* rude plasma è limo eductum, illud in hominis formam formatum ſpiraculo vitarum animavit vivificavitque, ſicque duo actus, qui non neceſſarii, ſi DEUS voluiſſet, inſtanti efficere valuiſſet, ſed voluit hic ordinem univerſi creationis proceſſui analogum jam & impoſterum obſervandum tenere, ſicque ordinem, quem Natura in ſua generatione & nunc ſervat, iſto tempore ſanxit. *Ita non abſurdum eſt* ſtatuere in rerum productione ſextiduana, ſua corpora ſemper præceſſiſſe ſi non ova, tamen *oviformia* rudimenta præexſtitiſſe, ac in iſta momentanea productione ita & *Naturam* per gradus proceſſiſſe, non ſecùs ac nunc in diutina rerum geneſi. *Sit itaque* (III.) An aves ex aqua ſint eductæ? ℟. Affirmativa meritò perplacet, ſiquidem omnia, quæ hujus univerſi ambitu continentur, *ex aqua ſunt facta*, prolixè autem id nunc exſequi non eſt hujus loci, dabitur autem forſan alibi occaſio diſcurrendi in Scholiis de *aqua*; Dumtaxat id aſſerimus, (& *lux beneficio aquarum lucet, nec ſine illis lucere poſſet &c.* Sed hæc in *parentheſi*.) Hoc autem quæſitum, ut ut diſſen-

tiat, eruditè ac nervosè pertractavit Excell. Theolog. *Johannes Adami Oſiandri* in ſuo Commenta: in Geneſ. c. 1. q. 1. ad v. 21. p. 37. 38.

Jam de Gallicinio ætiologiam ſcrutemur: lubet hic annotare quædã de eo apud autores annotata & quidem rarioris *commatis*. *Cardanus* cui ſæpius *Scaliger* in ſuis Exercit: injuriam facit, l. 10. de *ſubtilitate*: Gallus, inquit, ſi rarum eſſet animal, non ſolum forma ſed cantu admiratione dignum eſſet. Exultat voce, proculque & exauditur: & nocte etiam, ad mille & amplius paſſus. In *Scriptoribus Arabibus* hæc reperiuntur. Sic *Alcazuinius*: E mirabilibus (naturæ ejus illud eſt) quod novit horas noctis: adeoque, cum nox eſt horarum quindecim, pro ejus ratione, diſpenſat cantus ſuos; quomodo etiam diſpenſat, cum ſolum eſt horarum novem, idque per DEI inſpirationem. Et *Danur Arabs*, in eo maxime mirabile illud eſt, quod novit tempora noctis, & juxta ea tam æquâ lance cantus ſuos diſpenſet, ut ex iis vix quicquam demat, ſive longiora ſint, ſive breviora. Et cantus ejus perpetuo præcedat, & ſequatur auroram. Laus illi ſit, qui eum ad id inſtituit. H. I. Quod ad cauſam *Cantus* ejus attinet, de ea *Muhammed* hoc modo fabulatur: Fingit enim DEUM habere Gallum album, cujus alæ Smaragdis, hyacinthis, & margaritis diſtinctæ ſint, & ab ortu ad occaſum expanſæ; & caput ſub throno gloriæ; & pedes in ſummo aëre: illumque adeo quotidie manè precum tempus indicere, atque audiri ab omnibus cœli & terræ incolis, præter homines & Dæmones. Et propterea, inquit, reſpondent illi Galli terræ. H.i. fabulam illam aliis circumſtantiis commemorat Excell. *Cruſius* l. de nocte & noctur, offic. c. III. *§*. 17. p. 63. Sit fabula, includit tamen hæc fabula quædam myſteria, quæ hic tangere non vacat. *Cauſam* iſtius cantus Excell. *Petrus Johannes Faber ex proceribus Reipublicæ adeptorum nulli ſecundus* l. III. *panchymic.* c. IV. p. 329. hanc ſuſpicatur eſſe: Solares ſunt, ait, & multum lucis ſolaris habent, ideo occultato ſole occultantur & ipſi, & ſomnum appetunt, ſed ſingulis horis adventante ſole, ſolem adve-

advenire cantu denunciant: & ſic vigiles noſtri nocturni ſunt, & ipſos natura creaſſe videtur, concitandis ad opera mortalibus, rumpendoque ſomno, ita ut nec ſolis ortum incautis patiantur obrepere, diemque venientem cantu denuntiant & ſic mortales ad curam laboremque revocant, fortis admodum aêris & reſonans eſt eorum cantus, adeo ut eo ſolo clamore terrori ſint *Leonibus* ferarum generoſiſſimis. &c. H. I. Addimus, quandoquidem cantu ſuo meteororum viciſſitudinem indicant, non ſolum ſolis, ſed & lunæ & omnium ſtellarum, à quarum influxu meteora dependent, influentias patiuntur. Ita ut ſit vivum Horologium & Calendarium. De eodem quæſito ſcripſ. *Chiliad. 2. Cent. 9. Decur. 2. Epiſt. 4.* Accedimus ad *ova; ova aliis ovis* incluſa complures autores commemorant. Excell. *Cornelius Stalpart* von der Wiel pentecoſt. 1. Cent. 2. Obſ. XLIX. p. 475. usque ad p. 480 *Blancardus* Cent. 6. Obſ. XLV. p. 177. Anno 1677. die 26. Junii, manè circa horam nonam noſtræ Academiæ Typographus *Joachimus Reumann* per puerum ſuum apportandum curavit ovum à Gallina recens editum magnitudine ſua anſerinum æquans, cujus corticem cum frangeret ancilla in uſum domeſticum, aliud ovum inerat naturali magnitudine præditum, intrinſecum ovum majoris ovi ambientis albumine circumdatum, ut cui hoc ovum loco vitellii erat, pulchrum & jucundum Naturæ phænomenon. Paulò ante prælaudatus Typographus Excell. D. D. Majori, Collegæ Honoratiſſ. *citrum in citro*, vel *citrum alio* citro *prægnans obtulit*, cui & *hoc ovum* oſtendiſſe dicitur. Hanc hiſt. præfat. noſtr. Ætiolog. F. purg. præmiſſa narravimus. *Anno 77. die 6. Septembr. De ovis optimè philoſophatur ſupra laudatus Faber* adeptæ Philoſophiæ callentiſſimus a. *l. l. 3. c. VII.* p. 316. 317. verba, illa hîc merentur locum & lectionem. Ovorum omnium natura, ait, & eſſentia admirabilis omnino eſt, quis intra putamen, & teſtam ovorum volucres reſidere exiſtimaret, niſi quis experientia vidiſſet ſolo caloris fotu reducuntur in actum: Mirum omnino eſt, quod in tenui & molli adeo ſubſtantia, pennæ, carnes, oſſa,

avium,

avium, & ipſa anima ſentiens & quicquid aliud ad aves pertinet, coërceatur, videntur etiam aves in quintam Eſſentiam ſeſe convertere, ut ova pariant, tanquam quid illis ſimile unum & idem ſaltem proxima potentia, ſemen ſiquidem avium omnium, in ovum convertitur in matrice peculiari ibi actione caloris nativi, craſſior pars ſeminis, in putamen & teſtam abit, aquoſior vero pars in albumen convertitur, pars verò quæ aëris & ignis partes ſubtiliores habet, in vitellum mutatur, cui ſupernatat germen, pars ſeminis ſubtilior & efficacior, cui vitalis & ſeminalis virtus omnis ineſt: ex quo ſolo dependet vita pulli & multiplicatio, in quo incipit vita & anima radicari, cætera omnia, quæ in ovo ſunt, & reperiuntur, ſunt quaſi ad alimentum pulli recenter ex germine illo nati &c. Jam etiam aliquid dicendum eſſet de *Ovo philoſophico*, de eo Adepti poſſunt conſuli cumprimis *Faber noſter* a.l. c. XII. p.321. *Michael Majerus*, *Eſpagnet*, *Arnoldus de Villa nova*, *Lullius*, *Paracelſus*, *Albertus Magnus*, *Henricus Kunrath*, *Baſilius Valentinus*, &c. Hi ſunt ex procerum ordine in Republica Adeptorum, quibus jungimus *Jacobum Böhm*, ut claret ex ejus *libro* de *Signatura rerum*, qui *hiſce Myſteriis plenus*; *Valentinum Weigelium*, qui aliquod *aureum vellus* conſcripſit, non illud quod eo nomine circumfertur, ſed *aliud* opus ſimilis *argumenti*, pro quo opere cuidam *Bibliopolæ* ducentos thaleros imperiales eſſe oblatos ſcio, ſi modo comparari poſſet. *Roterodami* in quadam *Bibliotheca* exſtitiſſe, ac inde furto eſſe ablatum, ex *relatione* fide digni viri habeo compertum. Plura de ovis non annecto, ſiquidem eruditum opus de iis cum erudito orbe communicaturus eſt Excell. D. *Lentilius* Curioſorum *Oribaſius* Collega noſter honoratiſſimus.

OBSERVATIO CLXIV.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

Puſtulæ in toto corpore erumpentes.

ANno 1687. die ☿ 21. Septembris: Ad me acceſſit quidam Theologiæ Studioſus, *Nicolaus* dictus, patria Huſummenſis, hic mihi vultum ſuum & manus oſtendit, non ſine admiratione utrumque locum contemplatus, ſiquidem totum vultum occupaverant imo prorſus deformaverant fœdæ puſtulæ rubræ Schillingii magnitudinem ad æquantes, quæ non ſecus ac ignis cum intolerabili pruritu urebant. Similes puſtulæ in manuum dorſis inveniebantur. Nec ſolum hanc torturam in vultu & manibus paſſus eſt, quæ partes nudæ, ſicque aëris injuriæ ac inquinamento expoſitæ; verùm & in capite & ſub capillis, imo per totum corpus veſtimentis tectum luxuriabant iſta urentia tubercula, hominemque urente pruritu penitus enecabant. Contra hoc malum à me petiit conſilium, quo & ipſi gratificatus. Præſcripſi ergo has pilulas purgantes:

℞. Mercurii dulcis gr. xij.
Radic. jalappæ. ℈j.

Cum ſucco liquiritiæ in aqua Sambuc. diſſ. F. pilulæ No. IX. involvantur nitro antimoniato. Harum uſu quatuor habuit ſedes, & ſtatim levamen expertus eſt. Hoc purgante, die 23. Septembr. ♀ dedi ſequentia ad ſudorem eliciendum:

℞. Aquæ Theriacal. ℥ij.
C. benedict. ℥iiiſſ.
Spirit. Sambuc. ℥iſſ.
C. C. ℈j.
Sal. Armoniac. ℈ſſ.
Diaſcord. Fracaſtor. ʒij.
Ocul. 69. præpar. ℈iiij.

Sal. C. Bened.
Abſinth.
Tartari. aā. ʒj.
Syrup. Acetoſ. Citri. ℥iſſ.
Elæoſacch. Serpilli. ℥j.
M. dt. ſign. *Mixtur.*
℞. Elixir. noſtri ſani & experti. ʒij.
Spirit. C. C. ʒj.
Sal. Armoniaci. ℈j.
M dt. S. *Elixir.*

Die ♄ 24. Septembris ſummo mane de Elixire aſſumſit viginti guttas cum duobus cochlearibus Mixturæ, iis aſſumptis ſeſe ad ſudandum compoſuit, ei bihorium impendit, & tam vehementer ſudavit, ac ſi totus in ſudorem diſſolveretur. *Die ☉ 25. Septembris* ad me reverſus prolixasque egit gratias pro collato auxilio, ſiquidem puſtulæ jam omnes evanuerant, ut nullum amplius earum veſtigium ſupereſſet, ſed cutis nitida & alba videbatur. Itaque ſudatione illa materia iſta exhalavit, ægerque ſanatus eſt. DEO debentur gratiæ immortales.

SCHOLION.

UNde hæ puſtulæ in Studioſo natæ ſint, meretur aliquam indaginem. Eo fine ex ipſo ſciſcitatus, quando, & ubinam accepiſſet, & quomodo? ℞. Seſe profectum fuiſſe Huſum in patriam ſuam, & in reditu in pago *Fleckeboy* omnium primo ſenſiſſe. Rogabam ergo an & forſan in lecto impuro cubuiſſet? Dicebat ſe iſta nocte dormiviſſe in ſuis veſtibus. Hocque pacto malum invaſiſſe, primo in curru tinnuiſſe aures, easque pruritu fuiſſe correptas, paulo pòſt mentum iis tuberculis defœdatum, quæ inde aſcenderant in univerſum vultum & caput, & ſucceſſu temporis totum corpus à vertice ad calcem invaſerant. Meo arbitratu incidit in aliquod inſectorum *examen*, cujus ſonus primo peperit in auribus tinnitum, quæ poſtea ſeſe

in uni-

in univerſum corpus diffuderunt, ſicque vel morſu, vel punctione, aut etiam liquoris corroſivi emiſſi conſperſione has puſtulas urentes effecerunt. Et ut hoc credam, facit multiplex experientia, quæ docet ſæpius inſecta talia tubercula parere, ſi cutem noſtram invadant. Quædam enim *punctione* nos lædunt, ſicque virum Genevæ veſparum punctionibus, cujus nidum equus pede turbaverat, occiſum commemorat Excellentiſſ. *Burnet* in ſuo curioſiſſimo itinerario. *Formicæ* & alia quædam inſecta emiſſione liquoris urentis lædunt. *Pediculi, pulices, aſili, culices, cimices &c.* morſu cutem exulcerant. Quædam morſu & liquore emiſſo ſimul damnum afferunt. Inſectorum innumera ſunt genera, quæ hoc loco recenſere non patitur inſtituti ratio. *Quo autem minora, eò nocentiora ſunt.* Veſparum punctionibus virum quendam Genevæ eſſe occiſum, probavimus ex *Burneti* itinerario, crabrones ſæpius necaſſe equos & homines teſtantur homines fide digni. Hinc natum, proverbium *Plautinum*: *Noli irritare crabrones*. Sed revertimur ad veſpas, de quibus *Damur Arabs* in h. ſ. loquitur: citante & vertente *Samuele Bocharto* l. IV. c. XIII. part. 2. *ſui Hierozoici* pag. 535. Veſparum duæ ſunt ſpecies, montana & campeſtris. Montana in montibus degit, & vivit inter arbores, coloris eſt ſub nigri. Rudimentum ejus eſt vermis, ex quo formatur poſtmodum. Domum ſibi in terra ſumit apum cellulis ſimilem, quatuor portis inſtructam ad flatus quatuor ventorum. Aculeum habet, quo pungit, victus ejus, fructus, & flores. Mares à fœminis diſtinguit moles corporis. Campeſtris eſt rubri coloris, nidum ſibi parat ſub terra, pulvere ex ea effoſſo, quomodo formicæ ſolent, &c. Hyeme latet; quia, cum ea prodit, ſtatim perit; proinde tota hyeme dormit tanquam mortua. Neque enim victum ſibi comparat, ut formica, contra quam apes. Et inſtante vere, præ frigore, & victus inopia, fit tanquam lignum aridum. Sed in illud corpuſculum vitam inſpirat DEUS, ita ut reviviſcat, quomodo Anno præcedente. Quænam autem inſecta noſtri ægri cutem

ſic exulcerarunt, eſt, quod nunc ſcrutamur. Credo fuiſſe ex inſectis minimis, quæ cauſticum liquorem in cutem effuderunt, unde hæc exulcerata. Dari autem ejusmodi minima inſecta, quorum corpuſcula obtutui noſtro non patent, certum eſt. Excellentiſſ. *Paulus Caſatus Placentinus Jeſuita*, in ſuo perdocto libro de *igne* diſſert. 5. 110. 111. 112. ad hoc noſtrum aſſertum illuſtrandum ſequentia, quæ hîc locum merentur, adducit: Utinam ſimiliter, ait, Microſcopio ſubjicere liceret ea, quæ in locis paluſtribus creſcunt animalia minuta, ut monet M. *Varro* de re ruſtica l. I. c. 12. Quæ non poſſunt oculis conſequi, & per aëra intus in corpus per os ac nares perveniunt atque efficiunt difficiles morbos. Horum enim figura ſi nobis perſpecta eſſet, comparari poſſent cum tenuiſſimis vermiculis, quibus obſervatum eſt abundare ſanguinem à diſſecta vena erumpentem eorum, quos febris corripuit. Hujusmodi ſcilicet vermiculorum capita ſi nigra fuerint, indicant periculum ex febri imminere, quam nulla exanthemata adhuc malignam eſſe docuerunt. Proclive autem tunc eſſet ſuſpicari minuta illa animalia cum aêre, quem Spiritu ducimus, intus aſſumpta commiſceri cum ſanguine, in quo & incrementum aliquod ſuſcipiant, & peſtifera fœcunditate multiplices fœtus procreent, unde incommoda primum valetudo, deinde febris conſurgat. Neque fictam & commentitiam fabulam facilè dixerim hanc ex tantillo animalculo multiplicabilem calamitatem: quippe qui apud *Guilielmum Piſonem* de Medicina Braſilienſi l. 2. c. 22. p. 38. nuperrime legi in Braſilia reperiri minutiſſimos vermiculos, Luſitanis *Bicho*, Braſilianis *Tunga* dictos, qui ſæpe cum pruritu, rarò cum dolore, pedum digitorum extremitatibus innaſcuntur. Maximopere infeſti ſunt præ cæteris iis, qui nudis pedibus loca arenoſa perambulant, in quibus, utpote calidiſſimis vivere amant extra omnem conſpectum, fugiuntque pavimenta lithoſtrata. Initio in cute exteriori aliquamdiu latitant: mox ingenti cum pruritu, præcipuè circa plantas pedum, ſine noxa cutem penetrant,

trant, inque ea ſe recondunt. Hi vero exigui, intusque paulo profundius occultati, & veſicula orbiculari incluſi, nigricantes apparent, eosque per microſcopium (Meſocopium ille nominat) explorare oportet: Secus enim ne à lynceo quidem exactè ſatis perſpici poſſunt. Addit & aliud vermiculi alati genus nigrum (Braſilii *Maxigue* vocant) adeoque parvum, ut tactus ſenſu potius, quam viſu percipi ſoleat. Culicum more gregatim volitant. Nunquam apparent niſi ſumma exiſtente malacia, idque veſpertino tempore potiſſimum: Circa fluviorum ripas inter paluſtres arbores *Mangues* dictas hærent. Adeo exercent & lancinant agricolas, ut non ſolùm membra eorum nuda, ſed & leviter veſtita, morſu dolorem inurente infeſtent, acuumque mucrones referant. Hoc ut experimentis confirmet, narrat ſibi atque comitibus Hiſpanis ſcapha fluvium lento gradu aſcendentibus adeo intumuiſſe, veſicisque ac rubore conſperſam fuiſſe faciem, ut ne à familiariſſimis quidem amicis dignoſcerentur. Æthiopis quoque Domini ſui juſſu, palo affixi, perque integram noctem ſub dio relicti, poſtridie delirio capti ex meris doloribus, meminit. Confer quæſo vel adde ex Domini de *Rochefort* deſcriptione *Inſularum Antillarum* l. I. c. 24. §. VI. p. 398. de inſectis *Chiquen* dictis hiſtoriam &c. *Wilhelmus Johannes Müller* in ſua deſcriptione *Fetu* & minimorum vermiculorum c. III. p. 25, 26. 27. mentionem facit. Quid multis? aër noſter tempore præſertim æſtivo ejusmodi minimis inſectis, quæ beſtiis & homini infeſta ſunt, plenus eſt, nec iis vacat hyberno tempore, ut probant vermes nivales, vide Ann. II. Decur. II Obſ. CX. & Ann. IV. Decur. I. Obſ. 89. Autoribus Excell. Viris DD. *David e Spilenbergero* & *Carolo Raygero*, It. *Joh. Jacob. Wagneri Helvet. Curioſ. Artic. VI. p. 237.* Imo omnia, quibus veſcimur vel & potamur, vel & veſtimur, nihil aliud ſunt quam inſectorum vermiculorumque tuguriola, imo ipſe aër nihil aliud eſt quam omnium rerum generationis Myſteriorum arca, prout nunc aſtrorum ſolisque influxus eſt, & in iſtam rerum arcanam materiam influit, talium rerum geneſis

promovetur. Et Homo ad aëris diſpoſitionem, quia cum toto univerſo quendam fovet analogiſmum, ſuum corpus experitur eſſe diſpoſitum. Vermium effectus miros commemorat Nobiliſſ. *Paullinus* in *ſuis Obſervat. Medico-Phyſicis Anno V.* Decuriæ. II. annexis. Omnes autem iſti vermiculi ex ſeminio inſectorum, quod partim noſtris cibis & potibus fuit commixtum, vel unà cum ſpiritu ex aêre attraximus, ſuum ortum habent. Interim mirum eſt, quod ejusmodi inſecta, quæ & exiguitate ſua viſus noſtri aciem fallunt, ſolumque microſcopii beneficio conſpicua ſunt, nihilominus ſuam Oeconomiam corporis neceſſariis organis, non ſecus ac majora animalia habeant inſtructam. Lubet afferre deſcriptionem cujusdam minimi inſecti, cujus meminit *Arabs* Scriptor *Alkazuinius*, citante & interprete *Samuele Bocharto parte 2.* l. IV. c. 17. p. 563. 564. Eſt animal, quod in minima ſtatura formam habet Elephantis. Et quidquid Elephanti, culici pariter natura contulit cum alarum auctario. Attende ad parvitatem corporis ejus, quæ tanta eſt, ut viſus, quantumvis intendatur, eum (volantem) non aſſequatur. Deinde caput (reſpice) quod corporis illius caput eſſe non videatur: in eo enim eſt videndi facultas & audiendi. Tum de cerebro cogita, & præ capite quantum illud ſit: Et ibi latere facultates quinque interiores. In eo ſcilicet eſt ſenſus communis, quia videt animal ad ſe venire. (2.) Et imaginatio, quia, cum incidit in animal, promuſcidem ſuam in illud immergit, neque idem facit, cum incidit in parietem. (3.) Et eſt virtus æſtimativa, quâ diſcernit ſe inſequentem ab eo, qui ſe non inſequitur. Ab illo enim fugit, & coram hoc in loco ſuo manet. (4.) Facultas quoque eſt conſervans (ſeu *memoria*) quippe cum ſuxit ſanguinem, fugit illico, tanquam ſibi conſcius ſe dolorem intuliſſe, ne pœnas repoſcat, qui læſus eſt. (5.) Eſt & vis cogitativa, unde eſt, quod fugit, cum ſentit motum manus humanæ, ut qui ſciat eam ſibi eſſe pernicioſam. Sed, quamprimum quieſcit manus, redit ad locum ſuum, quia ſcit id abiiſſe, quod exitium ſuum machinabatur. Promuſcidem

habet

habet tenuiſſimam, ſed cum tenuitate ſua concavam, ut per illam defluant partes ſanguinis tenuiſſimæ. Et capiti ejus indita promuſcis illa tam valida eſt, ut, cum ferit Elephantis, aut vero bubali, corium, illud penetret, proinde Elephas, & bubalus, ut culicem vitent, ad aquas fugiunt. Et *Plinius* l. XI. c. II. ubi tot ſenſus, (natura rerum) collocavit in culice &c. ubi viſum in eo prætendit? ubi guſtatum applicavit? ubi odoratum inſeruit? ubi vero truculentam illam & portione maximam vocem ingeneravit? Quâ ſubtilitate pennas adnexuit? prælongavit pedum crura? diſpoſuit jejunam caveam, uti alvum? avidam ſanguinis, & potiſſimum humani, ſitim accendit? Telum vero perfodiendo tergori quo ſpiculavit ingenio? atque ut in capaci cum cerni non poſſit exilitas, ita reciproca geminavit arte, ut fodiendo acuminatum pariter, ſorbendoque fiſtuloſum eſſet. &c. Quælibet Regio ſua peculiaria habet inſecta, ut & quodlibet Elementum. De Elementorum incolis inſectis eruditiſſimè diſſerit *Academiæ noſtræ Curioſorum Decus Hermes II. Amicus* & *Collega* noſter Honoratiſſimus in ſua *Salamandrologia* c. XII. §. 5. pag. 109. Quodlibet etiam animal ſua ſibi infeſta habet inſecta, quæ non æque aliis animalibus adhærent, ſi inſecta Microſcopiis contemplamur, miras figuras ac formas præ ſe ferunt. Nec plantæ ab inſectorum inquinamento ac nocumento immunes ſunt, habet & quælibet ſpecies ſuum ab inſectis propriis damnum, ſæpiusque mortem.

OBSERVATIO CLXV.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Difficultate abortum vel directè, vel indirectè provocandi.

Directè provocare abortum apud Jureconſultos idem eſt, ac ſi dicas: Propoſitâ ſibi hâc intentione medicamenta ad eam aſſequendam præbere: Indirectè, eſt porrigere medicamenta ad aliquem morbum ſanandum ab ipſo morbo requiſita, etiamſi ex eorum uſu timeatur abortus, uti ſunt medicamenta ventrem ſolventia, venæſectio &c. Priori modô dicunt, etiamſi proponatur matris ſalus, quæ periclitetur, niſi provocetur abortus, ejus tamen provocationem nunquam licitam eſſe: Indirectè tamen abortum non prohibent, proq; matris ſalute cauſam abortiendi dari poſſe aſſerunt, dummodo totis nervis innitamur, ut præter noſtram fiat intentionem. *Vid. Zacchiæ Quæſt. Med. leg. lib. 6. Tit. 1. Quæſt. 7. §. 16.* Nos neutrô modô hunc finem adeò facilè obtineri, ut credamus, ſequentibus adducimur hiſtoriis.

I. Undecimus jam, ni fallor, agitur annus, quô ad mulierem quandam hic loci bene notam, quæ poſtea relictâ patriâ Brunſwigæ fortunas ſuas conſtituit, accerſebar. Vix ædes mihi intranti obviam facta abdominis intumeſcentiam monſtrabat ita inſignem, ut libertas reſpirandi parùm ipſi concederetur. Erat illa circiter 45. annorum ſymptomatibusq; hydropi adeſſe ſolitis maximè urgebatur. Manibus aliquatenus ejus ventrem contrectans comprimensq; fluctuationem aquæ auribus accuratè percipiebam, ſic, ut hancce ægrotam hydrope uterinô laborare nulla mihi eſſet dubitatio. Ad ipſam igitur me accingens curam nihil intermiſi, quod ad morbi radices evellendas rationalis medendi methodus injungit. Cùm verò remediis

licet

licet præſtantiſſimis alioquin & probatiſſimis nihil planè proficerem oleumq; ac operam in curatione omnimodè perderem, tumore interim abdominis notabile incrementum quotidie ſumente, illa clanculum meq; inſciô alius medici operâ utebatur; unde, neſcio an hujus inconſtantiæ, an verò motus peregrini, qualis à fœtu in utero materno excitari ſolet; quiq; vix à ſola aqua in abdomine fluctuante cieri poteſt, causâ permotus, ipsâ curatione me abdicavi ægramq; variis aliis occupationibus tum temporis detentus, novi medici operâ liberè frui paſſus ſum. Quanquam enim de præſenti hydropis ſpecie ſatis certus eſſem, ſuſpicionem tamen factæ ſimul conceptionis mihi adimere non potui, cùm varia menti occurrerent, quæ idem antehac in aliis contigiſſe, confirmant, recentiq; adhuc memoriâ tenerem, quæ apud *Hildanum Cent. 2. Obſ. 55.* non ita pridem legeram, ubi hydropis uterini in propria uxore ſimul gravida obſervati mentionem injicit. Sed, ut in viam redeam, dictô medico nihil non ad curationem hydropis fruſtrà itidem tentante, ab hoc ad empiricorum, nec perniciem hominum, nec Numinis iram æſtimantem, cohortem tranſiit mulier, certam ſibi ex hominibus impunè ita in hominum vitam peccantibus, ſalutem promittens. Inprimis vetula quædam tum temporis artis medicæ peritiam cum plurimorum damno mentiens conſulebatur, quæ tot purgantibus miſeram ſæpiſſimè excruciabat, ut mirum eſſet, quâ ratione tot dejectionibus enervata, vitali ampliùs aurâ frui poſſet. Præcipuum ejus remedium erat Decoctum ex Radicibus Sambuci & Ireos noſtratis, cujus in operando vehementia nullum Medicorum fugere poterit: Neq; eundem effectum aliter ipſa ægrota experiebatur toties, quoties hocce catharcticum à vetula ipſi propinaretur. Tandem & hiſce nihil proficientibus, cùm ultimâ vice beatus D. Hilpertus, Superintendens hic loci quondam religioſiſſimus, preces pro ſalute hujus hydropicæ in Templo ad Deum fudiſſet, vix finitis ſacris templi limina relinquenti plebi rumor obviam ibat non inanis, hydropicam fe-

liciter filiolum enixam eſſe. Quid multis! Puerperæ aquâ, quæ hactenus in utero ſtagnaverat, ſimul cum lochiis expurgatâ, illa paulatim novas vires recuperans vivit in hunc usq; diem cum filio ſatis robuſto, quam ex ſingulari Dei Providentia tot cacatoria, tot fortiter purgantia, corrumpere non potuerant, bellè & ſanitate fruitur firmiſſimâ.

II. Simile quid affirmare poſſum de nutrice quadam, cujus operâ utebatur Uxor Viri Maximè Reverendi N. ante aliquot annos ad lactandum infantem recens natum; Ex cujus continuo ploratu cum defectum neceſſarii alimenti pro filiolo mater animadverteret, id quod perpetuis lachrymis hic innuere videbatur, eam iterum dimiſit. De hac poſtea compertum eſt, quod fuerit imprægnata adq; abigendum fœtum ab empirico vicino fortiora purgantia & expellentia præſcripta aſſumſerit, ſed fruſtraneô adeò effectu, ut omnibus incaſſum adhibitis tandem conſueto & lege naturæ confirmatô tempore, fœtum ſanum vitali exponeret auræ.

III. Gravidas febre malignâ correptas non ſemper abortionis periculo obnoxias eſſe, uti in multis obſervavi, ſic præ cæteris pluribus exemplis, vel tribus hic ſaltem meminiſſe lubet Viduæ beati Domini *D. Friderici* Lachmunds/ Medici quondam apud noſtrates inſignis, quæ poſt hujus obitum gravida ſuperſtes, febre tum temporis hic graſſante epidemicâ malignâ cum omnibus liberis ac domeſticis atrociter infeſtabatur, ita, ut vix acerbius unquam in aliud ſubjectum malignitatis virus deſæviiſſe recorder. Interim ab hocce truculentiſſimo morbo feliciter liberata aliquot poſt ſeptimanas ſine multis difficultatibus, filiam peperit optimè conſtitutam cum matre adhuc quoad corporis valetudinem exoptatiſſimam degentem vitam.

IV. Ut taceam, in dyſenteria epidemica, quâ ante triennium tum in urbe; tum in toto Epiſcopatu Hildeſienſi plures miſerrimè tentabantur, me non ſemel gravidas vidiſſe, quæ hocce teterrimô morbo fermè confectæ non tantùm ſingulari

Dei

Dei beneficio eundem ſuperârunt, ſed etiam ſuô tempore fœtum robuſtum mundo ſtiterunt; de teneſmo ſaltem addere placet, neq; hunc ſemper ad fœtum intempeſtivè excludendum ſatis virium habere. Quale quid quondam obſervavi in honeſta quadam hujus urbis Matrona, quæ primâ vice fœtum jam tum ſeptimeſtrem utero gerens ulcere inteſtini recti cum ſummis cruciatibus continuoq;, fruſtraneô licet egerendi conatu corripiebatur. Quanquam autem atrocia hæc ſymptomata ad aliquot ſeptimanas inſtarent, adq; ſanandum ulcus quotidie aliquot clysmata injicerentur, nihilominus cum fœtu poſtea & quidem nonô menſe feliciter in lucem edito, ſervata eſt mater.

V. Venæſectionem etiam ſexies, imò octies in gravidis repetitam non ſemper intuliſſe abortum, uti Hiſtoriæ, quas *Zacutus Luſitanus Prax. admirand. Obſ. 43. 44. & 45. refert*, ſufficienter comprobant; ita memoriâ nondum excidêre ea, quæ circa virginem falsò ſic habitam aliquando hic loci acciderunt: Illa, enim, cùm per aliquot menſes tributum lunare non fuiſſet experta, Medicum, penes quem nulla defloratæ virginitatis ſuſpicio vel propterea erat, quòd non infimô locô natam antea ſatis honeſtam vixiſſe vitam ſciret, eò adegit, ut venæſectionem etiam in talo multoties iteratam admitteret, deobſtruentia calidiora propinaret, pilulas fœtidas præſcriberet, acriora peſſaria & ſuffumigia præſtantiora in uſum vocaret, nihilq; eorum prætermitteret, quibus obſtructioni menſium mederi ſolemus. Sed hisce non obſtantibus, fœtus, cujus præſentiam Medicus ignorabat, in ſuo domicilio permanebat, nonô demùm menſe egregiâ præditus ſanitate in lucem prodiens.

QUæ hic loci curioſis propoſitæ ſunt hiſtoriæ, quanquam ejusdem farinæ paſſim in Medicorum ſcriptis plures inveniri non negem, continent tamen nonnulla ulteriori examine digna: *Primò* enim quæſtio inſtitui poteſt, cur à purgantibus, emmenagogis, venæſectionibus Abortus non illatus?

Cur à memoratis antea morbis acutis pariter ac doloroſis, è gremiis gravidarum intempeſtivè fœtus non fuerit expulſus? Si quid in cauſa difficili, quod maximè probabile eſt, afferre licet; ſalvis aliorum hac de re ſententiis, quoad primam hiſtoriam puto, hydropicam illam, cujus ibi incidit mentio ſingulari ſpirituum robore præditam fuiſſe; quod ſufficienter plurimæ corporis functiones, quæ ipſi integræ ita erant, ut ambulare, nonnullisq́; negotiis domeſticis liberè præeſſe poſſet, confirmabant; Unde veroſimile eſt, ſpiritus tali vigore gaudentes uteri orificium tam arctè contraxiſſe, vel ſaltem ad talem conniventiam diſpoſuiſſe, ut periculum abortionis, ſi quod à purgantibus exſtitiſſet, maſculè reprimere potuerit. Notum enim eſt, ante apertionem clauſuræ uterinæ, quæ fundo matricis coarctató ſubſequitur, nec partum, nec abortum, locum habere. Accedit & hoc, quod dubio procul ſpicula medicaminum purgantium, ſi quæ ad generationis aulam penetrârunt, ab ibidem ſtagnante latice obtuſa atq; ita immutata fuerint, ut omnem purgandi, vel alterandi efficaciam amiſerint, inermesq; ac ſolitâ activitate orbæ, fœtus ejectioni nullô modô inſervire potuerint. Prior forſan etiam ratio alicujus valoris eſſe poteſt in ſcortis & vulgaribus proſtibulis, quæ toties absq; ullo effectu poculis abortivis ſive ex purgantibus, ſive ex emmenagogis fortioribus concinnatis utuntur; quanquam de purgantibus dubitari jure queat, an unquam eorundem qualitas purgans ad loca muliebria, quibus fœtus continetur, pertingat? Anq; non potiùs, ſi quid ad abortum ciendum faciunt, illud particulis eorum ſalinis, alkalicis, ſummâ alterandi venarumq; orificia reſerandi facultate præditis; Vel ſaltem egerendi ab illis inductis fortioribus conatibus, à quibus & ipſa uteri taberna per conſenſum ſuam patitur compreſſionem, adſcribendum ſit? De qua materia hic loci ulteriorem diſquiſitionem inſtituti ratio non permittit. *Phlebotomiam* quod attinet, non video ullas rationes tam prægnantes, quæ ab illa moderatè & cum cautela adminiſtrata gravidas neceſſariò abortus periculum

lum incurrere, comprobent; Dico autem notanter, *moderatè*: Dudum enim apud Medicos cordatiores in deſuetudinem abiit ille mos, quô non ad uncias, ſed ad aliquot libras, imò ad animi deliquium largiſſimas nectaris vitalis profuſiones, inſtituere ſolebant: Quò forſan *Hippocrates* reſpexit *Aphor. 31. Sect. 5.* affirmans, quòd mulieres uterum ferentes ſectâ venâ abortiant: Hodie verò tale incommodum à parciori ſanguinis emiſſione non ſemper expectandum eſſe, & recta ratio confirmat & ipſa loquitur experientia. Si enim quid ad intempeſtivam fœtus excluſionem conferre debet Venæſectio, hujus effectus certè eatenus tantùm cauſa erit, quatenus in pede præprimis inſtituta, pro remedio ſuppreſſionis menſium habetur: At quàm rarò expectationi in tali caſu ſatisfaciat, mecum affirmabunt illi, qui toties ſine ullo commodo eam adminiſtratam viderunt: Ubi ſimul non immeritò hocce exoritur dubium, anne, ſi poſt venæſectionem hujus vel illius mulieris profluvium menſtruum ſeſe iterum ſiſtat, talis effectus potiùs ab exhibitis ut plurimum ſimul medicamentis attenuantibus, remorasq; menſium obſtructarum tollentibus, quàm ab ipſa venæſectione, derivandus ſit, cujus in gravidis ad abortus metum inducendum non adeo magnam vim eſſe, vel exinde arguere licet, quod occaſione impragnationis ſubſiſtentiumq; propterea menſium, ſanguis in ipſorum corporibus tali modô coacervetur, ut diſpendium modicis ejus emiſſionibus factum, nec matri, nec fœtui adeò inſignem noxam inferre queat. Hinc etiam tanto cum ſucceſſu venæſectio ad abortum præcavendum in gravidis præſertim rubuſtioribus quotidie adminiſtratur: Quam in rem *vid. Obſ. Rar. Clariſſ. D. Stalpart* van der Wiel/ *Cent. 1. Obſ. 65.* ubi communicatâ hiſtoriâ de muliere quadam, cui unô eôdemq; fœtu gravidæ quadrageſies ac novies vena ſciſſa fuit, egregia de hac materia curioſorum oculis exponit; notabilis autem præ cæteris illa eſt Obſervatio, quam ex *Zacuti Luſitan. Prax. admir. l. c. Obſ. 144.* hiſce verbis recenſet: Mala quædam mulier juvenisillioſa & gracilis, cùm ſeptimi menſis fœtum in utero gere-

ret, ob metum abſentis mariti abortum procurat, plurima auxilia parat, aſſumit purgantia valida, applicat utero fortiſſima unguenta, apponit peſſaria, violenta & alia fœtum enecantia medicamenta per os devorat. Demum omni prorſus deſtituta auxiliô exactiſſimâ inediâ, incaſsùm tamen, corpus macerat. Tandem quaſi deſperata viribus licet invalidis ad Saphænæ phlebotomiam decies & ter celebratam & hirudines in ſede ter applicatas ſe convertit, ſed nunquam voti ſui compos evadere potuit, imò geminos nonô menſe obeſos & ovantes (mirum dictu) edidit in lucem. Imò, ut hoc ſaltem dictis adjungam, Si, uti doctiſſimè innuit *Mercklinus in Tract. de Transfus. ſang. pag. m. 48.* ille ſanguis potiùs per inflictam venæ plagulam nunquam non prodire videtur, qui reliquum activitate, integritate motuq; ſuperat, nonne meritò dicendum eſt, relictum in venis maſſam craſſiore quâdam diatheſi imbui & per conſequens ad ſui proruptionem ex utero moliendam, ſine qua raró datur abortus, ineptiorem reddi? Quam etiam cauſam ut hic eâdem operâ unôq; colore duos dealbem parietes, ſubeſſe ſuſpicor, quare in morbis acutis febribusq; malignis tam raró ſubſequatur immaturi fœtus excluſio: Lis enim adhuc ſub judice eſt, an ſanguinis textura in illis rarior, an craſſior & compactior peccet, utrâq; ſententiâ ſuos non temnendis rationibus munitos Patronos inveniente: Præſuppoſito autem in talibus; (quæ opinio maximè mihi hactenus viſa eſt probabilis) ſanguine tenaci, compactiori, paulatim ad majorem coagulationis gradum tendente, quid obſtat, quò minus conjecturare liceat, eundem ita affectum vix ſatis potentem eſſe, ut orificia venarum uterinarum perrumpere, vel fœtum ad ſui excluſionem cogere poſſit. Ex dictis forſan ratio etiam peti poſſet, quare dyſentericæ gravidæ tam raró abortiant, quin potius nonnullos ſingulare in iisdem deprehendiſſe robur legitur apud *Heidenreichium Diſſertatione de dyſenter. & Kaldenbach. Diſs. de abortu ſub umbone Excellentiſſimi Viri D. Irenæi Vehr Præceptoris quondam mei æternùm colendi habit.* §. 39. Sed ad alia.

Secundò

Secundò de Poculorum abortivorum eorumq; medicaminum efficacia, quæ vulgò ad fœtus intempeſtivam ejectionem facere creduntur, operæ pretium duco, ut ſequentia addam. Notum eſt, quotquot eum in finem, ut pudicitiæ occurratur, quæ ex imprægnatione periclitatur, quod non rarò tum in illis uſu venit, quæ verecundiam (uti *P. Mullerus Diſſ. de jure prægnant. p. m. 120.* loquitur) cum virginitatis dote amiſerunt, virgines tamen adhuc videri volunt; tum in Maritatis, quæ in longa virorum abſentia, ſe aliis ſubmittunt; quotquot, inquam, talia aſſumunt, tanquam homicidas, ſummo ſuppliciô capiteq; ſecundum rigorem juris puniri. Cum verò in ejusmodi caſu Jureconſulti ſtent Medicorum judicio, hisq; onus deponendi incumbat, an ſcilicet hoc vel illud pharmacum aſſumtum directè abortum ciere potuerit? Quæſtionem paucis ventilandam mihi ſumo, An nimirum Medicus, ſi aliquod remedium in eum finem, ut fœtus abigatur, uſurpatum ſit, infallibiliter ac certò determinare queat, ejus uſui ſubſequentem fœtus ejectionem aſſignandam eſſe? Certè in re ardua, ut liberè, quæ ad veritatem maximè accedere videntur, loquar, propter ſequentes rationes non poſſum adduci, ut affirmativè ad datam quæſtionem reſpondeam. I. Quia nullum medicamentum hactenus inventum eſt, quod gravidis propinatum ſemper eundem abortionis effectum ſtiterit. Non de fortioribus purgantibus, reſerantibus, aperitivis, menſes cientibus; Non de Oleis deſtillatis juniperi, Sabinæ, Succini &c. Non de Croco, Artemiſia, Caſtoreo, Myrrha & talibus, quibus utplurimum fœtus enecandi ejiciendiq; causâ ſceleſtæ ejusmodi mulieres utuntur certò quis teſtari poterit, nunquam non ex talibus adhibitis abortus periculum illatum eſſe, id quod ex parte hiſtoriæ ſupra memoratæ, tum etiam quæ paſſim apud Autores Medicos leguntur, ſufficienter probant. Sic *Thom. Bartholin. Ephem. A. N. C. Ann. I. Dec. I. Obſ. 52.* geminarum gravidarum lue Venerea laborantium mentionem facit, quæ à Chirurgo neſcio eas prægnantes eſſe ope Mercurii curatæ, fœtus ſuos

ſalvos

ſalvos ac ſanos poſtea enixæ ſunt. Sic mulierem quandam centum guttas olei deſtillati juniperi per viginti dies omni mane ad menſes provocandos uſurpâſſe, poſtea tamen filiam peperiſſe refert *D. Joh. Georg. Sommer l. c. Dec. 2. Ann. 3. Obſ. 106.* Hinc *Mich. Boudevvin. Ventilabr. Med. Theol Part. 1. Quæſt. 26. p. m. 176.* Pro comperto, inquit, habeo, omninò falſum eſſe, per fortia quantumvis medicamenta certum fore aborſus periculum, id quod pluribus exemplis expertus ſum, in quibus à ſcurris & nebulonibus nequiter, à medicis imprudenter, à mulierculis temerariè, efficaciſſima gravidis pharmaca propinari vidi, tam matre, quàm fœtu illæſis. Et dum hæc ſcribo, pergit, ſupereſt honeſta Matrona cum puero ſano & vigoroſo, cui gravidæ propter horrenda morborum ſymptomata, tum præſentiſſimum mortis periculum, non matri ſolum, ſed propter diuturnitatem & vehementiam quoq; fœtui imminens, etiam quæ pro abortu dari poſſent, obtuli & adhibui, ut alterutrum ſalvarem; & ad quod maximê adſpirabam, convaluit uterq; & bene habent. *Et paulò inferius*, etiamſi, inquit, talis morbus daretur, cujus adæquatum remedium eſſet fœtûs exſtirpatio, non tamen aſſignabunt in univerſa medicina medicamentum tale, ad quod neceſſariò & infallabiliter ſequatur abortus &c. Neque eſt, quod dicas, aliquando tamen abortionem ex ejusmodi pharmacis ſubſecutam eſſe; Etiamſi enim hoc ita ſe haberet, non tamen putem adeò rigorosè in rebus, quæ capitalem reſpiciunt pœnam, procedendum eſſe, ut ex iis, quæ nonnunquam fiunt, univerſalem ſemperq; veram concluſionem inferamus. Sed (2.) Ponamus, uſum medicamentorum fœtus immaturi abigendi gratiâ exhibitorum ipſum excepiſſe abortum, quis tamen audacter aſſeverabit, hunc à dictis pharmacis, non verò ab aliis cauſis concitatum fuiſſe? Quot non quotidie aliæ occurrunt circumſtantiæ, quæ neglectô omni poculorum abortivorum uſu, ſatis potenter ante debitum tempus exitum fœtus maturare valent? Quantopere id turbidi animi motus mentisq; ægrotationes præſtent,

ſtent, uti ignotum eſt nemini, ſic egregiè id docet *D. Joh. à Muralto Ephem. S. R. J. A. N. C. Dec. 2. An. 1. Obſ. 100.* & ſupralaudatus *D.* Sommer *l. c. Ann. 2. Obſ. 62.* meminit mulieris fœtum quatuor menſium poſt effuſam iram cum inſigni ſanguinis effuſione abortientis. Ipſe novi fœminam hujus loci, quæ ex ira vel ſepties jam abortum paſſa eſt. Sic Nobiliſſ. *Dolæus Encyclop. Med. lib. 4. p. m. 920.* refert, Schaumburgi degere fœminam, quæ ſi fœtus æſtatis tempore non fuerit ſeptimeſtris ab audito tonitru ſemper abortiatur. Ex ſingultu abortum concitatum eſſe, narrat *Tiling. Ephem. cit. An. 2. Dec. 1. Obſ. 62.* Sic à ſola veſtium arcta conſtrictione Planchettarumq; ſic dictarum uſu, abortum fieri poſſe, aſſerit ſupra cit. loc. *Dolæus.* Abortus ex percuſſione gravi lumborum ſupra renes propter ſubſequentem uteri ligamentorum relaxationem facti exemplum vid. ap. *Zacchiam l. c. Tom. 3. Conſil. 47.* Et ſanè ſi omnes cauſas, quæ citra ſupra memoratorum medicaminum uſum, hanc calamitatem aliquando, induxiſſe obſervatæ ſunt, hic enumerare vellem, metuendum eſſet, ne prolixitas tædium pareret lectori. Poſitô igitur, fœminam quandam vel Sabinam, vel Crocum, vel farinam Muſci terreſtris vel fortius aliud medicamen, ut fœtum habitaculô ſuô ejiceret, aſſumſiſſe, quô judice ſi abortus poſtmodum fiat, determinabitur accuratè, culpam omnem uſurpatis medicaminibus, non verò ſupradictis & aliis circumſtantiis, quarum forſan ipſa mulier non ampliùs recordatur, imputandum eſſe? Vomitus fortaſſe, qui gravidas non rarò in primis menſibus excruciare ſolet, vel ſublevatio ponderoſi cujusdam oneris, corporis motio vehementior, ſaltatio, excandeſcentia animi, terror & talia id præſtiterunt, quod innocenti pharmaco præter meritum adſcribitur: Et quid vetat, quò minus credamus, ipſam imaginationem etiam in hoc caſu potenter admodum operari? Non enim ignoramus, quòd tales mulieres omnes nervos ad infamiam quæ ex propalatione defloratæ virginitatis exoritur, declinandā intendentes, nihil tam ſedulò ſecum agitent, nihil altiùs meditentur,

quàm quô pactô vitam meretriciam celare áq; facta conceptione liberari queant. Quantam autem tales cogitationes, imaginationes atq; impreſſiones vim in fœtum habeant, nullus Phyſicâ ac medicâ ſcientiâ imbutus, inficiari poterit, confirmatq; dicta *Fortunat. Fidel. Relat. Med. lib. 2. p. m. 216.* ubi, inquit, ſola ex medicamentis aſſumtis enata ſpes immaturi fœtus ad abortum ſatis eſt; In iis ſcilicet, quæ animi paſſionibus facilè valdeq́; permoventur. Puellam novi florenti ætate, quæ cum de fœtu ante tempus abjiciendo Medicum conſuleret; hic, ut impium illius inſtitutum falleret, piâ ſimulatione promittit, ſe daturum quidem, quod ſuam expectationem abundè expleret; Verùm antidotum ex iis miſcuit, quæ fœtui robur ac firmitudinem adjicerent: Puella tamen, dum illô hauſtô jam tum pariendi deſideriô vehementer incenſa eſſet, ac certò ſibi, quod falsò promittebatur, eventurum ſperans, tota in hanc curam incumbens non multò poſt elapſum eſſe fœtum ſenſit ac abortivit. Nam vehemens illa abortus concipiendi imago & medicamenti vim vicit & Medici operam eluſit. *Hactenus ille.* Quanquam autem dicta ita ſe habeant, ac propterea rariſſimè admodum huic vel illi medicamini aſſumto, neceſſaria abortum cauſandi vis aſſignanda ſit, imò vel propterea pœna homicidii ſummumq; ſupplicium vix locum invenire videatur, non tamen hanc litem facio meam, neq; falcem in JCtorum meſſem immitto, utpote qui bene vel me non monente ſcient, quousq; illa regula *Benedicti Carpzovii* (*vid. Prax. Criminal. Part. 1. Quæſt. 1. §. 17.*) in delictis animum ac voluntatem attendendam eſſe, non exitum, ſit limitanda.

SCHOLION.

NOn ſine cauſa ſuſpicatur Doctiſſ. autor, purgantium facultatem ad loca muliebria non pertingere, quippe quæ propria vi nihil quicquam pellunt, ne humores quidem, ſed vel fermentando ſanguinem, vel reſolvendo fundendoque

dunta-

duntaxat agunt, minimè vero omnium expellunt fœtum. Quin, ſi quid hic video, in acutis non vi morbi, multo minùs vi medicamenti cujusdam draſtici abortiunt mulieres, ſed fracto naturæ robore, & quod illata vi omnes corporis partes ac viſcera fibris ſuis laxantur, ipſe etiam embryo debilitatur, ut ſuſtinere ſe non poſſit, ſed concidat languens, & in utero collabatur: indicio eſt, quod detumeſcit venter, ſi grandior ſit, & ad inferiora totus prolabitur quod etiam inſtante partu legitimo contingit. Tum vero etiam umbilicalem placentam abrumpit, unde erumpens ſanguis magis laxum orificium internum reddit, ſicq; tandem ille elabitur. Hæc vera cauſa eſt cur abortus ab his non accidat, quoties in robuſtum corpus incidunt: idemq; ſentiendum de Venæ ſectione.

[Dn. D. Schelhammer.]

OBSERVATIO CLXVI.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Impprægnationis veritate aſtutiâ nonnunquam detegenda.

ANſam dant ea, quæ Obſerv. anteced. Num. 5. recenſui, inquirendi, *An medicus de imprægnatione mulierum ſemper certus eſſe queat?* Quam quæſtionem ventilare vel ideò hic loci poſſem, quia nullus ignorabit, toties mulieres clam in meretricio more viventes Medicorum fores pulſare remediaq; contra prætextam menſium ſuppreſſionem ex iis ſollicitare, ſaltem ut acquirant, unde fœtus perdatur; præcipuè etiam, quoniam, ſi qua in re, certè, quoad hanc ad ambas usq; aures in difficultatum undis hærent medici, eſtq; hic ſcopulus, quem incauti raro illæſis navibus prætervehunt. Sed nolo de hac materia novas movere lites, cum ſatis doctas de ea ratiocinationes contexuerit *Zacchias l.c. Lib. 1. Tit. 3. Quæſt. 1.*

 ubi

ubi ſufficienter evictum dedit, plurima ſigna, quæ conceptionem arguere vulgò traduntur, in conjecturis conſiſtere, hancque propterea concluſionem ſubnectit, quòd certa prægnantiæ cognitio ex nullis ſignis indubitatò haberi poſſit, ſed bene conjecturalis & dubia &c. Quæ verba tamen ad priores conceptionis menſes reſtringenda eſſe putem, cum vix motus fœtus, abdominisq; intumeſcentia cæteris paribus Medici prudentis judicium poſtea eludere queant. Interim quæ ex artis præceptis nonnunquam indagari nequeunt, ſæpius ſingulari aſtutiâ ſtratagematibusq; licitis innuiſſe, lepidæ, quæ ſequuntur, comprobant hiſtoriæ. Quintus jam agitur annus, quô Ruſticus cum filia Viro ſatis apta, meas ædes intrabat, obnixè petens, ut hujus urinâ examinatâ, idoneis medicamentis ipſius morbo ſubvenirem. Relictâ filiâ in Muſeum intromittens ſolum patrem, cùm ex fallaciſſimo lotio, uti fieri ſolet, nihil certi determinare poſſem, inſtabam, ut ad nonnullas quæſtiones reſponderet, ſed irritô valde conatu; Ipſe namq; me ex urina cuncta melius perſpecturum eſſe, quàm ſuis verbis proferre poſſet, regerebat. Neſcio, quomodo factum, quòd lotiô ſatis naturali apparente fortè fortuna de obſtructione menſium facerem mentionem; quô factô ille ſtatim, morbum me benè divinâſſe, aſſerebat: Sed cùm ulteriùs, anne cum ſervô familiariter filia hactenus vixiſſet? quærerem, ille me omnia ex lotio videre putans, ſummopere meam ex hoc divinandi peritiam admirabatur. Sed ego, heus amice! inquiebam, tua filia eſt gravida, neq; aliô morbô, quam quem ex concubitu cum ſervô contraxit, tenetur; utq; ſcias, non gratis me de ea tale quid dicere, ipſius propriam confeſſionem tuis percipies auribus. Datô igitur campanulâ ſignô ipſam filiam adduci curabam, quam in præſentia patris ita alloquebar: Quænam, amica, te cauſa movet celandi illud, quod medico datâ ipſi poteſtate inſpiciendi urinam, ignotum ampliùs eſſe nequit? Ad quæ verba ſæpius ingemiſcentis facies rubore ſuffundebatur inſigni, pulſusq; quem veritatis indagandæ cupidus ſtudiô attingebam

talis

talis fermè erat, qualem in Antiocho, cùm amore uxoris Seleuci captus eſſet, fuiſſe, legitur ap. *Speidel. Specul. Jurid. Polit. pag.m.76.* Sed quænam, pergebam, hæc tua eſt audacia, quâ parentes, imò ipſum Medicum eludere conaris? O ſtulta, ſi me tuam prægnantiam complexusq; Venereos, quibus ſervo patris tui juncta es, latere voluiſſes, cur tuæ mihi conſpectum conceſſiſti urinæ, quæ talia me ignorare amplius non ſinit? Hiſce à me dictis, quanquam ita timidã obſtupefaceret pudor, ut vix cogitata proloqui poſſet, nihilominus, ſe neq; cum ſervo, neq; cum alio unquam rem habuiſſe, conſtanter negabat. Mihi tum fortè ad manus erat capſula quædam luſui infantum inſerviens, in qua teſtudo artificialiter facta ad quemvis levem impulſum caput pedesq; tremulô motu concutiens deliteſcebat. Arreptâ hac occaſione acriter negandi ejus pertinaciam deteſtabar, addens, ſi ſpontaneam confeſſionem ulterius recuſaret, hujus animalculi ope veritatem facilè detectum iri: Quod cùm attonitô vultu ſuis oculis ſubjiceret, neſcio quid mali inde ſibi ominans victas dabat manus, defloratamq; à ſervô virginitatem ultrò & propriis verbis confitebatur, ſic, ut eam hôc ſolatiô ex ædibus meis dimitterem: Abi in nomine Domini; ſuppreſſioni tributi lunaris, de qua antea conqueſta es, non aliud invenies remedium, quàm patientiam præter propter triginta ſeptimanarum, quô tempore abundanter ſe illud dabit iterùm in conſpectum.

Sic memini ante aliquot annos ancillam quandam Chirurgum hujus loci N. venæſectionis adminiſtrandæ gratiâ adiiſſe: Ille ſectâ medianâ ſanguinis quantitatem emittit. Tempore pomeridianô ancilla revertens ex Chirurgo quærit, quid de ſanguine emiſſo ipſi videatur? Hic neſcio quâ ſuſpicione commotus audacter eam utero gerere aſſerit multisq; ejus impudentiam increpat verbis, dicens, ſi antea ejus impprægnatio ſibi fuiſſet nota, nunquam ad Venæſectionem hoc in caſu illicitam ſe manus adhibiturum fuiſſe: Quinimo ad majorem verbis fidem conciliandam pene, ut nulli hominum an-

 cilla

cilla de venæſectione inſtituta quicquam aperiat, famæ aliàs ſe jacturam inſignem pati poſſe &c. Ad quæ verba illa ſtatim effatur: Bone Deus! eſtne poſſibile, Te Tuiq; ſimiles ex conſpectu ſanguinis imprægnationem mulieris detegere poſſe? Verum eſt, cepit uſuram corporis mei amicus: Tuum erit, ut erga nullum de hocce meæ ſtatu verba facias, qui ſuô tempore ſufficienter in apricum veniet: Quibus prolatis abiit triſtis, eventusq;, uti ex relatione aliorum habeo, teſtimonii loco fuit, ultima verba ab ancilla non fruſtra facta eſſe.

Addo & hoc, me utplurimum, ſi ejusmodi ſuſpectæ perſonæ ſub prætextu obſtructi menſium fluxus meum auxilium implorant, neq; adeò certa prægnantia indicia ſeſe offerunt, præſcriptis initiò aliquot confortantibus talem vel ſimilem loquendi formulam ſuperaddere: En! amica, quanquam, quare tuis verbis fidem denegem, non habeam, neceſſe tamen judico, ut ſcias, ordinata medicamina, ſi ex vera præter naturali menſium ſuppreſſione labores, magno uſui tibi futura eſſe: Si verò, de quô tamen dubitare me cogit pudicitiæ tuæ fama, cum viro accubâſti, Venereâq; voluptate fruita es, te non ignorare velim, pharmaca aliàs ſaluberrima veneni induere naturam ſatisq; & jam à me conſignata virium habere, ut in lethalitatis periculum te conjicere queant. Quibus verbis non rarò id effeci, ut medicamentorum in pharmacopolio præparationem ſtudiô neglexerint, ſatis firmo indiciô, eas non extra omnem læſæ virginitatis ſuſpicionem poſitas eſſe.

OBSER-

OBSERVATIO CLXVII.

D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De

Veritate Hiſtoriæ, quæ de Cultrivoro Pruſſiaco proſtat.

REctiſſimè *Anton. le Grand Apolog. contra Parkerum nuper in lucem edit. cap. 3.* Cognitionis, inquit, penitus expers eſt, imò nequaquam noſſe quis dicendus eſt, qui priùs non dubitaverit: Hinc cum celeberrimo *Carteſio* ſaniores Philoſophi omnem veritatis à dubitatione incipiunt inquiſitionem, imò ipſi *Ariſtoteli* hancce dubitandi rationem arriſiſſe adque probè judicandum utilem ac neceſſariam viſam eſſe, laudatus *le Grand l. c.* pluribus oſtendit. Uti autem cum ipſo per philoſophicam dubitationem nihil aliud intelligo, quam univerſalem quandam eorum omnium, quæ infantiæ & juventutis tempore judicavimus, ad examen revocationem, ut, quæ rectæ rationi conſona ſunt, reſumantur & adverſa ablegentur; Sic deteſtamus meritò illos, qui cum Scepticis omnibus rebus, quanquam bene & accuratè perceptis, omnem omninò fidem omnemque aſſenſum denegandum eſſe ſuſtinent. Eandem de dubitatione ſententiam, cùm olim beatum *D. Cranerium* nobilioris Philoſophiæ in Academia Lugdunenſi antiſtitem ſolertiſſimum foviſſe, publicéq; tum privatim diſcipulis ſuis, quibus & ego olim annumerari potui, diligenter inculcâſſe recorder; Maxima tamen me tenuit admiratio, quare Vir illuſtris Hiſtoriam de Cultrivoro Boruſſienſi tot documentis totque indiciis hactenus verificatam, tanquam futilem, fictam ac falſiſſimam explodere ſategerit. Anno 1672. ipſe doctiſſimum alioquin Virum publicè in Cathedra contra veritatem hujus hiſtoriæ diſputantem audivi, quæque tum tempo-

ris

ris oretenus profitebatur in *Tract. Medico-Phyſiolog. de Hom.* hôc ipſo annô qui lucem primùm vidit, confirmata deprehendi. Imò prodiit Anonymi cujusdam ſub Titulo *Oeconomiæ Animalis Anno 1685. Goudæ* impreſſus libellus, in quo ad *Quæſt. 31. Part. 1.* Quid de Cultrivoro Pruſſiaco ſit ſentiendum, ſequentibus verbis reſpondetur: Extat, inquit citatus Autor, libellus Medici cujusdam de ruſtico Pruſſiaco, qui cultrum ſpithamæ longitudinis devorâſſe dicitur: Poſtmodum ventriculo inflictum fuit vulnus & culter ope Emplaſtri Magnetici extractus eſt, quô factô, vulnere curatô, illum multos poſt annos ſupervixis ſe dicunt: Sed nos putamus iſtam hiſtoriam eſſe impoſſibilem & omninò falſam &c. Quanquam verò ipſum Cultrivorum D. Menzelius, uti Ephem. A. N. C. Dec. 2. Ann. 5. Obſ. 1. refert, Anno 1646. adhuc ſuperſtitem ſuis oculis viderit, ut tamen poſt ejus obitum omnis ſcrupulus de veritate hujus hiſtoriæ ejusmodi incredulis adimatur, ſiſto ſequens teſtimonium publicum, quod Chartæ Pergamenæ inſcriptum ſolitoque Senatus Regiomontani Sigillo ſubſignatum, ex donatione condiſcipuli quondam mei Domini Davidis Schlemüller/ Filii Superintendentis ibidem Regiomontani, in mea jam eſt poteſtate, quodque, uti cuilibet id deſideranti legendum in originali poſſum offerre, ita cum venia Cœtus noſtri Curioſi, ipsâ vernaculâ, quâ id exaratum poſſideo, hiſce Ephemeridibus inſerere placet:

WIr Bürgermeiſter und Raht der alten Stadt Königsberg im Herzogthum Preuſſen thun kund und zu wiſſen an alle und jede dieſes Briefes Verleſere und Zuhörere; wie daß vor uns im ſitzenden Raht erſchienen Andreas Grünheid / der Geburt von Grünenwald einem Dorffe ſieben teutſcher Meile von hinnen gelegen und uns erinnert der Geſchicht/ ſo ſich im Jahr 1635. den 9. Julii und folgende Tage mit ihme allhie in Königsberg zugetragen/ da ihme auf Raht und Anweiſen der Herren Medicorum dieſes Ortes ein Meſſer/ welches er vorhin aus Unvorſichtigkeit (in-

(indem er ſolches nach dem Handgriff / oder Schaalen in den Hals geſtecket und damit ihm einen Eckel und Brechen machen wollen) eingeſchlucket / ſo gar aus dem Magen geſchnitten und von wolgedachten Medicis er deſſen glücklich geheilet und curiret worden; mit angehefteter fleiſſigen Bitte / weilen er dennoch nach ſolcher Cur keine ſchwere Hand-Arbeit / dabey ſich ſorgliche Zufälle und gleichſam ein Bruch mercken lieſſe / verrichten könte; deshalben ihn dann ſein geweſener Juncker der Wol-Edle und Veſte Georg von der Gröben / zwar ſeiner Dienſte und vermeinter Leibeigenſchafft erlaſſen / er aber für ſolcher Freylaſſung jetzt wolgemeldetem ſeinem Junckern 225. Gülden Polniſch / wie ſolches des Junckern eigenhändig unterſchriebener Quit-Brief / welchen Supplicante originaliter bey uns zu Rahthauſe deponiret und ein glaubwürdig Vidimus davon unter der Stadt Inſigel zurücke genommen / mit mehren ausweiſet / erlegen und zahlen müſſen; daß / angemercket er dieſes Geld ſeiner Armuht halber anderweit zuſammen geliehen / auch ſonſten ſein Leben aufzuhalten ſich denen Leuten zu præſentiren und die Wund-Mahl ſehen zu laſſen genohtdrenget würde; Wir / als bey welchen die Herren Medici dieſes Orts obenvermeldete mit ihme vollbrachte Cur ad acta bringen laſſen / unſere rechtmäſſige unmangelhaffte Atteſtation ihme nicht verſagen wolten / wie nemlich er eben derſelbe curirte Menſche ſey / welchem das Meſſer gedachter maſſen aus dem Magen geſchnitten worden.

Wann dann Zeugniſſe der Warheit niemand ſoll verſaget werden / und Supplicante desfalls nicht alleine hie in Loco wol bekannt / auch deſſen jedwedern die hinterſtellige an ſeinem Leibe vorhandene Zeichen und Wunden-Mahl an ſeiner lincken Seite kurtz unter den Rippen gnugſam verſichern können / beſondern auch der Herr Bürgermeiſter zum Uberfluß eingezeuget / daß in ſeinem Ampt der Ehrenveſte / Achtbare und Hochgelahrte Herr Rötgerus Hempſing Med. D. und Ordinarius dieſer Stadt / welcher der vielgedachten Cur perſönlich mit Raht und That beygewohnet / den Supplicanten eben vor den jenigen geſtellet / und ausge-

ſaget/ daß er und niemand anders derſelbe am Magen geſchnittene und vom Meſſer entledigte Menſche ſey: Als haben wir ſolches ferner auszuzeugen dem Supplicanten nicht verſagen mögen; Inmaſſen wir Krafft dieſes das Obige alles zeugen und zu mehrer Uhrkunde hierunter der Stadt Inſigel wiſſentlich aufdrucken laſſen. Geſchehen alte Stadt Königsberg/ den 18. Januarii/ Anno Domini 1641.

(L. S.)

Petrus Weger Secretarius
Civit. mpp. ſubſcripſit.

Sed cùm etiam ratiunculis nonnullis Autor anonymus veritatem hujus hiſtoriæ dubiam ac ſuſpectam reddere conetur, paucis earundem valorem ac pondus luſtrandi animus eſt. *Primò* igitur obſtare, inquit, conſtructionem oris anatomicam, proindéque cultrum tam longum, rigidum & cedere neſcium per palati foramen & œſophagum haud pervenire, multò minùs ipſum ventriculum intrare potuiſſe. Reſpondeo verò, niſi alia exempla obvia eſſent, quæ talia & ſimilia peregrina ſæpius innoxiè deglutita eſſe teſtarentur, forſan hancce inſtantiam alicujus momenti videri poſſe: Extant autem illa in tanta copia, ut lectori tædioſus forem, ſi in ſingulis enarrandis operam collocarem. Cui placet, ipſos adeat Autores, præprimis verò *Olaum Worm. lib. 6. Muſ. ſui Cap. 9. Schenck. Obſ. Med. lib. 2. pag. 232. & ſeq. Cornel. Stalpart* van der Wiel *Cent. 1. Obſ. 21. 22. & 23. Blancardi Collectan. Med. Phyſ. Cent. 1. Obſ. 31. Hellvvig. Obſ. 62. Sennert. lib. 3. Prax. Sect. 1. Part. 2. cap. 3. Marcell. Donat. lib. 3. cap. 7. & 8.* Quibus aliquot abhinc annis quod in patria urbe contigit, annectere lubet: Libripendis cujusdam filiolus 4. circiter annorum cum ſuæ ætatis aliis pueris colludens fortè laminam

nam plumbeam, cujus longitudo trium pollicum latitudinem, ipſa verò laminæ latitudo acus orichalceæ mediocris longitudinem præter propter æquabat, non ſine anxietate ſudorisque frigidi eruptione deglutierat, quæ tamen ſymptomata, cùm in ipſum lamina ventriculum irrepſiſſet, ſubitò remittebant. Parentes anxii de tanto filioli infortunio me in conſilium vocabant: Ego oleum amygdalorum dulcium cum Sacchari penidii tantillo permixtum diligenter lambendum injunxi; quô factô quintâ demùm inſequente luce, uti inter ludendum ſuperius guttur intrarat, ſic ex inferiori, dum infans in hypocauſto luſui operam daret, feliciter iterum procidit. Certè ſi talequid in hac tenera ætate contingere potuit, quis negaret cultrum à dicto ruſtico, cujus organa deglutitioni inſervientia robuſtiora ac majora dubio procul fuerunt, deglutiri potuiſſe? Neque ſatisfacit curioſis animis, quòd Autor innominatus prætexat, cultrum rigidum & cedere neſcium fuiſſe: Sufficit enim partes deglutitioni dicatas ipſumque œſophagum ejusmodi gaudere ſtructura, quâ cedere ac ad miraculum uſque dilatari queant: Cui aſſerto robur addit Obſervatio Curioſiſſimi Domini *Paullini*, quam *Append. ad Dec. 2. An. 5. Obſ. 54.* de morione quodam, qui ovum gallinaceum integrum deglutitione infelici ventriculo immiſerat, ſiſtit. Ad *ſecundam* Objectionem, quo omnia vulnera ventriculi eſſe lethalia juxta Hippocratem aſſerit, reſpondetur, quanquam à doctiſſimis textus Hippocratici Commentatoribus jamdudum annotatum ſit, eum non ſimpliciter & abſolutè talia aſſerta *pro veris hominibus* obtuliſſe, ſed plerumque illud, *ut plurimùm* ſubintellexiſſe & in tali ſenſu de lethalitate vulnerum ſtomachicorum cum ipſo facere cogamur: Docuit tamen experientia non ſemel ventriculi punctim vel cæſim factas læſiones feliciter ſanatas eſſe. Talium Obſervationum integrum ferè Catalogum ſiſtit ſupra laudatus van der Wiel *Cent. 1. Obſ. 39. & Sennert. l.c. lib. 3. part. 1.* Sect. 1. cap. 16. Quibus illa adde, quæ *Menzelius l. c.* ex relatione Sereniſſ. quondam Electoris Brandenburgici

gici de fure quodam memorat, qui venabulo in dextro abdominis latere prope hepar transverſim latô vulnere ſauciabatur; poſtea fugâ nemus petens graminibus & muscô vulnus obſtruit, quô poſtea in callum abeunte alimenta ex eodem expromere potuit, ita, ut dictus fur lucri causâ ſpectaculum fieret vulgi. Sed ne in re ſatis nota aç perſpicua nimis diu morer, ad *Tertiam* ultimamque innominati Autoris inſtantiam ſaltum facio, quâ Magnetem in pollinem redactum & pinguedini admixtum non amplius vim attrahendi ferrum poſſidere, curationemque memoratam propterea impoſſibilem ac falſitatis ſuſpectam eſſe iterùm, concludit. Sed Reſpondeo, quoad Magnetis pulveriſati emplaſtrisque vel aliis pinguioribus inviſcati operationem fruſtraneam me innominati Autoris ſententiæ quidem accedere: Etiamſi enim *D. Daniel Beccherus in deſcript. Cultrivori Pruſſiaci cap. 7.* magnopere contrarium probare annitatur, obſtat tamen recta ratio, ipſaque experientia ejusmodi emplaſtra magnetica nihil in receſſu habere ſufficienter evincit: Propter pororum enim contuſionem vim ferrum attrahendi neceſſariò amittere magnetem, rectiſſimè b. Ettmüllerus in dilucid. Schrôd. pag. m. 26. docet. Id quod hiſce verbis *Stephanus Blancardus* Amicus mihi præ multis charus, *Inſtit. Med. Cartes. cap. 26. pag. 321.* confirmat. Maar het is een ſotte klap, dat men de geſtoote Magneet mengt onder de Pleiſters, die men ſegt te ſullen trekken. Ik ſeg, het is een raſerrcie: Want de Magneet onder zoo veel oliagtige en haarts agtig deeltjes als in banden geboëit engesloten heeft de minſte ruimte niet om te trekken; Want tot de trekkinge van de Magneet behoort een ruime lugt en plaats. Ten andern, als de Magneet gebryſelt is, verlieſt hy de trekkende Kragt, altans ik hebſe noyt beſpeurt. Sed conceſſis hiſce ambabus manibus, non tamen inde hiſtoriæ veritas annihilatur: Quid enim obſtat, quò minus, etiamſi additus magnes pulveriſatus parum ad deſideratum ſcopum collimârit, cætera adhibita medicamenta in Cultrivori conſervationem oppidò conſpirârint exoptatumque vi-

rium

rium poſſederint valorem? Quis inficiabitur, uti olim, ſic adhuc hodie multos errore hocce communi duci, dum formulis medicamentorum ſæpe talia inſerunt, quæ vix alicujus efficaciæ ſunt parùmque morbi centrum penetrant, aliis interim eidem formulæ additis ex aſſe deſiderio atque expectationi ſatisfacientibus, cùm tamen non pluralitas, ſed bonitas remediorum in morbis reſpicienda veniat, quæ Medicum verâ celebritate ac felicitatis famâ unicè exornat. Sed de his plura addere inſtituti non permittit ratio, eoque faciliùs hoc labore ſuperſedeo, quò ſæpiùs à conſummatiſſimis Viris talia monita prodiiſſe recordor.

OBSERVATIO CLXVIII.

D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De

Febre maligna uſu ſpiritus Vini curata.

REverendus Dominus N., quem propter ſingularem candorem eximiamque quam præ ſe fert probitatem, charum ſemper habui, à multis annis tantô vini aduſti amore flagraverat, ut dies non daretur, quô non cupiditas inſignem liquoris hujus quantitatem aſſumendi ipſum ſollicitaret. Incidebat hic præteritô annô in febrem malignam, deliriô graviſſimô, ſiti inexplebili, anxietatibus tamque periculoſis ſymptomatibus ſtipatam, ut non ſine vitæ periculo decumbere videretur. Morbô interim indies aggraveſcente cunctisque medicaminibus ſine fructu adhibitis, horum ulteriorem uſum reſpuebat ſolumque ſpiritum Vini anxiè expetebat ægrotus. Quid fit? Propinquorum nonnulli ad me confugientes quærebant, an ſalvâ conſcientiâ ægroto hoc potus genus

 con-

concedere poſſem? Anne ipſi ex ejus uſu multum periculi futurum foret? Non abs re, fateor, initiò hæſitabam, bene mecum perpendens ingratiſſimæ plebis indolem, quæ, ut Excellentiſſimus *D. Schröckius Schol. in Hellvvig. Obſ. 19.* egregiè innuit, ut plurimùm culpam mortis innocenti ſoſpitatori imputat, quam vel morbi truculentiæ vel ægroti intemperantiæ acceptam referre deberet: Spretis interim talibus inſtantiis, hâc vice rationum momentis adducebar, ut illi, cujus res jam ad extremum deducta videbatur, aliquot dicti liquoris ſpirituoſi cochlearia abſorbenda offerrem. Sed hic poſt meum diſceſſum tam exiguâ doſi non contentus, precibus ex vetula quadam adſtante majorem quantitatem extorſerat, idque impetraverat, ut ægroti manibus vitrum decem circiter unciis ſpiritus Vini repletum committeret. Morbi atrocitate ſummè debilitatus æger in exſiccando hocce vitro nullô modô languidus viſus eſt, quin potiùs omnem calidiſſimi potus quantitatem perpetuô ſpiritu hauſit membrisque vi morbi enervatis infudit. Sic autem refecto miſſa ad caput æſtuantis potionis caligo ſomni cupiditatem fecit, effecitque, ut blandô undiquaque propullulante ſudore, ille, qui per aliquot dies nullam nec noctis nec diei partem requieverat, jam minimè gravem ſomnum caperet. Ad primam auroram ſubſequentis diei, cùm illum reviſerem, ſupra memorata ſymptomata maximam partem evanuerant: Pulſus erat quidem debilis, non tamen, ut antea, frequenti ſuo inſultu febris malignitatem indicans: Animus erat pacatior & qui præcedenti die omnes ſtultos, ſtolidos ac fatuos ridiculis geſticulationibus mentisque alienatione antecellere videbatur, jam ad omnia prudenter & diſtinctè reſpondebat: Utque epilogum hujus morbi pauciſſimis expediam verbis, ægroto ſpes reſtitutionis non affulgebat inanis; tale namque vires incrementum iterùm capiebant, ut poſt quatuor vel quinque dies officio ſuo præeſſe atque in hanc usque lucem firmiſſimâ ſanitate frui potuerit.

Non immeritò hâc occaſione quæritur, *an uſus Vini ejusque ſpiritus in febribus ardentibus ac malignis concedendus ſit interdum?* De Vino res in aprico eſt, obſervationesque ac rationum pondera paſſim à doctiſſimis hujus ſæculi luminibus tradita ſatis evicerunt, quàm ſalutare in hisce morbis modicè ſumtum nonnunquam exiſtat; quæ opinio tam doctè à doctis demonſtrata meam hic loci non deſiderat declarationem. Interim, qui vult, videat *Ephem. A. N. C. Dec. 2. Ann. 6. Obſ. 95. & Ann. 4. Obſ. 169. Waldſchmid. Epiſtol. 3. ad Doleum pag. 94. 95. Lang. Miſcell. med. pag. 38. Sachſium Ampelograph. p. 277. Ettmüll. Comment. Ludovic. pag. 233. & ejusd. Pyrotechn. Rat. p. 108. Laur. Donckers de Febr. Petechial. p. 405. & alios.* De ſpiritu Vini verò res videtur intricatior plurimisque vel ideò difficultatibus implicita, quoniam tum ratione dicti ſpiritus, tum ratione febrium malignarum plurimi in contrarias eunt ſententias, aliis illius efficaciam ex acida, aliis ex volatili alkalica proſapia derivantibus. Simili modô febrium malignarum eſſentiam quosdam à ſanguinis nimia rarefactione, ebullitione & orgasmo; alios verò præprimis neotericorum nonnullos eandem ab illo quodammodo coagulato juſtoque compactiori deducere, quis neſcit? Quæ contrariæ opiniones animos non poſſunt non in diverſas trahere partes, & prout cuique ſua eſt ſententia, ſic etiam hic in febribus malignis ſpiritum vini nocivum exclamabit, cenſebitque eum, qui tali morbô laborans illô fruitur, incendii remedium è flamma petere: Ille contra ejus uſum tolerabilem judicabit, quatenus ſcilicet volatili ſuâ virtute ſanguinem ad priſtinum fluorem revocare queat. Sed defendat, quod quisque ſentit: Me quod attinet, liberô judiciô utor nullâ ejusmodi adſtrictus neceſſitate, ut, velim nolim, ſit certa quædam tuenda ſententia. Non autoritate, ſed rationibus moveor, quod *Cicero lib. 1. de Nat. Deor. p. m. 7.* elegantiſſimis hiſce verbis inculcâſſe videtur: Obeſt, inquit, plerumque iis, qui diſcere volunt, autoritas eorum, qui ſe docere profitentur: Deſinunt enim judicium ſuum adhibere idque habent

ratum.

ratum, quod ab eo, quem probant, judicatum vident. Nec verò probare ſoleo id, quod de Pythagoricis accepimus; quos ferunt, ſi quid affirmarent in diſputando, cùm ex iis quæreretur, quare ita eſſet? reſpondere ſolitos: IPSE DIXIT. IPSE autem erat Pythagoras. Tantum opinio præjudicata poterat, ut etiam ſine ratione valeret autoritas. *Hactenus ille.* Non igitur detrahens judiciis aliorum integritatis famam, ſequentibus rationibus convincor, ut poſteriori ſubſcribam ſententiæ valdeq́ue probabile putem, ſpiritum vini modicè ſumtum nonnunquam in febribus ardentibus & malignis præſtans eſſe remedium. Nam I. inſigni pollet virtute diaphoretica ſudoresque egregiè movet: Quantum autem ſudorifera in talibus morbis valeant, ſi hic loci prolixius declarare vellem, toties actum agerem, inque ſylvam, ut ajunt, ligna ferrem, cùm neminem in Medicorum ſcriptis tam peregrinum hoſpitem eſſe cenſeam, qui non facilè omnes hactenus idem docuiſſe animadvertat. Hinc etiam Vir judicioſiſſimus *J. Dolæus*, Collega honorandus *Encyclop. Med. lib. 4. p. 770.* quanquam ſudorifera calidiora in febribus malignis fugienda eſſe putet, fatetur tamen, ea, ſi quid juvent, diaphoreſeos beneficiô id præſtare, quatenus ſcilicet particulæ acriores ſanguinem vitiantes ac moleſtantes difflentur & elimincntur. II. Quis eſt, qui in ſpiritu Vini inſignem non deprehendat vim diſſolventem, quâ non tantùm humores in coagulum abeuntes à mutua nimisque arcta particularum ſuarum cohæſione liberare, ſed etiam obſtructiones paſſim in mæandris ſubtilibusque meatuum anguſtiis occurrentes potenter reſerare poteſt? Sive jam quoad febres malignas priori opinioni cum *Blancardo*, *Overcampio*, *Waldſchmidio* aliisque calculum addas; ſive cum *Henrico Screta*, Viro in arte medica citra ſupercilium erudito obſtructiones pro cauſa radicali dictarum febrium agnoſcas, utrique indicationi ſpiritus Vini maſculè ſatisfaciet: Quæ ſanè, ne gratis dixiſſe videar, quid aliud eſt ſanguis, quàm humor ſeroſo-gelatinoſus, qui facillimô negotiô ob contractam vel ex alimentis, vel etiam ex aêre

præ-

præſertim frigidiori, particulis acidis ſupra modum imprægnato, dyscraſiam acidam naturali fluore privatur, adque concreſcendi promtitudinem, pro ut cauſa condenſans intenſiùs, vel remiſſiùs operatur, magis vel minùs inclinat? Ejusdem ſcilicet conditionis videtur ſanguis cum ſuccis partium animalium gelatinoſis, qui longè glutinoſiores cum acido quodam liquore e g. ſucco citri, berber: &c. parati obſervantur, quàm ſi absq; illis eorundem inſtituatur præparatio. Affunde autem ejusmodi gelatinæ e. g. carnis vitulinæ (uti nuper animi relaxandi gratiâ experimentum hocce feliciter tentavi) ſpiritum vini, & videbis in momento ejus compagem conſtrictiorem ita diſſolvi, ut fermè aquæ limpidæ conſiſtentiam præ ſe ferat. Quod ſi idem experimentum aquâ fontanâ, vel aliâ minùs ſpirituoſâ aggrediaris, incaſſùm laborabis, vixque eum, quem antea à dicto liquore vivente impetrabas, obſervabis effectum. In quo experimento & hoc phænomenon notatu dignum judico, quod dicta gelatina ſoluta præterlapſis aliquot horis, avolantibus ſcilicet paulatim ejus particulis ſpirituoſis, volatilibus magisque activis in auras, remanentéque ſolô aquæ vitæ phlegmate, iterum priſtinam recuperet ſpiſſitudinem: Quod dubio procul exinde oritur, quia ſpiritus ſuâ activitate antea humoris glutinoſi particulas ramoſas magis magisque ita extricabant, ut ſe invicem arctè implicare non poſſent; poſtea verò ſubſequente illorum per exhalationem jacturâ, hæ magis ſui juris factæ, ſine impedimento priſtinum concreſcendi negotium ſubeunt. Unde ſanè conſtat, quicquid ſpiritus ille flammeus, ad ſolutionem ſpiſſioris ſanguinis, in febribus confert, id non aquoſis, ſed ſpirituoſis ejus particulis attribuendum eſſe. Sed regerit quispiam, dicta falſæ inniti hypotheſi, quâ nimirum eſſentia febrium malignarum ex ſanguine compactiori adque coagulationem tendente eruitur, minusque firmô vel ideò ſtare talô; cùm Viri doctiſſimi hactenus nimiam ſanguinis rarefactionem, ebullitionem, effervеſcentiam &c. in memorato morbo haud temnendis ſuffulti rationibus accusârint. Fa-

teor autem, quanquam eruditiſſimè omnia ſe habeant, quæ huncin finem ab ingenioſis Viris publicè prodierunt, eſſe tamen plurima, cur meam de ſtatu ſanguinis craſſiori in febribus malignis opinionem, deſerere nequeam, quæ ſanè à ſupra memoratis Neotericis tam acutè demonſtrata ſunt, ut veritate coactus aſſenſum ipſis denegare hactenus non potuerim. Et poſitô, maſſam ſanguinis in talibus morbis à fermento quodam urinoſo, lixivo, alcalico, vel quô nomine etiam illud indigitare velis, ad ſummam ebullitionem ac rarefactionem diſponi, nonne ejusdem coagulatio, tanquam epilogus hujus tragœdiæ ſemper ſubſequitur? quæ certè, quò majus imminet periculum quòque mors propiùs ante fores ægroti, eò intentior in oculos quaſi incurrit. Hinc eſt, quod ipſe *Williſius* acerrimus aliàs dictæ ebullitionis ac rarefactionis in malignis defenſor, *tract. de Febr. cap. 12.* huic ſententiæ quodammodo ſubſcribere cogatur, dum ſanguinis coagulationem vel ultrò hiſce admittit verbis: Particulæ, inquit, craſſiores ſe mutuò implicant & inſtar lactis ab infuſo coagulo, aut ſpontanea aceſcentia invicem coagulantur; Hinc cruor in vaſis grumeſcit, ut minùs promtè in iis circuletur. Hujus portiones coagulatæ interius in cordis ſinum delatæ illic ſtagnare aptæ ſunt, adeoque crebras ſyncopes, lypothymias pariunt; Exteriùs verò adductæ, & inter circulandum in cute defixæ, modò uberiùs congeſtæ, per totum nigredinis ſuffuſionem inducunt, modò parciùs diſperſæ maculas tantùm, aut vibicum inſtar ſtigmata purpurea cæteraque malignitatis phænomena efficiunt &c. Et *l. c. Cap. 19.* expreſſis verbis concludit, malignitatis rationem in coagulatione, ſ. putredine ſanguinis & humorum conſiſtere. Suffragatur quoque huic ſententiæ Chilonenſium illud decus, *D. Daniel Major*, qui *Chirurg. Infuſ. p. m. 10.* quæſtioni, quare multi ægrorum ſuperatâ quantumvis criſi unâ aut alterâ; nonnunquam opinione celerius fatô ſuô rapiantur & prope portum ſalutis naufragium vitæ faciant? doctiſſimè ſatisfaciens, non obſcurè id, quod volo, ediſſerit; Cauſa enim, inquit, hujus rei

vide-

videtur derivanda à viſciditate ſanguinis, quam is contraxit à miasmate maligno, utpote quod brevi temporis ſpatiô, eum ſic diſponere ac alterare poteſt, ut fiat ſeroſi laticis à fibroſis partibus ſecretio, factâq; inprimis ſpirituum per prægreſſas quasdam efferveſcentias, & æſtum febrilem deflagratione, modò dictus ſanguis in venarum & arteriarum primùm capillaribus, inde majoribus etiam ac tandem maximis concreſcat, inſtar gelatinæ moveri inæqualiter admodùm & cum languore inchoet, usq; dum pulſus planè deficiat &c. Poſitô igitur initio febrium malignarum ſpiritum vini majores in ſanguine turbas ciere, cur tamen progreſſu temporis eôdem ad nocivam illam plurimisq; lethalem coagulationem & grumeſcentiam tendente ad ejusmodi remedium ſummâ reſolvendi vi præditum recurrere non liceat, haud video. III. Quid hypnotica & opiata, quæ à Deo omnipotente in plurimarum miſeriarum ſolamen maximè conceſſa videntur, in febribus malignis præſtent, omnibus notum eſt. Reſpectu igitur virtutis anodynæ, quô pollet ſpiritus Vini modicè ac medicè uſurpatus, non poteſt non prodeſſe, quem effectum etiam in ægroto, de quo hiſtoria conſcripta eſt, feliciſſimè præſtitit, qui abſorbta dicti ſpiritus Vini quantitate circa veſperam ſopore non adeò inquietô opprimebatur, quô alterô mane excuſsô ſpes recuperandæ ſanitatis non fruſtranea affulgebat. IV. Si ea, quæ fermenti maligni mordacitatem acrimoniamque penitus demunt, vel, ut cum laudato *D. Screta* (*Vid. de Febr. Caſtrenſ. malign. Sect. 3. Cap. 1. §. 11*) loquar, quæ acidum volatile, corrodens, efferum, ſulphureum ſeu realgarinum ſal invertunt, infringunt, temperant &c. maximum ad curationem febrium malignarum conferunt ſymbolum, certè & ſua ſpiritui Vini laus manebit, utpote dictas virtutes egregiè poſſidenti: Id quod ſufficienter comprobant experimenta illa cuilibet etiam pharmacopolæ nota, quibus additione hujus liquoris ſpiritus acidi & fermè cauſtici ita dulcificantur ac edomantur, ut innoxiè & cum fructu interdum propinari queant.

Fff 2 V. Ne-

V. Neque aliter judicare poſſumus, dum abjectâ omni præconceptâ opinione, comparationem aliorum morborum cum febribus malignis inſtituimus, accuratiùsq; ſymptomaticarum præcipuè febrium cum his affinitatem ponderamus. Sic e. g. quoties febres eryſipelatoſas ejusmodi ſpirituoſis radicitùs exſtirpatas, imò ipſam partem eryſipelate affectam ſolo vel ſimplici, vel camphoratô vini ſpiritu illitam ſubitò vidi ſanatam? Idem de Pleuritide aſſerere poſſum, affricatô ſcil. lateri affectô ſpiritu vini non raró ſine adhibitione aliorum medicaminum cunctos dolores punctorios citò evanuiſſe. Sic inflammationes faucium anginoſas, cum febre continua, ſoli gargarismati ex ſpiritu vini concinnato victas ſæpe dediſſe manus recordor, quod remedii genus etiam tantopere à Frider. Decker. Exerc. Med. Pract. p. m. 109. deprædicatur; imò Joh. Walæus Method. Med. p. 112. ſcribit, in angina omnisq; gutturis inflammationis initio gargariſma ex ſolo ſpiritu vini confectum dictos affectus intra trium horarum ſpatium curare. Quod autem in his morbis humorum lentorem potenter ita reſolvere deprehenditur, ut reſtitutô ſanguini priſtinô fluore ſanitate quoq; ægrotus gaudeat priſtinâ; quo jure idem effectus in febribus malignis ei denegari queat, non capio: Utq; VI. & hoc addam, cui plebeium illud ignotum eſt Euporiſton, quô ſæpius deſperatas febrium intermittentium contumacias tollunt, earumq; radices funditus evellunt, aſſumendo ſcil. aliquot vicibus modicum Piperis longi, cum inſigni quantitate ſpiritus vini Rhenani corpusq; ad ſudorem componendo: Quô factô plurimos ſanitatem, quam tot ſuſpiriis, antea exoptabant feliciter recuperâſse non ſemel teſtis αὐτόπτης fui. Jam verò ſi fides habenda Domino *Sydenham*, Anglo ac Medico multis numeris abſoluto (uti certè in pluribus fidem Vir egregius meretur,) Si, inquam, omnes febres ſunt intermittentes, continuæq; non aliô reſpectu ita vocari debent, quàm quatenus in his paroxysmorum alter alterū tam celeriter inſequitur, ut ſenſibus noſtris diſtinguere novos inſultus non liceat, ſequetur neceſſariò,

ceſſariò, quoad cauſam proximam eas utplurimùm convenire, omneq; diſcrimen in intenſiori, aut remiſſiori operationis gradu poſitum eſſe: Si hoc; quare non æq; continuis ſic dictis ac intermittentibus ſpiritus vini medelæ locô adhiberi queat, video. VII. Ut ſilentio inſignem ſpiritus vini efficaciam, quâ corpora à corruptione ac putredine tuetur, (ſæpius namq; canes aliaq; bruta in hoc liquore per aliquot annos integra absq; omni libera putredine ſervavi) ſi teſtimoniis aliorum pugnare fas eſt, non omni eorundem aſſenſu deſtitui videtur hæc opinio. Sic in beati *D. Weſenfeldii* Profeſſoris quondam Francofurtani ac ſeduli rerum naturalium ruſpatoris Manuſcriptis, quæ emptionis jure in mea ſunt poteſtate, alicubi ſequentia verba ſedulò innotata invenio: Spiritus Vini ſimpliciſſimus absq; oleo fieri poteſt ſimplici artificiô: Secundum Sylvium nihil aliud, quàm lentiſſima in blando igne deſtillatio requiritur, ut ſpiritus absq; ſtriis tranſcendat. Talem uſurpat *D. Gottwald* in acutiſſimis affectibus non absq; fructu & hoc ex eo fundamento Sylviano, quòd pura volatilia temperent utrumq; acre. Sic b. Dominus *Sachſius Ampelogr. Sect. 7. Cap. 2. p. m. 499. cum Fonſeca* in febre maligna ſpiritum vini remedium præſtantiſſimum eſſe annuit. Hinc eſt, quod moderni Bataviæ Medici in dicto morbo ſpiritus e. g. Lil. Convall. Roſar. Meliſs. & hujus farinæ alios non ad guttas, ſed ad aliquot uncias cum ſucceſſu ægrotis præſcribant, uti paſſim in eorum ſcriptis, id quilibet ſuis luſtrare poterit oculis. Hinc eſt, quod trium ille quondam Imperatorum Medicus *Crato*, Aquam vitæ compoſitam, *Conſil. 275.* deſcriptam, in ipſa peſte medicamentum regium vocet. Hinc Nobil. *Screta l. c. p. 288.* Camphoram ſubtiliſſimo ſpiritu Vini ſolutam, ac Crocum eôdem vinô ſublimatô extractum, absq; ullo ſanitatis detrimento, in morbis hiſce acutis etiam criſeos tempore inter ſe commixta, integris cochlearibus exhiberi poſſe fatetur. Quem deniq; latent tot Aquæ vitæ ſic dictæ, quæ in febribus epidemicis ſummo cum fructu præſervationis ergo parari ſolent? Quid autem aliud

eſt, præſervare hominem ab inſultu febris malignæ, quàm conſervare ejus humores in debita craſi decentiq; fluore ac motu? Quod ſi præſtat ex parte ſpiritus vini, quare, ſi à cauſa aliqua peregrina humorum craſis invertatur, idem remedii munus obire nequeat, mente vix comprehendo. Sed inſtat aliquis, quòd & illi, quorum animi vinô aduſtô quotidie incaleſcunt æq; minùs à malignarum febrium atrocia tuti ſint, ac alii, quòdque minùs eidem debeant eſſe obnoxii, cùm tam præſtanti potu ſedulò ita ac alacriter ſe ingurgitent: Contrarium tamen loqui ipſam experientiam, imò miratu dignum eſſe, quod ægrotus noſter, cujus fecimus mentionem, vinô ſublimatô, qui tam indefeſsô ſtudiô ſe toties obruerat, ipſa hujus morbi tela effugere non potuerit: Deinde mirum vixq; veritati conſentaneum videri, quod idem ſimul cauſa & remedium alicujus morbi exiſtat; Hoc tamen de ſpiritu vini fatendum eſſe, ſi febrem (uti in ægroto noſtro factum) priùs accenderet, poſtea verò profligaret. Antequam autem ad ipſam hujus dubii ſolutionem me accingam, hocce præmonendum duco, me peſſimam illorum conſuetudinem merito deteſtari, qui ita vinum ſublimatum in deliciis habent, ut non ſanitatis ergò, ſed ex mera aſſuefactione, generoſum hunc laticem liberalioribus hauſtibus ventriculo quotidie infundant. Peſſimè hos ſanitati ſuæ conſulere, teſtatur inſequens viſcerum atonia, cachexia hydropica, aliaq; mala, acerbitate ſua antecedentem dulcedinem crudeliter compenſantia. Deinde neq; me tam audacem eſſe, ut temeritate quâdam, quæ non omnibus feliciter cadit, hancce de Spiritus Vini uſu in morbis malignis opinionem, tanquam indubiam, omniq; ſcrupulô carentem eruditis obtrudam, præſertim cùm longô rerum uſu tot volatilia alexipharmaca innotuerint, ut ſpiritu Vini, de quo in contrarias adhuc partes diſputari poteſt, carere queamus. Sufficiat ſaltem, me vel propterea ejus patrocinium aliquatenus ſuſcepiſſe, ut non adeò graviter peccare Medicum innoteſcat, ſi forſan in loco quodã medicamentorum aliorũ apparatu deſtitutus, cochleari-

learibus aliquot ſpiritus Vini (concedentibus tamen ejus uſum aliis quoq; circumſtantiis) vel per ſe, vel vehiculi locô, dum ſcil. cum eo hoc vel illud medicinæ appropriatæ genus propinat, appetitui ægroti ſatisfaciat: Quoad cætera verô merentur ea ulterius ſcrutinium, quod tenuitatis meæ mihi bene conſcius, felicioribus ingeniis extricandum relinquo. Hiſce præmiſſis, ut datam inſtantiam breviter conficiam, reſpondeo (1.) Conſequentiam ab abuſu ad uſum parum habere in receſſu. Sic e. g. aliquot abhinc ſeptimanis miles quidam ex crapula, in febrem acutiſſimam incidebat, poſteaquam nimirum cum aliis totum diem accerrimis compotationibus, avidiſſimâque ingurgitatione ſic dictæ Breihanæ tranſegiſſet. Siti intenſiſſimâ excruciabatur, (quam, ut obiter hoc moneam, aſſumtô unô vel alterô cochleari vini aduſti, aliis decoctis, vel potulentis nihil, vel parùm proficientibus, feliciter fallebat) Dubio procul Breihanæ potum immodicum ſitis ſymptomaticæ cauſam remotam fuiſſe, inficiabitur nemo: Quis autem tam obtuſi ingenii eſſet, qui propterea negaret dictam noſtram Breihanam modicè & debitô modô ſumtam, ad ſitim naturalem compeſcendam eſſe ineptam? Idem de Spiritu Vini judicium eſto, quod modicè ſecundum præcepta medicorum ſumtum, quemlibet lentorem vitioſumq; inde emergentem humorum motum, corrigere aptum eſt: Quòd autem plenis buccis nimisq; copiosè ac frequenter ingurgitatum, contrarium edat effectum, id vel inde eſt, quia corporis nimis aperiendo poros occaſionem præbet, ut feroſitates laticesq; ſanguini in ſtatu naturali permixti, ejusq; mixturam in debito motu ex parte conſervantes juſtô copioſius expellantur, unde non poſſunt non reſiduæ particulæ craſſiores arctiùs coire, jactoq; ſic febris cujusdam fundamentô, ſanitatem hominis labefactare. (2.) Hiſce bene conſideratis non adeò mirabilis ille effectus cenſendus eſt, quô idem ſubjectum interdum nocet & prodeſt; morbos parit & iisdem medetur. Nec deſunt alia in hac immenſa rerum univerſitate, in quibus ſimile quid obſervare

licet.

licet. Ictus Scorpionis oleum ejusdem ſanat: Atrocia ex morſibus viperarum quæ homines exagitant ſymptomata, medicaminibus ex ipſis viperis deſumtis mitigantur. Sed uti in his alius modus nocendi, alius ſanandi deprehenditur; ſic etiam in ſpiritu vini, ratione ejus uſus & abuſus, operatio exiſtit valde diverſa. Quod noſtrum ægrotum, de quo hiſtoria habet, concernit, puto illum ab hauſto ſpiritu dicto adjuvari potuiſſe, vel *Primò*, quatenus ejus virtute, ut ſupra jam monitum in vappam & lentorem quodammodo concreti humores iterum diſſoluti ſunt; quod vel ideò ad verum accedere videtur, quia idem experiuntur illi, qui crapulâ ex vino laborantes alterô die ad eandem diſcutiendam doloresq; capitis & alia ex ebrietate prodeuntia mala tollenda remedium in vino quærunt juxta illud Scholæ Salernitanæ:

Si nocturna tibi noceat potatio vini &c.

Uti verò in hoc caſu maximè probabile eſt, enumerata ex crapula ſymptomata acidis vini particulis poſt ſpirituoſarum evaporationem relictis ſanguinisq; circulum ſufflaminantibus attribuenda eſſe, alterô verô die cum portione vini novos Spiritus, corpus ingredientes ac penetrantes, humorum remoram tollere; ſic & ſpiritum Vini, noſtro ægroto alterum in cymba Charontis ferme pedem habenti, inſigni fuiſſe emolumento, eventus docuit. Non autem *ſecundò* hic loci excludo conſuetudinis efficaciam, cui quantùm in morbis etiam dandum ſit, ſæpius non ſine fructu, ægrotorum ſum expertus, eôq; faciliorem ratione hujus deſiderati potus ignei à me conſenſum impetravit dictus ægrotus, quò diligentius hocce monitum; Conſuetudinem nimirum tum mutandam, cùm valent homines, non cùm ægrotant, aut de ſe queruntur, inculcatum legi apud *Galen. Lib. 8. Method. Cap. 9. Bertin. Lib. 8. Med. Cap. 12. Fuchſ. Lib. 2. Inſtit. Sect. 2. Cap. 5.* Ratio in pororum diſcrepantia materiaq; ſubtili æthereaq; conſiſtit, quæ, ut *Laurent. Donckers in Idea Febr. Petech. pag. 250.* egregiè demonſtrat,

cum

cum particulis aſſueti cujusdam alimenti aut potus in ſanguinem appulſa, facilè blandèq; intruditur ac in ſingulare ægroti commodum, ſuas abſolvit operationes. Sic ſingularem conſuetudinis vim non ita pridem in muliere partui ferme vicina obſervavi, quæ inſigni ventriculi anxietate detinebatur ita, ut per aliquot dies, quicquid vel alimenti vel medicamenti aſſumeret, ſubitò iterùm evomeret. Narrabant adſtantes, eam vinum aduſtum ab aliquot annis liberaliter admodum bibiſſe, unde ſuaſor eram, ut pulveres aliaq; ex arte præſcripta, cum hoc latice generoſo aſſumeret; Quô factô medicamenta, ipsô vomitu ceſſante, ad exoptatam debitamq; activitatis ſuæ operationem perducebantur ita, ut brevi dicta mulier priſtino ſanitatis reſtitueretur vigori.

SCHOLION.

HOc ipſo anno, primo ſtatim vere, cum peripneumoniæ valde eſſent familiares, & epidemicè graſſarentur in vicino pago, Ruſtici non pauci potu ſpiritus vini ſe morbo liberarunt. Notavi tamen, multo diutius eos cum eô conflictaſſe, quam qui medicina ex præſcriptô uterentur.

[Dn. D. Schelhammer.]

OBSERVATIO CLXIX.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Singulari quorundam hominum idioſyncraſia.

ANno 1680. Mulier quædam ex lochiorum retentione in febrem continuam incidebat, cumq; curæ ſucceſſus feliciſſimus & ex votô mox abſolutus eſſet, illa tamen de nimiâ, virium jacturâ querelas adhuc inſtitueret, ſequens potio analeptica ipſi à me ordinata fuit:

℞. Aq. Lil. Convall. ſ. v.
Flor. Til.
Acac. rec.
e Typh. C.
Roſar. a. ℥j.
Cinam. ℥ß.
Spiritus Ceras. nigr.
Lil. Convall. a. ʒj.
Pulv. Cord. Dornc. ℈ij.
Sacch. perlat. parum ad grat. M. D.

Vix unum vel alterum cochlear aſſumſerat, cùm citiſſimè, ut advolarem auxiliatricesq; manus ferrem ægrotæ, ab uſu potionis valdè calamitoſæ redditæ, ancilla ejus domeſtica conſtanter me rogaret, dubitans, an domum revertens ipſam adhuc vivam deprehenſura ſit. Quantum igitur potui ad eandem feſtinans, non quidem tam periculosè, uti ancilla narraverat illam vidi decumbentem, aſt adſtantes referebant graviſſimô eam animi deliquô correptam fuiſſe. Dicta interim mulier loquelæ mentisq; iterùm compos facta, verbis lachrymisq; ſummas circa præcordia, quas ſentiret, anxietates, ſatis vix poterat exprimere, omnem culpam in notatam potionem conferens, utpote à qua in hunc miſerrimum ſtatum iterùm incidiſſet. Suſpicabar initiò, fortè aliquem errorem ratione præparationis in pharmacopolio fuiſſe commiſſum; neque tamen, antequam pharmacopœi fidem tot documentis hactenus ſatis mihi comprobatam in dubium vocarem, cuncta potionem ingredientia mentis acie luſtrare deſtiti: Quærens igitur ex ægrotâ, an unquam ipſi contraria ac nauſeoſa exſtiterit aqua cinamomi, roſarum &c? parùm aberat, quin ad mentionem ſaltem de aquâ roſarum factam, novis animi deliquiis corriperetur illa, quæ nunquam ſe vel odorem, vel ſaporem Roſarum impunè tuliſſe, debili voce teſtabatur. Tum ego erectô verbis ejus animô ſtatim ſchedulam, cui potionis forma inſcripta erat, deletâ ſaltem aquâ roſarum, ad pharmacopo-

copolium denuò miſi, utq; medicamentum reiteratum iterùm uſurparet, ſedulus fui ſuaſor: Cui monito dicta Matrona morem gerens, brevi priſtinam recuperavit valetudinem. Talia idioſyncraſiæ exempla hactenus mihi obſervare licuit plura. Sic inter noſtræ urbis cives primarios duos amicitiâ & conſanguinitate mihi quodammodo junctos novi, qui ſtatim atq; Aniſum deguſtant, cardialgiam aliaq́; ſymptomata incurrunt; neq; id priùs mihi innotuit, quàm in morbis pectoralibus flatulentis & aliis, quibus nonnunquam decubuerunt, medicamenta aniſata, quæ ægrè ſemper tulerunt, præſcripſiſſem. Sic non ita pridem fatis ceſſerunt duo Viri, quorum alter Paſtor ad S. Lamberti, cibum maci aromatiſatum nunquam absque inſequente paſſione Colica capiebat; Alterô eandem & quidem intenſiſſimos inteſtinorum cruciatus ex uſu Corticum Aurantiorum patiente. Neq; ſilentiô prætereundum cenſeo, Uxorem Conſulis quondam hujus urbis ante aliquot annos è vivorum numero ſublatam, quæ, quoties medicamentô purgante opus haberet, aſſumtis ſaltem juſculi carnis vitulinæ aliquot cochlearibus, eum experiebatur effectum, qui alias ab aloëticis, ſcammoniatis & aliis catharticis expectari ſolet.

Similis farinæ ab aliis Autoribus copioſè hactenus communicatæ ſunt Obſervationes: Cui placet, vid. *Samuel Pomarium de Conſens. & diſſenſ. Corp. natur. Diſp. 10. Joh. Mich. Schwimmer. Curioſit. Phyſ. Diſp. 14. Theor. 3.* & alios. Notabile quoq; & admiratione dignum eſt, quod *Ballon. Lib. 1. Epidem. pag. 38.* de illuſtri quadam, quæ olim Lutetiæ Pariſiorum fuit, refert familiâ, in qua multi fuerunt liberi, quorum alii aliquid retinuerunt nativum à Patre, alii à matre: Pater minimô medicamentô repurgabatur: Idem liberis paternum quid habentibus accidit. Qui maternum quid habuerunt, non niſi validis medicamentis, cum mater ſimile quid paſſa fuerit, commoti ſunt: Quod exemplum vel ideò huc transferre lubuit, cùm memoratam Conſulis uxorem ſe à matre quaſi hæreditariò hancce juſculi vitulini efficaciam poſſidere, non ſemel retuliſſe recor-

der: Quoad cætera autem ſupra exhibita exempla probabile eſt, eorundem æthiologiam ex impreſſionibus derivandam eſſe, quæ in organo memoriæ ab hoc vel illo objecto, quod nocivum, vel ſaltem ingratum animæ viſum fuit, relictæ ſuperſunt, unde ejusmodi averſionis ideæ ac conceptus adeò vividè cerebro partim propter ejusdem teneritudinem impreſſæ, partim ob ipſius affectus commoti vehementiam haud adeò facilè poſtea obliterantur. Sic de me ipſo teſtari poſſum, cùm puer adhuc aliquoties pulvere purgante ex Rad. Gialap. Diagridio & Olei deſt. cinamom. guttula concinnatô, uſus fuerim; me ab illo tempore in hanc usq; quam dego ætatē, neq; medicamentis neq; alimentis cinamomô conditis absq; averſione, nauſeâ, inſequentiq; utplurimùm alvo laxiori frui. Neq; tamen in ſimilibus caſibus particularum ſanguinem aliosq; corporis humores conſtituentium differentiam ſpecificam, ſecundum peculiarem cujusq; individui proprietatem pororumq; diverſitatem, excludendam eſſe puto: Nulla enim (doctiſſimè inquit *D. Benjamin Broeckhuyſen Relat. Med. Theoret. Pract. Cap. I. pag. m. 11.*) corpora in principio generationis tam denſa potuerunt formari, quin ſemper derelicta fuerint interſtitia, ſeu pori remanſerint; per quos materia mundi ſubtiliſſima indefinitè alia atque alia tranſeat. Quæ corpora cùm non eôdem modô ſint fibris intertexta ſuis, ſed indefinitè alia ac proin poris etiam diſcrepantia, quid obſecro aliud tunc, ubi ſibi invicem obvium fuerint facta hæc vel illa, quam bellum aliquod inteſtinum, luctam, mutuamve pugnam experieris Vid. quoq; de hac materia erudititiſſimè differentem *Ludovic. de la Forge de Mente Hum. Cap. 22. & Renat. des Cartes Epiſt. 36. Volum. 1.* qui ingenioſè ſatis judicat, objecta, quæ ſenſus noſtros afficiunt, movere quasdam cerebri noſtri partes nervorum ope certasq; in eo plicas facere, quæ, quando ab agendo ceſſat objectum, evaneſcant; ſed partem eam in qua receptæ fuerint, manere poſtmodum diſpoſitam ad plicas eôdem pactô denuò recipiendas ab aliô quovis objectô, quod priori, licet non per

omnia,

omnia, quadantenus tamen ſit ſimile. Se de his ſatis: Hoc ſaltem ex dictis fluens monitum, ſiccô pede tranſeundum non eſſe puto; Medicus ſcil. quantâ circumſpectione, quantâ cautelâ circa ægrotos verſari debeat: Neq; enim ſatis eſt ſcire, eſſe in genere corpori non exitioſa hæc vel talia medicamenta, ſed mentis acumine ſedulò ſimul examinandum, an etiam huic corpori in ſpecie conveniat? Quam in rem prudenti Medico vitio vix vertetur, ſi ante quam formulam animô conceptam ſchedulæ committat, diligenter inquirat, an e. g. Aniſum, Roſas, Cortices Aurantiorum vel talia, quæ aliàs ægroto profutura judicat, hic ferre queat, vel an unquam aliquid incommodi ex talibus perceperit? Id quod nemo Medicorum, ſit etiam præſtantiſſimus, prævidere poteſt: Solius enim Dei eſt, noſſe pororum diverſitatem, de quâ nullus (uti doctè loquitur *Henr. Gerhard. Heerfeld Philoſophic. Homin. pag. m. 57.*) niſi per experientiam ex effectu informatus, certitudinem ſibi pollicere poteſt. Hinc namq; eſt, quod una medicina in hoc ægrô effectum purgantem, in aliô adſtringentem contra exſerat: Hinc huic quod eſt excrementum, alteri eſt fermentum, quod in fæcibus cereviſiæ apparet, quæ eandem cereviſiam non fermentabunt denuò ob pororum immutationem, ſed aliam fermentare faciunt, ut & panem ob eandem rationem. Hinc quoq; Excellentiſſ. *Dolæus Encyclop. Med. Lib. 5. p. 885. doctiſſimè monet*, circa ægrotos non obtineri optatum finem, niſi vis remediorum nunquam eandem in ſingulis efficaciam habentium ritè obſervetur, & ſubjectum patiens cum objecto agente bene conferatur; in quo ſenſu illud Germanorum proverbium, Es iſt nicht eine Natur wie die andere / veriſſimum eſſe docet.

[*A. 1690. d. 20. Maji Helmſtadio per Dn. D. Schelhammerum Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO CLXX.

D. GEORGII TOBIÆ DüRRII.

Conditura Cadaveris, & ſubſequens Mania.

ILluſtriſſimus & Generoſiſſimus Dominus, Dominus Comes Florimundus de Talemont, Sereniſſimi ac Potentiſſimi Ducis Lotharingiæ Senioris, nunc piiſſimæ & glorioſæ memoriæ &c. Conſiliarius intimus, Exercitûs ſeu Copiarum Ejusdem Generalis fortiſſimus, ætatis 59. annorum per quatuor dies Synocho non putrida febricitans, hyemali Cœlo iter faciens, die 31. Januarii, Anno 1675. Gynzburgum, ubi tunc Phyſicus eram, ut curæ meæ ſe committeret, vectus eſt: In primâ viſitatione cum alvus obſtructa, & calor febrilis non adeò intenſus eſſet, eodem adhuc die circà veſperas clyſter injectus eſt. ℞. folior: malvæ, endiviæ. ãã Mj. Hordei excortic. ʒij. Radic. ſcorzoner. ℥ß. acetoſæ. ʒij. incis. coq. in ſ. q. aq. ad dimid. in colatur. fort. expreſſ. ℥vij. diſſolv. Sacchari Thom. Ung. clysmatici ãã ʒvj. ol. violar. chamomill. ãã. ℥jß. Salis communis. ʒjß. M. f. clyſter, qui per mediam horam retentus, ternâ vice ſtercoroſam materiam cum plurimis flatibus eduxit, altero die primo nimirùm Februarii, poſt horam octavam matutinam phlebotomia ex venâ medianâ dextri brachii ad ℥iij. ſanguinis celebrata; horâ autem ſecundâ pomeridianâ cum calor febrilis intenſior eſſet, pulveris Sabaudici completi grana xxiiij. exhibita ſunt, à cujus ſumptione die ſecundo Februarii calor febrilis omninò diſſipatus eſt, remanente ſolùm corporis debilitate, cui occurrebatur analepticis, & aquâ confortativâ. ℞. Aq. ceraſ. nigr. ℥iij. Caponis ℥ij. acetoſ. ℥j. roſar. opt. ℥jß. cinam. c. aq. cordiali ℥ß. Margarit. præp. Corall. rubr. præp. ãã. ℈j. Confect. Alkerm. compl. ʒiij. Manus Chri-

ſti

ſti perlat. ℨij. M. S. Krafft-Waſſer. Circa horam quartam veſpertinam ejusdem diei ad alvum obſtructam ſolvendam, clyſter paulò fortior applicatus eſt. ℞. Malvæ, endiv. chamædryos, Scordii, flor. centaur. min. ãã. ℈j. Sem. aniſi. ℨij. Semin. 4. frigid. maj. ãã. ℨj. rad. acetos. ℨij agarici trochiſcat. in petiâ ligati ℨij. inciſ. coq. in ſ. q. aq. ad dimid. in colatur. fort. expreſſ. ℥vij. diſſolv. Elect. Diacathol. Ung. clyſmat. ãã. ℥ß. Sacch. Thom. ℥j. ol. Violar. chamomill. anethin. ãã. ℥j. Salis communis. ℨj. M. f. clyſter, quem optima ſecuta eſt operatio, & per noctem placidè dormivit Generoſiſſimus Æger, ita, ut cum altero die Ipſum viſitarem, deprehenderem extra lectum ſedentem, lætum, jusculum carnis & turdi aſſati particulam unam aut alteram comedentem, deſiderabat quoque manducare carnem vitulinam aſſatam, & vini hauſtum, ſed ne ex pleniore victu offenſam pateretur, & à vino phlogoſis febrilis recrudeſceret, deſiderata improbavi, & decoctum hordei cum prunis, toto citro inciſ. & liquiritiâ paratum commendavi: Per totam illam diem de felici eventû nobismetipſis gratulabamur, ſed gaudia noſtra brevi luctus occupabat, Ægro nimirùm Generoſiſſimo improvisâ fati vi per violentiam apoplecticam circà horam quintam matutinam die tertio Februarii è vivis rapto; ſic expertus eſt miſeram mortalium conditionem Vir anteà fortiſſimus, prudentiſſimus, hoſtiumque terror, â morte tamen victus. Cadaver jubente Perilluſtri Domino, Domino Canon, Sereniſſimi Ducis Lotharingici &c. Conſiliario intimo, & Conſilii Aulici Præſide, &c. condituram ſequenti modo, miniſtrantibus duobus Chirurgis, Laurentio Eslinger, & Caſparo Stedelin adornavi: Cadavere vino calente â ſordibus externis benè deterſo & mundato, venter infimus more ſolito cruciatìm inciſus eſt, & inteſtina cum meſenterio, ſtomacho, renibus, hepate, & liene (quod corruprum & putridum erat) unà cum veſicâ exempta: Hinc thorax ſeu medius venter apertus, & pulmones cum corde & reliquis partibus extracti: Cranium quoque ſerrâ acutiſſimâ circulariter ſeparatum, factâ

priùs

priùs inciſione cutis per novaculam, & ſic cerebrum excuſſum, & oculi exciſi: his præmiſſis, cavitates primò aquâ frigidâ eluebam, & ſpongiis reſiccabam, dein affuſo & accenſo ſpiritû vini camphorato putredinem & corruptionem magis arcebam, poſteà unguento inferiùs deſcripto cavitates fortiter infricabam, & ſpeciebus ſeu herbis adimplebam, cutisque â Chirurgis conſuebatur: tali modo cum capite res peracta eſt: faciem & manus unguento proprio inunxi, reliquas verò omnes partes corporis externas linimento ſæpiùs & fortiter infricando illinivi, ac demum cavitates oculorum, narium, aurium, oris, pomo Ambræ replevi. Cor demptâ pinguedine ſeorſim conditum, primò aquâ frigidâ, dein aceto acerrimo deterſum, linteisque ſiccatum, ſpiritu vini camphorato accenſo à putredine munitum, dexter & ſiniſter ejus ventriculus unguento proprio repletus, filoque ligatus eſt: tandem circumferentia externa unguento, quod cavitatibus inſerviebat, inuncta, herbisque inciſis cum alôe & myrrhâ mixtis cor circumvolutum in capſulâ ſtanneâ repoſitum eſt. Sequuntur deſcriptiones Medicamentorum pro conditurâ cadaveris.

℞. Acet. acerrim. ℔ xij.
S. Eſſig zum Abwaſchen.
℞. Aq. Vitæ optim. ℔ viij.
Camphor. ℥j.
M. S. Campfer Brandtwein.

℞. Aloe ſuccotrin. ℔ ij. Myrrh. Thuris. āā. ℔ j. Gallar. Nuc. Cypreſſ. āā. ℔ j flor. acatiar. Nuc. Muſcat. āā. ℥iiij. Santal. omnium, Ligni aloes. āā. ℥ij. Sem. cymini. ℔ j. M. f. pulvis ſubtiliſſimus & cum reſin. pini, & terebinthin. āā. ℔ iiij. Picis naval. ℔ ß. ol. ſpic. & juniper. āā. q. ſ. M. f. Unguent. S. Salb in den Leib inwendig zum ſchmieren.

℞. Herbar. Majoran. Lavendulæ, Spicæ, Lauri, Scordii, Pulegii, Abſinthii utriusque, Roriſmarini, Salviæ, Menthæ, Calaminth. Montan. Origani, āā. Mx. inciſ. groſſo modo miſc. S. Kräuter zum ausfüllen.

℞. Ol.

℞. Ol. Spic. ℔ ij. Terebinthin. Cypr. ℔ jß. Ol. Nuc. Muſcat. expreſſ. ℥ j. Ol. Caryophyllor. ʒ ß. M. S. Liniment. zum ganzen Leib.

℞. Terebinth. de Cypro ℥ ijß. Ol. Cinam. ʒ j. Ol. Spic. ℥ ß. Zibeth. ʒ ß. Moſch. Or. ℈ j. M. S. Ungentum proprium.

℞. Pom. Ambr. ſ. deſcriptionem Auguſtan. S. Pom Ambr.

Vix autem non funeſtam expertus eſt ex hoc Actu Tragœdiam ſupra nominatus Chirurgus Caſpar. Stedele juvenis, is enim cum in ipsâ exenteratione, lienem corruptum & inſignem fœtorem ſpirantem naribus admoviſſet, concepto indè horrore, largiore vini potu ſpiritus refocillare ſtudens, elapſis tribus ſeptimanis manè è lecto ſurgens circà varia hallucinabatur objecta, undè ſollicita conjux me vocavit: Domicilium cum intravi, loquela manifeſtam fecit brevi ſecuturam maniam: Ne igitur quid intactum relinqueretur, accerſito Confeſſario, & ad cuſtodiendam Animam adminiſtratis omnibus Sacramentis, poſt duas horas erupit inſania, ut neceſſe fuerit, Ægrum quatuor alligare vinculis: Intereà ſine morâ exhibitus pulvis cholagogus, per vomitum & ſeceſſum plurimum bilis rejecit.

2do die inciſa eſt vena cephalica dextri brachii, & cephalica in pede ſiniſtro.

3tio die ad oppugnandam atram bilem infuſum croci metallorum ad gr. xiiij. cum vino propinatum.

4to die inciſa vena cephalica ſiniſtri brachii, & cephalica in dextro pede.

5to die repetita eſt infuſio croci metallorum ad grana xv.

6to die inciſa mediana in dextro brachio, & cephalica manûs ſiniſtræ.

7timo die infuſio croci metallorum in priori doſi reiterata, & cum anteà levior eſſet operatio, ejus colaturæ granum unum Tartari emetici additum eſt.

Octavo die inciſa mediana ſiniſtri brachii, & vena frontis.

9no die Pulv. Cornachini gr. xxij. cum Tartari emetici gr. ij. in juſculo ſumpſit.

10mo die inciſa baſilica dextri brachii, & ſalvatella ſiniſtræ manûs.

11mo decoctum ſeri lactis caprini cum ſpecificis laxantibus fumar. epithymo, fol. ſennæ &c. ad ℥v. oblatum.

12mo inciſa baſilica ſiniſtri brachii, & ſalvatellæ dextræ manûs.

13mo diè rursùs decoctum ſeri lactis caprini in priori formâ, & horâ quintâ veſpertinâ Conſervæ Spagyricæ ſine oleis deſtillatis, magnitudine nucis muſcatæ cum tribus guttis olei camphoræ, & ſpiritûs ſalis armoniaci, g. xv. aſſumpſit.

14to die inciſa eſt vena ſaphena dextri pedis.

15mo pro ulteriori eductione humoris atrabilarii potio hæc ordinata. ℞. Rad. bugloſſ. ℥ß. epithymi, fumar. meliſſ. borragin āā. Pj. fol. ſennæ elect. S. ſtip. ℥ß. rhabarb. nobil. ʒjß. Paſſul. min. mundat. ʒvj. Sem. aniſi. ʒij. cortic. citri, ʒj. inciſ. coq. in ſ. q. aq. ad dimid. in colatur. fortit. expreſſ. q. ſ. diſſolv. Extract. elleb. nigr. ʒß. Syr. Splenetic. Verbez. ʒvj. Salis Tartari, ℈ß. M. f. potio. S. Purgier-Tränckl auf 1. mal. Hinc per novemdecim dies ſolo utebatur ſero lactis caprino ad ℥vj. jejuno ſemper ventriculo, ultimò autem repetita eſt potio præcedens, quæ magnam humoris atrabilarii copiam ejecit, evaneſcente omni delirio, & Ægro per omnia reconvaleſcente, hucusque per DEI gratiam optimè vivente, viro aliàs in ſuâ arte inſigni: primis diebus tanto furore actus eſt, ut vincula diſruperit, & niſi ab adſtantibus tribus robuſtis viris prehenſus fuiſſet, per feneſtras proſiliiſſet: In medio curationis tempore poſt repetitas phlebotomias deſinebat furor, & varia lepidiſſima proferebat, inter alia, quod Chriſtus Dominus ipſi comparuerit, dicens; ſi vis Sanctiſſimam meam Matrem ducere in Uxorem, tantum ducas, habes à me omnimodam licentiam: O quanta phantaſiæ ſtulta depravatio? quæ me & Adſtantes non ad le-

vem

vem concitavit riſum: Simili methodo & præſertim ſæpiùs repetitâ phlebotomiâ (debet enim novus quaſi generari ſanguis) plures Alios curavi, & longè felicius, ſi Mania fuerit recens, inveterata enim vix admittit curationem; & mirum eſt, quod in iteratâ & largâ venæſectione nullus ferè animo aut viribus deficiat, quod iterum antè annum demum in Juvene Auguſtano, neſcio quo ſuperbiæ & arrogantiæ ſtimulo exagitato & Maniaco facto, experti fuimus, qui ſimili methodo, Dominô Doctore Viro Riedlino, hujus Urbis Phyſico, Virô magnæ praxeos, & me aſſiſtente tractatus optimè convaluit, & nec minimum animi deliquium, etſi adminiſtratæ fuerint tredecim phlebotomiæ & ultima ad uncias ſedecim, paſſus fuit, jamque etiam ſucculento & optimo corporis habitu præditus athleticè vivit.

OBSERVATIO CLXXI.

D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

Sphacelus capitis cum paralyſi artuum univerſali.

SPectatiſſimi Domini Schlegelii, Notarii Publici Cæſarei Viri & doctrinâ & eloquentiâ præſtantiſſimi Archigrammatei Gynzburgi, filius inter liberos ſeptem natu major, à Parentis genio degenerans, pius quidem, ſed obſcuriſſimi & ſimpliciſſimi ingenii, ad omnes Artes quaſi inhabilis, poſt obitum Parentum in magnam paupertatem redactus applicabat ſe opificio Sartorio, in quo tamen addiſcendo parùm proficiebat. Vix autem medio anno peracto ſentiebat laſſitudinem totius corporis ulceroſam, ut viribus deficiens in lecto tempus conſumere coactus fuerit, intereà tamen nullum accuſabat dolorem niſi aliqualem capitis; comedebat, bibebat, excernebat, dormiebat, donec cutis in capite cum capillorum de-

 fluvi-

fluvio marceſcere & conſumi inciperet, cum ſuturarum aliquali disjunctione, & oſſium cranii ſeparatione ab invicem: Vocatus Chirurgus remedia applicabat gangrænæ reſiſtentia, eò quòd non levis ſuſpicio adeſſet extinctionis aut diſſipationis caloris nativi: Spretis autem medicamentis ritè adhibitis, dislocatio oſſium major facta ſerpebat pari modo ad juncturas brachiorum, in quibus necdum quieſcens unum & alterum paulatim occupabat membrum partium inferiorum ad plantas usque pedum, donec oſſium compages ſpatiô ſeptem aut octo menſium ſenſim laxaretur ſine tamen ſingulari fœtore aut dolore, & bonus Adoleſcens de internis quidem nihil aut parum conquerens, ridens quaſi, quod meis occulis vidi, Anno 1673. vivere deſierit: mirum fuit, quod cerebrum omnibus conſpicuum minimè corruptum fuerit: Mater dum adhuc in vivis eſſet, narrabat, ſe filium hunc in utero adhuc jacentem audiviſſe plorantem, undè ploratus iſte fœtui tunc temporis nihil boni, & fortaſsè talem mortem portendebat, quod Divino Scrutinio relinquo.

[*Anno 1690. d. 5. Julii exhibita.*]

OBSERVATIO CLXXII.

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De

Linteis noctu lucentibus.

LUmen aliquod, micantes ſcintillas flammasvé in tenebris nonnunquam obſervari, dum veſtes exuimus, aut linteamina calefacta fricamus, teſtimonio multiplici paſſim confirmatur. Talis autē ſplendor cùm & raró contingere & brevi diſparere notatus fuerit, hinc ſequentem hiſtoriam, in quâ aliter longè ſe res habet, rariorem & publica relatione non indignam judicavi. Juvenis temperamenti & con-

conſtitutionis laudabilis, præteriti anni menſe Novembri cubitum iturus cùm veſtes deponeret, videt in dextro induſii latere tres lucidas triangulares maculas, cùm circumſpiciens nullibi luminis reflexi imaginem locum hîc habere deprehenderet, pavidus manum admovet, ſed ex improviſo erumpente majore flamma terretur, & in reliquô totô induſiô ſive frictione ſive ſolâ concuſſione agitatô plures ſcintillas ſive parvulas quaſi candelas lucentes emicare conſpicit. Lucido hoc amictu aliorum opem quæſiturus, è conclavi properat, obviis terrorem incutit, & tempore valdè frigido ultra ſemihoram obambulans lucem tamen haud remittere, imò ſepoſitum adhuc induſium lucere, ipſe jam alio indutus obſervat. Cùm lux hæc absque noxâ ſenſim ceſsâſſet, nec quicquam tale amplius obſervaretur per aliquot dies, alterâ vice priora phænomena denuò obſervat in induſio tertio à priori, ſimili planè modo ac primâ vice, id ſimul notans, usque ad 4. diem fulgorem iſtum lintei interim geſtati durâſſe, ſenſim tamen notabiliter remiſſiorem factum: Nec in hoc ſubſiſtit, ſed ab eô tempore huc usque quo hæc ſcribo, menſe Majo, quoties talia linteamina corpori applicat, ſimiles ſcintillas emicare jam aſſuetus miratur, haud amplius metuit.

Quæ hiſtoriæ huic ex ipſius communicatâ relatione ſuperaddere licet, ſunt ſqq. Ipſum ſubjectum, quod lucere hactenus obſervatum fuit, non eſt corpus nec ulla ejus pars, ſed præter lintea, quibus ad detergendas manus utebatur, & tunicam, quâ indutus, quæ tamen non niſi ſemel ſcintillarunt, præcipuè & ordinariè lucent induſia, eaque varia, ex alio atque alio linteo, filo ſubtiliore & craſſiore, parata, ſive calefacta ſive frigida, in diverſis locis, temporibus & modis lota, quorum quædam virtutem lucendi ſenſim poſt 3. 4. dies amittebant, pauca ad octiduum integram conſervabant. Lux ipſa, absque ullô caloris ardorisque ſenſu, absque læſione ullâ verò minimâ, nullus adeſt fœtor odorvé alius, color eſt candidus, non vaporis aut fumi inſtar aſcendens, ſed ab ipſo obſervatore compara-

Hhh 3 tur

tur motui luminis tremulo in aquâ. Die & in illuſtratô à candelâ cubiculô nullum ſui hactenus præbuit indicium. Locus in quo tum lintea aſſervata tum citata phænomena maximam partem notata fuerunt, parvum anguſtumque fertur Cubiculum; cujus licet loci mutatione facta, tamen in alio, quo poſtmodum degebat, aliquot milliaria hinc diſtante nihilominus ſimilem lucem non mutatam conſtanter notavit laudatus Juvenis, ſimulque promiſit, communicationem, ſi quid porrò rari circa ſplendorem ſuum à ſe obſervatum fuerit.

OBSERVATIO CLXXIII.

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De

Loliô Temulentô.

CUm nuper plures in hac urbe & viciniâ paſſim vertigine deſubito corripi, temulentorum inſtar proſterni, titubare aut neſcii quò curſitare dicerentur, in affectûs iſtius Hiſtoriam & Cauſam inquirens, comperi non laboraſſe niſi qui paulò ante comederant familiares hîc pultes ex farina avenæ paratas, cui immixta accuſabatur peregrina quædam & peculiaris avenæ ſpecies, ob ipſum hunc effectum, aliàs quoque notari ſolitum, dicta Avena Vertiginoſa. De eâ partim ruſticæ rei periti, partim talia quondam ſymptomata perpeſſi retulerunt, provenire quotannis, non hoc ſolùm anno, & unà cum avenâ colligi diverſam à communi avenâ ſpeciem, quæ antiquum nomen paſſim ſervet, in vernaculâ noſtrâ, der Schwindel-Haber; variare copiam præprimis pro ratione loci, cùm agri ſint, quibus hoc vitium ordinarium, adeò quidem ut eorum avena hominum eſui deſtinari non poſſit, nec id ipſum contingere ſolùm, quando & ubi tempeſtatum æſtivarum aut hyemalium injurias perpeſſæ fuerunt fruges,

quas

quas tamen non æquè omnes, triticeas puta reliquasque amare videatur, ſed avenæ ſoli permiſceri; Hæc ergò grana niſi ab avenâ per cribrum, uti quidem aliàs fieri ſolet ac debet, ſeparentur, cùm ſaporem diverſum ab iſtâ non habeant, adeoque hinc dignoſci non poſſint, farinam adeò inficere ut à comeſtis quæ inde parantur ſive pulte ſive pane non leviter affici notentur quàm plurimi.

De quo primùm conquerebantur affecti, fuit Cephalalgia, præprimis in ſyncipite, cum moleſtâ pulſatione, quam quidam ſe paſſos fuiſſe referunt ferè per octiduum ab eſu talis farinæ, antequam graviora ipſos invaſerint ſymptomata; ſequebatur poſtmodum crebra oſcitatio, collabaſcentia & titubatio genuum, cardialgia, vehemens vertigo, confuſio & circumrotatio omnium in capite credita, conſtabat tamen diu mens & repugnabat, adeò ut in Campo, in plateis jam jam proſternendi Cauſam comeſtam pultem avenaceam adſtantibus narrando ſuſpicionem ebrietatis removere ſtuduerint: Succedens huic turbationi ſopor, non adeò moleſtus, finem ſolebat imponere, poſtquam vertiginoſus affectus modò per ſemihoram, aliàs ubi gravior per unam alteramque horam integram duraſſet, nunquam tamen adeò vehemens obſervatus, ut quisquam inde fuerit mortuus. Tempus quod concernit, variabant relationes, quidam n. mox ab aſſumptis hujusmodi pultibus graviter ſe læſos fuiſſe aſſerebant, alii planè immunes viſi poſt unam & alteram horam demum corripiebantur; non conveniebant quoque in determinandâ noxâ quam hi etiam bruta inde ſentire aſſerebant, illi negabant. De pluribus ſymptomatibus notatu dignis nullas percepi querelas, vomitus rarus, ſed vehemens, & cum manifeſto levamine: paucis, fuere qui parum & breviter, alii qui multum & diu perpetiebantur.

Quæ ergò ſit accurata Avenæ ſpecies, nunc determinandum. Fuere quidem, qui ipſam communem Avenam præterito anno putredine corruptam accuſarunt; verùm aliud docuit au-

autopſia, cùm enim à ruſticis allatum culmum cum ſuis granis examinare daretur, comparuit non ſolùm perfectum adeſſe ſemen, ab avenâ diverſum, gemmulâ ſuâ more congenerum præditum, ſed & ſtatim agnitum à me fuit infelix Lolium, pro avenæ ſpecie à vulgo habitum, utut ſatis diverſum. Confirmabat hanc ſententiam Clar. Raji character Hiſt. Plant. l. 22. Lolio aſſignatus, oblatæ plantæ planè congruens; ſc. ſpica ſtrigoſa, compreſſa, grana cum glumis utrinque ad ſcapum in eodem plano alternatim ſita, cum oblongo foliolo ſingulas ſpicas ſinu ſuo excipiente, deſinentes in acutam & tenuem ariſtam. Vocari aliàs Gramen Loliaceum, frumentaceum, Zizaniam Arabum, Aeram Græcorum, adeoq; hanc plantam pro vero veterum Lolio haberi è ſcriptis Botanicorum notum eſt: Nos duo ſolùm notamus, primò quod aliàs tritici & hordei vitium dicitur, apud nos à ruſticis avenæ ſolùm tribui, ſecundò vexatam Lolii metamorphoſin, aut degenerationem potius Tritici in Lolium, tum felicius à nobis determinari poſſe, cùm ſufficiente inſtructis experientiâ, cui acquirendæ ſtudemus, de eâ pronunciare licuerit.

Facultates Lolii paſſim notas docent epitheta; Hinc Lolium temulentum, caput tentans, frumentum fatuum, aira Græcis, quòd nocuæ auræ ad cerebrum rapiantur, yvray Gallis, quoniam inebriat, quaſi ebrioſa, quod in pane celerrimè vertiginem, torpores, & temulentias faciat, frugibus ex quibus cereviſia paratur permixtum, ebrietatem promoveat, quæ ſingula cum citatis ſymptomatibus probè conveniunt. Enimverò quòd granum hoc fere inſipidum, manifeſta qualitate acri ſimilivé haud præditum, adeò ut ab avenâ inter comedendum non diſtingui ſoleat, nec adverſo ſapore nauſeam creet, tantam tamen inducat vertiginem, difficile eſt explicatu, & durum rei iſtius ignaro foret poſtulatum, conceſſo examine & analyſi Lolii per media modosque ſolitos, effectus hujusmodi ignotos demonſtrare, ac prædicere tantas vires ad turbandam œconomiam animalem. Benigna aliàs claſſis eſt, quâ continetur,

netur, & quæ panem largitur quotidianum, quæ tamen fermentatione præbet copiam ſpirituum inflammabilium, noto in hordeo, ſecali, &c. exemplo. De alimentis ergò in genere verum fit, quod olim Theophraſtus Ereſius d. Herbac. l. 2. c. 9. Theodor. Gaza interprete de Radicibus inquit: Non omnes odoratæ aut dulces cibo idoneæ conſtant: nec omnes amaræ inguſtabiles ſunt. Sed quæ poſteaquam in cibo aſſumptæ fuerunt, nihil nocuerint corpori, eas tantùm eſculentas ſtatuimus. Quædam enim quamvis dulces, mortiferæ tamen, atq; morboſæ conſtant, aliæ quamvis amaræ aut malè olentes, utiles planè ſentiuntur.

[Tubingâ Auguſtam Vind. 1690. 25. Maji miſſæ.]

OBSERVATIO CLXXIV.

D. PETRI ROMMELII.

Obſtetricum in expellendis ſecundinis error, craſſaq; ignorantia.

OBſtetrices, ab ope mulieribus ferenda, quaſi opſtetrices, ſalutatæ ſunt, ſi veteribus Romanorum Inſcriptionibus fidem adhibemus. Sed utinam opem ferrent, vel ſaltim ferre poſſent, & non ſæpe ſæpius loco deſideratæ opis, obſtarent, obeſſent, omnisq; generis mala, infirmitates, imò haud rarò, necem ipſam, craſſâ & ſtolidâ ſuâ ignorantiâ, vel jactabundâ ſuâ Experientia, parturientibus & puerperis, vel etiam nuper natis inferrent! Notum, imò notiſſimum quidem eſt, obſtetrices ſui muneris & artis optimè gnaras, pias & conſcientioſas, ut plurimum communi cum doctis Medicis gaudere fato; quia ſicut nec in Medici etiamſi doctiſſimi & exercitatiſſimi poteſtate eſt

Semper relevetur ut æger:

Ita nec obſtetrici, muneri ſuo ritè fungenti, omnis ſiniſter & funeſtus, in partu contingens ſucceſſus, erit imputandus, meritò igitur excuſandæ & abſolvendæ erunt: Interim tamen imperitarum (quæ majorem ſemper numerum conſtituunt) craſſi & inexcuſabiles errores minimè ferendi, etiamſi Experientia, utplurimum tamen fallaci, niti videantur. Experientiæ quidem meritò ſua debetur laus, quia quamplurima in Medicina, ab Experientiâ, optima omnium magiſtra, edocti ſumus, quæ Ratio vix, vel planè non comprehendere poteſt; ſed de vera, etſi non planè ſemper, utplurimum tamen & ferè ſemper, non ficta & vix decima imò centeſima vice reſpondente, intelligendum eſt, qualis eſt, de qua jam dicturus ſum.

Quantum aêr frigidior & frigus ipſum, parturientibus & neo-puerperis nocere ſoleat, cuilibet, etiam in arte tyroni, ſed quid dico! mulieribus ipſis, optimè notum eſt; nihil enim tam inimicum utero eſt, ac frigus; & tamen in praxi mea non vice ſimplici, ſed verè multiplici obſervavi, obſtetrices nonnullas frigidæ potu, vel frigidiſſimorum ſuper abdomen adplicatione, non quidem partûs, ſecundinarum tamen excluſionem promovere ſategiſſe, ſed plerumq́; tragico eventu, licet quandoq; etiam fortunam audacibus obſtetricantem viderim. Moram enim nectentibus ſecundinis & non ut fieri debebat fœtum ſequentibus, quædam obſtetricum, Puerperæ à vehementiſſimis partûs laboribus, per plures horas, imo integras interdum dies durantibus, miſerèq; aliquando ipſas excruciantibus, ſummè defatigatæ, æſtuanti & ſitienti, largum Aquæ frigidæ hauſtum, hauſticùs ebibendum propinant, & non rarò bibere nolentem, durioribus verbis ad bibendum cogunt, dicentes: Man müſſe die Mutter erſchröcken/ daß ſie die Nach-Geburt gehen laſſe.

Aliæ in ſimili caſu, haud abſimile experimentum, externum tamen, maximoperè jactant: Neo-puerperæ enim abdomini, à præteriti partûs laboribus & æſtuanti & madenti, nudo, orbem ſtanneum, (ein Zihnernes Teller) per ſe, vel injectione in fri

in frigidiſſimam, frigidum redditum, inopinatô & ſubito imponunt; ſicq; voti ſui compotes fieri, ſecundinasq; ultra debitum retardantes, expellere ſtolidè præſumunt. Unde ſæpè factum, ut primò horripilatio, pectoris deindè anguſtia & ſuffocatio, ventris dolor, animi deliquia, lochiorum ſubitanea ſuppreſſio, oris uteri præceps occluſio, paſſio hyſterica, nonnunquam etiam hæmorrhagia magna, virium ſumma proſtratio, convulſiones epilepticæ, & tandem mors ipſa ſubſequuta fuerit; ita ut aliquoties ad hujusmodi puerperas poſtliminiò vocatus, licet advolârim potius, (non enim dum molior & comor annus eſt,) non tamen tantum temporis ſuperfuerit, quo vel medicamentum præſcribi, multò minus ex Pharmacopoliô peti potuerit. Exemplis aliquot funeſtis hoc confirmare poſſem, niſi odioſa ea eſſe, mihi optimè conſtaret.

A ſubitanea tam in-quam externè facta corporis refrigeratione, univerſa corporis œconomia maximè turbatur, hæmatocycloſis impeditur, ſanguis & lympha coagulatur, condenſatur & grumeſcit, ſpirituum motus pervertitur, anſaque jam recenſitis aliisq; graviſſimis ſymptomatibus datur, & ut plurimum ipſi vitæ, terminus ponitur. Statim à principio praxeos meæ, ubi primùm, talia ab obſtetricantibus uſurpari media, mihi relatum fuit, (tum demum enim Medicus accerſiri ſolet, quando inter ſacra & ſaxum res verſatur, & deſperata jam eſt, præſens enim, vel commone factus nunquam talia perpetrari paſſus ſum) periculum, in quod puerperas conjicerent, coràm monſtravi, utq; in poſterum à tam ancipiti & plerumq; funeſto (ut putabant) evporiſto abſtinerent, ſtriò monui, ſed non audiebar, plurimasq; mulierculas, mihi obloquentes, & neſcio qualium Medicorum (neſcientium ſcil. maximum Hygeiæ artis Antiſtitem, Hippocrat. hinc inde in aureis ſuis Scriptis frigida, & frigidæ potum damnare) Authoritatem & aſſenſum allegantes habui, ſucceſſivè tamen ad frugem, & rationibus & perſuaſionibus, maximè tamen aliquot infeli-

cium ſucceſſuum exemplis redire, poſt annorum aliquot decurſum coëgi: Quanquam plurimæ naſutulæ medicaſtræ, rugoſæ itidem anus ex Tripode quaſi pronuncient: *Puerperis omnibus partûs laboribus abſolutis, & à ſecundinis jamjam liberatis, hauſtum aquæ, cereviſiæ, vel pro re nata vini, frigidiorem & largiorem eſſe concedendum & exhibendum, tam ad refocillationem, quam etiam matricis refrigerium.* Man müſſe (ſagen ſie) die Mutter mit einem guten friſchen Trunck abkühlen. Sed plerumq; hâc ſuâ ſolicitudine, pectori, ventriculo, utero, omnibusq; viſceribus, bellum movent, febres, dolores, ſtrangulatus, aliaq; graviſſima ſymptomata concitant, puerperis & Medicis multum periculi & negotii faceſſunt. Dolendum interim maximè à Medicis aſſentatoribus, nec rerum ſuarum ſatis gnaris, vel aucupandæ benevolentiæ, vel miſelli lucelli gratia, vel ut aliis doctiores videantur, næniis hujusmodi clam patrocinari, eosq;, multiſciis omnisq; generis Experimentis turgentibus vetulis, (quarum mancipia interdum, ſummo cum nominis & famæ diſpendio ſunt,) ridiculis frivolis & falſiſſimis rationibus aſſurgere.

Profectò ſi conſiderarent, quæ celeberrimus quondam D.D. Waldſchmidius (qui non ita pridem non ſine magnâ rei Medicæ jacturâ inter vivos eſſe deſiit,) monet, non tam facilè adnuerent. Ita enim nunquam ſatis laudandus & poſt fata venerandus vir, in Epiſt. III. ad Illuſtr. DD. Dolæum, cum aliis magnis Medicis ſentiens ſcribit:

„ Puerperas eôdem cum vulneratis eſſe tractandas regi-
„ mine, cum eadem in utrisq; ſit ratio; pergendo: *Sanè ſi ullibi, profectò in morbis puerperarum prudentia, & circumſpectione opus eſt, quomodocunq; enim ſe geſſerit Medicus, ſemper vel* Stultitiam ſuam *prodet, vel* Prudentiam. *Exemplumq; paulo ante affert ſenis Chirurgi, qui ſeptuaginta infantes, unci ope ex uterô materno extraxit, inter quos duos adhuc pueros in vivis eſſe adfirmat, faleturq; ſe obſervaſſe, omnes puerperas, quæ vel in operatione frigus non admiſerunt, vel poſt à potu frigidô abſtinuerunt,*

ſuper-

ſuperſtites manſiſſe: (quod ego ipſe plurimis à me obſervatis exemplis confirmare poſſem, ſi operæ pretium eſſet.) Quærit ulterius. *Quid enim frigidis magis noxium eſſe poteſt*? Et in Monitis Medicis de morbis puerperarum, Monit. 6. *Frigus puerperarum peſtim* nominat. Monit. 7. *Morbos puerperarum ad unum fere omnes*, vel ex mala victus ratione, vel *ex frigore admiſſo*, vel animi paſſionibus *oriri*, ſcribit. Monit. 11. ſtatuit: *Potum ſemper debere eſſe tepidum*, *imò Monit. 12.* docet: *Plus metuendum eſſe à remediis refrigerantibus* (etſi non actu frigida ſint) *ubi intenſus calor adeſt, quam à Calidis.* Excellentiſſimus & maximè induſtrius D. D. de Muralto in Schol. ad Obſ. 34. Ann. 5. Dec. II. p. 62. notatu dignum eſſe ſcribit, ſitim in puerperis, non debere corrigi potionibus refrigerantibus, &c. D. D. Hannemannus, exemplum propriæ uxoris puerperæ, ſemper frigidam cerevisiam, ſine ullô ſanitatis diſpendiô, etiam menſium præſente fluxu bibentis, allegat, ipſe tamen non probat, ſed potius calidum potum commendat, vid. Miſc. Cur. Dec. II. Ann. 5. Obſ. 131. pag. 261. ſeqq.

Stannum, & ex eo præparata varia, uterinis affectibus dicata eſſe, omnibus patet; Sed crudum & frigiditate excedente corpori æſtuanti inopinatò impoſitum conducere, vix credibile, cum omnis mutatio ſubitanea ſit periculi plena, & de activa illius frigiditate idem ſentiendum, quod in antecedentibus, de actu frigidis jam dictum eſt.

OBSERVATIO CLXXV.

D. PETRI ROMMELII.

Parturientium & Obſtetricantium ridiculi & ſuperſtitioſi Ritus.

SExum ſequiorem, præ viris ſuperſtitionibus deditum eſſe, quotidiana praxis abundè demonſtrat; In cauſas ob quas hic ſexus his delectetur, jam non inquiram, ſed ſolùm hîc, ritus nonnullos ridiculos & ſuperſtitioſos, aliquoties à me obſervatos, enarrabo & curioſo Lectori ſuum judicium relinquam.

Inter mulieres, præ cæteris ferè obſtetrices rugoſæ, etiam nugaces & ſuperſtitioſæ deprehenduntur, aliasq; etiam fœminas, ſatis aliâs prudentes, ut anilibus ſuis fabulis fidem adhibeant, frivolis ſuis argumentis, ſeducunt, ut non minùs iis credant, ac ſi ex ſuggeſtu ipſis, inſtar Articuli fidei, ad credendum inculcatum eſſet.

Magnus quondam *Bartholinus* in ſuo *de Inſolitis partûs humani viis* libro dicit: *Obſtetricibus ſuperſtitionem ferè eſſe propriam, præſertim quoad galeam & umbilicum &c.* Anno ſuperiori jam nonnulla de hac re libavi, lubet nunc quæ ſequuntur communicare. Mihi (abſit jactantia dictis,) à primis praxeos meæ annis hucusq;, haud rarùm fuit ad laborioſè & difficulter parientes ſimilesq; delicias (ſi Diis placet,) vocari, proinde etiam haud pauca obſervare, & pro occaſionis ratione etiam corrigere & emendare licuit: Non unâ tantum vice deprehendi mulierculas plebejas in partu ſtrenuè laborantes, ſolioq; huic labori & operi deſtinato inſidentes, caput mariti pileo coopertam habentes; quarum una, ob pileum altitudine ſua turrim quaſi repræſentantem, obq; largitatem, ſuper naſum parturientis tàm profundè delabentem, ut vix dimidiam mulieris faciem conſpicere potuerim, ipſa inſuper valdè anhelante, & ſudante,

dante,

dante, haud injucundum ſpectaculum præbuiſſet, ſi in re tam ardua & ancipiti, jocari fas fuiſſet: Sciſcitanti mihi, quid hæc cum pileo in capite metamorphoſis ſibi vellet? reſponderunt; hoc evporiſton vulgi aliâs eſſe, quo partum facilitare difficiliorem ſoleant, hâc vice tamen, nec votis, nec experientiæ reſpondere velle, licet jam per integrum bihorium caput viriliter munitum habeat, & pro viribus laboret. Dixi & monſtravi erroneum hoc & ſuperſtitioſum remedium eſſe rejiciendum, nullam enim vim & efficaciam in ſordido hoc & unguinoſo mariti pileo ineſſe, ſed vix fidem impetravi, & medicamentum à me præſcriptum, neq; in partu laborans, neq́; fœminæ adſtantes admiſiſſent, niſi inſtans & vitæ & fœtûs periculum, duriſſimum ſcilicet telum, *neceſſitas*, morem gerere, medicoq;, feliciſſimo & optato ſucceſſu, obedire coëgiſſet.

Alia vice & apud alias, vidi parturientis abdomini, mariti induſium, expreſſè ad hoc officii præſtandum eo ipſo momento exutum adplicari; vel etiam mariti femoralia, abdomini ſuper imponi; quibus non minorem partum accelerandi & facilitandi virtutem adſcribunt, quàm priores pileo? Juvit quidem non rarò miſerculas ſimplex credulitas, & credula ſimplicitas, (modo ſuperſtitionem ita nominare liceat?) ſed iis tantum in caſibus, ubi præter repetitos & majores nixus, nihil quod præternaturale eſſet, in cauſa erat; Mappas etiam menſis inſterni ſolitas, minimè lotas, ſed loturæ indigentes & à frequentiori uſu ſordidas; eodem modo, eundemq́; in finem, ventri & lumbis imponunt vel adligant, itidem irrito ut plurimum ſucceſſu. Et quando ſemel contingit, rem pro voto ſuccedere, hiſce næniis effectum adſcribunt, etiamſi centies fallantur, cum unica hirundo non faciat ver, nec unum alterumve exemplum Experientiam.

Alium etiam hîc non conticendum, partum facilitandi modum obſervare aliquando mihi contigit, apud aliam difficulter parientem, tertiâq́; jam die in partu laborantem: ad eam vocatus, examinatis & conſideratis circumſtantiis & parti-

laborioſi cauſis, idonea viſa medicamenta, & quæ Deo ferè ſemper benedicente, rariſſimè ſpem meam fefellerunt (non arcana quidem, ſed ubivis obvia aſt methodicè exhibita) præſcripſi, & ex pharmacopolio peti juſſi:

Interim dum hæc expectantur, nobiliſſima quædam matrona ex adſtantium cœtu à me petit, utrum pace meâ liceat periculum facere, & experiri, ſibi notum & ferè nunquam fallens experimentum, ab obſtetrice haud infelici & ut dicebat Caſtrenſi ſibi communicatum, proteſtando, ſe noluiſſe quidem hactenus illud uſurpare, non ob diffidentiam in remedium, ſed potius ut vel Medicum haberet rei gerendæ oculatum teſtem, nec reliqua muliercularum cohors anſam caperet cavillandi &c. quia præterea teſtabatur nihil ſuperſtitioſi vel contra conſcientiam militantis ſubeſſe, facile petitioni ejus tam humanæ adnui, diſcendi æquè cupidus ac curioſus, cum me minimè fugiat, ſæpiſſimè etiam apud mulieres, præſertim obſtetrices, ut & in Caſtris, non contemnenda latitare evporiſta & arcana, Medicumq; ab omnibus, etiam anu decrepitâ, interdum aliquid poſſe diſcere. *Neminem enim quamvis literatum pudeat aliquid addiſcere, quod ad artis & profeſſionis ſuæ ornamentum, vel perfectionem ſpectat; ſive ab anu ſeptuagenariâ illud, ſive ab erudit iſſimo quoquam ſuggeſtum fuerit; modo non ſit ſuperſtitioſum, lege divina prohibitum, proximo noxium, vel alia ratione inſanum.* Data igitur venia, nobiliſſima matrona, parientem os aperire ac diducere juſſit, quo facto, digitum manus dextræ medium, gulæ ſeu pharyngi quantum potuit intruſit, quaſi hoc modo infantem in collo hærentem, detrudere vellet, & hoc erat decantatum illud arcanum, quo ſane, licet aliquoties iteratum fuerit, nihil profectum, mihiq; poſtliminiò mea in uſum vocare evporiſta plena libertas conceſſa eſt, eâ per Dei gratiam & benignitatem felicitate, ut vix bihorio elapſo, vivum & ſanum puellum in lucem ediderit, cùm tamen obſtetrix aliæque præſentes mulieres, ob triduanam pariendi difficultatem, fœtum jam pridem extinctum pronunciârint, nec mihi, meliora

liora ſperare jubenti, & maſculè, ob varia fœtûs adhuc viventis obſervata indicia contradicenti, fidem adhibere noluerint. Jactatum hoc experimentum inde originem ſuam habuiſſe ſuſpicor, quia forſan obſtetrix aliqua, tali digiti in fauces immiſſione violentiore, vomitum apud parturientem concitavit, & ſic ob motum hunc violentum partum per accidens aliquo modo promovit; ignaræ verò mulieres poſtea ſimplici digiti immiſſioni, hunc effectum adſcripſerunt.

Aliud adhuc exemplum, quod non ita pridem accidit, addam. Die Dominicâ quâdam ſummo mane ad aliam difficilimè parientem rogatus ſum, an & qualia remedia ab obſtetricantibus fuerint exhibita ſciſcitanti, parturiens regerebat: Domine mi, omnia jam tentata fuerunt, aquam enim cinnamomi, oleum ſuccini, pulverem expellentem, & neſcio quæ non, ſucceſſivè à biduô aſſumſi, & jam ante trihorium pultem farinaceam, cum urinâ mei mariti, lactis loco paratam, valdè ingratam, ob factam tamen certiſſimam facilis & felicis partûs ſpem, poſthabitâ nauſeâ, devoravi; ſed omnia hactenus vano ac irrito ſucceſſu; tuum jam erit, ah Domine! in hiſce anguſtiis mihi ſubvenire & opitulari, quod bono omine feci, & per Dei gratiam brevi poſt lætam puerperam ſalutavi.

Hoc non ſcribo ac ſi planè contemnerem, vel remedium ex urinâ mariti propinatum rejicerem; non enim me latet, quid vulgus in partu difficiliori & ſecundinarum retentione, hoc evporiſto, ſæpius cum ſucceſſu effecerit; ſed modum exhibendi, in pulte nimirum demiror, cum aliæ aliâs ſaltim illam modò redditam, & à mentula adhuc calidam, bibere ſoleant. Aliæ aquam in qua prius unum vel duo ova gallinacea bullierunt parturienti propinant, hâcq; partum accelerari & promoveri eâpropter putant, quia ovum ipſum etiam partus eſt, & proinde alium partum per magnetiſmum quendam promovere creditur, ſed fruſtraneô plerumq; ſucceſſu.

Intuitu igitur ſuperiorum hiſtoriarum, nemo ſpero mihi vitio vertet, quando dico, etiam gentiles ut plurimum Chri-

ſtianis noſtris mulieribus in pariendi negotio, longè prudentiores ſe præſtitiſſe, nec ita ſuperſtitioſas fuiſſe. Romani enim Plinio teſte lib. 16, N. H. in omni partu *Junonem Lucinam*, his „ verbis: *O Juno Lucina fer opem!* invocare ſolebant; à Vete„ ribus enim Luna, Lucina vocabatur, & à parturientibus in„ vocabatur: Lunæ enim diſtendere rimas corporis, meati„ busq; viam dare, munus eſt; propterea tale ſydus partui „ ſalutare illumq; accelerare putabatur. Noſtrates tamen, quanquam veram & orthodoxam profiteantur religionem, majorem fiduciam quandoq; in hujusmodi ſuperſtitionibus collocant, quam par eſt. Ex Varrone etiam ſcimus, conſuetudinem Deos in partu invocandi non eſſe novam, finxerunt enim, Deam *Proſam*, partui naturali, & aliam *Posvedram* præternaturali & difficili præeſſe. Sed quid moror? Non ſolum enim Germanos & nos Suevos hæc dementia cepit, ſed etiam apud Italos & Romanos hæc ſuperſtitionis Lues graſſatur, nec dubium ullum quin etiam alias Nationes contagium hoc inquinârit. Sufficiat hîc audire tam in patria, quàm extra illam & in Germania celeberrimum Philoſophum & Medicum Romanum Excellentiſſimum videlicet Scipionem Mercurii, qui in doctiſſimo ſuo de Erroribus popularibus Italiæ opere, Italico idiomate conſcripto, lib. 5. cap. 15. parturientium ſuperſtitiones acriter perſtringit, & tandem, (in ſua vernacula,) hunc in modum concludit: *Omittant igitur ſuperſtitiones, atq; plurimas vanitates ridiculas, cujusmodi ſunt, quando gravidæ difficulter parienti, calidum mariti galerum, aut ejus induſium, corpori imponunt, vel quando illam calceis mariti calceatam incedere & obambulare jubent, aut illius braccas capiti imponunt; quæ omnia nihil aliud ſunt quàm viliſſimæ neniæ, & res maximè deridendæ. Et licet gravidæ interdum aliquid juvaminis, à galero vel induſiò mariti calidò ſentiant, hoc non ideo accidit, quia galerus vel induſium mariti eſt, ſed ob calorem, quia calidè adplicantur; nam neq; à braccis ſive femoralibus in capite, neq; à calceis mariti in pedibus certò unquam ſentiet*

tiet

tiet parturiens adjumentum. Qui volet facilitare partum, duos habet modos optimos, devotionem ſcilicet, & remedia, qualia collegi libro 2. cap. 22. & 23. in mea commare. Ex quibus adparet etiam alibi ſexum ſequiorem frivolis rebus & ſuperſtitionibus eſſe mancipatum; imo in hoc multis paraſangis nos antecellere; fidem faciet modò laudatus Scipio Mercurius, l. c. ubi in errores qui contra parturientes committuntur acerrimè invehitur, cujus verba (quia lectori curioſo non ingratum fore confido, & quia opus hoc, idiomate Italico ſcriptum eſt, & in paucorum manibus eſſe, mihi perſuadeo) præſertim quia duriora non nemini videri poſſent, ſuo proprio idiomate adponere lubet, quæ p. 381. &. 382. ita ſonant: L' ultimo errore, che “ nel parto ſi commette, non tanto è contro il corpo delle “ parturienti, quanto contro l' anima: poiche da alcune ſci- “ ocche feminuccie e vecchiarelle ſuperſtitioſe ſi adoprano “ mille ſuperſtitioni, e vanità, le quali, come quaſi ogni ſu- “ perſtitione, portano ſeco il peccato mortale; come quelli, “ che a poco a poco fanno deviare dal vero culto divino, e “ conducono al culto del diavolo: le ſuperſtitioni ſono que- “ ſte che penſandoſi, di facilitar il parto, cingerano la partu- “ riente dell' *herba verbena*, colta il giorno di S. Giouanni, “ avantiche naſca il Sole; overo faranno accender una di “ quelle *Candele*, che avanzano alla benedittione de Cerio “ *Paſchale;* talvolta fanno dir una *Meſſa* da un Sacerdote, ch' “ habbi nome *Giovanni* & che ſia nato di ſabbato, & ſimili “ ſcioccherie. Queſt' è errore non ſolo, perche non facilita “ mai il parto, ſe non *per opera del Diavolo,* il quale lo fà ap- “ punto, acciò più facilmente ſi preſti fede a queſte *Diavolerie,* mà è tanto più errore, quanto come ho detto *offende* “ *Dio,* e *damna l' anima,* & di chi lo fà, & di chi lo conſente, “ & in attione coſi importante tanto è lunghi, che conven- “ ga offenderlo, che più preſto con ogni mezzo poſſibile bi- “ ſogneria placarlo & invocarlo. Quorum verborum ſenſus “ breviter ſequens eſt: Ultimus qui in partu committitur error,

non tam corpori quàm animæ exitioſus eſt, ſiquidem à quibusdam ſimplicibus & ſtultis mulierculis, & vetulis ſuperſtitioſis millenæ vanitates & ſuperſtitiones in uſum trahuntur, quæ ſicut ferè omnis ſuperſtitio, peccatum mortale ſecum portat, quia pededentim à vero cultu divino deviare faciunt, & ad cultum Diaboli conducunt. Superſtitiones tales ſunt, ubi ad partûs facilitatem conſequendam, parturientem *herbâ verbenâ* S. Johannis feſto ante Solis ortum collectâ cingunt; aut *Ceream candelam* à benedictione paſchali ſuperſtitem accendi curant, vel interdum *Miſſam* à Sacerdote, cui nomen *Johannis*, & qui die Sabbathi natus eſt, celebrari faciunt, aliasq; ſimiles ſimplicitates committunt. Sed eſt error, non ſolùm quia nunquam, niſi *opera Diaboli* partum facilitat, qui expreſsè eum in finem hoc facit, quò facilius iſtiusmodi *rebus Diabolicis* fides habeatur; ſed eò gravior error eſt, quantò magis, uti jam innui, Deum offendit, & animam tam illius qui facit, quàm etiam illius qui conſentit, perdit ac damnat. Digniſſima ſanè verba, quæ omnibus circa partum occupatis probè inculcentur.

OBSERVATIO CLXXVI.
D. PETRI ROMMELII.
Riſus melancholicus maximus, curatus.

RIſum teneatis amici! Sapiens modicùm ridet, ſtultus effuſè cachinnatur, verba ſunt ſapientiſſimi Doctoris Syracidis c. 21. v. 29. tyronibus etiam notus eſt vulgaris ille Rhytmus: *Per Riſum multum, debes cognoſcere ſtultum.* Qui enim multùm rident, Prudentiâ, Judicio & Gravitate carere, communiter dicuntur, Riſusq; ſine causâ, ſignum dementiæ habetur: Hinc Homerus cum introduceret Penelopes procos inſanientes; Odyſs. l. 2. Procis autem (dicebat)

bat) Pallas Minerva; Inexſtinctum riſum movit, errare autem fecit mentem. Infirmo tamen ſtare talo, nec perpetuæ veritatis hoc πυλυτρύλλητον eſſe, vel ipſe *Democritus*, à frequentiori riſu & cachinnis, *Ridens* dictus, evincet; quem incauti Poëtæ, eorumq; incautiores & inſeparabiles ferè ſocii, Pictores, (quibus æquè fingere licitum eſſe, arbitratur opinionibus præoccupatus mundus) nec non ſemidocti interdum ludimagiſterculi & podicum Inſpectores ſcioli, fatuum vel morionem fingere aut pingere volentes, tanquam paradigma & exemplar ob oculos ponunt; ſed quô jure & quâ conſcientiâ hoc faciant, ipſi videant? Ariſtotelis (quem *ſummum*, ejus mancipia & faſcinati aſſeclæ non ſine aliorum ſummo præjudicio adpellant,) enim verſùs Democritum ejusq; incomparabilem & ſummam ſapientiam (quæ Ariſtoteli palmam maximè dubiam facere poterat,) Invidia, tanti non eſt æſtimanda, ut Philoſophum tam magnum & celeberrimum, Democritum dico, debitâ ſuâ laude fraudare ſufficiens haberi poſſit. Utrum fatuus, vel delirans fuerit, ſcripta ejus præclariſſima, quorum haud exigua pars, partim injuriâ temporum, partim verò vaferrimi Ariſtotelis aſtutiâ deperdita eſt, teſtantur. Tantum enim abeſt ut ſtultus vel delirans fuerit, ut potiùs à Senatu Abderitano *Corpus Sapientiæ*, & talis *homo, qui ad ſummam Sapientiam pervenit*, vocatus ſit. Vid. Epiſt. Senatûs Abderitani ad Hippocr. Ipſeque Hippocrates teſtatus eſt: *Democritum minimè inſanire, ſed ſuper omnia ſapere illumq; ſapientiorem effeciſſe & per illum omnes homines*. vid. Hippocr. Epiſt. ad Dionyſ. it. Ep. poſterior ad Philopœmenum, nec non poſterior ad Demagetum, quam his verbis concludit: *Vidi enim Democritum virum ſapientiſſimum, qui ſolus potentiſſimus & homines prudentes facere*. Vid. & Diog. Laërt. Cic. l. 5. de Finib. it. l. 1. Tuſcul. c. 11. & l. 2. de Nat. Deor. Horat. item Magnenus in Democrito reviviſcente &c. Nec etiam ob riſum liberaliorem ſtatim quis ſtultitiæ arguendus eſt: Nam juxta le Grand. Hiſt. Nat. Art. 9. de extern. Paſſ. etiam ingenioſi & multæ rationis compotes interdum cohibere ſe nequeunt,

queunt, quantumvis ad motum illum reprimendum ſummas vires adhibeant &c. Præterea ſi Riſibilitas, ſive τὸ γελαςικὸν, hominis proprium eſt, & juxta Porphyrium, in quarto modo, ut tyrones docentur, ſolusq; homo rideat, quia ſolus rationalis eſt, Rationale autem, Riſibilitatis (non attendimus hîc Gaſſendi criſin, facultatem ridendi perperam Riſibilitatem dici, vel ex rationali facultate derivari poſſe contendentis,) cauſa exiſtat, ſanè ii plus rationis habere videbuntur, qui plus rident; ſi etiam, ut quibusdam placet, *Riſus ſextus* dicendus eſt *ſenſus*, magis ſenſati habendi. Sed ſatis de Democriti & philoſophico Riſu nunc, ne ipſi rideamur. Non enim nobis animus eſt mora Hypatenſium in Theſſalia, Riſum pro Deo colere & venerari, illi enim γέλωτον θεὸν, Deum Riſûs adoraſſe perhibentur. Lycurgus, Spartæ, huic Deo ſimulacrum & templum erexiſſe, eiq; ſingulare feſtum quotannis ſolenniter celebrandum inſtituiſſe dicitur, Pauſania Apulejo & Plutarcho teſtibus: Athenienſes etiam mirè delectabantur riſu, Eraſmo in Adag. fatente, nihil etiam de Romanorum Deo Rediculo, ſive Ridiculo juxta alios, neq; de Tibarenis, qui ſummum bonum, in ipſo Riſu conſtituebant, jam dicendum. Riſum à Medicis in ſalubrim & inſalubrim dividi ſolere extra dubium eſt. Prioris generis cenſendus eſt ille, cujus in Miſcellan. Curioſ. Academ Cæſareo-Leopoldinæ, Decur. II. Ann. 3. obſ. 2. p. 20. mentio fit, ubi riſus alvi ſolutionem promoviſſe ab Illuſtr. & ſummè de Acad. Naturæ Curioſorum & tota Reipublica literaria, merito, D. Præſide, Michaële Fehrio, dicitur. Ex orci faucibus cachinnus, aulicum illum retraxit, cujus meminit Camerarius in Memorab. Med. Cent. XIV. Part. 62. Ridendo & canendo cor alleviari, nemo inficiabitur; moderatus enim riſus animum reficit, ſpiritus ſuſcitat, ſanguinis motum juvat &c. Ipſe Hippocrates teſtatur, illos qui defecatiſſimi ſanguinis ſunt, eſſe ridibundos, viſu corporeq; floridos & colore venuſtos. Rectè omninò Riſus *amuletum mæſtitudinis* à literatiſſimo Balth. Bonifacio vocatur. Riſui enim debent viri quod non triſtitiâ confi-

conficiantur: eidem hoc inſuper debent mulieres, quòd per riſum earum augeatur pulchritudo, & amabili quodam ſplendore illuſtretur. Quamvis enim riſus inter labia potiſſimum verſetur, oculos tamen ac frontem, totamque adeò faciem exhilarat ac ſerenat, venuſtioremque efficit, additâ efficaciâ ad animos alliciendos, amoremque vehementiùs exſuſcitandum,

Nec grata eſt facies cui gelaſinus abeſt,

eleganter cecinit Martialis l. 7. epigr. 24.

Inſalubrim quandoque evadere riſum eadem Miſcellanea Acad. Nat. Curioſor. nos commonefaciunt. Nimius enim, corpus vehementer concutit, ſpiritus & calorem diſſipat, reſpirationem anheloſam & difficilem reddit, immo mortem ipſam accelerat. Mortem improviſam à riſu immodico deſcribit Excellentiſſimus D.D. Tudeccius obſ. 125. p. 300. Ann. IX. & X. Decur. I. Miſc. Cur. In Anglia mercatoris uxor, ob ſubitam & nimiam lætitiam, ob mariti ex India reditum, (quem amicorum rumore defunctum defleverat,) mortua eſt. Le Grand. H. N. & Extern. Paſſ. Philemon, aſinum ficus devorantem videns, à riſu nimio, animam efflavit, teſte Valerio Magno, lib. 9. cap. 12. Zeuxin celeberrimum artis pictoriæ magiſtrum præ nimio riſu, ob elegantiſſimè & ridiculè à ſe pictam anûs imaginem, obiiſſe legimus. Regem quendam, Martinum dictum, ex nimio riſu mortuum eſſe, Eraſm. Franciſci Part. I. der Luſt. Schaubühne refert. Phthiſin, Hæmoptoen, cephalalgiam, abortum, convulſiones, ſtrumas, hernias, aliaque ſexcenta mala, à nimio & effuſiore riſu, ob violentiorem totius œconomiæ animalis concuſſionem, orta eſſe, præſertim etiam vulneratis & gravidis periculoſum exiſtere, præter alios etiam Fabritio Hildano monente, nemini ignotum eſt. Nimium prolixi eſſemus, ſi in utriusque effectûs, cauſas penitius inquirere, pluraque exempla paſſim obvia hûc transferre vellemus. Riſum etiam nonnunquam latentis morbi prodromum

eſſe Excellentiſſimus Clauderus Obſ. 144. p. 318. An. VII. Dec. II. Miſc. Curioſ. ſingulari hiſtoria probat.

Melancholicos & Hypochondriacos ob ſanguinis & ſpirituum torporem & fœculentiam, parùm & raro ridere conſtat; ſemel tamen, præſertim à vino exhilaratos, & quando obex removetur, & ſpiritus libertatem acquirunt, cachinnones reddi, Experientia docet quotidiana. Democriti exemplo aliquo modo riſus melancholicus probari poteſt, ſi Vallerii judicio ſtandum, qui riſum Democriti, ut ut ex ſapienti omnium rerum contemplatione proveniſſe aſſerat, non tamen à melancholiæ ſymptomate illum excuſat.

Ante paucos annos ad Illuſt. & generoſi D. I. à W. amatiſſimam conjugem, natam S. Z. vocatus fui, quæ malo hypochondriaco, Medicorum Maſtige, haud raro moleſtabatur; inveni illam ultra triduum jam nimio riſu & frequentioribus præter ſuam voluntatem cachinnis, valdè labefactatam & de virium proſtratione maximè querulam, ita ut de ſalute & vitâ, & timeret & periclitaretur, accedente enim paroxyſmo (qui exiguas ſatis concedebat inducias) non obſtantibus illuſtr. D. Mariti admonitionibus, objurgationibus, amicorum & præſentium reprehenſionibus, propriisque reſiſtendi & impediendi conatibus, per certa, ſæpiusque iterata intervalla, in effuſiſſimos rapiebatur cachinnos, (γέλωτα ἄσβεστον, id eſt riſum inextinguibilem vocat Homerus,) ita ut in totâ viciniâ audiretur, illamque vix robuſtiſſimus ruſticus ridendo & cachinnando ſuperare potuiſſet; non enim dentes ſaltim gelaſinos monſtrabat, ſed hiante & diducto rictu, gurgulionem anhelans quaſi, cum clamore, faciei deformitate, totiusque corporis violentâ concuſſione oſtendebat, ita ut per integrum quadrantis horæ ſpatium, & quod excedit à cachinnis ſibi temperare non potuerit, etiam ſi ab hoc inordinatô & quaſi convulſivô motu, oculi copioſas lachrymas profuderint; ita ut non malè riſum lacrymantem, vel fletum ridentem nominare potuiſſes, & hoc modo Heraclitum plorantem, cum Democrito ridente in uno eodem-

demque ſubjecto ſimul, conſpicere ac contemplari occaſio data fuerit; in proverbio quidem dici ſolet, *neminem poſſe ſimul flare & ſorbere, ridere & lachrymari; nec duo contraria in uno eodemq; ſubjecto ſimul & eodem tempore ſtare poſſe:* quod tamen axioma falſum hîc, ubi fletus ſimul cum riſu aderat, deprehenſum eſt; niſi velimus excipere, & riſum & à riſu oriundum fletum, præter naturam & voluntatem accidiſſe, neque propriè loquendo vel riſum, vel fletum eſſe nominandum.

Quicquid ſit, ſanè mirandum fuit phænomenon, eoq; magis, quia nobiliſſimam D. patientem, cachinni hi immodici, in tantam virium debilitatem conjecêrunt, & vix tantum temporis ægrotanti conceſsêrunt, ut vacillantes vires aliquantulum, ad novo inſultui reſiſtendum, recolligere potuerit. Sardonium riſum vocare hoc ſymptoma fas non erat, cum neque de herba hâc *Sardonia* ſ. *Sardöe* (quam alii apium riſus vocant,) à quâ riſus hîc denominatur, (de quâ etiamnum, qualis planta, quomodo vocetur, & utrum ranunculi ſpecies ſit, maximè inter Botanicos adhuc controvertitur,) aliquid viderit, neque nobiliſſima patiens inſanierit, nec oris & labiorum muſculi convulſi ſint; ſed cachinni ex intimiore & profundiore thoracis parte, impetuosè proruperint, & non in labiis & ore, ſicut in riſu modeſtiori fieri aſſolet, formati fuerint; quandoquidem tamen à motu muſculorum, eorumque fibrarum, convulſivô, non omninò abſolvendam eſſe putem: Multò minus ab exhibitione Dutroæ Indorum, quæ indeſinenter ridere facere dicitur, apud nos tamen ignota eſt, provenit: Nec etiam crocus immodico huic riſui anſam dedit, majori enim doſi aſſumtus, riſu enecare perhibetur, & exempla præſtò ſunt: ſed à vaporibus, particulis, ſpiculis, & humoribus acidis, acri-ſalinis, ſpiritibusque ſylveſtribus, in utero & hypochondriis nidulantibus, diaphragma, aliasque membranoſas nerveasque partes, immo his mediantibus, *cerebrum* ipſum (quod Amaro Luſitano *ſedes riſus* habetur) vellicantibus & laceſſentibus, ſimulque muſculis thoracis & pectoris, laryngis & oris, eorumque

que

que fibris, concitatiorem, tremulum, & inordinatum motum, motibus convulſivis non prorſus abſimilem inducentibus, proveniſſe autumo; proinde etiam antiſpasmodicis, antihypochondriacis vulgaribus miſtis, uterinis, acidum item infringentibus, ſpirituumque nimium & effrenem motum figentibus, DEO benedicente facilè periculoſum ſimulque moleſtisſimum, hunc affectum compeſcuimus, & paucarum dierum ſpatio, cum priſtinâ valetudine in gratiam redire læti vidimus: hinc non amplius cachinnanti, & in riſum ſolutæ, ſed modeſtè & naturaliter pacato Archæo, ejusque violentis concuſſionibus jam ridenti, cum nobiliſſimâ familiâ etiam arriſimus, ne planè non ſubridendo, ſeverâ & Catonianâ gravitate ſuperbire, vel cachinnando, juxta præclariſſimi alicujus & celeberrimi viri, lepidum effatum, ex *Tribu Levi* eſſe videremur, cum nec ſapientiſſimi Græci, celebri adagio, quo dicunt ἐγέλασεν ὁ λέων i. e. riſit leo, Catonianâ ſeveritate ſubindè rugatiorem frontem monſtrantibus, ob riſum ſuccenſuerint; præſertim cum Lycurgum, magnum illum legislatorem, *Riſum laboris & victûs modeſti condimentum*, nominâſſe ex Plutarchô didicerimus; præterea vinum optimum ſit habendum medicamentum γελωτόποιον, teſte Brunone, & in portu navigantibus, jam nullum imminebat periculum, quale Senatoribus Romanis, niſi riſum cohiberent, ab Imperarore *Commodô* metuendum erat, quibus propterea ſemper in auribus ſonare debebat illud:

Væ tibi ridenti, nam mox poſt gaudia flebis.

In ſummo enim vitæ periculo verſabatur, qui coram Imperatore ridebat. Sed ſatis de Riſu, cui non nimis indulgendum, quia *qui multum rident*, ab Ariſtotele *citius ſeneſcere dicuntur.*

Excellentiſſimus D. D. Joh. Georg. Trumphius, in parergis, Diſp. de Salivatione Mercuriali annexis, meminit puellæ 17. annorum, quæ ex menſibus imminutis, citra aliam moleſtiam

ſtiam, perpetuos fundebat cachinnos, à quibus dimoveri non potuit. Plura exempla videantur apud Schenkium, Hollerium & alios.

OBSERVATIO CLXXVII.

D. PETRI ROMMELII.

Lac per Umbilicum copiosè excretum.

ANNO ſuperiori Obſ. 209. pag. 392. ſqq. fœtum vitalem ſine funiculô umbilicali editum, Inclyto D.D. Curioſorum Collegio, exhibuimus; nonnullaque de obſtetricum umbiliſecarum anilibus deliramentis, aliorumque etiam circa umbilicum & umbiliſecium ſuperſtitioſis narrationibus, præfaminis loco præmiſimus: Non ingratum illuſtri Societati fore confidimus, quæ nunc circa haud facile obvium & ſingulare, ante aliquot annos à me obſervatum & adnotatum phænomenon, adlaturi ſumus.

Ordinariâ naturæ lege, nihil per umbilicum (in quo juxta Cœl. Rhodiginum mulieribus libido dominatur,) manifeſtè excerni debere; ſed potiſſimùm ligamenti inſtar ſervire in adultis res ipſa monſtrat: de variis tamen per umbilicum p. n. excretis rebus, arenulis videlicet, calculis, urinâ, ſanguine menſtruo, inteſtinis, fæcibus, vermibus, ſero, pure, magna aquæ & ſaniei vi, oſſiculis, lapidibus, fœtu ipſo &c. paſſim apud Authores proſtant Obſervationes, inter quos videndi *Salmuth. Zacut. Luſit. Pr. Adm. Columbus, Th. Bartholin. in A. R. it. de Inſol. P. H. V. it. Ep. Med. C. 1. Ep. 255. J. Schenk. l. 3. Obſ. 197. (364.) p. m. 672. Tulpius Obſ. J. D. Horſt. Veslingius in Syntagm. Joh. Rhodius in Obſervat. Mœbius, Fernel. l. 6. Pathol. c. 13. Laurent. H. Anat. lib. 8. Qu. 17. Cabrol. Obſ. Anat. 20. F. Hildanus. Cent. 1. Obſ. 52. & 47. it. Cent. 2. Obſ. 58. Cent. 3. Obſ. 37. Highmor. l. 1. Diſquiſ. Anat. Part. 4. c. 7. Diemerbrœccius l. 1. c. 31. p. 312. Horſtius.*

ſtius. Follius ap. Bartholin. Miſc. Cur. Dec. 1. Ann. 6. Obſ. 135. p. 186. Ann. 9. & 10. p. 185. Decur. 11. Ann. 1. p. 319. Conf. G. H. Velſchii Epiſagm. 45. p. 28. Ann. 3. p. 59. Ann. 5. p. 58. in App. Ann. 7. p. 24. it. 431. & alii. Mulier honeſta, Margaretha Schreiberin/ legitimô partûs tempore gemellos vivos & ſanos feliciter in lucem edidit, amboſque ſatis commodè lactavit, donec poſt aliquot Hebdomadum decurſum, alter gemellorum ſupervenientibus motibus convulſivis, cum mœrore matris pauperculæ in aliam & meliorem vitam migraverit; quo defuncto, ob lac ſuperabundans, cui abſumendo infans ſuperſtes non ſufficiens erat, incommodum aliquod perſentire cœpit; ea propter ſuaſu muliercularum, lapidem galachitem ſive ſtellatum, quem noſtrâtes einen Milch-Stein vocant (aliæ lapidi bufonio idem nomen impertiunt, eandemque lac abſumendi facultatem eidem attribuunt, quamquam non pauci doctorum maximè adhuc dubitent, utrùm reverà talis bufonius lapis in rerum natura detur, & non potius inter non-entia referendus ſit,) amuleti loco collo adpendit, & intra ſcapulas, ad retrahendum lac (quemadmodum mulieres loquuntur) propendere permiſit; haud leve hinc emolumentum ſibi promittens; nec ſpes omnino credulam hanc fefellit. Lac enim antea ſuperabundans, ſeu virtute (ut quidem firmiter credebat,) hujus periapti, ſive ſuperſtitione, vel alia de cauſâ, decrevit, crebrioreque ſuo effluxu lactanti moleſtum eſſe deſiit. Paucis tamen diebus elapſis in expectatum & rariſſimè obvium ſymptoma, miſellam non parùm perterrefecit: Senſit enim in hypochondrio dextro & epigaſtrio obtuſum aliquem dolorem & tenſionem, deinde circa umbilicum, moleſtam primò titillationem, poſtea verò pruritum, cui digitorum levi fricatione ſubvenire tentabat; hinc umbilicum madêre & ſeroſi aliquid transſudare animadvertit; majoremque in dies materiæ ut opinabatur purulentæ, proventum obſervavit. De apoſtemate vel ulcere internô ſollicita, me accerſere fecit, ſeque abdominis ulcere vel umbilici laborare, non ſine ſingultuoſis ſuſpiriis indicavit, ſimulque opem

opem meam anxiè imploravit. Primô intuitu æquè ac Chirurgus, ulcus fiſtuloſum & ichoroſum latens, ſuſpicatus ſum: Sed rem altius penſitanti, & prout ab initiô acciderat accuratiùs examinanti, ſingulisque diebus, certisq́ue ferè intervallis uberiorem ſcaturiginem, non puriformem, nec fœtidum obſervanti, de lactis in mammis anteà turgentibus copioſi, jam verò ipſis concidentibus, vixq́ue ſuperſtiti gemellorum ſufficiens alimentum fundentibus & ſubminiſtrantibus, effluxu per umbilicum, cogitare cœpi, mulieremq́ue emplaſtrum, umbilico impoſitum removere juſſi, (ne ſi lac ut opinabar eſſet, ab hoc alteraretur) ſponte effluentem, & modeſtâ interdum digitorum compreſſione provocatum humorem, vaſculo mundo excipere, mihique (quia non ſemper quando ſcaturiebat, adeſſe licuit) adferri, ſimul etiam lactantem pitiſſare præcepi: quo ter quaterque facto, non amplius ambigere, ſed reverà judicare facile fuit, verum & genuinum lac hoc eſſe, quod non ſolum color, ſapor, & conſiſtentia, ſed etiam butyrum agitatione & conquaſſatione exindè coagulatum, ſatis ſuperq́ue demonſtravit.

Alia tamen ſolicitudo nos angebat, quâ nimirum viâ, lac ad umbilicum pervenerit? ex imô & cavitate ventris prodire vix credibile erat; vaſa umbilicalia, quæ in fœtu chordam conſtituunt, in adultioribus coaleſcere & obliterari, ligamentorumq́ue vices ſubire conſtat: experiundi igitur gratia, per D. Bartholomæum Heking / Reipublicæ patriæ Chirurgum primarium, artis ſuæ peritiſſimum, ultra vulgus Chirurgorum doctum, multisq́ue experientiis clarum, explorationem inſtituimus, cereo primùm, deinde argenteo ſtylo, umbilico modeſtè, & absq́ue minima violentia immiſſo, ignotam hactenus galaxiam inveſtigavimus, quam etiam haud difficulter inveniſſe credidimus; ſtylus enim leniter hinc inde converſus, facilimam ſibi invenit viam verſus hypochondrium dextrum: die ſequenti inſtrumento longiore, denuò experimentum fecimus, & absq́ue violentia vel patientis moleſtiâ, usque ad he-

par pervenimus, ligamentumque umbilicale, vel ſi mavis hepaticum, lacteo huic fluxui iter concedere deprehendimus, lacque per hunc meatum fluere animadvertimus.

Mirum ſanè, mulierem patientem, nullum ex inſtrumenti ſ. ſtyli adplicatione ſenſiſſe verum dolorem, ſed ſaltem aliqualem ſubmoleſtam titillationem, quam etiam ridendo manifeſtâſſet, niſi metus ſubſequuturi mali aut periculi riſum cohibuiſſet. Hac ratione perplures dies, imò ſeptimanas aliquot, hoc non facile obvium phænomenon duravit, donec uſu, travmaticorum medicamentorum, uberioremque lactis proventum compeſcentium, fons hic lactifluus decreſcere & paulatim exſiccari cœpit, ad quod haud parùm contuliſſe videtur gemelli ſuperſtitis, indies majores vires acquirentis, hinc etiam copioſiori alimento indigentis, major & frequentior ex mammis ſuctio, & ab aliâs inconſueta galaxia, ſugendo facta revulſio & retractio, hactenus per plures annos ſana & incolumis vixit mulier patiens.

Per quas vias vero lac (quod nonnulli, ſed perperam ſanguinis ſpumam vocant,) ex mammis ad hepar & venam umbilicalem iter ſuum perfecerit, non ita in propatulo eſt? à mammis enim manifeſtos ad hepar dari ductus, aſſerere velle, difficulter fidem inveniret, nemoque hactenus, (quantum nobis quidem innotuit) monſtravit: Scit quidem Natura (liceat mihi pace Bontekohiſtarum hoc vocabulo uti,) ſibi ad exitum multiplices parare vias, quas tamen oculis conſequi minimè valemus, ſed conjecturis agere debemus. Sic in re obſcura hariolari licet, credo; lac vel ab arteriis ſimul cum ſero, vel à vaſis lymphaticis (quæ omnia etiam vaſa lactea eſſe videntur, exiguumque inter lac & lympham Excellentiſſimus D. D. Waldſchmid / & alii agnoſcunt diſcrimen) exceptum, vel à vena lactea aliqua ad hepar tendente, (chylus enim proxima lactis materia eſt,) eò delatum, & poſtea inventa ibi porta aperta, per umbilicum evacuatum eſſe. Conf. cum hac noſtra obſervatione Anni 6. Decur. I. Obſ. 135. p. 186.

An

An præterea canalis alicujus obſtructio vel compreſſio, vel nimia venarum & ductuum lacteorum repletio, vel demum pentaculi ſupranominati de collo ſuſpenſio, hujus inverſi & quaſi retrogradi motûs cauſa extiterit, in dubio eſt; in verbis quidem, herbis & lapidibus, magna latet virtus, ſed vix nobis perſuadere poſſumus, Amuletum hoc ſymptoma produxiſſe, ſed potius ab alia cauſa proveniſſe; ſymbolum ſuum etiam hic conferre potuit mammarum refrigeratio, indeque cauſata nivei liquoris regurgitatio: nam quia mulieri patienti res domi anguſta erat, debitam ſuipſius curam ſubinde habere non potuit.

Cæterum lac vias non ordinarias nec aliâs conſuetas ſibi interdum parare ex Practicorum obſervationibus conſtat. Legi meretur Obſ. Curioſa, quam D. D. Hoogmade illuſtri Dolæo communicavit de lacte per os excreto, vid. Joh. Jac. Waldſchmidii & Joh. Dolæi Diſſertat. Epiſtolic. p. 57. & 59. it Miſc. Cur. Dec. I. Ann. 9. & 10. Obſ. 65. & 66. p. 185. ſeqq. it Decur. II. Ann. 6. Obſ. 76. p. 165. Ann. 5. Append. p. 67. it. p. 15. &c. Veslingii Syntagm. Anat. cum Comment. Blaſii p. 370. Isbrandus Diemerbrœccius. Miſc. Cur. Dec. I. Ann. 1. Obſ. 132. p. 244. ſeqq. it. Append. hujus Anni p. 31. it. Ann. 3. Obſ. 123. p. 195. &c.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXVIII.

D. PETRI ROMMELII.

Contra Stranguriam evporiſta.

VUlgi *experimenta, non ſemper eſſe deliramenta*, doctiſſimè ſcribit & fatetur, Societatis Cæſareo-Leopoldinæ ſingulare decus & ornamentum, inclytus D. D. Chriſtian. Franciſcus Paullini, Fautor & Amicus æternùm venerandus, in Obſ. 1. Append. loco Anno VII. Miſcell. Curioſ. Decur. 2. pag. 136. adnex. plurimisque haud ſpernendis experimentis effati hujus veritatem evincit, quæ loco modò citato legi merentur.

Non abs re fore exiſtimo heic loci evporiſta quædam, multiplici uſu comprobata, ſtranguriæ medentia, adferre; licet ſuperſtitionis aliquid, præſertim primum alere videantur; quia tamen à magni nominis & famæ Medico, & non ita pridem Practico feliciſſimo provenit, veniam eò facilius mereri confido.

Mihi ex Italia reduci, denuòque cereviſiam tanquam potum ordinarium bibere incipienti, (quippe quæ palato meo præ vino magis arridebat,) accidit, ut haſce (ſi ita loqui fas eſt,) delicias graviter ſemper luere debuerim; à minimo enim hauſtu ſiti urgente facto, ſtatim in tenesmum urinarium ſive ſtranguriam incidi, quæ haud leviter ſubinde me divexabat,, & ulteriorem amici potûs continuationem, ardenti ſuo ſtillicidio inhibere quaſi præſumebat; hujus tamen tyrannici Symptomatis imperio obedire, ſapientisque Cebetis auream regulam: *Aut ſuſtine, aut abſtine*, obſervare nec volui, nec potui; ſed conſuetis ex Armamentario Medico deſumtis armis, contra hanc mihi infeſtum hoſtem fortiter dimicare conſtitui, ſemperque vel oleo ſtillatitio aurantiorum, ceræ, maſtichis, vel ſevo hircino umbilico illito, vel etiam oleo ſuccini, ſpiritu ſalis guttatim, inpri-

inprimis vero in cochleari ſpir. vini vel ceraſorum nigrorum adſumpto, feliciter compeſcui, ſicq́ue hoſtilem hunc hoſpitem vilipendere cœpi, ita ut mediocrem cereviſiæ adſuetæ doſin, absq́ue incommodo & innoxiè bibere potuerim; doſin vero (quæ dimidiam menſuram noſtratem excedere non debebat,) ſupergreſſus, vel aliam, quam quotidiano potu familiarem mihi redditam cereviſiam hauriens, priſtinam perferre calamitatem debuerim, & hoc quidem per aliquot annos. Tunc temporis celeberrimi Doctoris, Archiatri & Conſulis Stolbergici. D. Philippi Grülingii ſcripta, mihi maximè fuere familiaria, in ejusq́ue Medicinæ Practicæ lib. 4. cap. 7. p. m. 372. ſequens ab ipſo commendatum remedium inveni, quod authoris propriis verbis huc transſcribam, quæ hæc ſunt: **Knüpfe nur in das Hemd an der lincken Seiten einen Knotten / alſobald vergehet es.** Fateor me conſilium hoc floccifeciſſe & tanquam ſuperſtitioſum per ſat longum temporis ſpatium ſpreviſſe: Neceſſitate tamen (quæ duriſſimum telum eſt,) apud extraneum quendam ægrotum morans, obq́ue peregrinum & inconſuetum potum, dolorificum denuò urinæ ſtillicidium patiens coactus, aliis aliâs mihi familiaribus auxiliatricibus copiis deſtitutus, quia opportunè memoriæ occurrebat, ejus efficaciam experiri, nolens volui; extemplò igitur dolorum & moleſtiarum pertæſus, ſpretum hactenus remedium adhibui, nodumque induſio, & quidem In latere ſiniſtrô, ut laudatus Grülingius docet, induxi, eodemq́ue quaſi momentô, à moleſtiſſimô aliâs ſymptomate, ultra ſemihorium non parùm me excruciante, prorsùs liberatus ſum, poſteaq́ue miſſis omnibus aliis medicamentis, ſexcenties eundem effectum, ab eodem remedio, expertus ſum, nec de ullo alio ſpecifico amplius ſolicitus fui, jamq́ue, ſit laus Divino Numini, à plurimis annis ab omni tali inſultu liber & ſanus vivo, cereviſiamq́ue omnis generis, & ubiq́ue hodie absq́ue metu & impunè bibo. Sed quia juxta proverbium, *unica hirundo ver non facit*; ſic pro certô experimentô hoc medium venditare, nî & alii illud etiam experti eſſent,

nolui; proinde etiam aliis hoc ipſo ſymptomate vexatis, viris & fœminis ſub mejolis conſului, & ab utrisque effectum ſimilem ſe obſervaſſe mihi renuntiatum fuit, gratiamque aucupatus ſum.

Difficile ſane eſt cauſam hujus curæ genuinam inveſtigare; quid enim nodo induſii cum fermento acri, particulis acidis, ſalinis, tartareis, affectum hunc utplurimùm producentibus, non enim video quomodo hæc ſpicula, particulæque vellicantes & ſtimulantes, ardorem & dolorem cum lotii ſubſtillo cauſantes, vel ab induſio, vel ab in eo facto nodo, correctionem, mutationem, alterationem, multò minus evacuationem pati, vel etiam temperari aut aboleri poſſint. Si effectus non prorſus ſuperſtitioni erit adſcribendus, forſan ſignatura aliquid hic præſtare poterit, quia nonnullis affectus hic *Urina ſtrangulans* vocatur, quia juxta illos, virga ob ardorem & dolorem quaſi ſtrangulatur, nodus vero in induſio etiam ſtrangulationem aliquo modo repræſentat. Sed hæc iis qui ſignaturas venantur & venerantur, easque propugnant, ſunt relinquenda. Pergo nunc ad alterum urinæ difficultatis expertum remedium; quod Chirurgus quidam, tanquam arcanum à ſeipſo ſæpius feliciter expertum, & in aliis, quibus communicaverat, eodem ſucceſſu probatum, juratò mihi adfirmavit, & hoc eſt. Si contingat maritum ſtranguriâ corripi & affligi, tunc tantum urinæ in matulam reddat, quantum illi erit poſſibile, matulamque urinâ adhucdum calente uxori tradat, illamque in eandem, ſuam etiam urinam emittere faciat; quo facto fiet ut ſtillicidium & urinandi difficultas, brevi & omninò ſit ceſſatura: & iterum vice verſa; ſi uxor tali ſymptomate moleſtetur, hunc maritus eædem matulæ, cui uxor prius imminxit, antequam urina refrigeſcat, proprium ſuum lotium reddat & ſuper mingat, eundemque ſucceſſum expectet. Curam magneticam hanc & per magnetismum explicandam eſſe, nemo forſan inficiabitur, ſed hîc locus non eſt de actionibus magneticis, & ſympathia disquirere.

Præ-

Præter hæc adlata urinæ ſtillicidii remedia, etiam alia evporiſta dari Practicis notiſſimum eſt. Sic Matthiolus in ſuis in Dioſcoridem commentariis ſcribit: *Si quis propriâ ſuâ urinâ, lignum tamariſci accenſum, ſuper illud mingendo extinxerit, tunc ſtranguriæ cruciatus remittent.* Martinus Rulandus Centur. 4. Curat. 64. *ſuffumigio ex raphano in aqua cocto, ſtranguriam ſe curaſſe perhibet.* Felix Platerus, & ex illô Camerarius in Syllog. memorabil. C. 6. p. 79. meminit militis cujusdam, qui ſtranguriâ laborans, *ſolo aſpectu floris cardui lactei ſ. Mariæ, ſe curavit.* Exc. D. D. Joh. Arnold Frideric. de ſtranguriâ ſcribit: ſi acciderit ſtranguria ex cereviſiæ fœculentæ potu, vel etiam alia ex cauſa, *mictio per foramen oſſis ſacri leporini prodeſt*, experimento multorum. Vulgi noſtratis etiam experimentum eſt ſuper ſcopas, aut verriculum ex ſetis porcinis confectum, urinam ſuam reddere, vel etiam ſuper carduum &c. non ſine levamine.

OBSERVATIO CLXXIX.
D. PETRI ROMMELII.

Ardoris ſtomachi (vulgo Sood dicti,) facilis & ridicula curatio

VUlgi experimenta non ſemper eſſe ſpernenda, ex ſuperiori obſervatione didicimus, quotidiana inſuper Praxis medica, ſubinde hujus effati veritatem nos edocet; inter quæ etiam illud, non novum quidem, ſed à celeberrimô quondam Medicô & Chirurgô, D. D. Joh. Agricola, in Chirurgia ſua parva Tract. 2. p. m. 251. deſcriptum referendum, quod quia plurimis experientiis feliciter ſucceſſiſſe certus ſcio, de ejus effectu ſequentia communicare adlibuit.

Si quis igitur ſtomachi ardore, à fermento ventriculi ſylveſtri, acido, corrupto, vaporibusque acribus & ſalinis, orificium laceſſentibus oriundo, (quem vulgo den Sood / Sood-Brennen / Brennen des Scots oder Saats / vocant) vexetur, ille ſibi ſolùm imaginetur, reſtim vel laqueum, unguine curruli (quo rotæ curruum & axes illiniri ſolent,) à rotâ deciduô inunctum, & in angulo aliquo domûs pendentem, & ſtatim ab hoc moleſtô ſymptomate liberabitur, Authoris propria vesba l. c. ſic ſonant: Ein lächerliches Experiment habe ich neulich wider den Sood geſehen/daß einer nur an einen Strick gedacht/welcher mit der Wagen-Schmier / ſo aus einem Rade gelauffen / beſtrichen/ und ins Hauß in einen Winckel gehenget worden/ſo iſt ihme der Sood alſobald vergangen. Parviſeci hoc ſuperſtitioſum ut mihi videbatur remedium, hanc moleſtiam, gammarolithis, coralliis præparatis, ſiliquis, cretâ, bolo armenâ, nuce moſchatâ & ſimilibus facilè tolli edoctus. Accidit tamen in convivio quodam nuptiali, ut convivarum quidam de hoc ſibi moleſtiſſimo & frequentiſſimo accidente, me præſente conqueſtus, nullumq; vel plane exiguum levamen à modò recenſitis ſpecificis ſe ſentire faſſus fuerit, cui ego inter pocula, potius per jocum quam ex animo reſpondi, me facilimum ſuppeditaturum remedium, modo dictis fidem adhibere, & quæ dicturus eram obſervare velit. Spopondit continuò debitam obedientiam ſimul ac obſervantiam, & ego arcanum hoc ridiculum ipſi adperui. Paucis præterlapſis ſeptimanis obviam mihi factus, magnas egit gratias pro tam facili & præſentaneô remediô, quô ſe maximè adjutum fuiſſe profitebatur. Paulo poſt, hoc ipſum remedium, perilluſtri & per univerſam, Germaniam an Europam dicam? celeberrimo viro, D. Chriſtophoro Weickmanno, rerum naturalium & curioſarum amatori, collectori, & æſtimatori, literarum inſuper & literatorum Mecœnati & Patrono ſummo, fautori & amico meo plures ob cauſas ſuſpiciendo, qui eodem ſymptomate frequentius moleſtabatur communicavi, qui ſæpiſſimè & ſemper eundem & quidem felicem

licem ſucceſſum, cum admiratione, in ſeipſô expertus eſt; tantiq; habuit leviculum hoc remedium, ut ab omnibus aliis mediis, quibus alias hoſpitem hunc ventriculo ejusq; orificio ſuperiori infenſum adoriri & expellere adſuetus erat, abſtinuerit, hocq; etiam aliis, qui eodem malo adfligebantur, pari cum eventu conſuluerit. Hæc faciunt ad confirmandam ſuperius laudati D. Agricolæ multiplicem experientiam, de quâ loco citato loquitur. Multa præſertim in Medicina accidunt, quorum ratio in profundo latet, nec ita facile erui poteſt. Sanè hîc ſimilis effectus neq; magnetismo, neq; laqueo, neq; unguini, neque Domûs angulo, quia nulla eorum applicatio, vel contactus phyſicus intervenit, adſcribi poterit, nulla enim inter ſe adeſt connexio; nec nuda & ſimplex imaginatio ad effectum talem producendum apta erit; nec prorſus etiam ſuperſtitioni adſcribendus. Si conjecturæ locus conceditur, crediderim ego, utiq; fortiorem imaginationem profundioremq; contemplationem, quâ ſpiritus, loco dolenti, laceſſito & infeſtato ad auxilium ferendum adcurrentes, ab anima, ob ideam ante oculos quaſi poſitam, variasq; cogitationes & ſpeculationes, partim ob laqueum, partim ob unguentum, partim ob uncturam, partim ob domi alicujus imaginarium angulum, partim etiam ob laquei bene uncti figuram & ſitum &c. excitatas, in itinere vel morantur, vel revocantur, vel non, vel non in debita copia emittuntur, & aliorſum diſtrahuntur, aliudq; quaſi agere jubentur, in cauſa eſſe: quemadmodum ſæpiſſimè in doloribus capitis, aurium, dentium, artuum, aliisq; doloribus obſervamus; ſi contingat tales patientes vel ob rem aut relationem aliquam novam, admirandam, ſeriam, ridiculam, terrificam aliamq; ſimilem &c. ad alios ſermones, cogitationes, actiones, impelli, commoveri & abſtrahi, ut dolorum vel omninò, vel ad aliquod ſaltim tempus obliviſcantur & immunes fiant. Quid familiares & ludicri interdum ſermones, & narrationes feſtivæ, in demulcendis doloribus & animæ angoribus, quandoq; poſſint, ii probè ſciunt, quibus quotidiè cum

hujuscemodi corpore & mente afflictis, intercedit commercium.

OBSERVATIO CLXXX.
D. PETRI ROMMELII.
Mictionis difficilis, facilis promotio.

Multa apud vulgum reperiuntur remediorum genera haud vulgaria, de quibus etiam doctiſſimis Medicis, vix cogitatio oritur, & quorum ratio agendi non ita facile in promptu eſt. Inter plurima circa urinæ emiſſionem occurrentia ſymptomata, non prorſus contemnendum eſt etiam illud, quo plurimi utriusq; ſexûs, haud rarò vexantur homines, quando nempe, mejere volentes, ſat magnô niſu & conatu, ut plurimum tamen ſine ſingularis doloris perceptione, mictionem ordiuntur, quæ tamen difficultas, ſtatim ac urina fluere incipit, iterum remittit, & in debita quantitate ſine ulteriori moleſtiâ eandem facile reddunt. In veſicâ vel potius ejus cervice, muſculis & ſphinctere cauſam difficultatis hujus eſſe quærendam, nullus quidem dubito, conſuetudini tamen nonnunquam aliquid tribuendum eſſe, mihi perſuadeo. Iis quidem qui renum vel veſicæ calculo obnoxii ſunt, vel carunculam in urethrâ aut canali urinariô habent, frequentius id accidere animadverti, ſed ſæpiſſimè etiam aliis, ab hiſce malis ſecuris & immunibus, idem accidiſſe obſervavi. Vidi enim & pueros, & juvenes, ætateq; provectiores, vel peractô ſomnô manè è lecto ſurgentes, vel interdiu, urinâ juſto excretionis tempore ſtimulante, vel etiam poſt largiorem potum veſicâ turgente & depletionem urgente, ſemper difficili conamine mictionem tentare, ſatq́; longum temporis ſpatium conatibus laborioſis impendere, donec voti compotes fiunt.

Meminit Excell. DD. Sommer in Miſcellan. Academ. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. 2. Obſerv. 177. pag. 390. pueruli cujusdam, urinam non, niſi prius motu in circulum facto, reddere volen-

valentis. Sic etiam magnus Bartholinus in Act. Hafnienſ. Volum. 3. pag. 13. ex communicatione Excellent. DD. Georgii Hannæi &c. mentionem facit Virginis, quæ urinam, niſi ab ancillâ ſimul mingente admonita, vel facetiis & jocis ad affatim ridendum invitata, reddere non poterat. Præter alios, qui non niſi ſocios ſecum habentes, ſimulq; cum ipſis mejentes, vel initium mejendo facientes, urinam reddere poſſunt, novi etiam honeſtiſſimam matronam, quæ ſæpiſſimè hâc urinæ difficultate & mejendi quaſi impotentiâ tentabatur, ita ut per ſemiquadrantem horæ & ultra, conatibus, ſed fruſtra inſtiterit: Ex nulla re tamen majus & præſentius levamen, urinæq; momentaneam quaſi promotionem percepit, quam ab aquâ ex gutturnio, in ſuppoſitam pelvim delabente, ſonorumq; ſtrepitum edente, qui ſtrepitus per ſympathiam urinæ profluvium promovit, laborioſosq; & repetitos niſus demulſit. Reliquit hæc matrona filias, eâdem urinæ difficultate haud rarò moleſtatas, quibus idem remedii genus, eodem modô uſurpatum, opitulatur. Obſervavi ſexcenties, hoc modo per aquæ delapſum in vas ſuppoſitum, ejus agitationem, vel ex vaſe uno in aliud reciprocam effuſionem, vel etiam ſibilum ore factum, ſuſurrumq; præterfluentis aliquo modo æmulantem, ancillas in puerulis urinam provocare, quo minus lectum permingant: Non ita pridem hoc ita etiam cum filiolis Magnatis cujusdam fieri obſervavi; hinc facile fieri poſſe autumo, ut in conſuetudinẽ minimè laudandam abeat, & deinde tales, ſi non habeant ſimul ſecum mingentem, vel aquam ſtridulam præſentem, tam difficulter urinam reddant. In equis aliquoties obſervavi, eodem eos malô laborare, difficillimeq; urinam reddere, propè fontem ſalientem verò, vel aliô equô commingente, ex votô rem ſucceſſiſſe. Itaq;

Dum ſocius mingit, mingas, aut mingere fingas.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXI.
D. PETRI ROMMELII.
Emmenagogum Curioſum.

ARduum ſanè & vix Atlantis humeris ferendum opus & onus in ſe ſuſciperet, qui quæcunq; remedia, in Medicinâ anili, & mulierum in Medicinæ ſacra fabulis & ſuperſtitionibus ſuis impudentius irruentium, novamque quaſi & ferè inauditam Praxin extruentium, obvia, literis conſignare vellet: Vix enim anus edentula, vel vetula obſtetrix, vel clinica multiſcia reperitur, quæ non unum vel alterum, ad hunc vel alium morbum poſſidere ſibi videatur conducibile & haud revelandum arcanum; quibus, etſi non rarò rationibus planè deſtituantur, nihilominus tamen experientia ſuffragatur, & effectus pollicitus reſpondet. Ex præcedentibus obſervationibus, iis etiam, quas ſuperioribus annis communicare libuit, quam verum hoc ſit, patere autumo. Præter alias, cum ERUDITIS CURIOSIS nonnullos & ſi dicere fas eſt, novos, ordinarium menſium menſtruum fluxum retardandi modos, communicavi, qui non ſemel in uſum trahentes, voti ſui compotes fecerunt.

Novum interea didici menſes ſuppreſſos eliciendi remedium, nullibi hactenus, ſi rectè memini, à me lectum vel auditum, binâ tamen vice, quantum ego ſcio, multiplici tamen experientiâ, (ſi fides narranti matronæ habenda) probatum, quanquam ut meæ curæ concreditæ patientes illo utantur, non facilè ſuaſor eſſem.

Magnetiſmo quodam menſes ſuppreſſos reſtitui poſſe, apud de Re Medica longè meritiſſimum quondam D.D. Joh. Frid. Hoffmannum, in Method. Med. Wallæjana lib 1. cap 19. q.361, a. legimus: *Externè* (ſcil. in menſ. ſuppreſſione) *induatur induſium recenti menſtruo alterius adhuc dum conſpurcatum, quod, teſte experientia, probatiſſimum eſt; fermentum enim ſan-*

guinis

guinis mumiale, interius uteri fermentum, per ſymbolum excitat. Quamvis autem hoc remedium, tanti viri authoritate (cujus doctiſſima ſcripta præſertim M. M. opus cedrô digniſſimum exoſculor) & experientiâ ſtabilitum, in dubium vocare minimè velim, reticendum tamen non eſt, illud ſemel à me in uſum vocatum, expectationi meæ & laborantis, procul dubio ob pertinaciores & diuturniores obſtructiones, non ſatisfeciſſe; forſan etiam hoc, quod jamjam propalaturus, ſum, ſemper & ubique optatum eventum non habebit; quia nullum tam certum & infallibile contra quemvis morbum dari ſpecificum remedium, quod ſemper & ubiq; voto reſpondeat ægri & Medici, prorſus perſuaſus ſum, quicquid alii blaterent.

Si igitur virgo vel mulier menſes ſuppreſſos, priſtino fluori reſtituere, ſeq; ab inde promanantibus & pullulantibus valde moleſtis, ne dicam periculoſis ſymptomatibus liberam cupiat, Emmenagoga tamen ſive medicamenta fluxum lunarem ciere ſolita, reſpuat; illa miſſis aliis, cibum aliquem duriorem, vel ſaltim panem, à virgine vel muliere reipſa tum menſtrua patiente præmanſum & maſticatum, probeq; ſalivâ menſtruatæ imbutum & madidum, ex ore illius immediate ore ſuo propriô accipiat, & extemplò quaſi, voti ſui compos fiet, menſesque ritè denuò fluere incipient.

Non omni prorſus ratione deſtitutum eſſe videtur hoc (ſit venia nomini) evporiſton, quia cibus vel panis probè maſticatus ſalivâq; menſtruatæ copioſè ſubactus, ori, ſalivæ & fermento ventriculi ægrotantis communicatus & commixtus, particulis ſuis ſalinis & fermentativis facilimè, etiam magneticè orgasmum aliquem & ſanguinis fermentationem, indeque obſtructiones deoppilantem motum concitare poteſt. Symbolum ſuum etiam conferre hîc poterit, in corpore & mente ab inconſueta hac cibatione, & ut mihi videtur, non ſine aliquâ horroris notâ, excitata alteratio.

Verendum tamen, ne ſi curatio per fœminam minus bona valetudine præditam, & morboſam inſtituatur, ſimul etiam

morboſum miasma & principium alteri, curam ſuſtinenti, per transplantationem communicetur, Charibdinq; vitans in Scyllam incidat, ſeròq; cum Phrygibus ſapere diſcat. Nota, ſuperius citata bina experimenta ſolô pane optimè maſticatô, peracta fuiſſe.

OBSERVATIO CLXXXII.
D. PETRI ROMMELII.

Egregia Impoſtura, Impoſtori Pſeudo-Medico facta: item, Pſeudo-Medici arrogans & impudens prognoſticum, deluſum.

NUlla ſive ſcientia ſive ars reperitur, in qua plures inveniantur Sycophantæ, Impoſtores, fraudum Magiſtri, adulteratores, infames fumi- & nugivenduli, quam in ſacrâ olim habitâ, omniumq; artium & ſcientiarum etiamnum nobiliſſimâ & præſtantiſſimâ, Medicinâ, ita ut verè dicatur:

Jactat ſe Medicum quivis, Idiota &c.

Non ſufficit inter Medicos ipſos, non rarò triobolares, vix communia Medicinæ principia edoctos nihilominus tamen, (ſi Diis placet) excellentiſſimos Thraſones, & proinde cum celeberrimo quondam Medico, ob inſcitiam, temeritatem, & ineptiam potius *hominum peſtes*, quam Medicinæ Doctores, vocandos, reperiri; ſed ex aliis inſuper profeſſionibus, non pauci grandiſtrepi ardeliones & lucricupidi Magiſtelli, (quos dudum omnis vera Philoſophia & ſolida eruditio deſeruit,) propriæ profeſſionis pertæſi, vel non ſatis gnari, ſoli-ſibi-placii, non minus temerè quam ſtultè, inſolenter & arroganter in Medicinæ ſacra irruunt, artem quam nunquam didicerunt exercent, crumenas nimis credulorum emulgent, veris Medicis pluri-

plurimis modis obſunt, & quod maximum eſt, inexcuſabili & infernalibus cruciatibus vix expiabili temeritate, Dei Templum, & Spiritus Sancti habitaculum, hominem dico, de humano corio ludentes, ſine ſcientia & conſcientia, tractant, torquent, creberrimè mortis periculis exponunt, imo enecant, & per aliorum mortes diſcunt & experimenta faciunt.

Antiquitùs quidem præſertim aqud Ægyptios, Sacerdotes omnes, teſte Platone & Homero, Medici erant. Sanctos viros, tam veteris quam novi Fœderis, Moyſen ſcilicet, Eſaiam, Eliſæum, Lucam Evangeliſtam, Paulum Apoſtolum, Jacobum, alioſq; ſanctitate claros, imò Chriſtum Salvatorem ipſum, totius univerſi Medicum, *Medicinam* (quæ meritò *divina ſacra*, & ab Apoſtolo I. ad Corinth. 12. *donum Spiritus Sancti* vocatur,) exercuiſſe, ex ſacris conſtat commentariis; ſed Sanctos hosce, vel Sacerdotali dignitate conſpicuos viros, cum detrimento proximi, negligentiâ proprii & concrediti officii, lucri causâ & turpis quæſtûs gratiâ id feciſſe, nullibi legimus. Non verentur tamen hodie plures Polypragmones, qui ſe Chriſti miniſtros vanè jactant, contra Chriſtianæ charitatis leges & regulas, ob avaritiam & polypragmoſynen lucro inhiantes, parvihabitâ propriâ profeſſione, Medicos (Medicaſtros potius) agere, & magis ſibi nummos (quia Mammon ipſorum Deus eſt,) quam Chriſto (cujus ſervos eſſe decebat) animas lucrari; non rarò tamen proprio ſuo reti & laqueo irretiuntur, aliorum ludibrio exponuntur, illorumq; ars (ſi modo fraus & impoſtura ars dicenda eſt) arte deluditur, exemplo erit ſequens narratio.

Empiricus talis Pſevdo-Medicus luridus, torvâq; ſuâ facie magis ſpectrum, quam verum hominem repræſentans, ſatis famoſus Medicaſter an Theologaſter dicam, vilibus & frivolis ſuis medicamentis, (quorum neq; virtutes, neq; verum præparandi & exhibendi modum callet,) pluribus, potiſſimum tamen, vel nimiùm credulis, vel ſuperſtitioſis, vel non ultra vulgum ſapientibus imponens, & utplurimum neſcio qualem in

ſuo (fungo ſimiliori) cerebro nidulantem vel Phthiſin vel Hecticam, vel Hypochondriacam, vel alium ſibi ſoli cognitum morbum cauſſans & fingens, ſua ſecreta, (ſecretiori domûs angulo digniſſima) commendans imò obtrudens, ante annos aliquot, Domino Studioſo cuidam, ex Academiâ, titulo Academico inſignito, reduci, inter prandendum, ſemel vel bis, leviſſimè (ut ſæpè accidere ſolet) tuſſienti, prognoſtico ſuo, de tuſſi phthiſin comitem habente, pulmonesq; jam depaſcente, & nî absq; induciis experimentis ſuis obviam eatur, funeſtum exitum minitante, timorem primò incutere, mox erga panacæam ſuam deſiderium excitare attentans, ſesquipedalibus verbis & thraſonicis ſermonibus, artem & experientiam ſuam, ſecreta non minus ad cœlum usq; extulit: Sed neq; timorem, multò minus deſiderium, ſed potius riſum & contemptum apud hunc (putatitium) ægrotum, qui omninò ſe ſanum ſentiebat, nec aliter ſibi perſuadere patiebatur, excitavit, officiaq; circumforaneorum more, ſuperbiſſimè oblata, mente & corpore ſanus, repudiavit, & reſpuit.

Quia igitur D. noſtro Magiſtro nullis longiſſimè licet conquiſitis ſuis ratiunculis, quo ſe ægrotare crederet, perſuadere potuit: ejus matrem viduam magis credulam, deque ſalute & valetudine dilectiſſimi & unici filii ſui ſummè ſollicitam adortus eſt, quam ut matronam credulam, graviſſimum filio imminentem morbum, mendaciſſimâ linguâ præſagiens, metuq; inani illam percellens, granditate verborum adeò faſcinavit, ut continuò maternis perſuaſionibus, adhortationibus, precibus & tandem minis, filii aures fatigârit, ut medicamenta tam certa & probata adhiberet, imminensq; morbi mox incurabilis futuri periculum averteret. Hic precibus potius & auctoritate maternâ, quam medicaſtri ſcientiâ, vel illius medicamentorum præſtantiâ, vel valetudine adverſâ (quæ non-Ens erat,) motus, ſe morem geſturum, remediaq; eâ quâ conveniebat diligentiâ & obſervantiâ ſe uſurpaturum pollicetur, eaq; â *Lucricupido* pſevdomedico, accipit, ſed ſtatim poſt illius & matris

matris diſceſſum, arcæ diligentiſſimè includit, & omnia ibi intacta relinquit, matriq; ſubinde ſciſcitanti, perſuadet, ſe ſedulò in illorum uſu pergere.

Præterlapſis aliquot ſeptimanis, crumenimulgus ardelio, denuò in urbem veniens & ad viduam illam inviſens, lauto & opiparo excipitur prandio; præſens iterum filius, hilariter ſe gerit, tuſſim quæ inter prandendum & colloquendum quandoq; ſanos, nec aliâs tuſſientes vexat, cohibet, & ab omni expuitione ſibi temperat; Medicaſtro interim occaſionem dat ſe probè contemplandi: hic modò matrem, modò filium adſpiciens, geſtibus primò, deinde obſcuros ſuos dentes, (ut Juvenalis verbis utar,) monſtrando & ſubridendo, clara tandem voce, matri, filii ſui meliorem ſtatum & recuperatam valetudinem extollit, quam ex tuſſis & exſpuitionis abſentiâ, libero anhelitu, florido faciei colore, adpetitu ad cibos vigente, &c. judicari poſſe profitetur. Hinc ulterius inquirendo inſtat, quomodo ab uſu ſuorum ſpecificorum Dominus (putatitius) patiens ſe habeat? Ad quod (in cerebrô medici ſaltim) ægrotans: optimè, mi Domine, poſt uſum enim probatiſſimorum tuorum medicamentorum indies vegetior factus ſum, omnis tuſſis & periculum, à te cautè proviſum, remiſit; ſanus per Dei gratiam, & tuam præclaram artem, jam vivo: quid multis, poſt DEUM tibi ſoli, & valetudinem (quâ non datur pretioſior theſaurus, & ſine quâ etiam vita potius mors eſt) & vitam debeo. Hinc Lucricupidus medicaſter, de tam felici curâ triumphans, vix ab ovatione ſibi temperare potuit; ſe, ſcientiam & medicamenta ſua gloriosè exaltare, artis ſuæ certitudinem jactare, Medicorum inſcitiam perſtringere, deq; aliis & novis curam ſuam expoſcentibus ægrotis, gloriari cœpit, ſolùm dolens quod non ſecum habeat ſuas medicinas & in tantâ quantitate, quò ſtatim novis patientibus opitulari poſſit, aliquot imperiales ſe daturum fores, aſſerens, ſi ſtatim debitam doſin ad manus habere poſſet. Sciſcitanti noſtro, num hæc vel ſimilia medicamenta in officinis pharmacevticis non poſſint ha-

beri? nullo modo, reſpondit, Pharmacopœi enim talia nec habent, nec præparare norunt, ſingularia enim ſunt & ſolùm mihi nota. Regerebat hic, ſe minimè dubitare quin ejusmodi arcana in urbe haberi poſſint? Cui ille: minimè, utinam ita eſſet, libenter tantum pecuniæ ſolverem. Hinc Magiſter noſter, ſibi data medicamenta ſcrinio incluſa, hactenus intacta & integra, illicò proferendo, Pſeudomedico glorianti obtulit, promiſſamq; pecuniam, (per jocum ſaltem) popoſcit; En Domine, inquiens, hîc habes iterum omnia tua à te mihi obtruſa medicamenta, ſalva & integra, iis enim nunquam indigui, nec in poſterum illis uti conſtitui, ſanus enim divina favente gratia absq; tuis nugis & fui & ſum, nec etiam mihi Medico nec medicamentis opus eſt.

Attonitus quaſi hæc vidit & audivit ſqualidus medicaſter, petulanti jactabundæ & mendaci linguæ frenum injecit, poſtea non ſemel tantum, D. Magiſtrum noſtrum perofficiosè rogavit, ne hoc cum exiſtimationis ſuæ jacturâ, & ignominiâ propalaret, ſed ſuæ famæ parceret, &c. Sic impoſtori ipſi egregia impoſtura meritò facta, arsq; arte deluſa fuit.

Longè major fuit alterius ejusdem farinæ Pſeudomedici, (vel ex Theologaſtro & Medicaſtro compoſiti Hermaphroditi, ſi ita verbis luxuriari licet) temeritas, de qua in literis ſuis ad me conqueſtus eſt aliquando, generis & virtutum ſplendore nobiliſſimus & excellentiſſimus, mihiq; amiciſſimus, D. D. *Gabriel Furtenbach*, Phyſicus Leutkirchenſis ſolertiſſimus &c. Hic enim A. 1683. ab Illuſtr. & generoſô D. G. H. à T. Berg in W. ob dilectiſſimæ conjugis, (cum quâ in fœcundum & ſterile per plures hactenus annos habuerat matrimonium) varia & gravia ſymptomata conſultus, conſideratis methodicè omnibus transſcriptis circumſtantiis, generoſo D. Conſilium petenti reſponſionis loco, illuſtr. conjugem certò gravidam eſſe pronunciavit; quod auditu valde gratum fuit, tam illuſtr. conſulenti, quam hactenus non ſine animi angore, ſterili conjugi. Quia tamen circa quartum graviditatis menſem & poſtea,

illuſtris

illuſtris gravida, ob diſpoſitionem phlegmaticam, & dubio procul cachecticam pejus habere, & præter tumorem pedum œdematoſum, etiam abdomen creſcere, & muliebria pariter intumeſcere cœperunt, majoremq́; indies moleſtiam creaverunt, ideo ſimul cum generoſo marito de verâ graviditate dubitare, ſpemq́; conceptam, abjicere cœpit. Medico igitur uteri ſpem aſſerenti, neſcio, alium in vicinia non medicum, ſed Medicorum ſimiam & ex Theologo medicaſtrum & Æſculapii ſpurium; in conſilium vocarunt, urinamq; uroſcopo mendaci transmiſerunt, is more lotiophyſicorum, contradicendi libidine, an lucri vel famæ (infamis tamen) gratiâ, neſcio, generoſam D. patientem minimè gravidam, ſed hydropicam eſſe audacter adſeverat, quisquilias ſuas ſive medicamenta à ſe parata commendat, tandem etiam ægrotantem intra decendium infallibiliter (ab aſtris eorumq́; poſitionibus & oppoſitionibus ita ut opinor edoctus) morituram ex tripode pronunciat, non omiſſis ſcommatis & cavillationibus in Medicum, priùs in conſilium vocatum eructatis: Prior quidem, nomine & re, verus & rationalis Medicus, communicatum ſibi hujus Poſcinummii Pſeudo-Phyſici conſilium, & neq́; in Theologia neq́; in Phyſica & rationali Medicina fundatum Prognoſticon non tantum theologicè, ſed etiam phyſicè ſolidè refutat, & talia neq́; Theologum, neq́; Medicum certò aſſerere, neq; poſſe, neq́; debere, cordatè negat, & rationibus demonſtrat; aſt juxta morem ſeculi non auditur, ſed plena fides non ſine exiſtimationis periclitatione prioris Medici, poſteriori medicaſtro nugatori, adhibetur, priorq́; valere jubetur. Interim dum hæc ita fiunt, fatalis terminus adpropinquat, & quia juxta fatui Vatis factum prognoſticon, (ut opinabantur nimiùm creduli,) fatum erat inevitabile, præter familiares etiam DD. Capucini vocantur, ut, quia de corpore & recuperanda valetudine, jam conclamata res erat, ſaltim animæ, ſpiritualibus pharmacis proſpiceretur: Sed ecce! dum ſummò animorum angore & mœrore extrema expectantur, facesq; luſtrales & funebres inter

dolores

dolores ſuſpiria ejulatus & lachrymas, tam Candidatæ mortis, quam adſtantium fumant & ardent, obq; niſus ſummos, agonizare videtur, confeſſionarius anxiè vocatus præſtò eſt, jamjam animam exhalatura, duplici vitâ quaſi reviviſcit, pulchramq; puellam, vivam, loco certiſſimæ (ut prædictum erat,) mortis, in lucem edit, & quæ jam ipſa, luci valedictura credebatur, ſummo cum generoſi D. Mariti, matris omniumq; præſentium gaudio ex buſtô quaſi, inſtar Phœnicis renaſcitur, ingenti cum Pſeudo-Prophetæ ſive Medici prophetizantis dedecore & vilipendiô, prioris verò ex artis fundamentis, ratione idem & experientiâ ſuffulti Medici, illuſtr. D. ægrotantem continuò gravidam pronunciantis (qui eô ipsô quaſi momentô ſummâ ſolicitudine denuò vocatus fuit) longè majori honore & elogiô, facta etiam ab iis, qui veridicum ejus prognoſticon (cui exitus omninò reſpondit) inconſideratè ſpreverunt ſpontaneâ & humaniſſimâ deprecatione, vaniloquum Vatem valere juſſerunt, priori autem jam ſatis ſuperq; probato Medico, priorem fidem, obſervantiam & exiſtimationem, non ſaltem ſpoponderunt, ſed etiam hactenus candidè obſervârunt.

Interim dum fabula hæc agebatur, amiciſſimus mihi Furtenbachius ſubinde proteſtatus eſt, ob perperam & copiosè exhibita, inconvenientia itidem medicamenta, cum embryoni non niſi maximè noxia futura ſint, ſe coram Deo & artis Medicæ peritis & Antiſtitibus excuſatum & extra culpam fore. Neque etiam hæc divinatio noſtrum, Furtenbachium fefellit. Fœtus enim in utero tam graviter offenſus & debilitatus, 24. tantum horas hanc miſeriarum vallem, adſpexit, quibus peractis, inter mortales eſſe deſiit; illuſtris vero D. puerpera, valdè non minus ex eâdem cauſa debilis, ab excellentiſſimo D. D. Furtenbachio, DEO curam ſecundante, priſtino vigori fuit reſtituta, & ex orci faucibus, in maximum illuſtr. & gen. D. mariti & totius illuſtr. familiæ ſolatium revocata fuit.

Quicunq; igitur abſq; ratione medicum ingrediuntur hortum, & illotis manibus egregio s flores inventos contrectant, jure meritoq; vapulant.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXIII.

D. PETRI ROMMELII.

Cadaverum ſectio, Veritatis Retectio.

Sive

Hydrops Aſcites, falsò pro monſtro in utero habitus.

VEritas quia vel prorſus nuda, vel ſimplici ſaltim habitu veſtita incedere ſolet, vix apud centeſimum, hoſpitium aut fidem meretur, cum tamen fallax & multiloquax mendacium, ubiq; fere locorum, jactabundis ſuis & inanibus, ex tripode quaſi prolatis, ſesquipedalibus, arrogantiſſimis detractionibus, calumniis, promiſſionibus, aures benivolas, & corda credula, apud pleroſq;, qui non ſatis cauti & cati ſunt, inveniat: Medicina, hoc quotidie, præcedens etiam obſervatio, demonſtrat. Seculi enim moderni communis & deploranda calamitas eſt, ut agyrtæ, circulatores, ſycophantæ, exteſticulatores, tenebriones, aliiq; ex colluvie pſeudomedicorum thraſones & ad axillas usq; docti & literis imbuti empyrici, majorem fidem, etiam apud illos, quibus de meliori luto Titan præcordia finxiſſe videbatur inveniant; quam rerum ſuarum gnari, exercitatiſſimi optimèq; dignoſcentes & judicantes ſinceri Medici. Plura hujus veritatis teſtimonia adferre poſſem, ſed unicum, quod mecum aliquando communicavit ſupralaudatus nobiliſſimus & excellentiſſimus D.D. Gabriel Furtenbach, exemplum adtuliſſe pro nunc ſufficiet. Hic Johannis Georgii Rauhen / Zythopœi uxorem, ex ſcirrho uteri tandem Aſciticam factam, juxta rationalem medendi methodum tractavit, eamq; Aſcite laborare pronunciavit: In præcedenti obſervatione, ſi non ad vivum depictus,

ſaltim ſic ſatis deſcriptus re-verendus medicaſter, e contra hydropis præſentiam ut & ſcirrhoſam uteri diſpoſitionem pertinaciſſimè negavit. Mulieremq; Monſtrum utero geſtare impudentiſſimè aſſerere haut veritus eſt: Libitina tamen omnem ulteriorem litem, & quidem in favorem ſæpius jam laudati amici diremit. Mortua enim muliere D. D. Furtenbach præſentibus D. Matthæo Albrecht Pharmacopoeo experientiſſimo & Chymico haud vulgari, D. Joh. Iacobo Fiſchern / D. Daniele Köllenriethern / & D. Elia Fiſchern / Chirurgis peritis, defunctæ cadaver aperiri curavit, & uterum uti ſtatueret ſcirrhoſum, nullum tamen veluti Medicaſter empiricus ſibi & aliis perſuadebat, neq; vivum neq; mortuum deprehendit monſtrum; inſuper etiam ex cavitate abdominis, viginti quatuor menſuras Leutkirchenſes aquæ, in præſentia modo nominatorum pluriumq; aliorum adſtantium extraxit. Eodem ferè tempore in Wengenreuthen / ditionis illuſtriſſ. D. D. Domit. à Zeil &c. mulieris cujusdam hydropicæ defunctæ cadaver aperuit, & ultra triginta menſuras flaveſcentis, acido-corroſivæ lymphæ extraxit.

Optimus ſanè ejusmodi empiricos & medicaſtros convincendi modus eſt anatomica cadaverum ſectio, hæc enim latentem in profundo veritatem, in apricum producere, verumq́ue Medicum à falſo & medicaſtro, qui verboſâ ſuâ garrulitate, apud credulum vulgũ facile ſibi fidem & exiſtimationem parit, diſcernere poteſt. Maximè tamẽ dolendum, utile hoc & in benè conſtituta Republica valdè neceſſarium, veram non raró & morbi & mortis indagandi cauſam, medium, vel non, vel raró, vel ſaltim iis concedi, qui in ſectionibus hujuscemodi plane hoſpites ſunt, nec modum & methodum ſecandi norunt, nec ſolidum ferre judicium capaces ſunt, & nihilominus pro magnis Podaliriis, & Chironibus haberi volunt, cum tamen neq́; numerum neq; differentiam inteſtinorum ſaltim ſciant, vel ut artis eſt, ea monſtrare & explicare valeant.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXIV.

D. PETRI ROMMELII.

Calculus prægrandis in inteſtinis diutisſimè latens, in ſenio tandem extractus.

INter innumerabiles ferè hominum tortores, qui Carnificis inſtar miſeros utriusque ſexûs homines crudeliſſimè excruciari, haut rarò etiam enecare ſolent; non poſtremus eſt calculus, hanc vel illam nobilem æquè ac ignobilem corporis partem torquens & affligens; milleni hoc magno ſuo dolore & periculo toto die experiuntur. Liceat mihi binas obſervationes, ab Amiciſſimo, Excellentiſſimo D. D. Gabriele Furtenbachio, (jam dudum ob ſingularia ſua merita, ab invictiſſimo & ſacratiſſimo noſtro Imperatore, LEOPOLDO verè MAGNO, pretioſiſſimo torque aureo &c. decorato,) ante aliquot annos mihi communicatas, hisce Ephemeridibus inſerere, quarum prima hæc eſt.

Jacobus Walcker civis & ſartor Leutkirchenſis, 73. annorum, à pueritia, ipſo ita referente, ſubinde dolorem gravativum & incommodum aliquod infra cor, ut ille quidem opinabatur ſenſit, (in inteſtino tamen colo, propè ventriculum fuiſſe rectè cenſet Excellentiſſimus D. D. Furtenbachius, cui manu locum ubi dolorem & calculum, [de quo tamen minima tunc ægroto ſuſpicio erat,] perſentiebat, monſtravit,) ſedens tamen ſartoriamque ſuam artem exercens minus vexabatur, quam feriando ambulans & incedens, cùm, inter ſedendum ob corporis curvaturam inteſtinum forſan minus comprimeretur, ac fieri ſolebat, quando ingrediebatur, aut erectus ſtabat. Cibos ſiccos & duros ægrè admodum ferebat, ſemperque poſt talium uſum, ſtatim vel vomitum, vel ſaltem vomen-

di conatum experiebatur, alvusque ferè ſemper juſto plus conſtipata erat.

Cum Anno 1682. d. 11. Octobris alvum ſolvere, ſarcinamque tam moleſtè gravem deponere vellet, nihil tamen maximis etiam niſibus efficere valeret, neceſſitate coactus, digitos etiam in auxilium vocavit, iisdemque explorando & forando, tandem, non ſine maximo ſtupore, corpus excrementis durius tangendo invenit; adhuc igitur majori niſu, & duplicato conatu, & fœcum & corporis durioris excretionem molitus eſt, nec amplius remiſit, donec non interruptis doloribus, victor tandem evaſerit, calculumque tam ſævum & diuturnum inquilinum & moleſtiſſimum hoſpitem excluſerit; ita tamen ob laborum vehementiam & dolorum perpeſſorum ſævitiam debilitatus fuit, ut plures dies abierint, donec vires deperditas recolligere potuerit, quibus reſarcitis, nullum amplius dolorem in abdomine & inteſtinis ſenſit, ſed (habito quidem ætatis reſpectu) optimè poſthac valuit.

Pondus hujus calculi fuit ℥jß. & ʒiij. pond. civilis, longitudo duarum unciarum & $\frac{3}{4}$, latitudo unciæ unius & ſemis, figura inſtar ovi gallinacei eſt, conſtat ex laminis pluribus ſibi ſuperpoſitis, fœtidiſſimi eſt odoris, hoſpitii ſui ubi tam diu latuit proditoris, coloris cinericii, duritie calculum veſicæ æmulans.

Rarum non eſt in inteſtinis calculos reperiri & per alvum excerni, tales obſervarunt, Braſſavolus, Heurnius, Geſnerus, Rufus, Fernelius, Mercurialis, Th. Bartholinus, Rolfincius, Faſchius nuper defunctus, Wolffſtrigelius. Dec. 1. Miſc. Cur. Ann. 2. Obſ. 89. p. 163. D. Hertodt Ann. 4. & 5. Obſ. 99. p. 102. ſeq. D. Simon Schulzius, Ann. cit. Obſ. 125. p. 135. D. Tudecius Ann. 9. & 10. Obſ. 122. p. 294. ſeq. Rôtelius referente celeberrimo D. Valentini Dec. II. Ann. 2 Obſ. 167. p. 379. &c. Sed plerique horum parvi fuerunt, vixque nucem juglandem communem vel caſtaneam æquarunt; hic verò ob majorem molem, & diuturniorem in inteſtinis moram rarior eſſe videtur.

tur. Quoad externam figuram & ſtricturam, omninò ferè ſimilis illi, quem celeberrimus & experientiſſimus non ita pridem Auguſtanorum Æſculapius, Excellentiſſimus D. D. Lucas Schrœccius p. m. Ann. 9. & 10 Decur. I. Obſ. 90. p. 234. deſcribit, ejusque iconem ibidem exhibet.

OBSERVATIO CLXXXV.

D. PETRI ROMMELII.

Calculus veſicæ maximus.

INter magnos Veſicæ calculos, locus etiam merito erit concedendus, calculo prægrandi, ex D. Joh. Jacobi Schwarzii veſicâ poſt mortem exempti, pondere & mole maximè excedenti. Optimus hic vir diu atrociter à calculo veſicæ excruciatus, dolorum, & quod creditu non ita difficile, ob continuam carnificinam etiam vitæ, quæ ſine valetudine vera vita non eſt, pertæſus, tandem lithotomo ſe ſubjicere, & ſi non doloribus, ſanè ſimul cum ipſis etiam, miſerrimæ vitæ, ſi ita Trinuni Numini viſum foret, finem imponere, omneque aliud periculum ſubire conſtituit. Stante hac ſententia, die 28. Martii 1684. genero ſuo, Lithotomo & Operatori, haud vulgari & dexterrimo, (fuſis prius, ut decebat, ad DEUM piis precibus & ſuſpiriis) rem commiſit; qui quidem juxta artis præcepta cordatè & dextrè inciſionem fecit, ſed ob calculi figurationem, magnitudinem & molem nihil profecit, nec calculum extrahere, multo minus forcipibus confringere potuit, calculo omnium forcipum aliorumque inſtrumentorum ad operationem talem requiſitorum robur eludente; ita ut trihorio, repetitis conatibus, elapsô, tandem Operatori, ab opere deſiſtendum, patienti vero, maſculè hactenus omnia ſufferenti, quies ad virium recollectionem concedenda fuerit. Maximis hinc perpeſſis doloribus vigeſimo quarto ab operatione die, 21. ſcil. Aprilis, be-

arâ analyſi, ab omnibus doloribus liberatus, mortalitatem ipſam exuit.

Poſt obitum ſæpius jam laudatus D. D. Furtenbach, piè defuncti cadaver aperuit, & præſentibus, præter Chirurgos aliquos, aliis etiam honoratioribus perſonis, ex veſica ejus calculum ℥xijß. (25. Loth ſchwer) ponderis civilis pendentem extraxit, cujus figuram æri incidendam, transmiſiſſem, ſi inter ſchedas meas reperire licuiſſet.

Magnus fuit calculus in Veſicâ celeberrimi quondam Theologi Norimbergenſis D. D. Johann. Sauberti repertus & poſt mortem exciſus, cujus effigies æri inſculpta in ejus *Poſtilla Emblematica*, item apud G. H. Velſchium in Epiſagm. Obſ. 61. pag. 36. videri poteſt, ille tamen tantum ℥x. ponderis civilis pendebat, & ſic â noſtro ℥ijß. ſuperabatur. De calculo veſicæ prægrandi, videri etiam poteſt Timæus â Guldenklee lib. 3. Caſ. 39. pag. 178. Miſcellan. Acad. Nat. Cur. Dec. I. A. 1. Obſ. 106. p. 243. ſeq. Ann. 2. Obſ. 158. p. 249. De Calculo magnitudine capitis pueri annui vid. Thom. Bartholin. Act. Haffnienſ. Vol. 4. Obſ. 83. pag. 193. ſeq. it. Ejusd. Epiſt. Medic. Centur. 4. Epiſt. 92. pag. 528. In Carolo Ogero, Medico Leodienſi octuagenario majore, poſt mortem, in veſicâ calculus ovum anſerinum magnitudine excedens, duritieque ſilicem ſuperans, inventus, & quod maximè mirandum, nunquam in vita, de veſicæ calculo conqueſtus eſt, referente Henrico ab Heer, Obſ. 26. p. m. 294. ſeq. Sic recordor, virum nobilem, nunquam in vita de dolore vel moleſtia à calculo veſicæ oriunda, conquerentem, nihilominus plures & quidem majores, usque ad ovi gallinacei magnitudinem adſcendentes calculos, in veſicâ aluiſſe, quos poſt fata, facta cadaveris apertio demum detexit. De alio magno calculo, magnitudine caput infantis recens nati æquante, vid. Oldenburg. Act. Philoſophic. Anglic. pag. 388. Miſcell. Cur. Dec. II. Ann. 1. Obſ. 19. pag. 43. de calc. veſic. ℥xiiij. pendente, cui & indefeſſus Nat Curioſorum *Celſus*, alium, ejusdem ponderis, ex Loſſii obſervationibus, in ſuo adje-

cto Scholio adſociavit, Ann. 2. Dec. II. Obſ. 180. pag. 392. &c. &c.

Ardua ſanè periculiq́ue plena operatio eſt Lithotomia, calculo grandiore exiſtente, præſertim ſi etiam inconſueta accedat durities, qualis fuit Ogeriani, de quo ſupra, & cryſtallinus iſte duriſſimus, cujus in Miſcell. Cur. An. 8. Dec. 1. Obſ. 29. pag. 54. fit mentio. Franciſcus Rouſſetus lib. de partu Cæſareo p. 45. animadvertit. In extractione calculi ſæpè etiam exercitatiſſimos Lithotomos ab incepto opere, re infectâ (quemadmodum etiam hîc accidit,) deſiſtere coactos fuiſſe; aut certè veſicam arripuiſſe, eandem dilaceraſſe, & inſtrumentis portionem ejus cum calculo abſtuliſſe, poſteaq́ue rei hujus ignaris impoſuiſſe, vid. l. c. quod tamen à laudato noſtro Chirurgo & lithotomo, optimè intermiſſum, resq́ue DEO, Naturæ & tempori commiſſa fuit.

Ante aliquot annos famoſus iſte hiſtrio & funambulus Lotharingicus, arte coquinaria quam exercuerat relictâ, invitoque Cheirone ex coquo Chirurgus (ſi Diis placet) & lithotomus, (potius exteſticulator & crumeniſeca) factus, Attavan dictus, ad calculi prægrandis, & ut aſſerebat, gallinæ Indicæ ovum, mole ſuperantis exciſionem, me juxta alios etiam per famulum ſuum invitavit; ſed facta inciſione neq; calculum invenit, multò minus extraxit, nullus enim aderat; patiens, homo quadratus & robuſtus, & nî fallor, lanio, poſtea à doloribus veſicæ moleſtiſſimis, qui ipſi & imperito lithotomo impoſuerant, vulgaribus ex regno vegetabili petitis remediis, in integrum reſtitutus fuit.

Hinc liquet, quam incertum ſit de calculorum præſentiâ judicium, de quo legi meretur, Obſ. 18. celeberrimi ante & poſt funera viri, D. D. Lucæ Schrœccii, p. m. Decur. II. Ann. 3. Miſcell. Curioſ. pag. 163. Conf. Auguſtini Thonneri, Obſ. Medicinal. lib. 3. Obſerv. 6. p. m. 181.

Fig. XLVI.

[Ulmâ Auguſtam Vind. 1690. 28. Maji miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXVI.

D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De

Puero aquæ ſubmerſo, & tanquam mortuo extracto, dein vitæ reddito.

EXemplum memoratu dignum biennio abhinc, & quod excurrit, nobis ſuggeſſit puer annum agens ætatis duodecimum, is verò in molâ ſpatio quartæ partis unius milliaris ab oppido noſtro diſtante, juxtà fluvium Schwarz extructâ, & vernaculâ linguâ die Brettahl-Mühl dictâ, die Martis feſtum paſchale proximè præcedente cùm molitor, cui ſumulam præſtabat ille operam, ad noſtras tùm nundinas abiiſſet, à ſervis aliis ad largiorem cereviſiæ potum invitatus temulentus mox factus, nihilominus rotæ unius molaris repagulo ſupponendo circumvolutionem intercipere juſſus, negocio demandato intentus prono cupite in fluvium proruit; hujusque celeri curſu ſub illam ipſam abreptus rotam, ejusdem motum corpore proprio objecto cöercuit. Servi interea nil ſiniſtri metuentes atque hilariter compotantes per quartam unius horæ partem miſerum puerum aquæ ſubmerſum & rotæ imminentis pondere depreſſum omni auxilio deſtituerunt, demum unus ex illis forte fortuna limine domus egreſſus pueri ſub aquâ detenti togam conſpexit, atque perterritus ſodales in auxilium vocavit, ſinguli igitur trepidi junctis viribus puerum ex Lethæo velut flumine extraxerunt, gelidum prorſus & exanimem viſum, ipſumque detractâ veſte ſtragulis involutum, ne jurisdictionis territorialis præjudicium quodpiam eveniret, confeſtim hûc advehi curaverunt. Et ecce poſtquam ad portam

tam oppidi ſuperiorem perventum eſſet, puer pro mortuo habitus corpus tantillum movere incepit, moxque in balneatoris hypocauſtum delatus fomentis atq; frictionibus calidis quaſi reſuſcitatus aut expergefactus eſt: Oculis verò admodum torvis tùm circumſtantes aſpexit, ſed, voce clarâ interrogatus licet, ne verbulum pronunciavit, aut mentem ſibi conſtare ullo indicio monſtravit: mox ſubſultus ſpasmodici erumpentes artus pueri hûc & illûc violenter jactitari fecerunt, ſpumâ multâ inter labia ſimul profluente: his ceſſantibus opiſthotonos ſucceſſit, caput pueri cum cervice tantâ vi verſus poſteriora reflectens, ut illud os ſacrum propinquo pulſaret vertice. Balneator idcircò me adiit, utque præſens opem medicam ferrem obnixè rogavit; annui, & cum eodem ad puerum me recepi, capiteque & corpore reliquo attentis perluſtrato oculis, ne minimum læſionis externæ veſtigium conſpexi, dum tantiſper ad ſui contemplationem me trahebant glandulæ ſcirrhoſæ aliquot, magnitudinem nucis avellanæ fermè æquantes, ad cervicis latera hinc inde prominulæ, quas puerum ab aliquot jam retrò annis aluiſſe parens ejus affirmavit. Jam verò ut muneris mei explerem partes, juſſi principium ſpinalis medullæ Ol. lumbr. terreſtr. caſtor. hyperic. lavendul. & ſuccin. illiniri, ſyncipiti capillitio deraſo Cerat. de Betonic. cum Tacamahac. & Carann. atque pulv. rad. pœon. & caſtor. l. a. paratum applicari, adhæc frictiones artuum cum pannis calidis continuari, & ano ſuppoſitorium intrudi; internè autem ori pueri infundi Mixturam ex Aq. Ceraſ. nigr. fl. tiliæ, betonicæ, chærefolii, antepilept. Lang. cum Syr. de pœoniâ & Liq. C. C. ſuccinato, ſimulque cum hâc exhiberi pulv. antepilepticum abſorbentem & Cinnabarinum: â quibus opiſthotonos remiſit, poſt tres autem horas elapſas denuò puerum prehendit, tandem horâ noctis undecimâ vomitus copioſus oleris inciſi & per fermentationem longiorem aciduli (Sauer-Krauts) in prandio comeſti, non ventriculum ſolùm ſed ægrum ipſum mole noxiâ levavit, ita ut mox ad mentem redierit, & interrogatus, paucula

verba protulerit, reliquumque noctis ſomno blandè transegerit, inſequente mane de nullo alio Symptomate, quàm virium proſtratione atque artuum laſſitudine conqueſtus, nec ullius rei niſi lapsûs ſub undas memor. Interea non immeritò quispiam in admirationem rapi poſſet, puerum iſtum ultra horæ quadrantem ſub fluvio non tàm detentum quàm à rotâ depreſſum & aëris uſurâ conſuetâ privatum vitam recuperâſſe, gelidum tamē & quaſi exanimem inde extractum. Num foramen ovale patulum adhûc ſanguinis per cor commeatui etiamnum patuerit? utrum verò ſanguis ſalinus volatilis tenuior à coagulo diutiùs ſe vindicaverit, ut ab aêre tardius licet admiſſo denuo exagitari & animari (favente ſimul lecti fotu) ſe paſſus ſit, aliis dijudicandum relinquo: dum motus ſpasmodicos & ipſum opiſthotonon à terrore, aquæ frigore, & oleris acido nervoſo generi infenſo, fibrasque ventriculi nerveas ſenſiles ultrà modum ſimul diſtendente quis natales habuiſſe conjecerit; recordor ſiquidem juvenem quendam civium noſtratium paucis abhinc annis poſt febrem tertianam ſuperſtitiosè globulo plumbeo, quo die parasceves cervus trajectus credebatur, appenſo ablatam, paulo poſt ex oleris dicti eſu nimio motibus convulſivis & aſthmate ſpasmodico affectum, uſu vomitorii à me præſcripti mox incolumem evaſiſſe.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXVII.

D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De

Fœtu monſtroſo ex imaginatione matris.

ANno ſuperiori d. 5. Menſis Junii Ruſtici N. N. in pago Endenberg uxor puellam partu laborioſiſſimo excluſit ex parte monſtroſam, ab oſſe ſiquidem ſacro natibusque cumprimis ſiniſtrâ inſignis amplitudinis pendulus conſpiciebatur tumor, (vid. Fig. XLVII. lit. A.) albus partim, partim rubore ſuffuſus, ceterum mollis, & objecto lumine transparens, vaſculisque ſanguiferis plurimis hinc inde ex currentibus, (vid. lit. B.,) præditus: Parentes & adſtantes ſpectaculo hoc perterriti equidem erant, neque tamen me per Admodum Reverendum ejus loci Paſtorem advocari tàm anxiè petiiſſent, niſi puellam ano impervio natam, ſummumque hinc vitæ imminere periculum ſibi perſuaſiſſent. Iter paro absque morâ, venio, video tumorem, huncque dum ad latus alterutrum revolvo, en anus mox apparet (vid. lit. b.) ſub pudendo femineo lit. a. expreſſo, & per ejus aperturam à compreſſione nunc liberatam meconium multum erumpit. Quo viſo lætiorem Parentes & adſtantes exporrigunt frontem, ſimul verò deſiderant, ut quantocyus fieri poterit, per Chirurgum mecum præſentem tumoris amputationem fieri curem. Ego cùm priùs ſciſcitatus eſſem ex puerperâ, utrum geſtationis tempore tumoris hujus natalibus forte phantaſiâ ſuâ anſam præbuiſſet, mox reſcivi, ipſam ſecundo circiter, & quod excurrit, à conceptione menſe, fortuitò apud vicinum Ruſticum inſignis magnitudinis ventriculum ſuillum cruore & lardo, uti moris eſt, infarctum Germanis *einen Säuſack* dictum

 con-

conſpexiſſe, & viſi admiratione permotam manibus primum in altum elevatis dein depreſſis nates ſibimet percuſſiſſe, aliàs nullius rei ſibi conſciam eſſe. Ad quæ attentè tumorem denuò contemplor, ejusq́ue reſectionem, tùm propter latiorem in ipſo ſtatim exortu amplitudinem, nullo vinculo coërcendam aut conſtringendam, tùm lymphæ intus concluſæ (cujus cryſtallinus nitor aquæ limpidæ inſtar per tumoris ambitum transparebat) ſpirituoſis & nutriciis portionibus imbutæ exitialem futuram omnem profuſionem, tùm vaſorum ſuper tumorem excurrentium numerum & turgeſcentiam, improbo. Sed elapſis aliquot ſeptimanis poſtquam tumor mirandum ſumſiſſet incrementum, ita ut præ ejus mole totius corporis pondus ſi non ſuperante certè adæquante, vix puella amplius commodè decumbere potuerit, Parentes precibus ſeriò inſtiterunt, ut cùm amputationem hactenus renuiſſem, apertionem & lymphæ evacuationem fieri curarem, cui fini etiam puellam ſecum attulerunt, ipſámq́ue absq́ue hoc auxilio miſerrimè aut vitam acturam aut mox eam cum morte commutaturam ingeminârunt. Reſponſurus igitur Parentum voto non abſimili malo, ac olim me jubente in tumore lymphatico minori alicujus pueri feliciter factum erat, (de quo vid. Ephemerid. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. V. Obſ. 208. p. 233. & 234. fig. 47.) lancettâ in loco decliviori tumori parvum vulnusculum infligi, ac paulatim per vices lympham contentam educi curo, foraminulo, quoties conſultum videbatur, rurſus turundâ parvâ obturato: Subſidere cœpit tumor, & res bene ſe habuit, verùm poſt elapſum aliquot dierum ſpatium aqua non limpida ampliùs aſt turbida putrida & fœtida emanavit, demum ſuperveniente diarrhœâ dyſenteriæ tunc temporis epidemicæ affinis puella ad plures conceſſit. Impetravit autem Societas noſtra Medica nummis & precibus à Parentibus, ut tumorem cultro in partes dividere atq́ue interiorem ejus faciem luſtrare tum nobis liceret: Quando igitur inciſionem moliebamur, admirati ſumus cutis & panniculi carnoſi absq́ue intercedente pingue-

Fig. 47. pag. 484.

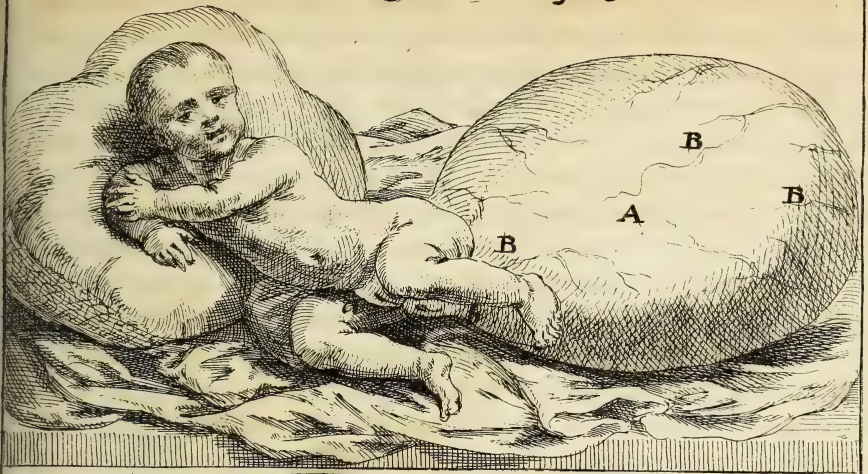

Fig. 48.

guedinis intermediæ conſortio inſignem craſſitiem, tunicis ventriculi ſuilli à coctione intumefactis non abſimilem, eoque magis, quò certiùs recordabamur, per tumorem ante hâc integrum & diſtentum lumini obverſum lympham contentam transparuiſſe; dein partibus ſectione diviſis ad latera revolutis, (vid. fig. 2. lit. a. b.) magnam intus conſpeximus corporum glanduloſorum catervam, quarum illæ quæ oſſi ſacro natibusque imminebant grandiuſculæ variæ formæ conſpiciebantur, ad latera verò hinc inde plurimæ minores ovali figurâ præditæ oculis noſtris ſeſe ingerebant, lit. cc. & dd. deſignatæ, reliquæ incertæ figuræ & magnitudinis conſpiciebantur, vid. lit. ee. ff. rugæ inſuper prominulæ plures, illis quæ in ventriculi tunicâ nerveâ adſunt figuræ æmulâ ſimilitudine proximæ hinc & inde aſſurgebant, vid. lit. gg. quin & interna ſuperficies cruſtâ quadam vaſculoſo-glanduloſâ obducta videbatur, vid. lit. hh.; ut ideo facile conſtare potuerit, tantam lymphæ ad tumorem profuſæ copiam à tot glanduloſis corpuſculis profiliiſſe. Ceterum ex optâſſemus ſub glanduloſo contextu oſſi ſacro incumbente hoc ipſum intimiùs ſcrutari, ſed Parentes deſiderio noſtro pertinaciſſimè ſeſe opponebant, & cadaver ad ſepulturam absque morâ abripiebant.

Fig. XLVII. & XLVIII.

OBSERVATIO CLXXXVIII.

D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De

Epatis gallinacei lobulis & acinis lapideis.

EPatis lobuli ex acinis glandulofis compoſiti atque à ſolertiſſimo Naturæ Myſtâ, Marcello Malpighio erudito orbi demonſtrati, non ita pridem ſine ullo negocio clariſſimè mihi viſi ſunt, ſed præter naturalem indolem in lapideam duritiem à coagulo Tartareo-Salino concluſo indurati, prominuli, & colore albugineo prædici, vid. Fig. XLIX. lit. a. a. a: Ubi obiter addimus, ejusmodi Lithogeneſin in epate humano etiam evenire, ſiquidem præter obſervationes calculorum in humano epate enatorum à Fallopio, Columbo, Benivenio, & Foreſto habitas, Beatus D. D. Mœbius in Fundam. Med. Phyſiologicis Cap. XIV. lapillos teſſerarum figuram repræſentantes & inſtar marmoris variegatos quamplurimos è chiliarchæ cujusdam uxoris epate poſt obitum exemtos ſe contemplatum eſſe teſtatur.

Fig. XLIX.

OBSER-

Fig. 46.
pag. 479.
Unciæ ℥xij ß. ponderis civilis

Epar Gallinaceum.

Fig. 49.
p. 486.

BRITISH MUSEUM

OBSERVATIO CLXXXIX.
D. LAURENTII BLUMENTROST.
De
Radicis Chin Sen uſu, lapide Thenſy Chinenſium, & H. clauſtrali.

QUod radicem Gin-Sen attinet, eam ex China attulit ante aliquot annos eò ablegatus Dominus Nicolaus Spatharius, qui ſimul mihi retulit, ſibi illic locorum familiaritatem fuiſſe cum ſene quodam Jeſuita, adhuc vegeto, qui faſſus eſt, omnem ingraveſcentis ſuæ ætatis vigorem ab hac radice laudata unicè habere, cujus uſum ipſi communicavit. Deſcriptio hæc eſt: Iſta radix Ginzen debet poni in aqua calida aliquantulum temporis, & poſtea benè lavari à ſordibus, bene lota oportet eam ſcindi in tenues partes & coqui lentô igne in vaſe terreo. Aquæ quantitas nec ſit multa, nec pauca. v. g. ad coquendam decimam partem unius drachmæ Gin-Sen adhibeantur duo calices aquæ, quousq; coquendo reducatur ad unum calicem aquæ, & ſic bibitur ille liquor, qui multum roborat hominem viribus deſtitutum.

V. Dominat. ſerv. humill.

Ludov. Bugarion, è S. J.

De cætero &c. Præter unicam radiculam, quam ad TE transmitto, nihil ulterius obtinere potui. Eſſe eam Mandragoræ ſpeciem puto eſſe extra dubium, quin & obtinere vim quandam quaſi opiatam narcoticam, rectéq; uſurpatam plurimùm poſſe in compeſcendis ſpiritibus nimium efferveſcentibus, placideq; eosdem contemperare & ad quietem traducere, omninò exiſtimo, &c. Circumferunt etiam hîc lapidem quendam factitium, itidem ad Katajam natales ſuos referentem, quem Thenſy vocant. Hic linguam ſatis acriter mordicat impoſitus, incen-

incenſus gravem & arſenicalem quaſi odorem ſpirat: commendant eum ad varii generis dolores & tumores externos in aqua dilutum & ita applicatum. Volebam quædam addere, mihi quidem fabuloſa viſa, de Herba Clauſtrali, quam ſibi quidam non planè ſubleſtæ fidei homines hîc perhibent viſam; ſed improviſum negotium me abrumpere cogit &c. &c.

[Ex literis ad D.D. Menzelium datis Moſcoviæ d. 21. Mart. 1689.]

SCHOLIUM.

SCripſi ad Excell. Dn. D. Blumentroſt Phil. & Med. D. Magniq; Tzarii in Moſcovia Archiatrum meritiſſimum, & (ut de ſe refert) depontanum, ut me certiorem redderet de radice Gin-Sen, ſi quæ certiora haberet de ea in Moſcovia ob loci propinquiorem diſtantiam, quâ itur terrâ ex Moſcovia in Chinam: atq; ex literis reſponſoriis ejus præcedentem obſervationem contraxi: ubi in P. Bugurionis à S. J. deſcriptione de modo conficiendi potum ex Radice Gin-Sen notandum, quod Chinenſes medici pro conficienda potione duplicem menſuram liquoris adhibeant, utraq; menſura iis vocatur calix, ſed duplici nomine & ſenſu, nempe çan & chum: hoc ipſis menſura libræ integræ medicinalis eſt; çan verò dimidiam partem libræ fermè continet. Cùm igitur Radicis decima pars drachmæ (quæ nobis erunt ſex grana) ad duos calices aquæ adhibentur, ſermo hîc erit, ni fallor, de çan & non de chum, ſc. de calice continente dimidiam ſaltem & non integram libram liquoris, virtus enim radicis, quæ, meô ſenſu, in ſecundo ſaltem gradu caloris conſiſtit, nimiùm diſpergeretur in tanta quantitate aquæ, radicis ſaltem ſex granis affuſæ. Hîc etiam mentionem injicere lubet radicum Gin-Sen ex Inſula Tauxian, hôc annô mihi à Clar. Rumphio ex Moluccarum Inſula Ambona transmiſſarum, quæ formâ quidem cum cæteris convenit, quantitate verò & qualitate cum vulgaribus diſcrepat, nam

Fig. 51 et 52.
pag. 489.
Mitzno fana.
Fatasiro
Radix Gin-Sen ex Insula Tauxian.
Fig. 50.
p. 489.

Annus VIII.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

nam ſapor Zedoariæ ei parùm eſt admixtus, unde calidior etiam eſt, longitudine etiam ſex uncias ſive dimidium pedem, craſſitie verò dimidiam unciam æquat, cùm reliquæ omnes nunc unciâ unâ, nunc duabus, nunc tribus, ad ſummum quatuor unciis non ſint longiores. Figuram earum unam ſubnectere placuit. Cæterùm de lapide Thenſy, ut & de herba clauſtrali (quam alii Sferro cavallo ſtatuunt) nihil mihi conſtat.

[*D. Chriſtianus Mentzelius.*]

Fig. L.

OBSERVATIO CXC.
D. ANDREÆ CLEYERI.
De
Plantis Japanenſibus Mitznoſana & Fataſiro.

Planta hæc Incolis Regni Japan Mitznoſana i. e. Flos aquaticus, dicta, multùm in paludoſis & aquoſis locis ſpithamæ altitudinis, erectè creſcit, cum radicibus profundè deſcendentibus & in fine in villis aut radiculis terminantibus. Plures quàm duos aut tres flores nõ habet, qui coloris ſunt cinerei, in ſummitate verò cœrulei, folia obſcurè viridia cordis repræſentant figuram, & mollibus adhærent petiolis. Apud Japanenſes nullius eſt uſûs. Fataſiro aliàs Sigillum Salomonis, copioſè reperitur in campis Japanenſibus, in quibus Incolæ Oryzam colunt, Folia ipſius nervoſa hyeme decidunt. Flores cum radice candent, quemadmodum in Europa, Japanenſes licet omnium ferè herbarum virtutes ſummô ſtudiô explorent & ſciant, ipſius tamen uſum ſive virtutes in Medicina ignorant.

Fig. LI. & LII.

OBSERVATIO CXCI.
D. ANDREÆ CLEYERI.
De
Floribus Japanenſibus Kanako Juri & Jama Juri.

KAnako Juri ſive Lilium Martagon majus, Flos eſt prægrandis, ſimilitudinem quandam habens cum pileo turcico, dependet ſicut fritillaria, colore eſt carneo, intùs cavitate quadam gaudet, ex qua ſeptem prominent ſurculi, cum antheris, quemadmodum Lilium album, duorum pedum altitudine circiter creſcit, cum foliis firmis & craſſis & maximè nervoſis. Radix ſive bulbus eſt ſquamoſus, coloris Lilii Crocoverni. Japanenſes radicem comedunt & in ipſorum hortis copiosè colunt, ad medicum verò uſum minimè adhibent.

Jama Juri, Flos hic, priori in omnibus ſimilis eſt, exceptis foliis, quæ ſunt tenuiora & longiora, ſemenq; quoddam prædurum (quod terræ inſitum facilè erumpit & ſui ſimile producit) inter ſe habent; copiosè reperitur in excelſis montibus, hinc etiam Japanenſes florem hunc Jama Juri i. e. Florem montanum nominant, nam Jama montem ſignificat. Apri avidè radicem hanc appetunt.

Fig. LIII. & LIV.

OBSER-

Fig. 53. et 54.
pag. 490.

Dec. II.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

OBSERVATIO CXCII.
D. ANDREÆ CLEYERI.
De
Arboribus Japanenſibus Fiſakaky & Tsutta.

FIſakaky arbor eſt vaſta & ſatis craſſa, folia ipſius, quæ parum amaricant, betulæ foliis ſunt ſimilia, flores lutei inter folia propè caudicem erumpunt, & ſuaviter cum dulcedine quadam olent. Lignum quod maximè durum & firmum eſt, ad ædificia & navigia conſtruenda, item ad ignem culinarem adhibetur.

Tsutta ſive Pyrola itidem arbor eſt procera & craſſa, creſcit in Inſula Japan, in excelſis montibus & ſcopulis, ubi rami ipſius firmiter annitendo prægrandes ſcopulos & arbores adſcendunt & exſuperant, duriſſimo gaudet ligno. Folia quæ & parum ſunt dura, cum ſplendore obſcurè viridia apparent. Semen quod racematim è ramorum ſummitatibus prorumpit, ſpadiceum eſt colore, in ſuprema verò parte nigrum & naturâ frigidum. Japanenſes dicunt & firmiter credunt, quod ſemen, ſi in dolore dentium cavo denti indatur, dolorem ſtatim evaneſcere & dentem fruſtulatim excidere faciat.

Fig. LV. & LVI.

OBSERVATIO CXCIII.

D. JOH. CHRISTIANI MENTZELII.

Eryſipelas ſingulare exulceratum.

MAtrona quædam honeſta 46. circiter annorum, cum tempore hyemali frigori nimium ſe exponeret, cubitum itura, caloris frigorisve ſentiebat viciſſitudines, quas circa mediam noctem tantus calor totius corporis, cum ſiti enormi inſequebatur, ut ægra majora metuens ſummo mane me accerſeri juberet, ego ægram adhuc ſummo calore conflictatam inveniens, accuratè in cauſam procatarcticam inquirebam, quam ſe minimè ſcire ajebat, niſi quod heſterno die, domeſtica curæ habens, ſe nimium frigori expoſuiſſet ab illoq; tempore, dolorem quaſi urentem in mamma dextra, ut & in ſcapula dextra ſenſiſſet, cumq; partes has perluſtrarem illas hinc & inde inflammatas & tumentes obſervarem, ſtatim anguem ſub herba latere, divinabam, quare exhibitis cordialibus & alexi-pharmacis, inflammatio & tumor non ſolum totam mammam & ſcapulam dextram occupare incipiebant, ſed etiam ſucceſſu temporis anterius ad ſiniſtram mammam, poſterius verò deorſum ſerpebant, cum ſummo dolore & calore: Lecto interim ſe dare cogebatur ægra; appetitus proſternebatur, alvus obſtructa, officium ſuum negligebat, ſomnumq; præ doloribus capeſſere non poterat, in partibus inflammatis & tumidis veſiculæ pellucidæ, aquâ flavâ refertæ, diverſæ figuræ & magnitudinis apparebant, quæ in ſcapula & tergo ab induſio disrumpebantur, disruptæq; ſerum flavum & viſcidum fundebant, & induſium agglutinabant, ut ſine ſummo & acerbiſſimo dolore divelli non poſſet, tandem poſt varia internè & externè adhibita, eſcharâ obducebantur & conſolidabantur, in mamma verò, cum ægra veſiculas diſſecare aut aciculâ aperire, manumq; chirurgicam admittere recuſaret, illæ minime disrumpebantur, ſed ſerum quod inibi latebat, in

purum

purum pus abibat, & cum exitum non inveniret, fungoſam mammarum ſubſtantiam ſubingrediebatur, pellicula interim à veſiculis iſtis relicta decidebat, & partes illæ exulceratæ conſolidabantur, ſed dolores in mamma hac dextra affecta, nullo modo, variis licet adhibitis & externè & internè, ſopiri poterant, ſed per quatuor ferè menſes adhuc ſæviebant, & licet annus jam abhinc ſit, ex quo hoc affectu laboravit ægra, tamen nonnunquam tempore ſcilicet pluvioſo iſto dolore in hac mamma afficitur, aliàs optimè per DEI clementiam vegeta vivit.

OBSERVATIO CXCIV.

D. JOH. CHRIST. MENTZELII.

Convulſiones totius corporis & varia gravia ſymptomata ab eſu mytulorum.

ANte duos circiter menſes, tempore nocturno, è lecto vocabar, ad feminam 20. annorum natam, quæ à convivio, ubi mytulis ſe nimium ingurgitaverat, domum redux & lecto ſe tradens, ſubitò graviter ægrotare inceperat, ita ut adſtantibus animam ferè agere videretur, nam præter nauſeam, totius corporis p. n. calorem, præcordiorum anguſtiam, difficilem reſpirationem & pulſum nimis celerem, animo nonnunquam linquebatur, totum corporis undiq; adeò rubrum erat, ac ſi panno coccineo obductum eſſet, membraq; ita ſemper convellebantur, ut ægra ne momentum temporis quieſcere poſſet; In ſtatu hoc dum ægram reperiebam & ab adſtantibus procatarcticam cauſam intelligebam, periculum in mora fore facilè judicabam, ideoq; infuſum Thee ſtatim parari jubebam, illiusq; ſatis largam portionem cum oleo amygdalarum dulci rec. expr. exhibebam, immiſſoq; in fauces plumaceolo vomitum provocabam, qui etiam ſtatim ſuccedebat, ita ut ægra non ſolum omnes mytulos, verùm etiam omnia

quæ in convivio comederat evomeret, quô facto ſtatim levamen quoddam ſentiebat, convulſionesq; remittebant, & quamvis reliquum noctis, præ calore & ſiti adhuc inſomne duceret, ſequenti tamen manè menſtruus fluxus (quem ante quatuordecim dies modò paſſa fuerat) ſe prodebat, atq; cum illo omnia ſymptomata evaneſcebant, ægraq; ſibi optimè reſtituebatur.

OBSERVATIO CXCV.
D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De

Cyſtide monſtroſâ in Gallinâ domeſticâ.

DEſtinaverat haud ita pridem culinæ apparatus menſæ alia inter gallinam, præterito autumno coëmtam ac integram hyemen aliarum ſociam, benè habitam nec, quantum advertere licuit, malè conſtitutam, ſatis voracem & vegetam, neq; officii ſui quâ partum ovorum negligentem, cujus in exenteratione occupata coqua non ſine indignatione pluries digitos offendit ad cuſpidem, in illis cavi ventris latibulis, ubi omnia cœco digitorum impetu ac niſu peraguntur, ignara qualem, eruit tandem viſcera quæ inerant omnia, ac dum quæ offenſæ cauſa curioſa ſimul & irata rimatur, grandem deprehendit, corporis illius reſpectu, ſaccum ventriculo, qualis gallinis eſſe ſolet carneo firmiter cohærentem, ac epati ſuccumbentem, cujus in extremo offendiculum illud digitorum ſuorum, aciculam nimirum orichalceam medio ſui acuminato prominentem reperit, & indignabunda vi evellit, rei vero inſolitæ & hactenus nunquam ſibi viſæ novitate perculſa accurrit, ac reliquis domeſticis ſpectaculi hujus ſui copiam facit. A quibus tandem & mihi exta illa exhibentur, in quæ dum curioſiùs paulò, & accuratiùs inquiro, deprehendo ſaccum illum in medio ſimæ hepatis parti firmiter adnatum,

circa

circa fundum in duas, globoſas quaſi, protuberantias diſtinctum, ac utris inſtar diſtentum, cujus unius medio veſtigium extractæ aciculæ impreſſum apparebat, altero extremo duro planè & nerveo, imò cartilagineo ferè, in ventriculi carnoſam prominentiam deſinente, eidemq; firmiſſimè cohærente, ac paulò magis quàm folliculi reliquum, cujus color lividior erat atq; è cæruleo cinereus, albicante, figurâ ac magnitudine pyrum aliquod mediocre, oblongum æmulantem cumq; humanâ cyſtide de quantitate certantem: Ac licet inſolita magnitudo, decies imò pluries naturalem ſuperans, ſitus præterea, figura, conformatio, ac connexio, omnia in ſtatu præternaturali conſtituta ſuſpenſum me quadantenus tenerent: non potui tamen non omnibus ritè perpenſis, pro cyſtide bilariâ illum agnoſcere. Illud ſolum plane extraordinarium erat, quod cùm fellis folliculus in naturali ſuo ſitu in volatilibus præſertim ac in ſpecie in gallinis ventriculum nunquam contingere ſoleat, ſed aliquot digitorum transverſorum intervallo in inteſtina ductu ſuo patere, hîc non modo tangeret ventriculum, ſed & firmiter eidem cohæreret, nec contiguus tantum, ſed & continuus cum illo eſſet, adeò ut ex illius internâ cavitate in hunc ſatis patulo foramine [prout adaperto, ægrè licet ſatis penetrante, ſcalpello anatomico, ob duritiem fibrarum transverſarum cartilaginearum fere, è quibus conſtabat colli illius exterior tunica duplex (excipientibus nimirum illas fibris rectis non minus validis) medium ferè digitum craſſa, folliculo apparebat] aditus calamo mediocri excipiendo ſufficiens, paulatim verſus cyſtidem anguſtior, pateret, qui ramentis ac feſtucis à paſtu in cavitate ventriculi utplurimum reſiduis, flavo colore imbutis refertus erat, ſub ipſo autem in folliculum introitu colorem ſenſim cum reliquo cyſtidis contento, quo tota ſcatebat, ſaburrâ nimirum gryſeâ ſub ſpiſſo liquamini fœtido ac quaſi purulento miſtâ, communem induebat. Ventriculus, Epar, lien, & reliqua viſcera interna ſatis benè erant conſtituta, præterquam quod œſophagus orificio ſuperiori

ventri-

ventriculo inſinuandus, hoc quoq; inſolitum oſtenderet, carneum nimirum ſatis craſſum & muſculoſum involucrum, quod ſtomachi vices geſſiſſe videbatur, nec non quod Epar à vicinitate cyſtidis ſibi accumbentis colorem huic quadantenus ſimilem, quâ parte illam tangebat, contraxiſſet. Melioris intellectus ergò, quæ mihi oblata fuerunt, rudi Minervâ delineavi, accuratiùs id acturus, ſi ancilla exenterationem cautius peregiſſet, vel rem mihi ante quàm extracta fuiſſent exta, indicaſſet. Literæ, quas delineatio Fig. LVII. exhibet, notant

a. Oeſophagum ab ingluvie abſtractum.

b. Stomachum ſeu orificium ventriculi ſuperius, carneo involucro muſculi formam gerente ſtipatum.

cc. Ventriculum, qualis gallinis eſſe ſolet, carneum, durum, & pinguedine hîc loci obſitum.

d. Cyſtidis monſtroſæ partem anteriorem, ſ. collum, Ventriculo firmiter cohærens, atq; in eundem manifeſto, ſed verſus folliculum anguſtiori hiatu partem contentumq; ſuum, quantum ê conſiſtentia ejusdem liquebat, ab illo recipiens, craſsâ cum cartilagineâ penè tunicâ ê duplici fibrarum genere & albeſcente ac ferè gypſeâ materiâ conflatâ, conſtans.

eee. Folliculum Cyſtidis monſtroſæ reliquum, non bile, ſed ſaburrâ quadam gryſeâ craſsâ, putri ac ſummè fœtulâ refertum.

f. Locum in fundo folliculi notâ inſignitum, ê quo acicula orichalcea prominuiſſe videbatur.

gg. Hepatis partem gibbam reſupinatam, quò monſtrum hoc cyſtidis vi ſui ſeſe offerret evidentiùs, maximâ ſui parte deliteſcentem.

h. Simam epatis is quidem dextri lobi partem pronam, ſub cyſtide perinde ex parte latentem.

i. Gibbæ partis ſiniſtri lobi veſtigia.

k. Simæ partis ſiniſtri lobi viſui ſe offerentis faciem, reliquo ſub cyſtide abſcondito.

l. Partem lienis naturaliter conſtituti oculis patentem, latente ſub cyſtide reliquo.

m. Vas Lieni inſertum ſatis capax, ſed ab ancillâ incautè divulſum, cui infernè adjacebat ductus hepaticus verſus cyſtidem obturatus, in epar verò patens, atque pauxillum bilis flavæ viſcidæ admodum continens.

n. Inteſtini â pyloro deſcendentis incuriâ abrupti portionem.

o. Aciculam, cujus altera medietas globulo munita, quæ in cyſtide delituerat, viscido humore nigro incruſtata, reliqua acuminata nativo ſuo adhuc, parumper tantum obſcurato, nitore prædita.

Fig. LVII.

OBSERVATIO CXCVI.

D. CHRISTIANI VATERI.

Vagitus Uterinus.

VAgitum Uterinum neque prodigioſum, neque Matri aut fœtui ſemper funeſtum eſſe, comprobant jam Exempla à Camerario Memor. Cent. 2. Libavio lib. 2. ſingul. tr. 10. Thom. Bartholino Hiſt. rar. C. 1. Hiſt. 1. aliiſque collecta vel obſervata. Idem quoque mihi elapſo anno obſervare contigit in fœmina quadam honeſta, quæ tertia vice gravida, Menſe ſeptimo ſentiebat frequentes & inſolitas planè fœtûs commotiones, quas tandem Vagitus vel clamores ejusdem tribus diſtinctis vicibus ſequebantur, ut vir accumbens admonitus aures arrigeret, & eosdem quoque manifeſtè, perciperet. Ex hoc perterriti & malè ominantes parentes me in conſilium vocant, quos tamen ſecuros eſſe jubeo, & nihil niſi tormina aut inſultus ſpasmodicos, fœtum ad ejusmodi convolutiones & clamores urgere doceo; Erat enim Mater non

ſolùm Cacochymica, flatibus admodum obnoxia, ſed Iræ quoque indulgebat ſæpius; unde pravum fœtui alimentum contingere neceſſe eſt. Propinabam propterea Confortantia, Carminativa & in ſpecie Antepileptica, ex quibus paulo poſt melius ſe habebat, nec motus amplius enormes, multò minus vagitus percipiebat, quousque tempore legitimo, Menſe nimirum nono, & modo prorſus naturali fœmellam ſanam adhuc cum Matre ſuperſtitem & valentem enixa eſt. Ex quo & aliis conſtare tandem arbitror naturam neque ſuperare, neque eidem repugnare, fœtum Utero Materno incluſum, non ſolum alimentum ultimis Menſibus ore haurire, ſed etiam inter jectigationes os liquore, cui aliàs innatat, exerere & clamorem edere poſſe.

OBSERVATIO CXCVII.

D. CHRISTIANI VATERI.

Ruptura Lienis ab Ictu.

RUpturam Lienis referunt jàm Tulpius lib. 2. Obſ. 29. Fontanus in Veſal. Epit. p. 21. & Excell. Bohnius de Lethalit. Vulner. ex Actis Facultatis. Quibus etiam eam, quam nuper videre mihi contigit, ob circumſtantias ſpeciales addere viſum fuit: Vocatus nimirum (Annenburgum) ad inſpectionem fœminæ, quæ ex contuſione & Vulnere Capitis perempta credebatur, in Capite tàm ſubitaneæ Mortis cauſam ſufficientem non reperiebam, ideoque placebat etiam reliquos Ventres aperire, licet nullibi læſionis alicujus, ne quidem Sugillationis veſtigium compareret; præter quod abdomen inſigniter turgeret. Quapropter illud primum ut de ſuſpicione ingravidationis conſtaret, aperiri curavi, & ecce totum ſanguine extravaſato & fluido ſcatebat, cujus extravaſationis Originem inquirens reperio Lienem in multas partes totali-

ter

ter diſruptum & quaſi laceratum, ut etiam tranſitus digitis ubivis pateret; Nec tamen adeò gravis læſionis cauſa apparebat ibidem: Reliqua enim ſalva erant & prorſus illæſa; ſed remoto ſterno occurrebat coſta ſexta, deſuper numerando, introrſum fracta, unde à forti percuſſione rupturam iſtam Viſceris vicini inductam eſſe demum videbam. Mirari exinde potiſſimum ſubit, quod in loco percuſſo nullum veſtigium, ne quidem ſugillatio vel flavedo appareret. Judicavi à ſubitaneâ & nimia ſanguinis evacuatione id factum; Unde ſanguis etiam è minutiſſimis & capillaribus venis interiora verſus derivatus fuerit, isque admodùm dilutus procul dubio à copia lymphæ circa Lienem ſimul extravaſatæ. Rupturam verò ipſius Lienis ab ictu, etiamſi in loco ſolùm vicino facto, non mirabitur forſan, qui ſubſtantiam ejus, non quidem è ſanguine concreto, uti veteribus videbatur, è textura tamen laxiori vaſorum ſanguineorum, quorum extremitati ſolum glandulæ infinitæ racematim diſpoſitæ aſperguntur, conflatam eſſe noverit, quæ proinde levi admodum maceratione ſecedunt & deterguntur, ut nihil niſi ſacculus membranoſus, per fibras transverſim excurrentes adhuc cohærens, relinquatur.

OBSERVATIO CXCVIII.

D. CHRISTIANI VATERI.

Perforatio Diaphragmatis in Speculo Nerveo non Lethalis.

VIdi nuper Canis Diaphragma in ipſo ſpeculo nerveo, ut vocatur, inſigniter perforatum, adeò, ut tranſitum ferè digiti minoris permitteret. Quo verò caſu, an à Natura an vi externa factum, certò deprehendere non licebat, niſi quod margo ipſius foraminis & cicatricula quæ-

dam in duplicatura Mediaſtini, ubi ſpeculum Diaphragmatis claudit, vulneris olim gladio vel alio inſtrumento acuto inflicti, indicium exhiberet: Exinde ſcrupulus mihi ſubortus, quævis Diaphragmatis Vulnera etiamſi in parte Nervea, non eſſe ſimpliciter & abſolutè lethalia, niſi etiam Mediaſtinum ſimul lædatur. Videtur enim exinde Reſpirationem non omnimodè aboleri poſſe, quando Mediaſtinum adhuc Vulnus occludit, indeque tranſitum aëris denegat. Videbatur enim Canis cæterùm ſatis ſanus, nec ulla in eo Reſpirationis difficultas à me aliisque anteà erat obſervata.

[*Per Nob. D. Theſeum I. Altenburgo, 1690. d. 5. Junii Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO CXCIX.

D. JOSEPHI LANZONI.

De

Magnis calculis renalibus.

POſt longam ac diris concomitatam ſymptomatibus ægritudinem, Innocentius XI. Pontifex Romanus æternæ memoriæ, frequentibus arthriticis inſultibus afflictus, tandem die 12. Auguſti An. 1689. mortuus eſt. Aperto cadavere, in Renibus reperti ſunt lapides iſti in figuris ſequentibus delineati; licet antea Sanctiſſimus Pontifex nullum paſſus fuiſſet unquam nephriticum dolorem. Calculus autem renis ſiniſtri in parte ſuperiori albicabat, reliquo corpore nigricabat, pondereque uncias novem æquabat: qui verò in dextro rene fuerat, totus erat albicans, & uncias ſeptem ponderabat.

Fig. LVIII.

SCHO-

SCHOLIUM.

QUæ in luſtratione interiorum corporis partium Magni hujus Principis plura reperta fuerunt, publicè deſcripta leguntur; hoc ſolum exinde decerpere & Relationi huic addere lubet: Poſtquam membrana renum adipoſa fuit ablata, in utroque diverſæ extumeſcentiæ adparuerunt, quarum aliquæ molles, duræ aliæ, & quaſi hydatidibus ſimiles erant; Ipſis verò renibus diſſectis, duo inſignes comparuerunt calculi, miræ adeo figuræ, ut faciliùs penicillo, quàm pennâ repræſentari queant. In ſiniſtro qui hærebat rene, uncias novem, alter in dextro rene latens, ſex uncias (ſic manuſcriptum Italicum Româ huc miſſum legebat,) ponderabat. Uterque in pelvi renali continebatur, extremitatibus ſuis in tubulos renales extenſus, qui ideo inſolitâ figurâ, renes verò externè tantùm glanduloſi & membranâ tecti conſpiciebantur. Pars exterior calculorum ex multis parvis lapillis, diverſæ figuræ & magnitudinis, ob locorum, ubi concreſcunt, diverſitatem, coagmentabatur. Elegans & mirabile præbebant ſpectaculum variæ concavitates & canales in calculis obviæ, qui ſero urinario in glandulis ſeparato locum concedebant, ut ſine impedimento defluere ad ureteres potuerit, qui ipſi una cum veſica omnino ſani, paucâ urinâ præſente, ac ſine ullo calculo fuêre inventi.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO CC.

D. JOSEPHI LANZONI.

Ulcus in pulmone ſanatum.

SIſto hîc Obſervationem, quam Excell. D. Ludovico Mariæ Barberio, Medico Imolenſi celeberrimo debeo: ſcil. Dominus Lottus, civis Imolenſis, annorum circiter quinquaginta, in Maſſa Lombardorum degens, immani fato circumdatus, incidit in peripneumoniam 27. Junii elapſi anni, quæ dierum progreſſu veſicularem ipſius pulmonis ſubſtantiam ulcere labefactavit, ut à practicantium corona infeliciſſimus empyematicus haberetur: puris ſanguinei ſputum, difficilis reſpiratio, ſudores nocturni, febris marasmodica & conſumptiva eum comitabantur. Imolanum delatus 8. Auguſti ferè excarnificatus, uſu balſami ſulphuris per dies quadraginta, diæta rationali, ex his, quæ ſolent in his affectibus a Practicis uſurpari, uti pulmentis hordeaceis &c. feliciter fuit ſanatus: mane capiebat guttas duas balſami ſulphuris in cochleari inſulſi juris, qui balſamus paratus extabat è floribus ſulphuris philoſophicis, cum ſpiritu vini rectificatiſſimo, per circulationem ad lumen lucernæ, vitro ſubtiliſſimo, per dies quadraginta usque ad rubedinem. Dein tres horas à paſtu ſumebat aliud cochleare cum balſamo ſulphuris, prout communiter præparatur in pharmacopœiis cum ſpiritu terebinthinæ, ſyrupo de ſucco violarum admixti, quibus remediis ultra ſpem ſanatio eſt ſubſequuta.

Probabile eſt, ſi licet internas minimorum explorare actiones, impetum ſanguinis ex ſulphurearum & ſalinarum particularum ſuperfluitate (ordinata enim & certa quædam eſt textūra, qua proportionaliter miſcentur particulæ omnes ſanguineam maſſam conſtituentes, quæ ſi aliqua earundem excedatur, morboſam conſtitutionem fas eſt oriri) febrili, & effe-

efferato motu ſanguineam maſſam extra arterioſa & venoſa clauſtra urgente, laxiores membranaceas fibrulas, pulmonis veſiculas componentes, deprehendendo, eas laceraſſe ac disrupiſſe, quibus ulcus formatum in ipſo pulmone lethale morbum compoſuit. Pus itaque non tantum lymphaticis retrogradis, ſed & ſanguineis vaſis redditum, perenne fermentum ſanguini indidit effervescentiæ febrilis, ex quo deficiente nutritione, maraſmus ortum duxerat. Uſus itaque nutritionis ut habeatur, neceſſe videtur, ut in partibus nutriendis ab evolantibus particulis (unde nutritionis neceſſitas) non tantum impetu transeuntis ſanguinis, ſed elaſtica preſſione nitro-aëre-arum particularum ſuper extimam corporum ſuperficiem collidentium, pori figurati relicti ſuccis denuo impleantur, qui ſi ſucco evolanti non fuerint proportionalis & figuratæ mixtionis, partem nutriendam reficere non valebunt: anguloſumque pus fibrulas tracheales, & veſiculares pulmonis ſtimulando contractiones in ipſis inducit, (villum enim ſtimulo contrahi dubium non eſt,) unde contactus ſpiritus aërei & ingreſſus ipſius in ſanguinem intercipitur, prænimiaque contractione etiam laxati villi veſicularum neceſſe eſt ſanguinem ad illas appellentem coagulari, unde infarctus pulmo difficilem induxit reſpirationem. Chimico-balſamica igitur medicaminis conſtitutio ſuccum ſic proportionaliter particulis coagmentatum ſanguini impartita eſt, ut puriſſimum ſulphur ſine angulatarum particularum obſtaculo (ſulphurea enim corpora ſimul ramoſitate conjuncta nequeunt à ſalinis angulatis menſtruis penetrari) ita aptum nutritioni redderetur, ut dierum progreſſu paulatim imbibita ſanguinea maſſa, non tantum partes omnes nutriendas reſtituere valuit, ſed & ulcus pulmonis confirmatum iſtius puriſſimi ſulphuris appulſu veſicularum refectione paulatim ſanavit.

OBSER-

OBSERVATIO CCI.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Diarrhœa annua.

CIvis quidam Ferrarienſis, annorum triginta duorum, temperamenti bilioſi, diarrhœa laborans, me hebdomada elapſa in conſilium vocat, ac interrogatus de morbi cauſis narrat, ſe ſeptem abhinc annis, ſemper in fine menſis Junii affici moleſta hac diarrhœa, bilioſa, cum facili ad vomitum propenſione, quæ poſt ſeptem dies evaneſcit. Rara mihi viſa eſt hæc affectio, cui ſimilem aliam me legiſſe non recordor. Sequenti autem præſcripto remedio ad formam Electuarii, ſumendi ad cochleare dimidium ante paſtum, ſeptimam obſervaturus diem, diſceſſi. Remedium autem hoc eſt: ℞. Conſ. roſ. veter. citri ad ℥iß. C.C. præp. Coral. rubr. præp. Lapid. alabaſtr. pulver. Hæmat. præp. Margarit. præp. Terræ ſig. ſpirit. Vitriol. ana ℈j. Cum Syr. acetoſ. ſimpl. F. Elect. ſ. a. Et ſeptima die, doloribus mitigatis, & ceſſante nauſea, terminavit Diarrhœa more conſueto; ipſe autem Patiens nunc læto animo vivit; ſic enim quovis anno dicit Naturam ſuam pravos elicere à corpore humores, ſine medicaminum uſu, ſperans ita, nec autumno, nec æſtate amplius ſe ægrotaturum.

[Ferrariâ Anno 1690. die 6. Julii Auguſtam Vind. miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CCII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Lacte concreto in ſtomacho.

ADoleſcens quidam elapſis diebus maximam copiam vaccini lactis ingurgitavit jejuno ſtomacho, hincque duabus transactis horis, tumefactâ ſtomachi regione, dolores fortes ſurrexére, ac diri ventris cruciatus: me in conſilium parentes vocarunt, qui ſtatim lac eſſe in ventriculo concretum conjeci, ideoq; juſſi, ut æger comederet Allium; hoc autem manducato, ſtatim lac diſſolutum fuit & per alvum expurgatum. Quod remedium didici in parte 2. Promptuarii Chirurgici Anton. Phil. Ciuccii pag. 170.

[Ferrariâ A. 1690. d. 6. Jul. ad D. Helianthum II. miſſa.]

SCHOLIUM.

CUm Allium multo ſale volatili alcalico præditum eſſe, vel ipſa ejus acredo, oculos naresq; feriens, & cutem exulcerans edoceat, ejusdem etiam ſalis virtute lactis coagulationem emendari poſſe, veriſimile eſt, dum nempe acidas particulas, lac in coagulum cogentes, immutat, id quod Thom. Williſii experimentis, in lib. 1. Pharmaceut. ration. ſect. 4. cap. 1. notatis, clarius evadit, dum lacti per acidum infuſum coagulato ſal tartari, abſynthii, flores ſalis ammoniaci &c. ſi inſtillentur, coagulationem priùs factam maximâ ex parte fuiſſe ſublatam, & craſſamentum album & durum mox evanuiſſe, atq; liquorem denuo tenuem & fere limpidum redditum, etſi ſpeciem lactiformem & homogeneam haud prorſus reſumat, ſæpius obſervavit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO CCIII.
D. JACOBI BRACHII.
De
Ovis Oſtreorum.

OMnia, quorum geneſim vel oculus videt, vel intellectus conjicit, vel autopſia confirmat, ex ovo produci, explorata fatetur veritas, & notius eſt, quàm ut exponi debeat, adeò ut non ſolùm ſedulis arcanorum naturæ ſcrutatoribus, verùm etiam experimentalis Philoſophiæ tyronibus ipſis, & candidatis hoc ſit in confeſſo: Quanquam autem fœtus exeuntes ab ovis immediatè non proſiliant, attamen origo prima, mechanica materiæ diſpoſitio, primæque rudimenta animationis ob ovo dependent, & in ovo conficiuntur; quod etiam cognovit in ſeminibus, plantarum *Empedocles* apud *Ariſtotelem de gen. anim. lib. 1. cap. 20.* ſcribens: *Oviparum genus arborum*, quaſi naturâ ſe movendo, & actiones, productiones, generationesq; ſubagitando, ac perficiendo neceſſitatem circularis revolutionis agnoſcat, ità ut pateat in animatis præcipuè, animam, tam vegetativam, quàm ſenſitivam poſſidentibus, tam in toto, quàm in partibus, circularis diſpoſitio, ac ſphærica conformatio, & figura. Quod etiam optimè, ac luculenter probavit *Renatus Carteſius*, motum ſive omnem circularem eſſe; generationem omnem eſſe motum; & naturam, â qua pendet univerſa geneſis, principium eſſe motûs, & quietis. Quin immò divinus *Hippocrates* pluribus in locis, præcipuè verò *in libro de Principiis*, univerſaliorem priùs productionem oſtendens *art. 2.* tali pacto diſſerit: *Hæc itaq; cum turbata eſſent, & in orbem circumvolverentur, &c.* Deindè in ſequentibus cujuscunq; partis exortum è diverſis motûs circularis gradibus provenientem indicat. Verùm ne dicat aliquis me ἐκτὸς χόρος ὀρχεῖσθαι i. e. *extra chorum ſaltare*, & cum propoſuerim de oſtreorum ovis obſervationem pandere, de generatione, & ovis in ge-

in genere quæſtionem admodum arduam, & ex Hammonis fonte, ut ità dicam petendam, inſtituere, ne adſcribi non immeritò mihi poſſit Ariſtidis illud, *τι τοῖς ἀχαιοῖς ἀπὸ τȣ̃ πύργȣ κεί-νετε*; i.e. *cur judicatis Danaidas de mœnibus;* ad rem me confero. Deſinente jam vere & totum æſtivum tempus usq; ad initium Autumni oſtrea in Venetis aquis lac, ut vulgò dicitur, præbent, & emittunt, quod etiam recenſuit Plinius dicens: *Nuper compertum in oſtreariis humorem oſtrei fœtificum lactis modo effluere;* & paulò obſcuriùs apud Ariſtotelem habemus *oſtrea obtinere tamen ex putri producta aliquid prolificum, quamvis non cöeant;* & Petrus Gyllius, Byzantinos oſtrea ſerere, & eorum quaſi lac ſeminare à ſpectatæ fidei viro ſe accepiſſe ſcribit; ſi verò cum perfecto Microſcopio impigrè perpendatur, & conſideretur ſupradictum lac, ova fere innumera conſpiciuntur, & apparent, ac id temporis eorum ſpondylus, calloſum, ſ. illud rotundum albicans, quod intùs habent in medio, imminuitur, & exſuccus ferè perſpicitur; laſcinia verò, & circumſperſa reliqua caro (muſculi ſ. circulares cum branchiis) durior, ac ſolidior tactu percipitur, guſtuq; experimur. In primis igitur, de ſe oſtendit circà carnem in teſtâ humor albicans, & primo acceſſu tenuis ac dilutus, proceſſu autem temporis abſumitur humor, & nigricans incongeſta materies pultis adinſtar oculis occurrit; dum albicans humor cum microſcopio ſedulò ponderatur, duplicis conditionis reperiuntur ova; Primò quædam integrè albicantia, & inæquali rotunditate prædita, informis ad inſtar pillulæ, quæ immobilia in ſalſo liquore permanent, & per conſequens prima & imperfectiora animationis rudimenta poſſidentia; 2. quædam alia, alba quidem, & rotunda, primis autem paulò compreſſiora, oſtreariam quaſi configurationem aperientia, lineamq; nigricantem toto ſpatio, quo teſtæ reſerantur, habentia; Hæc inſuper moventur, & ab infernâ teſtæ ſuperficie diſcedentia, motu ſpirali ad ſupernum usq; circiter concluſi humoris horizontem feruntur; hinc indè verò lineâ rectâ perpendiculari usq; ad fundum teſtæ præcipitant,

picant, denuóq; uti priùs reſurgunt, poſteaq; concidunt: Hoc autem in Ovis fit usque ad perfectiorem animationis gradum; tunc oſtrea teſtas perfectè arcteq; occludunt, externo humori prohibentia ingreſſum, interno interim pro nutritione ovorũ, ſeſe paulatim abſumente, atq; id temporis nigricans illa incongeſta materies pultis ad inſtar apparet, quâ ſedulò perpensâ, ova, perfectè oſtreariâ figurâ, nigroq; colore prædita conſpiciuntur, quæ vel deficientiâ humoris, vel quia perfectioris acquiſitione formæ motu non egent ampliùs, immobilia in teſtis permanent, donec à genitrice excernantur, variisq; locis, uti ligno, limo, lapidibus, ac aliis inſideant, & adhæreant ad perfectiorem figuram, teſtarumq; materiem adipiſcendam.

Ariſtoteles aſſerit *lib. III. de gen. anim. cap. XI. art. XIX.* in teſtaceis quibusdam, uti pinnis, buccinis, purpuris contineri ſemper ovum, aliàs majus, aliàs minus, in quibusdam aliis ut pectinibus, mytulis, & oſtreis; non ſemper, ſed vere, quod tempore procedente imminuitur, demumq; totum aboletur, nihilq; ad generationem conferre, ſed indicare meliorem nutricationem, quale in ſanguineis eſt pingue. Autumat *Ariſtoteles* ut ex enarratis conjici poteſt, teſtaceorum & oſtreorum ſpondylum, gerere vicem ovi, qui decreſcit equidem & exugitur dum ſucceſſivè projiciuntur ova (ideòq; aliâs majus, aliàs minus apparet, imminuitur, & aboleri videtur) quæ guſtum ſuaviorem, & ſaporoſiorem præbent, dum ſpondylo includuntur; ut evenit etiam in gammarorum reliquorumq; cruſtaceorum fœminis, donec ova ad capitis vicinia continent; per hoc autem concludi nequit, ſpondylum ovum eſſe, & ad generationem uti ſpondylum conferre, at ova complecti, quæ opportuno tempore excernuntur, & animantur, eô modô, quò ſuperiùs declaravi.

[à Nob. D. Lanzono ad D. Helianthum II. miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CCIV.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Horrendus Bomborum & Carcaſſorum militarium effectus, an & quomodo irritus reddendus, per rationes phyſicas inquiſitio.

AD arma! Ad arma! Exclamare & claſſicum canere uno pluribus annis fuit coactus (dum Pacem amat, triumphis concatenatis obrutus) Auguſtiſſimus noſter Imperator. Et hoc quidem non immeritò, Tibi enim

Panicus hoſtis adeſt, Germania, Solis ab Ortu;
Solis ab occaſu Panicus hoſtis adeſt.

Cùm igitur Majeſtaticum mandatum in honore habere, ac hoſtibus ſeſe opponere teneatur ſubditorum unusquisq;, alter quidem manu armatâ caſtra ſequens, precibus alius, conſiliis ille, ideò & Ego religionem duxi, niſi & ipſe, licet in Muſéo ſaltem meô, pro Patria militatum abirem. Elegi autem mihi antagoniſtam truculentiſſimum, à plurimis, imò à me quaſi ipsô pro invincibili judicatum, iſtum nimirum, quem Titulus indicavit.

Maximô enim cordoliô, cum innumeris aliis candidè ſentientibus percepi crudeles operationes bomborum & carcaſſorum, quippe qui non modò pretioſiſſima ædificia, imò integras Urbes, earumque monumenta inæſtimabilia, Regum opes raritate æquantia damnô irreparabili ad incitas redigunt, immortalemq; eorum memoriam celeri oblivione ſuffocant; ſed etiam millemillenos innoxios, v. g. ægrotos, ſenes, literatos, mulieres, infantes, &c. reſiſtere hoſti nec volentium [illegible] valentium, aut terrore immani cruciant, aut miſ[illegible]

na planè enecant. Eò autem magis cor mordebat, meoſque ſpiritûs ad ingentes hosce vindictæ auſûs irritabat, quòd parvo cederet honori phyſico-medica tractantibus, pulverem pyrium & qui inde dependent effectûs tantùm non incredibiles, à nigrô illô monachô, Schwarziô, in Muſeô eſſe inventum; adeò, ut tantum abſit, quin inventoris ſucceſſores, licèt ſatis eruditi, habiles ſint iſtius abuſui reſiſtere, ut potiùs cum aliis modò dictis perpeti cogantur, quò & ipſi cum ſuis ſi non planè internecioni tradantur, tamen miſerabilibus periculorum, damnorum, & terrorum viciſſitudinibus exponantur.

Cùm autem elapſis annis nullæ ferè atomi ſpirituum meorũ ad pyrotechniæ militaris cognitioné acquirendam fuerint proclives; jam autem omnia vincens Patriæ amor fervorem hunc excitaverit, meditationes meas fundamentis medico-chymicis innixas juvi lectione librorum, pyrotechnicorum, inter quos nomino acutiſſ. Buchneri Lipſienſis, Braunii, Dantiſcani, ac Blondelli, Pariſienſis, opera. Quæſtionibus non minùs diverſimodis ſucceſſivè mihi conciliabam modum ac methodum operandi dictorum Bomborum à Præfectis militaribus, aliiſque curioſis. Præcipuum autem adminiculum mihi promittebam à Pyrotechnis, denen Feuerwerckeren / quippe à quibus ob exercitium continuum potior & melior notitia expectanda; Verùm, ſpe meâ ferè penitus excidebam, licèt quaſi obiter, tacitè, ac per tertios, quartosque quod dicitur, enchiriſes mihi valdè neceſſarias acquirere ſperabam; Iſti enim valdè invidi verebantur, ut eorum ars caput tam altè erigens decrementum & opprobrium patiatur. Patienter hæc ferens eò majore fervore conſulebam Phyſicam meam chymicam practicam, ſeriisq; meditationibus immiſcebam experimenta realia; & poſt varia tædiosô conatu fruſtratentata, perditisq; expenſis; placuit tandem Divinæ Sapientiæ, ut ſcopô meô potirer in bombis minoribus & mediocribus 40. 50. libras circiter ponderantibus.

Conſtitueram porrò plus ultra ad graviora progredi; verùm unâ & alterâ vice felici effectu non ſtatim beabar, quod quidem

quidem & in prioribus mihi acciderat; nec peregrinum videbitur illi, qui violentiſſimam hanc operationem intelligit, & æquâ animi lance ventilat; Et cùm viderim majoribus iſtis bombis cicurandis inſtrumenta commodiora, & ſpatia ampliora compeſcere; (Priora enim in hortulô domui meæ contiguô tractaveram, non ſine inſigni vicinorum ob metum incendii indignatione;) Me inſuper arduo ac tædiosô hôc labore fatigatum plurimum temporis ſuffurari Talento meo ordinario, tam in negotiis practicis concatenatis, quâm aliis meditationibus me decentibus, religionem mihi duxi in ſagô non fruſtrà indutô ulterius comparere; ſed eô depoſitô, Togâ meâ ſolitâ rurſus induebar, chymiæ noſtræ gratulans, quod unicuique poſſibilitatem demonſtrare, ſi velim, valeam. Eò autem magis acquieſcebam hisce inventis, quòd methodo ſic monſtratâ Pyrotechni militares pro Proximi commodô reſiduam operi manum ultimam facilè imponere poſſint, ſi modò velint. Superioribus enim queſtus ſum lineis, illos conatibus meis obicem ex invidiâ ponere voluiſſe, artis ſuæ opprobrium inde metuentes, progreſſûs meos pro re impoſſibili, ſemper proclamantes. Quâ in re tam arduâ ob efficaciam truculentiſſimam & ferè incredibilem illos quodammodò quidem excuſatos habeo, (præprimis cùm & ignes nonnullos jam pro inextinguibilibus habitos ſupprimere non dubitem,) cùm methodus mea ipſos lateat; Occultare autem eandem, Patriæ amor, ac Publici commodum jubeat, ne hoſtibus noſtris innoteſcat; cùm reverenter mihi meritò ſit habendum elegans Oweni Epigramma:

Scire Tuum nihil eſt, ſi Te ſcire, hoc ſciat alter.

Propterea Magnates noſtri, fideleſq; Patriæ Patres videant, quomodo ſuos Pyrotechnos ad plenariam operis abſolutionem adigant. Tandem addo, ea, quæ jam de Bombórum tractatione propoſui, ad carcaſſos, eiſq; affines non minùs quadrare, cùm horum temeritati faciliùs frenum admovendum.

OBSER-

OBSERVATIO CCV.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
De
Balſamatione cadaverum, etiam majorum, ſine eviſceratione nonnulla.

IN recenti habebit memoriâ Orbis eruditus, me undecim abhinc annis Publico communicâſſe methodum balſamandi corpora ſine præviâ eviſceratione; quem laborem, antequam experimentis variis abſolveram, mihi ſummè tædioſum, poſtea pluribus fuiſſe gratum, conſtat. Quamvis autem diverſa cadavera ante illud tempus condita adhuc integra, nec putredine corrupta ſingulis curioſis quot-horis demonſtrare valeam; placuit tamen pro candore virum honeſtum decente hæc jam addere: Notum eſt curioſis è dictô Tractatu, me opus hoc conficere mediante liquore ſpirituoſô penetrante è ſale armoniacô & cineribus clavellatis. Cùm autem negandum non ſit, cineres clavellatos in aêre humidiore citiùs liquefieri, ac alia alcalia, & per conſequens inde parata injuriam pati; ideò, cùm inventis facilè ſit addere, poſtea operi locô cinerum clavellatorum ſubſtitui calcem vivam, cùm alcalica hujus contumacia uniuſcujusvis aêris injurias eludat. Notum non minus eſt, Dn. Kerckringium, Virum de Medicinâ noſtrâ optimè meritum oſtendiſſe curioſis fœtum humanum ſuccinô mollificatô obductum; ſpectaculô ſanè oculos mirum-quantum paſcente; quam curioſitatem meritò veneror & commendo, præprimis cùm ſuccini mollificatio hactenus multis innotuerit, magnis ſumtibus olim quæſita & redemta. Licebit tamen mihi, mentionem facere, me viâ ſatis brevi diverſa cadavera, plumis & crinibus carentia; ſed nudam cutem, vel piſces ſquamas ſuas præ ſe ferentia meâ methodo tamen priùs parata, jucundè non minus viſui offerre poſſe, ſi illinantur

tur

tur vernice aliquô, Firniß/ à pictoribus, & ſimilibus facilè diſcendô; Ego talem paro è terebinthinæ puræ parte unâ, & olei pini vel terebinth. partibus tribus; Poterit quoque gummi maſtichis vel ſuccini in oleô pini vel terebinthinæ aut juniperi reſolutum ita pro vernice illiniri. Magis adhuc tamen oculos recreat, ſi corpora dicta Vernice planè albô obducantur.

Cæterùm, quæ aliquot hucusque annis eleganti curioſitate tractârunt nonnulli, dum aves, ſerpentes, & ſimilia corpora minora exſucca & ſolidioris ſubſtantiæ, mediante ſpiritu vini & terebinthinæ aut ſimili, oleô item juniperi, à putredine non minùs vindicant, jucundum quoq; non minus, ac laude ſuâ conſpicuum eſt; Corpora autem majora humidiora, nec eviſcerata horum ſpirituum efficaciæ neutiquam obedire, experientiâ diſcitur.

OBSERVATIO CCVI.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
De
Herbâ Nicotianâ curioſa quædam.

HErba Tabaci pluribus ſanè regni vegetabilis fœtibus prærogativam facit dubiam, ob qualitates ſuas partim adprimè utiles & ſerias, partim noxias, verſipelles, jocoſas, quæ quidem tales ſunt, ut ſpecialibus Tractatibus deſcribi à magni nominis viris dignæ fuerint habitæ: inter quos nomino Ægid. Everhardum Heinr. Mundium, Joh. Chryſoſt. Magnenum, Joh. Heinr. Alſtedium, Mich. Neandrum & nuperrimè Cornel. Bontekoe.

Virtus hæc uti eſt larga & efficax, ita ob ſummè ſylveſtres ſulphuris innati particulas conjunctas requirit verè eruditam & cautam Chymici manum. Exempli locô ſolus prodeat Syrupus de nicotianâ; hunc enim multi, ceu ſummè balſamicum Pulmonis æſtimant ſolamen; niſi autem à ſordibus adcuratiſſimè depuretur, effectum experieris planè contrarium.

Quid dicam de mirabili illius potu ſiccô, dum millies-milleni quot-horis fumum ejus avidiſſimô attrahunt ore; animô autem ſubitò mutatô Macrocoſmicæ reddunt auræ, unde etiam maribus innumeris optimè audit; ſexui econtra ſequiori commune eſt ſcandalum, ſi Anglicas exceperis fœminas. Verſipellem ejus efficaciam ſequens docebit hiſtoria: Emuntur myropoliô per coquam pruna exſiccata pro cibô cœnam claudendo; Materfamilias cum binis Liberis primùm prunorum unam alteram avidè deglutit, ecce! paulò pòſt una corripitur inſigni cordis anxietate, altera lipothymica è ſcamnô procidit, tertia ſpurcè vomit; Adcurritur ſtatim ad coquam, quærendo, quidnam rari condimenti cibis miſcuerit? ſed iſtam inveniunt (cùm pruna fortè deguſtaverat) humi projectam, vomentem, anxiam-ſemimortuam, quaſi anima jam jam ipſi per guttur ſit evolatura. E domeſticis valdè conſternatis ob metum accepti veneni, hic accerſit Confeſſionarium, ille medicum, iſta chirurgum, alia cognatos. Providus autem Paterfamilias adcuratè inquirit in pruna cocta eorumque brodium, & offendit fruſtulum Tabaci in myropoliô aut è malitiâ, aut incuriâ iisdem mixtum.

Unde ſtatim unicuique, quæ dicta aſſumſerant, infundit theriacam, & brevi in priſtinam reducebantur ſtatum. Ex hôc diſcant Philiatri & juniores Practici, quantum utilitatis & ægroto, & ſuæ famæ conferat cognitio morbi, ac proinde res ſuas providè agere adſueſcant.

OBSER-

OBSERVATIO CCVII.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Infantes à Diabolô ſuppoſititii, aliæque in ſimilibus inſidiæ Satanicæ.

MIhi jam non eſt ſermo de infantibus, quos matres fraudulentæ ob cauſas politicas & alias aliquando vel in partu fictô obtrudunt, vel cum fœtu ſuô reverà editô ſubdolè transmutant; De quibus conſulendi Paulus Zacchias, in Quæſtionibus Medico-Legal. & Alphonſus à Carranza in Tract. de Partu legitimô, & alii, præter exempla Nobis obvia; quale non ita pridem toti Orbi expoſuit Statiſtica nonnullorum curioſitas per hæreditarium magnæ Britanniæ Principem, Walliſium; de cujus genuinô Parente ſub judice lis eſt, & adhuc, dum hæc ſcribo, tot ac tot millia Terrâ Mariq́ue brachiis armatis controvertunt.

Sed intellectos volo illos, quos Deô juſtiſſimô aliquandò connivente, Diabolus, fœtibus humanis legitimis vel in partu vel aliàs clam ſubreptis, ſubſtituit ferè analogos, utplurimum ingratam præ ſe ferentes faciem, plerumq; ſunt inſatiabiles atque ſpurci; proinde quoque tales mulierculis noſtratibus, die Wechſelbütten audiunt.

Me quidem non latet, nonnullos plagium hoc Satanicum negare, ac adnumerare vetularum ſuperſtitionibus, ac anilibus hiſtoriis. De hâc inſuper ſuppoſitione ſpeciale Praxi meæ non occúrrit exemplum; de illius tamen veritate neutiquam dubitarem, ſi ventilo alias hâc in re mille artificis infernalis doloſas inſidias, de quibus certò mihi conſtat. Siquidem ſanctâ fide teſtari valeo, & quidem aliquot exemplis, quòd infantes tempore nocturnô è cunis ſurrepti modò ſupra vel infra fornacem, modò ſupra aut infra lectũ maternum, modò ſub cunas, modò in cameræ aliquem angulum, & ſic porrò, repoſiti fue-

rint inventi. Obſervavi non minus binis exemplis, quòd mitræ lineæ capiti infantili impoſitæ ligatura vel filum modô inſolitô & arctiſſimè circa collum ducta & conſtricta noctu fuerit reperta, ut ſic infantes ſuffocationem experiri fuiſſent coacti, niſi improviſò, Deô ſic dirigente, mater aut amanuenſis adſiſtens evigilaſſet aut ſuperveniſſet. Quis enim, quæſo, penetrare audebit imperſcrutabiles technas, quas generi humano à primâ etiam nativitate ſtruit Leo iſte rugiens, Gehennæ ac tenebrarum Princeps; Plura tamen præſtare minimè valet, niſi quæ voluntas Divina aliquando concedit; Proinde orate & vigilate!

OBSERVATIO CCVIII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Fruſtulum cultri acutiſſimum deglutitum.

IN Tabulâ illuſtriſſimâ vir generoſus oſſiculum à carne ſeparaturus improvisò abrumpit apicem cultri acutiſſimi, fabæ circiter magnitudine, (cultri apex erat ſubrotundus, quales Anglia exhibet) & abruptum inter ſermones famelicus carne mixtum deglutit. Perterritus inde nil mali quidem perſentiſcebat, metuebat tamen meritò pejora, vulnus ſcilicet ſtomachi aut inteſtinorum. Cùm autem modus auxilii in eô conſiſtat, ut acuta illa portio vel aſſumtis mucilaginoſis mediantibus per anum exeat, vel ſub glutinosô horum latibulô per tempus in ſtomachô deliteſcat, ut ſucceſſivè à particulis acido-ſalinis pars acuta magis magisque hebeteſcat & abſorbeatur; Propterea ſtatim ſuaſi, ut unâ alterâque die parciſſimè biberet, à cibis craſſioribus ſimul abſtinendo; econtra uteretur copiosè pultibus, pane molliore, & ſimilibus, & nihil planè mali ſenſit ab ingratô iſtô hoſpite ventriculus, & quæ huic contigua. Eundem felicem effectum quoque ſum expertus in deglutitis aciculis & vitrô.

OB-

OBSERVATIO CCIX.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Cancer Mammarum.

INter morbos plurimos à peccati Adamici fermentô Nobis dolor! relictos, non infimum ſanè occupat locum Cancer; Ejus enim Eſſentia conſiſtit in malignâ aliquâ, eâque clandeſtinâ maſſæ ſanguineæ corruptione, cujus viſcida craſſities innatam eidem virtutem balſamicam & ſpirituum ſubtilitatem, ac circulationi neceſſariam lymphæ tenuitatem ſuffuratur; Et tanta eſt cancri crudelitas, ut à ſanioribus Medicis noli me tangere vocetur; cùm tantum abſit, ut facilè cedat medicamentorum medelæ, (niſi in principiô & cautiſſimè exhibeantur,) ut potiùs majora inde ſumat incrementa, ob cruditates ſanguinis magis commotas, in majorem fermentationem redactas, ac parti affectæ communicatas. Præcipuè autem aggreditur carnem molliorem, & ſpecialiùs mammarum; quod ſanè crenam quoque incitavit, ut hæc jam proferrem: Siquidem ſanctâ teſtor fide, per 37. hosce annos, quibus Talentô meô medicam exercui praxin, nunquam hunc me obſervâſſe tam frequentem, ac aliquot hactenus annis, & hoc ob cauſas Theologico phyſicas, dum ſcilicet ſcorbutus magis magisque ingraveſcens cancroſæ putredini irrepenti feneſtram ſimul aperiat, ſexus inſuper noſter ſequior mammas denudatas aëri frigido & cuicunque injurioſo exponat, & ita ſanguinis lymphæque circulationem jamjam tardiorem ſufflaminet; accedit, quòd per illecebras hasce impias ſcandalô ampliſſimô impuberibus paleſtræ venereæ ſtudioſis, aliisque intempeſtivè ſalivam moveat; quod tamen ſcandalum dictô hôc morbô ſummè miſerabili expiare à juſtiſſimô Dei judiciô ſtatim coguntur.

Ne tamen immiſericordiæ arguamus gratioſiſſimum noſtrum Deum, quidnam experiri mihi licuerit contra durum

hunc nodum, candidè exponam: Si in ullô aliô, ſanè in hôc adfectu antiquum illud, principiis obſta, reverenter eſt habendum; cerebrôq; providô exhibenda interna, quæ ſanguinis putredinem ſcorbuticam corrigunt, ejus viſciditatem attenuant, aciditatemque incraſſantem depurant. Hoc autem partim peragitur medicamentis in prioribus hisce Ephemeridum annis propoſitis, partim verò & in ſpecie hîc per ſalia volatilia & fixa, ſalia volatilia oleoſa, Spiritum ſangu. cervi proprio ſale exaltatum, & quæ locô omnium quaſi ſunt remedia è fuligine furnorum; Sal & Spiritus ejus, præprimis Eſſ. mea ex hoc ſale elaborata alibi jam deſcripta; quibus alternatim addenda martialia, ſaturnina, tartarea, nitrata; quæ inſimul ordinariè, v. g. laxantia, ſudorifera, res diæteticæ, &c. requiruntur: Sapienti ſunto ſatis. Per quæ auxilia diverſis per diverſos annos, Deô juvante, vitam extendi. Tuberculo autem vel adfectui externo cancroſo vel nulla, vel cautiſſima adplicanda remedia, nec crabro ille irritandus emplaſtris è pinguibus & calidis; in ſpecie vitanda ſummè emollientia, humectantia, ſuppurantia, ne Hannibali illi ad portas, ſuppurationem intelligo, via monſtretur. Empl. è ſpermate ranar. cum ſaccharo Saturni benè aliquando conducit. Si verò tandem ad ſuppurationem tranſierit, dictis internis, in ſpecie è ſale fuliginis optato effectu & ſolatiô varios juvi, Externè præ aliis laudabilem præſtitit operam decoctum calcis vivæ aquâ fumariæ, ſummitatum pini & hyoſcyami factum, additô alcali aliquô fixô, vel cinere cancrorum, alumine uſtô, vel mixtura ex aquâ florum hyperici, è ranis integris, & ſperm. ranar. additô pulvere è ranis & bufonibus calcinatis; Mirabilem opem quibusdam præſtitit aqua Fabritii Bartholetti, quam deſcribit in ſuâ encyclopædiâ, pag. m. 195. 196. & latrabilem curiosè vocat, dum canes juvenes lacte adhuc utentes maternô vel deſtillat, vel ſaltem ſ. a. coquit, liquoremque linteis adplicat.

[Altenburgo A. 1690. m. Jul. Noribergam miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CCX.

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

Morſus Viperæ curatus.

LUdovicus Rebhun, civis & Chirothecarius Salfeldenſis, acerrimus ſerpentum perſecutor, cuique ex reptilium genere, aliquot ab hinc annis, plures in prædam ceſſerant, ipſa Pentecoſtes tertia feria Anno 1677. cœli ſerenitate ad exſpatiandum vel maximè invitante, finito prandio, unà cum comite quodam agros luſtrat dumetumque prætericns, apricantem reperit viperam, quam continuò dextra prehendit manu, vitâ illam mulctaturus, ſed auſu penitus infelici. Vipera ſiquidem juſto longius à capite prehenſa, collum intorquet, interioremque partem pollicis ad marginem unguis, non obſtante chirotheca, quâ manus munita erat, commordet. Morſu percepto, vita illam privat, brevi tamen pòſt lethalis fere hujus morſus perſentiſcit effectus. Continuo ſiquidem videt intumeſcere pollicem, manum, brachium, cum reſpiratione ſingulis quaſi momentis magis cohibita. Periculo igitur admonitus civitatem repetit, meas ſubintrans ædes rem geſtam exponere contendit, ſed loquela penitus inperceptibili, adeò ut valdè ebrium judicarem hominem: Sic enim lingua jam tum intumuerat, ut non ſolum ſtatum cauſæ ex eo cognoſcere non potuerim, ſed & palatum linguæ continendæ fuerit impar. Superveniens commorſi comes totam narravit tragœdiam, egoque ſtatum curatius examinans, vidi illum holoſericis lemniſcis laxo nodo ſupremas induſii oras ad manuum carpum ligaſſe, ut hunc temporis moris erat; Ligaturæ verò, laxioris primitus licet, veſtigia ob ſupervenientem tumorem tam profundè tamen carni impreſſa erant, ut tumentibus utrinque ſtricturæ lateribus vinculum cultro diſcindere quàm difficillimè potuerim. Aderat ſimul tanta præcordiorum compreſſio,

preſſio, ut ſpiritum vix ac ne vix quidem trahere poſſet, ſudoris aderant ſtillæ frigidiſſimæ, tormina alvi, ſeceſſus, & in thoracis parte dextra tumor ingens ad palmarum duarum magnitudinem. Statim igitur meis in ædibus lectum ut intraret juſſi, propinando ſimul Theriacam cum aceto rutaceo pedibusque lagenam aquâ calidâ plenam ſubdendo, ſed vomitu ſtatim rejiciebat, cum inſequenti alvi ſecretione torminoſa. Theriacam rurſus propinabam cum C. C. ſ. Ign. Antimon. diaph. aliisque Bezoardicis, diaſcordio Fracaſt. Spir. Theriacal. Tinct. Bezoardica &c. ſed iterum fruſtraneo effectu, vomitu ſiquidem ſingula reddebat, torminibus alvique ſolutione ſæpius repetentibus. Impoſſibile videbatur congelatum hunc quaſi hominem vitali denuo calore perfundere, externis adminiculis interim ſtrenuè in uſum vocatis. Excuſſa ſic omnium ferè meorum Bezoardicorum ſupellectile, quid ulterius ſit faciendum, dubius non ſolum ſed & anxius hæſitabam, nunquam enim talem patientem tractare antea contigerat. Tandem pulverem paro ex C. C. Antimon. diaph. tormentilla, Camphoræ ſcrupulum ſuperaddendo pro tribus doſibus. Propinata prima doſi ceſſabat vomitus non ſolum, ſed & ſudor frigidus, hunc ſiquidem mox calidus excipiebat cum torminibus & alvi ſecretionibus ſenſim ſopitis. Reſtantes duas ad huc doſes cum ſucceſſive propinarem ſymptomata ſingula ceſſarunt, remanente ſolum tumore in brachio ad cubitum usque, cui ſolo emplaſtro ex theriaca & ſpiritu juniperino facilè proſpexi. Sicque per DEI gratiam priſtinæ ſanitati reſtitutus, temeritatis ſuæ pœnas dedit, non ictus, ſed commorſus ſapere, cautiusque viperas prehendere didicit in hunc usque diem ſuperſtes.

S C H O L I O N.

ALteram hic demorſorum obſervationem in gratiam juniorum Practicorum ſubjungere lubuit: nullus ſiquidem dubito, ex reiterata hâc ſymptomatum & effectus medicamentorum

torum conſignatione, ſi talismodi truculentus caſus alicubi obtingat, manus auxiliatrices citò poſſe adferri. Placuit autem Nobiliſſimo Curioſorum Oribaſio obſervationem ſuperiori anno communicatam non ſolum doctiſſimo quodam Scholio dignari, ſed & ad petita, quoad ligaturas, mentem ſuam ingenuè explicare, quam benivolentiam gratiſſima mente agnoſco, candoremque Viri doctiſſimi impensè laudo. Optanda utique accuratior Toxicologia, cum ea, quæ de venenorum natura proſtet, erroribus adhuc implicata ſit graviſſimis: alia ſi quidem ire via, quam per impreſſam prioris pedis notam, illorum qui de Venenorum natura huc usque ſcripſerunt, quantum mihi quidem conſtat, auſum fuiſſe neminem, certum eſt; forſan quod experimenta quæ huc faciunt, periculô non careant, rectiſſimè ſic augurante Doctiſſimo Oribaſio. Hinc quàm plurimorum imò ferè omnium Venenorum natura adhuc latet. Reptilium, interque hæc viperarum venenum, in quô conſiſtat, cujusque ſit indolis, an alcalicæ an acidæ, æque adhuc dubium; Cum phænomena pariter circa morſus obſervabilia ac etiam juvantia, partim acrimoniam alcalicam arguant, partim verò de acidi, ſanguinem & reliquos ſuccos coagulandi potentia, teſtentur. Hinc veriſſimum Nobil. Pœonis in doctiſſimo Scholio, quod Anno IV. Dec. 2. p. 237. exſtat, effatum, ſcilicet difficile eſſe, utrinque ſententiam infallibiliter dicere. Volatilium quidem cenſum ſubire viperinum venenum non ſolum Doct. Oribaſius Dec. 2. Anno 7. Sed & jam jam laudatus Nobil. Pœon l. alleg. ſtatuunt, quod & veritati & autopſiæ vel maximè videtur conſentaneum, ſiquidē venenum talismodi morſu communicatum ſibique relictum, per moram quadrantis horulæ deleterios ſuos effectus undique in corpore prodit: Verùm ſi juvantia ſpectentur, v. g. ſal vol. viperar. vel Camphora, itemque quod volatilium natura non ſit ſanguinem ſuccosque reliquos coagulare, ſed potius coagulata reſolvere, attenuare, fluorique priſtino reſtituere, ſi curatius attendatur, non levis fortean dubitandi anſa inde promanabit.

nabit. Accedit & hoc, quod pulvis in Gallia hactenus uſitatiſſimus, & ſub nomine, poudre de la ſucceſſion notus, (qui juxta nonnullos ex carne infantum utero materno exciſorum, cum aſpidibus aliiſque confermentata, conſtare creditur, ſeu videre hoc eſt in Nobil. Wedelii Diſſertatione de Venenis & Bezoardicis habitâ,) pro lubitu propinantis ad annum, menſem & dies certos poſſit reſtringi, hinc non facilè liquet, quâ ratione volatile venenũ tam diu in corpore ſine effectu manifeſtiſſimo latitare poſſit. In ſucco autem veſicularum viperæ gingivalium unicè reſidere vim lethiferam iteratis experimentis Nobil. D. D. Redi & Pœonis notum eſt, utpote quorum fide conſtat, etiam ſuccum ex abſciſſorum capitum viperinorum veſiculis, vulneribus inſtillatum, mortem fuiſſe inſecutam. Facile hinc patet, actuari quidem ex beſtiæ ira ſuccum illum venenatum, non autem ex ſola viperæ phantaſia, aut vindictæ hinc ſupervenientis idea expectandam eſſe lethalitatem; quod ipſum tamen virus niſi immediatè ſanguini communicetur, vulneribusque inſtilletur, vires ſuas non exſerit. Per ſanguinem autem non ſulphuream ſolum ſeu rubicundam hujus partem intellectam volo, ſed ſimul alteram integralem partem, ſerum ſcilicet, quæ commixta in alveis ſuis fluidum illud conſtituunt, quod M. S. nominamus. Quâ ratione igitur ſerum præ ſanguine, juxta mentem Nob. Oribaſii, facilius poſſit venenato morſu infici, me ſatis capere non poſſe, fateor. Lympha ſcilicet ſeu ſerum parti rubicundiori junctum, ſi intelligatur, res eſt penè impoſſibilis, cum hæc invicem continuò permiſceantur, multis attritionibus ſubigantur ac circumrotentur: Si autem lympha à ſanguine ſeparata, propriiſque canaliculis ſuis incluſa innuatur, eadem ſanguini, defunctio nutritionis officio, reaffunditur, ſicque labem ſuam ſanguini promtè communicaret. Par ratio eſt glandularum ſubcutanearum, quippe quæ lympham ibi ſecretam partim per tranſpirationem transmittunt, partim iterum ſanguini infundunt. Vix autem ac ne vix quidem credendum, venenum morſu communica-

nicatum in reticulari illo tegmine terminari, quin potius ſtatuendum, viperas mares duobus, fœminas verò quatuor uncinis ſui sdentibus profundius longè penetrare, ſicque vaſa venoſa, arterias, nervos, tendines, ligmentaque ſimul, contingere. Imò ſymptomata, quæ hic ſpectantur unà cum experimentis D. D. Redi & Pœonis, ſanguinem vel maximè affici adſtruere videntur. Non immeritò hic quæritur, an etiam ſerpentes contradiſtinctæ viperis, morſu petant & lædant? Anſam quæſtioni huic dedit Amicus Doctiſſimus, qui, cum ſerpentes penitus innocuas crederet, rubricam obſervationis ſuperiori anno communicatæ, ferè non nihil ſuggillaſſet, eâ potiſſimum ratione inductus, quod ſerpentes deſtituantur dentibus, aut ſaltim iis pro maſticatione utantur. Lubens equidem hîc meam fateor ignorantiam, præſertim cùm reptilium horum venatores hîc locorum ſint rariſſimi, ex quibus tamen omnium optimè hæc talia diſcenda. Interim tamen cum ſerpentes duplici ſerie minutorum dentium ſint dotatæ, deficientibus licet uncinis iſtis eminentioribus, dubitandum tamen vix erit, quin exagitatæ mordeant. Ut ut enim ſerpentes (neſcio an omnes) dentur, quæ omnis ferociæ expertes videantur, adeò ut variè & innoxiè poſſint tractari à nonnullis, non tamen prorſus ſine veneno eſſe ex eo patet, quod viperarum ſerpentumque venenum non confundendum moneant autores, & præprimis d. l. Excell Wedelius. Truttarum etiam noſtrarum certa ſpecies minutioribus ſolùm armata dentibus, alias truttas alioſque piſces acerrimè inſectatur, omneſque, quos morſu ſuo petit, cauda ſenſim emoriente rigidâque factâ, deficiunt. De ligaturis ſub cura morſus lethiferi quid ſentiam, libere edixi, ad quæ diſſentiendo partim, liberrimè reſpondit æſtumatiſſimus Oribaſius. Autoritatibus ſi pugnandum, victas præbere manus cogor, non itidem ſpero ſi rationibus. Plurimi ſiquidem ſunt, qui aut fortes aut laxiores ſtricturas laudant, pauciſſimi qui omnes has penitus neglexerunt. Strictiori ligatura, qua venæ & vaſa ſeriduca conſtringuntur, ſi nullâ poſt morſum interjectâ

jecta morâ, utamur, & proximè loco commorſo injiciamus, venenum poſſe intercipi, ne latius ſerpat, dubitandum non eſt. An autem ſine præſentaneo periculo partis affectæ ulterius omnium ſpirituum influxus poſſit cohiberi, de eo valde dubito, neminique hujus conſilii autor eſſe velim, cùm aliquoties carnem nigricantem, gangrenæ præſentis viderim teſtem, niſi ſimul cum Galeni ruſtico partem commorſam velimus præſcindere, quâ ratione venenum facilè evocatur. Laxiorem verò ſeu mediam, quam heic locum habere poſſe Doctiſſimus Oribaſius credit, penitus eſſe inutilem, facilè eluceſcit: Finem namque hujus ligaturæ, cujus gratia in uſum vocatur, ſi ſpectes, eſt is, ſanguinem ſerumqne à partibus refluum intercipere, ne conſueto modo ad cor receptaculumque ſuum tendant, quod tamen niſi arctiſſimè conſtringantur, vaſa venoſa & ſeriduca, nunquam obtinebitur: Cum igitur per laxiorem ſtricturam canales illi ſanguinem ſerumque revehentes non penitus obturentur, ſed tantummodo comprimantur & anguſtentur nonnihil, oppidò liquet, refluxum ſanguinis ſive laudabilis ſive labe quadam contaminati, hoc modo non poſſe impediri, quo tamen non impedito, cordi redditur & dehinc per arterias toti corpori communicatur. Hoc ipſum ex jam allata obſervatione ad oculum patet: aderat propè manus carpum ſtrictura, ſed non arctiſſima, potius media & ſine moleſtia tolerabilis, & quia hæc motum ſanguinis in totum non ſufflaminaret, ſed potius per anguſtatos canales partem liquorum transmitteret, factum hinc, quod tumor ex ſuccorum paulatina incraſſatione, in utriſque ligaturæ lateribus tantopere attolleretur, qui tumor aliàs absque ligatura æqualiter ſe per omnes brachii partes extendiſſet. Sicuti ergo laxior ejusmodi ſtrictura intuitu metuendæ gangrænæ arctiori tutior, pro medela tamen ne tantillum confert, & licet à multis retro ſeculis ad noſtra usque tempora, ligaturæ ab Autoribus etiam Celeberrimis nobis ſint commendatæ, fidendum tamen his ipſis non eſſe, in propatulo eſt. Liquor ille è gingivarum veſiculis

pro-

proprièque venenum conſtituens, vulneri inſtillatus, an per modum fermentationis agat, uti nonnullis viſum, veriſimile haud videtur, cùm in ſtatu naturali, teſtante Excell. Bohnio in Circulo ſuo phyſiologico, & D. Knauthio in diſſertatione peculiari de hac re, nulla in ſanguine detur fermentatio propriè dicta; nec per venenum morſu communicatum, talis introducatur, deficientibus ſcilicet ad fermentationem neceſſariis requiſitis, ſymptomataque funeſta citius appareant, quàm ulla fermentatio concipi poſſit. Dum hæc ſcribo d. 28. Junii ſtyl. vet. ad mulierem vocor Schlettaviam, Ludimoderatoris viduam, quæ 23. Junii nudis pedibus prata pererrans in pollicis pedis ſiniſtri altero articulo morſum ſentit acutiſſimum, cumque terna vice in altum proſiliret ſanguis, nulla vipera viſa, locum commorſum terra recenter foſſa fricat. Intumeſcit dehinc pollex cum pede, ſtatimque aliquid internam partem pedis inſtar majorum formicarum perreptare ſentit, doloribus ſimul obortis atrociſſimis tantoque pedis pondere ac rigiditate, ut pedem vix movere potuerit. Accepto hinc ſtrophiolo, quo collum obvelabat filia, pedem circa inguina ligat domumque properat, non tamen ſine inſigni moleſtia & doloribus ferè intolerabilibus. Aſſumpto Mithridatio, vomitu multa rejicit, ſine tamen levamine, quotiesque ſtricturam aut laxat aut removet, toties in præcordiis majorem coarctationem moleſtiamque ſentit. Non poſſum recenſere ſingula, quæ ſuaſu vicinorum externè fuere admota, incaſſum tamen omnia: Rigor ſiquidem pedis cum doloribus magis magisque augebatur ſaciesque mox viridis mox flava apparuit. Territa his ipſis quinto demum die ad me miſit, cui præter alexipharmaca Epithema calidè uſurpandum dedi, ex quorum uſu tam quoad reſpirationem quàm rigiditatem pedis ingens levamen ſenſit, doloribus ſimul maximam ferè partem abolitis. Cum illam inviſerem, ingentem tumorem infra ligaturam circa inguina reperi, qui tumor verſus clunes ſe demittebat, quem tamen frequentiori uſu Epithematis ſine ſubſequente ſuppuratione poſſe diſcuti

 ſpe-

ſpero quin & confido. Veſiculas quod attinet, has neque in hac vidua nec in Chirothecario vidi ullas, ex eo, quod per has ligaturas vaſa ſanguifera & lymphatica non fuerint penitus conſtricta, ſed tranſitum aliqualem habuerint humores: Hinc vaſa ſeriduca tantopere ex copia affluentis ſeri non fuere ampliata, quod tamen in arctiori ligatura fieri probabiliſſimum videtur. Cùm etiam circa Schlettaviam, (oppidum horæ ſpatio à nobis diſtans) larga viperarum ſit copia, ut caperetur una petii, brevique tempore junior quædam exhibebatur, quæ primitus diducto licet ore uncinos tamen dentes tam feliciter abſcondebat, ut parum vel nihil de his in oculos incurreret; ſed cum illam aliquamdiu exagitaremus, præmiſſo ſibilo arma ſtringebat, falcatosque dentes acutiſſimos & bene longos evaginabat; horum dentium quare Nobiliſſ. Muraltus in Exercit. ſuis Anatomicis plane non meminerit valde miror. Siti ſunt hi dentes in utraque maxilla ſuperiori, in inferiori verò nullus, nec in maxilla eo ſitu ut ceteroquin ſolet, conſpiciuntur, ſed potius palatum ſpectant, iique duo qui medium ferè oris tenent, longiores ſunt illis, qui exteriori parti oris ſunt proximiores, cumque tanta viperas ſerpentesque quoad dentes intercedat differentia, dubitandum utique non erit, harum quoque morſum multum à ſe invicem differre, viperarumque profundius inflictum ſerpentino longè eſſe atrociorem. Imò in capitibus ſerpentum exſiccatarum veſiculæ illæ gingivales penitus deeſſe videntur, quæ, ſi neque in vivarum rictu reperiantur, (de quô propediem experimentum capere allaborabo) utique Amico illi aſſentiri, ſerpentesque ab omni reatu abſolvere cogor. Tumor durus frigidusque in vidua hac circa inguina ſitus tantæ erat pertinaciæ ut per Epithema (ex ſpiritu vini camphorato crocato ſpirituque theriacali conſtante) repetitis multis vicibus calidè applicatum diſcuti recuſaret, ſopitis licet doloribus, coactus igitur aliud medicamen ſubſtitui, herb. ſcil. Origani Scordii, roris mar. puleg. flor. chamæm. Rom. rad. angelic. vincetox. enul. quæ duobus ſacculis incluſa coquebantur

bantur in aqua ſ. & lixivii æqualibus partibus & calidiſſimè applicabantur, quibus ſæpius repetitis in totum fuit diſcuſſus tumor & nunc ſine moleſtia iterum incedere valet. Ut ut igitur operandi modus morſus lethiferi non penitus conſtet, liquor tamen ille veſicularis etiam juxta mentem Nobiliſſ. Muralti in Anatomia viperæ, Exercitationibus ſuis Anatomicis inſerta, ſpirituoſiſſimus, ſpiritibus noſtris quoad particulas motumque è diametro videtur contrarius, hosque ſubigit, fugat & diſſipat, quibus deſtructis & humorum interrumpitur motus, adeo ut ſucceſſive totalis illorum ſequatur ſtagnatio, tumorque frigidus planè, ſalibus volatilibus unicè & feliciter debellanda.

OBSERVATIO CCXI.

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

Ligaturæ fortis in amputatione pedis effectus laudandus.

TRuculenta licet ſit artuum amputatio, usque tamen adeò neceſſaria interdum videtur, ut ſi vitam patientis conſervare ſtudeamus, illâ carere non poſſimus, nam enſe reſecandum ne pars ſincera trahatur. Cum autem pro exſtirpando ſphacelo ſectio ſemper in carne adhuc ſana & viva ſit inſtituenda, facile patet absque ingentibus doloribus hanc operationem non poſſe ſuſtineri. Ad præcavendos autem hos dolores vulgus & imperiti nonnulli Chirurgorum opiata expetunt, einen Schlaff-Trunck einzugeben/ quod tamen in hoc paſſu inconſultum videtur: Ordinaria ſiquidem opiatorum, imo etiam duplicata doſis atrociam dolorum vix avertet, ceu hoc in ruſtico quodam cui pes ſphacelo corruptus præſcindebatur, oculis vidi, quippe qui dentium ſtridore & ejulatu præſentes ferè omnes terrebat. Exceſſiva autem doſis ſi præbea-

beatur, res eſt periculi plena & verendum ne ſopitos ligatosque omnes ſpiritus ſomnus ſequatur ſempiternus. Alio igitur modo ſubveniendum his miſeris, quantumque poſſibile dolores præcavendi, quod omnium optime ligatura arctiori fieri poſſe ſequens evincet obſervatio. Dum Anno 1676. Coburgi hoſpitio, informatione atque favore Excellentiſſimi D. D. B. Herlini, Phyſici Coburgenſis Practicique celeberrimi uterer, ruſtica quædam mulier intolerabiles hactenus dolores in altero pedum perpeſſa, conſilium ex eo petiit, ſententiamque pedis amputandi cordatè D. D. Herlino per Chirurgum expoſuit. Intumuerat à nonnullis jam tum annis pes fere usque ad ſuram, nec illo propter dolorum ſævitiam incedere poterat, cæterum, quantum recordor, ſana. Conſtituto ad hunc actum certô die, ſpectatorem me hujus operationis eſſe volebat Laudatiſſimus Dominus Hoſpes meus, Miſturam interim roborantem patienti præſcripſerat. Singula cum eſſent parata, Chirurgusque ſtrictiſſimam pedi injeciſſet ligaturam, mulier amputationem pedis aliquot digitis ſupra malleolum factam patienter ſuſtinebat, & ſine omni ejulatu. Nos truncum abſciſſum menſæ à latere ſtanti ſtatim imponebamus, interanea illius luſtraturi, Chirurgus verò deligatione occupatus illamque fere abſolverat, dum mulier interrogabat, num pes brevi foret abſciſſus? (iſt der Fuß nicht bald herunter?) cumque audiret omnia jam tum eſſe peracta lætam ſe præbebat; Adſtantes autem omnes non parum mirabantur mulierem, amputationem penitus non percepiſſe, nec ullo dolorum cruciatu fuiſſe afflictam. Meritò igitur in his operationibus ligaturæ fortes ſunt attendendæ, cum & hæmorrhagia nimia, dolorumque atrocitas, magno miſerorum ſolamine, feliciter præcaveatur. Pedem amputatum novacula reſecuimus, qui interius ex meris glandulis tumefactis videbatur conſtare, intermixta quadam materia flava oleaginoſa. Inflammatio nulla aderat, nec gangræna nec ſphacelus, ſed tantùm dolorum vehementiâ ad crudele hoc capeſſendum auxilium cogebatur, facile hinc ſanata.

Ruſti-

Ruſticus verò cujus ſuprà mentio facta, atrociſſimam experiebatur hanc operationem, cujus nec jam ſine horrore meminiſſe licet: Hic ſiquidem ſeptendecim grandinibus plumbeis (groben Schrott) ex bombarda diſploſa læſus, pede miſerè dilacerato, tendinibusque disruptis, ſphacelo corripiebatur ad genu ferè usque. Amputationi Studioſus tunc temporis & ſolum ſpectator interfui, cumque propinata, ex laudani opiati aliquot granis aliisque, potiuncula, ſtrictura arctior eſſet neglecta, dentium fremitu clamoreque ſuo quin adſtantes in fugam conjeciſſet, parum aberat. Sanatus dehinc ipſemet ſibi ligneum paravit pedem, quo etiam ſcalas adſcendere poterat.

OBSERVATIO CCXII.

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

Febris ſingultuoſa maligna ex intempeſtivè ſuppreſſa Diarrhœa.

VIr quidam conſiſtentis ætatis, & in publico officio informandæ juventutis conſtitutus, ex uſu cereviſiæ novellæ, nondum ſatis defecatæ, largius fortean hauſtæ, diarrhœam incurrit primo materiæ ſpumoſæ, ac fermenteſcentis, hinc penitus ſeroſæ cum torminibus alvi & dolore pedum lancinante. Naſutus accedens barbitonſor, quique conſummatiſſimum ſe Practicum credit, Electuarium aliquod adſtringens propinat, forinſecus ſimul abdomini ex bolo & neſcio quibus aliis, emplaſtrum applicat, ſed ſiniſtro penitus effectu. Supprimebatur enim his ipſis alvi excretio, ſed regurgitante illa materia acri vires penitus proſternebantur, anguſtiæ præcordiorum ſuccedebant, externa ad tactum frigebant, ſingultusque omni momento atrociſſimè patientem exercebat. Præcordiales anguſtiæ tantopere augebantur, ut calorem lecti perferre penitus recuſaret, corpus nunc penitus denudan-

do, nunc huc nunc illuc jactando, quin & interdum delirare videbatur. Cum igitur obſtructioni, per adſtringens medicamentum infauſtè introductæ, proſpexiſſem, pro ſingultu, ſymptomate urgentiſſimo, debellando ſpecies diacretæ Mynſ. cum bez. mineral. ſalis prunellæ, guttisque aliquot oleorum aromaticorum ad mentem Nobil. Oribaſii in Ephem. Cur. Obſervat. 156. Ann. 4. Dec. 2. & Obſerv. 118. Ann. 5. Dec. 2. Nob. Neſtoris II. repetitis vicibus propinavi, ſtomachique orificium linimento ex Theriaca oleisque aromaticis inungere feci, de ſuper imponendo ſemper ſacculum calefactum, caloremque externum ſtrenuè injungendo. Continuato ſic per diem noctemque medicamentorum uſu calor nativus artus iterum repetere viſus, ſingultusque, moleſtiſſimum pariter ac periculoſum ſymptoma, mitiorem ſe præbuit, atque de hinc cum ſpe inſtantis convaleſcentiæ, penitus ceſſavit, paucisque abhinc diebus cum valetudine hactenus valdè dubia in gratiam rediit. Ut ut igitur ſpecierum harum virtus in Miſcell. Curioſorum aliquoties ſit laudata, adeò ut illarum ulterior commendatio crambem bis coctam ſapere videatur, æquo tamen Lectori ingratum haud fuerit, ſi truculenti ſymptomatis medicina ulterius probata, confirmetur, præſertim cum par hoc Nobiliſſ. Dn. Collegarum loc. allegat. ab unoquoque experientium id anxiè flagitarint.

OBSERVATIO CCXIII.

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

Ambuſtio ex fulmine curata.

NOn ubique ex fulmine ambuſtorum aut tactorum obviæ ſunt obſervationes, ut ut vel maximè locum inter hiſtorias medicas mereantur; Nobil. tamen Gockelius in Conſil. & Obſerv. ſuis Medicis talem caſum fuſe de-

deſcriptum ſiſtit, cumque & heic locorum hac æſtate tale quid contigerit, brevibus illud recenſere non pigebit. Menſis Majus hujus anni rigore ſuo ingratum ſe nobis præbebat, adeò ut calorem fornacis adpeteret quisque: hunc inſequens Junius magna Solis intemperie aliquot diebus corpora delaſſabat, apertisque terræ poris ingentem vim exhalationum elevabat, ex quibus craſſiores ſibique quaſi impoſitæ oriebantur nubes in aquam & Ignem dehinc ſolutæ. Die 18. Junii ſtyl. vet. hora noctis 9. ſæva nos terrebat tempeſtas, turrisque noſtræ caput fulmine tangebatur, damno tamen leviculo. Die autem 21. hujus menſis circa horam primam pomeridianam cœlum citiſſime nubibus mala ingentia nobis minitantibus, obducebatur, adeò ut tonitrua & fulminum tactus maxime extimeſceremus omnes: Ingenti dehinc fragore cœlum tonebat, vibrataque fulmina undique jactabat, horrendum ſic ex diverſis plagis aêre reboante. Hæc inter tonitrua, fulgura atque nimbos fulmina vigeſies ad minimum intra mœnia civitatis fuiſſe emiſſa certum eſt. In foro primùm domus cujusdam tectum pertranſiit fulmen, radendo ſolum & non nihil frangendo trabem, terram dein petens oſtio aſſidentem ruſticum Bohemicum (qui nobis dorſo obſonia adportare ſolent) ſtatim vitâ privat, aliumque ruſticum juvenem fœminamque, Bohemicos, ita afflabat, ut ambo attoniti ſtupentesque in terram proſternerentur, quales veritatis penicillo deſcribit Ovidius.

Non aliter ſtupui, quam qui Jovis ignibus ictus
Vivit & eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ.

Turris deinde faſtigium denuo fulmine percutiebatur, diffractis trabibus nonnullis compactilibus perpendiculariter fere usque ad habitaculum illius, qui excubiis agendis ibidem præeſt; Ubi de hinc in lapide ſciſſili, quo turris contecta, genuini ſulphuris ſtillas eidem affuſas vidimus. Duas præterea adhuc civium domus hâc ipſa hora fulmen perrupit, ſed quod mirandum, ſine omni ſubſecuto incendio, utut ignis doliorum in-

ſtar in locis fulmine tactis fuerit effuſus, pro quâ gratia omnipotenti DEO æternæ dicantur laudes. Medias has inter fulgurationes imbresque fulmine afflati attonitique per ſocios in hoſpitium deducebantur, ſibique dehinc redditi de ardore interno pariter ac partium læſarum externo mire conquerebantur, quibus ſtatim ſpiritum vini Camphoratum cũ linteis applicandum miſi. Chirurgo adveniente fulmine tactos viſitavimus, atque in ruſtici juvenis brachio ſiniſtro, deltoidis partem adeo ambuſtam vidimus, ut omni vita deſtitueretur, in pollice ejusdem manus ſiniſtræ itemque in femore ac pede ſiniſtro varie erat aduſtus; Fœmina autem in lateris dextri partibus, cubito ſcil. ſub mamma, circa podicem, in pede varie itidem læſa; pertranſiverat enim fulmen procul ſibi aſſidentes hos homines, & quemque in unico tantum latere afflare potuerat, Calori interno Antimonio diaph. bez. mineral. Nitro Antimoniato & ſimilibus proſpexi. Cumque in amborum brachiis, gangræna eſſet metuenda, propter vibices quæ undique in brachiis læſis conſpiciebantur, linimento primitus ex vitello ovi cum oleo lini partes illinebantur (quod & à Gockelio in conſil. laudatur) & dein triplicata linteamina aquâ nigra Chirurg. calidiſſima imbuta applicabantur. Muſculi autem pars mortua aut potius in cornu transmutata, lucrandi temporis cauſâ ſine omni ſenſu & dolore novacula ad inſtar ungulæ equinæ exſcindebatur. Extincta ſucceſſive inflammatione externa, digeſtiva partibus ambuſtis imponebantur, non tamen neglectis Epithematibus calidè ſemper applicandis. Secuta ſanie laudabili, methodo contuſionibus inflammationibusque conſueta uſi ſumus, hosque miſerrimos ac pauperrimos homines ſalvos dimiſimus.

[Miſſa Annabergâ d. 7. Julii Noribergam.]

OBSER-

OBSERVATIO CCXIV.
D. JOH. CASP. WESTPHALI.
Pleuritis mirè terminata.

ANno 1680. Menſe Aprili Virgo Nobilis de Reppigau, jam maritata, Pleuritide laborabat cum ſputo cruento, die 3. apparente: quæ ſanguinis exſpuitio cùm per 5. dies duraſſet ultimisq; diebus ſanguis pituitæ commixtus rejiceretur, de novo redibant dolores punctorii cum difficili reſpiratione ceſſante ſimul materiæ rejectione. Dolorem hunc ut ſopirem, atq; materiæ ejectionem denuò ſollicitarem, dedi pulveres duos ex lapill. cancr. Antimonio diaphoret. Sale vol. C. C. cum tantillo laudani fermentati, & ne menſes jamjam legitimè apparentes ſupprimerentur, cuilibet doſi gr. vj. myrrhæ electæ adjecti. In dies etiam, ut de ſequenti Elixyrio, quod ex Aloës p. iij. myrrhæ p. ij. Gummi Ammon. & Croci à p. j. c. Sale Tartari & Spir. Vini non rectificato confeceram, uteretur, injunxi. Addideram autem ℥ij. Elixyris hujus, ℨjß. liquor. C. C. ſuccinati, de quib. ternâ vice in dies 50. gutt. deguſtabat, interpoſito ſimul Oxymelle ſcillitico cum ana ſucci raphani permiſto. Sed ecce! Dolores cum difficili reſpiratione in momento quaſi ſopiebantur, rejectione illâ cruentâ & materiâ viſcidâ ſenſim evaneſcente. Die verò 11. menſes copioſiſſimè movebantur cum adjuncta materia tenaci & viſcida, qualis ſupernè aliàs à Pleuriticis rejicitur, & ſputum cruentum à Practicis vocatur. Imò, quod magis mirandum, poterat hæc viſcida materia à cruore menſtruo linteis excepto penitus diſtingui, & quanquam ex hac illuvie Nobiliſſima mater ulcus uteri metueret, vanus tamen erat hic metus, cùm interim Virgo benè ſe haberet, & poſt 14. dies conſueta munia iterum ſubiret. Inſtantibus denuò menſibus pauciſſima erat illorum copia, pallidi coloris, ſcabiesq; ſimul Virginem deformabat. Præmiſſa igitur Purgatione Mercuriali, continuatoq; uſu Elixyris ſupracitati,

tati, miſti c. ana Eſſ. fumariæ compoſita D. Michaëlis, interpoſitis interdum Sudoriferis ex C. C. ſ. igne, flor. Sulphuris, Sale vol. Viperar. tandemq; diſtincto flor. Acaciæ recentium in ſero lactis omni mane calidè hauſto, & Balneo ex Sulphure & Calce, cui incocta erant fol. Nicotianæ, rad. & fol. Helenii, Lapathi acuti, &c. feliciter curabatur.

OBSERVATIO CCXV.
D. JOH. CASPARI WESTPHALI.
Hymenis Exiſtentia.

QUanquam non pauci ſint inter Medicos, Anatomicos etiam exercitatiſſimos, qui hymenis exiſtentiam penitus negent, & potiùs pro Non-Ente habeant, vix tamen horum ſententiæ accedere poſſum, cùm, αὐτοψίᾳ convictus, aliud credere cogar. Veſalio igitur, Fallopio, Aquapendenti, Spigelio, Bartholino, Veslingio, aliisq; contrarium ſtatuentibus, adſtipulor, credendo vel maximè adeſſe omnibus illibatis Virginibus hymenem, Virginitatis floſculum & infallibile indicium. Facilè autem largior, in quamplurimis deeſſe hymenem; ſed fit hoc non vitio naturæ, ſed potius contrectatione manus petulantis, aut, ut Ariſtot. II. Natur. Curioſor. Collega in Ephemer. Ann. 5. Decur. 2. Obſ. 61. p. 115. & 117. opinatur, ex morbo quodam illum conſumente, quod tamen rariſſimè contingere credam. Mihi quid circa hujus membranæ adeò litigioſæ ſcrutinium obtigerit, brevibus exponam: Elias Marggraff/ Ruſticus & Incola Lehelicenſis, ac ſi cum privigna ſua, 13. annorum puella, rem habuiſſet, Anno 1681. de Inceſtu accuſabatur. Facta Inquiſitione, pro Innocentia Defenſionales, ut vocant, conſcribere curabat. Quæſtione de ſignis illibatæ Virginitatis, quam Dn. D. Ammannus, Præceptor & amicus meus honoratiſſimus, verbotenus recenſet in Iren. p. 123. & 124. ad Facultatem Medicam Lipſienſem divoluta, hoc Reſponſi accepit:

Als

Als von Uns Ihr zu wiſſen begehret;

Ob an eurer Stieff-Tochter/ daß ſie mit euch vor 2. Jahren/ im 13. Jahre ihres Alters/ fleiſchlich zugehalten habe/ oder nicht/ durch eine Beſichtigung infallibilia, oder doch valdè probabilia Indicia geſpühret werden könnten/ und worinnen ſelbige beſtehe?

SO geben wir/ nach Collegialiſcher Uberlegung/ Euch zur Antwort: Daß zwar auch von Medicis einige Zeichen der entweder verletzten/ oder noch unverletzten Jungfrauſchafft angeführet werden wollen; Alldieweil aber dieſelbe/ inſonderheit bey adultis, und erwachſenden Frauenzimmer/ ſehr mißlich/ und zweifelhafft ſcheine; So wird auch von Uns auf eure obgeſetzte Frage vor dieſesmahl nichts gewiſſes auszuſprechen ſeyn; Sondern es wird/ was eure Stieff-Tochter/ und euere Beſchuldigung betrifft/ auf eines verſtändigen Medici, und vereydeten Kinder-Mutter Beſichtigung/ und Auſſage beruhen.

Leipzig den 2. Aprilis/
An. 1683.

Decanus, Senior, und andere Doctores und Aſſeſſores der Mediciniſchen Facultät allhier.

Mihi demum, utpote Phyſico Præfecturæ Delitienſis, ordinario, hæc judicandi ſparta demandata. Quarto igitur die Aprilis Anni 1683. illam ſuſcepi, & ſequentia notavi: Impubes primò erat puella 15. annorum, ut relatione matris tùm præſentis fideq; Paſtoris Eccleſiæ illius id publicè teſtificantis, conſtabat; Diductis dein per Obſtetricem vulvæ labiis, membranam transverſam diaphragmatis inſtar expanſam, in qua non foramen rotundum, ut quidam ſtatuunt, ſed rimulam conſpeximus oblongam. Hanc ſerti inſtar cingebant, & complicata inter ſe erant vaſcula illa ſanguifera, ex quorum; non violento quidem ſed levi duntaxat contactu vel læſione, Camiſiorum cruentatio juxta legem Deuteron. c, XXII. deducenda venit.

venit. Sita erat hæc membrana â collo tergi veſicæ, & ſub meatu urinario circa confinia carunculæ myrtiformis terminabatur. Eodem ferè modo hymenem deſcripſit etiam Bartholin. in Anatom. Quartùm reform. l. 1. c. 31. p. 283. ſequentib. Etiam du Blegny in Zodiac. Gall. Ann. 1679. menſe Aprili hujus membranæ in fœtu fœmineo adinventæ mentionem facit, in qua ſimul rimula illa conſpectui ſe dedit. Idem quoque annotavit Bierling. in Adverſar. ſuis Curioſ. p. 66. Et quod magis hanc meam ſententiam confirmat, eſt, quod Nobiliſſ. Avenzoar. Naturæ Curioſor. Collega, Anno 1683. per literas mihi retulit: Cùm Studiorum causâ Leidæ vixerit, acutiſſimum illum Anatomicum Schwammerdammium hymenem, prout illum aliquoties in puellis & virgunculis repererit, æri inſcribere curaſſe, in Theatro Anatomico Leidenſi adhuc videndum: Edito deinde miraculis Naturæ Humanæ, ſ. de Uteri Humani Fabrica, Tractatu, hymenis præſentiam, figuram & locum ſufficientiſſimè demonſtraſſe. Similes hymenum delineationes in Tract. quodam de Generat. Viviperar. & ex ovo propediem edendo promiſit Excell. Ariſtoteles II. loc. all. Novi quoque Paſtorem in Diœceſi Bitterfeldenſi adhuc viventem, qui cum ſponſa coire, aut penem vaginæ uteri intrudere non potuit, donec à Chirurgo tertiâ vel quartâ poſt nuptias die membrana cum lanceolo rupta fuerit. Peractâ ſic genitalium luſtratione, & relatione meâ conſcriptâ, cùm denuò ad judicandum Facultati Medicæ Lipſienſi exhiberetur, ſequenti modo reſpondit:

Ehrſamer/ guter Freund!

Nachdem Ihr fernerweit unſer Collegialiſches Bedencken über nachfolgende Frage verlanget:

Ob aus dem im Documento ſub B. angeführten ſtatu cauſæ, und Umbſtänden / die Virginitas euer Stieff-Tochter / pro illæſa, wo nicht ex indiciis infallibilibus, doch aliquali modo probabilibus, zu halten ſey?

So

So haben wir des Medici Atteſtatum, oder Beſichtigungs-Schein/ mit Fleiß durchleſen/ und die Umbſtånde reifflich erwogen; Und ſo viel erſehen/ daß/ weil es bey eurer Stieff-Tochter ſich in allen/wie von gedachtem Medico referiret, befunden/ ſo'che ſigna pro ſatis probabilibus Virginitatis illæſæ zu achten; welches wir Euch hiemit/ benebenſt Zurůckſendung der Documenten/ ſub A. & B. in Antwort melden wollen.

Leipzig den 21. Novembr.
Anno 1683.

Decanus, Senior, und andere Doctores und Aſſeſſores
der Mediciniſchen Facultåt allhier.

Mirari ergò ſubit, quî factum, quod plurimi Anatomicorum hymenem potiùs negent, cùm tamen, niſi læſio præceſſerit, facilè intuentium occurrat oculos.

OBSERVATIO CCXVI.

D. JOH. CASPARI WESTPHALI.

Menſtrua Dyſenteriam ſolventes.

PEr variam morbificarum particularum metaſtaſin morborum faciem multùm alterari, imò penitus interdum in alium transmutari ſtatum, ut penè novus exſurgat morbus, Medicorum Obſervationes ubiq; loquuntur; Quinimò unius interdum alterius ſolet eſſe remedium. Hæmorrhoides ut alias taceam, omni die hoc teſtantur, ſi quidem alios morbos quoties ſolvant, Medicis eſt quàm notiſſimum. Menſium fluxu Dyſenteriam curatam Ann. 5. Dec. 2. Obſerv. 57. M. A. N. C. legimus: Cumq; & ego ſub cura dyſentericæ ſimilem caſum obſervaverim, brevibus illum in majorem allegatæ Obſervationis confirmationem, recenſere volo. Anna Barbara Wanckheimia, Quæſtoris olim Bitterfeldenſis, tunc Vidua, nunc denuò Martisburgi maritata, Anno 1684. menſe

Auguſto hîc Delitii cùm apud Parentem Vidua viveret, Dyſenteriâ epidemicâ malignâ corripiebatur : propter lipothymias autem crebriores, aliaq; ſymptomata atrociter urgentia unà mecum Dn. D. Rivinus Lipſiâ in auxilium vocabatur, ſicq; conjunctis conſiliis morbum oppugnavimus. Die morbi 9. ordinarium ſimul menſtruationis tempus incidebat, menſesque alioquin parciùs fluentes largiùs ſtillabant. Ne autem fluxum hunc impedirem, ſed concitatiorem redderem, Bolo Armenæ florib. ſulphuris, & Antimonio diaphoretico Martiali, cum vitriolo ad albedinem calcinato mixtis, Myrrham, uti & ſolutioni Martis cydoniatæ ad liquidioris Syrupi conſiſtentiam inſpiſſatam Eſſentiam Myrrhæ, in larga doſi adjeci, ex quorum uſu menſtruatio multùm augebatur, Alvi verò fluxus cruentus & dolorificus in momento quaſi ſiſtebatur, & loco hujus ſolùm mucoſa per alvum exernebantur, quæ tamen lactis calidi cum butyro recenti non ſalito liquefacto hauſtu, & continuato lapillor. cancr. præparator. & C.C. uſti præpar. miſtorum in potu ordinario uſu, brevi quoque ceſſabant.

OBSERVATIO CCXVII.

D. JOH. CASPARI WESTPHALI.

Lignum quernum in metallum & vitriolum transmutatum.

CUm Anno ſuperiori 1689. Molda fluvius prope Bitterfeldum limites ſuos transcenderet, fractâq; ſimul glacie agros adjacentes undiq; inundaret, non procul à vico Pouch/ubi Illuſtriſs. Comes de Solmiez, & Nobilis quidã de Rabiel, reſident, ingentia fruſta quercini ligni cortice ſuo adhuc dotata, exq; hoc facilè cognoſcibilia, in Metallum tantæ duritiei transmutata (quorum partem hîc transmitto) reperiebantur, ut mediantibus his, colliſione cum chalybe facta, promptè ignis elici potuerit. Oculatus hæc Teſtis ſcribo, pau-

cis

cis ſiquidem abhinc ſeptimanis ripas denuò luſtravi, ingentes trabes quercinas, imò quercus integras invicem connexas, quo faciliùs in alveo ſuo detineretur aqua, tanquam molem, fluvii (ripas ſubruentis atque eluentis) viribus olim objectam, deprehendi. Verum igitur eſſe autopſiâ docemur, quòd Doctiſſ. Ettmüllerus in Colleg. Chemico, ubi de Non-Entibus Chemicis, dicit:

> Videmus quoque vegetabilia inter ſe transmutari &c. Vidi ipſemet lignum, quod non ſuperficialiter tantùm lapideâ cruſtâ erat inductum, ſed reverà in lapideam transmutatum ſubſtantiam.

Non ſuperficietenus pariter transmutatum eſt hoc lignum, aut cruſtâ ſaltim lapideâ obductum, minimè gentium, ſed potiùs intus & extra verè immutatum. Minerale hoc quercinum, ſi tempore vernali aut autumnali per paucas ſeptimanas Aëri libero exponatur, ſimili modo ac minera Martis Solaris in vitriolum, Martis vitriolo quoad ſaporem, ut Ovum ovo ſimile imò ſimillimum, fatiſcit. Quo etiam, an alicujus uſus Medici eſſet, conſtaret, præterita æſtate in vitrioli rore inſipido, qui tunc in promptu erat, ſolvi, filtratumq; liquorem loco liquoris Martis Solaris cachecticæ virgini, menſium emanſione pedumque œdematoſo tumore laboranti, præmiſſis præmittendis non ſine ſucceſſu propinavi. Feces tingebantur nigerrimo colore, menſes denuò ritè fluebant, crurumq; Tumor œdematoſus optatò evaneſcebat. Saccharo Saturni ſi addatur hocce vitriolum, elegantiſſima exinde confit Tinctura antiphthiſica, quam manibus meis paravi. Et quid mirũ, talia exinde conſpici Producta; Martiale ſiquidem principium in quercu, ſapore pariter adſtringente ac effectibus mechanicis egregiè ſe manifeſtat. Sutores lignum quercinum Aquæ infundendo liquorem acquirunt, quo corium nigredine inficiunt; Tornatores, ſi colos aut vaſcula nigris circulis interſtinguere volunt, applicatione ligni querni & celeri circumgyratione facilè deſidera-

tum effectum conſequuntur. Portionem hujus Mineralis transmiſi multis eruditis & curioſis Medicis, Dn. Dn. DD. Volcameris Norimbergæ; Lentilio Nordlingæ; Ammanno, Bohnio, Rivino, Petermanno. Linckio Pharmacopæo Lipſiæ, Acolutho & Schulzio Uratislaviæ; Neucranzio & Drechslero Torgæ; Schuchmanno Annæbergæ; Schwetkio Rochlitii & Fribio Mittweydæ.

[*Delitio Noribergam A. 1690. d. 21. Jul. miſſa.*]

OBSERVATIO CCXVIII.

D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

Arſenici aſſumti lenta præter ſolitum operatio.

Rufticus maſſæ panis fermentanti jam coquendæ immiſcet arſenici groſsè contuſi, fruſtula; tres aſſumentes corripiuntur aliquando vomitibus, ſucceſſivâ debilitate & poſt ſeptem vel octo dies moriuntur. Cur ſubitò non fuerint mortui, cauſa uti mihi videtur, erit, (1) quod acrimonia violenta arſeniciq; ſal corroſivum fuerit quodammodo obtuſum ac refractum per fermentum panificium, contrarium utpote alcalico ſali arſenicali. (2) quod viſciditas placentæ & panis recentis atomos arſenici, aliàs efficaciſſimas, itidem impediverit, eas disjungendo & ſeparando, ut ſtomachi inteſtinorumq; tunicas non adeò frangere & erodendo lædere valuerint. Pateſcunt inde Leonis infernalis continuè nobis inſidiantis quotidiè noviter pro noſtrô interitu per ſuos miniſtros inventæ fraudes, quæ nos orandô & laborandô vigilare jubent.

OBSER-

OBSERVATIO CCXIX.

D. FRID. WILHELMI CLAUDERI.

Pus pleuriticum quaſi Vomicâ ruptâ ſimul expectoratum fœminam ſuffocans.

NOtûm eſt ulcera pulmonum eſſe duplicia, alia ſucceſſivè ad putredinem pulmonum parenchyma redigere, alia ubi materia ulceroſa quaſi in ſacculô contenta ſubitò rupta aut expectoratur aut hominem ſuffocat. Notum non minus eſt pleuritidem veram pus in pleura colligere, quod ſucceſſivè tuſſi mediantibus pulmonibus ejicitur. Rarum eſt ſequens: Fœmina 30. annorum corripitur pleuritide verâ cum febre continuâ malignâ, punctionibus lateris, dextri acerrimis, tuſſi, aſthmate magnô, tamen inſequente expectoratione nullâ; Morbô ita per quinq; vel ſex dies durante, ſymptomatibus in pejus ruentibus, ſubito copioſiſſimum pus & materia cruenta tuſſi rejicitur, & quidem tantâ violentiâ, ut ægræ viribus jamdum proſtratis ac aſthmate aliaq; ſymptomatum congerie, conſumtis ſuffocatio ſucceſſerit ſimulq; animam effuderit. Materiam itaq; cruento-purulentam pleuriticorum non aliter expectorari poſſe, ac per vaſa & bronchia pulmonum, nullus dubito & hoc eò magis, cùm id ſtatuant plurimi Medicinæ noſtræ Primates, nec commodiores, adſint viæ: Quomodo autem in præſenti caſu tàm citò ac ἀθρόως è pleuræ anguſtis & longioribus vaſis penetrare potuerit, difficilè eſt decidere; potiorem fidem meretur, vaſa in corporibus vivis, uti omnia alia eſſe magis laxa, ampliora & tranſitum ita faciliorem concedentia, veluti quondam improvisò bona ferrei clavi portio deglutita poſt aliquot ſeptimanas in rene reperta & ſine incommodô eôdelata in quôdam, aliam ob cauſam mortuô, obſervatio curioſa Clariſſimi Domini Bartholini teſtatur.

OBSERVATIO CCXX.
D. FRID. WILHELMI CLAUDERI.
Stupiditas à nimiô Spiritus Vini potu.

SEnex quidam per aliquot annos tàm vehementer inhiabat potui Vini aduſti, ut ſæpiùs per diem libra una hujus gulæ humectandæ non ſufficeret; hinc factum, ut lymphaticorum vaſorum ac Maſſæ Sanguineæ ſerum utile tàm fuerit exſicatum, ut corpus non ſolum redderetur exſuccum, ſed à cerebrô itidem exſiccatô ſequeretur magna mentis ſtupiditas, & memoriæ læſio, quæ etiam illudebat omnia exhibita humectantia, & roborantia. Cavere igitur ſibi diſcant à ſimili abuſu tales Hectores potatorii; ne ἀυτοχειρίαν committant vitæq; filum ſibi ipſis abſcindant.

OBSERVATIO CCXXI.
D. FRID. WILHELMI CLAUDERI.
Lienis ſubſtantia corrupta in Equô.

VIri generoſiſſimi equus magnæ æſtimationis per tempus corripitur hydropicô quaſi tumore ventris ac ſcroti; hinc mors, cadavere apertô inventa omnia ſana, ſola lienis ſubſtantia erat planè corrupta, ut tota veluti rob ceraſorum, Kirſchmuß / è lienis tunicâ potuerit extrahi. Pateſcit inde lienem eſſe viſcus nobile & variis arteriis, aure vitali prægnantibus, dotatum; Nec viſcerum uſum tàm parvi eſſe judicandum, quaſi eſſent ſola vaſorum fulcimenta, &c. Huic hiſtoriæ analoga in hominibus non minùs aliquando reperiuntur.

OBSER-

OBSERVATIO CCXXII.

D. FRID. WILH. CLAUDERI.

Nanorum generatio.

NAnos ob ſemen, qualitate ac quantitate deficiente peccans generari, Medicorum nota eſt opinio; Sic maritus quidam cum uxore generavit octo liberos, utriusque ſexûs, quorum pars dimidia fuêre Nani, ubi præcipue notabile, alternatim ſemper eſſe productos modò ſolitæ magnitudinis, modò Nanos.

[*Altenburgo Anno 1690. m. Jul. Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO CCXXIII.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Corpus Ceriforme è regione lumbari protractum.

CHirurgus è noſtratibus Dn. Joh. Balthaſar Wucherer / Vir induſtrius & Operator haut infelix d. 14. Octobr. 1686. ad Cauponis Cis-Memmingani uxorem, Apolloniam Widenmanniam vocatur. Conquerebatur ea de tumore circa lumbarem dextri lateris regionem dolorifico, jam quaſi per quadriennium, impare tamen dolore & tumore, perdurante. Dolore denique ſic ingraveſcente, quem perpeti ſe poſſe plus ultra dubitaret, ſupra dicti Conſilium poſtulat, qui tumorem dicto in loco caput Infantis annui facilè æquantem, non ſine gravi inflammatione, reperit. Re penſitata tumorem vix eſſe diſſipabilem, ſed per emollientia maturationi aptandam, rectè judicavit: Quibus per quatriduum, uſurpatis, cum pulſare ſaniem animadverteret, lanceola tumorem

rem pertudit, puris ultra menſuræ dimidium evomentem. Inſequenti die pus equidem rurſum, ſed parciore metro profluebat. Mirum erat à tanto puris effluxu nil quidquam mitigatum dolorem. Explorato proinde per ſpecillum vulnere, durum quid obnititur, quaquaverſum tamen mobile, cum dolore licet vix tolerabili. Vulneris dilatationem, ut exitum corpori duro præpararet, Chirurgus aggreditur, quod mane, ſublatis faſciis, magna ſui parte vulneris oram occuparat, volſella hinc prehenſum & levi brachio extractum, inſequente vi magna puris æque atque, cruoris, & ſopito hinc ad miraculum dolore. Corpus illud, quod lapidem Cheirurgus æſtimabat, pondere ℥ß. exceptis 4 granis æquavit. Vulnus autem, exhibitis, qua internis, decocto puta, & eſſentia traumaticis à me ordinatis, qua externis intra 5. ſeptimanarum ſpatium dexterrimè perſanatum.

Similem prorſus caſum ante mihi triennium Pappenhemii videre contigit: Paupercula namque plura mihi numero ejusmodi corpora oſtendebat, quæ 3. circiter transverſis ab umbilico digitis dextrorſum, non ſine cruciatu inſigni prodierant, vulnere poſt ope balneatoris conſolidato. Cum autem de tumore juxta atque dolore ſane quam maximo, eodem in loco affligente apud me denuò conqueſta fuiſſet, non ſine ratione, reſtare adhuc plura ejuscemodi corpora, aut unum ſaltem, exitum moliens, judicavi: Chirurgum proinde, quo pacto & emolliendus tumor & aperiendus poſt eſſet, edocui, præſcriptis quoque intus potionibus & eſſentia vulnerariis, datoque, ut quam tardiſſimè conſolidaret vulnus, præcepto: Quatenus autem ſucceſſerit iſta res, hactenus ignoravi.

SCHOLION.

QUum corpus iſtud uxori cauponis exemtum ſabuloſum quid externa ſui facie, cum aſperitate & candore præ ſe tuliſſet, Chirurgus & alii calculum pronunciare nulli dubitarunt:

runt: Sed re penitius inſpecta, & nudatum alicubi veſte ſabulosâ corpus, nil niſi ceram ignari juraſſent, ſciſſile quidpe, flavum & conſiſtentiæ omninò cereæ. Non tamen quid & quale eſſet præcipue, liquidum adeo fuit. Ego primum à loco affecto, ſitu nempe renis dextri, cruſtâ quoque ſabulosâ, & eximio iſtius ceræ fetore ſeductus, an forte abſceſſus iſtius renis eſſet, ſum ſuſpicatus. Imaginabar enim mihi, potuiſſe materiam purulentam à ſale urinoſo fixo ſucceſſivè coagulari, deniq́ue ab Archeo aut Natura, ejusmodi heterogenea diutius tolerare neſciâ, poſtliminio, excitato tumore, & rupto propelli. Namq́ue hoc fieri poſſe nemo forte quis dubitarit. Quod autem in Pappenhemia muliere locus affectus à rene diſtantior eſſet, nec iſta corpora, utut hoc Memmingenſi minora, & in reliquis, ratione conſiſtentiæ, coloris & fetoris, plane eadem, cruſtâ illâ ſabuloſa inveſtita viderentur, cauſſa quoq́ue coagulationis, quam ibi ſuſpicatus eram, heic me deſereret; Hinc cum Illuſtri & Magnifico noſtro Celſo ſtatuere cœpi, Meliceridem potius coagulatam hunc tumorem eſſe nominandum. Nam ſi ad usq́ue renem & ipſam abdominis cavitatem iſtorum tumorum cuniculi penetraſſent, periculum fuerat, ne ſaniei tanta vis interanea quæq́ue fœdâ putrilagine contaminaret, nec ſpes erat ſanationi tam promtæ. Potius igitur collectam intra muſculorum interſtitia meliceridem arbitrabimur, quæ, quod eſſet profundior, tamdiu latere potuit, donec ſucceſſive conſumta humiditate aquoſa, in ceramen compingeretur, accingente ſe pedetentim Archeo ad rem corpori moleſtam ſucceſſu temporis eliminandam; idq́ue negotium eo proceſſit tardius, quo longius à corporis peripheria materiæ ſentina diſtabat. Etenim collectæ ſub cute Melicerides minus Naturæ negotium faceſſunt. Fetor horum corporum erat adſcititius à materia purulenta, quâ, maturato tumore, cingebantur.

Conceſſo autem, quod Melicerides ortum à depravatione nutrimenti partium nervoſarum ducant, haut eſt difficile

conceptu, qua ratione queant intra muſculorum Interſtitia colligi.

Mentio quum ſuperne ſit facta Eſſentiæ vulnerariæ meæ deſcriptionis in officinas noſtras Nordlingenſes introductæ, eaq́ue effectu me non infelici ſæpe bearit, eandem epimetri loco, ad alterius cujusdam imitationem ex cogitatam, adjungere non gravabor. ℞. Folior. nicotian. pyrol. ſanic. perſicar. millefol. flor. hyperic. ſummit. virg. Aureæ ãã. mß. rad. ſymph. ℥j. biſtort. ſigill. Salom. ãã. ℥ß. Nitri fixi. ℥j. Conciſis & contuſis ſuperfunde in Cucurbita vini rubri menſ. j. Aq. plantag. ℔iß. Stent in digeſtione leni ſuperimp. Alembico cœco per 8. dies ac noctes. Col. & exprime leniter: Menſtruum evaporet, vel abſtrahatur ad mellaginem ſ. formam Extracti liquidioris, cujus ℞. ℥ij. myrrh. r. ʒiij. gumm. Ammoniaci, mum. ver. ãã. ʒij ſang. Dracon. ʒiß. Salis Tartar. ʒß. Superfunde pulveriſatis & mixtis Spiritum vini opt. ad eminent. palmæ: Digerantur rurſum per 8. dies & noctes leni calore, & filtratum ſervetur uſui.

OBSERVATIO CCXXIV.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

A verruca minus ritè tractatâ Cancer.

INcola noſtræ urbis ante hos annos viginti pollicem inter & Indicem dextræ verrucam tulit, quam ſæpe numero unguibus evellere conatus eſt; irritatione hinc exorta cacoëthes ulcus pedetentim pollicem totum occupans enatum eſt. Adhibita varia remedia. Cumprimis Balneator quidam applicatis cathæreticis eum adgreſſus eſt. Ulceri hinc vehementius irritato, quin & hyperſarcoſi fœda paullatim aucta accedente, Cancer deniq́ue lethalis, non tantum pollicem, verum

&ra-

& radicem ejus, linea τῶν χειρομάντων vitali circumſcriptam depaſcens, ſucceſſit.

OBSERVATIO CCXXV.
Dn. Lic. ROSINI LENTILII.
Paralyſis & Oblivio à Philtro.

Opifex quidam in Haſſia peregrinatus, in caupona pagi cujusdam prandium capturus à Diverſatoris filia cepit hauſtum. Ægrè poſtea licet habuiſſet, attamen equo conſcenſo proſequi ſuum iter ſuſtinuit, ſed humi prolapſus uſum rationis omnem protinus amiſit, artuum hinc accedente contractura. Oblivio quoque tanta hominem inceſſit, ut vel ſui nominis memoria eum relinqueret. Medicorum id loci vicinorum Conſilio uſus thermas Emſenſes & Wisbadenſes adiit, quarum beneficio in artuum robore & mentis uſu multum profecit, ſic ut Phyſici tunc Nordlingenſes, Dn. D. Klein & Dn. D. Höchſtetterus, nunc beati, ſi uſum iſtarum aut ſimilium balnearum iteraſſet homo, de convaleſcentia nulli dubitaſſent.

OBSERVATIO CCXXVI.
Dn. Lic. ROSINI LENTILII.
Rebellis hæmorrhagiæ noxa.

Pellio 34. annorum tanta ſanguinis ebullitione die viridium tentatur, ut maximo cum impetu per nares viam ſibi aperiret, nil quidquam eum remorantibus Iſchæmis quoque validiſſimis. Cum ſponte aliquando ſubſtitiſſet ſanguis, interpoſita tamen mora haut longa iter antiquum inſtauravit, naſo hinc præmodum intumeſcente, prominulo

 qui-

quinimmò & ſuam extra orbitam oculo lævo, quem hyperſarcoſis denique totum inveſtivit. Naſus poſtliminio prægrandis & horridus, dimenſionem ſibi nativam ſexies exſuperavit. Phyſici tunc noſtri ſanguinem acrimonia maligna & quaſi ferrugine tunc exaſperatum pronunciarunt: Suſpicati quoque corroſum jam os palati, nariumque fulcra, & malum absque dubio non niſi letho finitum iri. Ego, qui, quid tunc fuerit actum (ſunt enim complures anni) prorſus ignoro, tribus tantum verbis id innuo, fieri nempe frequenter, ut neglecta genuina medendi methodo, qui hæmorrhagiis ſiſtendis dant operam, externis violenter ſiſtentibus perperam haut raro inſiſtant, unde collectus intra narium venulas ſufflaminatus cruor ejusmodi tumores dubio procul excitare valet.

OBSERVATIO CCXXVII.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI Sen.

Tumor in capite curatus.

SIngularis hîc ſiſtitur tumor in capite Mulieris generatus, cujus deſcriptionem Anno 1690. d. 4. Febr. Joh. Michaël Sutorius, Chirurgus Halæ Suevorum ingenioſus, ad civem noſtrum Juſtum Fruben, peritiſſimum quoque artis Chirurgicæ Magiſtrum cum transmiſſet, pleniorem dein ejus hiſtoriam meo rogatu permotus fideliter exhibuit, quam etiam cum Curioſis noſtris communicare lubet: Maria Caſparis Mulfingeri, incolæ pagi *kleinen* Altdorff uxor, 35. annorum, mediocris ſtaturæ, temperamenti phlegmatici, cæterum ab ineunte ætate ſemper ſana & vegeta, atque octo jam liberorum mater facta, Anno 1687. circa feſta natalitia, poſt prægreſſos per aliquot dies rigores, atque ſubſecutam vehementem tuſſim, in capitis vertice, fortuito manûs attactu tumorem inſtar piſi animadvertit, quem verò, cum nullum dolorem inferret, neglexit, usque dum ad magnitudinem ovi

gal-

gallinacei excreſcens, ad conſilium à Balneatore Anno 1688. menſ. Julio expetendum eam permoveret: qui Cataplasmatis & emplaſtris tumorem molliuſculum fruſtra tractavit, cum & mollior inde fieret, & magis in dies excreſceret: Ubi verò ad magnitudinem in Figurâ indicatam pervenit, Halam Suevorum ſe conferens, juxta cum Excell. D. D. Baumanni conſilio præfati etiam Chirurgi auxilium imploravit, qui affectûs periculoſam curam perpendentes, ad evitandam propriam artisque ignominiam alterius etiam Medici, duorumque Chirurgorum inſpectioni ægram commiſerunt, collatis conſiliis deliberaturi, an morbum aggredi, vel ægram prognoſtico relinquere præſtaret: Factâ igitur cauſarum & ipſius tumoris exploratione, hunc molliuſculum equidem, ſed renitentem, nec digitorũ dum comprimebatur, veſtigia relinquentem ſimul, tamen dolorem tenſivum capitis inferentem deprehenderunt. Dum itaq; Talpam vel Teſtudinem, totum ferè craniũ occupantem, multisque & magnis venis præditum eſſe judicârunt, tales autem excreſcentiæ latâ baſi præditæ oſſique, cum metu Corruptionis ejusdem valde adnatæ, adeoque immobilis, rarò vel difficulter admodum curari queunt, ægram maritumque ad ferendam potius calamitatem hancce patienter, quàm curam, & per ſe, & totius corporis ob cachexiam, periculoſam & dubiam ſubeundam hortati fuerunt. Ipſi verò, cognatorum etiam ſuorum Conſilio mentem de perferendâ cura mutare nolentes, & magnam in Sutorii auxilium, quo plurimis aliis, DEO benedicente, ſalutare fuiſſe perceperant, confidentiam locantes, hîc quoque felicem eum fore ſperarunt. Unde is tandem præſentibus laudatis Dnn. Doctoribus & Chirurgis, repetitâ tamen proteſtatione & prognoſtico munitus, conſueto ſuo corroſivo, juxta cum aliorum medicamentorum internorum & externorum uſu cutem incipit circum circa mortificare, atque ad interiora verſus, ipſumque denique cranium hac ratione penetrare, ſicque exeunte menſe Septembri, absque gravibus ſupervenientibus ſymptomatis, integrum tumorem planè abſtulit,

 qui

qui internè equidem nonnihil ſpongioſam, ac multis inſignibus venis præditam ſubſtantiam oſtendit, potiori tamen ex parte, inſtar lardi, lardo aprugno planè ſimilis, extitit. In primis verò maximè mirabile videbatur, quod intra tam breve temporis ſpatium cranium à ſuturâ coronali ultra lambdoidem, cum oſſibus bregmatis & portione oſſis occipitis à particulis ſanguinis ſalinis, acribus, acidis & corroſivis, absq́ue ullo dolorifico ſenſu, aut pravorum ſymptomatum acceſſu exeſum & conſumtum, natura verò tàm negotioſa fuerit, locumq́ue iſtum craſſa & validâ carne obduxerit, ac ita à variis accidentibus, partem ſubtus latentem principaliſſimam & maximè ſenſilem, cerebrum puta, munierit. Factâ ſic extirpatione plenariam equidem ſanationem pro viribus obtinere laboravit Chirurgus, ſpe in principio non levi affulgente, cum carne & cute ferè tota plaga obducta fuerit, exiguo ſaltem foramine relicto; aſt quia ægrota jam in diæta negligentior exiſteret, & caro iſta ob continuum cerebri motum indeſinenter commoveretur, craniumq́ue, cui adnatum erat, corruptum eſſet, nec tamen, ut par erat, radi poſſet, plenaria conſolidatio magis optanda eſt, quam ſperanda, in primis ob gravis admodum Cachexiæ præſentiam qua ipſum etiam os femoris dextri ſucceſſivè adeò afflictum fuit, ut nuper inter de ambulandum medium fractum fuerit, multumq́ue incommodi hactenus fecerit, cæterum vitam hucusq́ue trahere pergens.

Fig. LVIII.

OBSER-

OBSERVATIO CCXXVIII.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI Sen.

Tumores magni curati.

RUſtica, Anna Maria, Georgii Ilin, in Aichhoff, in Comitatu Hohenloico Præfecturæ Neuenſteinenſis habitantis uxor, cum in protrudendo curru lignis onuſto multùm laboraſſet, ſtrepitum in ſiniſtro humero, poſteaq́ue tumorem hinc inde mobilem, non tamen dolorificum, fabæ quantitate, percepiſſet, eundem augeri in dies deprehendit, usq; dum ad magnitudinem in Figurâ notatam, ac magnis doloribus junctam pervenit, tantæ molis & ponderis, ut vix amplius ambulare ægra valuerit. Unde vehementiâ dolorum compulſa Illuſtr. Dn. Comitis clementiam imploravit, ut univerſitas aliqua de affectu conſuleretur, an curationis ſpes aliqua ſupereſſet, nemine nempe curam hactenus ſuſcipere auſo. Cum itaq́ue reſponſum fuiſſet, impoſſibilem eſſe reſtitutionem, quod ægra jam 65. annorum ætatem haberet, tumor per 25. annos duraſſet, & ægra quotidianorum dolorum vehementiâ planè debilitata atq́ue conſumta eſſet; tandem ad laudatum in præcedente obſervatione Chirurgum eſt deventum, qui difficultatem curæ præfatus, & Medico aſſiſtente adjutus, tumorem intra tredecim dierum ſpatium feliciter Anno 1678. menſ. Octobri, conſueto ſuo Corroſivo, absq́ue ullâ ſanguinis profuſione, inflammatione, aut ſingulari dolore abſtulit, qui juſſu Illuſtriſſimi Dn. Comitis ponderatus dimidium centenarium, id eſt, 50. libras æquavit: Ipſa tamen curâ intra trium menſium ſpatium plenariè abſolutâ, ut jam valida & ſana optimè degat.

Fig. LIX.

Similem tumorem, novendecim librarum pondere tergo adnatum, paucis ante annis in Viro quodam Krauthemii; nec non

non in Illuſtr. Barone à Muggenthal, Sene ſeptuagenario majore in eodem loco, octo ponderantem libras; & nuper demum in Viro Senatorio Kitzingenſi per tredecim annos trium librarum pondere moleſtè cervicem occupantem, (vide figuram) atque ab aure dextrâ ad ſiniſtram usque pertingentem, & fruſtra diverſis celebribus Germaniæ utriusque ac Galliæ Medicis atque Chirurgis deſuper conſultis ob loci, cui inſederat, nervoſi conditionem vaſorumque ſanguiferorum multitudinem periculoſam curam præſagientem feliciter eradicavit.

Fig. LX.

OBSERVATIO CCXXIX.

D. JOHANNIS CHRISTIANI MACKII.

Ab Inteſtini particula reſecta Alvus, non autem Excretio, nec ipſa Vita clauſa.

SChneebergæ Praxin vix exorſus audio de Ruſtico quodam Bohemo, eoque Tabellario, Viro ſtaturæ non adeo magnæ, Annorum LX. & plurium, qui Alvum nunquam deponeret, ſed deponenda colligeret in Veſicam; quam Cingulo alligatam ſemper ſecum portaret, cætera ſanus, vegetus & ſatis velox; Id quod ego tot oculatis tandem credere coactus majori indies deſideriô flagrabam, ipſum hocce Monſtrum videndi, relata examinandi & in rariſſimæ hujus Hiſtoriæ Veritatem inquirendi, ergo ut recurrentem huncce mihi ante oculos adducerent, ab Hoſpitibus quos olim viſitârat, inſtantiſſimè petii. Unde factum, ut Anno 1673. Kirchbergam (*Oppidulum unicum milliare ab hac noſtra Civitate diſtans*) miſſus, ſecundô Paſchatos Feſti Die, circa meridiem, me conveniret. Erat Vir ſtaturæ mediæ, ſtrigoſus, barbæ promiſſæ,

An-

Annorum LXXVIII. nomine *Matthæus* Stahr / *ex* Oberbiela / Pedibus magis, quàm Manibus panem ſibi ſuisque procurans, contentus unicô Cæſareo, *ut vocant*, Groſſo pro milliari ſolutô. Pauper ego Senex ſum, Duodecim Liberorum Pater, cætera omnia ſanus, modò non mihi inferioris mei Ventris ſtatus adeò moleſtus eſſet, æſtivo præprimis tempore, propter crebriores veſicarum mutationes & fœtorem, *dicebat*, ſimulque Tunicam ſuam exuebat, Perizoma, *quale Doliariorum eſt*, ſeponebat, & braccis demiſſis Induſiôque ſublatô Abdomen mihi monſtrabat, quod Cingulô lato conſtrictum, cui Veſica, ad formam illius oſſei in Veſicis ad enematis uſum, circulo majori tamen & ligneo, erat alligata, ſub quo Cingulo primò Linteum duplicatum, dein Plumbi fruſtulum Thaleri magnitudine, aſt tenuius, & demum Cera flava erat impoſita, quæ tria tegebant Vulnus & ejus extremitatem vel potius Inteſtini Orificium, quod totum cum Cute coaluerat, ad inſtar Coronæ vel Circuli, qui Fonticulos, obiter tractatos, cingere ſolet, ab extra hians quaſi & patulum, ad intra verò connivens vel potius collapſum, ut ſeſe, ad Naturæ juſſum, aperire, extendere & Excrementis egreſſum in Veſicam, quam monitus dextrâ ſuâ admoveret, concedere poſſet. Puer, *pergebat*, ad Servitia aulica fui damnatus & dein per ſex vel ſeptem Annos Signa militaria ſecutus, ubi tandem in ipſa Defeneſtratione, *ut vocant*, Pragenſi Anno M. DC. XVIII. Spolium hocce amplum & cruentum abſtuli, Vulnus ſcilicet hocce factum inſtrumentô illô bellicô, quod Geſum, *alii Gæſum*, vocant. Erat in latere dextro Vulnus, tres transverſos digitos ſub Umbilico, quô Abdominis reliquum disruptum ſimulque Inteſtina foras protracta fuiſſe *affirmabat*, quorum unum, ferme ad latitudinem Manûs, in longum (*ut ipſum Abdomen*,) disſciſſum, quô viſô exclamâſſet ſtatim Chirurgus; Dieſer iſt Weyde wund / der muß ſterben! ad inſtantiam verò aliorum, juvenilem meam ætatem & vires opponentium, reſumpſiſſet animum ſibique propoſuiſſet, laceratam inteſtini partem reſecare velle, & duo illa

extrema filo conſuere, viſurus, quid DEUS & Natura, in jam jam morituro, facerent. Sed poſt ipſam hancce Sectionem Inteſtini illam partem inferiorem Chirurgi manum fuiſſe elapſam, ſolâ ſuperiore relictâ, quam miſsâ illâ & Inteſtinis intro repoſitis, tenuiſſet, (pedibus elevatis & Capite depreſſo Corpus ſuum expandens) Cutique firmiter alligaſſet, ſicque, DEI auxiliô, contra ſui ipſius ſpem & omnium fidem, vivis reſtituiſſet mortuum, à quo ipſo tempore per Portam poſteriorem nihil ſe ejeciſſe *jurabat*. Quæ ipſe ageret aut agere poſſet vix tanta eſſe *declarabat*, ut ſe ſuosque ſuſtentaret; hinc niſi domi filum duceret, aut Lanam Plumasve carperet, oberraret Tabellarius, Ventrem, eô, quô vidiſſem modô, ſemper muniens. Naturæ Stimulum, *addebat*, ſentio ad excretionem, qualem Vos Sani, quæ, cùm eodem ſemper Cibo & Potu, Pane nempe & Aquâ, utor, rariùs horam vel diem mutat. Poſt exonerationem Inteſtinorum Veſicam depleo, eluo adque plures uſus ſervo. Somnum capio maximam partem ſedens, licet Vulneri incumbere poſſim. De Congreſſu cum Uxore, aut Liberorum Compatribus, nec multa quærere, nec multa reſpondere nobis erat volupe. Sic tandem, quoties in Confinio curreret, toties memet viſitaturum qui ſe obligabat, cum Viatico dimiſi, nec poſthac iterum vidi! Exemplum ſimile non legi, nec legerunt, quibus propoſui, unde crederem, ſi in Medicina, (*cujus pars Chirurgia eſt*) unquam viſum ſit aut factum Monſtrum, qualia fieri dicit *Averrões*, hic hoc ipſum pro monſtroſiſſimo, quod habuiſſet, neminemque ſine auxilio relinquendum iterum iterumque exclamaviſſet, uti Communis Germaniæ Præceptor, *Sennertus*, ex ipſo Averrôe nos monet *Lib. 2. Pr. part. 2. cap. 12. pag. 207.* ad cujus Theſeos confirmationem quale ac quantum ego Monſtrum *in Curatione Phthiſici* notaverim proximè *DEO volente*, exponam.

[Schneebergâ Uratislaviam, & hinc An. 1690. 20. Aug. Auguſtam Vind. allata.]

OBSER-

OBSERVATIO CCXXX.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Hircus Ἀνδρόγυνος.

LAc nobis hircinum litterarum monumenta paſſim propinant. Idem & nos exhibemus hauſtum in vico *Tapſheim*, quem Illuſtriſſimus Comes *de Hamilton*, Dominus meus gratioſiſſimus, poſſidet. Vivit enim ibi hircus an Capra, an Ἀνδρόγυνος, incertum quid dixeris! Mulgetur enim quotidie non tantum, verum & hirci munia apud capras perquam ſtrenuè ineundo illas exſequitur: quum vero non pepererit unquam, nec omnino ſit certum, an ejus virtute, an alîus capræ ſint imprægnatæ, Hermaphroditum, nî fallimur omninò, vocabimus, conſentiente Excellentiſſimo noſtro *Aretæo* in ſuaviſſimis ad me exaratis. Certe probatur exinde, maribus quoque, quod aliqui memoriæ prodiderunt, lac non eſſe penitus denegandum.

OBSERVATIO CCXXXI.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Gallinæ patulæ Ingluvies.

IN eodem vico alebatur ante annum Gallina, cujus ingluvies jugulum verſus hiatu tali patebat, ut grana ſemel comeſta & inibi collecta roſtro ſuo rurſum inde ex promeret, denuo quod ante comederat, comeſtura. Quod Excell. noſter *Aretæus* naturæ beneficium interpretatur, ut, ſi gallina tantum una vice deglutierit, unde crepandum forte ſit ingluviei violentius expanſæ, illa, novo appetitu acta, grana proxime hiatui iſti adjacentia rurſum eruat, reſtantibus granis à fermento

in plexu gangliformi, 3. digitis transverſis ſupra ſtomachum contento, eo facilius ſubjugalibus & digeſtibilibus.

OBSERVATIO CCXXXII.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, Luc. Fil.

Anatome Dyſuriâ extincti.

Cùm Anno 1687. d. 13. Decembr. Dominus J. C. quinquageſimo ſecundo ætatis anno, poſt diuturnam perpeſſam doloroſam valde dyſuriam, mortuus eſſet, ut cadaver ejus ad perſcrutandam, quæ latebat, morbi & mortis cauſam, ſectioni permitteretur, ſollicitavi; id quod poſtquam d. 15. Dec. impetravi, abdomen, licet artus per aliquod temporis ſpatium non parùm tabeſcere inceperint, adhuc ſatis obeſum primò adparuit, prout renes quoque non parcâ pinguedine ſe obductos exhibuerunt. Cæterùm corpus ipſum planè exſangue, ita ut vaſa ſanguifera etiam majora, absque ulla prævia ligatura, diſſecare impunè licuerit, nec unicâ guttulâ ſanguinis, aut etiam ſero multo inde effluente. Renes erant flaccidi, qui preſſi materiam craſſam albicantem, & ferè puris æmulam ex tubulis ſuis emittebant; veſica in collo propè proſtatas nonnihil exulcerata; ventriculus à copioſo ingeſto potu diſtentiſſimus; inteſtina ſcybalis craſſis referta; bilis per veſiculam ſuam transſudans ventriculum, internam etiam ejus tunicam penetrando, tingebat; inteſtinum ileum, aliquâ ſui parte inflammatum atque in gangrænam vergens, facilè ex peritonæo dilatato, quod biennem herniam ab Empiricis aliisque fruſtrâ hactenus curatam induxerat, retrahebatur; hepatis color palleſcebat, ipſa verò ejusdem, ut & lienis, pancreatis, aliarumque partium ſubſtantia illibata oculos incurrebat; in renibus & veſica nec unicam arenulam, multò minùs calculum reperire datum fuit. Symptomata, quibus Vir ille primò aliquot abhinc annis conflictatus fuerat, erant valde [illegible] do-

lores

lores colici, nephriticis (quibus arenularum & calculorum excretio ſuccedebat,) juncti; qui inprimis Anno 1684. Menſ. Junio & Septembri eum, poſt prægreſſos in diæta errores, caſei præcipuè & cerviſiæ craſſioris ingurgitationem, invaſerant, à convenientium tamen medicamentorum uſu feliciter ſedati; usque dum tandem Anno ſeq. 1685. iſtis non ampliùs revertentibus, magni in urina emittenda conatus, crebriorque ad illam ſtimulus, cum doloribus, modò intenſioribus, modò remiſſioribus in pube & perinæo, teneſmo item, & urina, non quidem ſtillicidio, ſed liberaliori rivulo prodeunte, turbida, ſabuloſumque, copioſum, & purulentum ſedimentum oſtendente, ſuccederent. Plurimi eapropter in conſilium adhibiti Medici, omnes veſicæ calculum, exulceratione in viis urinariis ſtipatum, adeſſe ſtatuerunt, perque longum dein temporis ſpatium contra hoſtem hunc variis undique conquiſitis remediis: modò temperatioribus, modò acrioribus, ſpirituoſis, alcalicis, acidis &c. lithontripticis &c. ſed irrito conatu, depugnatum fuit. Verùm Anno 1687. M. Januar. pro ope ferenda rogatus cùm fuiſſem, licet ante biennium cum aliis celebrioribus Medicis, de adfectu conſultandi gratiâ convocatis, in eandem ſententiam iverim, jam, dum neque teneſmum, nec arenoſam aut purulentam (quamvis hujus aliqua veſtigia circa vitæ finem quandoque ſe proderent,) urinam &c. deprehenderam, ſed tantùm moleſtiſſimam & crebriorem mictionem, qua urina craſſa & albicans, non inſolito aut putri fætore gravis, ſedimentum viſcidum, albicans & quaſi pultaceum copioſè in fundum dimittens, reliquo ſupernatante lotio naturalem & laudabilem colorem retinente, in debita quantitate reddebatur, priorem mentem mutare, & de latente calculo anceps judicium ferre incepi, & non tam calculo, quàm latenti unà vel alibi vel inprimis circa collum veſicæ, ubi major tunc in urina reddenda dolor urgebat, exulcerationi, & ventriculi partiumque circa veſicam debilitati curandæ incumbendum eſſe, edixi; quæ cura præſertim in acredine ſeri temperanda conſiſteret;

ſteret; cui etiam poſtea, quantum licuit, inſtiti; imprimis cùm à blandioribus medicamentis, Emulſionibus, Aqua contra ardorem urinæ, illi, quam Mynſichtus habet, ferè ſimili, Pulveribus abſorbentibus, uti oculis cancr. &c. quorum uſum quandoque admittebat, majus levamen, econtra à propinatis clam Empiricorum quorundam acrioribus, aut etiam diætæ, ratione cibi, potus, animi adfectuum, in iram præcipuè pronorum, qui ſubinde committebantur, erroribus, vehementiores cruciatus oriri viderem, Quæ tragœdia tam diu ludebatur, usque dum tandem fatalem cataſtrophen ederet famoſus in vicina Algovia Medicaſter, cujus nempe magnis pollicitarionibus permotus æger, fruſtrà me ſuadente mitiora, quotidianum & largum in uſum duceret modò Nitri fixi liquorem, modò oleum tartari p. d. ſol. & neſcio quem pulverem lithontripticum; quæ remedia major dolorum acerbitas inſequebatur, urina, plusquam dimidiâ ſui parte pultaceum plurimo purulento immixtum ſedimentum oſtendens, craſſior evadebat & acrior, ut ipſum corium, cui emplaſtrum contra herniam inductum fuerat, corroderet; hiſce adpetitus proſtratio accedebat, & vires admodum deficiebant; tandem cùm & ſitis intenſa, alvi obſtructio & quatriduana iſchuria (niſi quòd paucis ante obitum horis, dolorum ſævitiâ remittente, una alteraque guttula viſcidi humoris exſtillarit,) ingruerent, ægrotus prorſus defatigatus placidè animam exhalavit.

SCHOLIUM.

Multa eſſent, quæ hîc notari poſſent, pauciſſima tamen, gratæ brevitatis causâ, expedire libet:

1. Probabile eſt, priores Medicorum Conſultationes, quibus calculi præſentia unanimi conſenſu ſtatuebatur, non omnino fuiſſe inanes, cùm & ſymptomata de adfectu calculo-

ſo teſtarentur, & ipſa excretio arenularum calculorumque id confirmaret. Dum verò tot lithontriptica deglutita fuerunt, unum vel plura eorum calculi compagem reſolviſſe, ſimulque ſalia acida vel auſtera temperaſſe, ſicque novam concretionem præcaviſſe, arbitror; quamvis & diureticorum frequentiorem atque diuturniorem uſum renales tubulos ita laxaſſe ac ampliores reddidiſſe veriſimile ſit, ut craſſioribus particulis liberiorem tranſitum præbuerint, quò minùs dein ſtagnare potuerint, ſicque coagulationi haud facilè fuerint expoſitæ.

2. Salium iſtorum alcalicorum crebriorem & copioſiorem uſum non ſaltem adpetitum dejeciſſe, eventus probavit, ſed & ſanguineæ maſſæ fibras in liquamen illud craſſum, quod per urinam ejectum fuit, reſolviſſe, quin & ſerum ſpiculis corroſivis acuiſſe, credibile eſt.

3. Herniam ſæpe non à ruptura, ſed extenſione peritonæi oriri, inſpectio hîc quoque docuit, & hinc conveniente ligaturâ, quiete, atque remediis adſtringentibus, absque ſectione, eſſe curabilem, colligitur; id quod noſtro in ægro non ſperare licuit, cùm & diſponi ad diuturniorem quietem is nec potuerit, nec etiam ob crebriores ad urinam excernendam ſtimulos, illud ab eo exigere licuerit.

OBSERVATIO CCXXXIII.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. Fil.

Hydrops ſaccatus.

MAtrona annos nata 34 R B. cùm A. elapſo 1689. d. 12. Auguſti, poſt horam undecimam nocturnam placidè obiiſſet, & altero die cultro anatomico fuiſſet ſubjecta, ex abdomine, inſigni mole, duarum ulnarum cum dimidia quantitate circumſcriptâ, magnam aquæ flaveſcentis, urinæ non admodum quoad colorem diſſimilis, copiam, viginti quatuor menſuras noſtrates facilè æquaturam effluere vidimus. Medium abdominis aperti inſignis membra-

branaceus ſaccus, quinque circiter menſuras aquæ limpidæ continentis occupabat; cujus latus dextrum, paulò elatiori loco, alius minor, unius & dimidiæ menſuræ capax, & humorem turbidum, rubicundum, in fundo viſcoſum, craſſum & amurcæ ſimilem continens, occupabat; ſiniſtrum verò latus, depreſſiori loco, ſtipabat alius, ejusdem magnitudinis, ſero lacteſcente plenus, hoſce plures aliæ veſicæ, itidem craſſæ, comitabantur, octo, duarum unciarum capaces; plurimæ nucum avellanarum, piſorum, lentium magnitudinem æmulabantur; quarum aliæ limpidum, aliæ magis tinctum, plurimæ viſcoſum humorem incluſum tenebant. Has autem omnes ligamentum pollicis craſſitie conſpicuum, & tactu ferè cartilaginoſum, denſum, pluresque in ramos ſe diffundens, colligabat; cujus radix impervia prope uterum in ipſam ejus ſiniſtram tubam implantabatur. Tota hæc moles, poſtquam ex majoribus veſicis humor eſſet evacuatus, (minores autem, innumeras ferè, ſingulas aperire voluiſſe, magnum temporis pretioſi inutile dediſſet diſpendium,) librarum tredecim noſtratium civilium pondus oſtendebat. Ipſe uterus naturali figurâ & ſubſtantiâ intaminatus erat, niſi quòd ejus vaginam prope pudenda tumefacta (uteri prolapſum in viva mulierculis mentita,) à perverſa fœdæ medicaſtræ cura ſphacelus occupaverat. Inteſtina flatibus turgebant; hepar inſigni mole quatuor libras civiles ponderabat; veſica fellea ſerum nonnihil flavedine tinctum ac viſcidum continebat; cætera viſcera omnia naturaliter ſe habebant; pauciſſimo tamen ſanguine ubique, alicubi nec veſtigio ejus comparente; pedes ſero turgebant limpido, cujus magna pars per aliquot ſeptimanarum decurſum, ex ulcuſculis ſubortis exſtillaverat; ſuperiori corpore tota contabuerat, & nec mammarum ullum, exiguum verò papillarum, prout nec umbilici aliud, quàm aliquot tenuiſſimarum ſtriarum veſtigium adfuerat.

Matrona hæc ſeptem jam abhinc annis abdomen poſt partum juſtò tumidius remanſiſſe ſenſerat, ſed cùm moleſtiam nul-

nullam adferret, de eo ſollicita haud fuerat. Aſt cùm ante triennium circiter in ſiniſtro inguine dolores inſignes perpeſſa, & de hernia, quam ibidem ſentire ſe dixerat, conqueſta fuiſſet, fruſtrà adhibitis contra hoc malum facientibus, tandem ab ejus ordinario tunc temporis Medico, externarum inunctionum &c. ope reſtituta fuit. Interea tamen ſemel iterumq́ue utero geſtavit, & feliciter peperit. Verùm poſt ultimum puerperium, quod Anno 1688. menſe Januario contigerat, abdominis molem magis magisq́ue augeri videns, & de intenſis in dextro hypochondrio doloribus, noctu inprimis, quamprimum lecto ſe committeret, atrociter adfligentibus, querula, tandem d. 31. Auguſti dicti anni me conſuluit; qui nullum graviditatis indicium, fluentibus etiam, quamvis parcè, menſibus, deprehendens, atque unde tumor ille ventris tactui renitens & verè tympaniticus oriretur, admodum dubius, temperatioribus variis aperientibus & diſcutientibus cautè curam adgreſſus ſum; qua licet dolores interdum fierent tolerabiliores, & hinc per menſis Octobris atque Novembris decurſum à medicamentorum uſu quieſceret, iidem tamen Decembris initio recruduerunt; unde denuo in auxilium vocatus, humorum vitioſorum colluviem adeſſe judicans, eandem pulvere purgante ex reſina jalappæ &c. primò exturbare d. 2. Decembris, adgreſſus ſum, qui etiam magnam humoris viſcoſiſſimi, partim nigricantis, purulenti quaſi, & fœtidiſſimi quantitatem eduxit, notabili dolorum remiſſione ſubſequente; unde d. 9. ejusdem uſum ægra repetiit, ſimili iterum ſuccedente impuritatum exturbatione, doloribusq́ue non niſi parùm ampliùs urgentibus; qui tandem d. 13. à repetito pulveris iſtius uſu, ſimilem peccantem humorem, pauciori tamen quantitate, ejiciente, penitus ceſſarunt, ita ut nulla porrò de moleſtia, niſi quam dura abdominis tenſio inferebat, conquereretur; quam abigere fruſtrà diverſis remediis internis & externis laborans, tandem Eſſentiâ alcalinâ ex aloe & myrrha cum pauco croco, Marti reſolubili Williſii maritatâ, opem aliquam tuli, tumore qui-

dem non remittente, ſed tamen mollitiem minùs moleſtam adquirente; quæ tangenti manui in latentem morbum inquirendi cùm poteſtatem faceret, tumorem inæqualitatem aliquam intus fovere edocuit, dum cavitas quaſi aliqua ad latus umbilici dextrum deprehendi poterat, in decumbente ſaltem ægra ſe offerente; quam à ſeri in cavitatem abdominis effuſi à botro illo morboſo refluxu ortum ſumſiſſe, ſectio me docuerat. Nullum itaque aliud ſymptoma urgere, omnesque corporis actiones debitè peragi, urinam etiam & pulſum naturali in ſtatu comparere conſideranti, de hydrope ſaccato, uti Excell. D. D. Mercklino vocare ſimilem libuit, mihi ſuborta eſt ſuſpicio. Unde curæ difficultatem perpendens, aliorum etiam Medicorum conſilium ut meo accederet, urgere inſtiti; quod etiam Nobiliſſ. noſter Collega, D. D. Georg. Tob. Dürrius &c. fideliter ſuppeditare non intermiſit; irrito tamen prorſus effectu. Quare reſtitutionis impoſſibilis prognoſi Marito & Conſanguineis datâ, id ſolum agendum ſuaſi, quod oneri ferendo levamen adferre, atque ſymptomata, ſi quæ ingruerent, demulcere poſſet. Aſt cùm poſtea, in deſperatis ejusmodi caſibus quod haud infrequens eſſe ſolet, aliunde auxilia conquirere inciperent, medicos & medicaſtros medicaſtrasque conſulendo, alio adfectum merè tympaniticum judicante, alio neſcio quem hydropem & bilis peccantis copiam accuſante, & quæ porrò incertæ phantaſiæ, meam conjecturam exſibilantis, ſomnia, inani ſpe ægram & adſtantes fallentia cudebantur, res paululùm in deterius vergere incipiebat. Usque dum tandem poſt varia, utplurimum ſine ratione & cum detrimento etiam conſulta, acriora quoque & vehementiora ex gummi gutta, ſucco ireos noſtr. &c. remedia, magnis variisque doloribus agitata, atque viribus enervata; accedente inſuper, à viſcoſo pulmonum infarctu, difficili reſpiratione, meam denuo præſentiam & opem ſollicitaret; qui ἐυθανασίαν tantùm procurandam eſſe, breviquе mortem ſubſecuturam adſtantibus edicens, præſcriptis tamen, non ſine aliquo ſucceſſu, quæ liberiorem

ſpi-

ſpiritum conciliare poſſent, præter alia confortantia, ægrotam conſolari ſtudui; quæ tertio poſt die, vix animadvertentibus qui curam ejus agebant, placidè animam exhalavit.

SCHOLIUM.

NOn admodum diſſimilem caſum, ſub hydropis teſticulorum muliebrium titulo, producit in *addit. ad Franc. Roſſeti tractatum de fœtus vivi exſectione hiſt. 7. Caſpar. Bauhinus*, ubi ex teſticulo dextro prodiiſſe tumorem ingentem refert, qui copioſum ſerum continebat, atque ex tunica craſſa conſtabat, cui alius adhærebat, & circumcirca multi inſuper parvi tumores ſive hydatides. Aliam hiſtoriam ingentium ejusmodi veſicarum, ex tubis uterinis enatarum habet in ſuo *Apiario Obſerv. medic. 75.* Excell. noſter *D. Pæon;* nec non in *Ephemer. harum Dec. II. Ann. I. Obſerv. 183.* Nobil. noſter *D. Chiron;* cui adnumerandus videtur Ejusdem in *præſente Anno Obſervatio Num. 23.* recenſita. Noſtri verò racemi hydropici ortum quamvis edoceri à doctioribus mallem, ne tamen nihil omnino proferam, ex obſtructione alicujus vaſis lymphatici primordia eundem ſumſiſſe, conjecturari libet. Uti enim pectoris hydrops jamdudum *Hippocrati* etiam *lib. de int. aff.* ex tuberculis aquam continentibus in pulmone ſæpe oriri dictus fuit, quæ tubercula, recentioribus hydatidæ vocata, nihil aliud eſſe, quàm lymphaticorum vaſorum varices ſeu dilatationes à lymphæ in corpore reſtagnantis copia productas, *Jacob. Sponius* in *Aphor. novis Hipp. ſect. 2. aph. 43.* commentatur, ex quibus nempe disruptis lympha dein in cavum pectoris effluit: Ita & hunc tumorem noſtrum ex ejusmodi tuberculo vel dilatatione canalis lymphatici primum habuiſſe fundamentum exiſtimo. Potuit nempe, cùm gravida eſſet femina noſtra, à menſtruo ſanguine retento & in vaſe aliquo tubæ uterinæ ſtagnante illudque vas mole ſuâ & craſſitie dilatante, aut etiam à fœtu incumbente, vel alia aliqua, externa aut interna, de cauſa, vicinum aliquod vaſculum

lymphaticum comprimi, unde reliqua adveniens lympha ab ulteriori progreſſu impedita, áque novo ſubinde ejus adfluxu coacervata hanc canaliculi cavitatem dilatavit; pars etiam ſubtilem hujus vaſis tunicam nunc magis attenuatam hîc illic penetrans, in membranis vaſorum fulcimento inſervientibus plura tubercula efformavit, quæ dein à ſenſim ſenſimq́ue advenientis novæ lymphæ copia magis extenſa fuerunt, ſuccumq́ue ſuum contentum tum ab hac, tum ab illa, quam arteriolæ minimæ, ſanguinem vitalem & nutritium ſuccum ordinariâ naturæ lege lymphaticis advehentes, fortè inſtillarunt, receperunt. Ipſa autem hiſtoria ſatis docet, irritam evenire debuiſſe curam omnem, quæcunque eradicando huic morbo fuit, fuiſſetvé adhibita. Et quamvis ægra, neſcio qua perſuaſione animata, cùm me poſtliminiò anxiè revocaret, abdominis perforationem multis precibus efflagitaret, conſenſum tamen meum impetrare haud valuit, tum quòd viribus maximè debilitata medelæ huic, noſtratibus minùs conſuetæ aut notæ, eóque majorem animi haud tutam commotionem parituræ, ſuſtinendæ impar videretur, tum ne ſubirem ſpeciem ejus ut occiſæ, *Corn. Celſi lib. 5. cap. 26.* verbis ut loquar, quam ſors ſua peremtura erat; præcipuè etiam cùm veſicarum iſtarum numerus, & ſitus, ac connexio nec oculis, nec tactu, nec judicii acie ſatis perveſtigare poſſibile eſſet, atque evacuatâ etiamſi aquâ, veſicarum tamen per puncturam inflictum vulnus conſilidatum denuo iri, ſicq́ue novam aquarum collectionem metuendam eſſe, vel, ſi conſolidatio hæc non eveniret, easdem aquas abdominis cavitatem cum periculo viſcerum hinc lædendorum inundare debere, vel ipſos etiam iſtas veſicas corruptionem ſubituras magnum in diſcrimen ægram conjicere poſſe judicarem. Quin & ſine optato ſucceſſu tentatam in talismodi tumoribus paracenteſin in *Actis Medic. Hafnienſ. Vol. 1. Obſerv. 8.* beatus *D. Thom. Bartholinus*, atque prælaudatus *D. Harderus loc. cit.* recenſuerunt.

AD-

ADDENDA

Ad Decadis Secundæ Anni III.

APPENDICEM.

D. SALOMONIS REISELII.

Sipho Würtembergicus per majora experimenta firmatus, in vertice effluens, correctus & detectus.

PRodiit, ut promiſſum erat hoc anno 1689. Stutgardiæ, qui Anno 1684. titulo Siphonis Würtembergici ſive Siphonis inverſi cruribus æquialtis & refluentis publicatus & in AppendiceEphemeridd. harum Dec. II. Anni III. adjectus fuit. Hic, ut in Compendio dicam, deinde quæſitus, cenſuras varias paſſus, â Dn. Joh. Chriſtoph. Sturmio privatim, & Dn. Dionyſio Papinio publicè per imitationem fabricatus & expreſſus eſt, & typis evulgatus, cujus itaque detectum artificium faſſus ſum per literas. Per centena poſtmodum experimenta tentatus, quousque evehi poſſit, ſpiraculo & antlia correctus ad uſum publicum accommodatus & accommodandus, ſincerè manifeſtatus eſt, factâ ſpe ultra terminos atmoſphæræ hactenus creditos propter Jordanicum experimentum ad quinquaginta quatuor pedes, evehendi, cum & alia nova & inſolita inventa quotidie prodeant; productis quoque aliquot Phænomenis & paradoxis, & cauſis ipſius Siphonis ex mente aliorum & noſtra: Superadditâ etiam effluxus in vertice & ad latera poſſibilitate & praxi, inſuper deſcriptione elateris aërei, & ſententiâ noſtrâ de filtri laciniofi causâ tantùm non eâdem, ut in Siphone. Denique adjuncta fuit machinula quædam loci iſtius longè difficilioris & artificioſioris Rotatilis ſuctoris & preſſoris, quem nominavi in Siphone Würtembergico, & ad cujus manifeſtandam fabricam invitavit me Excell. Dn. Papinius, cum menſe Junio Actor. Lipſienſ. Anno 1689. Suctorem & Preſſorem rotatilem Haſſiacum edidiſſet ad imitationem Würtembergici noſtri nondum deſcripti.

Cap. IV. Dixi autem totum hujus Siphonis myſterium in eo latere, ut primò bina crura æqualia, clauſa inferiùs epiſtomiis per infundibulum impleri debeant, appoſito (& quidem feliciùs) juxta ſpiraculo, hinc affusâ aquâ in uno labro crus aſcendens brevius, (ſive id fiat orificio recurvo ſemirepleto, ſive totaliter obruto,) alterum verò deſcendens longius fiat, unde perpendiculo majori facto, quantulumcunque fuerit illud, inæquale aëris pondus premat ſurſum aquam & depellat deorſum.

Cap. XI. Effluxus verò in vertice hoc eſt arcanum. In appenſo ad Siphonis verticem globo, cui in collo epiſtomium unum & ſpiraculum, in fundo epiſtomium aliud affigatur. Dum tranſit itaque aqua per Siphonis verticem, delabitur guttatim, epiſtomio ſcilicet ſuperiori aperto & extruſo interim aëre contento, donec totus repleatur globus. Repletus ut evacuari poſſit, obturatur ſuperius epiſtomium, aperitur inferius & tum effluit parum aquæ; ſed reſerato ſpiraculo effundetur tota velut in vinario dolio vinum.

Cap. XIIX. Suctoria illa & preſſoria machinula talis eſt. Includitur in tympano unciam unam & dimidiam lato rotula cum alis flexilibus & ad arcum eccentricum vel erectis vel inclinatis vel jacentibus, per quas ex tubo inferiùs affixo aqua hauritur, evehitur ſenſim & per ſuperiorem tubulum verſatilem projicitur in parva iſta longitudine decem unciarum ad novem pedes utiliſſimo & facillimo modo; quæ ſi in majori forma exſtruatur, longè majoris uſus fuerit.

Cap. XIII. Phænomena & Paradoxa ſunt, quod Siphonis crus deſcendens tertiâ quartave parte vacuum, transmittat tamen aquam: quod ſuperiùs tubo recto communicante affixo aperto per tempus aliquod transfluat aqua: quod crus deſcendens modò ſemivacuum, modò plenum nunc aëre, nunc aquâ immiſsâ poſſit egregiè ludere in transfluxu.

Cap. XVI. In cauſarum explicatione non unicam preſſionem aëris, non circulum corporum, aut aliam aliquam ſolam, ſed ob plurium cauſarum concurſum, circulum cauſarum ſtatuendum puto.

Cap. XIX. Mentionem denique feci fontis ſupra libellam ſolis tubis ligneis ſingulariter diſpoſitis ex valle in caſtrum altiùs evecti & perenniter fluentis, cujus quidem veritas certa ſit, ſed artificium me ad huc lateat, impoſterum verò, ubi communicatum fuerit, ingenuè publicandum.

[Stutgardiæ ultimo Decembris Anno 1689.

APPEN-

Seriùs miſſæ.

OBSERVATIO CCXXXIV.

D. GEORGII FRANCI.

Picæ varia exempla.

SI qua pars corporis eſt, quæ actionis nobilitate, uſus neceſſitate, operationisq; varietate commendabilis eſt, eſt revera *Stomachus*, quem olim non immerito *Regem Corporis* ſalutabant, judicio Q. Sereni Sammonici. Nil dicam de ἀσιτίᾳ diuturna quorumdam ad dies VIII. XIV. XX, & plures, cum exemplum Nobilis cujusdam Virginis Ziegleriæ in Luſatia norit Exc. D. D. Mor[illegible]enſtern/ Archiat. Elect. Sax. ad XXXI. ſeptimanas ne mica quidem ulla veſcentis, ceu habet ex Nobil. D. D. *Lehmanno*, Collega, qui ejus hodienum ſuperſtitis & maritatæ curam habuit, ante aliquot annos. Multo minus aliquid proferam iſtorum in Annalibus adnotatorum; cum pleraq; iſtius inediæ ſtupenda exempla pro ſuſpectis habeat Doctiſſ. *Swalve in ventriculi Querel. & obprobr.* Nil porro de ἀποσίᾳ aliquot dierum, qualem in Generoſa Matrona de Helmſtet, nata de Wildberg, vidua in Hendſchuchsheim prope Heidelbergam ad duas tresve Septimanas animadverti: Minus de illa ad aliquot menſes, quam Medicus Romæ aſcitico felici cum ſucceſſu imperitârat ap. *Dominic. Panarol. in Pentecoſt. obſ. med.* Minimè de illa per omnem vitam, & ubi ſicca ſaltim farina veſcebatur, iterque per arenoſa & ſicca faciebat loca, ceu olim apud *Ariſtotelem* legi & *Athenæum.* Nec tangam *Edones* apud *Jonſton. in Thaumatogr. Claſſ. X. Bibonesq;* monſtroſos, tam Melitenſem illum, de quo CL. *Thom. Bartholin. in Cent. Hiſt. Anat.* quàm alios, quos in Germania vidimus plurimam hauſiſſe aquam, ac deinceps varios evomuiſſe liquores, ſapore, odore & colore differentes: Nec σιδηροφαγίαν Struthio-

thiocameli, de qua plurima apud *Joh. Langium in Epiſt. Med.* & in libris Phyſicorum: Nec denique ἀδδηφαγίαν aut πολυφαγίαν quorumdam, qui data opera, lucelli aut oſtentationis gratia res varias innoxie devorârunt, qualis ille *Baſileenſis*, de quo Cl. D. D. *Rethius in Eph. Germ. Cur.* aliique: Aut *Lipſienſis* ille Oenopola J. D. quem in nundinis paſchalibus cIɔ Iɔc xc. vidi carbones, teſtas ex fornace, fragmenta e ſcamnis ligneis, vitra &c. devoraſſe. Conf. de ὑαλοφάγοις von Glaßfreſſern / *Satyræ Noſtræ Med. Contin. XV.* Sed hac vice de affectu ſtupendo, quem Pathologi κίτταν ſeu *picam*, alii μαλακίαν appellitant; quamvis accurate loquendo hoc interſit utrique, ut *malacia* notet abſurdum aut mirabilem appetitum gravidarum, e. g. quæ ultra mille harengas geſtationis tempore comedit, eundemque appetitum fœtui implantavit apud *Nic. Tulpium in obſs.* Aut quæ maritum occidit, ſale condivit, & magnam ejus partem comedit, apud *Joh. Wolfium in Cent. Memorabil.* quarumque exempla quam plurima apud *Joh. Schenck. Obſs. med. l. 3. Seb. Schefferum in direct. Moron. Camerar. in Syllog. memorab. Mœbium in fundam. Phyſiol. Salmuth. in Obſs. aliosq;.* *Pica* verò ſit vel puerorum aut puellarum virginumq;, heicq; potiſſimum ex ἀταξίᾳ menſium, maximè horum ſuppreſſione & in χλωρώσει. Hujus exempla aliquot hac vice ſubpeditabo. A. C. cIɔ Iɔc xc. m. April. mihi Vitembergæ offerebatur exemplum filiolæ VII. ann. natæ Generoſiſſ. Chiliarchæ Elect. Sax. Dn. d. H. in W. rarioris cetera texturæ corporis & venuſtæ. Hæc jam à biennio ferme tanto ferebatur appetitu in arenam, ut omnia atramentaria expilaret, clamq; ubi ubi poterat, devoraret cum voluptate, mirantibus Parentibus & Scribis arenæ defectum, quam pro ſiccandis literis copioſam procurabant, donec rem inopinato animadverteret Præceptor domeſticus, & ob eam rem objurgaret tenellam, indicaretq; facinus parentibus, ſed nimis ſero. Hanc quippe voluptetem magno emerat dolore, jamq; aderat chloroſis, cereusque pallor non ſolum per faciem,

ciem, manus, corpusq;, ſed & labia pallebant, imo ipſæ gingivæ, penitus albebant. Aderat laſſitudo, ſomnolentia, interdum præcordiorum anxietas, reſpiratio moleſta cum palpitatione cordis, appetitusq; ad cibos parcus, major ad potum. Oculi flaccidi ad flavedinem aliquam inclinabant. Aliquoties ſponte ſua filo ligabat digitum acuq; perfodiebat, ſed non ſanguis roſeus rubicundusq; effluxit, liquor vero melleus, vel aqueus potius. Nihilominus d. IX. Maji prægreſſo frigori calorem febrilem ſenſit ſupervenire, viresq; valde immuni. Repetiit d. XI. Maji febris, ac deinceps ſtatis diebus exquiſita tertiana. Propinavi aperientia, ſpirituoſa, antipyretica, & quæ Artis præcepta ſaluberrima imperant. Ceſſabat poſt octavum paroxysmum febris, indiesq; videbatur cum valetudine redire in gratiam. Ego vero à Potentiſſ. Elect. SAXONE ad caſtra concedebam juſſus. Alterius in memet recordor exempli, ubi puer x. annorum circiter, cetera ſanus, mira aviditate ingerabam crudum illud fermentum, quo piſtores maſſam ſubigunt farinaceam, ut ſæpius una vice ultra ℔ß. devorarem ſine ulla moleſtia aut valetudinis labefactatione. (3.) Heidelbergæ ante aliquot annos noram puerum in platea, die groſſe Mandelgaſſe/ qui arenam è profluente rivulo copioſe ac avide devorabat ſine valetudinis noxa. (4.) Aliū ibidem eadem patrantem P.B. filium prope der Jetten-Gaſſe/ vulgo die Ketten-Gaſſe (ducit enim ad collem Jettæ zum Jetten-Bühel) dicta adnotavi. (5.) In eadem platea ephippiarii filia, puella XI. ann. gammaros vivos maxima cum voluptate, ſed clanculum devorabat, quos undique conquirebat, ſecumque etiam in ſcholam deferebat, èque marſupio promebat, ac quodam cum ſtridore admordebat devorabatque ſine ullo incommodo. (6.) An. cIc Iɔc xc. Lipſiæ in nundinis vernis commemorabat Exc. D. D. *Lehmannus*, Arch. Elect. Sax. Collega ſuaviſſimus, Virginem Generoſam hac pica tentatam, quæ fila è veſtibus, maxime lineis, ſtudioſe extrahebat, & avide manduca-

 bat,

bat, præcipue aus den blauen Schürtzen oder Fürtüchern/ ut undique inſtar feneſtrarum perforaret. (7.) Eodem tempore D.D. *Aug. Quirin. Rivinus*, Medicus Lipſienſium præſignis pueri meminerat, qui non ſolum pulverem terreſtrem per pavimentum magno cum deſiderio converrebat devorabatque, ſed etiam pituitam aliorum mucumque naſo vel palato rejectum innoxie deglutiebat. (8.) Alius puer naſi mucoſa, ſed exſiccata recrementa, die dörren Naſenpöpel oder Putzen avide aſſumebat, (9.) Alius Naumburgi cruſtas ulcerum in ſcabie exſiccatas, (10.) velut & alter in Palatinatu N. qui capitis pediculos vivos admordebat devorabatque, quos quidem ſcio alios adhibere loco medicamenti in ictero vel tabe inſciis ægris, immo & aliis morbis, ceu fuſius delineavi in Tr. MSS. Homo Homini DEUS, hoc titulo. (11.) Manhemii in Palatinatu inferiore hoſpitem quandum juvenculam ubique maxima cum delectatione carbones comediſſe, adeoque mali hujus remedium ſæpius popoſciſſe, è Cl. D. D. *Joh. Dan. Geyero* t. t. Medico præſidii Elect. Palat. ibid. ipſemet mihi faſſus eſt. (12.) Ante hos XXX. & plures annos Naumburgi in patria mea honeſtam noram matronam, (13.) aliamque Juvenculam balneatoris filiam, quæ cretæ eſum mire deperibat. (14.) Puerum VI. Ann. Budiſſæ olim vidit D. D. *Morgenſtern* prælaudatus Archiater, qui ſollertiſſime per omnes domus angulos araneas venabatur, iisdemque innoxie veſcebatur. (15.) Pariter Virum Ampliſſimum D. R. novi, qui præſente nobis aliquoties vel maximas variegatasque araneas, die groſſen verſilberten Creutz-Spinnen oder Kancker ſine ulla noxa, & tam ſtudioſe delicateque devorabat, ut unum alterumve primo extraheret & maſticaret pedem, dein tamdiu globoſum araneæ corpus lamberet, donec per medium creparet, atque ita penitus deglutiret. Hoc ſibi à puero fuiſſe familiare retulit; ſed in principio à majoribus araneis ſenſit alvum juſto magis lubricari & ſolvi, ſine ullo alio incommodo. Sed hæc obiter rudiſſimâ-

que

queMinervâ interCaſtra Ser.Elect.Saxon. prope Saſpacum, ubi ante hos XV. Annos Turenius Gallus à Germanis cædebatur. P. P. XXI. Auguſt. cIↄ Iↄc XC.

OBSERVATIO CCXXXV.

Dn. DAVID HAUSMANNI,

Sereniſſimi Electoris Saxonici Subpræfecti ærarii bellici,

Academici Curioſi.

De

Fulgure mirabili.

ADmirati ſumus jam olim octo meſſores Cardani in Inſula Lemno, amantes binos Hoffmanni Tract. de tonitru Anno 1339. ubi quoque eâdem tempeſtate & nobili mulieri aureas liquefactas legimus armillas, reliquo corpore ſalvo. Sic ſolam aliæ Virgini abripuit Zonam, Ruſtico ſoleas ab ocreis. Memorabilius tamen eſt, quod refert Borellus C. 2. Obſ. 38. de puella in ædibus Domini Vicarii Generalis Graſſii, cui pilos pudendorum abraſit; uti etiam de femina eleganti carmine Gallico Bartaſius Poſteritati reliquit. De Lotharii Imperatoris militibus præ ſuperbia promiſſos capillos alentibus idem refert Chronic. Brunſvic. ubi prope Spiram eos conſumtos legimus, quorum omnium rationem Mazotta c. 3. p. 26. nobis tradit. Talem fulguritum, ut cum Aldo Manutio de quæſit: per epiſt. l. I. c V. loquar & in Caſtris jam noſtris Eppingæ obſervavimus, ubi nocte coruscâ Jupiter moliebatur fulmina 30. Julii 1690. & Franciſco Alexandro

Trachen, Seren. Elect. Saxon. â ſervitiis, vulgò Heyducken/ axillam dextram aduſſit, progrediente fulgure transverſim per thoracem ad latus ſiniſtrum usque ad plantam pedis, ubi ſoleam in calceo perforavit, ita tamen ut neque ſub alis in hirco, neque in pudendis capillus ab igne immunis fuerit, remanente attamen aliqua ſurditate. Paulo quoque antequam caſtra ingreſſi fuimus, Dresdæ accidit, ubi

Emicuit cœlo tacitum ſine nubibus ullis.
Fulmen,

& cuidam feneſtræ incumbenti focale majus & minus, planè conſumſit, illæſa tamen cute cæterisque partibus, aliique tibiam externè combuſſit. Quod, ſi quid rationi meæ explicandum convenit, ſulfuri ſubtiliori attribuo. Adeò mirabilis eſt DEUS in mirabilibus ſuis.

[*Datæ fuêre ex Caſtris Ser. Elect. Saxon. Derttingæ Norimbergam ad Helianthum I. 5. Auguſti 1690.*]

APPENDIX

APPENDIX
AD
ANNUM OCTAVUM
DECURIÆ II.
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
NATURÆ CURIOSORUM

in Germania.

NORIMBERGÆ,

ANNO M DC XC.

CONTENTA APPENDICIS
Anni VIII. Decur. II.

1. Dn. Georgii Caſpari Kirchmajeri Halurgia Academica Curioſa in Compendio delineata.
2. D. Joh. Matthæi Fabri Archiatri Ducalis Würtenbergici &c. Vindiciæ Aſtrologicæ.
3. D. Petri Johannis Fabri Medici Regii Galli celeberrimi Manuſcriptum ad Sereniſſ. Holſatiæ Ducem, Dn. Fridericum olim transmiſſum, res Alchymicorum obſcuras extraordinariâ perſpicuitate explanans, è Muſeo *Gabrielis Clauderi D.*
4. D. Georgii Hannæi Libanotidographiæ ſive Rorismarini Synopſis.
5. Ejusdem Libanologiæ de Thure Sciagraphia.
6. D. Joh. Pauli Wurffbainii Delineatio Terræ Sigillatæ Curioſæ.
7. D. Michaël. Friderici Lochneri Myrmecologiæ Synopſis.
8. Ejusdem Memoria FEHRIANA.

HALUR-

HALURGIA ACADEMICA CURIOSA,

IN

COMPENDIO DELINEATA,

Naturæ-Conſultis ſubmiſsè & exercitatis,
Ad dijudicandum placidè,

à

PHOSHPORO II.

GEORG. CASP. KIRCHMAJERO,
Orator. in Electoral. Witteberg. P.P.

Niſi utile ſit, quod facimus, ſtulta eſt gloria.

ANNO M DC XC.

HELIANTHO SPLENDIDIDISSIMO

ΗΛΙΩ SUO,

CELSIORI ITEM CELSO,

IMPERIAL. ACADEM. LEOPOLDIN.

PRÆSIDI AC DIRECTORI,

PHOSPHORUS S.

Prolixo animo pauciſſima hæc, aliaq́ conſecrat,

Cum obſervantia & deb. Off.

QUos, propter meritorum excellentiam, conjunxit nuper CÆSAR OPT. Idemque à Victoriis, ad Orientem Solem hactenùs, quamdiu Domus AUSTRIOR. floruit, inſolitis & glorioſis, MAX. *nimirum* LEOPOLDUS Noſter, ac in ordinem Germanicæ Nobilitatis, Nobiles virtutibus, Perſonæ Majeſtaticæ Archiatros, Palatii Lateranenſis Comites & Conſiſtorii Imperialis, ſolemniſſimo Diplomate creavit, certè inter

 ſuos

ſuos adoptavit; hos, honoris gratiâ, conjungo Phoſphorus, decenter. Gratulor deinde Vobis, Domini, non verbis ampliùs, ſed pectore ab imo! Deum comprecatus, ut hæc famæ gloriæque præmia perpetua ſint Vobis atque propria! Sapientiam profeſſis nihil dignius, ſublimiusque nihil, niſi SALIS ADMIRANDA, dedicare VOLCKAMERO meo, SCHRöCKIOque, LUCÆ F. Patronis & Collegis venerandis, potui. Et debui, inprimis, quòd his demum proximis diebus (forſan ſeriùs? ſolviſſem enim gratias maturè,) Ephemeridum noſtrarum Annus, ex Decuria ſecunda Miſcellaneorum, ſeptimus, à Bibliopola hujus loci, aliàs Amico, munus acceptiſſimum exhiberetur. Offeret ſe commoda occaſio fortaſſe, quando id officii abs me, per ARGUM Oculiſſimum, Collegam Conjunctiſſimum, Patronum ſingularem, deſideratum fuit, ut in laudes inclytæ Academiæ IMPERIALIS, libertate Oratoriâ excurram; fortibus ſimul, non ſpecioſis tantùm pugnaturus armis contra lividos, qui Theonino dente rodunt Univerſitatem tantam. Cùm non modò in Europæ Regnis exteris, *Britanni, Dani, Galli, Itali, Poloni*, (ne commemorem *Helvetios Belgasq;*) ſed ultrà Garamantas etiam ad Orientem Solem, *Indiam* vicario regentes nomine Collegæ ambiant ac admirentur; quin & IMPERATOR Auguſtiſſimus ornare tuerique ſtudeat potenter. Jam hæc Hypomnemata non ſolùm, ſed & ea, quæ de HA-

LURGIA

LURGIA Curioſa ACADEMICA in ſchedas, ex abſtruſioribus Naturæ, aliquot conjeci, juris veſtri ſunto. Per Vos aſſerantur, emendentur, per Vos ſupprimantur; dummodò Vos ſalvi ſitis! Sic valete, ſic favete.

VESTRO,

Wittebergæ ipſis Nonis Juniis, A. 1690.

ſi meretur,

PHOSPHORO.

Ad Nobiliſſimum Dominum

GEORG. CASP. KIRCHMAJERUM.

Excellentisſime Dn. Collega!

QUi habet ſalem, quod in Te eſt? Adeo omnia Tua ſalia ſalivam movent, & quod mirum, curioſorum ſitim reſtinguunt. Macte hac virtute & ſalibus non tam Attico, quam Phyſico & Chemico lepore tinctis. Non male olim aliquis haud inſulſus: In SOLE & SALE OMNIA!

Qui Tibi Sal placuit, nobis Sal perplacet idem,
Plautinosq; ſales ſic ſuperare potes.
Marmora diſpereant, veſco ſale ſaxa pereſa
Sunto, Tuus tamen hic Sal ſupereſſe poteſt!

f. αὐτοσχεδιὰς

e Muſeo 6. Junii
CIↃ IↃC XC.

Georgius Francus D.
Nat. Curioſ. Argus I.

I.N.J

I. N. J.

§. I.

SAl Sapientiæ ac perpetuitatis ſymbolum, collatum ceremoniâ ſcholaſticâ jam ante annos quaſi quadraginta, ab in cano ſeneatq; Mathematico, ABDIA TREWE, in Altorphina Noricorum inclyta, ne planè fatuum, aut corruptibile e iſtimari poſſet, ad ſcrutinium & exercitium ſubinde curioſiùs ſuſcipiendum, irritavit me, & gratia Cœleſtis ſalis irrigavit hactenùs. *Occaſio.*

§. II. Sic ſtatuebam: tantam de Doctrina ſalium profunditatem, dignitatem tantam, ac utilitatem publicam (ne de inevitabili neceſſitate dicam,) eſſe, ut non ſatis illa evoluta, multò minùs nota eruditis videatur omnibus, *Cauſa.*

§. III. Sed nec artificia quævis, aut Compendia, Hermetica inprimis, attrahendi, colligendi, alterandi, acuendi, invertendi ac præcipitandi ſalia, hucusq; patuerunt in commune pluribus. A ſacris primùm ordiamur.

§. IV. Veniam ingenuè fatenti dent oraculorum divinorum ordinarii interpretes! credebam plurima S. Scripturæ loca ſine Salis, etiam vulgaris, debitâ notitiâ, nec intelligi ſufficienter, neq; explicari poſſe commodè. *Loca Biblica de Sale, quomodo accipienda?*

§. V. Cur *Mare Salis* audiat in libris *Moſis* maximè & *Joſuæ* aliquàm-multis locis? quod à naphta tamen ac Aſphalto Lacus alioquin *Aſphaltites* dicebatur, unde potius bitumen, quàm ſal poterat, ut hodieq; poteſt, comparari, quæritur non planè fruſtrà. Aut ſi Sal, cur præ ſalſis aliis in Aſiæ maribus, præcipuè hoc appelletur ita? Cujus tamen longitudo ſtadia dunta-

duntaxat 580. latitudo autem 150. æquabat; teſtimonio *Joſephi*, Lib. 5. Bell. Jud. cap. 5.

Statua *ſalis* §. VI. A quo ſale *Salis ſtatua*, (in quam converſa *Lothi* uxor erat protinùs) num à communi ſale veſcô, an à ſale petræ potiùs denominari debeat? non malè *Guilielmus Clarcke*, Anglus, in Hiſtoria Nitri, c. 2. p. 33. ſeq. exiſtimat per pluviam ſulphuream & igneam indigitari tempeſtatem horridam Sulphureo-Nitroſam Gen. 19. 24. (Conf. Deut. c. 29. 23. ubi Sulphure & Sale combuſtibili Nitroſo ſcil.) exuſtio legitur illata *Sodomæ*, ac regioni Pentapolitanæ omni.

Pactum Salis. §. VII. *Pactum Salis* in perpetuum Num 18. 19. לְעוֹלָם בְּרִית מֶלַח conf. 2. Paralip. 13. 5. an ſalis ſymbolum adhibitum ab inviolabili integritate deſignanda? aut religione ſacrificii? Solebant quippe veteres in feriendo fœdere Sal ponere in menſam, & attingere jurantes.

Devaſtatio per Sal. §. VIII. Cur autem, cùm Divinis ritibus adhiberetur Sal mandato Domini, in ſacrificiis inprimis (*Levit.* 2. 13. *Ezech.* 43. 24. *Marc.* 9. 49.) ad indicandam devaſtationem ac ſterilitatem ultimam, ſal ſive cauſa, ſive teſſera adducitur, *Jud.* 9. 45. (*Deut.* 29. 23. *Pſ.* 107. 34. *Jerem.* 17. 6. *Zeph.* 2. 9.) in regno triplici Naturæ aliàs fœcunditatis cauſa, Sal Nitroſum maximè, quò enim gleba pinguior, nitroſiorq;, veluti maritima, hoc & feracior. Lætamina agrorum ſcimus ſcybala & Sal urinæ animalium ex putrefactione.

Sal Terræ. §. IX. Jam quid *Sal Terræ*? an quod fructuoſum adeò? an quod precioſius eſt cæteris? Doctorum Doctor *Chriſtus* Apoſtolos comparaturus exquiſitiſſimo theſauro, potuiſſet æquè dicere: vos eſtis *Adamantes, Rubini, Perlæ, aurum & argentum; ſed Sal protulit;* Sic quidem DN. de *Nuyſement* de vero Sale Secret. Philoſ. p. 82. niſi ſcias, quid *Sal terræ* ſit, non explices hunc locum aptè; quo de infrà.

Sal ſatuum. §. X. Quid autem illa verba ſibi volunt? *Si Sal fuerit infatuatum, ecquo porrò ſalietur? nihil valet ampliùs, quàm ut ejiciatur, atq; conculcetur ab hominibus.* Quid eſt ἅλας μωρανθεὶς?

an

an *ἄναγιν*, , inſipidum? expoſitore *Marco* cap. 9. v. ult. rectiſſimè! Sed quando fit inſipidum, aut quomodò? aut cur inſipidum ejicitur foràs, ne quidem ſterquilinio idoneum? Sal quippe integrum, nec vitiatum, non conducit agris additum; & quando ſal putreſcit vel corrumpitur? Diſcendum id à Chymicis, ne ampliùs inſultet *Heinſius* Theologis.

§. XI. Ingenia multorum torſit locus *Marc.* 9. 49. ***omnis ſa lietur ſale.*** Seu de homine, ſeu hoſtia ſit ſermo, quæro, quid hoc *ſalſamentum ignis* ſibi velit? Adferant Interpretes ſacrorum ſua. Certum eſt, Naturæ ſcrutatoribus, naturam ſalis igneam: in ſale ignis, & in igne ſal; ut magno hoc judicio protulerit Naturæ conſervator. *Salſamentum ignis.*

§. XII. Sed cur quæritur à *Jacobo* cap. 3. 11. *Num fons è foramine eodem dulcem & amaram aquam mittit?* Proſilit in plano fons ſub lapide eodem, è quo ſaxo aqua ſalſa & dulciſſima ſcaturit, diſtincta tantùm machinis hydraulicis, in *Haſſia* ad *Werram*, *Allendorpii*. De hoc vid. celebris *Waldſchmidius*. diſſert. de origin. Salſ. font. n, 23. ſeq. In Acidulis *Egranis* ſpatio paucorum paſſuum ſalutis fons, & noxius vicinus bulliens contrarias effundit aquas. Ex eodem ſale petræ acido amarum quid, nec non Cryſtalli dulces extrahuntur. Beneficio ejusdem oris motu leniori exſufflatur aër calidus, aſperiori autẽ & compreſſo frigidus: ut hic in aqua calida non tollitur omninò frigus, ſed ſupprimitur ad tempus. Talia, & alia id genus dubia moveri poſſint, ad enucleandum accuratiùs S. Scripturæ loca plura. *Fons ſalis Duplicis contrarii.*

§. XIII. Æmulationem excitabunt procul omni nihilominùs livore, artificia ſtupenda temporum noſtrorum. Nitri ope (ſic vulgariter appello, quod ſal petræ potiùs dicendum erat) mineralia & metalla ſolvi ſeparari, perfici, præcipitari poſſe, non ex vano docuit *Glauberus* parte alterâ Germaniæ ſalutis p. inprimis 404. & ſeqq. permultis. *Salis beneficio metalla ſolvi, perfici, præcipitari.*

§. XIV. Comprobat experientia, noviſſimis firmata tentaminibus, nec pudeat verborum in *Metallurgia vapulante* adductorum menſibus hinc proximis: Artificium divinâ in-

„ dulgentiâ repertum hodiè, quemadmodùm nobilitari, ex-
„ altari, intra breve tempus perfici metalla ignobiliora,& æroſi
„ lapides, pyritæ etiam rejiculis in copia majore ad perfectio-
„ rem Cupri & Argenti ſtatum poſſint.

Aborus igne muriam edulcati. §. XV. Quanti æſtimandum artificium *Franciſci* ſit *Donſonii*, quo docuit per machinâ à muria ſal ſeparare brevi ſpatio, & ſine igne, ſine coctione; lignorum copiam ingentem magno pretio redimere coguntur *Halæ Saxonum*, & alibi.

Sal à muria marina ſeparari. §. XVI. Admiranda machina *Doctoris Walckort* annis jam ſuperioribus, & paucis demum, anno 1684. huc usq; *Fiz Giraldi* Anglicani Equit. famigerata meritò laudari debet; quâ corrigere marinam aquam, dulcem reddere, potabilemq; docuit uterq;. Maximo excepta, eſt inventio applauſu non illuſtris tantùm *Boyleis* ac Virorum ſapientiâ nobilium, & dignitate, teſtium XXIII. ſed ipſius quoq; Majeſtatis Regiæ, effectus, (non proceſſus) publicis corroboratur ſcriptis.

Phosphorus Hermeticus nitroſo ſale. §. XVII. Phosphorus Hermeticus caduco licet lumine ac brevi perituro gaudens, (qui Nitri ſpiritû conficitur ex calcinata creta) quantam non opinionem nomini conciliavit *Balduiniano, in Germania, Britannia, Polonia*? Cum tamen, ſi quæratur: Cui bono? & quamdiu hoc phænomenon perduret? aliud judicium ſit exſpectandum; etſi artifex collega olim & amicus veritatem publicatam tulerit non ſine bile quâdam,

Noctiluca. §. XVIII. Noctiluca conſtans & *Kunckelianus* Phosphorus majorem promeretur admirationem uſumq; in Pyrotechnia pariter & Medicina nondum æquè tamen notum ſingulis, ut par eſt, ſingularem obtinet. Parari ſolet hodiè non ampliùs ex ſale microcosmico volatili (ineptiunt, qui neſcio quas demum ſordes hominum ſubſternunt pro objecto) ſed ex ſanguine (utinam cervorum, ſicuti ex horum cornibus non malè) melle, ſaccharo, erucæ ſemine, ſimilibusq́, aliis: de quibus nihil hîc adjicimus; cùm brevitas promiſſa placeat.

Sal attrahere magnetis beneficio ex aere. §. XIX. Inſigne atrificium non reticendum, quod in attrahendo ſale aëris conſiſtit. Novi equidem quot ſit dubitationibus

nibus & contradictionibus obnoxium ſal aëris, nec jam de nomine laboro, an nitroſum, vitriolicum, Hermaphroditum, virgineum vocari poſſit commodè? ſufficiat, in aêre exiſtere ſal aliquod mirabile ac πανσπερμίαν quandam; quà vicinior eſt terris ejus regio; ac inde colligi ſolerter, beneficio magnetis Philoſophici ac naturalis.

§. XX. De magnete Philoſophico, qui nitri efficaciæ potiſſimùm adſcribi debet, non uberiora commentabimur, cùm ſit ingenioſum potiùs, quàm utile in publicam ſalutem εὕρημα; ſed naturali ac mechanico acquieſcemus. Hoc qui callet artificium, totius generis humani in ſe provocare merita videtur.

§. XXI. Terræ neceſſariæ & aëris & ſalium qui callet indolem, qui acidi & Alkali naturam convertendam, alterandam, atque acuendam arte noverit, fatebitur nobiſcum, nec ridebit temerè fatentem: *Sal è terra, veſcum etiam, & culinare, copiâ majori ac proventu, poſſe obtineri.* Modum & proceſſum reſervabimus experientiæ. Res enim certa eſt. Hæc & ejuſmodi ſecreta opera commendant ſalium doctrinam indagandam diligentiùs ac excolendam. *Sal colligere ex terra, eſculentum etiam.*

§. 22. Judicio prolata magna vox Philoſophi non nominalis olim in Britannia *Joh.* ſcil. *Garlandi* (qui circa *Guilielmi Conquæſtoris* tempora florebat) occultiſſimam ſcientiam adepti, fuit c. 22. compend. Alch. *Pone mentem tuam in SALE, & non ſtudeas, niſi in eo; videbis, quod omnes Sapientes circa complementum divertunt ad ſalem.* Moxq; graviter teſtatus ſcribit: *Juro ego per nomen Dei cuncta ſcientis, quòd, qui ignorat Salem abſconditum, nihil adeptus eſt illius rei, quam erat adepturus; quia qui ignorat ejus abſcondita, eſt* quaſi qui vult mittere ſagittas, absq; chordâ. A cognitione enim ſalium interiori naturalia & artificialia arcana plurimùm dependent. *In Sale omnia ſub cælo.*

§. XXIII. Laudes ſalis & utilitatem quidem prolixiſſimè expoſuit *Glauberus* de Nat. ſalium p. 446- ſeq. ad p. 480. idemq; Nitri uſûs plurimos, multiplicesq; in mechanicis præcipuè, Tract. de mundi miraculis expoſuit, à p. 187. ſeq. quemadmo- *Uſus Salis.*

dùm *Unzerus* antehâc in Phyſiologia ſatis pariter, & *Guilielmus Clarcke*, Anglus, in Diſcurſu Philoſoph. de Nitro. Horum tamen nemo hactenùs explevit cupidos ſcientiæ intimioris animos. De Philoſophorum ſale ut in aëre ac rebus univerſis deliteſcit, ſatis multa attulit *Nuyſement;* quæ tamen verbis, non experimentis abſolvuntur. *Bernardinus Gomes* admodùm laudatur à *Glaubero:* mihi hominis allegoriæ, quæ de unitate in terreſtribus, & trinitate protulit, non placent; ſignaturas quoque ſalium pro meta magis, quàm naturas poſuit.

Encomia Salis.

§. XXIV. *Johannes Sophronius Kozack, à Prachien* prolixam edidit de ſale commentationem, pleraq; ſunt aliena interim. Hæc viſa mihi optima veriſſimaq; ejus verba: *Sal, quod nomen nulli mortalium incognitum, virtutis profundiſſimæ ingenii humani viribus eſt imperveſtigabile.* Sic cap. 1. ſect. altera Idemq;: *Nec aſtrorum*, ait, *ſplendor, nec terræ opacitas, nec ignis æſtus, nec aquæ frigus, nec aêris pondus, nec metallorum ſoliditas, nec mineralium fragilitas, nec fontium ſcaturigines, nec gibbi montium & collium, nec convallium planities, nec vegetabilium ſapores, odores, colores, nec carnes, nec oſſa animalium ſine ſale ſunt, quod ſunt. Sal omnium principiorum baſis eſt. Sal ſolvit, Sal coagulat, attollit, deprimit, coarctat, dilatat, vivificat, multiplicat; pro varia nimirum indole ac operatione.*

Effecta Salis.

„ §. XXV. Idem porrò in Præfat. *Sale ignietur*, inquit, *igne ſalietur Terra & Cælum. Sal igni, ignis ſali parallelus, matrices elementorum penuaria ſunt ſalis, mineralia, metalla, meteora, aſtra chaſmata, arbores, herbæ, cortices, in volucra, animalia deniq;, volucres, piſces, pinnæ, ſquamæ, pennæ, roſtra, dentes, ungues, pili, cornua, ungulæ, vellera, ſetæ, aculei, nil niſi ſalia ſunt, ſaporibus, coloribus, ponderibus, virtutibus, virtutum gradibus diſſentientia.* Quæ ſingula ſicuti ſcripſit, ita intellexit *Kozackus*; miror oppidò, cur nulla penitus experimenta de his propria attulerit? ad longè alia dilapſus.

Origo Salis non ex centro terræ.

§. XXVI. Originem materiæ ſalſuginoſæ atq; ſalinarum in locis maximè mediterraneis vaporibus è centro terræ prodeuntibus

untibus adſcripſit D. *Joachimus Becher*, in Phyſ. ſubterranea L. 1. ſect. 2. c. 4. num. 4. In centro terræ ſcil. hydrophylacia immania confingit unde, variis permiſtis terris, ſcaturigines ſalſuginoſæ & promanent. Quæ illius nihilominùs opinio abſurdis premitur, nec levibus, nec paucis ex Geographiæ, Naturæq; legibus & hydroſtaticis petitis. Demonſtranda talia videlicet, non nudè aſſerenda erant.

§. XXVII. Credo equidem ruentium aquarum ſubterranearum per telluris angiportûs, catadupa, & ſimilia; ſcio, & recordor, obſervâſſe me in ſpecubus ac metallicis fodinis (ne quid hìc de ſpecu memorem *Baumanniana*) ſtrepitûs undarum, & horrenda murmura. Diſcriminari per abſtruſa Geocoſmi conceptacula ſubſtructiones lacubus fluminibusq; aptas & gurguſtia humorum non inficior. Admiror etiam, ex uno alteroq; latere *Pini-feri* (præter ſtagnum profundiſſimum in ſummo vertice, à *bovis capite* denominato) tria juſtæ magnitudinis manare flumina. Miraculum Naturæ eſt, ſeptem fluvios eximios in omnes mundi plagas ex *Helveticis* & *Gotthardi* Alpibus, & uno horum meditullio, *Rhenum* ex parte, *Rhodanum*, *Aſolam*, *Ticinum*, *Toſam*, *Madiam* & *Urſam* ebullire. vid. D. *Wagner* in *Helvet.* Curioſ. Sect. 2. artic. X. quis verò per tot millia milliarium ex telluris centro indagabit iſtiusmodi abſtruſa?

Aut centralibus illius aquis.

§. XXVIII. *Athanaſium Kircherum* non ignoro ſtatuiſſe iſtiusmodi pyro- ac hydrophylacia; & cur ex eodem fonte, per diverſos nihilominùs canales, ferventiſſima hinc, illinc frigidiſſima, promanat aqua? iſtud quoq; docuiſſe, quomodò αὐτόπτης obſervârit olim teſtis, *Urbæ* ſc. in Electoris *Moguntini* oppido, ſex fontes diverſiſſimis virtutibus pollentes, paſſibus non niſi 4. à ſe diſtantes Tom. I. Mund. ſubterr. lib. 5. ſect. 2. c. 6. Sed ex centro terræ talia deducere, ſolius cogitationis phantasma apparet. Plura inde emergentia abſurda Liber I. Centrographicus *Kircheri* exhibebit c. 3. in de centro Terræ, Paradox. Motus ſcilicet perpetuus in Centro terræ impoſſibilis,

bilis, Idem probabilitate veriori colligit in Mund. ſubterr. technico f. 110. Nemo quærat itaq; in centris terræ neſcio quam terram mineralem, (aut aquam) terreſtris elementi conſtitutivam; nemo neſcio quas arenas aut certum cretæ, argillæ aut gypſi genus.

Sal quomodo centrale appelletur? §. XXIX. Centrale corpus terræ ac Naturæ quando tamen à *Kirchero* (Tom. 1. lib. 6. ſect. 1. c. 3. f. 298) & aliis vocatur, non id loci ratione, ſed materiæ intelligendum, hoc nimirum ſenſu eſt: Corporum compoſitorum omnium, principium, ipſius etiam aquæ mineralis, & communis terræ, quatenus mortalium inſervit uſibus, conſtitutivum, Sal pervadit minima, & illis ſe aſſociat. In aquis aqueam naturam induit, in igne fluit etiam in terris conſiſtentiam, craſſitiem, ſoliditatem & coagulationem parit. Vigor terræ ac illius virtus univerſa, per compendium, in ſale. Omnia ex ſale miſta corpora acquirunt robur, incrementa, per Sal prodeunt, in Sal redeunt viciſſim.

Sal in ſe ſimplex. §. XXX. Rectè Vir *πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων* pridem ſcripſit, Dn. *D. Joh. Dan. Major*, diſſert. de cancr. petrefact. p. 15. n. 18. Sal in ſe ſpectatum (quatenus expenditur abſtractè, non ut eſt in ſale, eſculento, marino, fontano, vitro, vitriolo, acidisq; & acetis) unius atq; ſimpliciſſimæ naturæ; ſed ratione modi exiſtendi ſalia alia generatim Naturalia & Artificialia. Naturalia vel ſunt in miſto corpore, vel extra miſtum. In miſto ratione (1.) ſubjectorum differunt, Lociq;. Sal enim aliud in mineralibus naturæ fixioris, aliud in vegetabilibus pro ratione artificii, *Var. ratione artif. & modi.* & modi; nunc magis volatile, nunc fixum, aliud in animalibus, volatilis potiſſimùm naturæ. Extra corpus miſtum (intelligimus ex multis miſtum aliquod compoſitis) in aëre, in aquis pariter ac terris: Inde ſal marinum, aqueum, in rore, pluviis, fluviis, lacubus, fontibus, arenis (uti Ammoniacum) urinis animalium, nitroſis & aluminoſis terræ ſpecubus. (2.) *Exiſtentiæ* reſpectu Sal à ſale differt per mollitiem, ut bituminoſum, urinarium & ex deliquio in oleoſum velut habitum fatiſcens;

per

per duritiem ſal gemmæ vel ſaxoſum & cryſtallinum. (3.) Intuitu *colorum* aliud ſal album, nigrum, flavum, rubrum, fuſcum viride, &c. (4.) *Saporum* ſpecialium, ſal aliud eſt ſimplex, aliud compoſitum, acidum, nitroſum, urinoſum; aliud alio ſalſuginoſum modo. (5.) *Subtilitatis* & *durationis*, aliud, volatile, ut ſpiritus, mechanicè ſic dicti, aliudq́; fixum,

§. XXXI. Artificialia conficiuntur ſalia è mineralibus vegetabilibus ab animalibus. Fiuntq́; per incinerationes, calcinationes, elixiviationes, fermentationes, ſublimationes, coctiones (ut ſal culinarium) aut exſiccationes, ut paluſtre, aut marinum. Salia Alkalia contradiſtincta acidis; hæcq́; ipſa hermophroditica vulgò enixa & lixivia, parantur arte ac eliciuntur (ſi ad regnum ſolum vegetabile reſpicias) ex herbis, foliis, floribus, fructibus, ſeminibus, radicibus, corticibus & vini cereviſiæq́; fæcibus. *Salia Artificialia unde?*

§. XXXII. Volatilia contra diſtinguuntur fixis quòd in igne facilè aufugiant ac avolent, ſpirituoſæ atq; inviſibilis, ſi disjungantur ſcilicet, ſubtilitatis ſunt corpuſcula, odores & ſapores omnis generis patientia, in auras facilè diſſolvi ſolita, ex plantis mineralibus, & animalibus potiſſimùm, deinde etiam ex aquis terris & ſpeluncis, ſub effluviorum ſpecie, exorta. Volatilia vel purè ſalſa, urinoſa; veluti ex animalibus collecta, vel acido-ſalſa. Fixa æq́; totuplicia; de quibus vid. *Zwelfer.* in append. animal. ad Pharmac. Auguſt. Fixa à fixatione dicta: quòd in igne durent, & eidem ſæpiùs reſiſtant, parabilia ex lignis, mineralibus, metallis, urinoſis, gratum oculis nitorem, ſed nidorem, vel odorem naribus diverſum, ſaporem quoq; varium palato exhibentia & admirandis prædita virtutibus. *Volatilia.* *Fixa.*

§. XXXIII. Quotusquisq́; non intelligit, ineſſe mixtis omnibus, ac ſimplicioribus quodammodò corporibus ſal debitum & hactenùs principium conſtitutivum ſui generis exiſtere? Nam, an ſit corpus primò ſimplex? dubitandi rationes non permittunt hæ, dum (1.) ortum eſt ex aqua, & exinde *Sal compoſitor. corp. princip.* *non abſolutè prim.*

primò

primò conſtat: (2.) Qualitatibus & operationibus diverſis, ac adverſis gaudet; in humido liqueſcens, in ſicco concreſcens ignis vehementiâq; fluens, fluida efficiens metalla mineralia, coagulans, conſolidansq; alibi in lapides objecta; quæ diverſitas effectus à diverſitate cauſæ oritur: (3.) Terreſtre aliquod relinquit ſedimentum; caput planè mortuum inſipidumq́; ſale caſſum.

Omnibus tamen inditum.

§. XXXIV. Sal igitur haud aliter ac lucem, aquam, terram in primo creationis actu condidit Omnipotens Δημιουργὸς; indidit lapidibus, metallis, mineralibusq́; ſuccis, maribus, & multis aquis, terris verò plurimis. Reliquit etiam in aëre, indifferentem ſalis Spiritum, ſub πανσπερμίᾳ hodieq́; occurrentem; qui, pro varietate loci, ſubjecti, veluti matricis, variat; ut diverſiſſima hinc generentur ſalia. Pro quibus ſingulis quotidiana ſtat & loquitur Experientia.

Definit.

§. XXXV. Ex his colligimus deſcriptionem ſalis, quòd ſit ſuccus miſtorum corporum conſtitutivus, elementis concreatus, ſapores generans, ſolubilis in liquore, in ſicco corpore concreſcens, inſigni vi fœcundandi, penetrandi, diſſolvendi exſiccandi, putredinem arcendi præditus, immenſis hominum, brutorum & mixtorum aliorum uſibus inſerviens, [Subſtantiam, & corpus eſſe ſal, ſub forma nunc viſibili, conjunctum ſcilicet, nunc inviſibili, per minima diſperſum, dubitatione caret. Succum mineralem nominat *Unzerus* c. 2. de ſale, cum ſal tamen plurimum in maribus, terriſq́;, fontibus, paludibus, vegetabilibus, & animalibus exiſtat, nec à mineris, ceu potiori, mereatur maximè denominationem.

Sal terrané an aqua?

§. XXXVI. Succus hic non *terra* aliqua *incenſa* dici cum *Galeno* debet lib. 2. de ſimplic. medic. facult. ſed nec aqua propriè; quantumvis nihil tàm affine aquis, quàm ſal videatur, & in aqua facilè ſolvatur, ac ſub forma aquæ inſuper appareat. Si, Chymicorum ſtylo, ſpiritum ſubtilitatis ratione habitûs vocare velis, fiat ſanè. Nam & Chymicorum ſpiritus dicuntur ſalia in aëre tantisper reſoluta. Operationes quoq; ſalis & proprietates

ad naturam ſpiritus quodammodò accedunt. Sale inter corpora nihil penetrabilius; in ſolidiſſima ſe corpora inſinuans, & pariens, pro aliis, ingreſſum.

§. XXXVII. Aquas ipſas intimè pervadunt & inficiunt ſalſuginoſi ſpiritus, inebriant ac ſaturant, per ſubterraneos canales; ut ſalſuginem inſignem aquæ contrahant. Vox inſtar hæc oraculi habenda *Pliniana* lib. 31. hiſt. Nat. c. 4. *Tales ſunt aquæ, qualis terra, per quam fluunt.* Ut vel hinc intelligas, acidularum, ſalinarum & ſalſorum lacuum originem, & conſtantiam ſalſuginoſis terris potiùs, quàm aquis adſcribendam eſſe. Fruſtra igitur in locis maximè mediterraneis ſalinas vel è maribus, derivant vel fluminibus ſub terra ſalſis: cùm, inverſo ordine, à terræ ſpiritu ſalſuginoſo petere omninò debuiſſent. *Salſugo terræ aquas inficit.*

§. XXXVIII. Ex hypotheſi principiorum Naturæ *Leonh. Thurneiſerus* lib. 1. Oper. aquar. mineral. c. 6. ſcribit. Wenn ein Berg ſo groß als Engeland / von Saltz wäre / ſo würde mit der Zeit durch Tag und Nacht immerwährendes Flieſſen der Waſſer-Strömlein der Berg daſelbſt vorlängſt gar hingefloſſen / und nicht mehr vorhanden ſeyn. Ex quibus conficit deinde, ab inficiente aquas ſpiritu incluſo terris iſtiusmodi ſalſuginoſis ſalem propagari. Sic aluminoſam terram ac nitroſam pluries exhauſtam, ſi in ſubdiales congeratur cumulos, poſt annos aliquot, aut menſes experimur novum atque ſimilem concipere liquorem, & magnetis inſtar, non ſolùm ex injectis vel infuſis ſed ex aëre etiam attrahere. Eſuriens nimirum terra (quàm in communi *eſurinam* vocant) arida & avida ſalſuginis, eſt genuina mater ſalis. *Laudatur eò Thurneiſ. & defenditur.*

§. XXXIX. Neque verò, ut ex terræ meditullio, aut mari ſalſo ſal, ambagibus immenſibus, priùs derivetur, opus eſt; cum nec corpora ſolummodò, in aquis ferè omnibus ac terris, pinguioribus imprimis mixta, viva, & non viva, ſale ſuo gaudeant, ſed & aërei, expanſi regio inferior ſub viſibili effluviorum atque inviſibili præſentia, volatili præcipuè abundet ſale Inde enim nubes, nives, pluviæ, tonitrua, fulmina, *Sal in terris, aquis, aëre.*

cadentes ſtellæ, vel trajectiones, venti, ignes fatui, & plura meteora alia exoriuntur: quæ ingenioſa imitari oppidò ars poteſt. Sufficit demonſtrativè colligi aëreum ſal poſſe atque inſtar olei, ſapore Pontico externis ſenſibus repræſentari poſſe: ut non ſcripſerit ex vano Dn. de *Nuyſement* in ſale Philoſ. lib. 2. c. 2. *Eſt actus, qui humanas cogitationes ſuperat, exhibere nempe oculis videndam, manibus tangendam, primam iſtam* (ſalis inviſibilis) *materiam, quam tot Viri doctrinâ in omnibus ſeculis famoſiſſimi, inviſibilem & incomprehenſibilem putarunt eſſe, &c.*

Sendivogii de ſal *ἀξιομνημόνευτα.*

§. XL. Hanc intellexiſſe *Michaëlem Sendivogium* in aëre materiam, addubitare non permittunt hæc, quæ Chymico Clinodio inſeruit, de aëre p. 116. ſeq. Es wird die Lufft mit dem Waſſer circuliret / wie das Feuer mit der Erden; denn ſie ſind gute Freunde. Es iſt (die Lufft) gar herrlich / und der rechte Platz des Saamens aller Dinge. Er ernähret ſie / ſchwängert ſie / erhält ſie; und dieſes lehret uns die tägliche Erfahrung: Daß durch dieſes Element nicht allein die Mineralien / Vegetabilien / und die Thiere / ſondern auch alle (andere) Elementen leben. Denn wir ſehen / daß alle Waſſer faul und ſtinckend werden / wenn ſie keine friſche Lufft haben. Das Feuer ſelbſt erlöſcht / ſo man ihm die Lufft benimt 2c. Idem in antecedentibus, ejusd. libri, p. 51. Wenn ein Regen fällt (ſcribit) ſo nimt er aus der angeregten Krafft des Lebens / und vereiniget dieſelbe mit dem Salniter der Erden / dieweil der Salniter der Erden gleich iſt / wie ein calci- „ nirter Tartar. ſo mit ſeinem Truckenen die Lufft an ſich zeucht / „ welche Lufft in ihm zu Waſſer ſolviret wird. Eine ſolche Krafft „ an ſich zu ziehen hat der Salniter der Erden / der auch Lufft ge- „ weſen iſt / und iſt mit der Fettigkeit der Erden vereinbahret. „

Et hæc Sendivogiana.

§. XLI. Subjicit Naturæ-conſultiſſimus ibidem, vero conſentanea, je häuffiger die Strahlen der Sonnen ſtechen / je mehr wird des Salniters, und wächſet auch deſto mehr Getreyd / und ſolches geſchiehet von Tag zu Tag. Exaggerat deinde pretium myſterii p. 52. Alſo haſt du ein Ding / welches köſtlicher iſt / als die gantze Welt / geoffenbahret / von dem ich gäntzlich ſage /

daß

daß es nichts anders ſey / denn unſer Pontiſch Waſſer / welches in der Sonnen und Mond congeliret / und aus der Sonnen und Mond mit unſerm Chalybe gezogen wird / durch Philoſophiſche Kunſt auf wunderliche Weiſe durch einen verſtändigen Sohn der Kunſt.

§. XLII. Exponam, quem reticuit Philoſophorum Chalybem. Nitri Spiritu eſt ſaturata, calcinata ante, creta. Credo aliam ſiccatam probè terram, velut bolum, aut argillam & in minutiſſimum redactum pulverem, præſtare idem. Illam tamen ſemper egomet adhibeo. Hæc, poſtquàm ebullire deſiit, in oblongiore vitro, more ſolito, abſtrahitur hinc phlegma. Deſiccata creta vel relinquitur priori, detruncato tamen orificio, vel infertur vitro alii, aut vaſculo, à pluviis cuſtodiendo: Tempore vernali aut æſtate mediâ, in loco lineæ meridionali parallelo, vitrum (in quo magnes) ſoli apricatur. Attrahitur ex aêre ſal, intra paucos dies, ante inviſibile; colligitur in modum penè olei, conſiſtens liquor, ad futuros uſus & labores. Poſt ingreſſum Solis in arietem nec non Leonem tractus omnium efficaciſſimus; hinc propter aſtum, illinc propter copiam aêriæ panſpermiæ; pluvioſo tempore attrahitur vel nil, vel parùm. Deſinet mirari, qui recogitabit, tempore canicularium dierum guttulas ſalinas cauſticas in rore Solis deprehendi. Quisquis fuerit inventor primus Philoſophici magnetis hujus, egit ſolertiſſimè dum ſimile attrahitur à ſimili. *Explicatur.*

§. XLIII. Hoc me, hoc *Hermetem* dictum olim, *Balduinum* μακαρίτην εὕρημα edocuit incanus ſenex, propior octogenario, Drebachii in ſuperioribus montanis Paſtor adhuc meritiſſimus à primis inde annis Academicis Chymiæ deditus, Dn. *D. Rebentroſt*, cum Carolinas inviſurus thermas illuc olim proficiſcerer. Hinc mundi ſpiritum, hinc medicinam, hinc phænomena tantoperè decantata alia ingenioſum caput hauſit. Phoſphorum hinc etiam elaboravit ſuum *Balduinus*; plu- *Quædam de Balduino & D. Rebentroſt.*

ra, quæ promiſerat, exhibiturus, ſi diutius ſupervixiſſet gloriæ famæque partæ.

Mod. attrahendi ſal ex aëre.

§. XLIV. Prætermittere ſilentio non poſſum, quod prolixiori vitâ dignior in Chym. Ration. Curioſ. l. 1. c. 10. recenſet *D. Ettmüllerus*, ex hoc etiam fonte fluens, artificium. Caput mortuum vitriol. ſi aêri exponatur libero, & nec à pluvia, nec radiis ſolaribus tangatur, poſt tempus aliquantum novo imprægnatur ſpiritu, ſed menſibus vernalibus & autumnalibus. Hic ſp. vitrioli regeneratus à magnete, qui in capite adhuc mortuo deliteſcit, ut relictum fixum quoddam acidum, volatile nitroſum attrahit ex aëre. Regeneratus ſpiritus naturæ mediæ videtur inter ſpiritum vitrioli & nitri. Simile cum Capite mortuo aluminis procedit & cum ex aluminata terra etiam experimentum; niſi tamen acidum, exhauſtum omne ſit per aquas atque diſtillationes. Hodieque idem hactenùs per menſes aliquot ſucceſſu præſentiſſimo expertus ſum in Capite mortuo alum. & nitro aêri expoſito.

Sal aêris indifferens.

§. XLV. Nôris interim, ſal aêris in ſe indifferens exiſtere, naturæ nec nitroſæ, nec aluminoſæ; quod virgineum proptereà vocare ſolent, aut hermaphroditicum, ut ſupra indicavimus. In terra magnes eſt ad ſui generis naturam contrahens quod volitat in aëre. Notatu digna refert de *Nuyſement* c. 2. lib. 2. in Philoſ. ſale, pauca transſcribemus hûc: *Illi qui ex metallicis corporibus perfectis vel imperfectis per attractionem quintæ eſſentiæ extrahere quid voluerunt, melius feciſſent (cùm primum ſperma quærerent) ut matricem matris potius aperuiſſent, quam infantes ad perfectam ætatem jam evectos occidiſſent: Dum in eum ſtatum reducere voluerunt, in quo tempore conceptionis erant.*

Sal *aërium quid ſuperaddat?*

§. XLVI. Mirum quantum addit ponderi non modò, ſed virtuti pariter hoc menſtruum aërium. Hinc cauſam habe, ſi quæratur, cur in fodinis ſalis veſci (velut *Bochnæ* in *Polonia*) & gemmæ ſal ſit levius, ſed aëri expoſitum liberiori, tantam gravitatem induat? Ut, quantum anteà vir unicus movere po-

re poterat, extractum è natali ſolo vix movere poſſint V. viri. Limus *Arensbergi* propè *Licham* foditur in *Wetteravia*, qui à ſuperficie æſtatis tempore inſigni præditus eſt ſpiritu, è quo ſingulare, Salis atque Solis beneficio, medicamentum comparatur; teſte *Tackio*, de Aur. p. 5. qui ibidem ex Coſmopolita ſubjicit: *Vim talem attrahendi habet ſal nitri terræ ille, qui etiam aër fuit, & eſt pinguedini conjunctus terræ; quo copioſiùs ſolares radii tunc fervent, hoc major ſalis nitri quantitas.* Præſtantiorem Crocum Martis parit à ſolutione menſtrui aërei ſalini, ſi in loco ſicco quodam apricetur terra aliàs denſiſſima *Haſſiaca*; quàm violento modo alio. Symbolicâ blandiſſimâque fermentatione ſalia volatilia, ſine igne, ſolvere & colligere, jucundum artificium.

§. XLVII. Quantum poſſit aëris in corpora etiam ſolida influxus, homines potiſſimùm metallici experiuntur. Lapides & æroſi, ante ſteriles redintegrantur novo ſpiritu ad annulos aggeſtos, tractu longiore. Ruſtici arare terram ſolent, non ut comminuantur tantùm glebæ ſolidæ, ſed ut aëris influxum ſingulæ experiantur terræ peraratæ portiones. Veri (ut teſtatur in de metallor. transmut. ſcripto) vitrioli ac genuini quantitatem non exiguam *Amſtelodami* obſervavit Dn. *Morhofius* collectam ex paludinoſo aëre, inferto talibus effluviis. De *Londinenſi* aëre, propter foſſiles carbones, gravi, plurimos & tabe & affectibus in pectore periculoſis emori, *Meibomius* teſtatur Polyhiſtor & Poliater, 2. ad *Fernel.* exercit. Patholog. *Dygbæus* plura alia commemorat experimenta in Nat. reſerat. clavi.

Pro ſale aëris experimenta.

§. XLVIII. Quæ cùm ita ſint, mirari liceat, quamobrem in meridie ipſius veritatis negitent nonnulli ſal in aëre? Non omnis quidem illud terra attrahit, non arenoſa, lapidoſa, vel jam planè ſaturata, pinguis; ſed idonea famelica, argilloſa, avida, limoſa, nigra, & uliginoſa. In Ægypto juxtà Nilum, & ad maria in animalium ſtabulis colligitur ingenti copiâ. Qui antehâc influxum aëris efficaciſſimum in hæc inferiora corpora aſſeruit, ſollicitus in diſſert. Chymico-Phyſic. §. 19. 20.

Contra ſal aëris obj. haut ita pridem extitit Vir inclytus, ut quæreret: *Si ſal in aëre nitroſum eſt, cur Nitrum ordinariè in inferiori regione juxta, vel intra terram creſcit & regeneratur? Cur operarii illius cumulantes in terra nitrifera acervos ulnis 6. vel 8. raro altiores, ab inferiore parte potiùs, quàm ſuperiori colligunt proventrum nitri. Facit hûc experientia Mariotti, qui nitroſam terram, è qua Nitrum jam dum elixiviatum fuerat, in contignatione domus quarta & ſuperiore, aëri per annos duos expoſuerat, fruſtraneo ſucceſſu impragnationis novæ facto; cujus nitrum pars altera in cellis ferax extitit. Et cur Mechanici muros ſubterraneos, rudera & ſtabula, quàm obvia in aëre ubique loca quærunt?*

Pro ſale aër. reſp. §. XLIX. Sed enim reſponſio in promptu eſt. Matrice terrâ indiget volatile ſal aëris. Contactus inter agens atque patiens requiritur; nec virtualis ſufficit, ſed corporalis debet etiam accedere. Hoc modo ſimile ſimili gaudet. Jam cur operarii in elaborando ſale petræ cumulos non altiores evehant, commoditatis causâ faciunt. Plus ſemper tamen ab inferiori colligunt, quàm à ſuperiori parte; quia illa eſt matrici ſuæ propior. Experientia ſine ratione autem *Mariotti* fuit. *Receptivum non ſecundum modum imprimentis, ſed naturæ ſuæ, recipit.* Sol, Luna, aër, venti parùm juris exerunt in loca contignationibus occluſa. Muros ſubterraneos & ſtabula Mechanici ſectantur; ſed non ultrà debitam profunditatem, rarò infra cubitos tres quatuórve.

Salis efficacia & dignitas. §. L. Dictum ſupra: Neque meteora, neque tempeſtates omnis generis exiſtere, aut fieri in aëre ſine ſale poſſe præſentisſimo. In terra, ubicunque creſcunt arbores, frumenta, herbæ gramina, viteſque (ne de mineralibus quid dicam) ibi ſal abeſſe nequit. A priori verum id; dum omnis eſt fœcunditatis parens ſal; ut à poſteriori, dum in combuſtione, ex corporibus ſolutis, tanta ſalis copia. Amicum DEO corpus non abſurde nominavit in *Timæo* ſapientiſſimus Philoſophorum *Plato* ſal; *Homerus* ampliùs, *divinum* in Iliad. Plus ipſemet per Moſen Lev. 2. 13. ſanxit: *Quicquid ſacrificii obtuleris, ſale condies,*

nec

nec auferas ſal fœderis de ſacrificio. Conf. *Ezech. 43. 24. Marc. 9. 50.* Haut dubiè res illa ſingularem habuit ſignificationem; quàm Theologi evolvent. *Sparge molam ſale!* cecinit *Virgilius*: *Ovidius* Faſtor. 1.

Ante DEOS homines quod conciliare valeret,
Far erat, & puri lucida mica ſalis.

Salis *copia immenſa.*

§. LI. Qui in Creationis actu dixit: *creſcite & multiplicamini!* hoc ipſo ſalis infinitum pænè multitudinem corporibus immiſcuit, inprimis maribus, & terræ. Salis beneficio coagulata terra & in corpus ſiccum (unde יבשה) condenſata. *Sal* (ait in Chymia rational. l. 1. c. 2. *D. Michaël Ettmüllerus*) *in prima Creaturarum productione, per ſyſtema mundi univerſum diſperſum, vulgò audit ſpiritus mundi, dum in aëre volitat, avicula Hermetis, dum in viſceribus terræ latitat, ſal terræ.* De hoc intelligi Smaragdina Tabella debet, quod inferius ſit idem, ac ſuperius.

Varia ejus nomina.

Athanaſius Kircherus terræ animam & formam (informantem) nominat ſubſtantiam ſalinam, quæ, ut terræ elemento, ſic rebus omnibus coagulationem neceſſariam conciliet, corpusque durum & ad ſubſiſtendum aptum reddat. Neque in Oeconomia geocoſmi univerſi reperiri mixtum ſtatuit quod non inde ſuam ſortiatur firmitudinem ſoliditatis. Corollarium hoc quoque format: *Patet*, inquiens, *globo terraqueo ſalem naturaliter ad totam ejus globi Oeconomiam conſervandam, tum ad eandem ſuſtentandam alendamq; à principio rerum inſitam fuiſſe, tanquàm balſamum Naturæ, ubi enim ſal non eſt, ibi putredinis initium eſſe neceſſe eſt, ſal unicus tàm animata, quàm inanimata, à putredine conſervat.*

Sal *terræ balſamum & condimentum.*

§. LII. Idem lib. 5. ſect. 3. c. 2. ex Naturæ veritate ſcribit: *Omnis terra ſalem participat ei proprium, ibi plus, ibi minus reperitur; & quales terræ reperiuntur, tales obtinent ſalſæ qualitatis gradus ipſæ aquæ: Unde fumoſæ, ſiccæ* (exſiccantes potiùs) *ponticæ, amaræ, acres, & ubi exactè tellus eſt ſalſæ, exactè ſalſæ ſunt.*

Athanaſii Kircheri loca ἀξιομνημόνευτα de ſale.

Unde

Unde rarò fit in aquis ex quâpiam minera, aut metallo impreſſio, quæ & ſalis non participet qualitatem; hunc enim ſaporem omnis terra participat. Unde rurſus patet vix aquam puram & ſimplicem reperiri, quæ non aliquid ſalis, etſi ſub inſenſibili quantitate contineat. Graduum autem acredinis diverſitas dependet à locis ſubterraneis, per quæ fluit: Quæ ſi per mineras ſale copioſe refertas iverit, ſalſiſſima; ſi per loca rariori ſale fœta, minùs ſalſa, ſi per glaream & ſabulum depoſita ſalis, per transcolationem mole inſulſa egreditur. Hæc *Athanaſius*, & multa alia de ſale ſingularia. E. g. quòd halitus ſalini in dies exſpirent è terræ viſceribus, inficientes aquam obviam. *Traunkirchii* in *Auſtria* ſuperiori lacus ſunt & ſtagna, & in utero editiſſimorum ſalinorum montium; ex quibus muria ſalſuginoſa confertiſſima extrahitur, & ad culinam ſalinariam, in aquas derivatur dulces: Ubi aliæ inficiuntur lymphæ, &, canalium interventu, ad ſartagines coquendo, ſali aptas deferuntur. Vid. id. lib. X. ſect. 4. c. XI. obſervatum à foſſoribus, pro certa temporis periodo, fodinas novo adimpleri ſale, ſimlie quid intra montes etiam ſalſuginoſos collectâ in ſalinis Tyrolenſibus, ſalſugine ad officinas ſalinarias, ut decoquantur, fieri, compertum eſt.

Experim. Kircher.

§. LIII. Experientiam *Kircherus* etiam in *Melita* fecerat in terra pingui, gravi, ſed non arenoſa, mari proxima; intra cujus foſſam artificiosè excavatam aqua dulcior infuſa, ſtatim verſa fuit in ſalſedinem. Proceſſum inde, format Tom. I. M. ſubſ. l. 3. c. 3. Ex lamina ſalis foſſilis quadratum fiat vas, cujus commiſſuræ exactiſſime claudantur pice aliave aliqua materia. Facto hoc infuſam aquam dulcem conſiſtere aliquamdiu relinquas. Propter continens contenta aqua pariter ſaleſcit. Singula hæc, argumento ſunt à terris ſalſis aquas infici tingique vario colore. Quæ dum ſcribo, literæ amicæ ab Amico *Dn. Kunckelio* ad me perferuntur ineunte menſe Junio exaratæ, ſed inſolito colore rubro, ſanguinis ſubpallidi in morem. Milliari unico diſtare *Berolino* pagus dicitur Marviß; ad hunc paludinoſæ aquæ ſed non fœtidæ, ſanguinum colorem referebant.

Aquæ ſanguineo colore tinctæ memorabile phænomen.

bant, menſe inde Majo (anno 1690.) incolis & accolis phænomenon hoc admirantibus non ſine metu mali ominis: Rogatus cauſam, regero: quantumvis naturales dari rationes tempore potiſſimum adulti veris, de phænomeno hoc poſſint, non tamen nihil extraordinariæ ſignificationis pariter ſubeſſe. Ante prælia in Campis Lipſiæ fatalibus commiſſa olim, in ſuburbano Coriariorum vico, ad præterfluentem viſa aqua etiam ſanguinea ingentes deſignavit ſtrages. Superficiem & fundum iſtiusmodi ſanguinei liquoris indagari oportere arbitror. In fundo ſal aluminoſum terris ineſt talibus imprimis Martialibus Bolaribusve in ſuperficie vernalis ſulphuris à pino, picea, abiete dejecti, atq; reſinoſi copia ſtagnantibus adhæret aquis, & ſupernatat. Quis autem neſcit ſalia exaltari à ſulphuribus imprimis aëre æſtivo? Per præcipitationem, deſtillationem, capitisq; mortui examen plenius de his judiciũ inſtituendum. Pauci admodum elapſi anni ſunt, cum in foſſa aliqua *Berolinenſi* obſervata aqua ſanguinis in modũ cruentata, circa feſtum Pentecoſtes. Aliquot ſupra XX. annos anni ſunt elapſi, cum antè *Petrin.* portam *Lipſiæ* in ſuburb. vermiculi ex aëre decidui, & putrefactione plurima examina colore rubicundo infecerunt aquas. Gemina *Daniel Beckerus* memorat vom Blut- und Schwefel-Regen: adi quoq; Dn. D. *Becman.* pec. diſſert. & *Gaſſend.* in vita *Peyresckii*, & meteorol. *Epicur.* animadverſ.

§. LIV. Quid? quòd etiam vel rubrum *Carrhis* in *Arabia* & cinericium quemadmodum in *Cappadocia*, *Leone Africano* teſte, ſpecularis inſtar lapidis, effoditur Ἀλὸς ἄνθος ſalis flores *Dioſcorides* deſcribit lib. 5. c. 88. quòd lacubus quibusdam innatet, coloris crocei, *Niloq;* defluat, & virus oleat. *Valer. Cordus* plura hûc ad libr. 5. *Dioſc.* Illuſtris Dom. *Ludolphus* in hiſtor. Æthiop. l. 1. c. 7. n. 9. ex *Alphonſo Mendez*, Patriarcha, refert, dari montem ſalis rubri utiliſſimi, ad medicinam, in confinibus *Angotæ* atq; *Tigræ*. Ebulliens è monte acutiſſimum ſal, rubicundum, in *Jullomæ* montibus *Peruvianis* S. *Chriſtoph.* de *Achocoll.* lib. de metall. venerab. Lib. 7. *Alv. Alph. Barb.* Foſſile Sal Cala-

Sal rubrum ubi?

Calabrinum inſtar ferri candet, & non crepitat in igne, præter morem aliorum ſalium, *Kircheri* fide. Nec confundi tamen *foſſile Sal* (Stein-Saltz) debet tum lapidibus refertis ſale (Saltzſtein.) Ex Lapidibus videlicet in valle *Ætuatia*, apud *Rhætos*, inq; valle *Seiſa* dicta ſal excoquitur αὐτόπτης autor eſt *D. Joh. Jacob. Wagner* in Hiſt. natur. *Helvetiæ* Curioſ. Sect. 4. artic. 4. p. 336.

Saltzſtein & Stein-Saltz *diſtincta.*

§. LV. Cujuscunq; tamen ſit coloris, propterea non novum ejus genus ſpecie, diverſum ſtatui debebat à *Brotuffio Erneſto* in 2. Chron. c. 4. fol. 569. ſeq. Man findet (ſcribit) allerley Saltz in den Hiſtoricis; Das erſte ein Stein-oder Gruben-Saltz/ das iſt ſtarck/ und das beſte/ durchſichtig wie ein Cryſtall; Das 2. iſt das Meer-Saltz/ welches die Sonne an dem Meer wircket / und das Weiſſe iſt das beſte; Das 3te Saltz / ſo man aus geſaltzenen Quell-Bornen ſchöpffet und ſiedet; Das 4te wircket die Sonne aus etlichen ſtillſtehenden Waſſern/ Seen und Pfülen an den See-Städten und bey dem Meer. Das 5te gräbet man aus einem Berge in Africa, zwiſchen den Naſamonen und Trogloditiſchen Mohren gelegen; Mit dieſen Saltzſteinen bauen die Leute diß Orts ihre Häuſer/ mit Kalck / und bedecken ſie mit dem Saltzſtein. Das 6te Saltz iſt auch aus der Erden/ ein gegraben Saltz; welches die Hiſtorici Agrigeminum ſal nennen; Das 7te Saltz findet man in Purpurfarben gantz lieblich und ſchön/ bey dem Berge Etna in Sycilia (Ætna in Sicilia ſcribi debuit,) das iſt daſelbſt das beſte Saltz ꝛc. Hæc & plura ibi alia ſimplicitatis piæ monumenta refert idem.

Vapulat Brotuffius.

Sal petræ & nitri non ſunt eadem.

§. LVI. Sufficiat notaſſe δὶς διὰ πασῶν, Sal Petræ confundendum eſſe minimè cum Nitro; quod uſu venire tamen in communi ſolet. Jam non dicam de recentioribus, nec de abuſu medicamentariorum; qui, ſive negligentiâ, ſeu avaritiâ, in compoſitionibus ſuis pharmaceuticis ſubſtituunt pro vero Nitro, rem ab hoc diverſam, ſal nimirum petræ. Dudum in *Timæo* circa medium, ubi de miſtionibus elementorum agit *Plato* d. 1067. edit. Francof. 1602. lit. B. τὸ μὲν ἐλαίου καὶ γῆς καθαρ-

καθαρτικὸν γένος Νίτρον. i. e. olei terræq; genus purgatorium vocavit. Idem ex intenſione Nitroſi ſaporis amarum, ſicut ex intenſione auſteri acerbum provenire ſtatuit ibidem. Præterquàm verò quòd ſapore ſolo nequeat dijudicari Nitrum & ſal petræ; ubi maximè diverſis ſalibus & aliis foſſilibus infectæ aquæ ſunt. Nec amarities ſola Nitrum arguit; cum in confeſſo ſit, ærugine, auripigmento, ſandaraca, & ſimilibus, infectas aquas amareſcere. Neq; ſola abſtergendi, aut fundendi vis nitroſam arguit naturam. In communi quippe ſale (ne de arte factis dicam aliis) cineribusq; clavellatis major abſtergendi vis ſe exerit. Quod contra *Georgium Agricolam*, *Fallopium*, & *Jordanum* obſervari debet. Rariùs, imò rariſſimum, apud nos Nitrum verum (nam de *Aphronitro* hîc non loquimur) occurrit. Nitri ſuccedanea habemus ad fundendum mineralia ad abſtergendum & lavandum. Confidenter admodùm *Bellonius* 2. Obſerv. c. 21. *In Europa* (inquit) *veri Nitri ne micam quidem extare, in Ægypto vulgatiſſimam rem eſſe ac viliſſimam creberrimiq; uſûs*. Nitrum quidem *Chalaſtræum* vel *Chalaſticum*, ex Nitroſo *Macedoniæ* collectum lacu ad *Theſſalonicam*, quamvis ſit amaro-ſalſum; non exactè tamen ſimilare corpus eſt, ſed ſali ſalſo miſtum; veluti Sal petræ: multominus Borax (*Baurac* appellatus *Mauris*) candidus & fiſſilis, *Venetiis* confectus Nitri nomine venire poteſt. Vid. eò *Jung*. Doxoſcop. Phyſ. Part. 2. Sect. 2. cap. 8. Hæc de Sale hactenùs.

Nitrum verum ubi copioſum?

APPENDIX
HALURGIÆ ACADEMICÆ.

Paucis plurima comprehenſurus, Hypomnemata ſubjiciam hîc, in compendio.

I.

SIne Salium cognitione accurata nihil in Chymia ſolidi, & magni unquam exſpectari vel elaborari poteſt.

II. Δός μοι ποῦ στῶ, ἐν γῇ ἁλμυρώδει, καὶ κινήσω τὴν ἁλουργίαν.

III. Salia ex calce viva incredibilem in regno Minerali (ſalia ingreſſum quippe faciunt,) & Vegetabili, ne quid de Animali dicam, uſum exhibent.

IV. Sal urinoſum frigida, ſed calida ſal parit, in communi, acidum.

V. Salia urinoſa omnia, poſt correctionem ſui, à corporibus jam liberata alienis, generis ejusdem ſunt.

VI. Inter ſalia alia acida ſubtiliſſimum, in regno Vegetabili eſt Spir. vini, ut in Animali, Spir. urinæ, inter urinoſa.

VII. In regni triplicis corporibus compoſitis duo naturaliter inveniuntur ſalia, ſapore maximè contraria.

IIX. Alkalia in acida mutantur ſalia, & ſic reciprocantur invicem; cum uni demitur, & alteri confertur terra ſua. Metamorphoſis & Proteus πολύτροπος ex viſibilibus corpuſculis, inviſibilibusq; oritur; hinc mille corporum compoſitorum transmutationes.

IX. Modô

IX. Modò dominatur acidum, ſub jugum acto urinoſo, modò urinoſum, acido ſuppreſſo. Ex conflictu utriusque ſal compoſitum fit neutrum.

X. Sal μωρσαιθής colligitur ex vitris; quæ Naturæ ultima & artis ſunt, necnon ſterilibus arenis ac lapidibus.

XI. A ſale pelluciditas potiſſima vitrorum eſt.

XII. Integra Nitrum libra in deſtillat. vix ultra ¼.℔. ſalis exhibet.

XIII. Nitrum liberandum maximè à ſale ſuo heterogeneo; quem Nitri purgatores nominant den Schalck: hoc ſal commune ac impurum adhuc eſt.

XIV. Ligna putrida plus ſalis fixi dant, quàm cineres, ex lignis aridis combuſtis.

XV. Salis veſci cubicæ figuræ ac moleculæ, particulæ Nitroſæ verò ſunt hexagonæ, aut conicæ. Cancrorum oculi injecti faciunt obtuſa horum ſpicula. Ex inſtituto de his *Robert.* HOOCK & LEEWENHOEK.

XVI. Communi ſale ſaturata aqua, determinatam adhuc Nitri quantitatem, certam recipit vitrioli, & portionem debitam Aluminis: quod curioſum obſervatu eſt.

XVII. Sal candidum, albedine ac luce plenum.

XIIX. Flante Boreâ ſal petræ creſcit lætiùs, quàm Zephyro, aut Euro.

XIX. Herba & flos memorabilis *ros Solis* ſal ex aëre (ſalivam cœli, ſiderum ſudorem eleganter *Plinius* appellat X. Hiſt. Nat. 12.) attrahit, ſub forma guttæ aqueæ, Auguſto menſe, & Canicularibus diebus.

XX. Herbæ *Kali* loco maximè *Anthyllis* cum *Seto* minori prodeſt, ad combuſtionem, ſalis famulam.

XXI. Nil congelat, & nil coagulatur, absque Sale: Sal gemmis omnibus duritiem conciliat nec non metallis.

XXII. Novi ſalis indies regeneratio ſalſuginis magnetem arguit in terris elixiviatis.

XXIII. In Mercurio ſal & ſalſugo eſt; ſed non reciprocè.

XXIV. Sal meritò vocari poteſt aqua, manûs quæ non madefaciat.

XXV. Si Sali Tartari affundas Salis ſpiritum, Alumen verum inde oritur.

XXVI. Salia fixa, ſeu Alkalia, ſolius artis opera; ut urinoſa maximè, producta ſunt Naturæ.

XXVII. Salia fixa & Alcaliſata, per ſe etiam, in cryſtallos cogi poſſunt.

XXIIX. Neſcio quid cogitaverit *Agricola* Tract. de ♄. ad *Johannem Poppium* notis? quòd metallorum omnium hoſtem juratiſſimum vocavit Nitrum.

XXIX. Idem nihilominùs ex vero docuit, Cryſtallos ſalis dulces præparandi, methodum, ſed circumſpectè obſervandam; Tract. de Sale p. 774. ad *Popp.*

XXX. Sal fermenteſcere, aut computreſcere in ſe non poteſt.

XXXI. Spir. Sal. Armoniac. aperto vitro colloca in menſâ unâ, in remotiore altera accende Sulphur, & admitte auram, inviſibiles viſibiles reddentur ſpiritus, & magnetiſmo rapiente, etiam per diſtans ſpacium.

XXXII. Salis beneficio, ad longum tempus, à corruptione liberum ſervari poteſt animal demortuum.

XXXIII. Solâ aquâ ſalsâ plumbum verti poſſe in Mercurium currentem, aſſerit *Becherus* p. 81. ſupplem. Phyſ. ſubt. mihi hactenûs res non ſucceſſit in Saturni limatura, & *Hallenſi* muria.

XXXIV. Idem ex lumbricis tradidit, ſe Nitrum præparaſſe; ſicuti ex parietibus & muris ſal petræ parturit Natura.

XXXV. Sp. vini & Nitr. Spir. quemadmodùm & Sal. Spir. ſine aperto igne obtineri poteſt.

XXXVI. Sal veſcum ſapore gratiori, & ad ſanitatem propiore poteſt imbui.

XXXVII. Incenſus pulvis pyrius ſuperiora petit, propter Nitri conicam in minimis figuram.

XXXIIX. Pro

XXXIIX. Pro ſolutionis & ſecretionis variatione, aliam aliamque larvam præ ſe ferunt ſalia.

XXXIX. Salia volatilia blandiſſimâ & ſymbolicâ ſolutione ſolvere ſine igne ac colligere, jucundum artificium. Optimè deſcripſit *Ettmüll.* l. 1. c. 7. Chim. Rat. 3.

XL. Idem vere docuit proceſſum, in Muséo quovis Sal. Spir. etiam ✱ci, conficiendi, ad fornacem poſitâ arenâ.

XLI. Quò plus boli, vel argillæ Nitro additur, hoc copioſior illius obtinetur ſpiritus. Sed ne quid nimis!

XLII. Præcipitationes liquidorum corporum ſalinæ ſuperant metallicas. *Glauberus* hîc meretur fidem oppidò, 2. part. p. 436. Germaniæ ſalut. Via duplex, humida & ſicca eſt. Si Aquæ forti, in qua ſolut. ☽ eſt, injiciantur ♀ laminæ, aggredietur, uti conſtat, Aqu. f. ♀em. dimittet ☽. poſtea in forma pultis albicantis. Huic ſi bacillum terreum immittas, relinquet Aqua f. rurſum ♀em, aggredietur ♂. ſi adjicias eidem Zinckum, aliudve ſimile metallum, iterùm linquit ♂. pulveris in forma. Sic acet. Sulph. Antimon. lixiv. è cineribus fagi vitr. ol. Tartari, corallia & uniones, acida, lac caſeoſum; primoq; nominandus ☿ præcipitare ☉ ſolet.

XLIII. Lepidum Phænomenon eſt, Sal Abſinthii conficere poſſe ſine Igne atque Sole, vini generoſioris ope, in profunda cella. Qui deſiderat proceſſum, conſulat W. methodum de Sale, p. 121.

XLIV. Mercurio injiciuntur, â ſaliva hominis jejuni, compedes.

XLV. Saliva hæc fermenti ſtomachalis maſſam imbuit ac inficit.

XLVI. Salivæ beneficio (ſi herba quædam conteratur manè dentibus, & propinetur cani bolus carneus, aut ſalivatus panis) ſympatheticè attrahitur invitum animal. Hûc digitum *Helmontius* intendit, de Magn. vuln. curat. n. 24. Cervi œſtro perciti, ſalacioris hirci, aliaque hîc non memoro

moro miranda. Amor ſcilicet & odium ex ſalium diverſitate, inter multa animalia, conſurgit.

XLVII. Salia quædam concentrata per combuſtionem, parte decimâ plus tribuunt fœcundi vineis & agris, quàm communis ruſticorum fimus.

XLIIX. Quibus nimio plus humet lingua, vel areſcit, ſapores minùs commodè dijudicant; ſaliva enim debita, miniſtra eſt ſaporis.

XLIX. Exſpuens ſalivam ſe ab omni dicitur contagio præſervare poſſe, D. *Dobreſzenskio;* faciant periculum, qui curant ægros.

L. Spiritus corporei ſunt ſalia in aëre reſoluta. Indicta ſunto, quæ Naturæ rerum & Experientiæ reſpondent minùs.

SOLI DEO GLORIA!

D. JOHANNIS MATTHÆI FABRI,

Archiatri Ducalis Würtembergici, & Civitatis Imperialis Heilbronnæ Phyſici Primarii, & Academ. Leopold. Nat. Curioſ. Collegæ.

Vindiciæ Aſtrologiæ.

ANNO M DC XC.

Vindiciarum Aſtrolog. Synopſis.

SApientis eſt Aſtra ſuſpicere, non deſpicere. Animi potius quàm corporis oculos illis impendere. Latratus calumniæ floccifacere. Sciendum Cœli Terræq́; materiam primigeniam unam ex qua omnia. Ideoq́; ſuperior harmonia perpetuá cum inferioribus. Expanſum â ſummo ad imum unum continuum. Ejus pars infima Aêris nomine Cœli Terræq́; eſt Medius Fidius. Terra Mater à Cœlo Patre imprægnatur ſubinde. Luminarium in ſublunaria actio manifeſta. Ea ſtellarum ſunt infundibula. Stellæ ejusdē cum Luminaribus originis ſubſtantiæ, adeoq; & efficaciæ. Luminaria ſæpe alterant imo ſuperant. Non frigus, calorem &c. palpabilia duntaxat inferunt. Aſtrorum poteſtas in vegetabilia, mineralia, animalia. Homo potiſſimum influentiarum receptaculum. Morbi aſtrales. Abuſus Aſtrol. damnabilis, & Tabellæ imprimis phlebotomicæ improperium. Neceſſitas rationem ſuperat. Thematis Genethliaci energia. Voluntas an Aſtris & quomodo ſubjecta. Thema Cosmicum in Naturalibus & Civilibus quid & quatenus polleat. Magnæ cauſæ magni effectus. Prognoſticum præſentis Temporis, ejusq́; ratio. Magna pondera lente movent? Siderum efficacia cauſa Aſtrolatriæ Gentilitiæ & Judaicæ. Aſtrologi Medici neceſſitas, officium, utilitas.

Cœli

Cœli & Aſtrorum in hæc inferiora ſumma poteſtas.

MUltorum vocibus circumfertur Cynicum illud : τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς : quod equidem cum porcorum gregibus commune habent; nam & iſti glandes è luto quidem colligunt, nunquam tamen unde defluant ſuſpiciunt, nil Diis res humanas curæ eſſe rati. Abſit ab eo, cui

Sapientis eſt Aſtra ſuſpicere non deſpicere.

De meliore luto finxit præcordia Titan,

abſit ὑπεροψία ejusmodi damnabilis planeq; inexcuſabilis,

Pronaq; dum ſpectent animantia cætera terram,

diverſum planè à Conditore Ter Optimo Max. ſibi injunctum norit, qui propterea

-Os homini ſublime dedit cælumq; tueri
Juſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus,

ut cum Abramo Chaldæo ex illis, tanquam Naturæ libro aureis characteribus ſcripto Pantoplaſtæ, quod eſt ap. Fl. Joſeph. ſummi ſapientiam & bonitatem legere & intelligere diſcat, cujusmet mandatum eſt: exi tentorio, cœli ſtellas adſpice, Gen. 15. 5. Solem, Lunam, ſtellas obſerva, dicente Verbo incarnato Luc. 21. 25. Tamdiu enim Bos fuit Nebucad Nezar ab hominum conſuetudine ſegregatus, dum gramine paſtus brutali capite oberraret: quàm primum autem humanæ fulgor mentis illi denuo illuxit, in cœlum elevavit oculos Dan. 4. 31. Neque igitur ſuperficiario tantum intuitu & velut ad oblectationem tantum diſpoſita eſſent brutis oculis inſpice ſidera, ſed corporum tam illú-

Oculi attentiores ſint Animi quam Corporis.

Allatrat coelum cui mordere non datur.

illuſtrium ordines, atq; ſeries, ortus, motusq; ſic attenta mente contemplare, ut utilitatem ad quam condita ſunt inde conſequaris, recte monente L. Lemn. O. N. M. l. 4. c. 15. Convitiari autem vel maxime, & mordere deſine, Mome dentatiſſime (quem Argum decebat potius eſſe πανόπτην καὶ ὀξυνόπτην oculatiſſimum) Aſtrophilos, contemplationibus, Homine Divino quam maxime dignis occupatos, nec Jovis, quæſo, nidum ſodica, qui pridem Cyclopum diſcuſſit fulmine montes, tibi ſane non magis futurum propitium. Conſtat autem quod dolendum pariter & admirandum non fæcem tantum populi, ad quos Horatianum illud l. 1. Od. 3. pertinet: Nil mortalibus arduum eſt, Cœlum ipſum petimus ſtultitia. Sed & Cosmoſophos alioqui præclaros Aſtroſophiæ ſe palam profiteri perſecutores obſtinatiſſimos. Et noſtræ quoq; pagellæ ſæpius roſores mordaces ſuos habuere, quibus cum pridem dentifragium indixerimus nunc operatione brevi applicabimus modiolum certum & expeditum, ringente quantumvis &

- - - multum latrante Lycisca.

- - - Vos ô Clariſſima Mundi
Lumina, labentem cœloque ducitis Annum,
Munera veſtra canam.

Omnia ab uno.

Ab ovo itaque, quod dicitur, exordiamur: minime vero Zephyreo vel Hypanemio & fatuo, ſed immenſo illo, totius Mundi chaos complexo, ipſiusq; DEI ſpiritus incubatu vegetato, animato & excluſo. Immenſum autem illud תהו ובהו parum quidem appoſite vacuum & inane, cujusmodi in rerum Natura nunquam extitit, ab inepto translatore redditum. Χάος verè confuſio rerumq; creandarum permixtio fuit.

Acutiſſimi Sinenſium Bonſires ſive Myſtæ colunt in Monte celſiſſimo Inſulæ Muco Idolum Dei ſupremi cum aliis XV. minoribus. His tradunt commiſiſſe Illum, ut Ovum conficerent ingens, eiq; elementa includerent omnium rerum, ex hoc ergo poſtmodum, Bovis præpotentis cornibus confracto, totius

Mundi

Mundi apparatum, ſolo Nomine excepto prodiiſſe tradunt. Similima Ægyptiis hieroglyphica huic populo familiaria ſunt, indeq́; figurarum & idolorum monſtra mirabilia, quibus Dei & Natura opera expreſſa volunt, comminiſcuntur. Hoc ipſum quid aliud eſt dicere quam uti Varro reddidit: Mundus Ovum eſt, cujus teſta cœlum, vitellus vero terra eſt. Neq; exiſtimandum, dicente Ariſtotele l. 3. gen. anim. c. 9. ſi quando terrigenæ oriebantur, ex ovo ſuo emerſiſſe temere. Spiritus nempe Dei, Gallinæ inſtar, ait S. Auguſt. l. de Creat. incubabat creaturæ, eamq́; adhuc imperfectam fovebat. Sic vero incubabat, ut animaret, ſic animabat ut perpetua traduce duraturam animam vel ſpiritum illi implantaret. Eumq́; porro non genericum tantum & ſimplicem, ſed infinitis certarum creaturarum ſpeciebus, infinita formarum varietate donatis, incomprehenſibili pulchritudine & efficacia diſtributum. Quemadmodum autem quæ nunc millionum millionibus invicem differentia imo adverſa & contraria nobis videntur, primævo ſuo principio unum duntaxat fuiſſe conſtat: ſic etiamnum quæ vel ſimpliciſſima intuitu externo videntur, diverſiſſima tamen imo contraria intus fovere, quotidiana ſapientiorum indagine deprehenduntur. Terram, imo lapidem in aquam diffluere, ſolidiſſimum in liquidiſſimum, aquam in ignem tranſire, terram verti in aërem ignorantibus paradoxum, perſpicacioribus familiare eſt, atq; hæc ſine lite in eodem ſubjecto quamdiu artis viribus non reſolvuntur unita ſunt imo unum ſunt. Benedictus ſit DEUS mirabilium (exclamamus cum Helmontio, Paradoxa concludente,) qui modo aquas in rupes, modo rupes in ſtagna aquarum convertit. In parvis ſic ludimus puſiones! Magna qui requirit cerebello ſuo longe ſuperiora inveniet, ſi immenſas magni Orbis officinas, hanc ipſam metamorphoſin perpetua & infinita ἀνακυκλώσει variatam moliri & elaborare indies acutiori catoptro ſuſtinebit. Subit ſcribentis mentem forte percepta Hiſpanorum ſine dubio fabula de his, quos Saludadores vocari ab ipſius populi non vulgaribus acce-

Diverſorum & adverſorum idem principium.

cepimus, & quos ſubterranea quævis tanquam expoſita ſcire & videre tradunt. An forſan ſapientior quispiam ſic theſauri macrocoſmici repoſitoria adumbravit, quæ ſecreta licet cæcutientibus, acutius tamen cernentibus minime ſunt inpenetrabilia, ſed oculis velut expoſita. Cogitet, qui velit magni Vulcani laboratoria! Stolidum eſt credere ſulphureos montes his per tot ſecula pabula perpetuo huc usque durante cratere ſufficere potuiſſe. Subrepunt occultis cuniculis non ſulphurea tantum terreſtria ſed & elementi mineralis cujuscunq; ſymbola, tanto furno ſimul colliqueſcentia, & quotidie, quandoq; tamen cumulatius, affluunt æſtusq; cauſantur inſolitos. Sic igneſcit aqua cauſtica in nubibus interq; ventorum fluctus nubiumq; procellas nimboſas flamma emicat recondita, fulgurat & fulminat. Sic aër, ſic aqua â radicum ſurculis attracta liqueſcit, & ſi velis igneſcit, & (Priſciani indulgentiâ,) terreſcit. Et quid non in transformatione perpetua moliri putas quotidie Archeum Univerſitatis ſubterraneæ, cujus ignibus inquilinis & follibus æquis, ad nutum graduantur vel conſervantur furni perpetui, fumantq;, ille verò, modo ſua lilia Philoſophica, roſas, modo vultures, aquilas, modo Dracones, Leones, Lupos felicius longe quam carbonarius Paracelſus unusquisq; in Meluſinæ ſuæ adytis, vivariis & viridariis procreat, efformat & transformat, vi ſane & virtute aſtrorum ſubterraneorum, Solarium, Lunarium, Jovialium &c. cum cœleſtibus ipſis ſuavia perpetua miſcentium. En quæſo geniorum Divinorum in ſcala Jacobea deſcenſus, & aſcenſus perpetuos. En tibi Chaos perpetuum in ipſa rerum confuſione ordinatiſſimum. En Euripi ſuperioris ſimul & inferioris Malacias & ſalacias reciprocas perpetuas. En circulationes magnæ molis accuratas. En Automaton vaſtiſſimum, rotis modo majoribus modo minoribus Circulũ eundem, ἐνιαυτὸν perpetuo volutans, rerumq; in eo univerſarum alterationes & alternationes, periodos, intento quaſi digito deſignans. Adeo ſpecierum diverſitas & diſſidium non deſtruit primitivæ unitatis conſortium, ſed potius veluti fermentatione perpe-

Superiorum cum inferioribus harmonia.

perpetua ſuperiorum cum inferioribus fœcundum inſtituit conjugium. Quod vel apprime teneat oportet, cui harmonia ſuperiorum cum inferioribus paradoxa nimisq́, disjuncta videtur. Et ſic intelliget quo pacto magnes ab Arcto licet remotiſſimus, amore tamen immobili maneat illi conjunctiſſimus, Radiorumq́; centri & peripheriæ viciſſitudo inexplicabili amicitia ſibi invicem occurrere ſoleant. Cæterum ut manifeſtius & palpabili velut modo thema noſtrum ſtabiliamus, in mentem revocabit ſibi ſapientior quicunq; Cœlum revera nobis longe eſſe propinquius quam vulgus intelligit. Expanſum uno termino vocavit Infinitus rerum Conditor, quidquid ab extremitate cœli, ad noſtrum quem habitamus globum usq; continetur, idq́; etiam Firmamenti nomine expreſſit ob ſtabilitatem perpetuo duraturam. Hinc adeo nubes cœli, manna cœli, ros cœli nuncupantur ab ipſo S. Codice, quæ ad aërem pertinent. Revera enim regionum aëris determinatio perinde nulla eſt, ut orbium miſerabili ſimplicitate quondam creditorum fabula. Nec ſuperficie terraquea ejus finiuntur termini, ſed adeo Jovis omnia plena ſunt, ut ad ipſum usq; hujus globi centrum ne quidem detur atomus, quæ non radiis hujus expanſi penetrabilis & intermixta ſit. En tibi vehiculum, en Medium Fidium inter ſuprema atq; infima. Hunc vero ne deſidem globi inſtar ſaxei tantum cohærere putes, duobus omnia & ſingula conſiſtere intelligis? ſpiritu ſcil. & corpore. Spiritus quid eſt aliud quam cœleſtis auræ particula, qua etiam perpetuo veſcimur, quam ſubinde reciprocamus, qua ſine ne momentum vivere poſſum. Hic eſt balſamus ἄσβεστος quo ſpiritus & vitæ noſtræ flammula conſervatur unice. Spiritum vero ſi dixeris, motum & actum perpetuum ſubintelligas neceſſe eſt. Hinc etiam cum Magiſtro ſuo Elementa duo activa, Ignem & aërem, paſſiva vero terram & aquam conſtituerunt Ariſtotelici. Conſentaneum vero eſt, ſpiritum quo eſt ſubtilior, eo eſſe efficaciorem & in motum procliviorem. Adeoq́; priſci Poëtæ tunc vivida reddi univerſa cecinere:

Expanſum à ſummo ad imum unum.

Aër expanſi pars infima cœli & terræ Medius Fidius.

Terra Mater à Cœlo Patre imprægnatur.

Cùm

Cum Pater Omnipotens fœcundis imburibus Æther
Conjugis in gremium lætæ deſcendit, & omnes
Magnus alit magno commiſtus corpore fœtus.

Et hic ipſe modus, hoc medium eſt, quo cœleſtis virtus omnibus terræ fœtibus feliciter influit, quo ἡ φύσις τὴν φύσιν τέρφει, ἡ φύσις τὴν φύσιν τέρπεται, ἡ φύσις τὴν φύσιν κρατεῖ. Sic terreſtris ſpongia benigni Jovis imbrem aureum aviditate ſugit maxima. Nempe

Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον
ἄνωθεν - - inquit Apoſtolus Jacobus 1. 17.

Hoc eſt jucundum & fœcundum illud cœli commercium conſervativum pariter & augmentativum omnium. Hoc veluti ſuſpirat & anhelat Magna Mater, cum crudiores anhelitus ſuos, vapores inteſtinos cœleſtibus radiis obviam mittit, eosq; uti nutritioni ſuæ minus adæquatos corrigi digeri & vivificari poſtulat.

Luminarium in ſublunaria influvia.

Novimus aquas ab æthereis, ſolaribus imprimis commerciis remotiores, uti ſubterraneas, & puteales inſalubres, fluviales & fontanas ſalubriores, pluviales & ſaluberrimas & ſapidiſſimas, quod ciſternæ ſatis edocent. Scitum eſt pluvias vernales & æſtivas frequenter odorem eundem florum & herbularum quæ ex ea ſuſtentantur referre. Suaveolentiam certe incredibilem hauriet, qui verno tempore primis fruticum & arborum germinibus ſe exerentibus per ſylvas, ardente imprimis Sole vel tepidâ pluviâ iter fecerit. Balnea Martia vulgus hominum è fluviis parare iisq; plurimum tribuere ſolet. Aſini vox eſt, ſed Bileamici, veriora dicit quam intelligit. Martio ſcil. & primo anni fervore univerſum terræ gremium prurit & luxuriat, unde & fontes omnes largius fluunt, ſimul autem halitus omnes ſubterranei agitantur & elevantur ideoq; fontes rivulorum, amnium, fluviorum copioſius imprægnant & undas plane metallicas & minerales reddunt. Tunc etiam terra naſcentia ſuccorum quos à ſolſtitii termino recipere inceperant efficaciam palam

palam oſtendunt, atque in primitiva foliola expandunt. Quinimo, quod & acutiſſimus Quercetanus obſervavit Peſt. Alexic. p. m. 108. hanc Naturæ mutationem Vina quoq, in profundis licet cavernis condita geſtiendo & ebulliendo eod. tempore indicant cum vitibus prorumpere ſolent denſiores oculi, & quæ ſunt alia hujusmodi plurima.

Cæterum invitos quosdam, veritatis tamen potentiâ adactos id tandem cedere novimus, Cœlo quidem commercia eſſe generalia, cum ſublunaribus, nec Luminarium quoq; Virtutes repudiari penitus, cætera vero ſidera nullius plane momenti, ne dum efficaciæ eſſe.

Reſponde vero, ô lepidum caput, numquid ſtellæ ejusdem ſunt cum Luminaribus originis & materiæ, numquid ex eodem cœlo quaſi conglobata corpora, in quibus ipſius cœli vis concentrata eſt & fortior? Quo ergo fundamento, qua audacia vel temeritate his detrahes, quod in & è prima ſua matrice cum Luminaribus communè obtinent, atq; etiamnum ex eodem ubere hauriunt uberrimè, ſervantq; Virtutes ſcil. non immanentes, ſed & emanantes, ſpiritales, adeoq; activas & efficaces. *Stellæ poteſtatis & originis ejusd. cum Luminar.*

Plebejum eſt fixarum exilitatem allegare, quæ tamen Lunam, ruſtico lumen maximum viſam, plurimis, ipſum etiam Solem quandoq; ſuperant vaſtitate ſua. Nec idoneum eſt dicere quo minora nobis videantur, tanto quoq; minus efficere poſſe. Neq; enim tantum imprimit eorum radius nobis, quantum ſibi longiſſimè viciniori ſive Soli ſive Lunæ, ſive aſtro alteri cuicunq;. Iſta vero cum ſuffragiis ſuis cætera vel connivendo moderantur, vel ſuperando extinguunt, vel concurrendo exaltant, per luminaria ipſa velut cauſtica vitra virtutes ſuas ſublunaribus imprimunt & communicant. Fons calidus, ſi permiſceatur frigido, proveniet tepidus, licet egomet non miſcuerim; ſic & aſtrorum effluvia, ſive in ipſo æthere virtutibus invicem participent, uno tantum modo ferient, ſive ſeorſim ſingula incumbant, tertio modo operabuntur. *Luminaria ſunt receptacula & diſpenſatoria Aſtrorum.*

Toto vero cœlo erras, ſi effectus quoscunq; Luminaribus

 dun-

taxat adſcripſeris. Hoc enim ſtante una eademq; temperies totius anni foret. Adeo illa viribus ſuis à cæteris tam fixis quam errantibus alterantur, ut ſe plane propemodū exuiſſe videantur, niſi ea huic vel illi applicata potentiori virtute vicinū quaſi fodicare, ſuſcitare, incitare malis, quod nec ipſum repudiabimus. Idem Apollo modo pluit, modo grandinat, modo ſerenat, modo turbinat. Unde vero hoc? in propriam ſane formam hæc rejicere abſurdum foret, cum unum id ſit corpus ὁμογενὲς. Inſuper non ſemper eadem ageret quoties hoc vel illo ſidere participat. Arietis aſtro quando appellit, (regulariter & niſi erraticis aliis refrenetur) ſemper terram uſtulat & pulverulentam reddit; Quantum fervet Leonino applicitus Regulo. Ut κυνοκαύματα nos torrent, quando Moloſſi fulgoribus applicatur? Viciſſim totius anni periodo tam pluvium cælum non eſt, quam cum intempeſtis appropinquat Vergiliis, aut undoſo ſcorpio. Ne adduxeris ineptam obliquitatis vel rectitudinis radiorum opinionem. Numquid Geminorum Aſtrum vertici noſtro longe propinquius vides. Atqui hos inter conſtituto Cynthio frigidulus placet aêr, mit kühlen Mayen Lufften: remotior vero Aries intenſius urit, gibt heiſſen Mertzen-Staub. Tanto ergo minus movemur quorundam inſtantiâ, famoſiſſimi quidem Mathematici & Aſtronomi, non tamen perinde Phyſici aut hinc oriundi Aſtrologi authoritatem, ex Intervan. III. Aph. 82. captatâ perhibendo: æſtum temporis præcedentis terræ gremio impreſſum, tum duntaxat per continuationem novi duplicari, quemadmodum pomeridianum tempus matutino ead. de cauſa fervidius eſſe ſolet. Hoc quidem nemo eſt qui diſputet, noſtram tamen theſin nil ferit, nec poſito radio ſolis duplicato propterea coincidens tertius infringitur. Unde enim Martius fervor ſemper, niſi impedimento aliunde temperetur nobis incumbens, ſuoq; modo longe fortior, quod rigore Hyemali adhuc egelidum terræ globum tamen breviſſimo aliquot dierum ſpatio in tantum infringere & transmutare valeat. Id ipſum quoq; media hyemis tempeſtate, contrarium

vero

vero æſtivo decurſu pro aſtrorum collucentium poſitu eveni-re quotidiani experimenti veritas eſt. Nequaquam ergo ſide-rum ſitus, ſed indoles Soli vel etiam Lunæ (quæ non immerito aſtrorum omnium infundibulum appellatur & propinquitatis ratione cæteris prævalet) communicata viciſſitudines tam an-nuas, lege á Conditore illis implantata Gen. 1. 14. important, quæque cætera varianda ſint ſignificant. Multorum annorum obſervatione tenemus, quoties Saturnus ſive Verno ſive Au-tumnali tempore, concurrente imprimis Luminaris alicujus defectu illis conjungitur, immoderatum terræq; naſcentibus exitiale frigus repente ingruere, licet & ante & poſt ſudum ſatis cœlum imo ipſi Æſtivæ Solis ſtationi propinquum fuerit.

Horum ſane & ſimilium tanta eſt evidentia & frequentia, ut vel ipſo ſenſu convictus obtrectatos quicunq;

Detonat in ſuperos & conſpuit æthera ſannis

nullo niſi forte probroſo ignorantiæ palliolo excuſabilis, par-cius cavillari, & iniquum tandem digito compeſcere labellum diſcere debent. Inſuper autem gravis eorum eſt ſtupiditas, in-quit doctiſſ. Fernelius, l. 2. A. R. C. qui ſidera nihil niſi frigus aut calorem, aut imbres, aut ſiccitatem in aêre lumine motuq; ſuo efficere contendunt. Illa enim, addit A. Tenzel. ad hæc verba Med diaſt. c. 8. omnium vitam tuentur & conſervant, Illinc prima rerum omnium ſalus & conſervatio, illinc quoq; interitus. Has cauſas atq; vices, tanquam nullæ ſint, illi ſoli contra ſenſuum teſtimonia negant, qui contemplationis hujus imperiti ſunt. Et paulo poſt: ſingula terrena efficaciſſimas experiuntur vires propriis ſideribus bene feliciterq; collocatis colluſtrata, & ſeries rerum ab unaquaq; ſtella cui propria eſt de-ſuper ad extrema usq; pendet.

Aſtra non frigus tantum vel calorem excitant.

Adeoq; ut nunc ab effectibus generalibus ad particulares deveniamus, uniuscujusq; rei minime vagi ſed deſtinati ſunt ortus, progreſſus, augmenti, detrimenti, obitus eveniunt ter-mini. Hoc tempore pyrus, altero morus, alio prunus, ceraſus &c.

Effectus ſiderum in vegetabil.

floribus candicat, rurſus etiam diverſo termino adoleſcit, matureſcit & defluit. Si eodem die mille ſemina terræ mandaveris, ſpecierum diverſarum, nullam niſi proprio ſuo termino pullulare videbis, juxta Rabb. illud : אין לך עשב ועשב שאין לא מזל ברקיע מכה אותו ואומרו לו גדל : Non eſt herba, quæ nō habeat in firmamento ſidus quod percutit illam, dicitque illi : creſce. Unde etiam vocabulum עשב, herbam מזריע זרע למינהו ſeminantem ſemen ſpecificum, collectis initialibus per מזל, ſidus indigitari tradunt. Univerſalem autem Luminaribus cæterorum vota quaſi colligentibus, ſuisq́; calculis ratificantibus omnino decernimus, præter ea quæ ſibi omnino propria habent. Quid referamus tot plantarum Solſequia inſtinctu primitivo magnetem ſuum ſequentia. Nobilis & pulchritudine perinde ut ſtructura admirabilis Granadilla, ſic à divite Americæ Septentr. provincia Granata denominata, ſuperſtitiosâ vero fabulâ, quod inſtrumenta paſſionis Dominicæ oſtentet, Paſſionalis dicta, nunquam fere niſi Sole culminante dehiscere ſolet, idq́; tam celeriter perficit, ut adſpicere liceat foliorum radiorumq́; è nodo compacto explicationem perfectam minùs horæ quadrantis ſpatio, & tantâ quidem tamq; repentina fragrantiſſimi odoris diſperſione ut vel eminus aperturam naribus confeſtim percipias. Quæ An. 1686. æſtivis, menſibus ſumma cum delectatione, in planta, vix unquam viſo exemplo, è ſurculo vix hordeaceum culmum ſuperante unico, altitudine verò pedem octavum, floriousq́; numerum quadragenarium excedente contemplati ſumus, atq; inter Mumiarum noſtrarum vegetabilium volumina (tertium ultra millenarium intra Annos LI. congeſtorum ſimplicium continentia) integra ſua altitudine ſervamus. Lunare commercium ſuos non minus agitat & animat alumnos, aprica imprimis nocte, plenoq́; Dianæ vultu radiante. Tum roſarum corda millefolia (nunquam interdiu) tum liliorum calathos confertim repandi videbis. Tum Heſperidis, ejus præſertim quæ Lunaria propterea vocatur odorem, qui tota die altum ſilebat,

ſilebat, & ἀσσμὸς plane fuerat, cum ipſo crepuſculo in noctem devergente, longe lateq; ſpirare percipies, quo ipſo tempore Hyacinthi, tuberoſum quem vocant, halitus longe ſuaviſſimus apprimè intenditur, & quæ hujusmodi cœlo-terreſtria ſymbola ſuperſunt infinita. Trifoliorum genus omne imminente pluviâ corcula colligit, Sole reddito explicat, &c. Conde herbulam vix emergentẽ præmature tamen ſeminatam hypocauſto aliove loco calido, adoleſcet quidem ſed inſipida, tanquam fœtus præmaturus & imperfectus. Si intra conclave ſiſtatur, quod aërem tantùm benigniorem admittat longisq; petiolis ad auræ ingreſſum tota inclinabitur, longe vero magis, ubi Solare jubar ſenſerit. Pomaria hyberna fructus inſipidos caducos ob defraudationem cœleſtis genii proferent.

Ita nempe neceſſe eſt, mundum cum ſuperis converſionibus continuatum eſſe, ut omnis ejus virtus inde gubernetur. Nam inde noſtrum eſt motus principium, illa prima debet haberi cauſa, dicente Ariſt. 1. Meteor. Et propterea 1. de Generat. Cœlum Genitoris univerſalis loco conſtituit; hujus certe virtute prolifica nati natorum & qui naſcuntur ex illis, infinita fertilitate propagantur, hoc peculiari elogio, ut penes ipſos amor perinde aſcendat, uti deſcendit.

Paracelſus ſtellas nil aliud quam herbas & flores eſſe cœli ratiocinatur, quibus etiam ſua ſint Zizania i.e. adverſæ malignæque partes, per quorum effluvia hominibus alterationes, ægritudines morteſq; ipſæ ingruant, Tr. 1. de Peſt. Et hæc ipſa perinde ut aſtra benefica, cum vegetabilibus ſibi ſimilibus ſpiritalia fovent conſortia.

Hinc illuceſcit quam gravi de cauſa plantarum ſupellex tempore legitimo & aſtrali colligenda ſit. Præterquam enim quod odor ipſe, ſapor, &c. ſenſibus etiam externis ſeſe offerentia ſententiam noſtram evidenter ſatis elucidant, energia & virtus recondita tamen argumento longe fortiori militat. Qui altiora vel non capit vel cervicosè diſputat, hoc ſaltem ponderet, ſi moribundi fruticis exuvias rejicit adoleſcentis æſtimat, *Herbarum collectio Aſtralis.*

ipſa hæc tempora temporum motoribus aſtris adſcribenda, nec ullo alio modo ſive vigere ſive rigere poſſe.

Patet viciſſim, ſi radius iniquior incubuerit, mali hujus vel illius præſes, quodnam illi adverſum medicamen opponendum. Ut enim quæ e. g. Saturninæ prolis eſſe animadvertiſti, temporibus ejusmodi dominii gravius lædunt, ſic, ſi Jovialia (attento ſemper Luminaris utriusq; concurſu idoneo) rite collecta oppoſueris, nullo dubio, modo res non aliâs deplorata fuerit, eventum obtinebis optatum. Adeoq́; opera omnino adhibenda, ne rei tam proficuæ & neceſſariæ ignorantia Medico incumbat, uti hodie vulgatiſſimum, ſed & graviſſimum & inexcuſabile malum in Scholis obtinuit, ut qui vix uno vel altero anno inſtitutionibus forte Medicis incubuit & quæ ad partes Medicinæ practicæ pertinent, quacunq; ſedulitate audiverit; ſumma tamen cum gloria Lauream Doctoream reportet, licet vel præcognoſcenda & ſimpliciter neceſſaria vix digito extremo guſtaverit. Supellectilem volo Pharmaceuticam pro dignotione ſolida legitimi & illegitimi per totum officinæ corpus, damno vel etiam internecioni ægro futuri; Chirurgiæ experientiæ, cujus aliquando cenſor & judex in caſibus etiam criminalibus eſſe debet: Praxis anatomicæ, manu ſcil. propria, quæ ſola quod requiritur perficit, & neceſſitatis eſt inevitabilis: Laboris Chimici, hodie quidem omnium maxime requiſiti; Studii vero non minori ſedulitate gnaviter exercendi tam Aſtronomici quam Aſtrologici, cujus vix uſpiam rudimenta ne dum cognitio ſolida attenditur obtemperaverit.

Noxæ aſtrales corriguntur remediis aſtralibus.

Quæ de plantis dicta ſunt, nec à metallis aut mineralibus aliena putes, ideoq; laboribus Chymicis intenti non abs re cœlum apricum quantum fieri poteſt, illis eligunt, norunt e. gr. Regul. Antimonii paraturi tali tempore fuſum radiis longe fulgentioribus emicare. Adjungamus quod caſu, memorabile tamen & mirabile nobis accidit. Poſtulante Perſona magnæ proſapiæ ut juxta Genethliaci thematis tenorē Amuletum aliquod

Aſtrorum influxus in Mineral. & Metall.

Tales-

Talesmaticum conficeremus, quale quid antehac nunquam ne in mentem quidem nobis venerat; ſuſcipere tamen adigimur. Obſervato itaq; tempore quod accommodatum videbatur metalla in officina monetaria ab hujus operis peritiſſimo fundi curavimus, quod magna cum difficultate fiebat quod ☉☽♀♃♂ mixturam alias ægre reciperent. Cum temporis delecti punctum, inſtaret fundere incipimus, priora tria. medium imprimis, ſuccedebant exquiſitiſſima, proxima ruditer cætera nil quidquam cohærebant. Adeoq; vix X. minutorum ſpatium fuſioni legitimæ reſpondebat, hoc exacto fruſtra labor omnis erat. Pectore geſtabatur perpetuo exemplar quod elegimus perfectius. Quoties adverſi quiddam accidebat Perſonæ Illi, non Nummus tantum ſed & illa quæ attingebat corporis pars ſudabat largiter, quod admiratione ſumma ſæpe nobis ſignificabat.

Vis Aſtrorum in Animalia.

Prolixum eſſet jam plura de Magnete Vegetabili Minerali & Animali addere, nec etiam opportunum, utpote cui erronea, falſa, ſuperſtitioſa imo impia ſæpe concurrere, cum averſatione agnoſcimus. Ideoq; ab hiſce rebus deditis hominibus non abſtinere tantum, ſed & illorum temeritati objicere, quæ recta ratione non omnino repudianda imo utilia eſſe poſſunt, incongruum & abſtinendum putamus.

Ad Animale Regnum quando deflectimus, longe potiora ſymbolismi documenta eaq; ſimul clariora deprehendimus. Præterquam quod ſtatis temporibus pleriq; terræ aquæ & aëris incolæ libidinis œſtro pruriunt: quot eorum ſunt, qui ipſo etiam indigitante ſacro Codice deſtinato tempore ſolum mutant, cedunt atq; recedunt, quis diem illis quem feræ præciſe obſervant, indicit. Quot variandi aëris, tempeſtatisq; prognoſtica ab illis non vano augurio capimus? Quis Gallo Gallinaceo vigilias horasq; nocturnas indicat? (Gallum quidem maximum in cœlo celebrat Muhammedanus Kuran, quem cantantem terreſtres omnes audiant, eiq; reſpondeant: Apologo hoc ipſo cœli cum terra commercium præfigurantes,)

Quis

Quis Urſos cum glirium familiis in arborum rupiumq; cavernis ſtertere facit & reſuſcitat? Quis mutis piſcibus præſagia hyemis aſperioris, Piſcatoribus ſatis nota denunciat. Ne aëris duntaxat mutationem accuſes vel prætexas, vel, ſi hoc etiam velis, unde has ipſas niſi è ſuperioribus influere docebis? quæ tamen bruta ipſa inſtinctu Naturæ tacito citius, quam homines, ſentiunt & ſequuntur. Ne dicamus plura de his quæ, ut cancrorum & concharum avium quoq; ſylveſtrium genera ſolent, quæ Lunæ incrementa vel decrementa ſimul in corporibus ſuis patiuntur. Adeò animalium omnium familiaritatem & reverentiam Ægyptii ſub amphibii Cynocephali ſui Nilotici figura ſignificarunt, qui Martialis carmine

Multis dum precibus Jovem ſalutat
Stat ſummos reſupinus usq; in ungues.

Homo Aſtrorum receptaculum potiſſimum.

Nunc vero dicendum eſt, quid ad nos pertineant iſta omnia. Sane ſi Orbis noſter totus iſtæq; ſingulæ ejus partes tum amicabili cum ſuperiori Mundo vinculo colligatæ ſunt, bardus ſit oportet, qui Homini, cœleſti præſtantiæ accommodatiſſimo, eadem competere, longeq; magis, ambigere aut repugnare auſit. Aſtra, quæ tam valide terram movere poſſunt, quid ni corpora quoq; noſtra moveant? Medico propterea minime contemnenda, inquit feliciſſimus Hippocr. commentator & illuſtrator Valleſius ad text. 48. Epidem. l. 4. & P. à Caſtro Imbr. aur. Cent. 9. aph. 90. Siquidem Aſtronomia vacuus nemo Medicina plenus eſſe poteſt.

Ut ergo propter Hominem omnia creata eſſe dicuntur, ſic ea certe quam maximè, quibus, ut diximus ille eſt animo proximus, & ſtatu quidem tam naturali, quam præternaturali, Quamvis quæ ſtatu naturali, utpote æquabili, & ſibi ſemper ſimili, fiunt minus animadvertantur, magis vero ea quæ aliquo modo corpus alterant & in diverſum trahunt. Ex. gr.

Morbi Aſtrales.

In his maxime apparent, qui mente moti ſunt, utpote quibus ratio affectibus minus reſiſtit. Videmus melancholicos manife-

nifeſtiſſime & citra cauſam externam circa conſtellationes graviores, luminarium & Lunæ imprimis, gravius affligi mentis anxietate metu interdum & iracundia, furore, inquietudine. Uti his ipſis diebus defectu Lunari in Mercuriali Libra, & Sole domicilium cephalicum Arietem ferventem occupante. Illuſtris Vir huic malo admodum obnoxius, diem eclipſin præcedentem triſtis & meditabundus tranſigebat, ipſo vero puncto ecliptico enſe nudo non per domum tantum propriam ſed & vicinas, & plateas diſcurrebat furioſo ſimilimus, non in homines tantum, ſed & ſcamna & fores & quidquid illi occurrebat injurius citra ullam rationem imaginabilem.

Seleniacos ſeu σεληνιαζομένους ipſe ſacer codex appellat epilepticos & maniacos Matth.4.24.& 17.15. quod Lunaribus mutationibus peculiariter ſint obnoxii. Apud Bar. Limpurgicum ſervus erat juvenis, qui ſub quodvis plenilunii tempus, radiis lucentibus caput per feneſtram perpetuo exerere, collumq́; viperæ inſtar circumrotare ſolebat, donec in ecſtaſin devergens aliquamdiu immotus procumberet. Obſerv. Rumler. 66. ap. Velſch. Curat. & Obſ. Cent. Conf. Jouberti quæſt. de Paralyſ. ex Medicina & Aſtrol. explicata de lingua Paralytici, Novilunii tempore tarda & vix perceptibili, Plenilunii vero diſerta & volubili ap. Schenk. tit. Paralyſ. p.m.97. Plura vid. ap. Joh. Garcæ. Method. Aſtrol. c. 33. Dav. Orig. Inſt. Aſtr. P. 3. c. 13. ubi & de morbor. cæterorum tractatione Aſtrol. prolixe. Quid epimeniis, ſoli inter Animalia homini, & forte Simiæ propriis & familiaribus, evidentius eſſe poteſt? quæ iisdem Lunæ phaſibus recurrentibus eadem fere die, dum Natura libera perſiſtit, atq; integra recurrere ſolent, temere Lunæ hunc effectum impugnante Helmont. (tr. de tributo quod ipſemet Lunare vocat) ea de cauſa, quod alias omnes fœminæ tempore eodem menſtruatæ eſſe deberent. Nemo ſanus peculiare principii tempus idemq́; tantum motorium deſtinat, ſed quo termino Lunari natura ſemel ſe exonerare cœpit eum, imprimis quando jam ad ordinatos fluxus pervenit, collecta nova ſuperfluitate dein-

 ceps

ceps ſervare tamdiu ſolet, donec impedimentum aliquod inſigne ſuperveniat. Plerumq; autem Luna Vetus veteres, juvenes nova Luna repurgat, ex ſententia ſcholæ Salernit.

Vulnera Luminaribus conjunctis ſive oppoſitis inflicta difficilius tardiusq; coaleſcere quivis obſervabit Chirurgus, & pridem etiam Lev. Lemn. l. s. c. monuit. Hinc tot ſuperſunt infauſta, quæ vocant, Calendaria, quæ ſauciati per omnem vitam plerumq; ſecum circumferunt, adeo accurata, ut quavis Ephemeride certius ſublunarium alterationes prædicere norint. Dies Critici quid ſunt aliud, quam definitæ gravesque morborum periodi ab aſtrorum revolutionibus ſtricte dependentes à Magno Hippocrate ſanctiſſimè ſemper obſervatæ, & mille locis per univerſa ſua ſcripta Medico rationali commendatæ & inculcatæ. Quibus ſi invitâ Naturâ corpus moveris non ægritudinem tantum exacerbabis, ſed & vitale fulgur interdum penitus extingues. Subtracto imprimis ſucco ejus amiciſſimo, ſanguine, propriô ipſius vitæ domicilio, quod tragica exempla infinita toties oſtenderunt atq; etiamnum quotidie clariſſimè oſtendunt. Noli prætexere ſiniſtram corporis diſpoſitionem aut morbi vehementiam, tanquam infortunii è venæſectionis intempeſtive ſuſceptæ cauſam adæquatam; νὴ τὸν Δία! Neque enim de tali caſu diſceptamus, utpote qui per ſe & manifeſte lædere cernitur. Noris autem, νόσημα unumquodq; ipſummet deſuper dirigi, modo deliniri modo exaſperari, ut ante expoſuimus, gravioribus imprimis atq; criticis periodis concurrentibus. Præter hæc autem optime valentibus talia multoties accidunt. Sic vidimus villicum quadratum ante annos complures, nuper etiam fœminam valentem, eadem Venæſectionis hora, qua plenilunium æquinoctiali puncto priori exemplo, poſteriori vero Leonis domicilio concurrente, toto illo latere reſolutos, fœminam aliam novilunii die ſanguine miſſo ex tempore & perpetuo excœcatam. Virum ſenatorium ſumto medicamine ſibi familiari, Luminaribus tamen oppoſitis, plus quinquagies & ad ſanguinis expulſionem

usq;

uſque purgatum. Piget obſervata alia infinita longâ ſerie recitare.

Neq; vero his pallium præbere volumus vulgo ſuperſtitioſiſſimo & infinitis modis nugaci. Ut cum membris ſingulis ſuo ordine domicilia per Zodiacum diſtribuunt, atq; ne membrum, cujus ſignum Luna occupat, ferro tangatur anili religione pertinaciter cavent. Neq; illis favemus qui ſive per ignorantiam, ſive negligentiam ægros male tractantes, eventus lamentabiles in Aſtra, (nihilo minus, inſanientes quoq; horologiorum directores qui errores excuſaturi ſuos Solis anomaliam accuſant,) devolvere nituntur. Aſtrolog. abuſus.

Sol tibi ſigna dabit, Solem quis dicere falſum
Audeat. - -

Si Lunæ radios metuis, huic vel illi membro per aſteriſmi imminentis adverſitatem iniquos quin potius Solis fulgores reformidas cordis tuæ flammulæ infinitis modis propinquiores? Videas tanta contentione tonſorum & balneatorum fæcem de hoc negotio (cujus tamen nec rationem nec fundamentum per ſomnium viderunt) confligere, ut, quæ futili tantum traditione inaudiverunt & imbiberunt, nullius rationis oppoſitione dilui patiantur. Si de ſcarificatione duntaxat à Davo aliquo loripede conſulatur præſumtuoſum hujus farinæ cluniſcalpium, vah ut multiplicat vultus, micat oculis, corrugat frontem, hæſitat (niſi forte marſupii jejunium omne cœlum ſolatio ſuo accommodet) tandem εὕρηκα proſultat. Cholericus es ergo aqueum tibi ſignum commendo, cave negligas. Catarrhis es obnoxius, cerebro laboras humido, vah quam menſtrua ſacrificatione indiget. Sed lotum quoq; venias in vaporarium meum oportet (friget ſcilicet tonſtrina balnearia citra optimi ruſtici ſuffitum) tum mira experieris, ubi lavaberis, imprimis ſi embamma è panis mica candidiſſima in Urceolo vinario, quod ſucco replebis meraciſſimo, cum deterſus fueris, viſceribus calefactis abdideris. Sic deniq; hoſpitem ſi

gratus fuerit, exhortatum ut ſigno (quod pileo ejus intimo ne memoria excidat creta conſcribit) revertente, menſtruatim ſe ſiſtat. Talia & plura de Venæſectione inculcat hiſtrio. Sed quid hanc hominum ſaburram accuſemus? adeo cœca nonnulli, quos potiora & noſſe & docere decebat, veſtigia ſequuntur, ut Aſtroſophiæ (quam tamen tenere videri volunt) ignorantiam velaturi, nugas easdem quas paſſim æſtimari vident aſſumant, nec ſine dedecore & opprobrio imò ægrotorum diſpendio adhibeant, Kalendaria vulgata frequenter adſpiciant, & ducem cœcum, talpa non mage oculati ſequantur. Tabellam imprimis mendaciſſimam & impoſtoriam, quam phlebotomicam (die Laß-Tafel) appellant, omnium jam manibus & plerorumq; calculis oberrantem. Cui ſi unquam aliquis eventus congruit, pariter magiſtro adſcribendus eſt, ac ſi tremebundâ manu metæ expoſitæ centrum verberet ſclopetarius. Principio enim ſtolidiſſimo, numerorum delirio nititur, diesq; à novilunii termino numeratos vel auſpicatos, ad ſanguinis detractionem vel triſtiſſimos pari protervia denunciat: quantitatis enim nulla eſt efficacia. Deinde quoslibet effectus ſolius Lunæ ætati improperio duplici deſignat, ex ejusq; poſitu tantum diurnæ differentiæ non diverſos ſed & contrarios & extreme diſtantes effectus quotidiano mendacio effutit, poſthabita ſtellarum aſſiſtentium tam erraticarum quam fixarum energia, quas tamen hoc ſiderum ſpeculum & infundibulum, merito ſic appellatum, in momenta fere variare lippis & tonſoribus notum eſſe conveniebat. Inſuper cum Luna quotannis totum peragret Zodiacum, adeoq; à cujuslibet Dodecatimorii principio numeratio incipienda ſit, neceſſario eadem aſtra, quæ hoc menſe auſpicatiſſima pronunciantur, altero infenſiſſima habenda erunt. O Corydon, Corydon, quæ te dementia cepit! Facile tamen evenerit, ut, quæ ſimpliciſſimus familiaris, & non perfunctorie ſæpe valida eſt impreſſio, metu ſolo idem efficiat quod in Morione illo aulico, qui per jocum à lictore ſic inſtituto virga percuſſus, gladium tamen eſſe ratus nihilo-

Tabulæ phlebotomicæ propudium.

nihilominus exanimatus concidit. Nauci hæc faciat lucidiori radio illuſtratus Cœlicola, fungosq́; pro cerebro his relinquat, qui Divinæ ſedis conſortia faſtidiunt. Ipſe vero cùm in ſanguine vitæ flammulam, auræ perpetuâ reciprocatione paſtum ſuum cœlitus obtinere norit, inconſulto eo nihil ſtatuat. Adeoque nec Luminaria tantum Lunamq́; imprimis cum Cercopitheco Memphitico adoret, ſed cum Coo noſtro cætera quoq; phænomena & aſtra reſpiciat, in his enim verbis illius Tr. de Aer.aq.loc. §.30. atq; circa ortus canis, arcturi, plejadum morbi maxime judicantur, & paulo poſt; ideo diſcere debemus non minimam partem ad rem Medicam conferre Aſtronomiam, ſed omnino plurimam; quia hominum ventriculi cum temporibus maxime mutantur, Aſtrorum nempe ortus & occaſus ideo cognoſcere oportet, ut (addit Diæt. §. 2. t. 17.) ex his cum ventorum & totius mundi alterationibus morbos obſervare & diſcernere diſcat. Huc pertinent puncta Cardinalia Solſtitiorum & Æquinoctiorum, conjunctiones magnæ & maximæ, tum oppoſitiones violentæ, Luminarium deliquia, quibus haud temere adnumerabimus Aſtrorum fœtus, proprios Cometas, Meteora inſigniora, procellas aëris inſolitas, terræ motus quæ omnia morbos magnos & populares plerumq; non præſagiunt tantum ſed & inferunt, ſpiritu arſenicali, mercuriali, &c. per ſidera ſymbolica funditus evocato exaltato & dilatato. Sunt qui horoſcopos ſuos eorumq; tum aſterismos tum tempora religioſe attendunt, iisq́; recurrentibus à magnis remediis abſtinent, quod motus hujusmodi ſibi adverſos & infauſtos fuiſſe deprehenderint. Verùm, ut non admodum negamus, ea quæ prima noſtra luce nobis incubuerunt, potius etiam jus in corpora noſtra ſibi ſumere, attamen cum ipſa puncta Hilegialia ad ſtatum plane eundem nunquam reditura ſint. Sed perinde adverſa corrigi, quam auſpicata depravari poſſint, per revolutionum terminos, non admodum hisce terremur.

In Venæſect. ſidera omnia conſideranda.

Præprimis autem Medendi rationem ad aſtrorum regulam ſtrictius alligari nolumus, quam facultas admittit. Ideoq; neceſſi-

Neceſſitas rationem ſuperat.

neceſſitatis telum quocunq; modo vitari volumus. Nemo deterreri à Medica regula in morbis acutis, adverſo licet & inimico ſidere, verba ſunt Lev. Lemn. O. N. M. l. 2. c. 32. Sic enim in angina, pleuritide &c. neglecta aſtrorum contemplatione anxia, mature ad Venæſect. properandum. Ut enim ingruente tempeſtate & ſævientibus ventis Nauclerus etiam æſtu adverſo ventoq; minus ſecundo celerrime ſaluti proſpicit, fidamq; ſtationem velis remisq; conſequi allaborat, ſic & Medicus ratione & experientia fultus prima quacunq; opportunitate remedium adhibet ad morbi ferociam magis quam aſtra intentus.

Tale quid nobis uſu venit ecliptico tempore Anno 1654. 12. Auguſt. quo Solaris diſcus à Lunari totaliter nobis interceptus, formidinem ſummam omnibus incutiebat. Eodem tempore æger nobis obvenerat juvenis robuſtus, Monachus Dominicanus anginoſus à tertia die. Hunc ſiquidem rubicunda facie, micantibus oculis, lingua pumice magis arida & ſcabra, anhelitu laborioſiſſimo ad deliria jam devergentem invenimus, exhibitis confortantibus, venam cubiti communem incidi ſanguínisq́; fervidi libram circiter detrahi juſſimus optato eventu. Licet enim quæ jam ad ulcus extra vaſa confluxerant, revocari omnino non poterant, refrænato tamen affluxu ſuppurata cætera facile evacuabantur. Tali videlicet occaſione inevitabilia non permittere tantum debemus, ſed & noſſe radiorum aſtrorum incumbentium diram licet atq; duram non tamen ſemper adeo exitialem, ut inevitabiliter nos ſuperet. Præterquam quod & ipſismet aſtris omnino corrigantur aſtra, ſupra enim indicavimus remedia aſtraliter collecta & parata vim ſuperiorum ſic retinere, ut adverſis influxibus potenter reſiſtere eosq́; reprimere & opprimere valeant, Imo & effluvia ſtellarum diſcrepantium ſingulorum permixta, neutrum, ſed tertium reddunt effectum, quemadmodum extreme frigida fervidis conjuncta in teporem devergunt. Hæc qui intelligit imminentia mala pari facilitate prævidet & evitat.

Cæterum ad præcipua duo offendicula nunc peculiariter conver-

converrere ſtilum oportet: Unum particulare thema concernens, genethliacum, alterum univerſale, coſmicum. In utrumque totis viribus licentioſe debacchantur, quibus ignorantia auriculas, pertinacia commodavit cornua. Et in hac arena mire ſibi frequenter placet parochorum plebanorum vulgus, eruditionem non vulgarem ſibimet ſumens eoq; (nam ſcientia inflat) tanto confidentius pugnans, & plebeculæ, nihilo magis ſapienti, mille convitia contra ea, quæ nec unquam probe legerunt, nec audiverunt, ne dum cognoverunt, clamoſe obtrudens. Ignorantiæ quippe licentia ſemper eſt inſolentiſſima. Tot, ajunt homines eadem die hora eadem nati ſunt, omnes itaq; participare fortuna eadem conveniebat. O Chryſippeum acumen! an omnium eadem eſt conditio. Si Princeps ſolium Regium, Ruſticus in vico ſuo Sculteti ſcamnum conſequatur, numquid ſatis uterq; profecit? nec attinet propterea ſceptra decernere Mopſo. Adſtat alter tanquam Aſinus micans auribus, ſocio ſuccollans: tot una die pereunt, nec tamen eadem die nec eodem ſub aſtro nati. Acu tetigiſti, ſed, opinor, triſulca, qua fimetum tuum fodicas. Didiciſſe quidem conveniebat, unius finis plures eſſe poſſe cauſas. Aſtrum nullum eſt quod periodo ſua careat hac elapſa conſidet clepſydra: nec paribus ulnis fila metitur fatalis Atropos, adeoq; nec ſimul natos eſſe oportet floſculos quos unus ſternit falcis impetus. Similiter & hoc notavimus, coacervata Planetarum ſtellarumque potentiorum comitia & radiorum diſcrepantium multitudinem adeo ſe invicem refringere, ut eventus quicunq; fiat irritus, quod aliquando Perſonæ cuidam Principi rationem deluſi metus magni admirantis è Cardani ſententia reſpondimus. Viciſſim filioli proprii ſecundo geniti cum horoſcopus Planetas omnes fortunatos & ſuffragiis fortitudinis LXXII. citra ullum detrimentum (quod vix auditum eſt) oſtenderet, partis autem fortunatæ radii in Octavam concurrerent, ultra diem XIV. non victurum reſpondente eventu prædiximus. Superaddit tertius inſuperabile argumenti centipondium; falſa eſt

Thematis genethliaci impugnatio.

&ce-

& temeraria Aſtrologorum opinio actiones hominum poteſtati & directorio ſuo ſubmittere præſumens: Ratio: Voluntatis eſt quidquid homo agitat, voluntati vero nullum cum aſtris commercium ſed mera libertas. Auſcultemus parumper rationi. Ipſe S. Paulus Apoſtolus negat ſe agere quod vult, & in ſpiritualibus quidem, nedum mundanis. Cur vero? legem accuſat in carne ſua, quæ adverſatur legi ſpiritus, ſive animæ cœleſtibus intentæ atque deditæ. Quæ ergo eſt illa lex carnalis? Ea ſane qua hic vel ille ſequitur bruta veſtigia, libidinem, ingluviem, iracundiam &c. & quidquid ſuadet Animalis homo. Nimirum id vult, ad quod inclinat corpus ſuum elementare, influentiis ſuperioribus non ſubjectum tantum, ſed & concordans, imo, ut prolixius ſupra diductum eſt, quovis momento perinde ut ſublunaria quæcunque de iisdem participans. Neque hæc de vitioſis tantum ἐνεργήμασι ſed & perinde de virtuoſis, tranquilitate, amabilitate, modeſtia, horumque effectibus miſericordia, continentia, liberalitate, pietate accipienda. Quæ omnia principiis & fundaminibus Theologicis adeo non derogant, ut potius ad ponderanda & glorificanda ſummi rerum Monarchæ munifica opera nos excitare, nec bovis tantum inſtar horrea bonitatis inſpicere, jubeant. Mentes humanas à concretione materiali ſolutas, ſolus regit DEI ſpiritus, à quo decerptæ ſunt, ait ſæpius laudatus Lemnius l. 2. c. 32. nec aliud illis eſt cum aſtris commercium aut ſocietas, niſi conſenſus & conſpiratio corporis, cujus miniſterio anima utitur aliquando, ideoque interdum obluctante ratione transverſa rapitur, ut corporis appetitui obſequatur. Adeo Stoicam tamen neceſſitatem, ad lamentabile prædeſtinationis phantasma inclinans, minime fovemus, ſed, quemadmodum Socrates phyſiognomo, illum hominem fœdum & flagitioſum pronuncianti, talis futurus eram, reſpondebat, niſi me diſciplinæ probitate correxiſſem, ſic carnales impetus omnino pietatis & probitatis exercitiis emendari poſſe & debere planiſſime agnoſcimus.

Voluntaria utrum Aſtris ſubjecta.

Corporea diſpoſitio ut rationi imperat.

Aſtrologia Theologiæ non adverſa, ſed congrua.

Deni-

Denique acerbis quoque ſatis petulantiæ & ruditatis morſibus petitur Thematis Genethliaci erectio, plerisque non capientibus, poteſtatem impreſſionis aſtralis in primo ingreſſu hominis in hunc mundum. Videmus autem, uti ſupra etiam oſtendimus, plantas quascunque ab eo tempore quô decerptæ ſunt, maturitate videlicet vel imperfecta, vel integra vel ſuperflua virtutes haud alias retinere, quam hoc ipſo tempore poſſederunt, ſive probæ ſint illæ ſive deficientes. Quas primitus recepit homo impreſſiones, tenaciter ſervat; quemadmodum

Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem
Teſta diu. — — — Attamen prouti ἀυτομάτον

Macrocoſmicum poſtmodum circumrotatur, dum certis periodis & revolutionibus ſtatum priſtinum ſive integre conſequitur, ſive à latere adſpicit, prioris ſane indolis radios tanto alacriùs recipit & amplectitur. Dum vero interea curſus ſui ad alia ſidera dirigitur iisque ſociatur, pro illorum facultate ſive virtute ſua exaltatur, ſive diminuitur, ſive ad moderamen & mediocritatem redigitur. Sic & morboſas diſpoſitiones annuis revolutionibus recrudeſcere quam frequentiſſimum eſt. Directiones & revolutiones cœleſtes ſunt Them. Gen. renovationes.

Sed ad ſcopulum alium, quo plerique omnes meliorum ignari impingunt deveniendum quoque eſt: Thema videlicet Coſmicum & univerſale: quo de Tempeſtatis & aêris mutationibus agitur. Falſiſſimum hoc ajunt, quod hic pluat, ibi ſerenet idem eodem tempore Jupiter, idque in plano ſit. At quantum eſt quod ignoramus! oculis non videmus in conſpectu poſita, imo nec palpamus manibus, opinionis & contradictionis fervore ſemel faſcinati. Equidem hoc etiam loco minime omnium patrocinium ſuſcipimus Kalendariographorum plerorumque propudioſam impudentiam & mendacium. Cujus unica ratio eſt, quod cuivis hiſtrioni & Thraſoni hodie liceat arti nobiliſſimæ impuras injicere manus, eoque contemtorum dentes in morſus maledicos antea proclives acuere. No- Thema Coſmicum 1. Naturale.

vimus paſſim fieri, ut typotheta quivis jejunus vel ipſemet, vel adſcito pædotriba, vel polipragmone alio ephemerides alterius, falſato plagioſe Authoris celebrioris nomine, non transcribat modo, ſed & peſſime adulteret, fabulas probroſas, ementitas, protervas, ſeveriore quandoque animadverſione dignas aſſuat, ſicque vulgi, ad hiſtrionicas narrationes ſemper hiantis loculos emungat, ſimul tamen pernicioſiſſime frequenter fallat. Imo lugendum ſane, cum Aſtronomica principia juvenum inſtitutionibus rariſſime applicentur, adultiores tandem, diſcere faſtidientes, Medicæ vero praxi admotos iſtos cœcorum paſſus errabundos tenere ſequi, indeque in pharmacorum adhibitione & Medendi methodo, maximo cum ægri malo, toto quod ajunt cœlo aberrare, dum ignorare ſiderum poſitus probroſum quidem eſſe intelligunt, vera tamen à falſis diſcernere nequeunt. Ea de cauſa optandum ſane, ut arduum perinde ac pulcherrimum, adeoque neceſſarium Aſtronomiæ ſtudium, quo ſine nemo perfecti Medici nomen, ſummi noſtri Hipp. ſ. all. ſententiâ mereatur, majori cum ſedulitate Juventuti inculcetur, atque ipſi præprimis Doctores illi gnaviter incumbant. Præſertim vero turpiſſimus Kalendariorum abuſus è medio tollatur. Quâ de cauſa Viros diverſos præclariſſimos, Imperialis præſertim ſocietatis noſtræ, ſerio quondam rogavimus & ſolicitavimus, ut vel exorata Divi noſtri LEOPOLDI authoritate Auguſtiſſimâ & edicto Imperiali nemini ſcribere annuas Ephemerides liceret, niſi rei peritiſſimo, & approbatione delectorum Aſtronomorum ſolenniter requiſito vel admiſſo. His vero peculiariter incumberet, præter vulgata Diaria, Ephemerides literatas conſcribere ad uſum Medicum accommodatas, adjuncta inſtructione, quo pacto minus verſati fideliter illas uſibus ſuis tam in Medica quam Chirurgica praxi, imo & Pharmaceutica, collectione videlicet & præparatione materiæ officinalis, accommodare poſſint.

Calendariographorum reformatio neceſſaria.

Et quidem fertilitatis vel ſterilitatis prognoſtica legitime & merito ex aſtrorum poſitu requiruntur, utpote à quibus

tem-

tempeſtatum viciſſitudines nullo dubio proficiſcuntur. Hoc tamen ſedulo monemus, provinciarum ſingularum rationem omnino habendam, quidque huic vel illi conveniat nec ne, prudenter diſpiciendum. Hinc non raro falluntur atque fallunt, qui e. gr. de felici vel infelici Vinearum & Vini cultura & proventu ariolantur, nunquam tamen territoria Vitifera viderunt, nec quæ tempora illis potiſſimum attendenda ſint vel fando inaudiverunt, ideoque à ligonum & raſtrorum magiſtris ſæpe cachinnis & ſarcaſmis exagitantur. Tempora Vindemiæ, meſſis ſaturæ, &c. quam diligentiſſime ex his principiis obſervant ruriculturæ ſcriptores, tam antiqui quam moderni.

Non fruſtra ſtellarum obitus ſpeculamur & ortus,

Maronis ſuffragio, qui de hac ipſa materia in Georgicis ſuis, primo præſertim libro tractat, quorum etiam jam ſupra mentio facta eſt. Neque vero de hujusmodi ordinatis anni temporibus & periodis iſthæc accipimus ſed vel maxime de impreſſionibus vaſtos terrarum tractus alterantibus eosque vel fortunantibus vel affligentibus epidemiæ. Cujusmodi ſunt, aêr temperatiſſimus ſingulis anni periodis optime accommodatus, atque hinc ſoli fertilitas omnigena, ſalubritas & quies optatiſſima: viciſſim vero præter ſterilitatem, adeoque annonæ caritatem ægritudines & mala epidemica. Hujusmodi ſunt Dyſenteriæ, febres ardentes, puncticulares, cephaleâ populariter graſſantes, peſtilentiales &c. populariter ſævientes, quorum ex aſtris origines libris peculiaribus non maximus tantum Hippocrates ſed & complures tum priſci tum moderni ſcriptores anteſignani tradidere: Imo etiam ex aſtrorum ſecuturis aſpectibus præviſos prodidere. Uti celeberrimus quondam Medicinæ penes Tubingenſes Prof. P. D. Caſ. Bardili, Hoſpes quondam noſter & Præceptor meritiſſimus obſervata ſub ☉ radiis in ♍/ ☍ ♄ ♂ / die 3. Sept. ſt. v. Anno 1628. tempeſtate Autumni æſtiva plane & hyeme ſubſequente tepida peſtem annis

ſeqq. univerſam prope Europam ſternentem diſputatione ſolenni & graduali de hac materia conſcripta diſerte prædixit. Idemq; famigeratiſſimus Aug. Cæſareæ Domus Archiater Paul. de Sorbait Conſ. Med. Mſcr. de Peſte Vien. ex ☌ eoruudem Planetar, in ♊ præſagio plus ſatis veridico aſſecutus eſt. Add. quæ ſuo tempore de Dyſenteria Epidem. rurſus ex ead. conſtellatione Anno 1624. & 1637. D. Sennert. Pr. Med. l. 3. P. 2. Sect. 2. c. 7. & infinita cæterorum obſervatorum ſeries annotarunt. Quid & quantum ♄, tam terrænaſcentium quam hominum adverſarius malignus toto hoc anno currente 1689. virulenti ♏/ domicilii ♂/ ♀ vero & ☾ detrimenti medium occupans effecerit, atque etiam num efficiat, triſtiſſima facies non vinearum tantum hortorumque noſtrorum, gelu vernali exuſtorum, Martii imprimis menſis decurſu, cujus introitum ☍♀&♄ exitum Eclipſ. ☾ viſibilis Luminarib. æquinoctialia puncta tenentibus comprobat, atque inſuper lues dycenterica & febres malignæ longè lateq; graſſantes, mulierib. vero imprimis ac infantibus peculiariter infeſtæ atque lethaliter infauſtæ confirmant. Cuilibet inventu faciles erunt aſtrorum poſitus numero plurimi & pravitate graviſſimi, quales etiam in ſequentem annum non perfunctorios malique duraturi prænuncios habebimus.

Prognoſt. Civile & Militare.

Inſuper quidquid vel rideat aurita multorum ignorantia, vel allatret impudens litigioſorum pervicacia in civilibus ac militaribus quoque firma nobis manet, jam à multis annis concepta & paſſim expoſita ſententia, Annum imminentem etſi non plenarium, potiſſimum tamen fore interpretem Columnæ illius æthereæ fulgentiſſimæ ante decennium toti terrarum orbi conſpicuæ, adeoque, ut corporis ſui ſic & eventus ab origine mundi inauditi fecialem fatalem atque tremendum, cujus cataſtrophen Matth. 24. & Mar. 13. prolixe & perſpicue promulgavit Dominus. Et quid de hujus Cœli exercitus militia ambigemus? Stellarum ſane pugnam contra Polemarcham Cananæum triumphans cantillat Heroina Prophetica Deborà

cum

cum Naphthalita Principe Barak in montanis Tabor: Jud. 5. 20. מן שמים נלכמו הכוכבים מימסילותם נלכמו עם סיסרא: verbis merè emphaticis terminisque diſerte Aſtrologicis: De cœlis, inquit, pugnaverunt ſtellæ, de exaltationibus ſuis pugnarunt contra Siſſaram. Quid aliud hoc eſt dicere quàm Planetarum virtutib. in conjunctionibus magnis aliové poſitu idoneo exaltatis, regnorum & imperiorum mutationes, clades, victorias &c. portendi. Parum proficit, ſi quis ex præmiſſis verſibus DEI hoc opus fuiſſe, terrore Hoſtibus cœlitus immiſſo, contendere velit. Doceant qui nil niſi miracula crepant, an cauſa ſubordinata primam tollat eique præjudicet. Tot victorias Divino auxilio partas, Divinitus tamen moniti circumventionibus & ordinationibus bellicis obtinuerunt Iſraëlitæ. Peſtis ingruit, graſſatur, deſolat tot terrarum tractus. DEUS eſt, ais, DEI gladius, ſagitta Angeli noctis, volantis in die (uti Pſalmi 91. verſiculum 6. interpretatur Chaldæus.) Atqui te præcone non indigebat hæc veritas. Hoc vero non odoraris naſute vel odorari recuſat coryza occupatum cerebrum quia

Turpis ab inviſo propendet ſtiria naſo:

Quod ad ipſa miracula & in ipſis miraculis naturalia tamen ſymbola & media ſubordinare ſoleat Dominus. Eum ipſum eſſe qui Reges inſtituit & deſtituit novimus omnes, multivariis tamen intervenientibus mediis plane naturalibus. Magnarum & maximarum conjunctionum tempora ſemper fuiſſe magnarum quoque mutationum in Orbe præſagia, quantis documentis, quot, ſine exceptione conſecutis exemplis oſtenderunt Viri ſcientiæ & famæ præſtantiâ inſignes? Quid attinet longe diſpicere, quis non cum horrore & admiratione adſpicit hodie inaudita tot ſeculis Imperiorum fata? Terror Orbis, Odemanica domus quæ ſeculis aliquot occupavit, tot fere annis tantum deperdidit, quanti agones etiamnum agitantur

Cauſa ſubordinata primæ non detrahit.

Magnarum conſtellation. magni effectus.

tur

tur per Germaniam, Galliam, Britanniam, imo toto Orbe gliſcentia omnium percellunt animos incendia, non concuſſiones tantum ſed everſiones nec provinciarum duntaxat, ſed totales Regnorum potentiſſimorum, mentibus ſagaciorum & propemodum oculis exponentes. An vana fuiſſe Planetarum ſupremorum cæterorumque An. preſertim 82. & juxta ferventem in corde Leonis. Regulum repetita ſæpius Comitia? An irritum facies incomparabile illud μεγαλȣ̃ργιμα ἐνȣράνιον, Cometen ab Origine mundi nulli componendum nullo non totius Orbis Angulo majori ſaltem ſui parte conſpicuum, ejusdem congreſſus Planetarii fœtum indubitatum, ac facile ipſummet ſignum Filii Hominis fatale Oecumenicum. Eique ſitu quidem ſed, ob varia concurrentia in audita, admiratione parum inferius πυροσφαίριον An. eod. 82. ultra ducenta milliaria cum horrore viſum & cum fragore auditum. De quibus, aliisque concomitantibus & conſecutis ignib. æther. & aëreis flammis Veſuvianis immanibus, motibus & ruinis terreſtribus, procellis & inundationib. aquarum atrocibus non pauca in Obſerv. noſtris rarioribus congeſſimus ſuo tempore pio, docto, æquo cuivis arbitro exponenda. Audiat ergo & percipiat & revereatur credatque verbis Salvatoris propheticis, cuicunque aures non obturavit cauda ſerpentis imo Draconis, audiat prædicentem: erunt ſigna in Sole & Luna & ſtellis, non obiter adſpicienda, ſed cum quibus & per quæ homines turbabuntur, anguſtabuntur &c. dira metuent & patientur, (audis? non phyſica energemata tantum ſed etiam politica.) Cum hæc omnia videbitis attendite & oculos elevate. Noli parabolarum & myſticarum interpretationum licentiæ nimium tribuere, & ſi illis luxuriare placet, verba diſerta tamen cave negligas. Et Iris ordinarium naturale phænomenon eſt, nihilominus tamen ſignificativa. Quanto majora aſtris ipſis tribuere convenit. Siquidem iſta non ſigna ſunt tantum & ſimpliciter, ſed cauſæ ſimul, perinde ut atra nubes pluviam & prædicit & immittit.

Adjungendum etiam aliud momentum ad Regnorum & Provinciarum variationes ex cauſis aſtralibus dependentes pertinens. Principis videlicet ipſius diſpoſitio. Expoſitum eſt ſupra quo pacto animi motus, iracundia, libido, benignitas, amabilitas, inconſtantia &c. corporibus ſimul & ſpiritibus imprimantur deſuper. Nulla hic inter Principem & Ruſticum eſt receptivitatis differentia, niſi educationis frænum, quod proprie huc non pertinet, adducere volueris, quæ tamen neque ſemper admodum proficit, nec raro ipſa culpoſa eſt, imo frequenter cum abſolutæ poteſtatis licentiam ſentiunt Principes vel in vitia inſita relabuntur, vel nova malis exemplis & irritationibus contrahunt. Horum vero ipſorum causâ quantas viciſſitudines in utramque fortunam incurrant ſubjecta territoria rationis & experientiæ documenta frequentia indies ſuppeditat. Cholericus ſit Princeps, iracundus, audax, hoc naturale ac deſuper inplantatum eſſe oſtendimus, tanto vero majores contentiones, bella, ruinæ ſequentur, quo ejus poteſtas erit amplior. Sit, ex alio radio mitis, pacificus, beneficus, gaudebunt ſubditi, quieſcent exteri. Sit timidus, puſillanimis, ſtupidus, populum oppriment, defraudabunt ſpoliabunt rapaces & imperioſi miniſtri. Vides effectus civiles è cauſis naturalibus.

Principis indoles gubernat remp.

Potentiores itaque conſtellationes Potentiorum & Magnatum animos tanto magis afficiunt & ſive in malum ſive bonum diſtrahunt. Verbi gr. ſi Conjunctio maxima ignei fervoris exiſtat, qualis paulo ante allegata in ipſo Leonis corde aſſiſtente Luna partiliter, Sole vero ⚹ vicinia correſpondente cæteris etiam Planetis paulo ante idem hoſpitium peragrantibus, tam ex Domicilii excellentia ipſiusque Reguli poteſtate, Erraticarum nulli cedente (quod ipſemet ⊙ ei applicitus demonſtrat) quam Hoſpitum tantorum indole actus fervidos Magnatum Potentiſſimorum indigitat, his vero propenſior quibus Joviales radii & loca genituræ hilegialia cum præſenti poſitu pulchriori ſymbolo fœderantur. Adeo ut ejus energia

Jovi-

Jovialis atque Solaris conſortii majeſtate illuſtrata non tam armorum atrocitate quam ſucceſſuum admirabilium ſplendore (quod idem illuſtriſſima Cometæ incomparabilis fax atque columna luculenter intendebat) præeminentes ſucceſſus intenderet. Confer Auguſtiſſimi noſtri LEOPOLDI & Sereniſſimi MAUROCENI motus in Lunam jam nunc Pannonicis & Paloponneſiacis domiciliis exulem, & Lauda cœlorum DOMINUM Omnipotentem, atque ſub ſpe & ſilentio Majora propediem expecta.

Magnos magna trahunt.

Prognoſticum.

Addimus ulterius hujusmodi concurſuum efficaciam in hominum omnium eadem ſocietate converſantium animos, mores, ingenia. Tantam ſane, ut, qui diverſæ, vel etiam adverſæ inclinationis ſunt refrænentur, qui ἐπέχοντες, quos neutros hodie vocant, in partes trahantur, qui concordantes, tantis accendantur ignibus, ut pertinaciter repugnantes, imo & hic infeliciter conſociatos, conjunctis animorum votis, viriumque coagmentato robore tam promta fortitudine adoriantur, quam ſecundo ſidere triumphos & victorias conſequantur.

Magna pondera lentè moventur.

Hoc præterea notandum, impreſſiones & operationes leviores, quales ſunt Lunares & citius, & brevius ingruere, graviores vero quo tardiore pede, hoc graviore pœna & diuturniore. Quemadmodum Quartana bellica Dum reboat raucum retro cita barbara bombum, eminus tardius exauditur feritque, adeo ut peritis ſæpe pila præviſa minus noceat, tandem vero quævis obvia violenter diſſipat & proſternit, cum glans plumbea eodem fere momento evolet & feriat minori tamen diſpendio. Nemo itaque tela cœleſtia irrita putet ſi non confeſtim feriant, ſed tarditatem gravitate compenſatam iri certo ſibi perſuadeat.

Aſtrolatriæ cauſa Gentilis.

Hæc univerſa, & quæ his ſunt ſimilia penitius ponderantibus minus adeo mirum videbitur, Gentiles quondam ſagaciores Solis, Lunæ cæterorumque aſtrorum admiratione inductos, ea pro ſummis numinibus habuiſſe & veneratos fuiſſe, nem-

nempe φωςῆρας ὀρανȣ̃ πρυτάνεις κόσμȣ θεȣ̀ς ἐνόμισαν inquit Sap. 13. 2. Luminaria cœli tanquam rectores mundi DEOS eſſe putaverunt: in quibus videlicet, & per quæ Divinæ Majeſtatis & potentiæ ſplendor & efficacia quam maximè illis illuceſcebat. Hinc & Hominum illuſtrium penes ipſos orta ἀποθέωσις, & inter Aſtra relatio, quem in modum apud Virgil. Æneid. XV.

- - - - Alma Venus
Cæſaris eripuit membris, nec in aëra ſolvi
Paſſa, recentem animam cæleſtibus intulit aſtris.

Elegerunt præterea quibus ſidera parium effectuum, ſub imaginibus hominum, eorumque rebus geſtis comparabant, ſimulque Virtutes indigitabant. Sæpius etiam Diis affingebant fabulas, quibus ſtellarum ab his denominatarum vires adumbrarent. Sic Saturnus Temporis hieroglyphicum filios ſuos & poſteritatem devorare dicebatur. Cæteroquin avarus, dives, grandævus, invidus &c. quibus omnibus Planetæ ſic dicti influvia circumſcribebant, perinde ut & cæterorum συμπλανόντων. Arcturum ſive Bootem appellabant, cujus ortus Colonos ad ſtipham vocabant: Lachrymoſas Plejades, quibus cœlum pluvium, cerebra catarrhoſa fiebant, namque Ovidiano verſu

Ora micant, ſeptem Tauri radiantia flammis,
Navita quas Hyades Grajus ab imbre vocat.

Syrius ille Moloſſus, ſegetibus ardente rictu infeſtus, monebat falcem agricolas acuere, cui ne noceret,

Pro Cane ſidereo Canis eſt impoſitus aris,

Sacrificio ſolenni annuo, Canario Romanis dicto. Ovid. Faſt. 4. Tanto etiam facilius hæc Aſtrolatria Populo Dei obrepſit, qui, uti aliâs in ſuperſtitiones exteras proclivis, traditione inſuper, Abrahamum, uti ſcriptor eorum illuſtris, Fl. Joſeph. tradidit, ante illuminationem Divinam, primaria Theo- Aſtrolatr. Judaica.

Theologiæ & agnitionis DEI æterni argumenta ex Aſtrologia didiciſſe, confirmata, eo usque progreſſa eſt, ut, longe antequam à Græcis & Romanis imagines hodie uſitatæ effingerentur (quorum pulcherrima monumenta nummi majoris & maximi ordinis Trajani, Solem & Lunam medios intra Zodiacum; Alexandri Severi Terrenum globum inter utrumque Luminare, cum inſcriptione ΠΕΡΙΝΤΙΩΝ Β. ΝΕΟΚΟΡΩΝ. ΙΩΝΩΝ. & hoc Jovem medium ſignante extant, &, ubi obiter notamus, his Virgini duo Dodecatimoria tribui, una Spicam, altera Libram, quæ poſtmodum D. Auguſti memoriæ c. ſola & peculiariter notabatur, tenenti) hæc vero modo Cabbaliſtico, vel Talismatico potius, ſtellas univerſas in literas & alphabetum quod מכתב מלכים ſive Angelicam ſcripturam appellabant, Geomanticum fere in modum diſtributa eſt, cujusmodi tabellæ dudum utrumque hemisphærium, præter ſtellas recentiorib. navigationibus repertas, repræſentantes, tradidere, Vid. pluribus hic adducere ſupervacuis Garaffel aux Curioſitez inoyez c. 13. Hinc Sacra celeberrima illis celebrata non à populo tantum ſed & Regibus ipſis. Ipſas Plejades ſub tit. סכות בנות quæ Filiarum tentoria, alii pro Veneris ſacris, nullo errore, habuerunt, conf. enim quæ de Tamuz Idolo ejusdem generis profligatiſſimi pudoris, quod Ægyptiorum Idolum Oſiridis erat, ſive Adonidis. Uti de his prolixè Athan. Kirch. Oedip. Ægypt. Tom. 1. Sect. 6, c. 4. Votis RR. Abarbanel & Schelomon. Imo contendebant apoſtatæ ſceleſtiſſimi, dum ſideribus cœli, ſive מלכת שמים exercitui (Reginæ) cœlorum Veneri immolaſſent, omnem illis fuiſſe abundantiam, his vero relictis mala omnia ingruere Jer. 44. 18. Ideoque Manaſſe Rex impiiſſimus, denuo ſacra & altaria conſtituit exercitui cœli 2. Par. 33. 3. quæ antehac etiam Hoſeæ R. temporibus colebantur. 2. Reg. 17. 16.

Sed hic terminus eſto. Sapiens ſic ſemper dominabitur aſtris, ſi nec ſuperſtitioſa credulitate nimium his, & quæ ne vera quidem ſunt, illis, tribuerit, nec, formidine excedente cor-

reptus,

reptus, ea quæ neceſſitas exiget intermiſerit. Semper autem rurſum converſos oculos habuerit, radiorumque aſtralium virtute, ſuis eos & ægrorum uſibus utiliter dextre & cordate adhibuerit, Improborum vero rudiumque obtrectationes generoſe neglexerit. Longe, longe vero aliter ſentienti Divino noſtro Hippocrati, qui obtemperaverit, qui non tantũ paſſim in ſcriptis ſuis Aſtrorum obſervationes ſtudioſiſſime inculcavit, ſed inſuper toto tractatu, quẽ de Vitæ & Mortis ſignificatione inſcripſit, ſtellarum tam fixarum quam erraticarum operationes peculiariter tractavit. Quapropter antiquus ejus interpres Gutideol. mordicus in præfat. hoc firmiter tenendum eſt, inquit, nemini magis Aſtrologiæ ſtudium incumbere quã Medico, utpote quæ phyſicæ pars eſt præſtantiſſima, Naturas & inclinationes ſuperioris mundi nobis exponens. Adeoque merito, pergit, Hippocrates Medentium optimus dixit, cujusmodi Medicus eſt qui Aſtronomiã ignorat? nemo ſe debet committere manibus ejus, quia imperfectus eſt. Novi ego quod opus eſt ſcire eam. Ideo dum inſpexi libros Hippocrat. inveni libellum hunc parvulum ſed optimum, quem qui bene noverit, magnus efficietur Medicus, eſt enim valde neceſſarius Medicis omnibus. Eundemque in modum Parac. l. c. Tam potens eſt cœleſtis operatio, ut Medicus citra hujus obſervationem feliciter nil exequi poſſit. Hinc fit ut Medicina eadem modo ſit efficax, modo non. Sic videmus varia & diverſa creſcere, quorum unumquodque ſuum habet creſcendi terminum, eoque tempore operationibus cœleſtibus plenum eſt & carpendum. Si æquo maturiùs colligatur, non minus vitioſum eſt quam pyrum immaturum. Per ſapientiam ergo Aſtronomicam hæc diſcenda, quæ una eſt ex quatuor Columnis Medicinæ. &c. Hæc Ille.

NB.

Aſtron. neceſſitas in re Medica.

In eundem finem libuit ſubjicere Præſidi ſeq. Epiſtolam.

Ad Nobiliſſimi Domini Eraſmi Franciſci Læti Theatri Tom. II.

PLurimum tibi gratulor, Vir Nobiliſſime atque doctiſſime de felici conatuum tuorum ſucceſſu, & ad umbilicum ex voto perducti operis. Omne mihi tuliſſe punctum videris, qui in perquirendis, quæ ad generationem pertinent, centris, virtutibusque centralibus occuparis. Quisquis enim è profundo eruere, quod ante latebat, & ad intimam penetrare ſcientiam ſatagit, ei circa externam rerum ſuperficiem, aut circa inſipidum morari corticem, non ſatis eſt, nec etiam de integrâ objecti naturâ ritè judicare poteſt. Adeò ab ovo quaſi hominem, ejusque in ſeminibus primordialia ſcutari principia, quæ ſcintillarum inſtar formam ſubſecuturo fœtui ſubminiſtrant, ejusque deinde ſtructuram irradiant & perficiunt, Tibi libuit, & in re, quamvis tenuiſſimâ non tenuem probaſti conatum.

DEUS & Natura nihil faciunt fruſtra, quamvis ea, quæ remotiora ſunt à ſenſibus, aut iisdem prorſus non pervia, apud plerosque præ vecordia in contemptum veniant. Summum illum Maximumque omnis Univerſi motorem, Principium & Authorem, quis præter eos, qui ſacris dediti ſunt literis, felicius & rectiùs mentibus inſtillabit humanis, quos cum venerandâ tali ſcientiâ ſuo colimus meritiſſimo? In Naturæ verò libro curiosè paſſim diſpicientibus quid evenit aliud, quàm iis, qui vaſtiſſimum ingreſſuri pelagus, ſatis arctâ ingenii ſui cymbula citra indubium cognitionis diſpendium emergere vix queunt! Idem certè, quod *Livium exiguis arctatum pellibus* intuenti, *quem ſua non totum Bibliotheca tulit*, contigit,

cve.

eveniſſe ſibi reapſe intelligat. Librum dico Naturæ; imò integram potius, eamque inſtructiſſimam tot auguſtiſſimorum voluminum Bibliothecam, quam penitus perluſtrando tot egregiis abundare Altiſſimi operibus, tot ſplendidis coruſcare facibus cum ſtupore advertes.

Evolve ex tanto tot ſtellarum nocte dieque orbem circumeuntium ordine, quamcunque vel minutiſſimam, noſtri licet oculis non obviam, qualium infinitâ gaudere ſerie viam Cœli lacteam, qui ope opticorum tuborum eas perſequuntur, aſſeverare non dubitant; illamne otioſam, ſuoque, licet ſenſibus imperceptibili effectu carere autumas? Annon ſingulorum credis, ſiderum varias in ſingulis deprehendi plantis aut arboribus virtutes, exorientibus iisdem verno, æſtivali aut autumni tempore, ortu Veteribus dicto Chronico, Coſmico, aut Heliaco? Hinc ſuis adnatare menſibus peculiares piſcium ſpecies; hinc determinatis anni temporibus varios avium diverſarum ordines transvolare cernimus, hiſce aut illis Horizontem irradiantibus aſtris. Colonus agros aratro vertere, terram ſemine onerare ſub juſtâ cœli conſtitutione novit: & in arboribus cædendis Lunæ faciem ædificaturi obſervant. Quid? quod diſcrepantes animalium ſortes peculiaribus planetis ſuos præcipuè debere natales non inficiamur. Suum habent urſæ planetam, ſuum Leones, alium Tigrides, Pantheræ, & alium alia genera ferarum. Quæ miti aſſuefacta manu vivunt, nec absque iis in orbem prodire terrarum credendum eſt. Adeò vitam ea omnia ab aſtris impetrant, per cœleſtes influentias; auraque vitali, quæ continuâ aëris circulatione eadem omnia ambiente foventur & conſervantur. Quæ porrò in terræ abſtruſioribus latebris deliteſcunt, mineræ & metalla, cui tandem ſuum vendicabunt ortum quàm ſulphureo mercurialique glebam terreſtrem coagulanti fumo ſuccoque, à ſiderum impreſſione delapſo? Novit Aurum genitorem ſuum Solem, cujus ſapit proſapiam. Lunam præ cæteris matris loco veneratur Argentum. Sic Cuprum Veneris, Ferrumque Martis

creduntur ſoboles, tanquam id, quod eſſet ſuperius, idem eſſet cum ſuo inferiore.

Summum univerſi Orbis miraculum *Homo* eodem ex aſtris halitu cum cæteris irrationalibus fruitur vitali, eminente in eo præ illis divinæ particulâ auræ. Adeò benefica parens rerum Natura tot theſauris in ſpatioſiſſimo ſuo ambitu luxurians nil, quod in vegetabili, minerali, aut animali regno commoditati cujuslibet creati inſerviret, aut neceſſitati ſubveniret, omiſit, neglexit, aut fruſtra produxit. Quin mediantibus ampliſſimo & jucundiſſimo inter planetas, omnia vivificante, illuſtrante, & calore ſuo nativo creaturas ſibi ſubjectas reficiente aureo Sole, ut & de nocte ſplendente Lunæ lumine, humidum iisdem largiendo primi genium, uberrimè orbi obtulit, quibus ſine omnia, quæcunque vel creata jam ſunt, vel adhuc creanda, vitali ſuo privarentur lumine, lucisque carerent uſurâ, adeoque cuncta illa in ruinam irent, imò penitus interirent.

Tanta benignæ Matris Naturæ bonitatis indicia, tot ineffabilis ſui in nos affectus veſtigia & teſtimonia innumerabilis hominum ſeries quotidie experitur: & qui ea curioſius rimantur, habent, quod inde magis mirentur. Hæc immenſa ſuperiorũ vis inferioribus communicata in actum deducit, quæ ante in profundiore materiæ ſinu latebant, excitatque ex alto ſopita ſomno. Inde illa, quæ ſpontaneo fortaſſis ortu, vel per ſemina in terris vireſcunt, quæve ambulant, aut aquis innatant, & circa nos volitant; quia ipſi homines, habent quòd vivant, creſcant & augeantur, moveant ſeſe aut ſentiant: hinc omnia ſua mutuant ortûs Principia, incrementa, ſuasque ducunt in infinitum propagines, cum conſervatione ſui atque perpetuatione.

Hoc perpetuum cœli terræque conjugium Peripateticorum Principem non latuit, qui, quæ vitam dent animantibus, quæque perficere faciant ſemina, elementis Diviniora, ſtellarumque naturam prorſus æmulantia credidit. Unde, qui aſtro-

aſtrorum cognitioni ſedulam dant operam, non ineptè de ingeniis hominum, obſervato accuratè cœli, dum naſcuntur, poſitu, thematisque exinde erecti ratione judicant, ut exactam inde hominis certo temporis puncto nati notitiam, & temperiei morumque ideam venentur atque profiteantur.

Hæc vaſta cœli totius, tot ſtellis exornati area ipſam Univerſi Naturam, quæ in motu & quiete conſiſtit, repræſentat, & omnia ſuo incluſa gyro informat, ut deinceps ſingula cunctarum rerum centra ſingularum earundem naturæ ſint, formæq; easdem informantes.

Homo, omnium animalium quàm perfectiſſimum ab Univerſi Naturâ impetravit cum cæteris animalibus ſuam peculiarem naturam, in ſpiritu vitali contentam. Hæc reſpiratione ex aëre influentiis aſtrorum imprægnato haurit per pulmones auram iſtam vitalem, eamque ſpiritui in ſanguine degenti per crebros ſubinde circuitus, fatiscenti in cordis pulſificam cum chylo ex ramis venarum axillaribus delabente corpori in ſanguine ſe per orbem circumgyrante largitur. Focum Calidi nativi cor refert, unde vitalis univerſo corpori communicata flamma, circumrotatione cum latice purpureo & humido per vaſa ex pericardio lymphatica facta, eò, quò digreſſa revertitur.

Hic Calido-humidus è pectore ſurſum delatus ſpiritus ſenſuum motusque organis adjutus animalem efficit facultatem: in inferiore tandem corporis regione & nutritionis & generationis author eſt. Tribus hiſce functionibus à bruto nil differt homo; ſed eadem generationis ſemitâ ambo ut ingrederentur, habuere opus, eaque viciſſim egrediuntur. Rationalis quæ hominem perficit, anima hiſce ſe operationibus non immiſcet: Sublimioris ſiquidem ſui non immemor ortûs DEI ſe genus eſſe optimè novit: atque abſente licet illâ in irrationalibus omnia tamen ad nutum cujuslibet facultatis absque ullo fiunt & diriguntur impedimento.

Hinc

Hanc ab univerſâ ortam naturâ vitalitatem ſi quis naturam ſingulorum eâdem fruentium centrumq́ue dixerit, num extra oleas vagabitur? Plantæ ſibi vegetabilem cum vitali arrogant virtutem: Vitalem, cum motrice & ſenſitiva bruta quævis animalia obtinuére. Rationalis hiſce inſuper homini largita facultas, quâ ſapiens ille dominaretur aſtris, adeoq́ue vitam primo viveret plantæ, deinde animalis, tandemq́ue perfecti hominis, totum negotium abſolvit. Sic benè vale, ut optat

Anno 1671.

Tuus Helianthus I.

PE-

Petri Johannis Fabri,

MEDICI REGII GALLICI CELEBERRIMI,

MANUSCRIPTUM,

Ad

SERENISS. HOLSATIÆ DUCEM,

DN. FRIDERICUM,

Olim transmiſſum, res Alchymicorum obſcuras extraordinariâ perſpicuitate explanans,

E Muſeô

GABRIELIS CLAUDERI, D.

NORIMBERGÆ,

ANNO M DC XC.

LECTORI
Salutem, & quæ Chriſtianus!

TUæ offero curioſitati, honorande Lector, promiſſum in Tractatu meô de Tincturâ Univerſali Manuſcriptum Medici poſt ſua Fata adhuc viventis, P. J. Fabri.

Si rerum Phyſico-chymicarum es gnarus, facilimè ſubolfacies, opuſculum hoc alterius laudis aut, veluti vinum vendibile, hederæ neutiquam indigere, ſiquidem tam adcuratâ perſpicuitate deſiderata proponit, ut, ſalvô tamen doctiorum judiciô, pauca habeat paria, ſuperiora pauciora.

Offero quidem Tibi, cùm Magnalia Dei ſint divulganda, resq; phyſicæ à dignis & eruditis magis magisque perſcrutandæ; Candidè tamen Te priùs monitum velim, ut antequam dubiam hancce ingrediaris palæſtram, cautè priùs tecum habites, an humeri ſufficiant oneri huic vehementi ferendo, an legitimam vocationem ad opus hocce tam ſerium apud Te reperias, ac verè piô propoſitô Dei honorem & Proximi commodum ſis propagaturus, ſi dignus cœlitùs judiceris, ut ἕυρηκα, ἕυρηκα illud proclamare, Tibi concederetur.

Cùm notum ſit genuinis Artis Filiis, Deum omniſcium paucis-pauciſſimis regale hoc donum concredere ſolere. Hôc enim ſcopô niſi innitatur labor & conatus Tuus, idem ſanè erit, ac cum furiente gladium ipſe Tuæ manui intruderes; atque impoſterùm experieris oleô & operâ perditâ, quòd lapidem laveris, quòd bona Tua pro Lapide dilapidaveris, ac quòd contra Philoſophi, Lupanar ingredientis, monitum, pœnitere tantitanti emeris. Vale & fave

Altenburgi, Calendis Julii, 1690.

Tuo
ad officia utilia paratiſſimo,

GABRIELI CLAUDERO, D.

FRIDERICO D. G.

Regni Norvvegiæ Hæredi, ac Duci Slesvvici, Holſatiæ, Stormariæ, & Oſthmarſorum, &c.

PETRUS JOHANNES FABER,

Ludovici XIV. Galliarum Regis Conſiliarius Regius, & Medicus ordinarius S. P. dicit & precatur.

TAnta fuit, & jam eſt tam eximia benevolentia & amicitia Tui erga me, Sereniſſime Princeps, ut nec potuerim, nec debuerim eã ſilentio præterire, quin ipſam publicô ſcriptô patefacerem: Scripto quidem non vili & inutili Tibi Tuisq́, ſed ſummè neceſſario & pretioso, tanquã pretium inæſtimabile continens: ut benevolentia, & amicitia Sereniſſimi Principis erga me, ſi fieri poteſt, indies magis ac magis accreſceret, & augeretur. Si quid enim eſt in rerum ſerie, quod benevolentiam & amicitiam augere poſſit, eſt donum inæſtimabile, & theſaurus inexhauſtus, fons divitiarum perennis & perpetuus. Nullas ad me ſcripſit Sereniſſimus Princeps epiſtolas, ut de tali fonte ac theſauro perenni certiorem & doctiorem facerem Principem. Non ergo egebat Sereniſſimus Princeps majori doctrina, quam præſenti, cum genio, quo donatus

eſt quo occulta, ſi quæ ſint, reſerabit ac pateſaciet. Legat ac relegat Sereniſſimus Princeps tractatum hunc, lectura enim uſus reliquos, quotquot ſunt, antiquorum chimicorum libros claros & patentes faciet, & eorum obſcuritatem delebit. Lumen enim ſummum accendit in tenebris, ac fugat ipſas: obſcuriſſima ſiquidem chimicorum ſcripta & axiomata clariſſimè interpretatur, & explicat in gratiam Serenisſimi Principis. Accipe ergo, Serenisſime Princeps, munus hoc cum benevolentiâ & amicitiâ, qua Te mecum devinxiſti & obſtrinxiſti: etenim ad optatum & deſiderium deveniet, modo patientia & otio ſummo utatur. Patientia ſiquidem & otio ſummo eget opus noſtrum: feſtinatio procul eliminanda tanquam diabolica. Semen enim metallicum cum longo labore perenni, & continuò percoquendum eſt, ut ad maturitatem deveniat, & deponat fæces ſuas inutiles ac ſuperfluas. Non enim niſi puriſſimo ſemine metallico egemus; reliquum tanquam inutile & ſuperfluum rejicimus, & de puriſſima metallicâ ſubſtantiâ mercuriali noſtrâ opus noſtrum peragimus, ut omnes teſtantur chimiæ autores, & ipſa natura fidem facit. Nam de puriſſima illa ſubſtantia, non vulgari, aurum & argentum operatur. Sic ars imitando naturam hanc ſolam ſubſtantiam puriſſimam accipit, & de ipſa ſola opus ſuum perficit, & complet, ut videtur clariſſime per totum in toto hoc ſequenti Tractatu. Vale Sereniſſime Princeps, & me ama indies magis ac magis, & ero Tuus, verè Tuus ero Servus. Datum in ædibus noſtris, die 15. Maji. 1653.

FABER.

CAPUT I.

An Lapis Philoſophorum ſit in rerum natura?

ANtequam demonſtremus, quid ſit lapis Philoſophorum, perquirendum eſt, an ſit in rerum ſerie & perſiſtat in rerum natura? multi quidem ſunt naſutuli, & genium ſummum ac acutum ſe putantes habere, qui exiſtimant non exiſtere, nec eſſe in rerum ſerie aliquid, quod metalla imperfecta omnia in verum aurum transmutet, & reliqua omnia defectum patientia omnino perficiat. At ſi mentem haberent ratione præditam, talia abſurda non excogitarent. Aurum ſiquidem & argentum ſunt in rerum natura, & præ manibus omnium feruntur, & omnium oculis objiciuntur. Cum ergo aurum & argentum ſit in rerum natura, neceſſe eſt, aliquid eſſe, ex quo fit aurum & argentum. Non enim creantur de novo à ſummo rerum Creatore, ſed fiunt à natura ex materia certa & reali. Illa autem materia, ex qua fit ☉ & ☽ perſiſtens in natura, haberi poteſt, & in tantum perfici, ut cum auro conjuncta, reliqua imperfecta metalla perficere queat ſua perfectione. Nam ſi ſola ſimplici coctione naturali in venis montium concluſa aurum efficiat; quid faciet, ſi coctione artificiali multoties iteratâ in vaſe purô vitreô, cum auro conjuncta perfecte iterum coquatur, & ſummam perfectionem acquirat, ut penetret, & poros metallorum imperfectorum adeat? nonne imperfectionem illam penitus fugabit & longiſſime propellet? Datur autem illa ſubſtantia, ex qua fit ☉ & ☽, & ſic in tantum perfici poteſt arte chimica, ut ſubſtantiam metallorum imperfectam perficiat & abſolvat. Ergò cœcus eſt, & verè cœcus, nec animam habet rationabilem, qui lapidem Philoſophorum in rerũ ſerie negat perſiſtere. Si argumento huic & ra-

tioni fidem adhibere nequit, legat Hermetem Triſmegiſtum, Gebrum Arabem, Raymundum Lullium Hiſpanum, & multos alios ferè infinitos autores, qui omnes aliis argumentis & rationibus probant, Lapidem Philoſophorum eſſe, & ipſum ſe ipſos feciſſe & pro manibus habuiſſe: Autoritati tantorum Philoſophorum eſt adhibenda fides; aut aſinorum numero adſcribendi, qui tanta abſurda ex mente ſua deponere nequeunt. Fortaſſe vellent penitus doceri, ut haberent hanc artem, quâ aurum & argentum facerent ad libitum; Spectent hoc quæſo: Cœlum potius aurum pluet & margaritas, antequam id fiat; Dii ſudoribus & laboribus omnia vendunt. Et potiſſimum, hanc artem, in quâ acquirendâ ſummopere laborandum & deſudandum eſt. Ergo exiſtimandum eſt, & firmiter credendum, Lapidem Philoſophorum eſſe ac perſiſtere in rerum natura, cum materia & ſubſtantia, ex qua fit ☉ & ☽, exiſtat, quæ omnino perfici poteſt, ut perfectione ſuâ arte acquiſitâ perficiat omnia defectum patientia: Sic concludere poſſumus, Lapidem Philoſophorum eſſe & perſiſtere in rerum natura.

CAPUT II.

Lapis Philoſophorum quid ſit in rerum natura.

EX capitulo præcedenti colligere poſſumus quid ſit Lapis Philoſophorum, cum aſſeruimus ipſum eſſe materiam ſeu ſemen ex qua fit ☉, ☽, & reliqua metalla. Sed hoc nimis obſcurum eſt iis, qui artem chimicam ſummis tantum labris deguſtarunt. Videndum jam eſt, quid ſit hæc materia & hoc ſemen metallicum. Non enim videtur illud ſemen in metallis, & proinde multi negant ipſum, qui non vident. Oculatum enim habent cerebrum; credunt tantum, quod vident. At Hermes Triſmegiſtus aſſerit, metalla habere ſemen, ex quo creſcant, dum aſſerit, in ſua Tabulâ Smaragdinâ, ſuperiora eſſe ejus-

ejuſdem naturæ ac inferiora. Animalia ſiquidem & vegetabilia, quæ ſunt in ſuperficie Terræ, & vere ſuperiora ſunt, habent ſemen, ex quô creſcant. Ergo & inferiora, quæ ſunt mineralia & metalla, quæ in inferioribus Terræ creſcunt, habent etiam ſemen, ut & ſuperiora, animalia puta & vegetabilia. Non ergo negandum eſt, metalla ac mineralia habere ſemen, ex quo fiant & creſcant. Sed quale ſit iſtud ſemen, & quâ ratione fiat in rerum natura, jam perquirendum. Semen enim animale & vegetabile fit ex elementis & cœlo: ſic etiam ſemen minerale & metallicum fit ex elementis & cœlo, ſequenti viâ: Cœlum ſuis radiis & influxibus, quod illis ineſt puriſſimum projicit in elementa & potiſſimum in centrum Terræ, hinc digeritur & percoquitur calore naturali centrali ipſius Terræ, tum à ſeipſo, donec puriſſimum illud Cœli & elementorum omnium fiat corpus, & hoc corpus fiat ſpiritus; ita ut hæc ſubſtantia tranſeat primo in corpus ex ſpiritu, & hoc corpus iterum in Spiritum, qui unione & conjunctione frequenti cum ſuo corpore tandem fit Spiritualis ſubſtantia, habens corporale quod fixum, quod dicitur à Philoſophis Sulphur naturæ, quod tandem in venis montium concluſum centro ſuo fixo figitur in metallum: Quod ſi purum ſit, tranſit in aurum purum; ſi impurum, abit in imperfectum metallum, & ſecundum variam & diſtinctam ſuam impuritatem varia & diſtincta impura metalla ſunt. Et hoc eſt ſemen verè metallicum, ex influxu Cœleſti, & puriſſimis elementorum ſubſtantiis conflatum, quod dum ſublimatur, & circulatur per poros Terræ, variâ inquinatione perfunditur; cùm impuritatem reperiat in poris Terræ impuris & inquinatis, ex quâ impuritate, ut dixi, varia naſcuntur metalla imperfecta; utpote plumbum, ſtannum, argentum vivum, ferrum, & cuprum. Si vero purum iſtud ſemen in rupibus puris concludatur, coquitur à ſuo ipſo naturali calore, & naturali calore ipſius Terræ, in ☉ & ☽. Hoc ergo ſemen metallicum eſt centrum in matricibus metallorum, ceu locis, ubi generantur metalla, id eſt vere Lapis Philoſophorum;

quia

quia ex ipso puro & puriſſimo facto coctione artificiali fit Lapis, ex quo perficiuntur omnia defectum patientia, unde metalla imperfecta perficiuntur in aurum vel argentum, cùm talem defectum patiantur in arte chimica: non mutatur hic lapis & ſubſtantia iisdem omninò eſt, qualis eſt in naturâ; ſed neſciunt eô uti homines: abutuntur eô, ubi nihil omnino prodeſt, ſed potius malum, quam bonum operatur.

CAPUT III.

Quale habeat corpus Lapis Philoſophorum, & qua veſte induatur.

HOc caput totam artem complectitur, & detegit Sapientibus, qui Leonem chimicum cognoſcunt. Notô enim corpore Leonis noſtri, ſeu Lapidis Philoſophorum, reliquum, quod ſupereſt, nihil aliud eſt, quàm opus mulierum: & ludus puerorum: Coquere tantùm debemus tunc temporis, & patientiam & otium habere, ut perficiamus opus tam deſideratum. Si lapis ſit quinta eſſentia Cœli & elementorum omnium, corpus aliud habere nequit, nec alia indui veſte, quàm ſalis corpore & veſte. Dum enim coquitur hîc Spiritus in centro Terræ coctione illâ, non poteſt indui aliâ veſte, quàm Salis. In Sale enim iſtô videmus omnia elementa: videmus Ignem propter calorem & inſignem flagrantiam; videmus aêrem propter raritatem & candorem; videmus aquam propter diaphanitatem & humiditatem; videmus Terram propter corporeitatem & maſſam compactam; videmus cœlum propter inſignes Solis, Lunæ & ſtellarum omnium virtutes & proprietates, ita, ut cauſæ omnes, quæ ipſum fecerunt ſalem, in ipſô coërceantur & conſpiciantur. Quid ergo deſiderabimus amplius in tantô & unicô ſubjectô, quod dicitur Lapis Philoſophorum, & tamen non eſt Lapis, nec naturam lapidis habet? Dicitur tamen lapis, quia funditur & liqueſcit in Aquâ, quod non faciunt lapides. Nec enim liqueſcunt in Aquâ, & diſſolvuntur,

vuntur, imò magis ac magis indurantur, & creſcunt. Aqua enim omnium lapidum mater & origo, Spiritu Venereo lapidis noſtri in Aquâ perſiſtente, qui materiam lapideam indurat, & coquit in mediis ipſis aquis. Lapis ergo noſter, ſeu ſemen metallicum noſtrum, & quinta eſſentia Cœli & elementorum aliô non poteſt indui corpore & veſte, quam Salis. Calor enim ingens in tali materia reperitur, corpusq; Salis efficit, & id naturâ ipsâ poſtulante. Quia, cum natura ipsa ex ipſo corpore & Spiritu omnia formare, & procreare debeat, non poteſt ex alio corpore, quam Salis id efficere, quia, Sal ad omnia generanda & procreanda proclivis & aptus eſt. Alia ſiquidem corpora id efficere nequeunt absq; reductione in materiam illam, quæ prima omnium eſt. Illa autem prima materia non poteſt reduci in aliam ſubſtantiam, aut daretur in infinitum progreſſus: Sed poſtquam omnia reducta ſunt in illam primam materiam, tunc fiunt variæ generationes & infinitæ ex illa materia ſecundum diſpoſitionem illam materiæ ab agentibus variis, quæ illam materiam variè diſponunt, & ex illâ producunt omnia mixta producibilia. Concludendum ergo eſt, Lapidem Philoſophorum non aliô corpore ac veſte indui poſſe, quam Salis; qui in omnibus locis, ubi nihil generari poteſt, reperitur & ſedem habet. Ubi enim generatur aliquid, in eô generando impenditur illa materia.

CAPUT IV.

Quibus Nominibus inſigniatur Lapis Philoſophorum.

NOn poſſunt recenſeri omnia nomina, quibus inſignitur lapis Philoſophorum, aut maximum exinde exſurgeret volumen. Nominibus ſiquidem rerum omnium, quæ in rerum natura exiſtunt, inſignitur & nominatur: Sed præcipua, & quæ arti noſtræ proſunt, declarabo, & rationes, quibus moti ſunt Philoſophi chimici, ut his nominibus inſignirent lapidem

1 hunc, patefaciam, & explicabo: Dicitur ergo imprimis : Ma-
teria rerum prima, quia verè materia hæc rerum omnium pri-
ma eſt, & res omnes ex eâ fiunt, & ex eâ oriuntur, & in illam
2 reducuntur per putrefactionem naturalem. Dicitur etiam
Microcosmus, quia in ipsâ continentur omnia elementa, &
Cœlum & proprietates omnes Cœli & elementorum omnium
in ipsâ coërcentur. Cœlum enim, Sol, & Luna, & Stellæ omnes
in eô comprehenduntur, unde dicunt Philoſophi: in noſtro
ſubjecto unicô & verè ſunt Sol & Luna & ſtellæ omnes conjun-
ctæ, & perinde in ipsô ſubjecto ſunt tot & tantæ virtutes, ut ſatis
3 admirari nequeamus. Dicitur etiam Lapis aquilæ, quia in
ipsô continetur alius lapis in ventre ſuo occultus. Lapis ſiqui-
dem Philoſophorum verus & abſolutus ex ipſo conficitur &
4 perinde in ventre ejus occultatur. Dicitur & Aqua vitæ : re-
ſuſcitat enim Regem noſtrum mortuum, h. e. aurum, quod
verè mortuum fuſione vulgari, dum ex fodinâ ſuâ excoquitur.
Spiritus enim ille aureus fuſione evaneſcit, & proinde concidit
vita ipſius. Vitâ ademptâ & evaporatâ mortuum dicitur au-
rum; Cùm verò redit, & ipsô conficiatur, dicitur vitam recu-
perare, & à mortuis reſuſcitari. Dicitur aqua vitæ, cùm omnes
homines ab omnibus morbis vindicet, & vitam illis proroget.
5 Dicitur venenum quia metalla enecat, & res omnes, & ad pu-
trefactionem conducit, ut inde regenerentur, & ad meliorem
6 ſtatum perducantur. Dicitur & Spiritus, cum ſit volatilis, &
in cœlum evolet & clarificet metalla omnia, isq; vitam largia-
7 tur, tanquam verus vitalis ſpiritus. Dicitur medicina ſumma &
unica, cum curet omnes, tum hominum, tum metallorum in-
8 firmitates. Dicitur Cœlum, cùm hæc materia ſit incorrupti-
bilis, ut Cœlum, & quaſi Cœlum operetur inviſibiliter & ſpiri-
9 tualiter in res omnes naturales. Dicitur nubes; dat enim
aquam cœleſtem, pluviam & rorem, quibus irroratur aqua ſua
10 propria, ut fructum ferat, i. e. Mercurium ſuum. Dicitur Ros.
Decidit enim ex aëre, aquamq; cum ſuis germinibus refocillat
11 & imprægnat, ut inde lac virginis prodeat & ſcaturiat. Dicitur
umbra;

umbra; obſcurat enim aquam & elementa, & cauſatur eclipſes
Solares & Lunares. Dicitur Luna, cùm ſit ejus proprietatis & 12
naturæ, frigida & humida, & ſimili modo in inferiora operetur,
& ſortiatur lumen à Sole ſuô. Dicitur & Stella ſignata & Luci- 13
fer, cum in opere præluceat manè & veſpere, quod viſu admo-
dum mirum eſt. Dicitur aqua permanens, aqua vitæ metallica, 14
aqua foliata incorruptibilis. Perſiſtit enim in igne, aëre & terrâ,
& à nullô elemento corrumpitur. Dicitur etiam aqua ardens 15
& ignea. Liquefacit enim omnia metalla, plus quam omnes
carbones & flammæ, quod & ignis ipſe præſtare nequit. Di- 16
citur etiam Sal Nitri & Petræ; habet enim ejus proprietates &
qualitates & extrahitur eodem & ſimili modo. Dicitur etiam 17
Lixivium, quia lavat & abſtergit ſordes metallicas, & proprias
ſuas, ita ut puriſſima deveniat. Dicitur & Sponſa, Mater, Con- 18
jux, Eva, & verè talis. Ex eâ enim naſcuntur Regi noſtro Filii
regii. Dicitur etiam virgo pura & immaculata. Manet enim 19
pura & caſta, etſi pariat filios. Eosq; & maritum proprium
ſtrangulat & enecat, eosq; iterum reſuſcitat in vitam incorru-
ptibilem & immortalem. Dicitur Lac virginis, cum ejus liquor, 20
ad modum lactis egrediatur è Terrâ ſuâ, & in vas recipiens
coaguletur in butyrum, quod calidô diffluit, & frigidô coagu-
latur. Dicitur ſanguis, quod rubeſcat, ut ſanguis, & rubedi- 21
nem efficiat, contineatq; ſpiritum vitæ, uti ſanguis. Dicitur 22
Balneum, quòd lavet & purificet regem noſtrum, & metalla
omnia ſudare faciat. Dicitur Syrupus Granatorum propter 23
gratam acedinem exhilarantem omnia. Dicitur acetum for- 24
tiſſimum, quod rodat metalla, & ea ſolvat. Dicitur plum- 25
bum quod ſit materia gravis & ponderoſa, & quod nigreſcat,
ut plumbum. Dicitur Venus naturæ, quod ardeat & confi- 26
ciat omnia, & maturet, & coquat. Dicitur ſputum Lunæ 27
quod à Luna cœleſti in aquas projiciat, veluti ſputum. Dici- 28
tur Serpens & Draco. Cùm devoret & abſumat metalla cun-
cta, & venena in ſe contineat. Dicitur Urina puerorum & vi- 29
tuli albi urina, ob ſuam acrimoniam & fœtorem magnum.

30 Dicitur Magneſia, quod attrahat & alliciat metalla & præcipue
31 Solem & Lunam propter eorum perfectionem. Dicitur Fimus,
quod ſtercoret aquam ſuam, & fœcundam faciat & fertilet.
32 Dicitur Ens metallicum, & verè eſt, cùm corpora metallica ex
33 eò fiant, & originem habeant. Dicitur Materia omnium for-
34 marum. Dat enim ipſas, perficit & conſervat. Dicitur Iris,
propter colores varios, qui in ipſa apparent, tanquam in Iride,
Dicitur Chaos, quod omnia elementa & virtutes cœleſtes in
35 ipſa confuſa ſint & indiſtincta. Dicitur aliis infinitis nomi-
nibus & nuncupatur, quæ explicatu non ſunt neceſſaria; quia
hæc ſuperiora ſufficiunt, ut reliqua cuncta explicari poſſint ad
autores chimicos intelligendos. Intelligunt enim omnes hanc
ſolam & unicam materiam univerſalem & catholicam, quibus-
cunq; nominibus, ceu veſtibus eam veſtiant & induant.

CAPUT V.

An Lapis Philoſophorum cum Terrâ ſuâ & Spiritu ſufficiat in ſe ipsô ad ultimam perfectionem obtinendam.

CLamant omnes Philoſophi Chimici, qui perfecerunt Lapidem Philoſophorum, ſubjectum unicum eſſe in rerum naturâ, quod in ſe ipſo habet, quicquid illi neceſſarium eſt ad perfectionem ſuam ultimam & abſolutam obtinendam. Nihil enim intrat in compoſitionem ipſius alienum & extraneum. Abundanter enim habet, quod habere debet ad ſuam perfectionem: Superflua tantum demenda ſunt, quæ ſunt feces ſuæ, quæ non ſunt ejus naturæ, & dum fæces hæ ſeparatæ ſunt, coctio tantum illi neceſſaria eſt perennis, & continua, ut ultimam perfectiouem acquirat. Nec Sol aut Luna vulgaris illi addenda ſunt ad perfectionem, quia Lapis ipſe habet in ſe Solem & Lunam, quæ ſunt illi conjuncta in centrô ſuô. Unde ajunt Philoſophi. Lapis noſter perfici nequit, niſi Sol & Luna ſimul conjungantur in unô ſubjectô; quod in hoc ſolô re-

peritur.

peritur. Naturaliter enim in eô conjuncta ſunt ☉, ☽ & ☿; imò in ipsô ſunt inſeparabilia: unde illi ſubjecto inſunt omnia neceſſaria ad perfectionem. Unde aſſerunt & clamant chimici: Eſt in Mercurio, quicquid quærunt Sapientes. Quia in ſubjectô noſtrô, qui verus eſt Mercurius, ſunt omnia neceſſaria ad perfectionem; Eſt etiam in eô Sal, Sulphur & Mercurius, corpus, anima & ſpiritus, unde trinus & unus eſt, quia illa trina conſtituunt unum ſubjectum homogeneum. Quod enim in eô eſt frigidum & ſiccum, dicitur Sal vel corpus; quod vero in eô eſt calidum & igneum, dicitur Sulphur ſeu anima; quod vero in eo eſt frigidum & humidum; dicitur Mercurius. Sed coctione continua & perenni illa tria convertantur in unum hac ratione, Frigidum & humidum convertitur in calidum & humidum, & tandem in calidum & ſiccum. Et ſic convertuntur elementa, quæ in materiâ noſtrâ reperiuntur, confuſa & diſtincta, & fiunt unum elementum igneum & ſiccum. Et ſic Sal, quia in materia eſt noſtrâ, convertitur in Mercurium, & Mercurius convertitur in Sulphur fixum & permanens, quod omnia perficit, & verum eſt vitæ balſamum; unde vitam reſtaurat ac renovat, in omnibus naturæ mixtis, non ſolùm in metallis; ſed etiam in animalibus & vegetabilibus cunctis: Sic lapis noſter habet in ſe omnia illi neceſſaria ad perfectionem abſolutam obtinendam. Nec aliud quærendum eſt, & illi addendum, ſive ſit metallum perfectum, ſive imperfectum; uti clarius videbitur capitulo ſequenti.

CAPUT VI.

An aurum vel argentum, vel quodvis aliud metallum requiratur ad perfectionem. Lapidis noſtri conſequendam.

VEriſſimum eſt ac certiſſimum, metalla quæ materiæ noſtræ intima ſunt, ac illi materialiter juncta ac implantata ſunt, ſufficere ad perfectionem ſuam; ut capitulo præcedenti declaratum eſt. Nihilominus tamen, cum Sole metalla, etſi

 perfecta

perfecta admodum ſint, cum ſint volatilia & tardè coctione noſtrâ figantur, Philoſophi conſulunt, aurum vulgare vel argentum illi addendum eſſe, ut citiùs figantur hæc metalla lapidis noſtri volatilia, & ita citiùs perficiantur. Perfectionem enim ultimam obtinere non poſſunt, quin perfectè figantur & rigorem ignis pati poſſint. Nec aurum nec argentum vulgare extranea ſunt Lapidi noſtro, cum ſint ejusdem naturæ cum his ipſis, quæ lapidi noſtro inſunt intima; quæ quidem, cùm ſint perfectè cocta, & natura, & fixa, fixatione perfectâ figunt, coquunt, & maturant ea, quæ non ſunt omnino cocta, neq; fixa, & omnino matura: & ideo illa addimus, ut citiùs matureſcant & figantur, & ſic citius terminentur in bonum. Nam Mercurius fixus & perfectè à naturâ coctus & maturus, additus mercurio non fixo, crudo & immaturo, citius perficitur & terminatur in bonum perfectum: Et ſic alia principia, qua in aurô & argentô perfectè cocta & matura, ſua perfectione ultimatâ reliqua principia ejusdem naturæ, quæ incocta ſunt Lapidi noſtro & immatura, perficiuntur & terminantut, ultimâ perfectione eorum additione. Ita ergò concludimus & aſſerimus, noſtro lapidi nihil addendum, ut ſuam ultimam & abſolutam perfectionem acquirat; niſi ut citiùs terminetur, & perveniat ad ipſam perfectionem, aurum vulgare addendum eſſe, vel argentum: quia ſuâ perfectione & maturitate citius perficiunt aurum & argentum, quæ ſunt Lapidi noſtro in intimis ſuis thalamis, & receſſibus.

CAPUT VII.

Quare Lapis noſter ſit trinus & unus?

SUmmus rerum omnium Creator voluit imaginem ſui ipſius mundo huic creato relinquere & ſuæ Trinitatis & Unitatis Symbolũ aliquod impingere alicui Creaturæ. Artifex enim quilibet ſuis operibus imaginem ſui relinquit. Sic ſummus Artifex mundum tunc creando voluit creaturis imaginẽ ſui relinquere, ut unusquisq; Philoſophorũ naturã rimando & perſcrutando, Deum

Deum ipſum ubiq; videret & cognoſceret. Lapis noſter ubiq; reperitur in omnibus naturæ mixtis, & ubiq; trinus eſt & unus; Trinus, cum in eo ſit Sal, Mercurius & Sulphur, & hæc tria unum conſtituunt ſubjectum homogeneum & ſimilare. Et perinde unus eſt lapis, & ſic, in eô reperitur Trinitas & Unitas, ac in Deô. Ut enim Pater in Divinis producit ab æterno Filium, & à Patre & Filio procedit Spiritus: Sic & in noſtrô lapide ſimilitudine quâdam & ſymbolo Sulphuri quod ſe habet ut Pater, procedit Sal, qui ſe habet ut Filius, & ab his duobus procedit Mercurius verus, tanquam Spiritus Sanctus, qui omnia agit, fovet & ſervat. Unde Sendivogius, novi Luminis Autor, ſic ait: Unus dedit duos, & Duo unum dederunt Spiritum Sanctum, & ſic creatus eſt mundus, & ſic erit ejus finis, Omnia enim in unum tranſibunt, ut ex uno creata ſunt, & ſic erit finis rerum omnium. Quia omnia naturæ mixta in principia reſolventur, & hæc principia, quæ ſunt tria, tranſibunt in unum principium: & ſic erit finis hujus mundi. Sic ergo concludimus, Lapidem Philoſophorum eſſe trinum & unum, & Symbolum habere Divinitatis, quod eſt trinum & unum.

CAPUT VIII.

Qualis ſit Philoſophorum Mercurius, qui in ſe omnia neceſſaria habeat ad Lapidem Philoſophorum conſequendum?

HIc Mercurius non eſt vulgaris & communis, qui vulgariter venditur apud mercatores, & currit ut aqua, nec madefacit manus, cùm propter ſiccitatem ſuam non adhæreat tangenti; quæ ſiccitas cohibet humiditatem, & impedit, ne humectet. Noſter Mercurius & omnium Philoſophorum eſt alius, & diſtinctus, ac diverſus ab ipſo. Non madefacit manus, cum ſit Sal, & ex ſalinâ ſcatebrâ ducat originem, ex ſubtili aqua, ſubtiliq; Terrâ conflatus. Differunt tamen hic Mercurius & vulgi qualitate, cum noſter calidus ſit & humidus. Alter vulgaris

garis frigidus ſit & humidus, & ſic non humectet. Et Mercurius vulgaris quanto magis coquitur, tantò magis manet fluidus & aquoſus. Noſter verò quantò magis cogitur, tanto magis inſpiſſatur. Vulgaris, quantò magis coquitur, tantò magis terrificatur, & in terram non fuſibilem & impuram convertitur; Noſter verò quantò magis coquitur, tantò magis inſpiſſatur, in ſalem tamen fuſibilem, & igne permanentem convertitur. Hinc facilè colligitur, Mercurium Philoſophorum non eſſe ullô modô vulgarem, nec ullô modô educi poſſe ex eô, ſed tantum eſſe humidum radicale metallicum, quod in Lapide Philoſophorum reperitur. Unde Sendivogius aſſerit, Mercurium Philoſophorum nihil aliud eſſe, quâm humidum aêris caliditate mixtum; quod idem eſt, ac humidum radicale metallicum, caliditate mixtum: Oportet enim neceſſariò illud humidum eſſe calidum, propter Sulphur innatum, quod in ſe habet, beneficiô cujus coagulatur & figitur in metallum perfectum, ſi purum & à fæcibus terreis vindicatum ſit. Hinc colligere poſſumus, Mercurium Philoſophorum nullô pactô eſſe Mercurium vulgarem, & ipſum habere omnia neceſſaria ad Lapidem Philoſophorum conficiendum, cum in ſe habeat Sulphur, & ignem naturæ ſummoperè depuratæ, quæ ſufficiunt ad perficiendum opus Philoſophorum, ex Teſtimonio omnium Autorum. Sic concludemus, Mercurium Philoſophorum eſſe humidum radicale metallicum ſeu humidum aêris caliditate mixtum, habens in ſe in centrô ſuô omnia illi neceſſaria ad perficiendum opus noſtrum: ut teſtantur omnes Autores, quorum autoritati fides eſt adhibenda, cum ipſi viderint & palparint ea omnia, quæ ipſi aſſerunt. Quo circa nullo pacto ipſa falſa putanda, & exiſtimanda ſunt.

CAPUT

CAPUT IX.

Quale ſit Sulphur Philoſophorum, quod opus noſtrum cum Mercurio perficiat?

MErcurius Philoſophorum explicari non poteſt, quin & Sulphur eorum explicetur. Sunt enim unum & idem in eodem ſubjectô, nec poſſunt ſeparari; quod enim calidum eſt & igneum in Mercur o, eſt Sulphur; quod verò humidum, eſt Mercurius. Mercurius ſiquidem ſemper caliditatem illam naturalem & innatam ſecum habet, & caliditas illa nunquam in Mercurio etiam ſeparatur ab humidô iſtô, unde dicitur ab omnibus Philoſophis, Mercurium habere in ſe Sulphur innatum bonum, quô humidum ſuum coagulatur in aurum. Eſt ergo Sulphur Philoſophorum calidum illud radicale, quod ineſt Mercurio, rebusq; omnibus, cujus ope & beneficiô res omnes ad maturitatem conducuntur, & ad perfectionem ultimam & abſolutam. Unde Mercurius Philoſophorum ſolo & unicô ſuo Sulphure maturitatē acquirit & perfectionem, unde in Aurum perfectum abſolvitur. Unde ſi aurum liquidum eſſet & penetrabile, verum eſſet Elixir ad vitam & ad abſolutam perfectionem rerum omnium & metallorum. Sed non poteſt naturaliter coctione in liquidam & penetrantem ſubſtantiam transformari, quia natura vaſis in naturalibus, ubi Mercurius in aurum excoquitur, non poteſt iterum atq; iterum Mercurium purum & liquidum illi addere: quia liquiditas & penetratio dependet ex ſolô Mercuriô, qui cùm ſit liquidus, & ſummoperè penetrans, liquidam facit ſubſtantiam, quâ ſuperabundat. Unde ars chimica in lapide Philoſophorum conficiendô addit ter aut quater, aut pluries coagulato lapidi Mercurium ſuum, ut copia Mercurii liquiditatem & penetrationem efficiat in lapide: adeò ut Lapis noſter aliquando liqueſcat in oleum fixum liquabile, & nunquam coagulabile in ſubſtantiam firmam & duram. Supereſt ergo, Sulphur Philoſophorum

eſſe calidum innatum Mercurii ab eo nunquam ſeparabile, quo ſolo Mercurius maturitatem ac perfectionem acquirit, & in aurum transmutatur.

CAPUT X.

Quale ſit Sal Philoſophorum cujus ope Mercurius & Sulphur perficiantur in Lapidem Philoſophorum.

CHimici antiqui omnes de Sale Philoſophorum, cujus ope & auxiliô Mercurius & Sulphur Philoſophorum perficiuntur in Elixir, nullam mentionem fecerunt. Ratio autem, quâ ad tale ſilentium ſunt moti, fortaſſe eſt, quia ipſi noluerunt clavem artis patefacere. Sal enim noſtrum eſt vera clavis artis, & absq; illo nec Sulphur nec Mercurius in lucem patefieri poſſunt. Sal enim ipſa occultat & obſcurat, & captiva tenet, tanquam in carcere, ne egrediantur. Unde Sendivogius Tractatu ſuô de Sulphure aſſerit, Sal & Sulphur in fonte, vel circa fontem clariſſimum & limpidiſſimum altercari inter ſe ipſa, & præliari inter ſe adeò, ut Sulphur à Sale in fonte vulneretur, è cujus vulneribus, non exivit ſanguis, ut deberet, ſed lac purum, quod in Recipiente coagulatur in butyrum, totius operis noſtri fundamentum, ut in eo Tractatu de Sulphure Sendivogius clariſſimè demonſtrat, aſſerendo, lac illud, ſeu butyrum in magnum accreviſſe fluvium, in quô Diana ipsâ ſubmerſa eſt, & Sol volendo Dianam ipſam ſalvare à naufragiô, traxit Diana Solem & ambo ſubmerſi ſunt in tali fluvio, ibiq; manſerunt, donec à mortuis ſurrexerunt. Quod omne Lapidem inde confectum indicat Lynceos oculos habentibus. Sal ergo Philoſophorum, quod in hoc capitulo perquiritur eſt clavis artis abſoluta, & eſt Sal illud, quod Cœlum omne, Solem & Lunam, ac ſtellas omnes & elementa continet, & ſecum concludit, & unà cum Mercurio & Sulphure coërcetur in uno & eodem corpore. Quod enim in Mercurio & Sulphure, ſeu in humidô & calidô

radica-

radicali metallico corpus efficit, Sal eſt: illa enim duo corporificantur à Sole ipsô. Unde ſine Sole nil in arte noſtrâ efficere poſſumus, nec Mercurium noſtrum & Sulphur videre & palpare valemus. Et qui ſine Sale illô operatur in arte noſtrâ, is cum arcu ſine chordâ ſagittat. Qui ergò ſcit Salis illius effectionem, ut inde Mercurius & Sulphur noſtrum egrediantur & appareant, ſcit fundamentum artis. Studendum ergò eſt, & Libros antiquorum omnes perlegendos habemus, ut Sal iſtud primò cognoſcamus, & ejus effectionem: ſine enim effectione ipſius Salis non poſſumus habere nec Mercurium, nec Sulphur ad opus noſtrum perficiendum, at cum effectione ipſa volatilia facimus, quæ in illo fixa ſunt. Absq; autem illa volatilitate Sulphur & Mercurium in Sale concluſa & captiva tanquam in carcere, habere non poſſumus; & niſi ipſa volatilia habeamus, ipsa depurare non valemus, nec perinde Elixir noſtrum perfici poſſet. Cùm ex puriſſimis metallicis principiis ſolùm perficiatur, quæ ſolummodo & effectione & ſublimatione haberi poſſunt, ut ſequenti capitulo clariſſimum fiet.

CAPUT XI.

De ſolutione Salis noſtri, ut per ſublimationem & deſtillationem Mercurium & Sulphur noſtrum habere valeamus.

SAl noſtrum difficile ſolvitur, & ſi quid eſt in totâ arte difficile & laborioſum, hoc eſt ſolutio Salis noſtri. Cùm magna enim difficultate, & longo labore putreſcit & ſine putrefactione confici non poteſt. Putrefacere ergò priùs ipſum debemus, antequam ipſum ſolvamus. Antequam ergò putreſcere ipſum faciamus, ipſũ ſum̃opere purificare debemus. Purificatur autẽ ipſum ſolvendo in aquam ſtillatitiis pluviæ vel roris ſepties rectificatis, & ipſum congelare debemus, & deſiccare ipſum ſolutum deſtillando, & demũ efficere, & deſiccare, donec ad ſummam & ultimam aurificationẽ deveniat. Tunc temporis dum puriſſimum

eſt, & ab omnibus heterogeneis rebus vindicatum, ipſum ſolvere debemus in maximâ quantitate Spiritus ſui ipſius, qui etiam ſepties debet deſtillari, ut vindicetur pariter ab omnibus heterogeneis ſuis; ipſumq; ſolutum ſuo ipſomet ſpiritu putrefacere debemus in Balneo Aquæ tepentis per quadraginta dies, aut per duos aut tres menſes, donec putreſcat & nigreſcat in ipſo balneo. Tunc deſtillanda eſt materia per Retortam in cineribus, & ſuper id, quod in fundô remanet, cohobandus eſt Spiritus, donec egrediatur ut Lac, & coaguletur in Recipiente in frigido coagulabile, & calido ſolubile, & liquabile velut butyrum, quod ſepties eſt deſtillandum in novis & recentibus retortis. Et habes ſic verum & perfectum Mercurium Philoſophorum, qui per ſe coctione perenni, & perpetuâ figi poteſt in Sal fixum & permanens, quod eſt verum Elixir. Quod quidem ſi ad metalla transformanda eô uti velis, projiciendum eſt ſuper aurum in tigillô liquatum, & ſic ſal iſtud aurum ingreditur, & in ſal frangibile friabile permutatur; ſolubile tamen, & liquabile leviſſimo calore; quod quidem dum eſt auro imprægnatum, projectum ſuper imperfecta, ipſa transmutat in aurum: Quod quidem qualiter & quô tempore faciendum, ſequenti capitulo clarum fiet & manifeſtum.

CAPUT XII.

Quô tempore coctionis Mercurii noſtri metalla perfecta illi ſint addenda?

SUnt Chimicorum quam plurimi, qui in principio coctionis noſtri Mercurii aurum & argentum addere ſolent, ut citius terminetur Mercurius in Sulphur fixum album & rubrum. Quod ego non improbo, ſed mentis meæ omnibus laxatis habenis in eorum ſententiam & opinionem abeo. Metalla enim perfecta, aurum vel argentum, Mercurio noſtro addita & conjuncta, citius ipſum Mercurium percoquunt, & terminant in fixum Sulphur, album vel rubrum quod eſt perfectionis finis ultimus & ſcopus Chimicorum abſolutus. Quod ſi metalla

perfecta

perfecta non addantur vel conjungantur Mercurio noſtro, nec in principio, nec in medio, nec in fine, Mercurius noſter coctione perenni & continuâ non deſiſtit ſe terminare in ſulphur album primò, & ultimò rubeum, quod eſt ſanitatis noſtræ & prorogandæ vitæ humanæ ſummum medicamentum. Fugat enim per ſe omnes defectus, & curat omnes infirmitates cùm animalium, tùm vegetabilium, quamvis auro & argento non imprægnetur. Habet enim in ſe ipſo Mercurius noſter vitam cœleſtem & lumen, ut puriſſimum omnium elementorum ſemen, beneficio cujus in naturalibus, admiranda & miraculoſa omnino peragit, & perpetrat. Et ſic eſt vitæ humanæ verum & unicum, & abſolutum ſolatium, quô majus in hâc terrarum valle poſſideri non poteſt. Et certe in hoc perquirendo magis deſudare deberent homines mentis & rationis capaces, quàm faciunt, imo hoc inutile & vanum exiſtimant ſtudium; imò captos mente & ſtultos exiſtimant, qui huic ſtudio & operi navant operam. Sed non eſt mirum: Labor enim virtutis Mania ſemper judicatur. Concludemus ergo in coctione Mercurii noſtri in principiò coctionis ipſius addenda & conjungenda eſſe perfecta metalla, Solem tantùm: quia his in metallis perfectis ſunt radii tingentes, & Sulphur album & rubeum perfectè maturum, & perfectè coctum, quò citius terminantur in perfectum finem, ſulphur album & rubeum, quæ ſunt in Mercuriô noſtrô. Unde non perperam faciunt, qui ſic operantur, nec ullum errorem committunt, ſed omnino ſecundùm Leges artis faciunt, & ſe gerunt.

CAPUT XIII.

An in Mercuriô noſtrô peragendô ſint variæ & diſtinctæ operationes?

VAriæ & diſtinctæ enarrantur à Chimicis antiquis operationes in conficiendo & peragendo noſtrô Mercuriô; imò ex tribus naturæ regnis eliciunt Purum naturæ, ut hæc pura

ſimul juncta Mercurium noſtrum conficiant: Et operationes, quibus hæc peragunt, ſunt ſublimationes, deſtillationes, calcinationes, cohobationes, putrefactiones, digeſtiones & aliæ plures, quæ omnes ſub unâ operatione, nempe ſub coctione ſola comprehenduntur. Nihil enim eſt aliud peragendum, quam coquendum. Coctione enim ſola impura ſeparamus; unde purificamus, ſublimamus, deſtillamus, & alia ſimilia peragimus, donec ignis & aqua, quæ in Mercurio præliantur, & bellum inter ſe gerunt, ſe conjungant, & amica fiant; Unde illud: Fac pacem inter inimicos & totum Magiſterium poſſidebis. Nec iſtud faciendum eſt igne fortiſſimô; ſed leviſſimô ac molli: Minor enim ignis omnia terit. Quia in principiô ignis & aqua in Mercurio conjuncta, non adhuc perfectè & abſolutè unita ſunt, ideo forti igne ſeparantur, & ſi ſepararentur, nunquam uniuntur. Ideò connexa ſunt linquenda, nec à ſe invicem ſeparentur; ſed conjuncta coqui ac digeri inter ſe, ut tandem uniantur, & invicem tranſeant in vas recipiens in forma pinguedinis candidiſſimæ, ſive bubyri albiſſimi: Unde Flamellus aſſerit, vas ſuum, in quo erat Lapis Philoſophorum, ſemiplenum eſſe pinguedinis venti Mercurialis, & ſpumæ maris rubei, hoc butyrum indicans & auro ſoluto imprægnatum. Non ergò variæ ſunt & diverſæ operationes in peragendo Mercuriô noſtrô; Sed unica tantum eſt operatio, quæ dicitur coctio noſtra, in quâ perficitur Mercurius & pinguedo ſua ſeparatur & ſublimatione perficitur, & deſtillatione abſolvitur: Quod omne eſt ſola coctio.

CAPUT XIV.

An in Butyrô & pinguedine noſtrâ ſint Mercurius, Sal & Sulphur inſeparabiliter juncta?

Quia butyrum & pinguedo noſtra ſeparantur, per deſtillationem à Terra ſuperfluâ & inutili, aliquis dubitare poſſet, an in illâ deſtillatione Mercurius, Sal, & Sulphur tranſeant

& pin

& pinguedinem illam & butyrum conſtituant? Certiſſimum eſt, nec ullô eget dubiô, cum Mercurius, Sal & Sulphur ſint ſimul conjuncta in Terrâ noſtra; ſi ſeparentur, & per deſtillationem deveniant in vas recipiens, & Butyrum ſeu pinguedinem conſtituant, quin ſimul omnia ſint conjuncta in butyrô & pinguedine conſtituenda, nec unquam ſeparari poſſint. Itaque recipiendo butyrum noſtrum, recipimus, Sal, Sulphur & Mercurium. Ideò tria hæc in uno conjuncta ſunt, & cogulantur in unum, & fixa fiunt ſolâ coctione perenni & continuâ, & citiùs coagulantur, ſi cum gummi noſtrô connectantur. Unde dicitur: Gummi noſtrum coagulat noſtrum Lac, & lac noſtrum diſſolvit gummi noſtrum, & ſic ſimul conjuncta citiùs terminabuntur in Sulphur ſive Mercurium, ſive Sal fixum, fuſibile admodum, ita ut penetret, & intret imperfecta metalla, & transmutet in aurum. Unde concludendum eſt, in butyrô noſtrô & pinguedine Mercurium, Sal & Sulphur ſimul eſſe conjuncta in unum, ita ut nunquam ſeparari poſſint, quin ſimul omnia reperiantur.

CAPUT XV.

Aurum & argentum vulgi quare mortua dicantur, & quâ viâ à mortuis reſuſcitari dicantur?

VEriſſimum eſt, aurum & argentum vulgi eſſe mortua, quod in fuſione & liquatione per ignem violentum ſpolientur ſpiritibus vitalibus, quibus creſcunt & verè vivunt, dum in fodinis ſuis ſunt & perſiſtunt. Spiritus enim illi volatiles ſunt & facile fugiunt, dum in igne & per ignem liquantur, metalla, manetq; tantum corpus vitali illo Spiritu ſpoliatum: Unde verè eſt mortuum; & proinde dicuntur aurum & argentum vulgi mortua eſſe, & proinde inutilia operi noſtro perficiendo, niſi priùs vitâ denuò donentur, & ſeminali Spiritu iterum impręgnentur, & ſic reſuſcitanda ſunt prius, antequam operi noſtro adhibeantur; Hoc autem facili viâ peragitur, ſi ipſa metalla

talla in butyro ſeu pinguedine noſtrâ ſepties rectificata diſſolvantur; tunc enim copioſo Spiritu & vitali ſemine iterum donantur, & copioſiùs, quam in ſua fodinâ. Undè verè reſuſcitantur à mortuis, & verè vitalia fiunt, & tunc temporis utilia & pernecesſaria operi noſtro perficiendo: Unde clamant Philoſophi Chimici metalla vulgi non eſſe recipienda, cùm mortua ſint, & accipienda tantùm eſſe noſtra, quæ vitalia ſunt, & verè vivant: quod duplici viâ explicari poteſt: Nam metalla, quæ intima ſunt in butyro atq; pinguedine noſtrâ, verè vitalia ſunt, & illa eſſe communiter accipienda, intelligunt autores. Nam ex ſolo butyrô noſtrô ſeu pinguedine poteſt perfici opus noſtrum ſola perenni coctione, donec butyrum noſtrum fiat Sulphur album & rubeum, fixum & permanens, quod eſt opus perfectum noſtrum & numeris omnibus abſolutum: Et ſic metalla butyro noſtro intima, quia verè ſunt vitalia, explicari poſſunt, eſſe accipienda ad opus noſtrum perficiendum. Secundò poſſunt explicari, accipienda eſſe vulgaria metalla modo ſint per ſolutionem butyri noſtri & pinguedinis à mortuis, ut dicitur, reſuſcitata. Et ſic clarum eſt, cur vulgaria dicantur mortua, & inutilia ſint operi noſtro perficiendo, & qua ratione à mortuis ſint reſuſcitanda, ut operi noſtro perficiendo utilia eſſe poſſint.

CAPUT XVI.

An in cineribus vel in Balneo Mercurii noſtri putrefactio fieri poſſit, ut inde butyrum & pinguedo noſtra extrahatur?

IN calidô & ſiccô humida difficillimè putreſcunt, in humido autem faciliùs putredinem contrahunt: ut videndum eſt quotidie experientiâ ipsâ. Semina enim in terram projecta difficillimè putreſcerent, niſi ſæpiùs ab humidô ex Cœlô deſcendente humectarentur & irrorarentur. Unde ſæpe eſt neceſſarium, ut pluat, ut ſemina in terram projecta irrorentur,

& ſic

& ſic facile putreſcenti alioqui germinare nequeunt, niſi priùs putreſcant; quia per putredinem redeunt in materiam ſuam primam, & ſic ſpoliatur ſemen internum granis & ſeminibus concluſum à ſuâ compagine materiali, & fit ſpirituale & volaſile; & ſic germinat, & ad multiplicationem ſui ipſius diſponitur. Et ſic fit in Mercurio noſtro, & Terrâ noſtra, qui niſi putreſcat, ſemen ſuum internum, quod in intimis ſuis thalamis concluditur, ſpirituale fieri non poteſt, & ſic ab excrementis ſuis naturalibus ſpoliari nequit, & ſic ad perfectionem ſuam ultimam devenire non poteſt. Putrefaciendus ergo eſt noſter Mercurius in Balneô, per dies quadraginta: Nam eô tempore facilè diſſolvitur Terra noſtra, & cum ſuô humidô propriô connectitur inſeparabiliter ita, ut deinde, dum per deſtillationem pelluntur, conjuncta ſimul reperiantur in unum butyrum, frigido coagulabile, & calido liquabile, quod eſt totius artis fundamentum, ſine quô corruit tota Alchimia. In eo ſiquidem nil fieri poteſt utile & neceſſarium ad metalla transmutanda, nec ad vitam conſervandam & prorogandam, ſine butyrô & pinguedine Mercuriali noſtrâ, cum in ipſa Lumen Cœli & virtutes omnes Planetarum, & Proprietates Elementorum omnium verè contineantur. Unde tantum eſt virtutis & energiæ in ſolô & unico hoc ſubjectô, quantum in totô & univerſali hoc mundo continetur. Putrefieri tantùm debet hoc ſubjectum, ut germen inde prodeat & exeat, quod & miranda & mirabilia producere poſſit. Hoc autem fieri debet in Balneô potiùs, quam in cineribus; cùm in humidô calidô putreſcant potius & citius omnia, quàm in calidô & ſiccô, quod putredinem arcet, aut ſaltem retardat.

CAPUT XVII.

De Fermento Philoſophorum, quid & quale ſit?

FErmentum Philoſophorum, & Sulphur album vel rubeem, fixum & permanens, quod Lapidem noſtrum volatilem in ſuam naturam convertit & fermentat, ideò dicitur fermentum, quia ut fermentum commune & vulgare totam maſſam panis convertit in ſuam naturam, materiam & ſubſtantiam volatilem lapidis noſtri in naturam fixam & permanentem. Quod quidem fermentum duplici modô intelligi poteſt: vel enim eſt internum vel intimum Lapidis noſtri, volatile primò, quod quidem coctione continua perenni figitur, &, dum fixum eſt, tunc temporis dicitur fermentum; quia reliquum Lapidis, etſi volatile eſt, beneficiô ipſius fermenti fixi figitur, & convertitur in ſubſtantiam fixam & permanentem. Et ſic verum eſt fermentum. Aliud autem fermentum Lapidis noſtri eſt ex auro communi, vel argentô, quæ quidem, dum diſſolvuntur â Lapide nóſtrô, fermenta dicuntur Lapidis noſtri, quod ipſum figant & fermentent in ſuam ſubſtantiam, quæ, cùm fixa ſit, transmutat Lapidem noſtrum volatilem in ſubſtantiam fixam coctione perenni & continuâ. Et ſic aurum & argentum dicuntur fermenta Lapidis noſtri, & ſi aurum & argentum, quæ intima ſunt, & interna Lapidi noſtro, non excludantur â nomine veri fermenti, qua veri fermenti naturam imitantur & ſequuntur, cùm auri & argenti vulgi ſequantur naturam & indolem. Non ergò dubitandum quid ſit, & quale ſit fermentum Lapidis noſtri, cùm ſit id omne, quod figere poteſt, Mercurium noſtrum, Sal & Sulphur in ſubſtantiam fixam & permanentem, fluentem & fuſibilem tanquam butyrum. Quod quidem & aurum & argentum vulgi Mercurio diſſoluta eſſe poſſunt, vel internum & intimum aurum & argentum, quæ in Mercuriô noſtro reperiuntur, quæ coctione

ſolâ perenni, & continua poſſunt figi in ſubſtantiam fixam & permanentem: Cùm hæc ſint ejusdem naturæ & indolis, ac aurum & argentum vulgi, & proinde eandem operationem habeant, in Mercurio noſtro perficiendo & abſolvendo, ut clariſſimum eſt per omnes autores, qui Lapidem noſtrum noverunt, ejusque confectionem perfecerunt, ratione & arte chimica conducti.

CAPUT XVIII.

Quis ſit, & qualis Draco noſter, caudam ſuam devorans?

DRaco noſter materia noſtra eſt cruda, & ut è Terrâ eruitur, quæ Draco dicitur, propter venenum, quod in ſe habet ſive continet, & quòd horridis veſtiatur coloribus, frigidæ & humidæ ſit naturæ, ut Draco ſerpens, qui ſylvas incolit, & quod puriſſimum ignem in viſceribus ſuis coërceat, adeò ut vomat ignem & flammam horrendam. Alatus eſt propter ſpiritum & animam illi inſeparabiliter conjungendam: alioqui non prodeſt in arte noſtrâ, imò inutile eſt prorſus, & vanum; ideò oportet, & eſt neceſſarium, ut caudam ſuam devoret: Eſt enim cauda ſua ſpiritus ſuus, qui, ſi inſeparabiliter ſuo corpori conjungatur, volatile reddit corpus ſuum & proinde arti noſtræ perneceſſarium. Dicitur autem ſpiritus hic cauda Draconis, quòd, ut Draco trahit caudam poſt ſe ſuam, ſic & corpus hoc volatilitatem humidam poſt ſe trahat, ut poros Terræ univerſæ penetret, & adeat, & ſic deferatur alimentum cujuscunque rei ad ſingula elementorum mixta. Nam ſpiritus hic eſt univerſale alimentum rerum omnium, unde oportet, ut ubique deferatur per humiditatem ſuam volatilem, quæ dicitur cauda ſua, quod ubique deferatur, ubi Draco defertur & transportatur. Dicitur autem Caudam ſuam devorare, quod humiditatem ſuam propriam devoret, & in ſui ſubſtantiam convertat, ut corpus ſuum volatile fiat, & ſic faciliùs transportetur per po-

ros Terræ, ad generationes rerum omnium faciendas, quod alioqui facere non poſſet, ſi fixum eſſet & permanens, & ſemper in centrô Terræ permaneret fixum & conſtans. Oportet ergò, ut caudam ſuam devoret, & ſic volatilis fiat Draco noſter: & perinde pernecesſarius arti noſtræ perficiendæ, & ad opera chimica omnia abſolvenda.

CAPUT XIX.

Quale & quid ſit Mare noſtrum, in quô ſunt duo piſces mirâ pinguedine præditi?

NObilis Lambſpinck in ſuis de Lapide Philoſophorum emblematibus narrat, in mari chimico adeſſe duos piſces mirâ pinguedine præditos. Quale autem & quid ſit mare iſtud, & piſces iſti, jam perquirendum eſt Artis noſtræ indagatoribus; alioqui, quid ſit peragendum in arte noſtrâ, ut opus perficiatur, penitus ignorabunt. Mare ergo noſtrum eſt corpus materiæ noſtræ, quod, cum ſit amaro-ſalſum, dum diſſolvitur, verum eſt mare, quod quidem eſt amaro-ſalſum. Piſces autem duo in ipſo natantes ſunt & ſpiritus, & anima ipſius corporis noſtri, qui quidem capiendi ſunt & captandi, & cum ſuo corpore conjungendi, adeò ut unum fiant corpus volatile & fixum, & à fecibus per liberationem & deſtillationem ſepties repetitam omninò purificatum & vindicatum; & ſic corpus unum fiat volatile, quod in centrô ſuô habet occultam fixi & permanentis naturam & indolem, quæ tandem manifeſta fit coctione perenni & continuâ. Et tunc temporis eſt abſolutum & perfectum opus chimicum, ad naturam noſtram refocillandam & conſervandam in multos annos, & à morbis omnibus vindicandam; ſi granum unum iſtius fixæ materiæ in vinô vel juſculô ſumatur ſingulis in hebdomadibus. Nec plus, nec magis eſt eâ medicinâ utendum, cum ſit ignis violentiſſimus & ardens, qui noſtrum ignem vitalem conſumeret, & deſtrueret, ſi plus, quàm oportet, ſumeretur. Major enim

ignem

ignem minorem conſumit: Ergò modicè & parcè utendum eſt. Itaque quam multi Antiquorum reperti ſunt, qui vitam ſuam ſumma hac medicina abbreviarunt, propter immodicum ejus medicinæ uſum. Concludimus ergò, mare noſtrum materiam noſtram, ſeu ſalem eſſe, & duos piſces in ipsô natantes mari, eſſe ſpiritum & ejus animam, qui extrahendi ſunt & purificandi ut denuô cum mari ſeu corpore conjungantur & unum fiant immenſum mare volatile & infixum, ut per deſtillationem & liberationem ab omnibus ſuis excrementis vindicentur, & ſic pura facta coquantur tamdiu, donec fixa fiant, & permanentia in præliô ignis, etſi fortiſſimô. Quod ſi iterum priori ſpiritu diſſolvatur, & volatile fiat, & iterum coquatur & figatur, immenſam & fere infinitam virtutem habet & acquirit ad omnia naturæ mixta conſervanda, refocillanda, & defectus eorum perfugandos omnes.

CAPUT XX.

Qualis & quæ ſit Hydra chimica, ſeptem habens capita?

EXcogitarunt antiqui chimici cum ratione multâ, ſerpentem hydram in Sylvis & aquoſis locis degentem, ſeptem habentem capita, cui ſi caput unum amputetur, multa alia renaſcantur. Hæc hydra nihil aliud eſt, quam materia noſtra, quæ cùm ſeptem producat metalla, ideò aſſeritur habere ſeptem capita, cui ſi unum amputetur, multa alia renaſcantur: quod evenire ſolet in materia noſtrâ. Nam ſi metallum unum pereat & putreſcat in ipsâ materiâ, multa inde renaſcuntur mixta; ut putrefactione illâ in aquoſis & tenebroſis locis creſcere ſolet, ibique permanere: Sic ex materiâ noſtrâ verè creſcit in aquoſis & tenebroſis locis; unde eruitur cum ſeptem capitibus; quæ quidem omnia illi ſunt amputanda, & ne redeant ac repullulent, igne & flammâ ſunt comburenda. Tamdiu enim mate-

ria noſtra in igne coquenda eſt, donec in unam verè ſimilarem & homogeneam tranſeat ſubſtantiam fixam & permanentem, unum tantùm caput habentem, aurum ſcilicet, quod eſt fixum & verè permanens; quod nunquam in aliam mutatur ſubſtantiam, niſi iterum novô ſpiritu diſſolvatur, & ſic redeant varia capita igne deſtruenda, & iterum in caput unum aureum redigenda. Sic multiplicatur Lapis, & virtus illius indies magis & magis accreſcit, cùm capita illius varia amputamus illi, & illi caput unicum aureum conſtituimus. Quot enim colores in coctione materiæ noſtræ apparent, tot etiam ſunt capita hydræ, quæ omnia tandem ſunt amputanda, & igne, ſeu coctione deſtruenda, ut tandem tranſeant in unum ſolum caput aureum & in unicam ſimilarem & homogeneam ſubſtantiam, auri vulgaris naturam referentem; quod & igne perſiſtat eò gaudens, & quod tingat metalla reliqua imperfecta in aurum verum Auro vulgari multò excellentius & præſtantius. Sic concludendum eſt, hydram chimicam, ſeptem capita habentem nihil aliud eſſe, quam materiam & ſubſtantiam Lapidis noſtri, quæ, cum metalla ſeptem producete ſoleat, capita ſeptem habere dicitur: Quæ quidem & horum ſigna & colores deſtrui nequeunt & deleri, nec in unum caput abire poſſunt, quam igne ſolô: Sic & hydræ capita demi nequeunt, niſi igne & flammâ. Et ſic perfectiſſima eſt hæc figura & ſimilitudo, nec perfectius explicari poteſt, quàm prædicta noſtra explicatione. Quæ ſi non omnibus placeat, explicent hi, quibus hæc diſplicet, aliâ viâ & alio ſenſu, ut ſibi ipſis placere poſſint. Non enim eſt hydra in rerum natura, nec unquam viſa eſt in aquis, nec in Terris; Sed eſt myſterium chimicorum, & figmentum occultum, quo ſecreta ſua & arcana occultant incipientibus, & Philoſophis veris ſolùm manifeſtant his figmentis, & occultis ænigmatibus & logogryphis.

CAPUT XXI.

Qualis ſit illa Conjux & mulier, maritos ſuos omnes enecans & interficiens.

HOc portentum nullus hominum vidit unquam, ſed purum eſt figmentum chimicorum, ut Mercurium ſuum occultent hominibus vulgi, & ſapientibus faciant manifeſtum. Quicquid enim Mercurio conjungitur, morti datur, & neci. Sic Mercurius eſt conjux & mulier chimicorum, quæ omnia interficit ac enecat. Dum enim vegetabilia, ſeu animalia ſive mineralia & metalla, Mercurio chimicorum conjuncta ſunt, ſtatim redeunt in materiam primam, & ſic â Mercuriô verè recipiuntur & interficiuntur. Non enim poſſunt redire in materiam primam, niſi deſtruantur & proinde morti tradantur. Sic Mercurius Chimicorum ſibi omnia aſſociat, & conjungit, & ſic eſt vera conjux, quæ maritos ſuos omnes interficit, cùm omnia, quæ illi conjunguntur, tanquam veri mariti illi ſint, & cum moriantur & redeant in primam ſuam materiam, eatenus enecantur & interficiuntur. Concludendum ergò eſt nobis, Conjugem & mulierem chimicorum omnes maritos ſuos enecantem & interficientem eſſe Mercurium eorum, qui cum ſit diſſolvens verum & omnia reducens in primam materiam, eatenus interficit id omne, quod diſſolvit, & illi connectitur. Non poteſt enim diſſolvere, quin in materiam primam reducuntur, eatenus interficiuntur, cum verè deſtruantur, & prima ſuâ forma ſpolientur; quod & verè mori & enecari eſt. Mors enim deſtructio formæ, & introductio novæ. Beati terque, quaterque beati ſunt, qui hanc mortem per diſſolutionem veram rebus omnibus, & præcipuè metallis introducere poſſunt: Reſurgunt enim poſt mortem hanc in vitam priori præſtantiorem & nobiliorem.

CA-

CAPUT XXII.

De Salamandrâ, chimicorum, quæ & qualis ſit?

FAlſum & ridiculum eſt, Salamandram vivere igne, & in igne conſervari. Vidi enim ego in Britanniâ, ubi multæ adſunt in fimis veteribus Salamandræ, quas ego igne deſtruxi, & in cineres redegi. Nullo pactô ſiquidem igne vivunt & conſervantur, ſed moriuntur ac deſtruuntur totaliter, ut ſæpiſſimè, in Britanniâ expertus ſum. At ſi Salamandra vivat in igne, augeatur & creſcat, hoc myſterium eſt, & excogitatum figmentum ad occultandum aliquod arcanum, quod in naturâ eſt occultum. Chimici omnes aſſerunt, Salamandram ſuam in igne vivere, augeri & creſcere: Illud ipſum arcanum eorum eſt, quod ſub Salamandra occultare ſolent. Eſt enim Eorum Salamandra eorum Mercurius, ſeu Lapis eorum, qui feliciſſimè in igne vivit, creſcit, & augetur, & melioratur indies, donec ad ultimam ſui perfectionem veniat. Quæ quidem tunc temporis non timet ignem, & curat morbos omnes, tùm hominum, tùm metallorum, & quoscunque defectus naturæ, quos mixta elementaria, & naturalia quæque patiuntur. Sic Salamandra Chimicorum eſt mirum eorum arcanum, & verè aſſerere poſſunt, eam igne vivere, creſcere & augeri, cùm id igne ſolo perficiatur. Nam Mercurius Chimicorum non poteſt perfici & augeri, niſi ſolô igne; ignis ſolus eſt debitus & temperatus, qui Mercurium Philoſophorum perficit & maturat ſolâ temperatâ coctione. Eſt ergò hæc Salamandra vera in igne vivens, creſcens, & ſe multiplicans, cujus ſanguis eſt vera & Univerſalis Medicina, cujus ope & auxiliô curantur omnes defectus naturales, imò vita in omnibus extenditur in longiſſimos annos, & prorogatur: ut factum eſt in multis hominibus, & potiſſimum in Artefio Philoſopho, qui ope & auxilio hujus medicinæ & ſolô ſanguine Salamandræ uſus vixit annos mille; & in Johan-

Johanne Levi, qui vixit tempore Caroli Magni annos quingentos & ultra; & in cuſtode nemorum Regis Galliæ Ludovici duodecimi, qui invento liquore in Terrâ ſepulto, corpore eô liquore perunćto vixit annos trecentos ab omni morbo liber: & in aliô, qui adhuc in vivis eſt nomine Eduardô Anglo, qui per mundum & Terram univerſalem divagatur, & ſe habere aſſerit quingentos annos, & de quinquaginta, inquam, in quinquaginta annos ſeſe renovat, & deponit veterem pellem, pilos, dentes, & ungues, & adoleſcentiam miram recuperat, cùm novô vigorê, & juventutis robore maximô. Et hoc ſit dićtum propter naſutulos, qui exiſtimant ridiculum, quid purum eſſe de recuperandâ juventute arcanum. Non enim vanum eſt illud Scripturæ; Renovabitur ut aquila, juventus tua.

CAPUT XXIII.

Quid ſit, nigram feram in ſylvis eſſe, quæ dum nigredinem deponit, mirâ albedine induitur?

MUlti ſunt, qui hoc de ſuligine communi interpretantur. Fuligo enim in lignis latet, quæ ex Sylvis exportantur ad ignem nutriendum, unde fuligo in caminis exoritur; Unde dicitur: Eſt avis in Sylvis, nigro perfuſa colore, cui ſi quicquam adimas, tunc erit alba nimis. At falluntur omninò, & errant toto Cœlo: quia Sylva Chimicorum eſt corpus eorum, ex quô Mercurius & Sulphur eorum eruitur; & nigra fera eſt hæc eadem materia, dum corrumpitur & putredinem ſubit in corpore ſuô; acquirit enim nigredinem in putrefaćtione; deinde continuatâ coćtione albedinem acquirit ſummam. Et hæc eſt vera Fera nigra, quæ in Sylva noſtrâ degit & commoratur, cui ſi excrementa, quæ illi ſunt ſuperflua, adimas, mirâ albedine induitur. Nam coćtione ſola Mercurius noſter & Sulphur ſimul junćta dum coquuntur, maturantur; & dum fiunt matura, colores perfećtos acquirunt, inter quos eſt albedo & rubedo.

Dum ergò Materia noſtra coquitur, perficitur, & maturitatem acquirit; &, dum maturatur, coloribus perfectis & abſolutis induitur, albedine puta, & rubedine: Qui colores perfecti & abſoluti in natura reperiuntur, cùm ſemper perdurent, & perſiſtant in materiâ noſtrâ, ſic ab igne noſtrô perfectè coctâ. Nihil ergò eſt aliud Fera hæc nigra in Sylvâ noſtrâ, quam materia noſtra, quæ dum coquitur, nigreſcit, primò, deinde albeſcit, tandem rubeſcit, ibique eô colore rubicundô induta, quieſcit.

CAPUT XXIV.

Quid ſit apud Chimicos alatus Leo, & ſine alis alter, & ex duobus Leonibus unum fieri debere?

FRequens eſt apud Chimicos omnes hæc allegoria de ipsô eorum Leone, qui ſic vocatur, quod devoret tanquam Leo, omnia, quæ illi objiciuntur, & in ſuam ſubſtantiam commutet. Et hic Leo duplex eſt, alatus unus & fœmina, inalatus alter, & mas; & ex his duobus Leonibus, mare & fœmina, fieri debet tantùm Leo unus. Hoc enim ſummum eſt portentum, & nemo vidit unquam tale portentum. Myſterium eſt hoc, & ſummum naturæ arcanum, in intimis ejus thalamis occultum. Materia ſiquidem hæc chimica eſt, quæ duplex eſt, fixa una; volatilis altera: Fixa eſt Leo ſinè alis, & eſt mas; volatilis verò eſt Leo chimicus alatus & fœmina, quæ ſimul conjungenda ſunt, & coctione; perenni, & continuâ in unam fixam materiam connectenda. Et ſic ex duobus Leonibus fit unus Leo: Ex duplici illâ materia, fixa & volatili fit unica materia. At totum ſecretum artis eſt, cum materia volatili fixam materiam facere volatilem. Nihil alioqui proſunt hæ materiæ, niſi ignis beneficiô inter ſe invicem convertantur: volatilis fixam faciat, & iterum fixa hæc materia volatilis fiat & iterum fixa. Sic Leo leonem devorat, & Aquila aquilam, & avis

avem

avem noſtram deglutit, & inter ſe convertuntur. Sic variis animalium nominibus arcanum chimicum occultatur, & per varias & poſſibiles inter ſe actiones demonſtratur, ſapientibus tantùm, & occultatur ignorantibus & vulgi hominibus, qui has allegorias inauditas & ridiculas exiſtimant. Nihilominus tamen ſub eorum cortice & putamine nucleus naturæ mirus continetur, cujus oleum miræ eſt naturæ, &, ſi ex tribus naturæ regnis extractum hoc oleum in unum conjungatur, nihil in Terris potentius & efficacius ad ſananda & perficienda illa omnia, quæ in tribus regnis defectum patiuntur. Beati ter, quaterque beati, qui me capient, & hoc, qualiter factu poſſibile ſit, intelligent, & verè ſcient in actum reducere. Non enim factu ſunt facilia; ſed expertum expoſtulant artificem, & inſignem Philoſophum, non vulgarem, & ex Scholis factum; ſed ex ipsâ naturâ, & anatomia ipſius, per varias, & multiplices operationes adeptum Phyſicum enatum; qui artifex admodum rarus eſt, nec paſſim reperitur.

CAPUT XXV.

De Lapide conficiendo.

CUm per varia capitula jam deſcripta Lapidem deſcripſimus, &, quæ ſint illi neceſſaria, per varias chimicorum allegorias jam depinximus adeò clarè, ut exiſtimo, ut nemo ſit, qui Lapidem Philoſophorum exiſtere in rerum natura jam non exiſtimet; Supereſt jam, ut omnibus ſatisfaciamus, & præcipue Principi noſtro Friderico, Holſatiæ Duci, in cujus ſolius gratiam Tractatum Typis mandari juſſimus & permiſimus. Lapis ergò noſter conficiendus eſt, ut ex opinione omnium chimicorum conſtat, ex Purô Naturæ: Purum enim Naturæ eſt illud ſolum, cujus gratiâ Natura ipſa agit in omnibus, & omnia conſervat. Eſt enim purum incorruptibile quid, & ſummum agens: Proinde Lapis Philoſophorum ex eô confici debet, cum Lapis in Rerum natura omnia conſervare debeat,

& defectus naturales quoscunque longè propellere & arcere poſſit, alioqui Lapis non eſſet, nec ex Purô illo naturæ fieri deberet, & nec Purum illud ſummopere agens, ſecum poſſideret. Quare autem purum iſtud naturæ Lapidem Philoſophorum conficere habeat, ratio enim in promptu, quod debeat confici ex materia naturæ, & ſubſtantiâ incorruptibili, omnia ſecum transmutandi propter ejus ſummam actionem. Nulla autem ſubſtantia talis eſt in rerum naturâ, quam purum iſtud naturæ: Ergò ex ſolo iſtô purô conficiendus eſt Lapis Philoſophorum. Quale autem iſtud purum naturæ ſit, & quâ ratione & viâ habendum, jam nobis eſt perquirendum, ut eô notô, ipſum perveſtigare, & invenire valeamus in ipsâ Naturâ. Extra enim Naturam non eſt quærendum; aut fruſtranei eſſent omnes noſtri labores, qui tanto operi impenderentur.

CAPUT XXVI.

De Puro Naturæ, quid & Quale ſit, & quotuplex.

EX Puro Naturæ omnia fiunt, &, ut dixi ſæpius alibi in operibus meis typis mandatis, ex Puro naturæ cognitio rerum omnium, & totius naturæ dependet. Unde perneceſſarium eſt chimico, ſcire & cognoſcere, quid ſit, & quale ſit, & quotuplex Purum iſtud. Purum ergò iſtud Naturæ in centro cujuscunque rei conſiſtit; & factum eſt ex quinta eſſentia cœli & elementorum omnium; uti dixi capitulis primis hujus Tractatûs. Cœlum influit per radios ſuos in elementa inferiora, & Purum ſui in Elementa inferiora immittit, & præcipuè in centrum Terræ, ibique decoquitur, & corporificatur in ſalem, qui fit volatilis, & per poros Terræ ſublimatur, & nutrit omnia naturalia vegetabilia & mineralia cuncta, unde paſſim reperitur. Itaque triplex eſt iſtud purum, animale, vegetabile, & minerale; & unum tamen ex tribus iſtis regnis, neque differt, niſi qualita-

litate aliquâ : in ſubſtantia enim unum & idem eſt. In animalibus quidem eſt ſubtiliſſimum, & proinde volatile omnino, & ideò combuſtibile & deſtructibile; in vegetabilibus itidem; & ideò etiam deſtructibile, & corruptibile; in metallis verò, præſertim perfectis eſt omnino fixum & incorruptibile: In imperfectis verò metallis partim eſt volatile, partim verò fixum ideoque partim corruptibile, & partim fixum & incorruptibile. Et hoc conſideratu eſt digniſſimum, ut inde colligamus, ex quibus naturæ regnis hocce naturæ Purum nobis neceſſarium ſit eligendum. Nam Lapis Philoſoporum incorruptibilis eſt omninò, & proinde ex metallicô regnô omnino eſt deſumendus. In illo enim ſolô regno Purum noſtrum incorruptibile reperitur, & in hoc ſolo regno Purum aliud reliquorum duorum regnorum etiam conjunctum eſt, unde dicitur animale, vegetabile & minerale. Concludimus ergò, Purum Naturæ in omnibus Naturæ Regnis, & potiſſimum in minerali regno, & metallicô reperiri, & nihil aliud eſſe, quam quintam eſſentiam Cœli, & elementorum omnium, quod in centrô Terræ excoquitur, & hinc per poros Terræ amandatur, & ſic producibilia omninò conſervat, alit & producit.

CAPUT XXVII.

Purum Minerale & metallicum quomodo præparandum ſit & habendum?

SAl iſtud Naturæ, in quô Spiritus Cœleſtis & elementorum omnium congelatur, & in Sal convertitur, accipiendum eſt, & purificandum multis iteratis diſſolutionibus in aquâ ſtillatitiâ roris vel pluviæ. Poſtquam habes purum & candidum corpus iſtud ſalis, permiſcendum eſt cum Terrâ aliquâ purâ, ut cum Bolô, aut Lapide Lazuli optimè calcinato, ad triplicem quantitatem Terræ ad unam ſimplicem partem corporis noſtri, & in retorta vitreâ optimè lutatâ reponendum, & in-

de in igne fortiſſimo deſtillandum, ut exeant ſpiritus omnes in recipiens in formâ aquæ fortiſſimæ acredinis & acetoſitatis, & hinc ſepties rectificanda eſt aqua hæc, & ab impurô aqueô elementari vindicanda eſt in Balneô. Et ſic habes puram & candidum metallorum ſpiritum, qui in phialis vitreis optimè clauſis eſt conſervandus, donec corpus iterum novum & purum habeas; cui conjungendus eſt ſpiritus in duodecima quantitate, hoc eſt, duodecim partes ſpiritus ſunt accipiendæ, & una tantùm corporis puri, & ambo ſimul conjuncta putrefacienda ſunt per quadraginta dies. Deinde extrahendus eſt ſpiritus per deſtillationem, donec corpus ſiccum ſit, & iterum reponendus eſt ſpiritus ſuper corpus; & multoties hoc eſt iterandum, donec ſpiritus per varias iteratas cohobationes ſuper corpus ſuum maneat cum corpore, & tandem corpus volatile fiat beneficiô ſui ſpiritus; & corpus ſic volatile factum novô ſpiritu eſt imbibendum, donec tandem variis, & ſæpe iteratis cohobationibus tranſeat per retortam in vas recipiens in aquam lacteam frigido coagulabilem in butyrum, quod facili & molli igne liqueſcit tanquam butyrum. Hæc aqua lactea ſepties eſt rectificanda per cineres, quæ conſervanda in vaſis vitreis optimè clauſis; quæ quidem, ſi per ſe coquatur in vaſe clausô, tandem figitur in ſalem fixum, & permanentem album primo, ultimò rubeum, continuatâ coctione. Hoc autem ut citius fiat, & terminetur, aurum eſt addendum, ad decimam partem, vel ſeptimam, & ſic citius terminantur in bonum, & ejus fixio peragitur. Et ſic habes Mercurium Philoſophorum verum & legitimum, ex ſolô regnô metallicô & minerali extractum, omnia penetrantem & diſſolventem ſua ſubtili admodum ſubſtantiâ. Sunt & alii, qui hunc Mercurium ex tribus regnis elicere tentant, ſequenti viâ.

CAPUT XXVIII.

Qua viâ ex tribus regnis eliciatur Mercurius Philoſophorum?

EX regnô animali eliciatur primo Sal volatile, ex ſanguine humanô, vel aliô, vel urinâ humanâ communi via per deſtilla-

ſtillationem. Ex vegetabili habetur ſal Tartari communiter, ex calcinatione & ſolutione in Aquam limpidam, donec per varias ſolutiones, & deſiccationes habeas candidiſſimum ſalem Tartari, qui diſſolvendus eſt in acetô ſtillatitiô, donec nihil aceti amplius bibere poſſit; Tunc ſal ille ſpiritu aceti imprægnatus vel ſpiritu vini, ſublimatur, fitque volatilis. Hic Sal volatilis factus purus & putus connectendus eſt cum ſale volatili animali, & cum ſpiritu acidô minerali communiter extractô; & ſic tria illa pura ſimul conjuncta in Mercurium convertuntur per circulationem, & in aquam ſeu liquorem Alkaheſt convertuntur; quòd hic liquor totus ſpiritualis ſit, & purus & nitidus trium regnorum Mercurius, quô ſolô in Alchimiâ peragenda utuntur. Et ſic arcana perficiuntur, & metalla cuncta in primam reducuntur materiam, ut, quid in centrô ſuô poſſideant, perfectè videant & perſpiciant. De liquore illo Alkaheſt multa dicta ſunt ab Autoribus Chimicis Neotericis, â Paracelsô autem pauciſſima. Dicit enim Liquorem Alkaheſt eſſe Mercurium præparatum, dum centrum ſuum fit ſuperficies, & ſuperficies Mercurii fit centrum; ſic occultum, quod eſt in Mercuriô, fit manifeſtum, & quod manifeſtum eſt in eodem Mercuriô, fit occultum. Sic transmutantur elementa Mercurii occulta in manifeſta, quod ſolùm expetit Alchimia.

CAPUT XXIX.

De Liquore Alkaheſt, quid ſit, & qualis ſit?

TOt & tanta enarrantur de liquore iſtô â Chimicis recentibus, ut perneceſſarium ſit Principi noſtro Sereniſſimo ſcire, quid ſit liquor iſte, & qualis ſit, & unde habendus, & eliciendus, ut, quicquid prodeſt Alchimiæ faciendæ, non ipſum lateat Principem. Eſt ergò liquor iſte Mercurialis purus ſpiritus metallicus corpore ſuô propriô & naturali conjunctus, & ita connexus, ut duo unum fiant inſeparabile, & indeſtructibile, omnia deſtruens, & reducens in primam materiam; Quæſtio eſt ſumma in alchimiâ, nec ſolutu facilis, cum duæ aliæ ſubſtantiæ ex vegetabili & animali regnô elicitæ, & Mercuriali ſubſtan-

tiæ minerali conjunctæ penetrationem ſuam, & in agendo ſummam promtitudinem illi addant, ita, ut perfectionem ſuam abſolvere videantur. Sed qui ſciunt & verè cognoſcunt Purum noſtrum Mercuriale ex regno elicitum & extractum minerali tribus nominibus inſigniri, & verè dici animale, vegetabile, & minerale, ex hôc labyrinthô facilè ſe explicabunt, & videbunt in regnô minerali reliqua duo regna, animale puta & vegetabile eſſe connexa adeò ſimul, ut ſeparari nequeant, videbunt clarè admodùm Purum noſtrum Mercuriale metallicum habere ſecum duo metallica conjuncta, ita, ut non ſit neceſſarium illa iterum conjungere ad perfectionem ſuam. Si quis non hâc ratione contentus ſit, habeat alia mercurialia ex regno animali & vegetabili conjuncta, & pura faciat, & conjungat, & per experientiam certus fiet, an neceſſaria ſint tria illa Pura mercurialia ſimul conjuncta, ut liquorem Alkaheſt conſtituant & perficiant. Unde jam concludere poſſumus, liquorem Alkaheſt nihil eſſe aliud, quam verum Philoſophorum Mercurium ex regnô minerali elicitum, purô ſuô corpore conjunctum, adeò, ut ſeparari ab invicem nequeant unquam; ſed ſimul permaneant in liquorem lacteum & butyroſum omnia penetrantem & diſſolventem.

CAPUT XXX.

An ex Liquore Alkaheſt ſimplici vel compoſitô Lapis Philoſophorum confici poſſit?

NUllo pacto dubitandum eſt, quin ex liquore Alkaheſt poſſit & debeat confici Lapis Philoſophorum, cum nihil ſit aliud liquor hic Alkaheſt, quam Mercurius Philoſophorum, qui eſt præcipua pars Lapidis noſtri. Eſt autem liquor hic Alkaheſt duplex: Simplex unus, compoſitus alter, & tamen unum & idem conſtituunt, & in verâ eſſentia conveniunt. Simplex componitur ex acidô metallorum Purô, & ſale metallicô etiam Purô, & volatili reddito cum ſuo ſpiritu. Et qui in præparatione hujus ſalis & ejus ſpiritus non multum laboraverit,

non

non facilè perveniet ad hoc arcanum, quod totius naturæ metallicæ ſummum eſt ſecretum, valde tædioſum labore & ſudore. Multùm enim in eô perficiendô eſt deſudandum aut laborandum. Compoſitus verò Liquor Alkaheſt eſt adhuc factu laborioſior, & paratu multô magis difficilior: Ex acidô enim mineralium, & puro ſalſô animalium & vegetabilium componitur. Quod ſi quis Alchimiſtarum non multum laboraverit in eorum ſalibus volatilibus habendis, puriſque faciendis, nunquam perveniet ad hoc noſtrum arcanum. Quamvis enim hic facillimè, ut videtur, deſcribatur, nihilominus tamen multa occultantur, quæ, ſi non omnino cognoſcantur, ut fieri debeant, fruſtra tentabitur opus. Hinc falſum putabant nonnulli, quod tamen non, imò eſt veriſſimum; Sed Artificem doctum expertumque omnibus Alchimiæ operibus faciendis expoſtulat. Studeant ergò in ſalibus fixis & Alkalibus faciendis & purificandis; Deinde hæc fixa ſalia volatilia reddant, & Deô dante, perficient opus, non tamen cum facilitate; ſed ſummo cum labore & induſtriâ pertinaci & continuâ. Non hæc cito fiunt, & ad perfectum finem conducuntur brevi tempore, ſed longo & tædioſo ſudore: Multa tuli, fecique, ſudavi, & alſi, antequam hoc arcanum perfecerim. Reliqua deinde, quæ ſuperſunt facillima, & coctione ſolâ perenni & continua abſolvenda ſunt & perficienda: Unde opus Mulierum & Ludus Puerorum dicuntur, quod coctione ſola, & otiô, & patientiâ ad finem perducantur.

CAPUT XXXI.

Cur Liquor Alkaheſt reducat omnia in primam materiam ſinè ullâ diminutâ ſui actione?

CUm Liquor Alkaheſt ſeu Mercurius Philoſophorum ſit purus putus Naturæ ignis incorruptibilis & inalterabilis, facillimè hinc colligere poſſumus, omnia reduci poſſe in primam ſui materiam. Penetrat enim ſummopere & diſſolvit partes miſtorum omnium, donec in ignem primum naturæ redu-

cantur ab igne illô naturali. Ut enim aër in aërem habet ingreſſum & aqua in aquam; ſic etiam potiori jure ignis in ignem habet ingreſſum, & ipſum penetrat. Non ergò admirandum eſt, ſi Liquor Alkaheſt, cum ſit purus ignis, penetret omnia,& diſſolvat ſinè diminutione ſuæ actionis, cùm non repatiatur ab agentibus, quæ ipſe Liquor diſſolvit & reducit in primam materiam. Unde non diminuitur ejus actio, quia tunc ſemper ignis igni additur. Unde, cum ignis non pereat, nec diminuatur, ejus actio etiam diminui non poteſt: Quod mirantur, nec comprehendere ignari queunt, putantes omnia agentia debilitari agendô, & tandem perire omninò eorum agentium actionem: Quod tamen in Liquore Alkaheſt non fit; ſed magis ac magis, dum agit, creſcit ejus actio, & fortior & potentior evadit. Et ratio in promptu eſt, quod Liquor ille ſit igne naturæ plenus,& totus verus ignis naturæ liquore iſto tectus & circumvolutus. Unde ejus actio nunquam imminuitur, cùm ejus ignis creſcat igne diſſolvendorum. Unde concludere poſſumus, liquorem Alkaheſt igneum verè eſſe, non igne elementari; Sed cœleſti penitus & centrali, incorruptibili & inalterabili, omnia penetrante & diſſolvente in primam ſui materiam quæ eſt ignis naturalis, & centralis in omnibus rebus repertus, & in Liquore iſto Alkaheſt copiosè concentratus, cujus ope, & auxiliô ejus actio nunquam diminuitur, ſed ſemper in eo ſtatu permanet.

CAPUT XXXII.

An Liquor Alkaheſt, poſtquam metalla perfecta in materiam primam reduxerit, ſit ex metallis diſſolutis ſeparandus, vel cum ipſis relinquendus, ut coquantur ſimul ad perfectionem ultimam?

IN Metallis perfectis reſolutis, & in materiam primam reductis per Liquorem Alkaheſt, quicquid illis eſt neceſſarium, ineſt illis ad perficiendum Lapidem Philoſophorum. Quod ſi liquorem Alkaheſt ſeparare quis cupiat, id facere poteſt, & citiùs terminabitur hæc metallorum perfectorum diſſolutio in Lapidem

dem perfectum, ſeu in ſulphur fixum Philoſophorum. Tum enim metalla imperfecta incrudantur & ſumunt ex Liquore Alkaheſt ignem naturæ, purum quidem, ſed crudum & incoctum, unde coctione eſt maturandus & ad perfectionem conducendus, donec perfectè figatur. Liquor autem Alkaheſt eſt totus ignis, ſed Liquore Mercuriali diſſolutus: Unde crudus eſt ignis & immaturus, & quantum eſt Liquoris iſtius, tantum eſt Mercurii crudi; unde diuturniori coctione eget, ut maturetur. Propterea non imprudenter faciunt illi, qui Liquorem ſuum ſeparant, poſtquam perfecta metalla ab iſto liquore diſſoluta ſunt, quia tunc temporis citiùs coquuntur metalla perfecta diſſoluta, & figuntur, quàm ſi relinquantur conjuncta cum Liquore Alkaheſt, quia plus eſt Mercurii crudi, cum Liquor Alkaheſt relinquitur conjunctus cum ipſis. Concludendum ergo eſt, Liquorem Alkaheſt eſſe ſeparandum ex metallis à Liquore iſto diſſolutis, ut citiùs figantur; Si vero non ſeparetur Liquor iſte, nihil mali eſt; ſed longiorem expoſtulat coctionem, ut ultimam fixionem & perfectionem acquirant metalla perfecta ſic diſſoluta. Sed etiam facilius liquantur in igne; quod quidem eſt ſumma perfectio Lapidis, dum eſt liquatu facillimus. Sic enim in intimis metallorum imperfectorum receſſibus penetrat, & ſe inſinuat facilius, cum habeat copiam Mercurii, qui liquiditatem & facillimam fuſionem præſtat in omnibus, & nobilitatem & præſtantiam ita, ut Lapis, qui multoties ſolutus fuerit per Liquorem Alkaheſt, ſeu Mercurium Philoſophorum, ſit præſtantior, & nobilior illô, qui non fuit tantopere ſolutus, & de novo coagulatur, cùm non habeat tantum Mercurii, ut ipſe Lapis, qui multoties ſolutus, & iterum coagulatus fuerit. Solutiones enim, & coagulationes ſæpius iteratæ non ſolum augent Lapidem, & multiplicant quantitate; ſed & virtute & proprietate, ut teſtantur Autores, qui de hac re ſcripſerunt; ità, ut ſi ſolutio prima cadat ſuper centũ in projectione, ſecunda cadat ſuper mille; ità, ut Augurellus, Poëta Chimicus, aſſerat, in tantum multiplicari poſſe Lapidem ut granum unum projectum

ſuper quantitatem infinitam Mercurii aquæ Oceani ipſius æqualem, in aurum illicò transmutaret, modò calefieri poſſet.

CAPUT XXXIII.

An Liquor Alkaheſt habeat in ſe Sal, Sulphur, & Mercurium Philoſophorum?

IMpoſſibile eſt, Liquorem Alkaheſt facere poſſe veram & legitimam metallorum diſſolutionem, & omnium rerum reductionem in primam materiam, quin in ſe habeat vera & legitima metallica principia, ſeu Sal, Sulphur, & Mercurium, perfecta in ſe diſſoluta & alcoliſata; alioquin enim non poſſet façere hanc perfectam diſſolutionem. Sola enim Naturæ principia perfectè diſſoluta, & inter ſe unita, & ſimul conjuncta facere poſſunt hanc perfectam diſſolutionem, & rerum omnium reductionem in primam materiam. Sola enim prima materia hanc diſſolutionem, ſeu in materiam primam reductionem facere, poteſt, cum ſimile in ſimile agat: & ideò ſola materia prima reductionem in primam facere ſolet. Liquor autem Alkaheſt eſt materia rerum omnium prima in liquorem redacta & ideò etiam habet Sal, Sulphur, & Mercurium rerum omnium in liquorem redacta; & proinde etiam omnia in Sal, Sulphur & Mercurium reducit, nullis ferè relictis fecibus. Quia omne mixtum nihil eſt aliud, quam Sal, Sulphur & Mercurius naturæ inter ſe unita in compoſitione mixtorum; ideò nullæ ferè ſunt feces in reductione tali per liquorem Alkaheſt, cum omnia in compoſitione mixtorum ſint, Sal, Sulphur & Mercurius, Principia naturæ; quæ ſola cum in Principiô compoſitionis reperiantur, & ſola etiam tantummodo in reductione compoſitionis reperiri neceſſe eſt, aut darentur principia quatuor, vel plura: Ideo non reperiuntur excrementa in verâ reductione. In aliis verò diſſolutionibus & reductionibus, quæ ſpiritibus ſalium fiunt, plura & copioſa reperiuntur excrementa, quæ quidem non ſunt excrementa vera, ſed ſunt partes principiorum, quæ diſſolvi nequeunt; & cum diſſolvi nequeant, excrementa cenſentur ab iis, qui Naturam non norunt; Sed ſi illa excrementa

reci-

recipiantur, & in liquorem Alkaheſt projiciantur, tunc temporis verè diſſolvuntur, & nihil ſupereſt fecis & excrementi. Quod ſi ego ipſe multis in locis aſſeruerim eſſe excrementa in Naturâ, & in compoſitione mixtorum, non ego tunc temporis adhuc videram actionem liquoris Alkaheſt. Maneat ergo firmum & certum, liquorem Alkaheſt habere ſecum Sal, Sulphur, & Mercurium Philoſophorum, quorum ope, & auxiliô omnia reducit in materiam rerum primam & verè diſſolvit, absque ullis fecibus relictis. TANTUM!

Hùc referri merebantur Literæ ſolertiſſimi Dn. Fabri, quas poſt ſuum ab eo diſceſſum ex Galliâ Narbonenſi accepit Norібergæ, Helianthus. I.

VIr Clariſſime, accepi pergratam tuam epiſtolam die 23. menſis Octobris hujusce anni 1642. cujus reſponſum hîc habe. Summâ lætitiâ afficior, quod librorum meorum & Palladii præcipuè lectione ſis delectatus; majori tamen ſciendi cupiditate & delectamento te irretiri credam lectione hydrographi mei, quia clarius & dilucidius medullam naturæ detexi in ipſo, quam in palladio, ſublimiora quædam & altiora in palladio naturæ energiam & δύναμιν perquiſivi & patefeci: At in hydrographo facilius & dilucidiùs ſub nomine ſpiritus, aquæ calchanteæ puta, totum naturæ myſterium filiis artis hermeticæ detexi. Sal enim omne, ſive ſit animale, ſive vegetabile & minerale, ſpiritus eſt aquæ congelatus, actione & energia ſulphurei luminis, apud Philoſophos vulgo calidum dicitur: Spiritus ergo hic naturæ δύναμις & energia calido innato ſuo ſalis corpus ſuſcipit, ex quo deinde filii artis eundem ſpiritum arte ſuâ eliciunt, ipſumque attenuant, & tenuiſſimo ac ſubtiliſſimo corpore circumveſtiunt, ut eo ipſo corpora metallica perfecta attenuare poſſint, & in eundem ſpiritum convertere queant; ut virtus illa ingens & præpollens, quæ metallis ineſt, & ſepulta eſt, haberi poſſit, energia incredibili illuſtrata. Si ex ſale minerali viridi & cœruleo hunc naturæ aureum ſpiritum educere valeas, eumque attenuare ſublimatione queas, & tenuiſſimo ejusdem ſalis corpore ipſum circumveſtire poſſis, habebis florem naturæ univerſæ ſpiritualem & præpotentem, cujus virtute florem aureum poſſidebis, & vitæ humanæ theſaurum, parentis tui

 uni-

unicum ſolatium. Si eſſet præ manibus, libenter offerrem, ſed neſcio, qua occulti fati lege mihi adhuc denegata ſunt hæc naturæ myſteria: Sal vitrioli Purum putum ſpiritu ſuo acido imprægnatum nulla alia acutiori præparatione ſublimatum eſt arcanum morbi parentis tui; Doſis eſt ℈ß in aqua communi laudati fontis ſummo mane ſumptum, & duabus horis transactis aſſumi debet jusculum optimum. Communica, ſi placet, Domino Capuccio, ea quæ ſunt ex arte, in hac epiſtola exarata & delineata, & epiſtolam, quam illi dedico, ſartam tectam illi transmitte quæſo, & me devinctum ſummo amoris vinculo detinebis. Vale & me exiſtima.

Caſtelnovidarri 24. menſis Octobris 1642.

Perpetuum tuum & obſequentiſſimum Servum & fidelem Amicum

P. J. Fabre.

Miratus ſum tuam epiſtolam, quam die primâ menſis Januarii accepi in fœlicitatem hujus anni, & potiſſimum miratus ſum laborem amici tui ſuper acetum Phyſicum vitrioli purum & putum, & cum eodem ſale fixo puro & puto conjunctum, nullus ibi error commiſſus eſt, niſi fortaſſe in longanimitate & patientia quæ ſatis longa non fuit, hæc enim ambo multoties & diu, & percoquenda ſunt, ut vult illud tritum axioma Philoſophorum, *coque, coque, coque & iterum coque, nec te tædeat prolixitatis, quia in coquendi prolixitate conſiſtit arcanum.* Unde Morienus: nihil aliud eſt opus noſtrum, quam aquæ noſtræ ſuper terram noſtram remiſſio, donec ipſa terra putreſcat, unà cum aqua, & mundificantur ambo, quæ quidem putrefactio & mundificatio in brevi tempore fieri non poteſt, poſtquam autem putrefacta ſunt & mundificata, facili negotio invicem connectuntur, & nunquam amplius ſeparantur, ſed fiunt unum quid, tingere penetrare & permanere, & facilè fluere, ubi eſt arcanum. Itaque ſi patientiam habeat amicus ille tuus in putrefactione & mundificatione materiæ noſtræ, & ejus matrimonio, certiſſimè poſſidebit arcanum. Nihil enim eſt aliud opus Philoſophorum, quam perfecta dealbatio & perfecta rubificatio, quæ in putrefactione & mundificatione conſiſtit. Lege verorum codicem Philoſophorum omnium, qui hac de re ſcripſerunt, nihil aliud invenies præter illud, quod in hâc paginâ tibi exaravi, cum ſcire naturam nihil aliud eſt opus, quam ſeparare ejus materiæ elementa, & eadem purificare,

& ab

& ab excrementis mundare, & mundata conjungere, & unum facere. Hinc ex hâc præparatione exurgit terra foliata, ſeu Sulphur naturæ albiſſimum, & rubei Leonis ſanguis, ex quibus fit verum & legitimum Philoſophorum matrimonium, & his conjunctis nihil aliud ſupereſt, quam ſola & ſimplex coctio, donec illa duo fiant unum fixum & permanens, & igni perquam facilè fluens, penetrans & tingens. Ex Sale ergò tuo cum ſpiritu tuo extrahe ſulphur naturæ, & rubeum ejus ſanguinem, per repetitas cohobationes & conjunctiones, donec ſulphur illud & ſanguinem habeat, hæc divide, conjunge, & coque, time, & lauda DEUM & ama. Fratri & Amico Chariſſimo hæc dicta ſint. Vale & me ama. Datum in ædib. noſtris die 9. menſis Januarii, Anno 1643.

Tuus ad omnia fidelis Servus & Amicus.

P. J. Fabre.

CHariſſime atque Doctiſſime Amice. Tuam ultimam epiſtolam Norimbergæ exaratam menſe Martii accepi, in eâ de difficultate operis Chimici ex vitriolo communi doles, neque ſine magnâ cauſa. Ex cruditate enim ipſius & frigiditate hoc dependet: Et ſcias ejus cruditatem & frigiditatem calore naturali & balſamo vitæ ipſius ſpiritus vini rectificati corrigere, & ambo ſimul juncta calore tepido putrefacere: Extrahes ſic verum mineralem Mercurium, & ſulphur metallicum, quod ſepties deſtillatum & ſic purificatum vera eſt clavis ſolutionis noſtræ, & quâ ſolâ viſcerantur corpora metallorum tàm perfectorum, quam imperfectorum, ut ſic ex reſeratis occultum naturæ fiat manifeſtum, & manifeſtum occultum: Et hoc occultum metallicum purum putum factum cujus & ſolâ coctione, ut ad fixationem perfectam conducatur.

Hoc eſt etiam verum acetum Philoſophorum cujus beneficio non ſolùm plumbi, verum etiam reliquorum metallorum habetur natura occulta, quæ ſulphur naturæ & Mercurius ſunt, quæque ſejuncta & conjuncta poſt eorum depurationem noſtrum perficiunt elixir ſola coctione. Laudo ego, quod in Anatomiâ metallorum labores, in hâc enim multa videbis, & ſi ſcis acetum vitrioli & ejus ſal cum ſpiritu vini rectificato conjungere, & ſimul putrefacere, ex hâc putrefactione orietur tibi Mercurius & Sulphur verum, quod ſolutum

erit

erit acetum verum Philoſophorum, quo poteris interiora metallorum perſcrutari. Vale benè ad omnia fidelis Amicus P. J. Fabre. Datum Caſtrinoviduni die 27. Maji Anni 1643.

VIr Clariſſime, Accepi Tuam gratiſſimam Epiſtolam, die 1. Septembris Anni 1644., ex qua percepi te benè non capere præparationem vitrioli ſecundam legem naturæ & Philoſophorum, qui hoc ſecretum habuerunt, quocirca tibi eſt legendus Iſaacus Hollandus de mineralibus, quem invenies in Tomo tertio theatri Chymici, ubi clariſſimis verbis invenies præperationem tanti ſecreti & theſauri. Ex omnibus metallis poteſt educi vitriolum ſeu ſal fuſibile & purum, quod eſt verus Lapis Philoſophorum, in quo ſolo eſt Sol Luna & Mercurius Philoſophorum ſimul conjuncta & viva, de quibus loquuntur Philoſophi omnes, & neque de vulgaribus, quæ mortua ſunt. Tinctura rubea dicitur aurum, tinctura alba dicitur Mercurius Luna, & humidum radicale, quod conjungit hæc tinctura dicitur Mercurius. Habes hæc omnia veriſſima, & percipies dicta omnia Philoſophorum. Vale & me ama, & perticipem hujusce literæ fac Dominum Cappuccium, nihil enim amplius & ſcribere poſſem & clarius.

Pan chymicum meum non adhuc typis eſt excuſum incuriâ & negligentiâ Typographi. Duo peracti ſunt Anni, à quibus inceptum eſt hoc opus & nondum peractum.

D. HAN-

D. HANNÆI

LIBANOTIDOGRAPHIA de ROREMARINO, abſolvetur Libris V.

quorum I. PHYSIOLOGICUS aget cap. 1. De Rorismarini Definitione Nominali, conſtante Etymol. Synonym. Homonym.

Cap. 2. De Rosmarini Speciebus, & Differentia, cum annexis cujusque Iconibus.

Cap. 3. De Deſcriptione Veri Rorismarini.

Cap. 4. De Loco Natali, & Tempore, quo creſcit & floreſcit. Ubi etiam de ejus Cultura.

II. PHARMACEUTICUS ubi agetur: cap. 1. De Analyſi ejus Chemica, & inde prolectis Medicamentis.

Cap. 2. De Reſuſcitatione Artificiali.

III. THERAPEUTICUS, ubi agetur: cap. 1. De Rorismarini Qualitatibus illuſtratis ab ejus; 1, Odore. 2, Sapore. 3, Colore 4, Figura.

Cap. 2. De Roſmarini Viribus, in Genere, & ex eo Præparatorum, in Specie.

IV, NOSOCOMICUS, tractabit: cap. 1. De Roriſmarini Uſu, in Morbis ſupremi ventris.

Cap. 2. De ejus Uſu, in Morbis medii ventris.

Cap. 3. De ejus Uſu, in Morbis infimi ventris.

Cap. 4. De ejus Uſu, in Febribus.

Cap. 5. De ejus Uſu, in Morbis externis.

V. OECONOMICUS, de Uſu ejus cap. 1. In Culina.

Cap. 2. Extra Culinam.

D. HAHNÆI LIBANOLOGIA de THURE,
abſolvetur Libris II.

quorum I. THEORETICUS, aget cap. 1. De Thuris Definitione Nominali, quo ſpectant: Etymol. Synonym. Homonym.

Cap. 2. De Thuris Deſcriptione, de Speciebus eius, & Temperamento.

Cap. 3. De Loco Natali, & Modo, quo colligitur.

Cap. 4. De Fabulis Veterum, de Libano & Leucothoe.

Cap. 5. De Tempore, quando Thus primum offerri cœpit.

II. PRACTICUS aget cap. 1. De Thuris Uſu, in Cultu Divino.

Cap. 2. De ejus Uſu, in Cultu Idololatrico.

Cap. 3. De ejus Uſu, in Foro Medico.

Cap. 4. De ejus Uſu, in Foro Magico.

Cap. 5. De ejus Uſu, in Divinatione.

D. JOH.

D. JOH. PAULI WURFFBAINII

TERRA SIGILLATA

Curioſa

Cujus Caput I. agit

De

Terræ Sigillatæ

Etymologia.
II. Homonymia.
III. Synonymia.
IV. Definitione.
V. Differentiis Geographicis & Natalitiis.
VI. — — quoad Colores.
VII. — — — Sigilla.
VIII. — — — Odores, ſapores.
IX. Natura & generatione.
X. Adulteratione & ſelectu.
XI. Analyſi Galenico-Chymica.
XII. Medicamentis Officinalibus ſelectis Terram ſigillatam recipientibus.
XIII. Uſu Medico Interno.
XIV. — Externo.
XV. — Mechanico & Vario.

D. MICHAELIS FRIDERICI LOCHNERI
MYRMECOLOGIA CURIOSA.

Cujus

PARS PRIMA
PHILOLOGICA.

Caput 1. Siſtit Formicæ Etymologiam.
2. — — Synonymiam.
3. — — Homonymiam.
4. — Hieroglyphica â Formicis deſumpta.
5. — Emblemata à Formicis mutuata.
6. — Fabulas de Formicis.
7. — Proverbia.

PARS SECUNDA
MEDICA.

Conſtat

Tribus Membris

Primum eſt PHYSIOLOGICUM

ejusque

Cap. 1. Definitionem Formicæ exhibet.
2. Differentias rimatur.
3. Generationi ex ovo invigilat.
4. Anatomiam per microſcopium ſuſcipit.
5. Victum ſcrutatur.
6. Myrmecium inſpicit.

Secun-

Secundum eſt PHARMACEUTICUM
ejusque

Cap. 1. Anatomiam Formicarum per Ignem continet.
2. Medicamenta ex Formicis propalat in forma ſicca.
3. — — — — media.
4. — — — — liquida.
5. De Doſi & vehiculo Medicamentorum ê formicis.
6. Examen chemicum ovorum vulgo dictorum Formicinorum ſuppeditat.
7. Medicamenta ex ovis porrigit.

Tertium eſt THERAPEUTICUM,
quod in duas diſpeſcitur Sectiones.

PRIMA SECTIO
VIRES FORMICARUM
exhibet
& quidem in

Cap. 1. Virtutem Analepticam.
2. — Anodynam & anticatarrhalem.
3. — Aphrodiſiacam.
4. — Antaphrodiſiacam.
5. — Carminativam.
6. — Catharticam.
7. — Cephalicam.
8. — Diureticam.
9. Uſum in Pſylothris.
10. — in transplantatione Morborum.

SECTIONIS SECUNDÆ.

Cap. 1. De Uſu Formicarum in Morbis ſupremi ⎤
2. — — — medii ⎬ Ventris
3. — — — infimi ⎦
4. — — — externis.

PARS TERTIA

eſt

HISTORICA & quidem

MEMBRUM PRIMUM

agit

DE USU FORMICARUM SACRO VERO FALSOQUE.

Cap. 1. De Piis cogitationibus Patrum Eccleſiæ â formicis deſumptis.
2. De Myrmecolatria Theſſalorum aliorumque.
3. De Uſu Formicarum in celebrandis Sabbathis.
4. — — in promovenda caſtitate Indorum.
5. — — in ſervando populo Iſraêlitico.
6. — — in Juramentis.
7. — — Puerperiis.
8. — — Sacrificiis.
9. — — Somniis.
10. — — Funeribus.

MEM-

MEMBRUM SECUNDUM

Porrigit USUM FORMICARUM POLITICUM TOGATUM.

Cap. 1. De Republica Formicarum.
2. De Uſu formicarum in denominandis Regionibus urbibus familiis.
3. — in ſimulacris.
4. — Nummis.
7. — Inſignibus.

MEMBRUM TERTIUM

agit

DE USU FORMICARUM POLITICO SAGATO.

Cap. 1. De Præliis Formicarum.
2. De Hoſtibus Formicarum, Tamanduis nempe Guaçu & Pepa ſive Miri, Urſo formicario, Ajatochtle Diabolo Tajowanico, Quogello, Iynge, Chamælæonte, &c. &c. Myrmecoophago Goedarti & Ichnevmonevespa Liſteri, &c. &c.
3. De Uſu Formicarum ad ſagittas deleterio veneno inficiendas.
4. De Uſu Formicarum in prænuntianda Clade, & Morte.

NEMBRUM IV.

DE USU FORMICARUM OECONOMICO.

Cap. 1. De U. F. in cibis.
2. — ad Piſces ineſcandos.

Cap.

Cap. 3. De U. F. in re veſtiaria & obtinendo Bufonite.
4. — navigiorum inventione.
5. — conficienda Manna.
6. — — Litin Bitſik & Glutine.
7. — loco Calendariorum.

MEMBRUM V.
DE USU FORMICARUM MAGICO.

Cap. 1. De V. F. in ſpiritibus familiaribus.
2. In re amatoria.
3. in Myrmecanthropia, Pythagoræorum & Indorum.

Colophonem imponit
FUGA FORMICARUM ê HORTIS.

MEMO-

MEMORIA
FEHRIANA
VIRI
ILLUSTRIS CONSECRATA
MANIBUS

à

MICH. FRIED. LOCHNER, MED. D.
PHYS. NOR. ORD.
Periandro Nat. Curioſ.

ANNO M DC XC.

Magnifico

Inclytæ Leopoldino-Imperialis Academiæ Naturæ Curioſorum Præsidi JOH. GEORG. VOLCKAMERO, Med. Doct.

S. CÆS. MAJ. Archiatro, Ejusq; Perſonæ Imp. Medico, S. R. I. Nobili, aulæq; Cæſar. Palatiiq; Lateran. & Conſiſt. Imp. Comiti, Collegiiq; Medici Noriberg. Sen. Prim. & p. t. Decano.

S. P. D.

Periander Nat. Curioſ.

*SUſcipe Atlas & Deſtina nutantis Academiæ noſtræ, quod Tibi Luctûs VELUM SACRO, * in quo rudi & impolito penicillo & colore vita Febriana adumbrata. RAMUS E LUCO * Libitinæ eſt, cujus Incola, Accola, Concola, nunc quoque Illuſtris ARGONAUTA. Quale enim Nomen potiori jure incomptis his præfigerem pagellis, quàm Tuum? Te quippe ſic volente, inexercitatum planè hoc in ſcribendi genere calamum admovi, Tuæq; Tutelæ & Pietati in Defunctum, hanc Memoriam contra malevolos iſtos, qui Theonino dente omnia rodunt, commiſi. Accipe igitur, Magnifice Præſes, Præſidis juſti Juſta, quæ non niſi Injuſtus negare potui. Recipe iterum Febriani Honoris particulam, cujus tu exſtitiſti Fax*

* Anagr. VOLCKAMERUS.

 & Tuba.

& Tuba B*auschius* & F*ehrius coruſcantia nunc Cœli ſydera Incrementa dedêre Academiæ; Tu* V*ir* M*agne ſplendorem; cum enim* I*nvictissimus* M*onarcha* N*oster* A*ugustissimus* LEOPOLDUS *de glorioſo Nomine Academiæ noſtræ feciſſet Nomen; Teque inſuper Archiatrum ejusque Perſonæ Imperialis Medicum, S. R. I. Nobilem &c. &c. denominare dignatus eſſet, Tu* G*ratiam iſtam Cæſaream non Tibi ſoli vendicare, ſed & Præſidi Emerito & Directori Academico communem eſſe exoptaſti; cui devoto Voto & precibus* C*lementissimus* M*onarcha, (Cujus Triumfis Triumfos ſupremum ſemper cumulet* N*umen!) annuit, & prædictas dignitates in Præſides & Directores perennes eſſe indulgentiſſimè juſſit. Subit ſcilicet ſemper Animum Tuum Pium, Pientiſſimi Eccleſiæ Patris Gregorii Magni, maximi revera Romani Præſulis dictum:* * Tunc ego *inquit* honoratus ſum, cum ſingulis quibusque honor debitus non negatur. C*elo* U*suram* * *reliquam, quam Academia noſtra ex Te, cujus* O*raculum* E*s, haurit. Taceo quo* L*ucro* M*usæ* * *Academicæ Te Præſide inundentur.* O L*aus* C*um* R*e! Sic promeruit honorem* L*auricomus* V*olcamirus* * *fugientes ſequentem, ſequentes fugientem; & hac de cauſa honores Tibi reſpuenti, hoc qualecunque* F*ehriani honoris monumentum dedico, inſimulque Votum, quod ex puriſſimo Nominis Anagrammate fluit, Coronidis loco addo:* * *VANE HONOS! EI CUM GLORIA SURGE!*

* Libr. 7. Epiſt. 30.

* Anagr. JOHANNES GEORGIUS VOLCKAMERUS.

Terram

A. Ω.

TErram qui Mari comparant, res toto Cœlo diverſas optimè jungunt. Leviſſima Salum & Solum intercedit differentia, & tenuiſſimæ Literulæ Apex Salum in Solum transmutat. Et an Navi aptius Symbolum Homine? Corpus carinam exhibet, Mens ad Clavum ſedet; utraque Portum Felicitatis expetit machina. Dum natalem haurimus Auram, en! ſummo in Malo læta ventis alludunt Apluſtria. Patriam ſi cum exteris Regionibus diſcendi cauſa commutamus; Anchoram ê littore convellimus. Si Votis Fata noſtra concordia; tunc ſuavis Zephyrus cætero latente ac ſilente rauco ventorum agmine velis blandè inſibilat. Si Fata fuerint invida, tunc

Unà Eurusque Notusque ruunt, creberque Procellis
Africus & tumida tollunt ad Carbaſa fluctus.

Bellorum turmis & turbis in Terrâ, quid fluctibus decumanis ſimilius? profundis quippe Vorticibus ſe reſorbet, atque in ſe naufragatur mare; non aliter ac Terræ Filii Cadmæan inter ſe Victoriam ſæpè ſæpius affectant Victoribus æque ac victis luctuoſam.

Quocunque oculos vortas, Salum Solo, & Solum Salo invenies quodammodo ſimile; inque omnes res noſtras terrenas, res quoque nautica quadrat. Sic Rerumpublicarum, Patres Conſcripti ad Clavum ſedent; ſic ſacri Myſtæ in Felicitatis deducere Portum conantur. Sic Æſculapii Soboles concuſſam, & à fluctibus Morbonæ ferè oppreſſam, corporis humani carinam dirigit.

Argonautica Expeditio, quibus non adaptatur Geſtis? Elegit hoc ſibi Symbolum Academia Leopoldino-Imperialis Naturæ Curioſorum & nomina impoſuit Collegis non absque omine. Et quid convenientius Medicorum Collegio? cum iſtius Expeditionis Fax & Tuba Jaſon, Nomen ab ἰάεσθαι, (medendo) obtinuerit, quod à Chirone artem edoctus Medicam anteaque Dolomodes dictus ſit.

Quid melius Medicorum Choro? cum æquè *Medicis* ac *Argonautis* tot ac tanta *pericula* ſint eluctanda; *Tauri* quippe febrilem *ſpirantes ignem depoſita ferocitate jugo ſubmittendi*: *armatorum* ſymptomatum *manus in ſe convertendæ*, ut *mutuo concidant bello*; imo *Draconis* doloroſi *ſemper vigilantis oculi*, anodynorum ope *ſomno implicandi*. Quid aptius Aſclepiadeæ Academiæ? cum utraque Expeditio aureum & Auro pretioſius omni Sanitatis obtinere geſtiat *Vellus*.

Nec ſpes fefellit *Argo-Nautas Naturæ Curioſos*, Charontis cymbæ enim quam plurimos eripuêre, & Libitinæ cenſui jamjam adſcriptos in ſanitatis & reconvale-

ſcentiæ

ſcentiæ recepêre Argon. Aſt uti Nautis in Naufragii diſcrimine conſtitutis triſtius nihil ferè evenire poteſt, quam ſi Navarchis peritiſſimis deſtituantur; ita & huic Academiæ acerbius vix quicquam accidere, ſpemque ſalutis præcidere, magis poteſt, quam ſi ſublata cernat Academiæ Lumina & Columina, hoc præſertim tempore quo malevolorum Patronorum inſultibus, tanquam adverſâ tempeſtate ventorumque turbine academica agitatur Argo.

In Argonauticâ olim expeditione cum Alciden amiſiſſent Ducem proh! Superi Superæque! qualis triſtiſſima rerum facies! quantus Ejulatus! quæ Suſpiria! quot Lacrymæ!

Flet pius Æacides, mœrent Pæantia Corda,
Ingemit & dulci Frater cum Caſtore Pollux,
Omnis adhuc vocat Alciden fugiente Carina,
Omnis Hylan, medio pereuntia Nomina Ponto.

Cumulatis pluribus miſeriarum fluctibus, cum eôdem ferè tempore raperetur Idmon & Typhis; ille Vates meritorum ſpectabilis Encomio, hic navis feliciſſimus Rector, toto lamentorum mergebantur Vortice, neque inſperato Luctui conſiliisque amplius ſufficiebant.

Flevit Academia noſtra curioſa *BAUSCHIOS, SCHEFFEROS, SACHSIOS, VOLLGNADIOS, ALLMACHEROS, &c. &c.* Heu! quales viros! veros Æſculapii Filios, inviſſi Morbonæ genus. Non opus erat conductione Præficarum, quæ planctu ejulatuque invitas ex oculis

DNN. COLLEGARUM extorquerent Lacrymas; ſponte manarunt ſua, & ubertim diffluximus omnes.

Sed dum Genæ madent, & ſaucium adhuc à tanto Vulnere Pectus, en! fluctum, inter omnes fluctus ſupereminentem, poſteriorem nono, undecimoque priorem, in Argon noſtram Academicam irruentem, & neſcio quæ mala minitantem Malo. Expoſcitis Plagam? Eheu! *ILLUSTRIS FEHRIUS*, (languet calamus) *FEHRIUS* (dextra cadit) *FEHRIUS* (verba deſunt) *VIXIT*. O! lethum illætum! O! Parca haud parca; O! Fatum invidum & infandum. *VIXIT Excellentiſſimus Fehrius*, qui totus ſemper Reipublicæ, Academiæ Naturæ Curioſorum, Ægrotis, & Amicis vixerat.

Ivit per Iter tenebricoſum, unde negant redire quenquam. Ad animarum Medicum Iter ſuſcepit Corporum Archiater: Defloruit Collegii noſtri nitidiſſimus Flos: Clauſit Lumina Academiæ Lumen; triumfavit de eô Libitina, qui horror & cicuta Parcarum erat; &

Olim Mors, Mortis, Mortibus ipſe cadit:

Vixit Senex graviſſimus & ad Exemplum magnus, quem nobis omnibus perpetuum Collegam, Reipublicæ perennem Prætorem, Liberis Parentem, Academiæ Præſidem Emeritum omni voto optaſſemus. Jam cum aliter placuerit divino Numini & Cœlo, nobis quoque perplaceat neceſſe eſt, cum ferenda ſint, quæ non mutanda. Equidem mori non debebant, qui quotidiè non naſcuntur; ſed hæc divniæ Prudentiæ arcana, ut mortalibus

talibus fas eſt, admiramur, & digitis ori admotis Gymnoſophiſtarum inſtar veneramur.

Interim cum non tam Inclutæ Academiæ noſtræ quam XII. TABB. LL. ferant, ut *Juſta*; ceu ut JCti nuncuparunt, *MORTIS SOLLEMNIA noſtro FEHRIO*, more hucusque ſolito perſolvamus; hæcque Provincia mihi demandata fuerit, vehementer ab hoc abhorrui officio, cum non dubitaverim, quin Fehriani Manes à Demoſthene aliquo, quam à me frigidi & ſicci ſtyli homine laudari malint; ſicut Alexander Apellis potius, quam alterius expetiit penicillum. Quia vero eorum voluntas intervenit, quorum ego neque authoritati debeo, neque precibus honeſtè poſſum refragari; ſatius eſſe duxi, de Ingenii atque ſcriptionis Fama, quam de Pietatis atque Gratitudinis in Pientiſſimum Senem & Palinurum noſtrum exiſtimatione in dubium venire.

Pius ergo in ſanctos *FEHRII* cineres, licet non diſertus eſſe volui, & querelæ potius quam Eloquentiæ, doloris quam IngenI, pietatis, quam oſtentationis ſuſcipere partes. Cum præcipuè teſte *Auſonio*, *non quicquam ſanctius habeat Reverentia ſuperſtitum, quam ut amiſſos venerabiliter recordetur.* Sed vereor ne illud quòd *Ilienſium* olim *Legatis* & mihi contingat. His enim *paulò ſerius Tiberium* ſuper *Druſi* Filii mortem conſolantibus, mimicè irridens Tiberius reſpondit: *Se quoque eorum dolere vicem, quod egregium Civem Hectorem amiſiſſent.* Aſt melius ſperare jubet partem veſtra Collegæ Academici Curioſi benevolentia, quod ſe-

rius

rius rem debitam peragam, partim etiam viri cujusdam ſapientiſſimi Effatum, quo innuit: *Nullam unquam ex vero provenientem Laudationem, ſeram nimium eſſe poſſe.*

Pictores autem hac in immenſa, quæ ad dicendum ſeſe offerunt in Fehrianæ memoriæ copia imitabor ac Nautas. Iſti enim cum una in Tabula plurima conantur exprimere; quorundam ſaltem capita, aliorum corpora tota depingunt. Iſti verò dum ſecundo nimium Æoli flatu turgida exiſtunt Vela, minoris Commatis nonnulla carbaſa contrahunt, ne nimia velocitate in præruptas Syrtes incauta deferatur Argo. Ita & ego *memoriam Fehrianam* hiſtorica magis delineabo methodo, quam Rhetorum more amplificabo, minutiarum contrahendo vela, ne longioris ſcriptitationis tædio B. L. capiatur. Sine ulteriori igitur ambage, in Narrationis me confero Pelagum.

* * *

Natale FEHRII heu! quondam *NOSTRI ſolum Francia* exſtitit *Orientalis*, Martis olim nunc Palladis quoque Palæſtra; Ferocitatis ante aliquot ſecula militaris, jam Eruditionis omnis feraciſſima; Hujus in Provinciæ ſinu, & quidem *Kizingæ*, quam Urbem nonnulli pro *Quinctianis* venditant *caſtris*, Cunina *noſtrum FEHRIUM* excepit Dea. Fauſtiſſima Caſtra quæ Medicorum Caſtris & Academiæ Nat. Curioſorum Hodogetam Caſtore & Polluce cariorem charioremque dedêre.

Et

Et quid prodeſt ubi Lucem quis aſpexerit, mòdo Luci proſit publicæ, & ipſa orbis literarii Lux exiſtat.

Protulit autem hunc Margaritarum partum *Margareta* ex *Martiniorum proſapia* orta, caſtiſſima *Michaëlis Febrii* Coſta, à quô hoc Amoris conſummatiſſimum hauſerat Pignus. Fuerat Beatiſſimi Parens Xenodochialis Præfectus Detelbachenſis, ſed mutata illic Religionis facie ſolum cum cæteris mutare cogebatur. Quo ſe verteret neſcius, Exilii tandem Fatum Quinctiana elegit caſtra, & hoc juſſu quidem Viri integerrimi *Dn. Johannis Febrii*, Senatoris Kizingenſis Primarii, Germani Michaëlis verè germani. *Genus* ſic contigit *Noſtro FEHRIO* non ὑπόχαλκον, ſed uti Plutarchus loqui conſuevit, ἀκίβδηλον, honeſtiſſimis quippe Parentibus ortus, licet opibus & honoribus non diffluentibus; & fortè ſic in Fatis erat, quò tandem aliquando ſplendor *Febriani Nominis* ex propriis virtutum Radiis, non autem Stemmatis ſucceſſiva caligine eluceſceret, & inclareſceret. Nam

Quid Stemma juvat? Patriæ quid opes?
Exul, profugus, contemptus, inops
Virtute ſua ſurgit in altum.
— — Proprium cuique eſt
Vivere vitam, ſed nempe ſuam
Quærere honores, ſed nempe ſuos.
Spoliisque frui, ſed nempe ſuis.
Utque alterius corpore manans

Sudor non per mea membra fluit:
Ita nec pulchri gloria Facti
Communis erit.

Qui bonus eſt, benè natus hic eſt, virtutis namque proles, quæ iis cum manibus perennat, quos inſedit, adeoque immobile Poſſeſſoris ſui Bonum.

Annus quô dias Luminis auras hauſit, fuit ſeculi hujus in quo degimus agonizantis initium, milleſimus nempe ſexcenteſimus & decimus, innumero calamitatum numero ſcatens, atroque exinde lapillo ſignandus Annus. Sic prima Pientiſſimi Præſidis Infantia, navi ſimilis, quæ vix læta Pelagum tentat; navalis architecti egreſſa demum manibus, dum fluctuum crudelitate jam lethum ipſi intentat Pelagus. *Natalis dies* IX Maji, de hora non conſtat, nec enim Genethliacorum conſuluit oracula, horoſcopumque excuſſit ſuum, optimè gnarus Lineolarum in veteri Palatio Pragenſi reperibilium:

Sydera corporibus præſunt cæleſtia noſtris
Influxuque regunt cuncta Elementa ſuo.
Cogere ſed nequeunt Animam ratione fruentem
Namque ſub Imperio ſolius illa DEI eſt.

In *Luſtralibus Sacris* ex veteri Eccleſiæ pio inſtituto VIR candidi Pectoris germanæque Fidei, *Johannes Brunnerus* Senator Kitzingenſis *vadem* ſe præſtitit, hincque nomen JOHANNIS MICHAELIS ὁ μακαρίτης obtinuit. Corpore erat pulchello, ſucci pleno, & exquiſi-

tiſſimæ

tiſſimæ membrorum omnium concinnitatis; ludebant ejus in facie gratiæ, inque ſui Amorem tantò vehementius invitabant τὴν ϛοργὴν parentum, ut nulli pepercerint, hoc in educando & bene nutriendo comptulo Aſcaniolo ſedulitati. Rationis ſcintillulæ in tenello ſe exſerentes corpuſculo cito citius declararunt, naturam *FEHRIOLUM* non ſortitum eſſe Novercam, præcipuè cum ætati prævolaret Ingenium, & quod in *Imperatore Decio olim* laudarat cana Antiquitas: *virtutes cum Ætate adoleſcerent.*

Erant autem Parentes *Beatiſſimi Præſidis* non ex *Megarenſium* civitate, qui Laërtio teſte Pecora ſua ritè curabant, Filios vero & Filias otio & Luxu diffluere permittebant, minime! jactis enim in ſinu matris & intra privatos Parietes Pietatis fundamentis vix ἄλαλος Ferulæ Scholaſticæ *FEHRIOLUS* ſubmiſſus eſt. Præerat tunc Scholæ patriæ Kizingenſi *Johannes Georgius Hochſtätterus*, non plagoſus quidam Orbilio, aut (uti ſalſè nimis nitidiſſimus Barlæus in Epiſtola ſtylo Grüteriano elaborata nominat) peccantis pueritiæ bifoliorum Calendariorum perpetuus Inſpector & Dictator; ſed Vir modeſtus, ſobrius, lenis, integræ vitæ ſcelerumque purus, doctrinæ quoque eximiæ, qui *FEHRIOLUM noſtrum* magno complexus amore in literarum deduxit pelagum, generoſos diſcipuli conatus laudibus dulcique humanitate nimium quantum fovens & promovens; ſed dum à Pallade prima mutuatur rudimenta, en! pallida Mors Patrem rapit, & Anno M. DC. XVIII. funere mergit acerbo.

Amiſſo Palinuro in Naufragium prona fuiſſet Fehriana cymbula, nî, qui Vadis in luſtralibus jam quoque in Palladis ſacris conſiliarii ſuſtinuiſſet vices Johannes Brunnerus, duxque & author mœrenti nimium exſtitiſſet viduæ, ne *noſtrum* in Decus & Patriæ ſalutem jamjam graſſantem *FEHRIOLUM*, literario eximeret ſtadio & ſtudio ; Annuit quidem Mater optimo optimi Viri conſilio, ſed aliud pro Filiolo ejus vota exoptant ſtadiodromum , cui deſiderio quoque humaniſſimè Brunnerus refragatur, oſtendendo, *nusquam eſſe illos qui ubique ſunt, & vagabundos in Scholis, cani ex Nilo bibenti exiſtere perſimiles.*

Conſenſum & huic præbuit Effato Mater, atque ſic *FEHRIUS* noſter, juxta Plinii, monitum , *eruditus eſt ubi natus,* quo monito Romanorum reprehendit conſuetudinem, quod filios ſuos non ſine corruptelæ & valetudinis periculo in Græciam mitterent. Hæſit in Kizingenſis Scholæ gremio ad Annum M. DC. XXIX. usque, & diutius inibi hæſiſſet, nî ſecuritati invigilans Mater ob mutatam Kizingæ quoque Religionem, ſuadente ejus Fratre *Dn. Caſpare Martinio* Svinfurtum cum Kizinga commutaſſet. Repetierat ſic Patriam viduata Margaretha, duobus Filiis orbis, totidemque Filiabus comitibus. Salutaverat Svinfurtenſes Lares, ad quos referebat genus.

Profitebatur tunc temporis iſthic locorum elegantiorem Literaturam *Michaël ABESSERUS* , excellentiſſimi VIR ingenii, qui in dubium poſuit omnes, an Literæ

teræ ab illo ſplendorem & Fulgorem mutuaverint, an vero à Literis Abeſſerus? & certè ſi non ex alio glorioſus capite, certè ex hoc exſtitiſſes ô! Abeſſere! quod *FEHRII* fueris Præceptor. Animadvertit hic in noſtro ejus Inſpectioni & curæ commiſſo, optatiſſimam Indolem, omnigenæ Eruditionis & honorum jam Præſagam.

Certè uti ſolares, ita & ingentis Mentis radii ubique emicant, undique penetrant. *Alexander* ſerperaſtris nondum excuſſis, dum *Philippi* Patris victorias invido & impatienti intuetur oculo, quaſi nihil ipſi relinqueretur, quo nomen ſuum tandem aliquando cum omni conjungeret Immortalitate, glorioſæ Mentis ſtimulos luculenter prodidit. Scitam & Geometricè quaſi compoſitam Ligni venalis ſarcinam, quam *Protagoras* ephebus adhuc tam promtiſſime junxerat, inque oppidum expeditiſſimè tulerat, acutiſſimæ mentis Indicem interpretatur *Democritus Abderitanus*, ideoque exclamat: O! *Adoleſcens, quisquis es, tuum certè ad majora factum ingenium.* *Thucydidis* pueruli adhuc lacrymæ, quas, in *Herodoti* ſeſamo atque papavere ſparſa oratione, (quâ Herculis ad inſtar Gallicani aureis catenis os populi & Aures civium attraxerat) fudit, tanti commotus Viri gloria, æmulæ Mentis dedêre teſtes uberrimos; ita ut *Herodotus* cum εὐτεχνίαν hanc animo concepiſſet, *Oloro* *Thucydidis* gratularetur Parenti, hæc in erumpens verba: Ὀργᾷ ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς τὰ μαθήματα. *Natura Filii tui magno Impetu liberales ad diſciplinas, fertur.*

Sic *ABESSERUS* quoque in *FEHRIO noſtro* in-

 genio-

genioſiſſimæ Mentis ſcintillas ubertim expertus. Ex arduis ſcilicet noſcitur, qui ad alta naſcitur. Inſomnes ſæpè ſæpius ex propenſo in Muſas Amore agebat noctes;

Et nunquam madidis veniens aurora capillis
nec citus occiduas curru properante per oras
ceſſantem Cœli Phœbus proſpexit ab arce.

Lucernam olebant ſemper Scholaſtica *FEHRII* exercitia, aſt corpus à Pallade mutuabatur Pallorem, & à Minerva nocturnâ nimium quantum minuebantur Nervi, ita ut *Abeſſerus*, ceu *Plato* olim *Ariſtotelem*, hunc quoq; Noſtrum non calcaribus incitandum, ſed fræno potius retrahendum judicaret, ſedulò eum admonendo & Ciceronianum illud Auribus inſuſurrando: *Cura ut valeas.* O! divinum & ad maxima natum Ingenium!

Vertit ſic in ſuccum & ſanguinem Oratores & Poëtas, ac qualia in Philologiâ fundamenta poſuerit, ex ædificio grandiore ætate ſuperſtructo apparet. Non enim ex eorum erat numero, qui elegantiam Sermonis abhorrent, perpetuum cum Priſciano gerentes Bellum, à quibus miſellum hoc Grammaticaſtri caput ubertim vapulat, & toties pugnis contunditur. O! inficetos & inſulſos homines, quibus elegantior ſordet Literatura! qui ſilices & ſaxa loqui potiùs amant, quam Attico rore ſuavioribus floſculis elaborandam exornare materiem. Siccine medicam Medico ſufficere artem ô! vani & profani! creditis? Bartholinianum conſulite hac de re ora-

culum

culum, *qui purum putum Medicum, purum putum pronuntiat Aſinum.* O! bellam Beluam! Et quis huic Effato non tam è veri quàm Phœbi tripode promananti non ſubſcriberet? Experientia certiſſima rerum Magiſtra has buſtuarias Gratiarum Veſpas (ſic Danieli Heinſio audiunt) incuſat, dum luculenta (vel potius ob innumerabilia Præli & Styli ſphalmata lutulenta) craſſæ Ignorantiæ teſtimonia Luci exponunt publicæ, cedrum pro Citro ut in proverbio eſt venditantes, totque ac tantis vitiis, puerulis ſub ferulâ clunium fatigatrice adhuc ſudantibus inviſis & exoſis chartas conſpurcant. O! dignos homines imbibere

— — purgantes pectore ſuccos
Quicquid & in totâ naſcitur Anticyra.

Alia planè *FEHRIO* Mens erat; ut enim Lana antequam ultimum & oculos in ſe allicientem Colorem combibat, ſuccis quibusdam præparanda; Sic Animus noſter Muſarum prius Liquore imbuatur, neceſſe eſt, quam ſublimioris diſciplinæ Purpura ſeriò tingatur. Muſis ipſis obſtetricantibus hoc ad officium natus erat Abeſſerus, ut non infeliciorem ſe ex hoc capite crediderit *Alexandro* Fehrius, quod illi *Ariſtoteles*, huic vero *Abeſſerus* contigiſſet Præceptor. Tantum enim aberat, ut venientibus annis memoria tanti Viri mente Fehriana expungi potuiſſet, ut potius ejus Effigiem tanquam Auro omni inæſtimabilius Pignus, veneratus fuerit, & principem Amicos inter Locum Abeſſeri manibus

bus decreverit; in raræ ſanè diſcipuli erga Præceptorem, attamen debitæ venerationis perenne Symbolum.

Sed tempus erat, ut ex umbratili loco & ſcholarum pulvere in academicam evolaret lucem, & quaſi ex hibernaculis extraheret copias. Biennium ſub *Abeſſero* exegerat, cujus non tam conſenſu & juſſu juxta ac Matris voluntate, academico ſe accingit itineri. Nec enim Μαμμότρεπτος fuit, quales temporibus *Auguſtini* molles, delicati & effæminati dicebantur; nec cognatorum retardavit amor, Remoræ non abſimilis, officiis officiens, & amplexu implicans: optimè enim noverat Noſter, aquilas illas literarias Solem intueri cupientes, neceſſe habere ut nidum derelinquant & ſolum.

Tribus igitur comitibus in inclytam Phyluream, tanquam liberalium artium profectus Mercatum, ceu ut *Herodianus* ἀνδρῶν σοφῶν φορὰν nuncupat, Ao. M. DC. XXXIII. almæ hujus Academiæ Albo nomen dedit. Philoſophicis jam cupediis in Svinfurtenſi Gymnaſio accenſus ad ulteriorem & plenariam indicibili ferebatur impetu deguſtationem. Nec autem ſibi ſoli ſapere ratus, ſed agrorum imitatus eſt naturam, qui licet inſito quodam fœcunditatis principio feraciſſimi exiſtant, cultores tamen ſuos expoſcunt; itaque in latiſſimo Philoſophiæ Pelago commodè trajiciendo uſus fuit tanquam peritiſſimis Naucleris, *Mülleris*, *Corvinis*, *Pollionibus*, *Schneideris*, *Zeidleris*, ſub quibus cœptos jam principiorum igniculos nitidè perpolivit, curſumque tandem Philoſophicum abſolvit, quo absque aridas & ſiccas reliquas credebat ſcientias. Ad

Ad altiora ſic adſpirans, Pœoniæ artis dulcedine captus, hanc omnes inter expetiit Artem. Sanè neceſſe eſt ut Naturæ ſtimulos Mentis ſequantur opera, navigia equidem Ægyptiorum Hieroglyphica adverſo flumine & ventis tantummodo navigant. Feliciter divinæ artis hauriebat principia *noſter*, quippe Philoſophicis dapibus jam egregiè ſaturatus.

Nec enim quod plurimorum hodie mos eſt, incomptus planè & absque philoſophico philologicoque ornatu, & Icario quopiam conatu Hygejam ſalutavit; noverat quippe, quod jam olim *Xenocrates* quendam, ejus manus prenſantem, diſciplinamque ſuam efflagitantem, ἀπαίδευτον tamen, indignabundus abegerit: *Abi*, inquiens, *nondum enim ſcientiarum aſſecutus es anſas.* Invaluit proh! dolor hoc malum, non ſine Docentium indicibili cordolio, & diſcentium probroſo obſtaculo.

Strinxit jam ſuo tempore Lanſius calamum in ſonticum hunc ad Barbariem degenerantis ſeculi Morbum. Fera quodammodo ejus verba, ſed eheu! vera. *Cum ferè ſint*, inquit optimus vitiorum Cenſor, *in Grammaticâ pulli, in Poëtica nulli, in Logica Aſini, in Rhetorica muli, porci in Ethicis, canes in Phyſicis, oves in Muſica, boves in Arithmetica, bardi in Mathematicis, inq; cæteris Philoſophici Regni partibus Talpæ, & in congreſſibus familiaribus magis muti quam Piſces, audent tamen temerarii illotis manibus Sacra Aſclepiadea attrectare.* Hæc Lanſius. O! deplorandam Barbariem! O! deridendum ſtudium.

Alios planè Ignes ſenſit Noſter, & non niſi per Philologiæ & Philoſophiæ ſcalas pedetentim & gradatim ad Sacra aſcendit Pœonia. Invidendos brevi temporis ſpatiolo in *Arte*, ex *Hippocratis* Dictatoris Effato, *longa*, fecit Progreſſus, in vernante jam ſtudio opulentam maturitatum frugem parturiens. Contigerat etenim *FEHRIANO* fundo cultor optimus *Johannes Michaël* (quantus Vir!) feliciſſimus ille Chymiater ê quo velut Equo Trojano tot hactenus Principes emerſère undiq; & undique Medicorum. Geſſit ſe hoc ſub Ductore & Doctore *FEHRIUS* ceu illi ſolent, qui non præter propter ſtudia vivunt, ſed in ipſis. Erat renaſcentis Hermeticæ Doctrinæ alter quaſi Camillus Excellentiſſimus Michaël; huic igitur novo Lumini quoque Trium ſum canebat Noſter, omneque otium & Negotium in Chymia collocabat. Licet autem parum adhuc tunc temporis exculta eſſet ſplendida illa per Ignem Philoſophia, exhauſit tamen improbus *Noſtri* Labor profundiſſimæ hujus Artis Abyſſum. Et quid mirum? cum Labori nulla Via invia; *FEHRIIQUE noſtri* excelſæ Menti nihil exſtiterit gravius Torpore otiique ærugine; congener cœlo erat, unde ortum habuit, & ab ingloria quiete ſemper abhorrebat.

Extulerat, dum *Phylureæ* noſter commoraretur, in vicinâ *Leucorea* Caput, Germanicus ille Galenus *SENNERTUS, qualem invenire in præſenti, aut expectare in impoſterum* (ex Panegyriſtæ *Buchneri* Encomio hæc fluunt) *næ arduum multò ac lubricum eſt.* Ad hunc

ſtudii

ſtudii Medici Heroa excurſionem inſtituit Ao. M. DC. XXXIV. ſalutando dextram jungit dextræ, & ab ejus ore, Hyblæa Artis mella fundente, pendet.

Inciderat hoc temporis articulo bellorum in Germaniâ civilium Tragœdia, quam qui ſine animi Mœrore ſpectavit ex orcheſtra, illum certè

— — genuit durus ê cautibus horrens
Caucaſus, Hyrcanoque admorunt ubera Tigres.

Superatis ad Nördlingam Svecis, noſtri quoque inundabat Patriam Belli fluctus, inſimulque fontes ê quibus neceſſarii promanarant hactenus ſumptus claudebat. Illiſerant hi Fluctus adeò *FEHRIUM*, ut parum abfuiſſet, quin ſtudiorum fregiſſent Ratem. Certè occubuiſſet, ni cœlum, cui mens contermina erat, intuens totidem novas vires & ſolatio recuperaſſet, non minores illis, quas *Antæus* cum *Hercule* pugnans, ex Terræ matris acceperat attritu.

Neceſſariis igitur ad abſolvenda, quibus per integrum triennium incubuerat ſtudia, expenſis, & Lipſia toties hoſtili impetu infeſtata, Erffurtum expetiit Calamitatis vadum. Neq; hîc mora, nam eodem temporis momento

— — Sæva, paſſim PESTIS accendit Faces
Virusque ſparſit ira quod ferox Deûm
Impreſſit auræ, depopulatrix urbium
Quæ Nata Ditis, ſive Ditis ſit Parens
Neptis Charontis & fatigatrix ſimul

Legata Mortis, & Satelles Inferi
Funeſta Regni.

Neſcius, tantis novercantis fati ſtimulis ſtipatus, in quem Salutis provolaret Portum, Patriam tandem elegit, Ferro cruentatam, flammíſque adhuc fumantem.

Admirabatur in FEHRIO Noſtro reduce ſtupenda omnigenæ Eruditionis præſagia literaria Svinfurtenſium cohors; videbant ejus in Agro fertiliſſimo non infelix otii Lolium ſterilesque Vacunæ avenas; ſed ſpem jam in Herbis & æternantis Gloriæ germina. Ita reverà res ſe habet. Talem unusquisque ſe futurum ſciat, qualem pollicentur initia: inſunt enim plerumque ultima Principiis. Commorationis hæc in Patria mora non morabatur Animum Noſtri diſcendi cupidiſſimum, Lipſiam ſemper cogitabat vel aliud Palladis ſtadiodromum. Aſt nervus deerat rerum gerendarum, & belli conſumpſerant Faces FEHRIANI ſubſidia ſtudii. Cernebat tandem cernuas Camœnas cognatorum Amor, impatiens, Noſtrum longiusculè ſi non novercantis certè durioris Fortunæ vocari Filium.

Recreatus itaque modico peculio, tanquam aureo perfuſus Jovis imbre Salanam adiit Academiam, moxque Lipſiam reſalutavit. Si arma inter Leges, certè quøque Muſæ, quæ caſtæ & ſilentium amantes Virgines ſilent, armorum ſiquidem ſtrepitum, effrænemque Militum exhorreſcentes Licentiam. Abitum parat cum Muſis Apollo, quoties tonat & fulminat propinquus

Mars

Mars. Ubi hic æſtuat frigent ſtudia, rigent Muſæ, congelaſcit Hippocrene. Silentibus igitur ob martialia tempora Phylureis Muſis tam publicis quam privatis, aliorſum cogitare cœpit Noſter. Aſt dum in dubitationis pelago fluctuat, capillata ſe offert occaſio, quam ne poſthæc calva foret, arripit. Expetebant tres Nobiles gente Saxones, Oſterhuſanorum Biga, & van Ende Ephorum. Suſcepit Spartam hanc Noſter, undique tacente Muſarum choro Anno ſeculi hujus M. DC. XXXVI. Menſ. Decembr. cui exornandæ aptiſſimus natus erat; docendo eos diſcebat, diſcendo docebat, monendoque ad altiora indefeſſo Labore jamjam tendentibus calcaria addebat.

Biennii ſpatio hoc officio functus, en! melioris Fati radios fulgere percipiebat. Emicabat inter Electorales Dresdæ Archiatros velut inter ignes Luna minores t. t. Vir Excellentiſſimus Dn. Sultzberger Conſiliarius & IV. Electorales Æſculapios inter Princeps; qui ſi temporibus vixiſſet Homericis, nullos Machaonas aut Podalirios, ſed Sultzbergerianum nomen victuris æternum carminibus conſecraſſet. Ægrorum invidendâ VIR hic obrutus copiâ, cum ſuſtinendo huic oneri impares judicaret impoſterum humeros, FEHRIUM noſtrum ſuſcepit, Laboratoriique Chemici, cui vacare amplius non poterat, Directorem declaravit, & toties quoties tantis ægrorum curis obrutus eſſet, partem viſitandorum ægrorum in Noſtrum devolvit.

Latiſſimus campus hic ſe aperuit ad Praxin medi-

cam inhianti noſtro, ut pro aridis Diſputationibus tricisque; ſolidæ artis, quâ ad Deos proximè accedimus, Salutem hominibus dando, capeſſeret Fundamenta. Nec enim quod plurimorum hodiè Chalybe duriorum Pectorum mos eſt, Experimenta agere per Mortes, & hominum diſcere periculis ægros innoxiè Libitinæ adſcribendo, decreverat. Piaculum hoc morte piandum credebat, nec ullius mali hactenus conſciæ Menti talem Infamiæ inurere notam deſiderabat. Manuductore ergo Excellentiſſimo Sultzbergero Praxi litabat Medicæ. Viderat quippe noſter, quantum diſtent æra Lupinis, & Theoriæ à Praxeos ſtudio. Concinnè hanc in rem Excell. Waldſchmidius heu! olim quoque Noſter. Ægri, inquit, curantur quidem in Cathedra & Libris, ſed moriuntur in Lectis, Datur aliquid in Medicina quod nec dici nec ſcribi poteſt.

O! triſte igitur Miniſterium ſi ars Saluti hominum deſtinata & inventa, aut inſcitia fallat, aut in curia venales Vitas impunè traducat! O! furioſum iſtum, qui nec deguſtatâ primis Labris Aſclepiadeâ Ambroſiâ, Harpyiarũ inſtar in ægrotos involat! O! inſanum Illum aliorum pernitie, pernitiem ſibi accerſentem æternam. Siccine rem credis levidenſem, nauci, nihili, vitam Hominis o! Bipedum ſtupidiſſime? De corio ludis humano o! Arcadico conſimilis Pecori Beſtia! extinguis tuâ Inſcitiâ vitalem ignem, qui ſemel extinctus, accendi minimè poterit o! Ignorantiæ Στάλα! *Noſtine πολυθρύλλητον? Medico bis peccare non licet? Sed quoties tu peccas verberaliſſime? quot peragis homicidia Αἱματοςαλαγής?

*Doric. pro ςύλη.

O Mi-

O! miſeræ Leges, quæ talia crimina fertis!
O! cœci Reges, qui rem non cernitis iſtam!
Vos quibus Imperium eſt, qui Mundi fræna tenetis
Conſulite humano generi: quot nocte dieque
Hujus carnificis culpa mittuntur ad Orcum.

Herclè in hac artium ſola evenit (Pliniana hæc verba ſunt) ut cuicunque Medicum ſe profitenti credatur, cum ſit periculum in nullo mendacio majus. Nam morte plerunque luunt Credulitatis Pœnam Impoſtoris hujusmodi Patroni. Sed quod tibi reſtat o! Excrementum Medicum! lethalis hujus ſtoliditatis infame Præmium?

Et te pœna manet — — nec Rhadamanti
Effugies uncum — — —
Te rota, te Vultur, refugo te Tantalus Horto
Exſpectat: Saxumque tua cervice recumbet
Siſyphium & quicquid Furiæ coxêre nefandum.

Sed ad noſtrum calamus redit FEHRIUM cui

de meliori Luto finxit Præcordia Titan.

Conſiliis hic Excellentiſſimi Sultzbergi tanquam Ancili munitus ſcuto ægros viſitabat, medicamenta, quibus ratio ſimul & Experientia ſubſcripſerat exhibebat, & quam lætus ægros bearat ſucceſſus Sultzbergero referebat. Peperit ſtrenuus hicce Conatus omnium Archiatorum Favorem Fehrio, ut ſemper ejus Acceſſui pateret Benevolentiæ Janua, & ex his Principum Medico-

rum

rum fontibus dulciſſimas pro Lubitu haurire Aquas poſſet. Per ſex & quod excurrit Menſes Dresdæ non ſibi magis quam chimico & Praxeos ſtudio vixerat, laudatiſſimoque Teſtimoniorum comitatus ſyrmate, Dresdâ relictâ Berolinum advolavit. Commorabatur hîc Dn. Johannes Fehrius, Quæſtor Electoralis Brandenburgicus, qui dum Muſis Lipſiæ noſter militarat, beneficiis beneficia cumulando, nimiùm quantum ſtudia ejus promoverat. Sed dum in Agnatorum ruit amplexus, illisque adhuc compectoratus hæret, mellea oſculorum hauriens millia, en! Felle amarius omni nuntium irruit: Matrem nempe Noſtri, quam unicè deperibat ad plures abiiſſe.

Quaſi Jovis ignibus ictus ſtetit, in Lacrymas tandem ſolutus & ſuſpiria, pientiſſimæ Genetrici levem precabatur Terram, Anno M DC XXXIX. Svinfurtum reſalutans. Rebus inibi conſtitutis non precum vinculo cognatorum detineri poterat Domi; ſed Baſileam cogitabat, quam Bauhinorum illuſtrabant Sydera, primæ ſemper magnitudinis in cœlo Medico Stellæ; aſt Bellorum viam intercludebant Faces. Vicinam igitur Noricorum Palæcomen ſalutabat, Triumviris in arte divina incomparabilibus ſemper coruſcans. Præerat Hygejæ Sacris Caſpar Hoffmann, Vir ſeculi hujus (Antagoniſtæ Bartholini hoc Encomium) maximus, magni nominis & Eruditionis Profeſſor, præclarè de univerſa medentum Schola & Galeno meritus. Junxerat huic Sors Clariſſ. Ludovicum Jungermannum Botanicorum

ævi

ævi ſui ocellum; qui licet pharetratum iſtum Puerum Vatiniano proſequeretur odio, ſicque ἄγαμος ſemper tranſigeret vitam, vota nihilominus Hymenæo ſe daturum ſpopondit, modo plantulam in agro Norico propullulantem, ipſi incognitam, quis oſtendiſſet. O! mirandam Viri ἀκρίβειαν! O! digniſſimum Noſtro FEHRIO Præceptorem! Abſolvit præclariſſimorum Virorum Trigam, Georgius Noeſslerus, Vir reverà Experientiſſimus, in cujus Vultu, verbis, factis, quædam quaſi Venus vel gratia potius divina habitare videbatur, & artem ſuam quoties ad ægrorum curam accerſebatur ita factitabat, ut aſpectu prope prius ac ſermonibus, quam arte aut remediis curare videretur. Cujus dexteritatis teſtem ſe ſiſtit, Noridos quondam noſtræ Conſultiſſimus, Georgius Richterus, è cujus Noeſslerianâ memoriâ has deſumpſimus lineolas.

Crevit ſub umbra Favoris horum Triumvirorum, quorum Laudes nulla conticeſcet ætas, in immenſum FEHRIANUM ſtudium; nec dimoveri ſe ab illis paſſus eſſet, ni deſiderium Venetas viſitandi Athenas disjunxiſſet. Faſtidiunt quippe altæ & erectæ Animæ glebæ eſſe affixæ, & cœlum imitando nulla re magis capiuntur quam aſſiduo motu. Æſtuante igitur cœlo, dulciſſimam Germaniæ Patriam derelinquere cœpit, per Bavariam, Styriam, Carinthiam, nivoſas Alpes, cœloque contermina juga, urbem pelago innatantem, Latiique Latium (Venetias innuo) ingreſſus. Salutavit hanc Ha-

driæ Dominam diverſo ab iis Genio, qui hùc ex ſingulis mundi angulis confluunt

Ut Curios ſimilent & Bacchanalia vivant,

quos eleganter nitidisque vel potius nativis coloribus depinxit Alexis apud Athenæum, ſub Diodori cujusdam ſchemate

Διόδωρος ὀπίτριπτος ἐν ἔτεσιν δύο
Σφαῖραν ἀπέδειξε τὴν πατρῴαν οὐσίαν
Οὕτω ἰταμῶς ἅπαντα κατεμασήσατο.
Diodorus perditus Lurco biennio
Patrimonium fecit Pilam
Tam præcipiti animo abſorpſit omnia.

Nec FEHRIO Noſtro Mens erat plerorumque Peregrinantium. Quemadmodum enim Paris Homericus ê prælio profugus in Helenæ ruebat amplexus, ita noſtri peregrinatores relectis ſeriis voluptaria conſectantur. O! deteſtanda itinera! O! mores! O tempora! Galliam ſi peragrant, Gallinis potius quam Gallis inhiant, & Gallicam lucrantes quandoque Luem, nil niſi novas veſtium Lacinias, laceramque tot vitiis conſcientiam reportant. In Italia Veneris Idaliæ inſectantur magis Puerum, quam Muſas, nihilque in Patriam, quam proniſſimam in omnigenas voluptates mentem, vindicesque revehunt Animas. Sicco prætereo pede Angliam, & Belgium cæterasque Regiones, in quibus tantummodo vitia effrænes licentias, dolosque malos magno argento cumulant, innocentesque in Patriam reditu animulas

mulas obruunt. Exinde eſt, quod Parentum votis non reſpondeant Filiorum Fata, qui enim reducem ſibi promiſerunt Agamemnonem, vix ac ne vix quidem Therſitem recipiunt.

Non eâdem oberravit Chorda Noſter, ſed Viros Laude & Literarum Gloriâ præfulgidos acceſſit, rarithe- ciorum Venetorũ conſuluit Oracula, Xenodochia uberrimis ægritudinibus luxuriantia, quæ veræ Praxeos viva exiſtunt Exemplaria & Ideæ viſitavit. His peractis ê marmore conſtructa Pario Palatia, auro gemmantia Tecta, ſcandentes ex æquore arces, cœlo minantes Turres, & mœnia ac propugnacula fluitantia, vidit. Obſtupuit Martis illud Theatrum, urbem potius quandam, quam Armamentarium adumbrans, aliquot armorum & cataſtarum ſuperbiens myriadibus. Admiratus eſt Purpuratum Senatum, Laconicâ fulgentem Prudentia, Atticas ventilantem adhuc Leges, Romanam revocantem Gravitatem.

Perluſtratâ hoc Urbium Orbe & orbis ſplendidiſſima Urbe, Venetum adiit Palladium, Livii Patriam, Italicasque Athenas. A Germanica Artiſtarum Natione Noſter FEHRIUS non aliter ac fato profugus Ulyſſes, naufragio ad Phæacum litora ejectus, beneficio Palladis quam humaniſſimè excipiebatur, ejusdemque Nationis precibus ad ſuſcipiendas Bibliothecarii & Conſiliarii Bohemi vices compellabatur. In Profeſſorum cenſu numerabat tunc Patavium Immortales illas Animas, Sylvaticum, Salam, Marchettos, Friſimelicam, Rhodium,

 lucida

lucida Medicæ artis Lumina, propitia juxta ac ſalutaria, quorum benefica vi ab ipſo rogo ſæpè ſæpius mortales ſubducti. Horum conſuluit Oracula Noſter; his attentas & bibulas in & extra Cathedram nervosè diſſerentibus præbuit aures, illisque, cum à morte jam ſubjugatis vitam redderent ac ſpiritum adſtitit. Imprimis vero Wirſungo extitit familiaris, qui dum publicæ excubabat Saluti, immiti obitu ante Diem functus, ceu Ejus Epitaphium Patavii à Germanica poſitum Natione innuit.

Omnes tamen inter venerabatur Johannem Veslingium Mindanum Naturæ Verique ſcrutatorem ſolertiſſimum, qui Sapientiæ atque Exoticorum ſtirpium ſtudio, Ægypto ac Syriâ peragratâ, à Veneto Senatu rei herbariæ & ſectioni Corporum Præfectus eum Latinitatis & Græcæ Eruditionis cultum mutis artibus circumfudit, ut illîc naturæ ludentis Pompam cumularet, hic ſpectaculi diritatem orationis dulcedine deleniret, ut quantum oculi paterentur, tantum ſibi Aures placerent, quod ipſi in Epitaphio quoque Encomium porrigit Joh. Pueppa. Hoc ſub ſtrenuo Duce per annuum & quod excurrebat ſpatium, Botanices ſtudio & Cadaverum Sectioni vacavit noſter, inque Gremio almæ hujus ſtudiorum Matris & Altricis ſeſſitavit.

Sed quod Liviæ olim & Noſtro quoque contigit FEHRIO. Illius enim poſt Auguſti Nuptias in gremium, miniſtra fulminis Ales volucrumque Princeps prætervolans, gallinam albam ramulum Lauri Roſtro tenentem dimiſit. Hujus Noſtri in Sinum, Ingeniorum ævi

ſui

ſui Aquila Veslingius non quidem Gallinam Livianam, non Æſculapicum Gallum, ſed Lauream Privilegiorumque Doctoralium ſyndromen depoſuit. Et uti Felicitatis habebatur olim faſtigium, votorumque ſumma; ſi quis victor Olympiorum in totius Græciæ conſpectu pronuntiaretur, ita hic Noſter non in Vulgi frequentia, ſed inter omnis ſcientiæ fulgidiſſimos Viros & nitidiſſimam Studioſorum Coronam Veslingio auſpice Inſcitiæ omnis Victor Philoſophiæque & Medicinæ Anno M. DC. XLI. die $\frac{18}{28}$. Februarii creabatur Doctor.

Et certè ſi ulli unquam in Laboris Præmium & Virtutis Honorem Laurea ſuprema Apollinaris jure meritoque impoſita, (nam ἐχ ἅπαντες πάρας ἄξιοι non omnes Tiarâ digni;) huic Noſtro fuit, cujus tempora querna quoque obtot ac tantos ſervatos jam & ſervandos cingere potuiſſet Corona, quippe ferè per decennium, quid enim dulcius otio literato? haud profanum Hygejæ Fanum inhabitaverat. Licet autem illis non tradam victas manus qui Naturæ ponendo Leges, cum JCtorum nonnullis Decennium, vel ex Pontificis Decreto ſeptennium * vel quinquennium ** ſtudiis dandum præcisè determinent, cum non quidem diu ſtuduiſſe, ſed benè laudandum ſit; ita nec ex ſciolorum illorum ſum partibus, qui ferulæ vix ſubducti ſcholaſticæ, hinc inde adhuc vulpeculam & glabella Labella oſtentantes, ſupremos jam in arte affectant, & dicacitate quadam anili va-

U 3 gaque

* in c. cum ex eo. 34. d. Elect. in 6. ** ex l. omnem §. ſed quia in Procem. ff.

gaque Eruditione, neſcio quos in artibus & ſcientiis profectus mentientes, extorquent honores.

Sed peſſimè rebus conſulunt publicis Argentanginenſes iſti Profeſſores, jurati Deæ Monetæ ſervi, dum vix juventam egreſſis micantes adhuc Judicioli oſtendentibus ſcintillulas, humani generis fata commendant, & Vitæ Necisque Arbitros conſtituunt; hinc enim proh! dolor eſt, quod toties hoc Divinitatis imperio abutantur in perniciem, adoleſcenturientes iſti Narciſſi. Sic Eheu! ad Eclipſin declinat Dictatoris medici oraculum: ἡ δὲ πεῖρα σφαλερὴ, ἡ δὲ κρίσις χαλεπή. Experimentum periculoſum, judicium difficile. Nec enim ætati prævolat judicium.

Certe uti ex Aſtrææ Themidosque effato * XXV. Annis minores ad Rem adminiſtrandam publicam, honoresve in Republicâ gerendos non admittendi, tum quod fragile & infirmum ſit minoris ætatis conſilium, multisque captionibus & inſidiis ſuppoſitum, ** & imprudenti Imperio regatur. *** Ita nec hac ætate minores de Laureato tripode veluti in Pythicis victores pronuntiandi eſſent, ſi tot Armatis ſæpè ſæpiùs reſiſtere poſſent Apollinei Sacerdotes.

Sed ad noſtrum redeo Fehrium. Hic annis, ſtudiis, meritis, honoribus maturus, in felicitatis portum, beneficio Patavinorum Profeſſorum tanquam Lædeorum ſiderum deductus eſt; quibu etiam ceu Litoralibus

Diis

* l. 8. ff. de mun. & Hon. ** l. 1. ff. de minor. *** Secund. Leon. Nov. 28.

Diis per totum vitæ decurſum vota ſolvit & grates. Bearat interim Germaniam noſtram Pacificationis roſea Aurora, quæ Noſtrum Cephali adinſtar, vel ſi mavis Orionis & Tithoni ad ſe rapiebat. Et quis tam ferreus foret, ut Pacis almæ non flagraret Amore, exclamando:

I triſte Belli Numen ad Thracas tuos
Utcunque phaleras, Spolia, Captivos, Greges,
criſtata Regum capita, & Exuvias Ducum
odioſa magno nomina afflatu crepas!
Nos Pacis almæ certa præferimus bona
Hæc arva ſpicis veſtit, & cellas replet.

Fatorum Ductum ſecutus Fehrius ultimum Patronis dixit VALE, viſâque in reditu Vicentiâ, Veronâ, Tridento, Bolzano, Brixiâ, Oeniponte, auguſtiſſimam Auguſtam orbis delitias Urbiumque Germanicarum gloriam adiit, inibique Famigeratiſſimum Practicum DN. Hœniſium, cujus de Viri Laudibus, ut de Carthagine olim Saluſtius, ſilere potius puto, quam pauca loqui, convenit. Acceſſit quoque Noridem noſtram, principem Franciæ Orientalis urbem, Teutonici ſydus Poli, & ab Amicis d. 2. Jun. M. DC. XLI. exceptus, Svinfurtum in alteram quaſi Patriam deductus eſt.

Rediit ſic ex Italica Hybla & Hymetto Apis tot Hortulorum floribus libatis gravida, nil magis geſtiens, quam ut

Mel illud roſeumque Nectar
Cœli delicias, ciboſque Divum

in

in Concivium ſalutem promere poſſet, ad morem ſc. Virginum Veſtalium, quibus teſte Plutarcho: tempus diſtributum fuit, quo primum diſcerent, deinde quæ percepta ſunt peragerent, deniq; alios docerent, vel aliis inſervirent.

Et certè vix mortalium dabitur ullus, qui plus Naturæ ſuæ debuerit quam Noſter, ut quod de Poëtis dicitur, FEHRIUS MEDICUS NATUS SIT. Ut verò Semi-Patriæ amori & conſuetudini arctius conſtantiusque inhæreret, implicandus erat dulcibus Cupidinis Vinculis. Accendit caſtos ignes ipſiſſima virtutum & pulchritudinis Idea, in virgine Maria Barbara Meiſteria, quæ nihil amari & barbari præter nomen habebat, coruſcans. Non autem Cupido velle dederat Noſtro, poſſe abnegaverat, minimè. Quos Venus amavit fecit Amoris compotes. Noverat illud Poëtæ

Ne terreâre, Non recuſant dum negant,
Rigor pudicas gratus accendit preces
Nulli Puellæ Tigris Uber præbuit.

Et ſenſit quoque mutuas Amoris ex Glycerii Mente ſcintillas; hancque ſuam gratiarum ſororem Sithonias candore ſuperantem nives, ore Pœſtanas Roſas, ſemper hucusque Virginem, indicto Chariſiorum & Hymenæorum Sacrorum feſto die d. 7. Junii Ao. M. DC. XLII. in Divo St. Johannis Svinfurtenſium Templo devota inter acclamantium ſibi ſociari paſſus eſt, Vota.

Dignus tali Penelope Ulyſſes, qui ſurdis auribus ſubantium

bantium Sirenum molles cantus, libidinumq; Scyllam prætemavigarat & Charybdin. Imperatorem hoc paſſu Valentinianum ſecutus, qui ſe una ſaltem Victoria gloriari dixerat, dum inimicorum nempe nequiſſimum carnem viciſſet ſuam. Perennis floruit caſta hæc inter corcula Concordia, quippe ex caſto profluxerat fonte. Hærebant ſemper compectoratæ individuæ hæ animulæ nullis calamitatum fluctibus, nullo adverſitatum Euro ſeparandæ.

Riſit noſter ſuaviſſimo hoc in Conjugio Hipponacem, qui duos dies Marito fauſtos pronuntiaverat & felices; primum ſi Uxorem deduxerit domum, alterum cum mortuam domo extulerit. Riſit & alto deſpiciens animo vaniloquos ſimiles, Experientiâ aliud edoctus de falſitate hujus effati triumphavit. Placidiſſimè ſic tranſigebat vitam, mediis in otiis ſemper negotioſus, omnium captando inſuper benevolentiam osque populi demerendo. Sed dum per omnium volitaret ora, convertit quoque Senatus in noſtrum oculos, & quem Ao. M. DC. XLVIII. numeroſiori Senatui adſcripſerat, cum virum ſe geſſiſſet Roſcius noſter, hoc in civico Theatro, biennio poſt in ſecretioris Senatus admiſit conclave. Aſcendit ſic per intercapedines Noſter ad eminentiores ſemper dignitatis gradus, non abſimili methodo ac Nautæ, non feſtinato ſtatim in undiſonum & velivolum mare invehunt curſu, ſed prius in pacatis lacubus clavi periclitantur regimen.

Hoc incirca tempus Beatiſſimus quondam Jaſon

Noſter de Argonautica cogitare cœperat Expeditione, cujus Conatus ſtrenuè fovere & promovere cœpit Noſter, ceu ex ortu S. R. I. Academiæ Naturæ Curioſorum, ſecundæ Decuriæ primo Anno præmiſſo, abunde liquet. Quare calamum retraho, ne poſt Homerum ſcribere videar Iliada.

Peperit Annus M. DC. LIV. Fehrio Aſſeſſoris in Dicaſterio Eminentiam, aſt dum Civium Favonio, & Patrum conſcriptorum Amore regiminis ſulcat æquor Fehriana cymba, en! tumidus irruit Africus, coſtamque à latere rapit & capit. O! luctifica Fata! O! horridam calamitatem. Nempe

Solida in Terris nulla voluptas,
Vitiant ſubiti gaudia Luctus
Modo Sol ridet, modo ſub Nebula
Tenet obſcurum turidus Æther:
Dulces amaro melle madent Favi,
Trepidant venena vino ſuffuſâ
Roſa verna acutis cingitur ſpinis;
Fulcra regnorum ſua frangit Ætas
Chloridis Regnum populatur Æſtas.

Quatuor Filiis tribusque filiabus ex deſideratiſſima Eurydice auxerat Orpheum Noſtrum Lucina, ê quorum numero II. filios iterum eripuit Libitina. Hæc Amoris Pignora, mœſtiſſimi vidui oculis quotidie obvia quoties intuebatur, toties novis & recrudeſcentibus premebatur doloribus, ſine compare Turtur. Revocabat

in animum, quam perdiderat, Thori ſociam, omnibus Romanis comparandam Heroinis ; Semproniam tenui deducentem ſtamina fuſo, Liviam ſine malo dolo & fraude amara marito blandientem, Portiam in perenne conjugalis Amoris ſymbolum extrema tentantem, Corneliam ſoboli vacantem, Fauſtinam rem familiarem augentem nec ſordidam. Heu! qualem!

His cogitationibus immerſo coibat frigidus pavore ſanguis in præcordia; in pectore fulmen erat, pronusque in Naufragium ſpiritus, ni ſolatia tandem Mens FEHRIANA in adverſis nunquam timida, nec tumida in proſperis ſuppeditaſſet. Inſuſurrabat hæc Ambulatori ſine ſocia: Heus! nihil immortale ex mortalibus naſcitur, omnia in Lethum ruunt. Et quid luctus? quid ſuſpiria? quid lacrymæ? quid querula labra bibulique oculi proſunt? dolorem intendunt non minuunt, nec his mutantur Fata, nec Parcæ flectuntur cum parcere non decreverunt. Incuſabisne DEUM omni jure ſua repetentem? Naturamne culpabis quod genuerit Mortalem? Dilexiſti conjugem; ſed & vitæ Necisque arbiter qui eam repetiit, dilexit. Placuit Uxor pia, modeſta, facilis, ob easdem quoque Virtutes Cœlo placuit. Poterant hæ in terris mundi contaminari ſordibus, in cœlo pon poſſunt. Subducta Tibi propius adducta Servatori JESU. Fatale te tangit & angit Thalami divortium, Corporis illud ſolummodo eſt non Animarum; harum copula interrupta eſt & viget quam maximè inter disruptos. Non divellimur toti,

 ſed

ſed parte tenus; caduca cadunt, perire neſcia remanent. Corpus abeſt, nec debebat ſemper adeſſe. Fuit tua Uxor, quia fuiſſe hominis, erit quod fuit, erit qualis non fuit, quia glorioſior jam in Cœiis eſt. Invidebisne igitur maritæ gloriam? ægrène feres eam poſt emenſos humanarum calamitatum fluctus in portu navigare? His & ſimilibus intonatus quaſi mœroribus FEHRIUS iterùm erectus; juſto Viduitatis & annuo exacto ſpatio, cum publicæ rei privatæque intentus, Liberorum curæ vacare minimè poſſet, ad ſecundas tranſiit Nuptias, minimè illorum præbens aſſenſum dogmati, qui veteris Eccleſiæ caligantem præ ſe ferentes ritum quendam, à denegatâ Sacerdotali benedictione mutuatum, ſecundas improbant, imo damnant Nuptias; cum tamen Jus Divinum & Humanum, Patrumq; Eccleſiæ aurea ſcripta, has non permittant modo, ſed præcipiant, ſed jubeant.

Elegit è Svinfurtenſium Nympharum Choro non quidem formoſiſſimam, non opum & nummorum fœnore præfulgidiſſimam Venerem; aſt piam, modeſtam, caſtam; Annam indefeſſo precum ſtudio, Mariam caſtitate & modeſtia, Domini Johannis Jacobi Ottonis Senatoris & Dicaſterii Aſſeſſoris optimi, filiam; ſuperſtitem mœſtiſſimam viduam acerbè mariti fata lugentem.

Revixit ſic cum nova conſorte, qui hactenus tantummodo luctui vixerat. Recepêre novos motus torpidi triſtitia ſpiritus, obnubilataque mœroribus Mens priſtinæ reſtituta ſerenitati. In litore adhuc t. t. hærebat

rebat Naturæ Curioſorum Argo, quippe Jaſon Excell. BAUSCHIUS variis negotiorum irretitus vinculis erat; & ulterius hæſiſſet, ni FEHRIUS noſter, crebrioribus monitis ad ſolvendam exſtimulaſſet Puppim. Sic reverà Argonautæ, non abſque omine noſtro impoſitum Nomen, qui omnes ad Argonauticam Expeditionem intendit nervos, ſocios undique conquiſivit Heroas, tandemque indicto Celeusmate cum Excellentiſſimo BAUSCHIO, Fatis obſtetricantibus Anchoram ſolvit.

Neque ad Svinfurtenſis Regiminis clavum otioſus & inglorius ſeſſitavit Argonauta. Nimium quantum hoc in ſtadiô efferbuit, & Patriæ amore Fabios, manſuetudine Valerios, conſtantia Brutos, prudentia Scipiones, benignitate denique Publicolas ê Romanorum revocavit monumentis, Nihil ſibi proprium, ſed omnia Senatûs populique Svinfurtenſis eſſe, cum M. Antonino Imperatore credidit.

Redditus Ao. M DC. LXIV. Ordini Sevirorum ad altiora jam Reipublicæ munia aſpirans, vix credibile dictu qualem ſe geſſerit, neminem à facie ſua triſtem diſcedere paſſus.

Anno ſubſequenti, cum Jaſon Argonauticæ Naturæ-Curioſorum Expeditionis cecidiſſet, ridente hactenus malaciâ, naufraga non effugiſſet fata felix lætaque Argo, ni errantem in pelago, inque illâ Argonautas, Argonauta tamdiu rexiſſet, & de maturè proſpiciendo novo Ductore & Capite quod in Jaſone deperditum, ſuaſor extitiſſet & Author. Sed ad quem confugerent aptius,

quam ad ſalutis Vadem FEHRIUM ſolum tot inter fluctus non fluctuantem. Salutatur ſic conſpirantibus Votorum Favoniis, Præſes II; inſimulque à Senatu Svinfurtenſi, quod antiqua artis miracula revocans, non ſemel fugientes Animas repreſſiſſet, membrisque hærere compuliſſet, Phyſicus denominatur Ordinarius.

Evicto ſic naufragii Academici infortunio FEHRIUS noſter ad Fortunatas almæ Matris Inſulas proram vertit Argonauticam, Anchoramque Anchora Sacra vel Scorzonera, nitidiſſima opella, eroſos ſapiente ungues, ſolvit. Nec hoc contentus Præſidii digniſſimi ſpecimine, ſed ut omnibus ſe nunquam otioſum oſtenderet Præſidem, ſuoque concitaret exemplo, ne vitam ſilentio tranſigerent veluti pecora, fellei laboris melleum fructum, Hieram Picram ſive de Abſynthio analecta, luci commiſit publicæ. Pharos his ſcriptis fuit & Cynoſura, & Helice Academicis reliquis, ut Ducem recti hoc quoque paſſu ſequerentur. Nec enim errorem noſter ſcriptitantium communem erravit, quorum pruriens calamus craſsâ quidni invitâ & indignante Minerva immania ſcribillat volumina, quæ præter molem nihil exhibent ſolidi, nullumq; aliud promerentur præmium, quàm

Ut nigram cito rapta in Culinam
Cordillas madida tegant Papyro,
vel Thuris piperisque ſunt cuculli.

Aut enim ex chartâ in papyrum congeſta lacinia, Chaos adum-

adumbrant, & ſic veri exiſtunt literarum Porci (quod infame nomen doctiſſimo Varroni imponit mordax Grammaticus Palæmon) multa quidem undecunque, ſine judicio tamen & delectu congerentes. Vel meros Centones & plagia ſiſtunt alienis ſuperbientes plumis, vel Fœtus paupertini Ingenioli promunt, quibus ſi titulus, montes ſæpè ſpondentes aureos demas, nihil quam ſceleta & exanguia reſtant corpora; nihilominus canoris Oloribus, rauci hi Anſeres, vel ſibilantes ſturni, mintrientes Veſpertiliones, ſtridentesque Noctuæ interſtrepere conantur. Comportabat noſter ſedulò Apis adinſtar undique in mellificium ſuum, autoritatibus Scriptorum non ſerviens ſed aſſenſum præbens. Nam diſſentiebat quandoque à multis, & veritatis ſtudio, tanquam Ariadnæo filo ductus ex obſcuritatū Labyrintho parabat exitum. Uti enim Momôs Zoilosque redolet, omnia quæ vulgō ſtatuuntur carbone notare, cenſoriaque tangere virgula, ita timida quoque & ſervilia innuit Ingenia, nimium aliorum, nihil ſuo tribuere judicio.

Sed facem non ſolùm in elaborandis Academicis penſis Naturæ prætulit Curioſis, in communicandis quoque pro Ephemeridum Tomis annuis præivit Obſervationibus. Non enim futilia protulit & proletaria, totoque die obvia, ſed utilia maximè, curioſa, & raritate cara; non ficta inq; cerebro ferias agentis Mentis picta monſtra & experimenta communicavit; ſed vera, crebriori confirmata experientiâ, quippe fingere obſervationes non Naturæ Curioſos, ſed potius Furioſos decet.

Strin-

Stringet in hos Inſulſos (Sal enim veritatis illis deeſt) aliquando calamum, ſi concatenati permiſerint labores Illuſtriſſimus ARGVS noſter, Præſidium & dulce Decus noſtrum; uti jam in monitis Acad. S. R. I. Nat. Curios. pro Anno M. DC. LXXXV. per transennam & aliud quaſi agendo hùc digitum intendit FEHRIUS noſter.

Dum Præſidis ſic Academiæ ſpartam pro Virili exornat, Anno M. DC. LXXII. vacante Prætorii Munere, à Svinfurtenſi Senatu Judex Privilegiatus primæ Inſtantiæ, ſive Prætor Imperialis denominatur, & à Sacra Cæſareâ Majeſtate clementiſſimè hoc in honoris confirmatur culmine. Nec enim Svinfurtenſium & Epheſiorum una Mens erat. Hi quippe Hermodorum virum ſingulari eruditione, virtute, & rerum præfulgidum Prudentiâ, ob id expulerunt civitate; facto eam in rem plebiscito, quod ex Græco ſic Latinè loqui fecit Cicero: *Nemo de nobis unus excellat; ſed ſi quis exſtiterit, alio in loco & apud alios ſit.* Svinfurtenſes ê contrario Romanorum inſiſtentes veſtigiis, terris undisque jactatum FEHRIUM, ceu illi Hermodorum civitate omnibusq; donarunt Honoribus; altiusque eum extuliſſent, ſi altius attolli potuiſſet prætoriam dignitatem emenſus.

Quâ æqui rectique ſcientia morumque manſuetudine hoc in faſtigio ſe geſſerit notum erit, dum ad Trajectum Svevorum (ſic apud canam Antiquitatem audit Svinfurtum) homines erunt. Non enim blandientium munerum Eſcæ damnatæ ſtygiaq; fercula; non improborum reorum ſimulati ſingultus crocodilinæque lacrymæ;

crymæ; non malevolorum, jurata odia vindiceſque minæ; non agnatorum & cognatorum balantes preces, plurimarum Rerumpublicarum proh! dolor hodie peſtes & furiæ, ab amuſſitato recti tramite hunc noſtrum juſti propoſiti tenacem deviare fecerunt Virum. Inconcuſſus ſtabat alter, ſive Juſtitiæ cultum ſive artis medicæ ſpectes Peritiam, Chiron. Virtutibus præluxit civibus ſuis vivum virtutum Exemplar. Nam mortuæ Tabulæ ſunt, quibus regentum facta non inſpirant animum. Vim Legis geminat Legislator, cum ſua eam obſervatio veneratur.

Sic Sancta DEI templa ex veteri LL. XII. Tabb. inſtituto caſtè omninò atque devotè adibat. Sic ſumptuoſiori cultu indubia egeſtatis genetrice, nummorumque voraci Scylla abhorrebat. Sic epulantes Apicios, Formianos, Tigillios, Sybaritas, helluonum ac decoctorum principes deteſtabatur, frugali contentus prandiolo. Sic præterea fulgens gloria, quoties otium à gravibus ſuppeteret curis; Praxeos id impendebat negotiis, vel literario commercio; & Vacunæ litantes Vatiniano proſequebatur odio.

Nec enim, quæ præconcepta quarundam quibus Pepo forte pro capite opinio honeſta literarum aut facultatum profeſſio Senatoriam vel prætoriam dignitatem deſtruit, exornat potius eam, clarioremque reddit. Reſpublicas quandoque æquè ac corpus humanum morborum excruciat Phalanx, quibus debellandis Æſculapiis opus & Chironibus, qui licèt in principiis ſint diſ-

cordes & diſpares vix tamen in morborum civicorum variant cura, nam & in Rebuspublicis ſæpè

Enſe recidendum eſt ne pars ſincera trahatur.

FEHRIUS noſter

Conſulto Conſultus erat Medicusque Medenti.

Adiit ſic vicinas Principum aulas tot ſæpius Votis expetitus & precibus, Svinfurtumque non Æſculapico Gallo vel Lauro, ſed Auro Comite rediit. Sic A:M.DC.LXXX. à Reverendiſſimo & Celſiſſimo Principe Dn. Petro Philippo Epiſcopo Bambergenſi & Herbipolenſi, Franconiæ Duce evocabatur, ad quinque Herbipolenſium viſitanda Pharmacopolia. Conſentiente ſic Svinfurtenſi ordine Senatorio aliquot ſeptimanas, in hoc purgando Augiæ ſtabulo alter deſudavit Hercules. Tandem ob rem improbo Labore geſtam, aureo perfuſus imbre domum reductus fuit.

Repetiit eum Ao. M. DC.LXXXVI. Principis Herbipolenſis Clementia; ſed gravior Ætas quæ ipſiſſima quandoque Morborum idea; innumeris humeri defatigati Laboribus, viriumque nimius hoc onus recuſabant defectus. Scilicet Atlantes tantummodo à Principibus expetuntur & experientiſſimi quiq; Phaëtontes ſolùm præcipitiis inſerviunt.

Quod publicis & medicis eripuerat curis ſpatium, exarandis ad Academica Membra & Patronos literis dicavit. Hic ego ſi vela ſcriptionis meæ pandere & aperto mari literarii commercii Fehriani invehi vellem, ingens

mihi proponeretur æquor. Sed revocant me Typographi carceres nundinæque inſtantes; ita ut hoc & alia plura de Beatiſſimo dicenda Præſide, *GLORIÆ ACADEMICÆ* in cujus elaboratione inglorius occupatur calamus, reſervare neceſſe habeam. Hoc leviſſimo attigiſſe Pennæ ſufficiat apice; extendiſſe FEHRIUM amicas ſcripturientis Manus collocutiones,

— — quà Titan populos deſpectat Eoos!
Et Tarteſſiacâ pronus qua mergitur unda,
Quà cynoſura nitet: Et quà contrarius Axis
Aſpicit Antipodas pendentes vertice: qui jam
Caſuri, opponunt pedibus veſtigia noſtris.

Sed quod navibus ſæpè ſæpius nimbiſona procellarum prælia & tumultuoſos Nerei fluctus expertis accidere ſolet, ut tandem per laceras rimas aquas haurire, naufragaque minari pericula incipiant; hoc noſtro quoque contigit FEHRIO. Corporis enim carina à pugnacibus calamitatum agitata Africis, tot protervis concuſſa laborum curarumque fluctibus morboſam haurire Lympham, trucesque ſentire Parcas cœpit. Anno ſiquidem M. DC. LXXXVI. dum lætus accedit Prandiolum, horrido & momentaneo percuſſus frigore, neque pes neque manus ſiniſtra ſuo amplius fungitur munere, inque ſtuporis conſortium linguam, ſub quâ olim Suada ſeſſitaverat, aſt Niobeam jam & mutam rapit.

Obſtupuit hoc terroris fulmine tacta Fehriana familia, & rigida frigidaque membra crebriore frictione

calidiſſimisque fomentis ex letho revocare lætumque invocare ac congenitum calorem cœpit. Redière indies priſtini vigoris igniculi, ita ut Lingua tandem generoſis reſoluta medicaminibus verborum fragaverit de nova favis, pedemque iterum in ædibus paululum motitare potuerit.

Has inter novercantis valetudinis turbas irradiavit Noſtrum *INVICTISS. MONARCHÆ LEOPOLDI CLEMENTIA* ultrò Cæſarei Medici ſplendidum titulum aureo cum torque clementiſſimè concedens, & indulgentiſſima hac gratia ut olim Auguſtus Muſam, ſic FEHRIUM noſtrum tot annorum nunquam otioſum Præſidem beans. Admirabatur ſic mœſto gemitibus pectore, & hiſpidis nubibus obvelata fronte, fortunæ volubilitatem; inter ſuſpiria tandem & lacrymas lætus grates & pia vota *Auguſtiſſimo* reddebat *MONARCHÆ*; illud Poëtæ veriſſimum expertus dictum

Quod vexant hodie Noti
Cras lambent hilares Æquor Eteſiæ:
Mœſtum Sol hodie caput
Cras lætum roſeo promet ab æquore.
Alterno redeunt choro
Riſus & gemitus & madidis propè
Sicci cum lacrymis joci.
Naſcuntur mediis gaudia luctibus.

Remanens in membris FEHRIANIS torpor ſtuporque; ſpontaneæ Præſidii Academici anſam præbuit renunciationi

tioni. Unanimi igitur DNN. Adjunctorum conſenſu, ſuffragio votoque Illuſtris HELIANTHVS I. tanquam meritiſſimus & digniſſimus electus Argonautæ Succeſſor, quippe qui jamjam primis Academiæ Incrementis ſalutari adſtitit conſilio, & invidenda tunc obrutus praxi cum membrum eſſe non poſſet, florenti tamen condecoravit Elegio, & immanè quantum hactenus promovit. Hinc igitur ex officio noſter ſingulis Argonautis Naturæ Curioſis ſolenni commendavit Programmate Argonauta, & lampada tandem vivens adhuc læto ob tantum Succeſſorem pectore tradidit.

His peractis tot jam laboribus defunctus ſe quieti dedit, Cœlo, Deoq; proximiori & à terrenis quisquiliis planè liberato animo. Intuebatur Filios Filias, Nepotes, Neptes, in quibus indies ſeipſum renaſci & eas jam gliſcere virtutes animadvertebat, quibus arduam navavit operam. Nec enim verſiculum illum Homerianum cantillare neceſſe habebat, quem Auguſto olim extorſit male adoptatus Agrippa.

Αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τε μένειν ἄγονός τ' ἀπολέσθαι.
O! utinam cælebs vixiſſem orbusque periſſem.

Æmulos videbat in poſteris ſuis imo Majores. Maxima ſcilicet Parentum laus eſt progenuiſſe majores. Nec ille magnus eſt, quem magni avi commendant, ſed quem illuſtriores Filii & Nepotes. Contrariâ procedunt ſemitâ Parentum hæreditas & gloria. Illa deſcendit in Filios, hæc in Patres. Et certè fuit hoc FEHRIANÆ Felicita-

tis faſtigium & Summa, quod Illum decem, Filios & Filias conjugali Nodo ex voto (unico juniore Filio ſub Minerva Jenenſi militante excepto) junctos, exq; iis XXXII. ſurculos cernere licuerit. Nullo alio amplius quam hoc poſteritatis afficiebatur gaudio, cogitationibus divinis tantum immerſus. Mortis ſic vivebat vitam, & ſenili accedente maraſmo, umbram repræſentabat hominis; adeò jam, dum cum vita & morte pepegiſſe videbatur, ut in uno corpore eoque exſucco penè & exangui ſimul habitaret aliquid utriusque. Signis his & prodromis Naufragii ingruentibus die 3. Novemb. Anni M. DC. LXXXVIII. interna æſtuans excandeſcentia, cui vorax Diarrhoea virium ſe ſociavit, penitus atque penitus affigebatur lectulo. Vana erant omnia hoc in ſalvando Æſculapio conamina, infructuoſa antidota, alexica alias pharmaca omnis efficaciæ expertes, infelicia deniq; conſilia. Irrita ſcilicet planè Medicorum in morbos ira, cum vitæ ſcindere fila Atropos firmiter conſtituit. Inſtante ſic inevitabili vitæ naufragio, pium ſe geſſit Argonautam; & cum Creatore Sermones habere, deque Redemptore ſuo, quam de mundi hujus immundi, quæ plurimos occupare ſolent tricis loqui maluit. Sic omni dulcius melle ſemper ingeminabat JESU, nomen hoc ſemper ſonabat, hoc ſitiebat; *ſatur Laborum, ſatur bonorum, ſatur honorum, ſatur annorum, ſed omnibus miſerationibus divinis indigens*, quæ verbula ſæpè ſæpius & ex agonizantis Argonautæ noſtri profluxerunt ore. O! lætum lethum! ô! plenam ſolatii

mor-

mortem! O! ſvavem interitum: Salutari ſic Cataſtrophe abſolvit vitæ hujus actus. Laudabili Epilogo deſiit eſſe facundus, & poſtquam de Salutis ſuæ momentis & divina in poſteritatem circumſtantem benedictione peroraſſet, in pium *Dixi* deſiit. Tandem

– – Fluctu moriens verſatur ab omni.
– – Sentitque admoto forſice Parcas
Jamque aliquod filum circa præcordia ruptum
Ultima vox animam dein ſingultavit in undas
Ingreſſamque oculis velavit palpebra noctem.

Vix ſpatii quicquam interceſſit de Jeſu loquentem, inque ejus amore morientem inter.

Cum obitus tanti VIRI in Urbe percrebuiſſet, nil niſi manantes oculos ſingultientes lamentationes, ex imis præcordiis hauſta ſuſpiria, luctiſonos gemitus, exanimantes planctus, & communem ob merita tanti Prætoris mœrorem produxit. Exclamavit cum Metello ob Scipionis obitum Svinfurtenſis Reſpublica: Concurrite cives, mœnia civitatis noſtræ everſa atque elapſa ſunt!

Ite mei, celebrate graves, quæ præfica clamat,
Exequias nunquam majoris funus Amici
Nunquam majoris Civis lugebitis umbras.

Sed quid Academia noſtra? Fudit ob pium Senem lacrymas, cùm lugubri Programmate deſideratiſſimum Abitum & obitum Præſidis Emeriti Præſes III. intimaſſet. Minuit tandem doloris immenſitatem τȣ μακαρίτȣ

 ſuper-

ſuperſtes Paternarumq; virtutum æmulus Filius. Minuit lacrymas digniſſimus Succeſſor,pro quo Argonautarum illorum apud Valerium Flaccum fundimus Vota,

Hoc Pater hoc nobis refove caput, ulla laboris
Si noſtri te Cura movet, qui Cardine ſummo
vertitur, atque omnis manibus nunc pendet ab unis.

Minuit gemitus Tua, nunc piiſſima Animula, Felicitas; poſt labores quies, poſt funera gloria, poſt humanarum calamitatum fluctus navigato in Portu fortunatiſſimarum Inſularum. Minuit ejulatum quod poſt confectam hominis Chriſtiani militiam rude donata præmia carpis & Brabæa. Vale igitur æternùmque Salve cœli Incola,

Extremum SALVE PRÆSES nova gloria Cœli
Æternumq; VALE: SALVE ſub marmoris umbra,
Elyſia ſub valle VALE.
O! FEHRI æternum nobis SALVETO VALETO.

PIIS MANIBUS FEHRIANIS
d. d. d.

I.
Beato FEHRIO,
ſuo quondam Amico non è multis.

DEbeo multa diu Tibi, conjunctiſſime FEHRI,
qui mihi præcipuus Fautor honoris eras.
Author honoris eras , quo jam præfulgeo, magno
Cæſare propoſito velificante meo.
Lampada Tu vivens voluiſti tradere læto
Pectore, quod fieri non ita ſæpè ſolet.
An? quia ſucceſſus ſub Succeſſore videbas,
cum premeret corpus longa ſenecta tuum?
Tunc igitur Tu plus vidiſti lumine mentis,
juſſiſtique animum ſpemque fovere bonam.
Quò magis hic eſt juſtus honor, quem ſolvo ſupremum,
Teque volens laudo ſuſpicioque memor.
Suſpiciam ſemper, ſemper laudabo beatum,
Æger & haud ægrè, morte vocante, ſequar.

Memoriæ monumentum poſuit,

Joh. Georgius Volckamer D.
S. Cæſ. Maj. Archiater, Imperii Rom. Nobilis, nec non S. Lateran. Palatii aulæque Cæſ. & Imperialis Conſiſtorii Comes, atque Acad. Leopoldino-Imperialis Præſes.

II.

FEHRIUS ut multùm jactatus in æquore vaſto,
naufragium cymbæ tandem vitalis adeſſe
prævidit, proram contendit vertere ad oras
optatæ terræ, ſedes ubi Diva beatas
oſtendit Bonitas; quas dum feliciter Ipſe
attigit, exultat. Nos verò fluctibus acti,
ulteriùs regnum petimus, Natura quod amplum
poſſidet, & veterem veneramur pectore grato
Rectorem, Virtus cujus memoranda manebit,
donec in antiquum nihilum Natura redibit.

❀ ❀ ❀

Tot magnum meritis dum non capit ampliùs Orbis,
quid mirum, ſi jam FEHRIUS Aſtra petat?

Sic memoriam venerandi ſui quondam Præſidis colere l.mq. voluit Auguſtæ Vindelicorum

Lucas Schröckius, Med. D.
Archiater & Com. Pal. Cæſ. S.R.I. Nobilis, & Academiæ Leopoldino-Imper. Nat. Curioſ. Ephemeridum Director.

III. VIRO

III.

VIRO

NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO, ET EXPERIENTISSIMO,

DN. D. JOHANNI MICHAELI FEHR,

Illuſtris Academiæ Leopoldino-Imperialis

Præſidi Emerito, de Orbe Medico optimè Promerito,

Levem Terram, & Æternam Memoriam,

apprecatur,

GEORGIUS HANNÆUS,

Philoſ. & Med. Doctor.

FEHRIUS, ARGOō contendens remige-NAUTA,
Occubuit! Mortem rideat heu Lacheſis!
PRÆSIDIS EMERITI ob raptum, numeroq; Secundi,
Lumina cuî clauſit de tribus una Soror;
Noſtra ACADEMIA, nunc LEOPOLDINO IMPERIALIS,
Luget, & ablatum reſpicit usque DECUS!
Culmine non Ramo, truncata Hæc Vertice nutat;
In Radiis Tenebras ſentit & eſſe ſuis.
Concidit Egregius Medicinæ Stator, abundè
Ipſeque Jaſonio Vellere dives ovat!
Peſtis ad infectos citius proſerperet Artus,
VOLCKAMER Stygias ni repuliſſet Aquas.
Ἥλιος Auricomusq; PALATINUS COMES, ἌΝΘΟΣ,
Hic jubet Æolios Antra ſubire Notos!
Turcarum & Terror, Jovis Armiger, undique Fortis,
Sceptra per innumeros miſſa vibrans Atavos;
Invictus LEOPOLDUS, Olor ſuper æthera notus,
Concutiens Hoſtes Fulmine terribili;
Dexter adeſt, Noſtrisque favet Conatibus Æquus,
Et fovet, & molli Numine Dexter adeſt.
Diſcite vos Hoſtes, Tantosq; ſubire Triumphos,
Cæſareum, famulo & vertice, ferre *Pedem!*

Ode

ad Beatos manes

JOHANNIS MICHAELIS FEHRII,

Medici Cæſarei, Leopold. Nat. Curioſorum Academ. Præſid. IIdi d. Argonautæ, Archiatri Sweinfurtenſ. Conſulis & Prætoris Imperialis.

GRata verendus Canitie ſenex
liguſtra vultum, lilia verticem
indutus, ad cœlos anhelans
ſydereæ novus hoſpes aulæ

Fato reſedit; quem neq; temporis
fuga invidentis, nec retro dirimet
livoris incumbentis ira
nec rigidus rapientis ævi

extinguet imber. Celſior improbâ
livoris irâ Fehrius emicat
Divas ad arces, quas acerbo
dente pavet temerare livor

quod lege fluxi corporis omnibus
erat ferendum, non timuit mori
lethumq; corpore interempto
parte ſui meliore dicit

Non

Non tota tecum non lachrymabili
claudetur urnâ Gloria nominis
non fama, non laus, nec fatiſcet
in Cinerem reſoluta virtus:

Sed læta curru fama volatili
latè per orbem ſparget amabile
Nomenq́ laudesq́ & remota
te medici plaga diſcet orbis.

Inſana Clotho! curta neceſſitas!
fruſtra ſeveris horrida caſibus
ignara flecti, dura magnis
fata viris meditare fruſtra.

Te glorioſi fulgura nominis
in poſterorum ſæcula transvehent
ſemperq́ vivo Laureatas
fama tubas animabit auſu.

Te ſanioris ſplendor Apollinis
Artisq́ gnari Pæonis inclytæ
gratoq́ Svvinfurtum tumultu
compoſito recolet triumpho.

Dictum Argonautam *Magno* Academia
te Curioſorum ordine Præſidem
colet ſecundum, impendioſæ
judicium ſtudiumq́ mentis.

Curas, labores difficili dies
ſudore laſſos, pervigiles ſine
ſapore noctes, vimq; & acres
ingenii geniiq; vires

nunquam ſilebit. Gloria ſæculi
noſtri Johannes, non violabili
clauderis Urnâ, non Cadaver
pondere pyramidum obruetur.

Natus ſuperſtes Patris amabiles
Supplebit auſus, vivit adhuc ſuper
Spes una, virtutis paternæ
effigies, decorisq; certus

Hæres paterni, multiplices gradus
Scientiarum ſcandit, & omnium
furatur affectus, amoris
fida ſui tenet igne corda.

Joh. Theodorus Mœren, Colon. Med.
Doctor, Academiæ Leopold. Imper. Nat.
Cur. Collega, d. Phœbus.

INDEX

INDEX
Ephemeridum Imperialis Academiæ LEOPOLDINÆ Naturæ Curioſorum
Decur. II. *Anni* VIII.

A.

Abdominis abſceſſus ejusque purulenta materia per umbilicum excreta. pag. 96
recidivus curatus. 95
intumeſcentia ſtupendæ magnitudinis cum interveniente partu felici. 70. ſqq.
Abortivorum poculorum varii effefectus. 384. 391
Abortus avis capite excluſus. 291
ejus cauſæ variæ. 393
Abortum vel directè vel indirectè provocandi difficultas. 384. ſqq.
inſequentes molæ ex hydatidibus conflatæ. 130
Abſceſſus abdominis recidivus curatus. 95
ejusque pus per umbilicum excretum. 96
in ſcroto & per eum hydrops perfectè ſanatus. 182
Abſceſſus thoracis ex retrogradis variolis obortus per apertionem curatus 105
Abſtinentia à carnium omniũ eſu. 174
à cibis ſolidis per omnem vitam 171
ab omni cibo præter lac. 173
Abſtinentiæ à certis rebus varia exempla. 171. ſeqq.
rationes & cauſæ. 177. ſqq.
Abſtinentiis hiſce an ſuccurrendum remediis? 178
Aceti æmulatio. 123
Acida maximè figunt Mercurium. 317
Acido ſpiritu malum Iſchiadicum curatum. 156
Acidulæ & quæ circa uſum earum notanda. 181
Acidum primariam eſſe febrium cauſam probatur. 9
Acuti morbi non ſemper cauſantur abortum. 388

Aër frigidior cur raucedinis cauſa. 55
frigidus maximè nocet parturientibus. 434. ſeqq.
infima pars expanſi cœli & terræ Medius Fidius. 39. App.
Aëreum Sal, vide *Sal aëreum.*
Martis Vitriolum. 191
Aëris admiſſio, ex eo partibus noſtri corporis internis nil damni metuendum. 223
vis elaſtica in fermentandis ſuccis vegetabilium & corporis humani. 225
Æthiops Febre Petechiali laborans, cum exanthematibus albis. 265
ratio & cauſa. 267
Affectus mirachialis. 16
Alba exanthemata in Æthiope febre petechiali laborante. 265
ratio & cauſa. 267
Alkaheſt liquor à metallis disſolutus an ſit ſeparandus. 114 App.
quis & qualis. 111. App.
cur reducat omnia in primam materiam. 113. App.
an ex ſimplici vel compoſito confici poſſit Lapis Philoſophorum. 112. App.
an in ſe habeat Sulphur & Mercurium Philoſophorum. 116. App.
Allium lac in ſtomacho concretum disſolvit. 505
ratio & cauſa. ibid.
Alvi obſtructio, & quæ circa ſolutionem ejus obſervanda. 186
Alvi obſtructio quadraginta dierum cum prolapſu & gangræna inteſtini recti. 184
Alvum reſerandi ridiculus ſed non irridendus conatus. 185
Ambraphagus Cetus minor. 69
Ambuſtio ex fulmine curata. 530
Ammonis cornu ferreum. 321
violacei odoris. 82
Amputatio pedis & in ea ligaturæ fortis laudandus effectus. 527
Amygdalæ amaræ gallinas vi adſtrictoria jugulant. 335
Amygdalorum germinatio. 89
Anacardium ferreum. 324
Anguilla per alvum excluſa. 342
Anatome Dyſuria extincti. 556
hæmoptoici. 270
hydropici. 221
involuntariæ urinæ excretione à calculo veſicæ extincti. 330
phthiſici. 284
vomitu poſt paſtum & Maraſmo defuncti. 292
Anaſarca cum Aſcite. 18
Ani procidentia inſolita ſublata. 248
Animalia monſtroſa. 70
& ſiderum in ea influxus. 47. App.
per vomitum rejecta varia. 342
Animi deliquium ex cibis linteo tectis. 232
Aniſum & ab eo varia ſymptomata. 419
Anſer & in eo cor triplex. 251
Antimonii crudi decocto febres quartanæ curatæ. 30

Antimonium crudum cur neque per vomitum, neq; per alvum operatur? 31
reſeratur per acida. ibid.
Antipathiæ quorundam hominum ſingulares. 417
rationes & cauſæ. 420
Antiqui ulceris funeſta conſolidatio. 197
Aphonia à percuſſione. 57. 58
ratio & cauſa. 59
Aphthæ artificiales. 193
Apoplexiam quinquies paſſa mulier, reſtituta. 101
Appetitus aranearum. 176
Macis, certo tempore neglectus. 252
rerum inſolitarum. 253
quoad guſtum, tactum, olfactum, viſum & auditum. 58. ſeqq.
vitia. 171. ſeqq.
rationes & cauſæ. 177. 253
an iis ſuccurrendum remediis, 178
Aquæ ſubmerſus, pro mortuo extractus, vitæ redditus. 480
ſanguineo colore tinctæ Phænomenon. 24. App.
Aquas inficit terræ ſalſugo. 13. App.
Aranearum appetitus. 176
generatio mira. 190
Arbor Cinamomi an in Inſulis Ceylonicis ſolis inveniatur. 149
Arbores Japanenſium Fiſakaky & Tſutta. 495
Arboris Dianæ inſcriptio. 349
Ardor ventriculi curatus. 112
Ardor ventriculi, ejusq; curatio ridicula. 459
Argentum an requiratur ad perfectionem Lapidis Philoſophici. 85. App.
vulgi quare mortuum & qua via reſuſcitandum 95. App.
Armoniaci Salis ſpiritus in affectibus capitis multum prodeſt. 87
oculis eſt nocivus. 197
ratio & cauſa. 198
Arſenici aſſumti lenta operatio. 540
Arthritis ex ſalivatione. 264
tertiana. 120
Artuum expers infans truncus. 136
Aſtra non frigus tantum vel calorem excitant. 43. App.
ſuſcipere non deſpicere ſapientis. 35. App.
Aſtrales morbi. 48. App.
noxæ remediis corriguntur aſtralibus. 46. App.
Aſtralis collectio herbarum. 45. App
Aſtrolatria Judaica. 65. App
Aſtrolatriæ cauſa generalis. 64. App.
Aſtrologia Theologiæ non adverſa, ſed congrua. 56. App.
ejus abuſus. 51. App.
Aſtronomiæ neceſſitas in Medicina. 67. App.
Aſtrorum influxus in animalia. 47. App.
mineralia & metalla. 46. App.
vegetabilia. 43. App.
Aſtrorum receptacula Luminaria. 41 App.

Aſtrorum receptaculum potiſſimum homo. 48. App.
Aſtutia impraegnationis veritas detegenda. 395
Aves, an verò ova ante exiſtant. 372
Avis capite excluſus abortus humanus. 291
Aurantiorum corticum ex uſu, Colica. 419
Auri dealbatio. 305. ſeqq.
ejus uſus in Epilepſia. ibid.
Aurum an requiratur ad perfectionem Lapidis Philoſophici. 85. App.
vulgò quare mortuum, & qua via reſuſcitandum. 95. App.
Autochiria ex delirio Melancholico. 282
ratio & cauſa. 283

B.

BAculus ſcuticæ; & cum eo fuſtigatio lethalis. 132.
Balſamatio cadaverum. 297. 512
Barbæ plica Polonica. 210
Biblica de Sale loca quomodo accipienda. 7. App.
Bomborum militarium effectus, & quomodo irritus reddendus. 509
Brachii utriusque ſcabies, valetudinis index. 254
Brutalitas puerperæ. 84
Brutis, an quædam competat ratio 357
Brutorum in homine generatorum varia exempla. 342
Bryoniæ ſuccus, euporiſton in hydrope. 23
Bubonoceles ſphacelatæ cura, reſectâ inteſtini parte. 286
Bufones per alvum excreti. 342
Bufonis in peſte & quartana exhibitio ſalutaris. 235
Butyrum Mercurii, quomodo extrahendum. 96. App.
an in eo Mercurius, Sal & Sulphur inſeperabiliter ſint conjuncti. 94. App.

C.

CAdaveris conditura & ſubſequens mania. 422
Cadaverum balſamatio. 297. 512
Calculi faucium, tonſillarum, aſperæ arteriæ. 326
raucedinis diuturnæ cauſa. ibid.
renales magni. 500
Calculus Iliacæ paſſionis cauſa. 63
prægrandis in inteſtinis diutiſſimè hærens, extractus, 475
Veſicæ & ab eo involuntaria excretio. 330
maximus. 477
Calendariographorum reformatio neceſſaria. 58. App.
Calvariam intra, cimices reperti. 341
Campanarum ſono, partus facilitatus. 62
Cancer mammarum. 517
quomodo curandus. 518
à verruca minus ritè tractata. 546
Caninus fœtus per alvum ejectus. 343
Caphe legitima præparatio & decoctio. 24

Capilli nigri poſt mortem caneſcentes. 233
cauſa & ratio probabilis. 234
Capitis dolor periodicè recurrens hæreditarius. 47
ratio & cauſa. 48
ſphacelus, cum artuum paralyſi. 427
Carcaſſorum militarium effectus & quomodo irritus reddendus. 509
Cardiaca febris ex flatibus. 268
Cardialgia quid? ejusque variæ cauſæ. 32. 33
ejus variæ indicationes, pro varietate cauſarum. 34
Carnis ſuillæ frequentior eſus, an exin de elephantiaſis? 61
Carnium eſum quidam per omnem vitam abhorrens. 174
Caſeus hircinus. 206
Caſsia an Cinamomo præferenda. 151 ſeqq.
Catarrhorum quatuor ſunt ſpecies. 94
Cat⁹ ejusq; ſceleton vomitu reject⁹. 343
Catuli humano vomitu rejecti. 341. 343
Cera ſigillata Hiſpanica liberalius comeſta, palloris variorumque ſymptomatum cauſa. 175
Ceriforme corpus è regione Lumbari extractum. 543
ratio & cauſa probabilis. 545
Cereviſiæ roſmarinus ſylveſtris incoctus inebriat. 199
Cetus minor ambraphagus. 69
Cheiri florum inſtar redolens lapis. 83
Chin Sen Radicis uſus. 487
Chloroſis matrimonio percurata. 38
ratio & cauſa. 40
Cibos linteo tectos vir cum deliquio animi abhorrens. 232
omnes præter lac per omnem vitam abhorrens. 173
Cimices intra calvariam reperti. 341
Cinamomi arbores, an in Inſulis Ceylonicis tantùm creſcant. 149. ſqq.
arboris cortex, in triplicem lamellam diviſibilis. 150
lignum, leviter raſum, odorem ſpirat gratiſſimū. 150
Cinamomo an Caſſia præferenda. 151. ſeqq.
Circuli graminei viridiores & pinguiores reliqua area ſterili & contra. 141
variæ circa eos conjecturæ. ibid.
Cochlea ſeſſilis ferrea. 323. ſeqq.
Cæcitas ex læſione nervorum opticorum. 298
ex ſcabie capitis ſanata. 255
ex nimio vini aduſti uſu. 198
Cæcus in lucem editus fœtus. 135
Clauſtralis herba. 487
Colica ex cibo mace aromatiſato. 419
uſu corticum Aurantiorum. ibid.
Colicus dolor â muco è naribus prius copioſè excreto, poſt retento. 50. 51
ratio & cauſa. 51. ſeqq.
Collectio herbarum aſtralis. 45. App.
Coloris plumarū in gallina mutatio. 371
Colubri ictus miro modo ſanatus. 247
Comitialis morbus, vid. *Epilepſia*.

Cōditura cadaveris,& ex ea mania. 422
Confectiones ferreæ. 324
Conjux maritos ſuos omnes enecans Philoſophorum, quæ, & qualis. 103. App.
Conſtellationum magnarum magni effectus. 61. App.
Convulſiones admirandæ absque ſenſuum inſigni læſione.
cum febre petechiali, curatæ. 98
inconſuetæ. 228
cum oris clauſura. 279
ratio. 280.
totius corporis ab eſu mytulorum. 493
Conyza laticaulis monſtroſa. 65
Cor diſtortum. 251
in hypochondrio palpitans. 250
inverſum. 251
phthiſici & in eo polypus inſignis. 284
triplex in anſere. 251
Coriandri magni confectiones ferreæ. 324
Corneæ aut oſſeæ naturæ an ſit ebur. 357. ſeqq.
Cornu Ammonis ferreum. 321
violacei odoris. 82
Cornutus gallus. 74
Corona Imperialis rariſſima. 238
Corrodens urina. 159
Corroſivum lac. 159
Corroſivus ſanguis. ibid.
Cortex arboris Cinamomi in triplicem lamellam diviſibilis. 150
Peruvianus, vid. *Peruvianus Cortex.*
Coſmeticum thema naturale. 57. App.
Cranii fovea in vertice in recens nato filiolo. 135
Cricetorum eſus parit Elephantiaſin. 59
ratio & cauſa. 60
Cubebæ ferreæ. 324
Cubi ferrei. 322
Cultri fruſtulum acutiſſimum deglutitum. 516
Cultrivori Pruſſiaci veritas. 399
Cyſtis monſtroſa in gallina domeſtica. 494

D.

D*Attura* Indica & de eorum ſemine. 299
ejus ſemen male quidem admiſcent cereviſiæ. ibid.
Deglutitio cultri acutiſſimi fruſtuli. 516
rerum inſolitarum. 85
Delirium ſine febre. 41
ejus cauſa. 43. 44
cura. 45. 46
Melancholicum, & ex eo avtochiria. 282
ratio & cauſa. 284
Dentes Viperarum. 526
Dentium robur. 209
Diaphragmatis perforatio in ſpeculo nerveo non lethalis. 499
Diarrhœa annua. 504
intempeſtive ſuppreſſa, febris ſingultuoſæ cauſa. 529
Digiti manus dextræ & ab iis oborta epilepſia. 100
vulnus, & per illud fluentes menſes. 199

Dolor capitis periodicè recurrens. 47
rationes & cauſæ. 48. ſeqq.
Draco Philoſophorum caudam ſuam devorans, quis & qualis? 99. app.
Dulcedo ſalivæ poſt febrem tertianam 148
ad nauſeam usque. 147
quomodo curanda. 148
Dyſenteriæ continuæ cum variolis conjunctæ, curatio. 103
Dyſenteriam ſolventes menſes. 337
Dyſuria extincti anatome. 556

E.

EBrietatis ſymptomata eorundemque cauſæ & analyſis 21. 22
Ebrii cur alii plus, alii minus ſint vertiginoſi. 26. 27
Ebulus euporiſton in hydrope 262
ratio & cauſa ibid.
Ebur an oſſeæ vel corneæ ſit naturæ? 357
Eclipſis Solaris. 339
Electuarium theriacale Ulmenſium. 166
Elefantum mirabilia. 356
Elephantiaci rariſſimi hodiè ſunt in Germania. 61
Elephantiaſis ex Cricetorum eſu. 59.
ratio & cauſa. 60
an à frequentiori carnis ſuillæ eſu oriatur. 61
an ex Zythi potu juxta Dioſcoridem oriatur. ibid.
Embryo an per os, an per umbilicum nutriatur. 370
ſanguine menſtruo nutriatur in utero. 367. ſeqq.
Emmenagogum curioſum. 464
Enterocele & hydrocele quomodo inter ſe rectè dignoſcantur. 141
Epatis gallinacei lobuli & acini lapidei. 486
Ephialtes. 236
Epilepſia curata. 114
ab ea præſervat ſpiritus Juniperi. 153
Epilepſiæ exempla rariora. 193. 228
â manus dextræ digitis obortæ cura. 100
Epileptica flatus copiosè eructans. 230
Eryſipelas ſingulare exulceratum. 492
Eſſere ex retro pulſa gonorrhœa. 195
Exanthemata alba in Æthiope febre petechiali laborante. 265
ratio & cauſa. 267

F.

FAbæ ferreæ. 322
Farina triticea multiplicanda. 123. 130
Fataſiro Japanenſium planta. 489
Febres autumnales cur hydrops non rarò ſubſequatur. 19
quæ circa curationem earum notanda. 4. 5. ſeqq.

Febres fugatæ per corticem Peruvianum. 2. ſeqq.
ratio. 10
Febricitantium ſanguis multo minorem ſalis Volatilis præbet quantitatem, quam in ſanis. 9
Febris Cardiaca ex flatibus. 268
maligna ſpiritus vini uſu curata. 405
ratio & cauſa. 408. ſeqq.
petechialis cum convulſionibus lethalis. 98
cum exanthematibus albis in Æthiope. 265
ratio & cauſa. 267
Febris quartana & in ea bufonum uſus ſalutaris. 335
decocto antimonii crudi curata. 30
ſingultuoſa maligna, intempeſtive ſuppreſſa, Diarrhœæ cauſa. 529
Febrium intermittentium cauſa primaria acidum. 9
curatio à Venæſectione & catharſi meritò eſt auſpicanda. 4
locus primario affectus. 7. 8. ſeqq.
Febriana Memoria. 129. app.
Femellarum deſiderium & appetitus rerum inſolitarum, quoad guſtum, viſum, auditum & olfactum. 59
Femoris tumor in gravida lethalis. 194
Fera in ſylvis nigredinem deponens, miram induens albedinem Philoſophorum quæ? 105. app.
Fermenta in quavis parte peculiaria cum Helmontio ſtatuere non abludit à vero. 56
Fermentum Philoſophorum quid? & quale? 98. app.
Ferri mineræ ſub diverſis figuris ſpectabiles. 321
Figulinus globus deglutitus & per anum excluſus. 88
Figuratorum Lapidum cauſæ probabiles. 325. 326
Fiſakaky Japanenſium arbor. 491
Flatus copioſè eructans epileptica. 230
febris cardiacæ cauſa. 268
Iliacæ paſſionis cauſa. 63
Flores Japanenſium Kanako, Juri & Jama Juri. 490
Fæcum exitus & prolapſus inteſtinorum perpetuus, ab hernia male ſecta. 138
Fœcunditate rara celebris fœmina. 261
Fœmina rara fœcunditate celebris. 261
Fœtus caninus per alvum rejectus. 343
humanus fruſtillatim, per abdomen excluſus. 223
labiis leporinis geminis, oculis clauſis & cœcis & fovea in cranii vertice in lucem editus. 135
monſtroſus. 135. 136. 483

Fœtus an per os an vero per umbilicum nutriatur. 370
viginti ſex annos in matre hærens. 293
in utero, an ſanguine menſtruo nutriatur 397
Fomentationibus in totum diſcuſſus tumor uteri 179
Fons ſalis duplicis contrarii. 9. App.
Formicæ Curioſæ Dn.D. Lochneri Synopſis. 124 App.
Fringilla candida. 320
Fructus ferrei. 324.
Frumenti ſpiritus non contemnendam præbet medicinam domeſticam. 152
Fulmen & ex eo ambuſtio curata. 530
Fungus in œſophago excreſcens. 256
Furtum ab Elephante detectum. 357
Fuſtigatio cum ſcuticæ baculo lethalis. 132

G.

G*Allæ* larvatæ. 73
Gallicinii cauſa. 374. ſeqq.
Gallina plumarum colores mutans. 371
ſuperfœtans. 259
Gallinacei epatis lobuli & acini lapidei. 486
Gallinas amygdalæ amaræ vi adſtrictoria jugulant. 335
Gallinæ cyſtis monſtroſa. 494
patula ingluvies. 555
Gallus cornutus. 74
Gangræna & prolapſus inteſtini recti à purgatione ineptè adhibita. 184
Gangrænam inteſtinorum in cane feliciter arcens remedium. 223 228
Gemelli ſibi invicem adnati, feliciter ſeparati. 305
Generatio aranearum mira. 190
ex ovo multis laborat difficultatibus. 345
univoca & æquivoca, quid de illis ſentiendum. 345. ſeqq.
Genethliaci thematis impugnatio. 55 app.
Germinatio amygdalorum. 89
Gladii Xiphiæ accurata deſcriptio. 243
Glandulæ in Ventriculis luporum, lumbricis repletæ. 1
Glanduloſa nasda inteſtini recti, periculoſam Hæmorrhagiam excitans. 168
Glans ſclopetaria venenata. 191
Globuli Moſchati ferrei. 325
Globulus figlinus deglutitus & per alvum excluſus. 84. 85
Globus ſclopetarius venenatus. 191
Gloſſopetræ in Helvetia repertæ. 303
Gonorrhœa, & ex ea retropulſa eſſere. 195
Gravidæ in iis imaginatio quid & quomodo agat. 290

H.

H*Æmoptoici* anatome. 270
Hæmoptyſis. ibid.
à terrore. 232
Hæmorrhagia ex nasda glanduloſa inteſtini recti. 168

Hæmorrhagia uteri in ſeptuagenaria ſalutaris. 121
Hæmorrhagia rebellis noxa. 547
Hæmorrhagias ſiſtentia remedia & ſuperſtitioſa & naturalia. 64
Hæreditaria ſcabies. 254
Hæreditarii morbi unde? 48
Halcyonis nidus. 296
Harmonia ſuperiorum cum inferioribus. 38. app.
Hepar bubuli, & in eo tubuli lapidei & oſſei. 319
Herba clauſtralis. 487
Herbarum collectio aſtralis. 45. app.
Hermaphrodita hircus. 555
Hernia inguinalis iliacæ paſſionis cauſa feliciter curata. 274
ratio & cauſa. 275
malè ſecta, & ab ea prolapſus perpetuus & fæcum exitus in inguine. 138
umbilicalis diu neglecta, tandem ligatura alleviata. 213
Hircinum lac. 555
Hircinus caſeus. 206
Hircus ἀνδρόγυνος. 555
Homo potiſſimum aſtrorum receptaculum. 48. app.
Hydatides & ex iis conflatæ molæ, abortum inſecutæ. 130
Hydra Chymicorum quæ & qualis. 100. app.
Hydrocele & Fnterocele quomodo inter ſe recte dignoſcenda. 141
Hydropem tollens Radicis Ireos noſtratis ſuccus. 160
Hydropica anatome. 211
Hydrops per abſceſſum in ſcroto factum, integre ſanatus. 182
Hydrops aſcites falſo pro monſtro in utero habitus. 473
ſaccatus. 559
cum interveniente partu felici. 70
Hydrops ejusque cauſæ variæ. 19. 20
curationis methodus. 20. 23. ſeqq.
curatus. 300
evporiſton. 262
quæ facilius quæque difficulter curatur. 222
cur febres autumnales non rarò ſubſequatur. 19
& in ea ſuccus Bryoniæ arcanum. 23
Hymenis exiſtentia. 534
Hypochondria & in iis cor palpitans. 250

I.

IAma Juri Japanenſium planta. 490
Ictus colubri miro modo ſanatus. 247
& ex eo lienis ruptura. 498
Idioſyncraſia quorundam hominum ſingularis. 417
rationes & cauſæ. 420
Ileos & profundus inteſtini recti coalitus. 208
Iliaca paſſio à calculo, vermibus & flatibus. 63
herniæ umbilicalis cauſa feliciter curata. 274. ſeqq.
ratio. 275. ſeqq.

Imaginatio materna in gravidis ut agat? 290
monſtroſi fœtus cauſa. 483
ſcabiei in filia cauſa. 254
Impenetrabilitatem magicam ſolventia remedia. 192
Imperialis Corona rariſſima. 238
Impragnatio an de ea Medicus ſemper certus eſſe queat. 395
ejus veritas aſtutia detegenda. 395
Infans truncus ſine artubus. 136
Infantes ſuppoſititii. 515
Inflammationes extrinſecus arcet ſpiritus vini rectificatus. 155
Influxus ſiderum in animalia. 47. app.
metalla & mineralia. 46. app.
vegetabilia. 43. app.
Ingluvies gallinæ patula. 555
Injectionibus balſamicis an non lymphæ corruptio & inflammatio impediri queat. 227
Inſecta quædam Braſiliana. 380 ſeqq.
quomodo lædant. 379
Inteſtina & in illis calculus prægrandis diutiſſime hærens, extractus. 475
Inteſtini coalitus profundus. 208
particula reſecta & ab ea alvus, non verò excretio & vita, excluſa. 552
prolapſus & gangræna ex purgante ineptè adhibito. 185
recti nasda glanduloſa hæmorrhagiam periculoſam excitans. 168
Ireos noſtratis ſuccus hydropem tollens. 160
Iris ſolaris. 304
Iſchiadici mali curatio & præſervatio â ſpiritu acido. 156
Iſchiadico nephriticus dolor, virum ſolo hoc tempore, quo ribes matureſcunt, per plures annos affligens. 157
Judaica Aſtrologia. 65. app.
Juniperi baccarum uſus præſervat ab Epilepſia. 155
Juri Japanenſium planta. 490

K.

K*Anako* Japanenſium planta. 490

L.

L*Abiis* Leporinis geminis in lucem editus fœtus. 135
Lac concretum in ſtomacho. 505
hircinum. 206
per umbilicum copiosè excretum. 451
ratio & cauſa. 453
Lacertæ per alvum excretæ. 342
Lactantes viri. 206
Lactis muliebris defectus, mox copia, cutim erodentis & ulcera efficientis. 159
Lapis Chinenſium Thenſy. 487
Judaicus ferreus. 322
Philoſophorum quomodo conficiendus. 107. app.
corpus quale habeat, & qua veſte induatur. 80. app.
ejus nomina. 81. app.

Lapis Philoſophorum an ad perfectionem ejus aurum aliudq; metallum requiratur? 85. app.
quid? 78. app.
an ſit in rerum naturâ. 77. app.
an cum terra ſua & ſpiritu ſufficiat in ſe ipſo ad ultimam perfectionem obtinendam. 84. app.
cur ſit trinus & unus. 86. app.
Sileſiacus odoris Violacei. 81
Lapidei in bubulis epatibus tubuli. 319
epatis gallinæ lobuli & acini. 486
Lapides Miſnici odoris Violacei. 83
Lapidum figuratorum cauſæ & rationes probabiles. 325. 326
generatio unde? 81. 82
Larvatæ gallæ. 73
Laudanum opiatum purgans. 117
Legumina ferrea. 322
Lentiſcinum lignum vi gaudet firmandi nervos. 23
Leo alatus & ſine alis Chymicorum. 106. app.
Lepra Arabum rariſſima hodie eſt in Germania. 61
Libanologiæ Curioſæ Dn. D. Hannæi Synopſis. 122. app.
Libanotidographiæ Ejusdem Synopſis. 121. app.
Libella nova. 295
Lienis ruptura ab ictu. 495
ſubſtantia corrupta in equo 542
Ligatio venefica, ſoluta. 210. 255
Ligatio, varia adverſus illam remedia. 258
Ligaturâ alleviatâ hernia umbilicalis diu neglecta. 213
an tumores ex venenis ſiſtat. 204
Ligaturæ fortis in amputatione pedis effectus laudabilis. 527
& quid de illis in morſibus lethiferis ſentiendum. 523
Lignoſa arboris cinamomi ſubſtantia odorem fragrat odoratiſſimum. 150
negatur hoc ab aliis. ibid.
arborum ſegmenta adoleſcens quidam continuo devorans. 172
Lignum quernum in metallum & vitriolum mutatum. 538
Veſicatorium. 355
Limaces per alvum excluſi. 342
Lintea noctu lucentia. 428
Linteo tecti cibi, animi deliquii in viro cauſa. 232
Liquor è veſiculis viperarum an agat per fermentationem. 524
Locorum mutata ſituatio, ejusque probabilis cauſa. 144
Lolium temulentum. 430
Longævitas. 352
per quæ remedia procuranda. 353
Lucentia noctu lintea. 428
Lumbricorum in humano corpore generatio an univoca ſit, vel æquivoca. 345. ſqq.

Lum-

Lumbricorum pulvere an in expellendis lumbricis tuto uti liceat. 203
terreſtrium regeneratio. 202
Luminaria ſunt receptacula & diſpenſatoria aſtrorum. 41
Luminum in ſublunaria effluvia. 40. App.
Lupini ferrei. 322
ventriculi vermes. 1
Luporũ voracitatis cauſa probabilis. 1
Lupuli odor, & exinde Menſium obſtructio lethalis. 200
Lympha paracenteſi feliciter extracta. 217
variè ab aëre mutatur. 218
ratio & cauſa. 226

M.

MAcis appetita & neglecta. 252
ex cibo cum ea aromatiſato, colica 419
Magia, an ex Medicina enata. 259
Magnes, emplaſtris admixtus, nullius eſt effectus. 404
Malacia, vid. Appetitus rerum inſolitarum.
Mamma dextræ papilla & ab ea Natta funiculo alligata, uvæ inſtar dependens, & menſtruorum tempore intumeſcens. 67
Mammarum ulcera à nimia lactis emanantis copia. 159
Mania ex conditura cadaveris. 422
Maraſmo extincti anatome. 292
Mare Philoſophorum, in quo duo piſces mira pinguedine, prædicti quid? 100. App.
Margarita Luſato-Sileſiacæ. 327
Martis vitriolum aëreum. 191
Medicina an ad eam Aſtronomiæ requiratur neceſſitas. 67. App.
an ex ea ſit nata Magia. 259
Melancholia uterina periodica. 115
Melancholicum delirium, & ex eo avtochiria. 282
ratio & cauſa. 283
Melancholicus riſus maximus, curatus. 444. 448
ejus ratio & cauſa. 449
Membrum muliebre aliò translatum. 249
virile longum & lacertoſum cum ſcroto modico. 252
Memoria Fehriana. 129. App.
Menſes per vulnus digiti fluentes. 199
Menſium obſtructio lethalis ab odore lupuli. 200
triduana ſternutationis cauſa. 329
Menſtrua dyſenteriam ſolventes. 537
an Embryoni cedant in alimentum. 367
ſuppreſſa & adverſus ea evporiſton. 366. 464
Mercurii encomia Philoſophorum varia. 103. ſeqq.
putrefactio an in cineribus vel balneo fieri poſſit, ut inde butyrum extrahatur. 96
vivi exhibiti noxa. 347

Mercurius unde ei effectus cauſandi ſalivationem. 350
non eſt metallum. 348.ſqq.
Mercurius & quæ circa uſum ejus notanda? 351
ejus uſus varius. 350.ſeqq.
Mercurium maxime figunt acida. 317
Mercurius Philoſophorum an in eo peragendæ ſint variæ & diſtinctæ operationes. 93. App.
qualis ſit, qui ad Lapidem Philoſophorum requiritur. 87
Sal & Sulphur an in butyro Philoſophorum inſeparabiliter ſint conjuncta. 94
quo tempore coctionis ei metalla ſint addenda. 92. App.
quæ via eliciatur ex tribus regnis. 110 App.
Sublimatus devoratus & legitimis remediis debellatus. 165
Metalla & Mineralia inq; ea ſiderum influxus. 46. App.
an requirantur ad perfectionem Lapidis Philoſophici. 85. App.
Salis beneficio ſolvuntur, perficiuntur, ac præcipitantur. 9. App.
Metallicum & minerale purum Philoſophorum quomodo præparandum & habendum. 109. App.
Metallorum exaltationis modus. 307
Metallum ex ligno quercino. 538
Metaſtaſis mirabilis. 263
Meteorum Gothanum inauditum. 187
ejus ratio & cauſa. ibid.
Mictio ſanguinis ab uſu myrrhæ. 263
ratio & cauſa. 264
Mictionis difficilis, facilis promotio. 462
Millepedes per urinam emiſſi. 342
Mirachialis effectus. 16
Miznofana Japonenſium planta. 489
Molæ ex hydatidibus conflatæ, abortum inſequentes. 130
Monſtroſa animalium. 70
pyra. 134
Monſtroſus fœtus. 135.483
Morbi aſtrales. 48. App.
hæreditarii unde? 48
Mors repentina. 86
ratio & cauſa. 88
Morſu lethali truttas aliaſque piſces petens truttæ ſpecies. 523
Morſus viperæ. 203
curatus. 519
Moſchati globuli ferrei. 325
Mucus è naribus prius copioſè excretus, poſtea retentus colici doloris cauſa. 50.51
ratio. 51. ſeqq.
Mures an naſcantur ex putredine. 344
& varia circa eos notabilia. ibid. ſeqq.
Mus vomitu rejectus. 341.343.
Muſtela per alvum rejecta. 342
Mutata locorum ſituatio, ejuſq; probabilis cauſa. 144

Myr-

Myrrha & ex ejus uſu mictio ſanguinis. 263
Mytulorum eſus noxius. 122
& ex eo convulſiones totius corporis. 493

N.

N*Anorum* generatio. 543
Nares & per eas vermes ejecti. 341
Nasda glanduloſa inteſtini recti, periculoſam hæmorrhagiam excitans. 168
Natta è dextræ mammæ papilla funiculo alligata inſtar uvæ dependens, & menſtruorum tempore intumeſcens. 167
Naturæ purum, quid? quale? & quotuplex. 108. App.
Nervos firmandi vi gaudet lignum Lentiſcinum. 23
Nicotiana herba & de ea curioſa quædam. 513
Nicotiana vid. *Tabacum.*
Nidus halcyonis. 196
Nigri capilli poſt mortem caneſcentes. 233
ratio & cauſa probabilis. 334
Nitrum verum ubi copioſum. 27. ſeqq.

O.

O*Blivio* à philtro. 547
Obſtetricum in expellendis ſecundinis error. 433
ridiculi & ſuperſtitioſi ritus. 438
Obſtructio alvi quadraginta dierum, & ex ea prolapſus & gangræna inteſtini recti. 184
Oculi vulnus inter iridem & pupillam corneæ inflictum. 215
Oculis clauſis in lucē editus fœtus. 135
Spiritus Salis Armoniaçi eſt nocivus. 197
ratio & cauſa. 198
Vini eſt nocivus. ibid.
Odor menſium ab obſtructione menſium lethali. 200
Odore librorum veterum à blattis & tineis exeſorum delectata virgo. 62
Odoris violacei Cornu Ammonis. 82
lapides Miſnici. 83
lapis Sileſiacus. 81
& probabiles odorum horum rationes. 82. 83
Oeſophagi vulnus in medio ſeſqui annum patens. 246
Oeſophagus & ex eo excreſcens fungus. 256
Omentum ex nimio vomendi conatu in Hæmoptoico disruptum. 271
Omniā ab uno. 26. App.
Opiatum Laudanum purgans. 117
Opticorum nervorum læſio, & exinde cœcitas non læthalis. 298
Orificium ventriculi interius, & circa illud tumor lethalis. 212
Oris clauſura cum tetano. 279
ratio & cauſa. 280. ſeqq.
Oſſea vel corneæ naturæ an ſit ebur? 327. ſeqq.
Oſtrearum ova. 506
Ova oſtreorum. ibid.

Ova prius an verò aves exiſtant in ovis. 372.375
Oviparus vir. 261
Ovum & generatio ex eo, multis laborat difficultatibus. 344

P.

Palloris aliorumque ſymptomatum cauſa cera Hiſpanica, & ſuccinum liberalius comeſtum. 175
Palmæ oſſicula quæ ad ſationem eligenda. 95
ex ſemine ortus. 91
Panniculi carnoſi inſignis craſſities in tumore. 485
Paracenteſi feliciter excreta lympha 217
optime deplentur ventres hydropicorum. 222
Paralyſis lethalis. 35
quid? ejusque cauſa. 36. ſeqq.
particularis in dextro capitis latere. 214
à philtro. 547
Parturientium ridiculi & ſuperſtitioſi ritus. 438
Partus campanarum ſono facilitatus. 62
feliciter excluſus, non obſtante hydrope aſcite ſaccato ſtupendo. 70
Percuſſio Aphoniæ cauſa. 57.58
ratio 59
Perforatio diaphragmatis in ſpeculo nerveo non lethalis. 499
Peruvianus Cortex, ejusque analyſis Chymica. 6
Peruvianus Cortex, quæ circa effectum ejus notanda. 12. ſqq.
& per eum fugatæ febres. 2
ratio. 10
& variæ tàm liquidæ quàm ſolidæ ejus formulæ. 6
quid & unde? 5
quæ circa uſum ejus notanda. 12. ſeqq.
qui uſum ej⁹ ob vanum planè metum reſpuunt, refutantur. 14
Petechialis febris cum convulſionibus curata. 98
Phantaſiæ vis mirabilis. 232
Philoſophorum Lapis, vid. *Lapis*.
Philoſophorum Mercurius, qualis ſit? 87. app.
Philtrum & ex eo oblivio & paralyſis. 547
Phlebotomicæ tabulæ propudium, 52. App.
Phthiſici anatome. 284
Phthiſis curata. 301
ex raucedine. 53
Phoſphorus Hermeticus. 10. App.
Pica, vid. *Appetitus rerum inſolitarum*. 171. ſeqq.
Piper rotundum ferreum. 324
Piſa ferrea. 322
Plantæ Japanenſes Mitznoſana & Fataſiro. 489
Pleuriticum pus ſimul ruptum, fœminam ſuffocans. 541

Pleuritis

Pleuritis in gravida. 28
ejus cauſa. 29
à natura ſpontanea. 223, 224
mirè terminata. 533
tuſſi & fœtore alternis diebus ingraveſcens. 244
Plica Polonica in barba. 210
ſubcutanea. 183
Plumarum in gallina coloris mutatio. 371
Polypus inſignis in corde phthiſicorum. 284
Priapus amiſſus & recuperatus. 210. 255
non amittitur revera, ſed retrahitur. 211
varia ad hunc effectum remedia. 257 ſeqq.
lacertoſus & longus cum ſcroto modico. 252
parvus cum ſcroto monſtroſæ magnitudinis. ibid.
Principium abſolutè primum non eſt Sal. 15. App.
corporum compoſitorum Sal. 15. App.
diverſorum & adverſorum idem. 37. App.
Procidentia ani inſolita curata. 248
Prognoſticon civile & militare. 60. App.
Prolapſi inteſtini gangræna à purgante ineptè adhibito. 184
Pruſſiaci cultrivori veritas. 399
Pſeudo-Medicorum arrogans & impudens prognoſticon deluſum. 466
Puerperæ brutalitas. 84
Puerperis maximè nocet aër frigidus. 434. ſeqq.
Pulmonum tophi. 265
ulcus ſanatum. 502
ratio & cauſa. ibid.
Pulvis ad ſuſtinendos torturæ cruciatus & ſuprimendam confeſſionem. 201
Purgans ineptè adhibitum gangrænæ & prolapſi inteſtini cauſa. 184
Purgantia, cur ea non ſemper ſequatur abortus. 387
Purum minerale & metallicum Philoſophorum quomodo præpaparandum. 109. App.
naturæ quid? quale & quotuplex. 108. App.
Pus abſceſſus in abdomine per umbilicum excretus. 96
pleuriticum fœminam ſuffocans. 541
Puſtulæ in toto corpore erumpentes. 377
Putredo an ex ea naſcantur mures? 344
Putredini reſiſtens remedium optimum. 227, 228
Pylorus monſtroſus. 292
Pyra monſtroſa. 34

Q.

Quartana in ea exhibitio bufonum ſalutaris. 235
decocto antimonii crudi curata. 30
novennis. 118

R.

R*Adicis* Chin Sen uſus. 487
Ratio quædam an brutis compe-
tat. 357
Raucedo cur ab aëre frigidiore indu-
cta? 55
in phthiſin degenerans. 53
ſenilis curata. 243
Raucedinis diuturna cauſa abdita. 328
Regeneratio lumbricorum terreſtri-
um. 202
Remedia contra impenetrabilitatem
magicam. 192
Renes conſumti partim, partim ſcir-
rhoſi. 331
Renum calculi magni. 500
Repentina mors. 86
Ribes, quo tempore matureſcunt
Iſchiadico nephriticus
dolor, virum per ali-
quot annos ſemper
afflixit. 157
Ricini uſus, contra ligationem vene-
ficam. 259
Riſûs inſalubris exempla varia. 447
Melancholicus maximus cura-
tus. 444. 448
ejus ratio & cauſa. 449
Robur dentium. 209
Roſmarinus ſylveſtris cereviſiæ inco-
ctus, inebriat. 199
Ruptura lienis ab ictu. 498

S.

S*Al* ex aëre attrahendi modus. 20. app.
Sal aëris & varia pro eo experimenta ibid.
indifferens. ibid.
attrahit magnetis beneficio ex
aëre. 10. app.
balſamum eſt & condimentum
terræ. 23. app.
biblica de eo loca quomodo acci-
pienda. 7. app.
centrale quomodo appelletur? 14. app.
colligitur ex terra. 11. app.
compoſitorum corporum princi-
pium. 15. app.
fatuum. 8. app.
Mercurius & ſulphur an in butyro
Philoſophorum inſeparabili-
ter ſint conjuncti. 94. app.
Metalla ſolvit, perficit, præcipi-
tat. 9. app.
â Muria marina ſeparatur. 10. app.
omnia in ea ſub cœlo. 11. app.
petræ & nitri non ſunt eadem. 26. app.
Philoſophorum quale? 90. app.
principium non eſt abſolute pri-
mum. 15. app.
rubrum, ubi? 25. app.
Sal in ſe ſimplex eſt. 14. app.
terra ne an aqua? 16. app.
terræ. 8. app.
Salamandra chymicorum quæ & qua-
lis. 104. app.
Salamandræ vomitu rejectæ. 342
Salia artificialia unde? 15. app.
fixa. 15. app.
volatilia. ibid. app.

Salis copia immenſa. 23. app.
devaſtatio. 8. app.
duplicis contrarii fons. 9. app.
effecta. 12. app.
efficacia & dignitas. 22. app.
encomia. 12. app.
nomina varia. 23. app.
origo. 12. 13. app.
pactum. 8. app.
philoſophici ſolutio ut per ſublimationem & deſtillationem Mercurium & ſulphur habere valeamus. 91. app.
ſtatua. 8. app.
uſus. 11. app.
Salis Armoniaci ſpiritus multum prodeſt in affectibus capitis. 87
oculis eſt nocivus. 197
ratio & cauſa. 198
Saliva dulcis ad nauſeam usque. 147
quomodo curanda. 148
poſt febrem tertianam. ibid.
menſtruatæ, menſes in alia obſtructionibus laborante, provocati. 465
Salivatio arthritidis cauſa. 264
Salivationis effectus ubi in Mercurio lateat. 350
Salſamentum ignis. 9. app.
Salſugo terræ aquas inficit. 17. app.
Salzſtein & Steinſalz ſunt diſtincta. 26. app.
Sanguinis mictio ab aſſumta myrrha. 263
ratio & cauſa. 264
transfuſio in cane. 288
Sanguis febricitantium multo minorem ſalis Volatilis præbet quantitatem quàm in ſanis. 9
lintea corrodens. 159
Scabie à malè curata, mira intumeſcentia radii & cubiti prope carpum. 335. 336
Scabies capitis ſanata, cœcitatis cauſa 255
filiæ ex imaginatione matris. 254
Scarabæi vomitu & per alvum rejecti. 342
Scillæ effectus mirus in meleagride. 298
Scirrhoſus pylorus. 292
Scorpiones in homine nati. 341
Scrotum monſtroſæ magnitudinis cum curta virgæ ſupellectile. 252
Secundinarum adhæſio & ad eos remedium ſalutare. 253
expulſio & obſtetricum circa eam error. 433
Serpentes per alvum ejecti. 342
an æque morſu ſuo lædant ac Viperæ. 523
Serpentis ictus miro modo ſanatus 247
Sidera omnia in Venæ ſectione conſideranda. 53. app.
Siderum effectus in animalibus. 47 app.
in metallis & mineralibus. 46. app.
vegetabilibus. 43. app.

Singultuoſa febris & ex ea intempeſtivè ſuppreſſa, diarrhœa. 529
Sipho Würtenbergicus per majora experimenta firmatus in vertice fluens correctus & detectus. 565
Situatio locorum mutata, ejusque probabilis cauſa. 144
Solanum racemoſum Americanum tinctorium. 332
varia de eo experimenta. 333. ſeqq.
Solaris Eclipſis. 359
iris. 304
Sphacelatæ bubonoceles cura, reſecta inteſtini parte. 286
Sphacelus capitis cum artuum paralyſi univerſali. 427
Spiritus Vini vel frumenti Medicinam præbet domeſticam in variis affectibus non contemnendam. 152
oculis eſt nocivus. 198
ex ejus nimio potu ſtupiditas ejusque uſus in catarrhis & defluxionibus capitis. 154
in inflammatione faucium & angina. 153
in flamationibus externis. 155
in lumbricorum expulſione. 154
uſu febris maligna curata 405
ratio & cauſa. 408. ſeqq.
Sternutatio triduana ex ſuppreſſione menſium. 329
Stranguria, & contra illam evporiſta. 456
Strombus ferreus. 323
Stupiditas, â Spiritus vini potu. 542
Submerſus aquæ pro mortuo extractus, vitæ redditus. 480
Succinum liberalius comeſtum palloris aliorumque ſymptomatum cauſa. 175
Suffocatio â pure pleuritico ſimul rupto. 541
Suillæ carnis frequentior eſus, an exinde oriatur Elephantiaſis. 61
Sulphur Philoſophorum quale? 89
Superfœtans gallina. 259
Superiorum cum inferioribus harmonia. 38. app.
Superſtitioſi obſtetricantium & parturientium ritus. 438
Suppoſititii infantes. 515
Suturæ temporum ſpuriæ, & circa illas vulnus non lethale. 298

T.

TAbacum fumandi novus & proficuus valde modus. 76 ſeqq.
Vide Nicotiana.
Tabulæ phlebotomicæ propudium. 52. app.
Temporum circa ſuturam ſpuriam, vulnus minime lethale. 298
Terra mater â cœlo patre imprægnatur. 39. app.
Terra ſigillata Münchenſteinenſis. 303
Terræ ſigillatæ curioſæ D. Wurffbainii Synopſis. 123. app.
Terræ ſal. 8. app.

Tertiana arthritis. 120
Teſſera ferreæ. 322
Teſtacea ferrea. 223
Teſticulorum muliebrium hydrops. 563
Tetanos cum oris clauſura. 279
ratio & cauſa. 280
Thema coſmeticum naturale. 57. app.
Thematis genethliaci impugnatio, 55. app.
Thenſy Chinenſium Lapis. 487
Theologia Aſtronomia non adverſa ſed congrua. 56. app.
Theoriam colligere ex praxi tutius eſt, quam contra. 153
Thophi pulmonum. 265
Thoracis abſceſſus ex retrogradis variolis per apertionem curatus. 105
apertio an ſemper lethalis. ibid.
Tortura cruciatus & confeſſionem ſupprimens pulvis. 201
Transfuſio ſanguinis in cane. 288
Transmutatio ligni querni in metallum & vitriolum. 538
Tremulas manus cur quidam naturâ habeant? 22
Triticea farina multiplicanda. 123. 130
Truncus infans ſine artubus. 136
Truttarum quædam ſpecies, alias truttas & piſces lethali morſu petit. 523
Tſutta Japanenſium arbor. 491
Tubuli lapidei & oſſei in hepatibus bubulis. 319
Tumor in capite curatus. 548
femoris in gravida lethalis. 194
Radii & cubiti prope carpum ex ſcabie malè curata. 335
circa Ventriculi orificium lethalis. 212
uteri regionem occupans, fomentationibus in totum diſcuſſus. 179. ſeqq.
Tumores magni curati. 551

U.

Vagitus uterinus. 497
Variolæ retrogradæ abſceſſus thoracis cauſa. 105
Variolarum cum dyſenteria junctarum curatio. 103
Vaſa jecoris in bobus in lapideam & oſſeam ſubſtantiam degenerata. 319
Vegetabilia eorumque collectio aſtralis. 45. app.
& in illis ſiderum effectus. 43. app.
Venæſectio cur non ſemper cauſetur abortum. 388
non obſtantibus rationibus Helmontianis in pleuritide locum habet. 29
an in paralyſi celebranda. 37
Venefica ligatio ſoluta. 255
Venenata glans ſclopetaria. 191
Venenum Viperarum quomodo agat. 524
in quo conſiſtat. 521. ſeqq.
an ſerum præ ſanguine inficiat? 522

Ventorum & vorticum effectus rarior. 144
Ventriculi ardor curatus. 112
lupini vermes. 1
orificium & circa illud tumor lethalis. 212
vulnera non omnia ſunt lethalia. 403
Vermes Iliacæ paſſionis cauſa. 63
Ventriculi lupini. 1
Vermis cancro ſimilis. 342
uteri. 72
Vide Lumbrici.
Vernix ad conſervanda inſecta & animalia. 297. 512
Verruca minus rectè tractata cancri cauſa. 546
Vertiginem cur alii plus, alii minus ſentiant. 26
Vertiginis ſpecies rarior. 24
ejus cauſa. 25. ſeqq.
Vertiginoſi cur omnia in gyrum circumagi videantur. 27
Vertigo gravis curata. 113
â lolio temulento. 430
ex ſtomachi conſenſu. 28
Veſica duplex. 264
Veſica calculus maximus. 477
Veſicatorium lignum. 355
Veſparum duæ ſunt ſpecies. 379
Vini immoderate bibiti noxæ & effectus. 21
Spiritus non contemnendam in variis affectibus præbet medicinam domeſticam. 152
oculis eſt nocivus. 198
Vinorum quorumcunque & aceti æmulatio. 123
Viperæ morſus. 203
curatus. 519
varia ex illis medicamenta. 205
Viperarum dentes, & varia de illis notabilia. 526
Viperina caro, arcanum ad vitam prolongandem. 353
Vir oviparus. 261
Vitriolum ex ligno quercino. 538
Martis aëreum. 190
Vitulinæ carnis juſculum, & ab eo purgata quædam fœmina. 419
Ulceris antiqui funeſta conſolidatio. 197
Ulcus in pulmone ſanatus. 502
ratio & cauſa. ibid. ſeqq.
Umbilicalis hernia diu neglecta, tandem ligatura alleviata. 213
Umbilicus & per eum lac copioſe excretum. 452
ratio & cauſa. 453
& per eum materia purulenta abſceſſûs abdominis excreta. 96
Voluntaria, utrum aſtris ſubjecta. 56. app.
Vomitu animalia varia rejecta. 343
rejectus muſculus. 341. 343
ſanguis. 270
ſcarabæus. 342
Voracitatis luporum probabilis cauſa. 1
Vorticum & ventorum effectus rarior. 144
Urina & per eam animalia varia excreta. 342
corrodens. 159

Urinæ excretio involuntaria â calculo Veſicæ. 330
in mortuis. 354
Uteri hæmorrhagia in ſeptuagenaria ſalutaris. 121
regionem occupans tumor fomentationibus &c. in totum diſcuſſus. 179, ſeqq.
vagitus. 497
vermis. 72
Uterina Melancholia periodica. 115
Vulnera Ventriculi non omnia ſunt lethalia. 403
Vulnus digiti & per illud fluentes menſes. 199
Vulnus inter iridem & pupillam corneæ inflictum. 215
œſophagi in medio, ſesquiannum patens. 246
circa ſuturam ſpuriam temporum, minime lethalis. 298
Vulva aliò translata. 249

X.

X*Iphias* adumbratus. 241

Z.

Z*Ythus* an ex eo oriatur Elephantiaſis. 61

F I N I S.

Errata notabiliora Benevolus Lector hunc in modum corrigat.

PAg. 4. lin. ult. leg. ſexu. pag. 5. lin. penult. Kiù leg. Kin. pag. 7. lin. penult. leg. ζωμάσει. pag. 8. lin. 31. l. ſanguineum. pag. 11. lin. 15. uti pag. 12. lin. penult. quod. pag. 13. lin. 30. ni. pag. 14. lin. 15. eundem. pag. 15. lin. 14. tantæ. lin. 27. caloremque. pag. 39. lin. 2. anheloſa. lin. 19. coloris. pag. 40. lin. 28. ἄτιᾳ. pag. 52. lin. 10. mucoſamque. pag. 61. lin. penult. Riedlinus pag. 75. lin. 7. cornuti. lin. 8. ſuperbientis lin. 25. clamore. pag. 83. lin. 21. adhæreſcit. lin. 30. cinereos. pag. 98. lin. 23. uon eſſe. pag. 101. lin. 4. Veſicatorium lin. ult. victæque pag. 102. lin. 29. quia. pag. 104. lin. 13. ſolare. pag. 112. lin. 12. habebatur. pag. 115. lin. 26. muta pag. 126. lin. 18. Aqua. pag. 129. lin. 7. nunc. pag. 140. lin. 30. incipientem. pag. 143. lin. 10. armis. pag. 150. ſuppeditavit inſpectio. pag. 159. lin. 21. petita. 160. lin. 3. variis. pag. 162. lin. 3. â cujus uſu. pag. 173. lin. 29. voce. pag. 178. lin. 11. quin. pag. 195. lin. 7. ὀστοκόπο. pag. 207. torqueretur. 208. lin. 6. Oeconomiæ. pag. 222. lin. 30. facilius lin. 17. ſeges. pag. 223. lin. 30. ſenili. pag. 234. lin. 23. habens. pag. 250. lin. 22. deſtinatos pag. 251. lin. 5. dementata pag. 255. lin. 3. Naturæ. pag. 259. lin. 26. CXVIII. pag. 264. lin. 19. adde [L. Schrök, L. Fil.] pag. 285. lin. 25. claviculos pag. 292. lin. 10. inquinata. pag. 296. lin. 14. & 15. deleatur. pag. 306. lin. 14. quis poſſet. pag. 312. lin. 24. Chymiæ. pag. 326. lin. 3. valeamus. pag. 346. lin. 12. autem. pag. 347. lin. 14. natantibus. pag. 340. lin. 3. hic. lin. 4. Medic. lin. 13. imitationem. lin. 24. multæ. pag. 351. lin. 5. calore. lin. 8. & 10. oris. pag. 371. lin. 18. tranſierit. pag. 377. lin. 24. del. hoc purgante. pag. 410. lin. 13. intenſior. lin. 23. lipothymias. p. 413. lin. 6. non video. pag. 429. lin. antepen. vel minima. pag. 445. lin. 30. eſt homines. pag. 456. lin. 29. hunc. pag. 469. l. antepen. fore. pag. 478. lin. 8. & 9. del. cujus figuram &c. pag. 480. lin. 13. famulam. lin. 18. capite. pag. 493. lin. 23. corpus. pag. 496. lin. 21. tunica è lin. 25. fœtida. pag. 511. lin. 6. competere. pag. 519. lin. 28. tunc. pag. 549. lin. 20. immobiles. lin. 26. quod lin. 23. incepit. pag. 562. lin. 31. à viſcoſo. pag. 564. lin. 24. conſolidatum.

In Appendice.

PAg. 10. lin. 4. rejiculi. lin. 15. Boylei. pag. 14. lin. 22. nitro. pag. 15. lin. 24. animad. pag. 16. lin. antepen. habitâ. pag. 24. lin. 19. ſimile. pag. 29. lin. 29. Sedo. pag. 34. lin. antepen. moventur. pag. 37. lin. 2. Numine lin. 4. Naturæ. pag 43. lin. 15. obtrectator. lin. 19. debeat. pag. 54. lin. 3. poſt deterreri add. debet. pag. 57. lin. 16. ſuos pag. 58. lin. 12. temere, pag. 59. lin. 25. cephalæa. pag. 60. lin. 15. dyſenteria pag. 76. lin. 25. del. tanti. pag. 93. lin. 11. leg. unitum. pag. 95. lin. 7. coagulatur.

Bericht an den Buchbinder.

Das bey den Carminibus angedruckte mit einem Sternlein und kleinem a. bezeichnete Blätlein muß abgeſchnitten / und nach dem Titul: Memoria Fehriana; vor pag. 131. R 2. eingemacht werden.

BRITISH MUSEUM